

प्रस्तावना.

आलोकमां धर्म ए दरेक माणसने आलोक अने परलोक एम बन्ने लोकनुं सुख साधन ठे ए निर्विवाद ठे, परंतु धर्म ए शी वस्तु ठे? अने ते शास्त्री उलखी शकाय ठे? ते जाणवा माटे दरेक माणसे विचार कर-
वो ए पोतानुं कर्तव्य ठे. धर्मने आधारे जूदा जूदा वर्ण अने जातिउं बंधायली ठे, सौ पोत पोताना धर्मने उत्तम माने ठे, परंतु सर्व वर्णोंए एकी
अवाजथी “अहिंसा परमो धर्मः” ए वाक्यने आधारे अहिंसावालो धर्म सर्वथी श्रेष्ठ कहेवोज पडशे. वर्तमान कालमां केवली प्ररूपित ध-
र्मना आधारथी जैनधर्म पोतानुं सर्वोत्कृष्टपणुं फेलावी रह्यो ठे अने ते
जैनधर्मना सर्वोत्कृष्टपणाथी जिनप्रतिमाउं पण सर्वोत्तम प्रकारे विराजी
रही ठे. परंतु केवलीप्ररूपित जिनधर्म अने जिनप्रतिमाउंने यथार्थ रीते स-
मजनारा सज्जन पुरुषो हालने वखते कचितज मालम पडशे; कारण, के-
वल पकानने उलखनारा माणसो तेनी अंदर शुं शुं पदार्थ रह्यो ठे? ते जा-
णवाने जेम शक्ति धरावता नथी, तेम अगाउथी सर्वोत्तमपणे मनाता आ-
वेला धर्मने फक्त उपरथीज जाणनारा माणसो तेनी अंदर शुं रहस्य
रहेलुं ठे? ते पण जाणी शकता नथी. आ केवल तेमनी बेफीकराई ठे, पोताना
धर्मने उत्तम माननारा माणसे प्रथम तेनी अंदरना रहस्यनो वारीकीथी
तपास करवो जोशए अने तेना तत्वने बराबर उलखवुं जोशए. अने तेज
कारणथी पूर्वाचार्यना बनावेला ग्रंथो धर्मना तत्वने जाणवानुं एक मुख्य
साधन ठे. धर्मना तत्वनुं यथार्थ रीते ज्ञान थवाथी केवली प्ररूपित जि-
नधर्म अने जिनप्रतिमाउं पूर्ण रीतें उलखी शकाय ठे. दरेक माणसे पो-
ताना धर्म प्रमाणे वर्तवुं जोशए, एम आचार्योना अथवा तो गुरुउंना सु-
खथी वारंवार सांजलवामां आवे ठे. तो ते आचार्यो अथवा तो गुरुउं
ए प्रमाणे आपणने शा माटे वारंवार बोध करता हशे? ते उपर जो
आपणे बहु वारीकीथी विचार करीये तो मालम पडशे के, तेथी धर्मनी
उन्नति अने पोतानुं (सांजलनारनुं) कल्याण एवा वे म्होटा फायदा
रह्या ठे. आवा सडुपदेशको प्रत्येक गाममां जाग्येज मली आवे ठे,
तेथी उपदेशनो छाज वारंवार नहिं मखवाथी स्मशान ज्ञाननी माफक

थोडा बखत धर्मजिज्ञासा रहे ठे. आम थवाथी कोइ बखत शासननी निर्बल स्थिति आवी पडवानो संभव रहे ठे. आवा कारणथी पूर्वाचार्योँए पोतानी पढी अनारी स्वधर्मप्रेमी प्रजा उपर म्होटी कृपा करी विधिवादना अनेक ग्रंथो रचेला ठे. ते एवा विचारथी के कालांतरे पण उत्तरोत्तर प्रजाउँ पोताना धर्मनी उन्नति करवाने शक्तिवाली थाय.

आवा उद्देशथी पूर्वे बहु आचार्योँए विधिवादना अनेक ग्रंथो रचेला ठे, परंतु तेमां जैनशासनरूप कमलने प्रफुल्लित करवामां सूर्य समान श्रीरत्नशेखरसूरिए रचेलो "श्राद्धविधि" ग्रंथ जैनशासनमां चिंतामणिरत्न समान जगत् प्रसिद्ध ठे. ग्रंथकर्तानी आ अवसरे उलखाण आपवी योग्य जाणी तेमना विषे जेटली माहेतगारी मेलवी ठे, तेटली आपवाने झूली नहिं जतां अमे निवेदन करीए ठीए के—श्रीसुधर्मास्वामिनी ४८ मी पाटे श्रीसोमतिलकसूरि थया. तेमनी पाटे देवसुंदरसूरि, तेमनी पाटे मुनिसुंदरसूरि अने तेमनी पाटे आ ग्रंथना कर्ता श्रीरत्नशेखरसूरि थया. एटले के, श्रीसुधर्मास्वामीनी ५३ मी पाटे ए महासूरि थया हता. एमनो जन्म केटलाक ग्रंथोमां विक्रम संवत् १४५३ अने केटलाकमां विक्रम संवत् १४५७ मां थयो हतो एम कहे ठे. एमणे बाढ्यावस्थामां एटले विक्रम संवत् १४६३ मां संसार असार जाणी व्रत अंगीकार कखुं हतुं अने विक्रम संवत् १४७३ मे वर्षे पंच्यासपद स्वीकाखुं हतुं. ठेवट वाचक पदवी पामीने विक्रम संवत् १५०३ मां आचार्यपद मेलव्युं हतुं. श्राद्ध प्रतिक्रमणवृत्ति—अर्थ दीपिका, श्राद्धविधिसूत्र, श्राद्धविधि उपर विधिकौमुदी नामनी वृत्ति, लघुक्षेत्रसमास अने आचारप्रदीप विगेरे अनेक ग्रंथो रची तेमणे जैनशासनने विषे म्होटी उपगार करेलो ठे. तेउँ पोताना आवा उत्तम कार्यथी जैनमंरुलमां प्रशंसनीय थइ पड्या हता. तेमना विषे बंधारे बोलवा करतां एटलुंज कहीए ठीए के, जो ते आचार्ये सरलताथी रचेला विधिवादना ग्रंथो आपणा हाथमां न आव्या होत तो आपणे आवी उच्चस्थिति पामवाने शक्तिवंत थात नहिं. दुंकामां एटलुंज के, हाल चालतो क्रियाकांरु व्यवहार तेमना ग्रंथना आधार उपर ठे. ठेवट ते महाचार्यने खंचातमां "बालचंद्र सरस्वति" एवुं विरुद मळ्युं हतुं. त्यार पढी ते आचार्य विक्रम संवत् १५१७ मां पोशवदी ठवने दिवसे कालधर्म पाम्या हता.

ग्रंथकारे आ "श्राद्धविधि" ग्रंथ मागधिज्ञापामां फक्त सत्तर गाथा-
शी रचेलो ठे. कहेवाने घणो हर्ष थाय ठे के, मूल ग्रंथकार कोइ होय
अने टीका रचनार कोइ बीजा आचार्य होय, तो वखते मूलग्रंथकारनो
ज्ञाव टीकाकारना मनमां न आववाथी अनर्थ थइ जाय ठे; परंतु आ
मूल ग्रंथ बनावनार पोते अने टीका करनार पण पोतेज होवाथी तेमां
कोइ जातनो संशय रहे तेम बन्युं नथी.

आ ग्रंथमां श्रावकनुं जन्मथी मांडीने मरुं पर्यंत धर्म संबंधी तथा
व्यवहार संबंधी कार्य दर्शाव्युं ठे. वधारे बोलवुं अतिशयोक्ति थइ पडे
एवा जयथी ठेवट एटलुंज कहेवुं तम ठे के श्रावकने धर्म, अर्थ, काम
अने मोक्ष मेलववाना साधनरूप आ एकज ग्रंथ ठे.

आ ग्रंथना ठ विज्ञाग पाडवामां आवेला ठे. १ दिवसकृत्य, २ रात्रि-
कृत्य, ३ पर्वकृत्य, ४ चातुर्मासिककृत्य, ५ वर्षकृत्य, ६ जन्मकृत्य. आ ग्रंथ
दरेक श्रावके पासे राखवो जोइए.कारणके तेथी हेय, ज्ञेय, अने उपा-
देय वस्तुनुं जाणपणुं प्राप्त थाय ठे.

ज्ञाषांतर करवामां प्रथम अमारी विद्याशालानी त्रण प्रतो मेलवी हती,
पण ते त्रणे प्रतो कोइ कोइ स्थले अशुद्ध तेमज टूटती हती. ठेवट खवर
मली के, शेठजी साहेब उमाजाई हठीसंघना जंकारमां घणीज शुद्ध प्रत
ठे. अमे त्यां लेवा गया तो चंचलबहेने घणीज खुशीथी काढी आपी. ते
प्रत उपरथी ज्ञाषांतर शरु करववुं धाखुं, परंतु ते ज्ञाषांतरनी अंदर दृष्टां-
तिक गाथाउं अथवा श्लोको मूकवा के नही? ते संबंधी विचार थतो
हतो. कारण के दृष्टांतिक गाथाउं अथवा श्लोको ए पुस्तकनी अंदर
बहु देखाता हता, ग्रंथना ज्ञाषांतर साथे दृष्टांतिक गाथाउं अथवा
तो श्लोको लइ तेनुं ज्ञाषांतर दाखल करवुं एवा विचार उपर आवतां
पुस्तकनुं कद एटलु वधुं वधी जवा लाग्युं के ते धारवाथी दोहुं थवा
आव्युं. आ उपरथी अमे एवा निश्चय उपर आव्या के "पुस्तकनुं कद
बहु म्होहुं थइ जवाथी लोकोने तेनी किम्मत नारे पडशे. तेथी मूलग्रंथना
ज्ञाषांतरनी साथे दृष्टांतिक गाथाउं तथा दृष्टांतिक श्लोकोनुं ज्ञाषांतर
करावी दाखल करवुं. अने ज्यां अवश्य खप जेवुं मालम पडे त्यां गाथाउं
अथवा श्लोको दाखल करवा." आवा निश्चयथी अमे आ ग्रंथनुं अदरे

अक्षरनुं जाषांतर करावी ज्यां ज्यां प्रसंग आव्यो, त्यां त्यां दृष्टांतिक गाथां अथवा श्लोको दाखल कऱ्या ठे.

ग्रंथनी अंदर मागधी विषय बहु कठण हतो, माटे बीजा साधारण शास्त्रीने जाषांतरनुं काम नहिं सोंपतां मुनिवर्य श्री १०० मोहनलालजी महाराजना शास्त्री दामोदराचार्यने सोंपवामां आव्युं हतुं. तेमणे त्रण मूल प्रतो तथा एक टवावादी प्रत एम चार प्रतो पासे राखी आ ग्रंथनुं जाषांतर कऱ्युं ठे. तेमां जे जे स्थले मागधी जाषानो विषय आव्यो ठे, ते ते स्थले तेमणे स्पष्टार्थ करी पोतानी खरी विद्वत्ता दर्शावी आपी ठे.

ठेवट अमारा साधर्मि जाडुने जलामण करवामां आवे ठे के, तेउ सोनेरी अक्षरवाला पुंठां देखी खुशी आय ठे अने अमने पण तेवां पुंठां कराववानी वारंवार जलामण करे ठे के “अमुक माणस तरफथी उपायली चोपडीउनां पुंठां सोनेरी अक्षरना आय ठे तेथी तमे पण तेवां पुंठां करो; कारण “रंग राजा अने पोत प्रधान एटले लखाण अथवा कागल गमे तेवा होय, पण पुंठुं सारुं कऱ्युं एटले चोपडी नपकादार बनी गइ” अरे! आ तेमनुं केवुं अज्ञान!! परंतु ते विचारानो दोष नथी; कारण तेउ जाणता नथी के, सोनेरी अक्षरो करवामां शुं पदार्थ आवे ठे? तेथी तेउ सारुं सारुं कऱ्या करे ठे. अमारे आ वखते सोनेरी अक्षरो माटे थतुं महा पाप प्रगट करवुं जोइए के, तेथी सोनेरी अक्षरवाली चोपडीना उपरथी तेमनो मोह दूर थइ जाय. दयाधर्मधारी जाडु! जे वखत सोनेरी वरक पुंठाना अक्षर उपर दवाववो पडे ठे तेना पहेला मरघडाना इंडानो रस ते दावेला अक्षरो उपर चोपडवो पडे ठे अने एज कारण माटे हजारो मरघडाना इंडांनी हिंसा करवी पडे ठे. एक इंडाने फोडी नांखवाथी महा जीवहिंसानुं पाप लागे ठे, तो हजारो इंडाने माटे तो कहेवुंज शुं? तेने माटे सोनेरी पुंठाना रसीया पुरुषो पोतानी मेलेज विचार करशे. अमे आशा राखीए ठीए के हवे पठी कोइ सोनेरी पुंठाना रसिया नहिं थाय.

आ वने ग्रंथना मूलमां तथा जाषांतरमां जे कोइ जिनाज्ञा विरुद्ध लखाण आवी गयुं होय अथवा प्रेससंबंधी कोइ जूत्यो थइ होय तो चतुर्विध श्रीसंघनी साखे तस्समिठामिडुकडं.

अनुक्रमणिका.

विषयांक.	विषयनुं नाम.	पृष्ठांक.
१	टीकाकारे करेवुं मंगलाचरण.	१
२	आ ग्रंथमां आवेला उ द्वारनां नाम.	३
३	श्रावकधर्मने आदरवा लायक पुरुषनां लक्षण.	४
४	दृष्टिरागी धर्म पामी शकतो नथी, ते उपर जुवनजानुकेवढीनुं दृष्टांत	४
५	धर्मनो द्वेषी धर्म पामी शकतो नथी, ते उपर वराहमिहिरनुं दृष्टांत.	४
६	मूढ पुरुष गुरुना वचननो जावार्थ जाणी शकतो नथी, ते उपर गामडीआना पुत्रनी कथा.	४
७	श्रावकना एकवीश गुण.	६
८	जद्रकपणा उपर शुकराजनी कथा.	८
९	नाम, स्थापना, द्रव्य अने जाव ए चार प्रकारना श्रावकनां लक्षण.	७८
१०	व्रतश्रावक उपर सुरसुंदर कुमारनी स्त्रीउनी कथा.	७९
११	श्रावकथी त्रिविध त्रिविध जागे पञ्चखाण केम न थाय? ते संबंधी प्रश्नोत्तर.	७९
१२	बीजी रीते चार प्रकारना श्रावक संबंधी प्रश्नोत्तर.	८०
१३	श्रावक शब्दनो अर्थ.	८२

दिनकृत्यप्रकाश. १

१४	श्रावके सवारे कई वखते उठवुं? अने उठीने शुं करवुं?	८३
१५	पृथ्वीआदि पांच तत्त्वोनुं तथा चंद्र सूर्य नाडीनुं स्वरूप अने तेथी अतुं फल.	८४
१६	नवकार गणवानो विधि.	८७
१७	जाप करवानो विधि अने तेथी यता लाज.	८७
१८	नवकार गणवानुं फल अने ते उपर शिवकुमारनुं अने वटशवलिकानुं दृष्टांत.	९१
१९	धर्मजागरिका करवानो विधि.	९१
२०	रात्रिमां थएलां कुस्वप्न दुस्वप्न माटे करवाना काउस्सग्गनो विधि.	९२
२१	स्वप्नना विचार अने तेथी यतां फल.	९३

१२ नियम लेवानो विधि.	१५४
१३ नियम लेवा उपर कमलश्रेष्ठीनुं दृष्टांत.	१५६
१४ सचित्त, अचित्त, अने मिश्र वस्तुनुं स्वरूप.	१५७
१५ शस्त्रना संबंध विना लवणादिक वस्तु अचित्त शी रीते थाय ठे ?	१५९
१६ धान्यना बीजपणानो काल.	१०१
१७ लोटनो सचित्त अचित्तपणानो काल.	१०१
१८ पक्कान्न विगेरेनो काल अन्नदय वस्तुनुं अने विदलनुं स्वरूप.	१०३
१९ उष्ण पाणीनुं स्वरूप.	१०४
२० चोखाना धोवणनुं स्वरूप अनेस्तेनो काल.	१०४
२१ निव्रोदकनुं स्वरूप.	१०४
२२ अचित्त पाणीनो काल.	१०४
२३ सचित्त वस्तुना त्याग उपर अंबरु परे ब्राजकना शिष्योनुं दृष्टांत.	१०८
२४ चौद प्रकारना नियमनुं स्वरूप.	१०८
२५ नवकारशी तथा गंठसहि पञ्चस्काणनुं स्वरूप अने तेनुं फल.	१११
२६ चार प्रकारना आहारनुं स्वरूप.	१११
२७ अनाहार वस्तुनुं स्वरूप.	११३
२८ पञ्चस्काणने विषे आहारना जेद.	११४
२९ मल मूत्रनो त्याग कइ दिशाए अने केवी जग्या उपर करवो ?	११६
४० दातण करवानो विधि तथा तेशी थती अगमचेतीउं.	११८
४१ न्हावानो विधि.	११९
४२ ड्रव्यस्नान उपर कुलपुत्रनी कथा.	१२१
४३ ज्ञावस्नाननुं स्वरूप.	१२२
४४ चूमि उपर पडेलां पुष्प चढाववा उपर चंमालनी कथा.	१२२
४५ देवपूजा करती वखते केवुं वस्त्र पहरेवुं जोशए ? तेनुं स्वरूप.	१२३
४६ बीजाए वापरेवुं वस्त्र पूजा करती वखते न केवुं, ते उपर कुमार- पाल राजानुं अने चाहड मंत्रीनुं दृष्टांत.	१२४
४७ पूजा करती वखते ड्रव्यशुद्धि तथा ज्ञावशुद्धिनुं लक्षण.	१२५
४८ म्होटी रुद्धिथी जगवंतने वांदवा जवा उपर दशार्णजड- राजानी कथा.	१२६

४९ सत्तावन प्रकारनां वाजित्रनुं स्वरूप.	१२७
५० बत्रीशबद्ध नाटकना जेद.	१२९
५१ जिनमंदिरे जतां पांच अजिगमन साचववां, तेनुं स्वरूप.	१३१
५२ निर्माळ्यनुं स्वरूप.	१३३
५३ नवांगे पूजा करवानी समज.	१३४
५४ अंगपूजानुं स्वरूप.	१३५
५५ जिनपूजा करती वखते श्रावक दयावानज/होय, ते उपर जि- णहा श्रेष्ठीनी कथा.	१३७
५६ मूलनायकजीनी प्रथम पूजा करवा संबंधी प्रश्नोत्तर.	१३७
५७ अग्रपूजानुं स्वरूप.	१४१
५८ प्रचुने नैवेद्य धरवा उपर खेळतनुं दृष्टांत.	१४२
५९ जावपूजानुं स्वरूप.	१४३
६० चैत्यवंदनना जेद.	१४४
६१ सात चैत्यवंदननुं स्वरूप.	१४४
६२ जिनप्रतिमानी त्रण अवस्था.	१४५
६३ पांच प्रकारी, अष्ट प्रकारी, सर्व प्रकारी, सत्तर प्रकारी अने एक- वीश प्रकारी पूजानुं स्वरूप.	१४६
६४ पूजामां पुष्प केवां वापरवां ? तेनुं स्वरूप.	१४९
६५ स्नात्र करवानो विधि.	१४९
६६ पूजामां धारवा योग्य दश त्रिक विगेरेनुं स्वरूप.	१५६
६७ विधि अविधि उपर चित्रकार पुत्रनी अने वे ब्राह्मणोनी कथा.	१५७
६८ त्रण प्रकारनी जिनपूजानुं फल.	१६०
६९ द्रव्यपूजाना जेद.	१६०
७० पारकी जिनपूजानो द्वेष करवा उपर कुंतला राणीनी कथा.	१६१
७१ जावस्तवनुं स्वरूप.	१६२
७२ द्रव्यस्तव करतां जावस्तवनुं उत्कृष्टपणुं.	१६३
७३ द्रव्यस्तव उपर कूवानुं दृष्टांत.	१६३
७४ जिनमंदिरे जतां थतुं फल.	१६३
७५ त्रणे काल जिनपूजा करवानुं फल.	१६४

७६	विधि अने बहुमान उपर चौत्रंगी.	१६४
७७	विधिपूर्वक जिनपूजा करवा उपर धर्मदत्त राजानी कथा.	१६७
७८	जिनमंदिरनी अने देवद्रव्यनी सारसंचाल.	१८१
७९	ज्ञाननी आशातना.	१८१
८०	देवनी जघन्य १०, मध्यम ४० अने उत्कृष्ट ८४ आशातनानुं स्वरूप.	१८२
८१	वली पण देवनी पांच प्रकारनी आशातना.	१८५
८२	गुरुनी तेत्रीश आशातना.	१८६
८३	देवद्रव्य अने साधारणद्रव्यनुं स्वरूप.	१८८
८४	देवद्रव्यनी वृद्धि करवाना उपाय.	१९०
८५	देवद्रव्य नक्षत्र करवा उपर सारश्रेष्ठीनी कथा.	१९०
८६	ज्ञानद्रव्य नक्षत्र करवा उपर कर्मसारनी अने साधारण द्रव्य नक्षत्र करवा उपर पुण्यसारनी कथा.	१९४
८७	ज्ञानद्रव्य तथा गुरुद्रव्यनुं स्वरूप.	१९८
८८	देवद्रव्य खाते आपवा कबूल करेलुं द्रव्य तुरत न आपी शकवाथी यती हानी अने ते उपर रुषदत्त श्रेष्ठीनी कथा.	१९९
८९	देवद्रव्यनी उघराणी करवामां आलस राखवा उपर एक वणिकनी कथा.	२००
९०	देरासरना दीवाथी घरनुं काम करवा उपर एक उंटडीनी कथा.	२०१
९१	देवद्रव्य, ज्ञानद्रव्य अने साधारण द्रव्य ए त्रणे खातानी कोइ पण वस्तु नकरो आप्या शिवाय वापरवी नहि तेनुं स्वरूप.	२०२
९२	थोडो नकरो आपीने देरासरनी वस्तु वापरवा उपर लक्ष्मीवतीनी	२०४
९३	घरदेरासरमां चडावेला चोखा विगेरेनी व्यवस्था विषे.	२०५
९४	मरनारनी पाठल धर्मखाते आपवा कबूल करेला द्रव्यनुं स्वरूप.	२०७
९५	तीर्थे खरचवा मानेला द्रव्यनुं स्वरूप.	२०८
९६	गुरुवंदन विधि अने गुरु साक्षिण पञ्चस्काण करवानुं फल.	२०९
९७	धर्मदेशना सांचलवाथी यता फायदा अने ते उपर प्रदेशी राजानी कथा.	२१२
९८	धर्मदेशना सांचलवाना फल उपर आवच्चा पुत्रनी कथा.	२१४
९९	साधु मुनिराजने निमंत्रण करवानुं तथा वहोराववानुं फल.	२१९

- १०० साधु मुनिराजने निमंत्रण करवा उपर जीर्णशेठनुं अने अचि-
नव श्रेष्ठीनुं दृष्टांत. २२०
- १०१ साध्वीउनी सारसंज्ञाल करवानो विचार. २२०
- १०२ न्याय करवा उपर यशोवर्मा राजानी कथा. २२२
- १०३ आजीविका करवाना सात उपाय. २२५
- १०४ बुद्धिची कार्य करवा उपर धनश्रेष्ठीना पुत्रनी कथा. २२७
- १०५ राजसेवानी श्रेष्ठता. २३१
- १०६ त्रण प्रकारनी जिज्ञा. २३३
- १०७ द्रव्य क्षेत्र काल अने जाव ए चार प्रकारे व्यवहार शुद्धि तथा वि-
रोधी माणस साथे व्यापार न करवो तेनुं स्वरूप. २३४
- १०८ उधारे नही धीरवानी शीखारण उपर मुग्धपुत्रनी कथा. २३७
- १०९ ऋण न राखवा विषे. २३८
- ११० ऋण त्रवांतरे पण आपवुं मिडे ठे, ते उपर जावड श्रेष्ठीनी कथा. २३८
- १११ पुण्य प्रबल होय तो गणवुं धन पण पावुं मदी शके ठे ते उपर
आजडश्रेष्ठीनी कथा. २४१
- ११२ जाग्यहीन पुरुषे जाग्यशाली पुरुषनो आश्रय करवो, ते उपर
एक मुनमनी कथा. २४३
- ११३ ज्यां त्यां न्याय करवा जवा उपर एक श्रेष्ठीनी कथा. २४५
- ११४ पापनी अनुमोदना न करवा उपर वे मित्रोनी कथा. २४६
- ११५ न्यायची वेपार करवा उपर हेलाक श्रेष्ठीनी कथा. २४८
- ११६ विश्वासघात करवा उपर राजपुत्रनी कथा. २४९
- ११७ पुण्य संबंधी चौजंगी. २५३
- ११८ सत्य बोलवा उपर महणसिंहनुं तथा नीमसोनीनुं दृष्टांत. २५४
- ११९ मित्र केवा राखवा ? तेनुं स्वरूप. २५५
- १२० साक्षी राख्या विना द्रव्य न आपवा उपर धनेश्वर श्रेष्ठीनी कथा. २५७
- १२१ साक्षी राखीने द्रव्य आपवा उपर एक धूर्त वणिकनी कथा. २५८
- १२२ परदेश जतां जाग्यशाली माणस साथे होय तो सुख थाय ठे,
ते उपर एकवीश माणसनी कथा. २६०
- १२३ पापकृद्धि उपर चार मित्रोनी कथा. २६४

- १२४ धर्म, अर्थ अने काम ए त्रण वर्ग साधवानुं स्वरूप. २६५
- १२५ पेदाशना विनाग करवानुं स्वरूप. २६७
- १२६ खरी जरूर पडे धन खरचवा उपर एक शेठनी कथा. २६८
- १२७ धर्मस्थानके वापरवाथी धन वृद्धि पामे ठे, ते उपर विद्यापति श्रेष्ठिनी कथा. २६८
- १२८ न्यायथी अने अन्यायथी धन उपार्जन करवा उपर देवश्रेष्ठीनी अने यशश्रेष्ठीनी कथा. २६९
- १२९ न्यायथी उत्पन्न करेला धन उपर सोमराजानी कथा. २७०
- १३० न्यायथी उपार्जन करेला धन उपर आपवा उपर चौचंगी. तेमां बीजा चांगा आश्री लाख ब्राह्मणने जमाडनार ब्राह्मणीनी कथा. २७१
- १३१ अन्यायथी मेलवेला धन उपर एक श्रेष्ठीनी कथा. २७३
- १३२ देशविरुद्ध, कालविरुद्ध अने राज्यविरुद्धनुं स्वरूप. २७६
- १३३ राज्यविरुद्ध उपर रोहिणीनी कथा. २७८
- १३४ पारका खोटा दोष बोलवा उपर वृद्धब्राह्मणीनी कथा. २७८
- १३५ साधा दोष न कहेवा उपर त्रण कोपनिर्जनुं दृष्टांत. २७९
- १३६ लोकविरुद्ध अने धर्मविरुद्धनुं स्वरूप. २७९
- १३७ माता पितादिक नव जणनुं उचिताचरण. २८०
- १३८ स्त्रीनुं कहुं करवाथी दुःखी थवा उपर मंथर कोद्वीनी कथा. २८१
- १३९ स्त्री रूपवान अने पुरुष कुरूपवान तेमज पुरुष रूपवान अने स्त्री कुरूपवान एवा कजोडा उपर बे पुरुषनी कथा. २८३
- १४० स्वजनोनी साथे एकदिल राखवा उपर पांच आंगलिर्जनुं दृष्टांत. २८७
- १४१ मूर्खनां सो लक्षणो. ३०४
- १४२ नीति संबंधी शीखामण. ३१३
- १४३ व्यवहारशुद्धि उपर धनमित्रनी कथा. ३१५
- १४४ सुपात्रदाननी युक्ति, तेनां फल अने दाननां चूषण. ३१५
- १४५ सुपात्रेदान अने परिग्रह परिमाणव्रत उपर रत्नसार कुमारनुंचरित्र ३१९
- १४६ जोजन विगेरे करती वखते दीन जनो उपर अनुकंपा करवानुं ३२५
- १४७ पथ्य वस्तु खावानुं स्वरूप. ३२७
- १४८ जोजन करवानो अने पाणी पीवानो विधि. ३२९

- १४ए सांजे जम्या पठी करवानां कार्य. ३७१
 १५० एक वार जोजन करवा विषे अने सांजे कइ वखते जमवुं ? ३७३
 १५१ दिवसचरिम पच्चरकाण करवानुं स्वरूप. ३७३
 १५२ दिवसचरिम पच्चरकाण करवा उपर एडकाहनी कथा. ३७३

रात्रिकृत्यप्रकाश २

- १५३ प्रतिक्रमण करवानुं स्वरूप. ३७५
 १५४ प्रतिक्रमणनो अन्निग्रह पालवा उपर एव श्रावकनुं दृष्टांत. ३७७
 १५५ पांच प्रकारनां प्रतिक्रमण अने तेने करवानो काल. ३७७
 १५६ परकी प्रतिक्रमण चौदशे करवा के, पूनमे कराय ? ते संबधी खुलासो. ३७७
 १५७ चिरंतनाचार्य कृत पांचे प्रतिक्रमण करवानो विधि. ३७९
 १५८ शीलांगरथ अने श्रमणरथुं स्वरूप. ३९४
 १५९ पांचपदनी अने नवपदनी अनानुपूर्विनुं स्वरूप. ३९५
 १६० सझाय करवा उपर धर्महास श्रावकनुं दृष्टांत. ३९६
 १६१ श्रावके घरनां माणसोने धर्मोपदेश करवानुं स्वरूप. ३९६
 १६२ धर्मोपदेश करवा उपर अनश्रेष्ठीनुं दृष्टांत. ३९७
 १६३ निद्रा लेवानुं स्वरूप. ३९७
 १६४ कामविकार जीतवानुं स्वरूप. ४०१
 १६५ कषाय जीतवानुं स्वरूप. ४०२
 १६६ धर्मना मनोरथ चिंतववानुं स्वरूप. ४०४

पर्वकृत्यप्रकाश ३

- १६७ पर्वतीथिउनुं स्वरूप. ४०६
 १६८ शाश्वति अशाश्वति अछाइनुं स्वरूप. ४०७
 १६९ उगमति आथमती तिथि मानवानुं स्वरूप. ४०७
 १७० पौषध करवानो विधि. ४०९
 १७१ पर्वतिथिए पौषध करवा उपर धनेश्वर श्रेष्ठीनी कथा. ४१३

चातुर्मासिककृत्यप्रकाश ४

- १७२ नियम ग्रहण करवानुं स्वरूप. ४१९

१७३ अठती वस्तुनो त्याग करवा उपर ड्रमक मुनिनुं दृष्टांत.	४२०
१७४ चोमासा संबधी श्रावक श्राविकाना नियम.	४२३
१७५ चोमासाना नियम पालवा उपर राजपुत्रनी कथा.	४२४
१७६ लौकिक शास्त्रमां बतावेला चोमासा संबधी नियम.	४२५

वर्षकृत्यप्रकाश ५

१७७ संघपूजानुं स्वरूप.	४२७
१७८ साधर्मिवात्सल्यनुं स्वरूप.	४२९
१७९ साधर्मिवात्सल्य उपर दक्षीर्य राजानुं, विमलवाहन राजानुं, जगसंह श्रेष्ठीनुं अने आचूसेपतिनुं दृष्टांत.	४३२
१८० अछाहियात्रा अने रथयात्रानुं स्वरूप.	४३३
१८१ रथयात्रा करवा उपर संप्रतिराजानो अने कुमारपाल राजानीकथा	४३३
१८२ तीर्थयात्रानुं स्वरूप.	४३५
१८३ स्नात्रोत्सवनुं स्वरूप.	४३८
१८४ देवद्रव्यनी वृद्धिनुं स्वरूप.	४३८
१८५ महापूजानुं स्वरूप.	४३९
१८६ धर्मजागरिकानुं स्वरूप.	४३९
१८७ श्रुतज्ञाननी पूजानुं स्वरूप.	४३९
१८८ उजमणांनुं स्वरूप.	४४०
१८९ तीर्थनी प्रज्ञावना करवानुं स्वरूप.	४४१
१९० आलोयणा करवानुं स्वरूप.	४४२
१९१ आलोयण आपनार आचार्यनां लक्षण.	४४३
१९२ आलोयणा कोनी पासे लेवी? तेनुं स्वरूप.	४४४
१९३ आलोयणा केवी रीते लेवी? तेनुं स्वरूप.	४४५
१९४ आलोयणा लेनारना दश दोषनुं स्वरूप.	४४६
१९५ सम्यक् प्रकारे आलोयण करनारना गुण.	४४७
१९६ सारी रीते आलोयणा न करवा उपर लक्षण साध्वीनी कथा.	४४७

जन्मकृत्यप्रकाश ६

१९७ रद्देवानुं स्थान केवुं जोइए? तेनुं स्वरूप.	४५०
--	-----

- १९८ कुग्राममां रहेवाथी यती हानी उपर एक वणिकनुं दृष्टांत. ४५१
- १९९ रहेवानुं घर केवुं जोइए ? तेनुं स्वरूप. ४५२
- २०० नठारा पडोशीथी यती हानी. ४५२
- २०१ जूमिनी परीक्षा. ४५३
- २०२ जूमिथी नीकलेला शक्यथी थतुं फल. ४५३
- २०३ सुखशांति माटे वर्जवा तथा ध्यानमां राखवा योग्य नियमो. ४५३
- २०४ घर बंधाववामां जिनमंदिरनी वस्तु वपराइ जवाथी थएली
हानि विषे वणिकनुं दृष्टांत. ४५४
- २०५ घर करवा संबंधि विचार. ४५५
- २०६ घरमां चित्रामण केवां जोइए ? तेनुं स्वरूप. ४५५
- २०७ घरमां वृद्धोथी यतां शुचाशुत फलनुं स्वरूप. ४५५
- २०८ घर बांधकामना नियमो. ४५६
- २०९ केवा घरमां रहेवुं ? तेनुं स्वरूप. ४५७
- २१० सारा महेलमां रहेवाथी कता फायदा उपर विक्रमराजानी कथा. ४५७
- २११ काळिदास पंक्ति गायोव्वारतो हतो, पण विद्याना प्रसादथी
मानवंत थयो तेनुं दृष्टांत. ४५८
- २१२ आलोकमां न शीखाय तो उठामां उठी वे कला तो अवर्य
शीखवी. ४५८
- २१३ पाणिग्रहण करवानुं स्वरूप. ४५९
- २१४ वर कन्यानां लक्षणनी परीक्षा. ४५९
- २१५ आठ प्रकारना विवाह. ४६०
- २१६ स्त्रीनुं रक्षण करवाना उपाय. ४६०
- २१७ मित्र केवा करवा ? तेनुं स्वरूप. ४६१
- २१८ जिनप्रतिमा कराववानुं स्वरूप. ४६२
- २१९ जीर्णोद्धार कराववानुं स्वरूप. ४६३
- २२० जीर्णोद्धार कराववारा मंत्री वाग्जट्ट, जीम अने आंवड मं-
त्रीनां दृष्टांतो. ४६४
- २२१ जिनप्रतिमा स्थापन करवानुं स्वरूप. ४६४
- २२२ जीवंतस्वामिनी प्रतिमानुं अने उदायन राजानुं चरित्र. ४६५

११३ प्रतिमा शानी शानी कराववी तेनुं स्वरूप.	४७१
११४ केवी प्रतिमा पूजवा योग्य होय ते ? तेनुं स्वरूप.	४७१
११५ गिरनार पर्वत उपरना सुवर्णमय बलानकनो संबंध.	४७५
११६ प्रतिष्ठा करवानुं स्वरूप.	४७५
११७ पुत्र पुत्री विगेरेनो दीक्षा उत्सव करवानुं स्वरूप.	४७७
११८ पद स्थापना (आचार्य पद) आपवानुं स्वरूप.	४७७
११९ पुस्तक लखाववानुं तथा वंचाववानुं स्वरूप.	४७७
१२० पौषधशाला कराववानुं स्वरूप.	४७९
१२१ यावज्जीव समकित पालवानुं तथा अणुव्रत पालवानुं स्वरूप.	४७९
१२२ श्रवसरे दीक्षा ग्रहण करवानुं स्वरूप.	४७९
१२३ जाव श्रावकनां सत्तर लक्षण.	४८०
१२४ दीक्षानलइ शकायतो यावज्जीव श्रारंजनो त्याग करवानुं स्वरूप.	४८१
१२५ जावज्जीव ब्रह्मचर्य पालवानुं स्वरूप.	४८२
१२६ श्रावकनी अगीयार प्रतिमानुं स्वरूप.	४८२
१२७ अंतकाळे आराधना करवानुं स्वरूप.	४८४
१२८ सर्व अतिचारना परिहारने अर्थे चार शरणरूप तथ दशद्वाररूप आराधना करवानुं स्वरूप.	४८५
१२९ ग्रंथकर्त्तानी गुर्वावलि.	४८६

नमः श्रीसर्वज्ञाय ।

श्री

श्राद्धविधिः

(भाषांतरसहितम्)

प्रथम टीकाकार एक श्लोकवडे मंगलाचरण करे ठे.

(शार्दूलविक्रीडितं वृत्तम् ।)

अर्हत्सि षड्गणीन्प्रवाचकमुनिप्रष्टाः प्रतिष्ठास्पदं,
पञ्च श्रीपरमेष्ठिनः प्रददुः प्रोच्चैर्गरिष्ठात्मताम् ॥

द्वेषा पञ्च सुपर्वणां क्षिप्रखरिणः प्रोद्दाममाहात्म्यत-
श्चेतश्चिन्तितदानतश्च वृत्तिनां ये स्मारयन्त्यन्वहम् ॥१॥

जे, पंक्तितोने पोतानी लोकोत्तर म्होटाइथी देवताना पांच मेरुने अने मनोवांढित वस्तुना दानथी पांच कल्पवृद्धोने निरंतर याद करावे ठे, ते यशकीर्तिना स्थानक श्रीअरिद्वंत, सिद्ध, आचार्य, उपाध्याय अने मुनिवर्ग; ए पंच परमेष्ठी आराधक, एवा चव्य जीवोने घणी श्रेष्ठता आपो. ॥१॥ हवे टीकाकार मंगलाचरण पूर्ण करीने आगल शुं करवानुं ठे ते कहे ठे,

(आर्या वृत्तम्.)

श्रीवीरं सगणधरं, प्रणिपत्य श्रुतगिरं च सुगुरुंश्च ॥

विवृणोमि स्वोपज्ञ-श्राद्धविधिप्रकरणं किञ्चित् ॥ २ ॥

जगवान् श्रीमहावीरस्वामी, गौतमादि गणधरो, श्रुतवाणी (जिनचापित सिद्धांत) अने ठत्रीश गुणना धारक एवा म्हारा सगुरु ए सर्वने चावधी वंदना करीने पोते रचेला 'श्राद्धविधि' प्रकरणनी देशमात्र व्याख्या करुं तुं. ॥ २ ॥

(९)

श्राद्धविधि चाषांतरसहित.

(हवे टीकाकार टीका करवानुं कारण कहे ठे.)

युगवरतपागणाधिप-पूज्यश्रीसोमसुन्दरगुरुणाम् ॥

वचनादधिगततत्त्वः, सत्त्वहितार्थं प्रवर्तेऽहम् ॥ ३ ॥

युगप्रधान, तपागहना आचार्य अने पूज्य एवा श्री सोमसुंदर गुरु महाराजनां वचनथी केवलिनाषित तत्त्वनो जाण थयेलो हुं, तेमना वचन-थीज जव्य जीवोना हितने अर्थे व्याख्यानो आरंज करुं बुं. ॥ ३ ॥

(मूलगाथा.)

सिखीरजिण एमिअ,

सुआन साहेमि किमवि सद्विहिं ॥

रायगिहे जगगुरुणा,

जह जणिअं अजयठेणं ॥ १ ॥

जावार्थः-केवलज्ञान, अशोकवृद्धादि अथ प्रातिहार्य, वाणीना पांत्रीश गुणो इत्यादि ऐश्वर्यथी विराजमान श्री वीरजिनने मन वचन कायाए जावथी वंदना करीने, राजगृहीनगरीमां अजयकुमारना पूठवाथी श्रीवीर जगवाने जे रीते उपदेश कख्यो हतो, ते रीते सिद्धांत वचनने अने गुरु संप्र-दायने अनुसरी श्राद्धविधि (श्रावकोनी सामाचारी) संक्षेपमात्र कहुं बुं. ॥१॥

अहिं श्रीमहावीरस्वामीने 'वीरजिन' एवा नामथी उलखाव्या ठे, तेनुं का-रण आ प्रमाणे:-कर्म रूप शत्रुठनो समूल उठेद करवो, तपस्याथी शोचुं विगेरे कारणोथी वीर कहेवाय ठे, अने रागादिकने जीतनार तेथी जिन कहेवाय ठे. कखुं ठे के-जे माटे कर्मनुं विदारण करे ठे, अने तपे करीने शोचुं ठे, ते माटे वीर्य अने तपस्याथी विराजमान जगवान् वीर कहेवाय ठे. तेमज शास्त्रमां त्रण प्रकारना वीर कह्या ठे. '१ दानवीर, २ युद्धवीर अने ३ धर्मवीर' ए त्रणे प्रकारनुं वीरपणुं जगवानमां होवाथी एमने वीर कहे ठे. कखुं ठे के- (वार्षिक दाननी वखते) कोडो सोनैयाना दान-थी जगत्ने विपे दारिद्र्यने मिथ्या करीने अर्थात् कहेवा मात्र दारिद्र्य

राखीने, मोहादिकना कुलमां थएला तथा केटलाक गर्जमां (सत्तामां) पण रहेला चलकता (कर्मरूप) शत्रुउने हणीने, तेमज फलनी वांठा नहि राखतां कोइथी कराय नहि एवी मोक्षने आपनारी तपस्या करीने जे त्रण प्रकारनी ' वीर ' पदवीना धारक थया, अर्थात् अतिशय दान दे-वाथी दानवीर थया, रागादिक शत्रुउने मूल सहित हणवाथी युद्धवीर थया, अने कठण तपस्याथी धर्मवीर थया; ते त्रणे जगत्ना गुरु श्री महा-वीर जयवंता वत्तो. आहिं ' वीरजिनं ' आ पदथी १ अपायापगमातिशय, २ ज्ञानातिशय, ३ पूजातिशय अने ४ वचनतिशय आ चार अतिशयो श्री वीर जगवान्ने विषे ठे एम जणान्तु.

हवे एक गाथाए करी आ ग्रंथनां द्वार कहे ठे.

(मूलगाथा.)

दिण-रत्ति-पव-चनुमा-
सग-वन्नर-जम्ब-किच्च-दाराइं ॥

सद्वाणणुगहठा,
सद्विहीए न्णिज्जंति ॥ १ ॥

जावार्थः—१ दिवसकृत्य, २ त्रिकृत्य, ३ पर्वकृत्य, ४ चातुर्मासिक कृत्य, ५ वत्सर (वार्षिक) कृत्य अने ६ जन्मकृत्य; आ ठ द्वार श्रावक जन उपर उपकार करवाने अर्थे आ ' श्राद्धविधि ' ग्रंथमां म्हारा तरफथी कहेवामां आवशे. ॥ १ ॥

आ रीते पहेली गाथामां मंगल अने वीजी गाथामां ग्रंथनो विषय कहीने, हवे ' लायक होय तेनेज विद्या, राज्य अने धर्म ए त्रण वस्तु आपवी ' एवी नीति ठे, तेथी श्रावकधर्म आदरवा लायक कोण ते कहे ठे.

(मूलगाथा.)

सद्वत्तणस्स जुग्गो,
अद्दगपगईं विसेसनिउणमईं ॥

नयमगर्ह तह दढ- नियवयणठिई विणिदिठो ॥ ३ ॥

जावार्थः— १ जडकप्रकृति, २ विशेषनिपुणमति, ३ न्यायमार्गरति अने ४ दढनिजवचनस्थिति एवो पुरुष श्रावकपणाने योग्य कह्यो ठे. ॥ ३ ॥

तेमां १ जडकप्रकृति एटले जडक स्वजावनो अर्थात् कोइ वातमां प-
रुपात न राखतां मध्यस्थ एवो विगेरे गुणोनो धारक होवार्थी नजीवी
बावतमां कदाग्रह न पकडनारो. एवो ठे के— १ मिथ्यात्वी उपर दृष्टिराग
राखनारो, २ धर्मनो द्वेषी, ३ बिलकूल मूढ (जडमति) अने ४ पूर्वव्युद्गाहित
एटले सजुरुनो लाज थयां पहेलांज एतनुं चित्त कोइ मतवादीए एकां-
तवादमां खोटुं समजावीने दढ कखुं हय ते, ए चार पुरुषो धर्म पाम-
वा लायक नथी. माटे जे मध्यस्थ (कोइ त उपर परुपात न राखनारो)
होय, तेज धर्म पामवा योग्य समजवो. १ दृष्टिरागी धर्म पामी शकतो न-
थी, तेना उपर दृष्टांतः—जेम जुवनजानु के लीनो जीव पूर्व जवमां विश्व-
सेन नामा राजपुत्र हतो. ते त्रिदंतीनो जक थयो. तेने गुरुए घणीज
महेनतथी प्रतिबोध्यो, अने अंगीकार करेवा समकितने विषे दढ कख्यो.
तो पण पूर्व परिचित त्रिदंतीना वचनथी एवो एनामां दृष्टिरागनो उद-
य थयो. तेथी पूर्वे पामेबुं समकित वमीने अने अनंता काल सुधी संसा-
रमां जम्यो. २ धर्मनो द्वेषी धर्म पामतो नथी, तेनो दाखलो—जेम जडबाहु-
स्वामीनो चाई वराहमिहिर धर्मनो द्वेषी होवार्थी प्रतिबोध न पामतां सं-
सारमां जम्यो. ३ मूढ एटले जे गुरुना वचननो जावार्थ जाणी शकतो नथीते.
एना उपर एक गामडियाना पुत्रनो लोकप्रसिद्ध दाखलो ठे. ते आ रीतेः—

एक गामडियानो पुत्र हतो. ते घणोज जड होवार्थी सहज वातमां
पण कांई समजे नही एवो हतो. एक दिवसे राजसेवाने अर्थे तेनी मा-
ताए तेने शीखामण दीधी के, “ हे पुत्र ! दरवारमां विनय करवो. ” पु-
त्रे पूबुं, “ विनय ते शुं ? ” माताए कखुं. “ जुहार करवो, नीचुं जोइने
चाखुं, अने राजानी मरजी माफक वत्तवुं विगेरे विनय जाणवो. ” पठी
ते एक वखत राजसेवाने अर्थे ज्यां दरवार हतो, ते नगर तरफ नीक-

द्वयो. मार्गमां शिकारी लोको मृगनो शिकार करवा सारु ताकीने ठाना बेठा हता, एटलामां पेला गामडियाना ठोकराए तेमनी आगल जइ म्होटे सादे “जाईयो, जुहार !” एम कह्युं. ते शब्द सांजलतांज आसपास आवेला मृगो नासी गया. तेथी रीसायेला शिकारीजए तेने घणोज माख्यो. पेला ठोकराए खरी वात हती ते कही दीधी, त्यारे तेमणे तेने ठोड्यो, अने कह्युं के, “एवुं कार्य देखाय त्यारे ठानुं जवुं.” आगल जतां धोबीयोने जोइने ते चोरनी माफक ठानो जवा लाग्यो. ते धोबीयोनां लूगडां चोरोए पहेलां हरण कस्यां हतं थैथी तेमणे चोर जाणी पेला ठोकुराने पकड्यो. तेणे खरी वात कही थारे धोबीयोए तेने कह्युं के, “अरे मूढ ! एवे अवसरे ‘ पाणीवडे घणुंज धोवाइ गयाथी शुद्ध थारुं ’ एम कहेवुं. ” आगल जतां खेडुत लोको खेतरमां धान्य वावता हता, ते जोइ पेला ठोकराए धोबीयोना कहेवा प्रमाणे कह्युं के, “ पाणीवडे घणुंज धोवाइ गयाथी शुद्ध थारुं. ” ते सांजली खेडुत लोकोए एने घणो मार माख्यो. ठेवट तेणे खरी वात कही, त्यारे खेडुतोए तेने ठोड्यो अने कह्युं के, “ एवा अवसर उपर ‘ घणुं घणुं थारुं ’ एम कहेवुं. ” आगल जतां मृतक (मडडुं) जोइ पेला ठोकराए “ घणुं घणुं थारुं ” एम कह्युं. ते सांजली मृतकने पहोचाल्लमारा लोकोए तेने कह्युं के, “ एवुं न थारुं एम केहवुं. ” आगल जतां विवाहना प्रसंगे “ एवुं न थारुं ” एम कहेवाथी तेने घणो मार पड्यो. अने शीखामण मली के, “ एवा अवसर उपर ‘ हम्मेशां एमज थारुं ’ एम कहेवुं ” आगल जतां हाथ पगमां वेडीथी बंधायेला एक बंदीवानने जोइने तेणे कह्युं के, “ हम्मेशां एमज थारुं. ” ते सांजली पेला बंदीवाने एने शीखामण दीधी के, “ एवुं जोइ ‘ शीघ्र बूटी जाउं. ’ एम कहेवुं ” पठी केटलाक लोको मेत्री करता हता, तेमने जोइ पेला ठोकराए ‘ शीघ्र बूटी जाउं ’ एम कह्युं, त्यारे तेमणे तेने घणो मार मारीने ठोडी दीधो. पठी ते एक सरदारना पुत्रनी चाकरी करवा रह्यो. एक वखत घणो डुकाल पड्यो, त्यारे घणा धान्यना अजावथी सरदार पुत्रनी स्त्रीए रावडी तैयार करी अने पोताना पतिने बोलाववा माटे पेला गामडियाना पुत्रने कह्युं. ते वखत सरदार पुत्र सत्तामां वेठो हतो. त्यां आवी पेला जड पुरुपे म्होटा गंजीर स्वरथी “ रावडी

तैयार थई ठे." एम कह्युं. तेथी शरमायेला सरदार पुत्रे तेने घणो माख्यो, पीठ्यो, अने कह्युं के, "एवी वात अवसर जोईने कानमां कहेवी." पठी प्रज्ञात समये सरदार पुत्रना घरमां अग्नि सलगी ऊठ्यो, त्यारे पेला मतिमं-दे एकांत मळ्यो, त्यारे घणी धीरजथी सरदार पुत्रना कानमां पेळी वात कही. एटलामां घर बली गयुं. त्यारे सरदार पुत्रे तेने शीखामण आपी के, " एवुं कांइ थाय तो तुरत पोतेज तेना उपर धूल, पाणी विगेरे नांख-वां. " एक वखत सरदार पुत्र न्हाइ धोइ पोताना माथाना वालने सुगं-धी धूप देतो हतो, त्यारे पोताना शेठना माथा उपर धूमाडो जोई पेला वेअकळे "हाय हाय" करी घणी उजलथी पोताना शेठना माथा उपर ठाण अने धूलनो सूरुलो (टोपलो) पांखी पाणी रेड्युं. एवो मूढ पुरुष प्रतिबोधवा लायक नथी. ४ पूर्वव्युद्ग्रहितमां गोशालके नियतिवादमां दृढ करेला नियतिवादी विगेरेनो दाखलो जाणवो.

उपर कहेला चारे पुरुषो धर्मने अयोग्य ठे; पण आर्द्रकुमारादिकनी पेठे जे पुरुष मध्यस्थ होय, अर्थात् जेने कांइ पण मत उपर राग अथवा द्वेष नथी, तेज पुरुष धर्म पामवा योग्य समजवो. माटे मूल गाथामां ' नद्रकप्रकृति ' होय तेज धर्मयोग्य एम कह्युं. तेमज १ विशेषनि पुण-मति एटले हेय (त्याग करवा लायक) अण उपादेय (आदरवा लायक) वस्तुर्तमां शो तफावत ठे, ते जाणवामां जेनी मति निपुण होय, तेज धर्म-योग्य जाणवो. माटेज उपर कहेला गामडियेतां पुत्र जेवा मूढने धर्मनो अ-धिकार नथी. तथा व्यवहारनी शुद्धि राखवी विगेरे न्यायमार्ग उपरज जेने घणी अजिरुचि होय, पण अन्याय मार्ग उपर विलकूल न होय ते ३ न्याय-मार्गरति अने पोतानुं वचन पालवाना काममांजेनी दृढ प्रतिज्ञा होय ते ४ निजवचनस्थिति एवन्ने पुरुष धर्मयोग्य जाणवा. १ नद्रकप्रकृति, २ विशेषनि-पुणमति, ३ न्यायमार्गरति अने ४ दृढ निजवचनस्थिति; आ उपर कहेलां चार विशेषणोमां आगमोक्त श्रावकना एकवीशेणुणोनो समावेश थयो ठे.

श्रावकना एकवीश गुण आ प्रणाले:—

१ अह्युद्र (उदार दिलनो), २ रूपवान् (जेनां अंगोपांग तथा पांचे इंद्रियो विकार रहित सारां ठे एवो), ३ प्रकृतिसौम्य (स्वजावथीज पापकर्मथी दूर रहे तथा चाकर विगेरे लोको जेनी राजी खुशीथी सेवा

चाकरी करी शके एवो), ४ लोकप्रिय (दान, शील विनय विगेरे गुणो-
 श्री लोकोना मनमां प्रीति उत्पन्न करनारो), ५ अक्रूर (मनमां संक्लेश न
 राखनारो), ६ ज़ीरु (पापश्री अने अपयशश्री कर राखनारो), ७ अशठ
 (कोइने ठगे नहीं एवो), ८ सदाक्षिण्य (कोइ कांइ चीज मागे तो 'तेनो
 इच्छाअंग न थवो जोइये' एवो कर राखनारो), ९ लज्जाबु (मनमां श-
 रम होवाथी खोटा कार्यने वर्जनारो), १० दयाबु, ११ मध्यस्थ अने सौ-
 म्यदृष्टि, (एवो पुरुष धर्मतत्त्वनो जाण थई दोषनो त्याग करे ठे.) १२ गु-
 णरागी अने निर्गुणनी उपेक्षा करनारो, १३ सत्कथ (धर्म संबन्धी-
 ज वात जेने प्रिय ठे एवो), १४ संयुक्त (जेनो परिवार शीलवंत
 अने उपरीनी मरजी माफक चालनारो ठे एवो), १५ सुदीर्घदर्शी (दूर-
 दर्शी होवाथी थोडी महेनतमां घणो लाज थाय एवुं कार्य करनारो),
 १६ विशेषज्ञ (पक्षपाती न होवाथी वस्तुनी अंदर रहेला गुण दोषोने
 यथार्थपणे जाणनारो), १७ विद्वानुग (दीक्षापर्यायवृद्ध, ज्ञानवृद्ध अ-
 ने वयोवृद्ध, एमनी सेवा करनारो), १८ विनीत (आपणा करतां जेमां
 वधारे गुण होय, तेनुं आदरमान करनारो), १९ कृतज्ञ (आपणा उप-
 र करेला उपकारने नहीं भूलनारो), २० परहितार्थकारी (कांइ लाज-
 नी आशा न राखतां पारकुं कृत करनारो) अने २१ लब्धलक्ष (धर्म-
 कृत्यनी बावतमां जेने सारी सिखामण मलेली ठे एवो), आ एकवीशे
 गुणो उपर कहेला जडकप्रवृत्ति विगेरे चार विशेषणोमां घणा खरा स-
 माइ जाय ठे. ते आ रीते:-

जे माणस (१) जडकप्रवृत्ति होय, तेनामां घणुं करीने १ अक्षुद्रपणुं,
 ३ प्रकृतिसौम्यपणुं, ५ अक्रूरपणुं, ८ सदाक्षिण्यपणुं, १० दयाबुपणुं, ११ म-
 ध्यस्थ सौम्यदृष्टिपणुं, १२ विद्वानुगपणुं अने १८ विनीतपणुं ए आठ गु-
 णो देखाय ठे. जे माणस (२) विशेषनिपुणमति होय, तेनामां २ रूपवान्
 पणुं, १५ सुदीर्घदर्शीपणुं, १६ विशेषज्ञपणुं, १९ कृतज्ञपणुं, २० परहिता-
 र्थकारीपणुं अने २१ लब्धलक्षपणुं ए ठे गुणो प्राये जोवामां आवे ठे.
 जे माणस (३) न्यायमार्गीरति होय, तेनामां ६ ज़ीरुपणुं, ७ अशठपणुं, ९
 लज्जाबुपणुं, १२ गुणरागीपणुं अने १३ सत्कथपणुं ए पांच गुणो घणुं
 करीने देखाय ठे. जे माणस (४) दृढनिजवचनस्थिति होय, तेनामां ४

(८)

श्राद्धविधि भाषांतरसहित.

लोकप्रियपणुं अने १४ सुपक्षयुक्तपणुं ए वे गुणो प्राये जोवामां आवे ठे. माटे मूल गाथामां श्रावकोना एकवीश गुणोने बदले चार विशेषणो-थी चारज गुण ग्रहण कस्या ठे.

जे माणसमां १ जडकप्रकृतिपणुं, २ विशेषनिपुणमतिपणुं अने ३ न्यायमार्गरतिपणुं ए त्रण गुणो न होय, ते केवल कदाग्रही, मूढ तथा अन्यायी होवार्थी श्रावकधर्म पामवा लायक नथी. तथा जे ४ दृढ-प्रतिज्ञ न होय, ते कदाच श्रावक धर्मने अंगीकार करे, तो पण जेम उग लोकोनी मैत्री, घेला माणसना सारो वेष अने वानराना गलामां पहेरावेलो हार, ए घणी वार टकसकतां नथी, तेम ते माणस पण यावज्जीव धर्म पाली शकतो नथी.

माटे जे मूल गाथामां कहेला चार गुणनो धारक होय, तेज जेम सारी तैयार करेली जीत चित्रामणने, मजकत पूरेलो पायो महेल चणवाने अने ताप विगेरे दडने चोखुं करेलुं सो माणिक्यरत्नने लायक ठे, तेम ते माणस पण श्रावकधर्म पामवा लायक जाणवो. वलीतेज माणस चु-ल्लक विगेरे दश दृष्टांतथी दुर्लज एवुं समकित्तदिक, सजुरु विगेरे सामग्रीना योगथी पामे ठे, अने शुकराजे जेम पूर्वजवे पाड्युं तेम सारी पेठे पाले ठे.

शुकराजनी कथा आ गिमाणे:-

आज जरतक्षेत्रमां पूर्वे कोइ ठेकाणे मंत्री न शके एवी धान्यनी संपदानो सारो पाक धरावनासं क्षेत्रज होवनी! एवुं द्वितिप्रतिष्ठित नामा प्रसिद्ध नगर हतुं. जे नगरमां खड्ग विषेज निस्त्रिंशपणुं (कूर पणुं), हलने विषेज कुशीलता (लोढानो फाल), जलने विषेज जडता अने पुष्पने विषेज बंधन (वींटुं) हतुं; परंतु नगरासी जनोमां कोई पण कूर, कुशील, जड अने बंधनमां पडेलो न हतो. ते नगरमां कामदेवना सरखो रूपवंत अने शत्रुने संहार करवामां अग्नि प्रमान एवो शतुध्वज राजानो पुत्र मृगध्वज राजा राज्य करतो हतो. राजलक्ष्मी, न्यायलक्ष्मी अने धर्मलक्ष्मी ए त्रणे स्त्रीउए घणी हरीफाड्यां ते राजानुं पोतानी मे-लेज पाणिग्रहण कस्युं हतुं.

एकदा जेमां लोको घणुं करीने रमत गम्मतनज रस चाखता रहे ठे, एवो वसंतरतु आवे ठते, मृगध्वज राजा अंतःपुरना परिवार सहित

नगरना उद्यानमां क्रीडा करवा गयो. जेम हाथी हाथणीउनी साथे रमे ठे, तेम मृगध्वज राजाए पोताना अंतःपुरनी साथे जलक्रीडा विगेरे जात जातनी क्रीडा करी. ते उद्यानमां चूमी रूप स्त्रीनुं जाणे उठवानुं ठत्रज होयनी ! एवुं सुंदर आकारनुं वखाणवा लायक एक आंवानुं वृद्ध हतुं. ते जोइने मृगध्वज राजाए विद्यानो संस्कार होवार्थी तेनुं आ रीते वर्णन कखुं.

“पृथ्वीना कल्पवृद्ध एवा हे आम्रवृद्ध ! त्हारी ठाया जगत्ने घणीज प्रिय लागे ठे, पांढडांनो समुदाय घणो मंगलिक गणाय ठे, आ प्रत्यक्ष देखातो त्हारी मंजरीनो (महोरनो) सरशीय जेनी बरावरी कोइ पण करी शके नहीं एवां फलोनी वृद्धि करे ठे, त्हारो आकार जोतांज माणसना मनने खेंची ले ठे अने तुं अमृत समान मधुर रसवालां फल आपे ठे, माटे म्होटा म्होटा वृद्धोमां अमे तने नक्की श्रेष्ठ गणीए ठीए. शोचावंत एवा हे आम्रवृद्ध ! पोतानां पान, फूल, फल, काष्ठ, ठाया विगेरे सर्व अवयवोए करीने विवि जीवो उपर परोपकार करवामांज मंकी रहेला एवा त्हारा करतां बीवी कोण वखाणवा लायक ठे ? जे पोताने आम्रवृद्ध समान कहेवरावे तें एवा म्होटा वृद्धोने अने तेमनां वखाण करनारा, पापी मिथ्यावादी म्होटा म्होटा कवियोने पण धिक्कार थाउं.”

एवी रीते आम्रवृद्धनी स्तुति करीने, जेम देवता कल्पवृद्धनी ठायामां बेसे ठे, तेम मृगध्वज राजा आदरथी अंतःपुरना परिवार सहित आम्रवृद्धनी ठायानो आश्रय करीने बेगो. मुख्यथी म्होटो अने मणिरत्नादि वस्तुनी घटनाथी सांगूत एवो शृंगार करेलो होवार्थी जाणे मूर्तिमान् शृंगार रसज होयनी. एवी पोतानी अंतःपुरनी स्त्रीउने जोइने मृगध्वज राजा आश्रयथी विचार करवा लाग्यो के, “जाणे पृथ्वीमांथी सार सार स्त्रीरत्न जोइने कळिलांज होयनी ! एवी अंतःपुरनी स्त्रीउं मने मळी, माटे म्हारा उपर देवनी घणी महेरवानी ठे. स्त्रीउं तो घेर घेर ठेज, पण म्हारा जेवी सुंदर स्त्रीउं तो बीजा कोइने त्यां ठेज नहीं. ठीक ठे ! ताराउं तो चंद्रमार्गज स्त्रीउं होय, बीजा ग्रहोनी क्यांथी होय !”

जेम चोमासामां आवेला पुरथी नदी वहार उठले ठे, तेम मृगध्वज राजानुं मन पण घणी म्होटाइथी सहजे आवे एवा अहंकारथी उठली जाय ठे एटली वारमां आंवाना वृद्ध उपर वेठेलो एक सुंदर पोपट अव-

सर जोइ बोलनारा पंक्तिनी पेठे एक वाक्य बोळ्यो. ते आ प्रमाणे:—
 “ मनःकल्पित अहंकार कया कुड्र प्राणीने पण नथी होतो ? जुळ, रखे
 आकाश आपणा उपर पडे ! एवा करथी टींटोडी पण पोताना पग उंचा
 करीने सुइ रहे ठे. ”

ते सांजली राजाए विचार कस्यो के, “ अरे ! आ पोपट केवो धीठो
 ठे ! अहंकार करनार एवा मने ए तदन तुळ केम करी नांखे ठे ? अ-
 थवा ए पंखीनी जात ए जे कांइ बोले ठे, ते अजाकृपाण, काकतालीय,
 घुणाकर अने खलतिबिद्वेवा न्यायथीज साचा जेवुं लागे ठे. बाकी
 मनमां कांइ पण मतलब न राखेण ए पोपट स्वभावथीज उपर कहेलुं
 वाक्य बोळ्यो हशे. ”

मृगध्वज राजा एवो विचार करे ठे, एटलामां फरीथी पोपट एक
 अन्योक्ति बोळ्यो. ते आ रीते:—“(आ वाक्यमां देडको पूठे ठे अने हंस उ-
 त्तर आपे ठे.) (प्रश्न) “हे पंखी ! तुं कांथी आव्यो ? ” (उत्तर) “हुं
 म्हारा सरोवरथी आव्यो. ” (प्रश्न) “हे सरोवर केटलुं म्होडुं ठे ? ”
 (उत्तर) “घणुं म्होडुं ठे. ” (प्रश्न) “केम म्हारा घर करतां पण सरोवर
 म्होडुं ठे ? ” (उत्तर) “घणुंज. ” ते सांजली देडको नजीक बेठेला हंसने
 गालो देवा लाग्यो के, “अरे पापी ! तुं म्हारी आगल केम मिथ्या वचन
 बोले ठे ? धिक्कार थाळ तने !” आ उपरथी हंसने तो “हलको प्राणी थोडुं
 कांइ मले, तो पण घणो अहंकार करे ठे, ” एटलुंज समजी लेवुं उचित ठे. ”

एवी अन्योक्ति सांजली मृगध्वज राजाए विचार कस्यो के, “ अ-
 न्योक्ति कहेनारा ए पोपटे नकी मने कूपमांनक (कूवानी अंदर रहेनारा
 देडका जेवो) बनाव्यो. माटे ए म्होडुं आश्चर्य ठे के, मुनिराजनी पेठे
 ए उत्तम पोपट पण झानी ठे. ” राजा मनमां एवो विचार करे ठे, एट-
 लामां फरीथी पोपट बोळ्यो. “ मूर्खना सरदार एवा गामडियानुं आ ते
 केवुं गामडियापणुं ! के, जेथी ए पोताना गामडाने स्वर्गपुरी समान गणे
 ठे ! जूंपडीने विमान समजे ठे ! पोताना खेवाना अन्न पानने अमृत

१ अचानक वकरीनुं आववुं अने तरवारनुं पडवुं. २ हागडानुं वेसवुं अने तालवृक्षनुं
 पडवुं. ३ काष्ठमां रहेनारा घुण जातिना कीडानुं कोतरवुं अने तेमां अक्षरोना आकारनुं
 पडवुं. ४ टालवाला माणसनुं वृक्षनी नीचे वेसवुं अने तेना अस्तक उपर वीलीना फलनुं पडवुं.

माने ठे ! पहेरवा उढवानां लूगडांउने दिव्यवस्त्र समजे ठे ! पोताने इंद्र समजे ठे ! अने पोताना सर्व परिवारने देवता माफक जुए ठे ! ” ते सांचली मृगध्वज राजाए मनमां विचाखुं के, “ आ महा पंफिते मने गामडिया माफक गण्यो, तेथी एम लागे ठे के, आ म्हारी अंतःपुरनी स्त्रीउं करतां पण वधारे सुंदर स्त्री कोइ बीजे स्थले हशे. ”

मृगध्वज राजा एवो विचार करे ठे, एटलामां ते सुंदर पोपट राजानुं मन जाणीने फरीथी बोळ्यो. ठीक ज ठे, अधुरी वात कहेवाथी माणसने आनंद थतो नथी. “ हे राजन् ! ज्यां म्हाणी तुं गांगळि ऋषिनी पुत्रीने जोइश नहीं, त्यां सुधीज तुं पोताना अंतःपुरनी स्त्रीउंने मनोहर मानीश. त्रण लोकमां सुंदर अने सर्व अवयवाए पूर्ण एवी ते पुत्रीने सरजीने विधाताए आज सुधी करेली सृष्टिनी महेनतनो बदलो मेलव्यो. जेणे ते पुत्री जोइ नथी, तेनुं जीवित निष्फल ठे अने जेणे जोयां ठतां पण तेने आलिंगन करी नथी, तेनुं जीवित पण निष्फल ठे. ते सुंदर पुत्रीने जेणे जोइ, ते बीजी स्त्री उपर शी वीते प्रीति करे ? अमर मालतीनुं फूल चाखीने बीजे ठेकाणे आसक्त काय के ? ना, नज थाय. जेवी सूर्यनी पुत्री कमलमाला (कमलोनी पंक्ति), तेवी ते कमलमाला पुत्रीने जो जोवानी अथवा परणवानी इहाड होय तो उतावलो म्हारी साथे चाल. ”

एम कहीने ते पोपट जत वृद्ध उपरथी उड्यो. एटलामां मनमां घणीज उत्सुकता राखनारा राजाए एकदम बूमो पाडी चाकरोने कहुं के, “ रे खिजमतदारो ! म्हारो पवन माफक चालनारो सत्यान्वय नामनो घोडो जलदी तैयार करीने अहिं लावो ! ” कोडो राजाउं जेना तावेदार ठे एवो मृगध्वज राजा चाकरोए तुरत पलाण चढावीने लावेला घोडा उपर चढ्यो अने पोपटनी पठवाडे गयो. जेम दूर रहेला लोकोए पोपटनी वाणी सांचली नहीं, तेम एक राजा विना वीजा नजीक रहेला कोइ पण राजाना सेवके कांडू अजब कारणथी ते वाणी सांचली नहीं. तेथी मंत्री विगेरे लोको ‘ आनि राजाने शुं थयुं अने ए क्यां जशे ? ’ एम गजराइने राजानी पठवाडे किटलाक मार्ग सुधी गया अने पाठा बळ्या. पोपट आगल अने राजा पाठवा एम घणा वेगथी चालनारा ते वझे जणा. पवननी पेठे एक ऋण मन्त्रमां पांचसो योजन उल्लंघी गया. कोइ दिव्य

प्रजावर्धी राजा अने ते घोडो एटलो मार्ग उद्धंघी गया, तथापि द्वेश-
मात्र पण थाक्या नहीं. जेम कमें खेंचायलो जीव जवांतरे जाय ठे, तेम वि-
घ्नथी बचावनारा ते पोपटे खेंचायलो मृगध्वज राजा म्होटी अटवीमां गयो.

म्होटा पुरुषोमां पण पूर्वजवनो संस्कार केवो दृढ रहे ठे? के, जेथी
ठाम ठेकाणानी कांइ पण खात्री नहीं ठतां मृगध्वज राजा पोपटनी पठ-
वाडे दोड्यो ! जाणे मेरुपर्वतनी एक टूंकज आवी होयनी ! एवुं ते अ-
टवीमां कल्याणनुं आपनारुं अने दिव्य कांति धारण करनारुं श्री आदि-
नाथनुं एक सुवर्णरत्नमय मणेर हुतुं. तेना कलश उपर बेसीने पोपटे
मधुर वाणीथी कह्युं. “ हे राजन, तून्मथी मांडीने करेलां बधां पापोनी
शुद्धिने अर्थें श्री आदिनाथ जगवाने वंदना कर. ” “ पोपटने जवानी
घणी उतावल ठे, ’ एम जाणी राजाए शीघ्र घोडा उपरथीज जगवाने
घणी वंदना करी. उचितना जाण एवा चतुर पोपटे राजानो ते अग्नि-
प्राय जाणी तेना हितने अर्थें पोते मंदिरां अंदर जइने प्रभुने प्रणाम
कस्यो. जेम सारा पुरुषना चित्तमां ज्ञाननी पठवाडे विवेक प्रवेश करे ठे,
तेम राजा पण तुरत घोडा उपरथी उतरीने पोपटनी पठवाडे मंदिरमां
गयो. त्यां श्री ऋषभदेव जगवाननी रत्नमय अने उपमाए रहित प्रतिमा
जोइने मृगध्वज राजाए तेने वंदना करी अने मधुर वाणीथी सारी स्तुति
करी. ते आरीते:—“ एक तरफ स्तुति करवने विषे घणी उत्सुकता अने
वीजी तरफ निपुणतानो अचाव. एम हकीथी म्हारुं चित्त जक्तिथी
स्तुति करवा तरफ अने शक्ति न होवाक न करवा तरफ खेंचावाने
दीधे दोलायमान थाय ठे. तथापि हे नाथ ! हे यथाशक्ति तमारी स्तुति
करुं तुं. मठर पण पोतानी शक्ति माफक आकाशमां वेगथी उडतो नथी
के शुं ? अपरिमित (प्रमाण रहित) देनारा तमने मित (प्रमाण सहित)
देनारा कदपवृद्धो विगेरेनी उपमा शी रीते अपाय ? तेथी तमे अनुपम
(कोइनी उपमा अपाय नहीं एवा) ठो, तमे कोइ उपर प्रसन्न थता नथी
अने कोइने कांइ आपता नथी, तथापि सर्वे लोको तमारी आराधना (सेवा)
करे ठे; तेथी तमारी गति अद्भुत ठे. तमे समता नहीं ठतां जगतना रक्ष-
ण करनारा अने कोइ ठेकाणे संग नहीं ठतां जगत्ना प्रभु कहेवरावो ठो,
एवा लोकोत्तर स्वरूपना धारक मनुष्यरूपी तमारे म्हारो नमस्कार थाउं.”

मृगध्वज राजाए एवी स्तुति करी, त्यारे गांगलि ऋषि नजीकना आ-
श्रममां बेठा हता. तेमणे मृगध्वजे मधुर शब्दथी करेली सारी स्तुति
आनंदथी सांजली. जाणे बीजो शंकरज होयनी ! एवा जटाधारी अने
वल्कल (वृहनी ठाल) पहेरनारा गांगलि ऋषि कोइ कारणथी मंदिरमां
आव्या अने निर्मल विद्याना जाण एवा तेमणे ऋक्तिथी श्री ऋषभदेव ऋ-
गवानने वंदना करीने मनोहर, निर्दोष अने नवां तुरत बनावेलां गद्या-
त्मक वचनथी ऋगवाननी स्तुति करी. ते आ रीते:- “ ऋणे जगत्ना
नाथ, जेथी ऋणे जगत् उपर उपकार आय एवईशकीर्ति आपवाने समर्थ,
अनंत ज्ञान, अनंत दर्शन विगेरे अति सुखेथी शोचनारा एवा हे आदिनाथ
ऋगवन् ! आप जयवंता वतों. नाजिराजाना कुल रूप कमलने विकसित क-
रवाने सूर्य समान, ऋणे जगत्ना जीवोने स्तुति करवा लायक, श्री मरु-
देवी मातानी कुक्षि रूप सुंदर सरोवरने विषे राजहंस समान एवा हे
ऋगवन् ! तमे जयवंता वतों. त्रैलोक्यनी अंदर रहेला घणा ऋव्य जीवोनां
चित्त रूप जे चक्रवाक (चूकवो) वंदी तेनो शोक दूर करवाने सूर्य समान,
बीजा सर्व देवना गर्वने समूल उखेडी नांखे एवो निर्दोष, निस्सीम (हृद
विनानो) अने कोइ जेनी बरबरी करी शके नहीं एवो पोतानो महि-
मा, तेज लक्ष्मी, तेना विलासने अर्थे पोते कमलाकर (कमलवाहुं सरो-
वर) ठो, एवा हे ऋगवन् ! आप जयवंता वतों. सरस ऋक्तिना रसथी शो-
चता अने स्पर्धाथी वंदना वरता एवा देवताजना अने मनुष्योना मुकु-
टोने विषे रहेलां रत्नोनी कांति ते रूप निर्मल जलवडे धोवाइ गया ठे चरण
जेमना अने समूल उखेद कपी नांख्या ठे मननी अंदर रहेला राग, द्वेष
विगेरे मल जेमणे एवा हे ऋगवन् ! आप जयवंता वतों. पार विनाना
संसार समुद्रमां कूबता जीवोने किनारा उपर उतारवाने म्होटा जहाज
समान, सर्व स्त्रीजमां श्रेष्ठ जे सिद्धि रूप स्त्री तेना प्रियपति, जरा, मरण
अने ऋयथी रहित, सर्व देवीमां उत्तम एवा हे परमेश्वर, युगादि तीर्थ-
कर, श्री आदिनाथ ऋगवन् ! तमने नमस्कार थाउं. ”

आनंदथी सुंदर एवां गद्यात्मक वचननी रचना करी गांगलि ऋषिए
उपर कह्या प्रमाणे श्री ऋषभदेव ऋगवाननी स्तुति करी अने पठी मृ-
गध्वज राजाने सरल स्वभावथी कहुं. “ ऋध्वज राजाना कुदने विषे

ध्वज समान एवा हे मृगध्वज राजन् ! हे वत्स ! तुं म्हारा आश्रममां आव. ठीक थयुं. तुं अमारो उचिंतो आवेलो अतिथि (परोणो) ठे, माटे अमे अमारार्थी बने तेवो त्हारो अतिथि सत्कार आनंदथी करीशुं. त्हारा जेवा अतिथि तो चाग्यमां होय तोज मळे ठे. ” गांगलि ऋषिनुं एवुं वचन सांचली मृगध्वज राजा मनमां विचारवा लाग्यो के, “ आ ऋषि कोण ठे ? मने घणा आग्रहथी शा माटे बोलावे ठे ? अने परिचय नहीं ठतां ए म्हारुं नाम ठाम जी रीते जाणे ठे ? ” मनमां एवो विचार आव वार्थी घणो आश्चर्य पामेली मृगध्वज राजा, गांगलि ऋषिनी साथे तेना आश्रमे गयो. ठीक ठे, कोइ कांय गार्थना करे तो सत्पुरुषो तेनो जंग करता नथी. महा प्रतापी एवा मृगध्वज राजानी ते तापसोए सारी रीते परोणागत करी. खरुं ठे के, एवा तापसो तो जे काम हाथमां ले, तेमां यशस्वीज निवडे ठे. पढी बुद्धिशाली गांगलि ऋषिए मृगध्वज राजाने कयुं. “ हे राजन् ! तमे पधाख्यार्थी अमे वीनार्थ थया, माटे अमारा कुलने अलंकार समान, जगत्ना नेत्रोने वश करीने जाणे साक्षात् कामण रूपज होयनी ! जाणे अमारा जीवनुं प्रतद्व जीवितज होयनी ! एवी कटपवृद्धोनां फूलोनी माला सरखी कमलमाला नामनी म्हारी कन्या तनेज लायक ठे, माटे तेनुं पाणिग्रहण करीने अमारो अंगीकार कर. ”

“ मनने गमती वस्तुज वैधे कही ” एवी वात थई. ते मृगध्वज राजाने मनमां कबूल हती, तो पण गांगलिए घणो आग्रह कस्यो, त्तारेज तेणे ते वात कबूल करी. सत्पुरुषोनी रीत एवीज होय ठे. पढी गांगलि ऋषिए नवा यौवनथी खीली निकलेली पोतानी पुत्रने आनंदथी तुरत मृगध्वज राजानी साथे परणावी. शुच कृत्य करवुं होय तो वार कोण लगाडे ? पहेरेलां वटकल (वृद्धनी ठाल) विना जेना शरीर उपर कोइ अलंकार नथी, एवी पण कमलमालाने जोशने मृगध्वज राजा घणो राजी थयो. ठीकज ठे, राजहंसनी प्रीति कमलमाला (कमलोनी वृत्ति) उपर थायज. पढी गांगलि ऋषिए पोतानी पुत्री कमलमालाने मृगध्वज राजानी साथे परणावीने करमोचनने अवसरे जमाइने पुत्रनी संतति आपनारो एक मंत्र आप्यो. ऋषियोनी पासे वीजुं आपवा लायक कं होय ? ते वखत आनंद पामेली तापसीउंए गवायलां धवलगीत उद्घाटन पामवा लाग्यां, अने पो-

तानी तथा वरनी योग्यताने अनुसारे सर्व विधि गांगलि ऋषिण पोते कराव्याथी घणी शोचा वधी.

विवाह थया पठी मृगध्वज राजाए गांगलि ऋषिने कह्युं के, “कोइने राज्यनी नलामण कस्या विना हुं उंचितो अहिं आवेलो हुं.” गांगलि ऋषिण कह्युं के, “त्यारे शीघ्र जवानी तैयारी करो. दिगंबर जेवा अमारी तैयारी ते शुं होय? पण हे राजन्! त्हारो दिव्यवेष अने पोतानो वढकल वेष जोइ जोइने, आ कमलमाला म्होटा पुरुषोने खेद उपजावे ठे; तेमज आ पुत्री अमारा आश्रममां आज अथी वृद्धोने जल आपती अने जन्मथी मांडीने तापसी स्त्रीउनाज अथी हम्मेशां जोती आवेली ठे, माटे जन्मथी जोली पण त्हारे विषे घणीज अनुरागिणी आ म्हारी पुत्रीने शोक्य थकी कांइ पण तिरस्कार विगेरे नहीं थवो जोइए.”

राजाए कह्युं. “एनी शोक्य थकी परा न्रूति (घणी रुद्धि) थशे, पण परान्रूति (तिरस्कार) नहीं आय. तेथी तमारा वचननुं लेशमात्र पण उठापन नहि थाय. चतुर राकाए मधुर वचनथी तापसोने खुशी करीने तापसनी स्त्रीउं विगेरेने संतोष थवा माटे प्रकटपणे फरीथी कह्युं के, “हुं पोताने स्थानके गया पठी एना (कमलमालाना) सर्व मनोरथ पूर्ण करीश. हमणां अहिं तोह पहेरवा उढवानुं पण क्यांथी मली शके?” पठी खेद करता गांगलि ऋषिण कह्युं के, “दरिद्री एवा म्हाराथी जन्म-दरिद्रीनी पेठे पुत्रीने पहेर मणी पण अपाई नहीं, तेथी मने धिक्कार थाउं.” एम बोलतां ठतां गांगलि ऋषिनी आंखमांथी दुःखनां आंसु पडे ठे, एटली वारमां मेघथी जलवृष्टि थाय, तेम नजीकना एक आं-वाना वृद्धथी दिव्य वस्त्रोने अने अलंकारोना ढगले ढगला पड्या! ते जोई वधाए मनमां चमत्कार पामी निश्चय कस्यो के, “उत्तरोत्तर आ कन्यानुं जाग्य वधतुं ठे. जेम मेघ थकी जलादिक पडे ठे, तेम वृद्ध थकी फलादिक पडे, पण दिव्य वस्त्रो तथा अलंकारो कोइ काले पडे नहीं. तेथी पुण्यनुं माहात्म्य अस्तुत ठे. आ लोकमां पुण्यथी कइ वात संजवती नथी? अर्थात् सर्व संजवती ठे. रामचंद्रना पुण्यथी मेरुपर्वत सरस्वी शि-लाउं पण सागर उपर त उचती रही नहि के शुं?” पठी हर्षे पामेला गांगलि ऋषिनी अने नवी मेघणेली कमलमालानी साथे मृगध्वज राजा

चित्तने प्रसन्न करनारा श्री आदिनाथ जगवानना प्रासादमां गयो अने
 “हे प्रज्ञो ! फरीशी आपनां पवित्र दर्शन शीघ्र थाउं अने शिला उपर
 कोतरेली मूर्तिनी पेठे आपनी मूर्ति म्हारा चमत्कार पामता चित्तमां स्थिर
 रहो. ” एम कहीने मृगध्वज राजाए पोतानी स्त्री कमलमाला साथे जग-
 वानने वंदना करी अने जिनमंदिरथी बहार आवी तापसने मार्ग पूढ्यो.
 तापसे कह्युं. “हुं मार्ग विगेरे जाणतो नथी. ” राजाए कह्युं. “तो म्हारा
 नाम विगेरेनी आपने शी रीते खबर पडी ? ” गांगलि ऋषिए कह्युं. “ हे
 राजन् ! सांजल, एक वखत म्हारी वृथा नवयौवनने पामेली कन्याने आ-
 नंदथी जोशने में मनमां विचार केलो के, ‘ एने योग्य वर कोण मलशे ? ’
 एटलामां आंवाना वृद्ध उपर बेठेलो एक पोपटे मने कह्युं. “ हे गांगलि !
 वृथा चिंता करीश नहीं. ऋतुध्वज राजाना पुत्र मृगध्वज राजाने हुं
 आजे हमणांज आ जिनमंदिरे लई आवुं हुं. कटपवेली जेम कटपवृद्धने
 वरवा लायक, तेम आ त्हारी कन्या पण जगत्मां श्रेष्ठ एवा मृगध्वज
 राजानेज वरवा योग्य ठे. आ वातमां देखेमात्र पण संशय करीश नहीं. ”
 एम कहीने पोपट गयो अने थोडी वार पांज हे राजन् ! तमे आव्या.
 पठी आपण राखेली वस्तु जेम पाठी अपाय ठे. तेम आ म्हारी पुत्री में
 तमने आनंदथी आपी. ए करतां वधारे जात हुं जाणतो नथी. ” एटहुं
 कहीने गांगलि ऋषि मौनपणे रह्या अने मृगध्वज राजा “आगल शुं करवुं ? ”
 ए चिंतामां पड्यो. एटलामां अवसरना जेण पुरुषनी पेठे ते पोपटे शीघ्र
 आवी राजाने कह्युं. “ हे राजन् ! आव आव ! हुं तने मार्ग देखाडुं. हुं
 जातनो एक छुद्र पंखी हुं, तो पण हुं आश्रित (म्हारा विश्वास उपर र-
 हेला) जननी उपेक्षा नहीं करुं. आपणा उपर विश्वास राखी बेठेलो कोइ
 हलको प्राणी होय, तो तेनी पण उपेक्षा न करवी; तो म्होटानी न करवी
 एमां तो कहेवुंज शुं ? चंद्रमा, पोतानो आश्रित ससलो वालक होवाथी
 तेने पोताना खोलामांथी आघो पाठो मूके ठे के शुं ? ना. हे राजन् ! तुं
 जगत्मां श्रेष्ठ अने आर्य ठतां पण अनार्यनी पेठे एक दण मात्रमां मने चूली
 गयो. पण हुं छुद्र प्राणी म्होटा माणसनी पेठे वाने शी रीते चूली जउं ? ”
 पोपटनुं एवुं वचन सांजली मृगध्वज राजां चित्तमां चमत्कार पाम्यो
 अने गांगलि ऋषिने प्रमाण करी, शीघ्र स्व सहित घोडा उपर बेसी

पोपटनी पठवाडे गयो. पोताने नगरे जवानी घणी उत्सुकताथी मृगध्व-
ज राजा पोपटनी पठवाडे जतो हतो, एटलामां तेनुं क्षितिप्रतिष्ठित
नामनुं नगर दूरथी कांश्क नजरे देखावा लाग्युं. त्यारे ते पोपट एक वृ-
द्ध उपर चढीने स्वस्थ थइने वेठो. ते जोई राजाए मनमां चकित थई घ-
णा आग्रहथी पोपटने कह्युं. “ हे पोपट ! जो के नगरना महेल, कोट वि-
गेरे आगल देखाय ठे; तो पण हजी नगर दूर ठे, माटे तुं केम रुष्ट थ-
यानी पेठे वेठो ठे ? ” पोपटे हुंकारो दइने कह्युं. “ एम करवानुं एक म्होटुं
कारण ठे. पंफित जनो हेतु वगर कोइ एण कारुं अरता नथी. ” पठी राजाए ग-
जराइने पूब्युं के, “ आ ते शुं ? ” पोपटने थु. “ हे राजन् ! हुं कहुं तुं ते सांचल.
चंद्रपुरीना राजा चंद्रशेखरनी चंद्रवती नामनी बहेन, ते त्हारी प्रिय स्त्री
थाय ठे. ते अंदरथी कपटी अने उपरथी मधुर ज्ञाषण करनारी होवाथी
गाय जेवुं मुख धारण करनारा वाघ सरखी ठे. जेम जलनी तेम स्त्रीनी पण प्राये
वांकी गति होय ठे. ‘ तुं वैरागीनी पेठे राज्य मूकीने क्यांहि पण दूर ज-
तो रह्यो ’ एम धारी जीइए तेवो अवसर मलवाथी प्रबल (जोरावर) थ-
एली, शाकिनी जेवी त्हारी स्त्रीए पोताना जाईने तुरत जणाव्युं के, ‘ रा-
ज्य हरण करवानो आ अवसर ठे. ’ पोतानी मतलब साधवी होय तो
बल (कपट) एज अबलाउनुं म्होटुं बल ठे. पठी चतुरंगिणी सेनाना
परिवार साथे चंद्रशेखर राजा त्हां राज्य लेवा माटे शीघ्र आव्यो. पो-
तानी मेले चालतुं आवेलुं राथी कोण मूके ? शत्रुने जोई अंदर रहेला
सुजटोए त्हारा नगरना दरवाजा तुरत बंध कच्या. पठी जेम पोताना श-
रीरे करीने सर्प निधिने वींते ठे, तेम चंद्रशेखर राजाए पोतानी सेनाव-
डे चारे तरफथी त्हां नगर वाड्युं. हवे शूरवीरपणानो सतेज अहंकार धा-
रण करनारा, त्हारा पराक्रमी सुजटो नगरनी अंदर चारे तरफ उजा र-
हीने शत्रुनी साथे लडे ठे; पण “ नायक विना सेना दुर्वल ठे. ” ए लो-
कप्रसिद्ध कहेवतने अनुसरी पोताने नायक विनानी समजनारी त्हारी
सेना शत्रुने शी रीते जीत शके ? एवा प्रसंगे आपणा वे जणाथी नगरनी
अंदर शी रीते जई शकार्य ? माटे हे राजन् ! हुं मनमां घणो दिवगीर
थइने आ वृद्ध उपर वेठो तुं. ”

हृदयने विदारी नांखेनेएवी पोपटना मुखथी आ वात सांचलतांज जा-

णे अंदर जवानो मार्ग मली गयो तेथीज के शुं ? राजाना मनमां संतापे प्रवेश कख्यो. पठी राजाए मनमां विचाखुं के, “ दुष्ट आचरणवाली स्त्री-ना हृदयनी अंदर रहेला कपटने धिक्कार थाउं ! ते चंद्रशेखर राजानुं पण आ केवुं साहस ! तेना मनमां बिलकूल नयज नथी ! तेने पोताना स्वामीनुं राज्य हरण करवानी अजिलाषा थई ! आतेनो केटलो म्होटो अन्याय ! अथवा चंद्रशेखरनो शुं दोष ? नायक विनानुं राज्य लेवानी बुद्धि कोने न थाय ? कोइ रखवाल न होय तो खेतरने सूअर जेवा छुद्र जीवो पण खाई जता नथी के शुं ? अथवा परवश थई राज्यनी आवी अवस्था करनारा मनेज निरार थाउं. कोइ पण कार्यमां विवेक न करवो, ते सर्व आपदानी वृद्धि करनारुं ठे. विवेक विना कांइ करवुं, थापण मूकवी, कोइ उपर विश्वास राखवो, देवुं, लेवुं, बोलवुं, ठोडी देवुं, खावुं ए सर्व माणसने घणुं करीने पाठलथी पस्तावो आपे ठे. कह्युं ठे के-जेनी अंदर सारा गुणो रह्या ठे, एवं अथवा गुण रहित कार्य करवुं होय तो ते करतां पहेलां पंक्ति पुरुषे यलथी तेनुं परिणाम विचारवुं जोइ-ए. जेम हृदयादि मर्मस्थलमां पेठेलुं शल्यभरण सुधी हृदयनो दाह करनारी पीडा आपे ठे, तेम विवेक विना सहसा कारथी करेलां कार्यो पण मरण सुधी क्लेश आपे ठे.”

राज्यनी अजिलाषा मूकी एवी रीते मनमां पस्तावो अने ‘आ शुं थयुं !’ एम आश्चर्य पामता मृगध्वज राजाने पोपट के कहुं के, “ हे राजन् ! फोगट पस्तावो न कर. म्हारा वचन प्रमाणे कखुं होय तो अशुच कयांथी थाय ? जाण वैद्यनी योजना प्रमाणे उपचार करे त्वेव्याधि कोइ काले पण बाधा करे के शुं ? हे राजन् ! तुं एम न जाणीश के, म्हारुं राज्य फोगट जतुं रह्युं. तुं हजी घणा काल सुधी सुखे सख्य राज्यने जोगवीश. ”

निमित्तिया जेवा पोपटनां एवां वचनली मृगध्वज राजा पोतानुं राज्य पातुं मलवानी आशा राखे ठे, एटली वारमां राजाए वननी अंदर सलगेला अग्निनी पेठे चारे तरफथी प्रसरती चक्रुरंगिणी सेना सन्नद्धबद्ध थईने सामी आवती जोई अने नयथी मनमां विचाखुं के, “ जेणे मने आटली वार दीनता उत्पन्न करी, तेज आ शत्रुनी सेना, अहिं आवेला मने जाणीने खरेखर म्हारो वध करवा माटे दोस्ती आवे ठे. हवे हुं एक

दो आ स्त्रीनो बचाव शी रीते करुं ? अने एमनी जोडे शी रीते लडुं ? ” मनमां एवो विचार आववाथी हवे शुं करवुं ते मृगध्वज राजाने सूज्युं नहीं. एटलामां “ हे स्वामिन् ! जीवता रहो, जयवंता वतो, आपना सेवकोने आदेश आपो. महाराज, हाथमांथी गएलुं निधान जेम पावुं मले ठे, तेम आजे आप साहेबनां दर्शन थयां. बालक जेवा आ सेवको तरफ प्रेमदृष्टिथी जुज. ” इत्यादि वचनो बोलनारी पोतानी सेना जोइने मृगध्वज राजा घणुं आश्चर्य पाम्यो. पठी राजाए मनमां हर्ष पामीने सैनिक लोकोने पूज्युं के, “ तूमे अहिं शी रीते आव्या ? ” सैनिकोए कहुं के, “ हे प्रजो ! अहिं पधारेबे आपना चरणोने अमे जोइए ठीए, पण आ बात जाणता नथी के, अमम जलदीथी कोण अने शी रीते अहिं लइ आव्यो ? महाराज ! आपणा सारा ज्ञाग्यथी आ कोइ देवतानो प्रज्ञाव थयो जणाय ठे. ” जगतने आश्चर्य पमाडनारा एवा आ वनावथी मृगध्वज राजा घणो चमत्कार पाम्यो अने मनमां तर्क करवा लाग्यो के, “ जो आ पोपटनीध वाणी साची होय तो, एनो म्हारे घणो आदर सन्मान करवो जोइए. किम के, एणे म्हारा उपर घणी रीते उपकार कख्या ठे. कहुं ठे के— कोइ पुरुष आपणा उपर उपकार करनारनुं इष्ट कार्य करीने गमे एटलो बदलो जाले, तो पण ते पुरुष प्रथम उपकार करनारनी बराबरी करी शके नर. कारण के, ते पुरुष प्रथम उपकार करनारे करेलो उपकार ध्यानमां लइ तिनुं अनुकरण करे ठे अने प्रथम उपकार करनार तो कोइ पण बदला शी आशा न राखतां उपकार करे ठे. ” एम विचारी राजा प्रीतिथी पोपट तरफ जुए ठे, एटली वारमां प्रातःकाले सूर्यना प्रकाशथी अदृश्य थएलो बुधनो तारो जेम क्यांहि पण देखातो नथी, तेम ते पोपट पण जोवामां आव्यो नहीं ! पठी राजाए विचार कस्यो के, “ हुं उपकारनो बदलो कांइ पण आपीश, एवा जयथी ए सारो जीव (पोपट) उपकार करतांज क्यांहि पण दूर जतो रह्यो, एमां संशय नथी. कहुं ठे के— मुद्दिशाली सत्पुरुषोना मननी ए कोइ अलौकिक अने घणीज कठोरता ठे के, तेउ उपकार करीने तुरतज प्रत्युपकारना जयथी आघा पाठा थायते. एवो ज्ञाननिधि जीव निरंतर पासे होय तो कठण प्रसंग ते शुं करे जाणवामां आवे ? गमे ते विघ्न आवे तो पण

ते सहजमां दूर करी सकाय. अथवा एवो साहाय्यकारी जीव कोइ ठेकाणे प्राये मले नहीं अने कदाचित् मले तो दरिद्रीना हाथमां आवेला इव्यनी पेठे लांबो बखत रही शके नहीं. वही आ पोपट ते कोण ? ए आटलो जाण शी रीते थयो ? म्हारा उपर ए एटलो दयाबु केम ? क्यांथी आव्यो ? अने आ वृद्ध उपरथी क्यां जतो रह्यो ? आ सर्व वात शी रीते बनी हशे ? तेमज म्हारी सेना पण अहिं शी रीते आवी ? इत्यादिक मने घणो संशय ठे. गुफानी अंदर रहेला अंधकारने जेम दीपक विना कोइ पण दूर करी शकतो नथी, तेम ते पोपट विना आसंशयने कोण दूर करे ? ”

मृगध्वज राजा एवा विचारथी अग्र थयो, एटलामां तेना मुख्य सेवकोए थएली बाबतमां प्रश्न कखुं, त्यारे राजाए तुरत मूलथी मांडीने पोपटनो सर्व वृत्तांत प्रकटपणे कह्यो. ते सांचली सर्वे सेवको आश्चर्य तेमज आनंद पाम्या. अने तेमणे कखुं के, “हे महाराज ! थोडा कालमांज ते पोपटनो अने आपनो कोइ पण ठेकाणे समगिम थशे. केम के, जे पुरुष जेनुं हित करवा श्छे ठे, ते तेनी अपेक्षा राख्या विना रहेतो नथी. जेम सूकायलुं पान सहजमां जगाय ठे, तेम अणपणा मनमां रहेलो सर्व संशय पण ज्ञानी मुनिराजने पूठवाथी तुरा जागी जाय एवो ठे. कारण के, ज्ञानी पुरुषोथी नहीं जाणी सकाय एकेलुं ठे ? माटे हे महाराज ! आप ए चिंता मूकी दइ आपणा नगरमां धर्यो. जेम मेघना दर्शनथी मोर हर्ष पामे ठे, तेम आपना दर्शनथी नगरभासी लोकोने आनंद थारुं.”

सेवकोनुं आ कहेवुं मृगध्वज राजाने पसंद पड्युं. ठीकज ठे. अवसर जोइ करेलुं कार्य अने कहेलुं वचन कोने समीत न थाय ? पठी मृगध्वज राजा परिवारसहित मंगल वाजित्रोना मधुर ध्वनीथी दिशार्जने दणमात्र शब्दवाली करतोठतो पोताना नगरतरफ चाल्युं. जेम पोताना विलथी दूर रहेलो उंदर सामा आवता तहक नागने जोइ नासी जाय ठे, तेम परिवार सहित घणा आंवरथी आवता मृगध्वज राजाने जोइने चंद्रशेखर राजा जागी गयो अने औत्पातिक बुद्धिनो धण होवाथी तेज अवसरे सूजेली युक्तिने अनुसरी तेणे मृगध्वज राजा तरफ तुरत पोताना एक सुचटने साथे जेटणुं आपी मोकल्यो. ते सुचटे मृगध्वज राजा पासे आवी घ-

णा विनयथी कह्युं के, “ हे महाराज ! अमारो स्वामी आपना चरणकमल-
नी पासे आप साहेबनुं चित्त प्रसन्न करवा माटे एवी विनंति करे ठे के,
“ कोइ धूर्त (ठग) लोकोए ढल करवाथी आप जाणे राज्य मूकीनेज क्यांय
जता रह्या, एम जाणी हुं आपना नगरमां स्वास्थ्य राखी तेनी रक्षा कर-
वाने अर्थे आव्यो हतो, परंतु तमारा सुन्नटोने आ वातनुं ज्ञान नहीं
होवाथी ते सर्वे बखतरो पहेरी, हथियारो उपाडी जेम शत्रुनी साथे
लडे, तेम म्हारी साथे लडवा लाग्या. त्यारे में शस्त्रोना सर्व प्रहार स-
हन कस्या अने तमारा नगरनो शत्रुंथी बचाव कस्यो. स्वामीनुं कांइ
कार्य उत्पन्न थाय, त्यारे एक दिलखी काम न करे, ते कांइ सेवक कहे-
वाय ? ना. माटे तेवोज कोइ प्रसंग आवे तो पुत्र पिताने अर्थे, शिष्य
गुरुने अर्थे, सेवक स्वामीने अर्थे अने स्त्री जर्तारने अर्थे पोताना प्राणने
तृण माफक गणे ठे, ते बरोबर ठे. ”

चंद्रशेखरना सुन्नटनुं एवुं वचन सांजलीने मृगध्वज राजाना मनमां
ए वचननी सत्यता विषे कांइक संशय तो पड्यो, पण ‘ केटलेक जागे आ
वचन सत्य हरो,’ एम तेंणे सरल स्वजावथी मान्युं. पठी तुरत मलवा माटे
सामा आवेला चंद्रशेखर राजानुं मृगध्वज राजाए बहुमान कस्युं. आ मृग-
ध्वज राजानी केटली दहता। सखलता अने गंजीरपणुं? पठी लक्ष्मी सरखी क-
मलमालाथी विष्णुनी पेठे शोर्जा। मृगध्वज राजाए घणा उत्सव सहित नग-
रमां प्रवेश कस्यो अने जेम शिवे चंद्रनी कला मस्तके चढावी, तेम पोतानी
सुंदर प्रियपत्नी कमलमालाने राजाए पट्टराणीना पदे स्थापी. ते उचित-
ज कस्युं. “ जेम युद्धमां जय मेलवनार मुख्य राजा ठे अने पायदल
विगेरे सेना तेने मात्र मदत करे ठे, तेम पुत्रादिक इष्ट वस्तु आप-
नार मुख्य धर्मज ठे अने मंत्र विगेरे तो तेने सहाय्य मात्र करे ठे. ”
एम विचारी मृगध्वज राजाए पुत्र प्राप्तिने अर्थे एक दिवसे मन स्थिर
राखी गांगलि ऋषिए आर्षेला मंत्रनो यथाविधि जप कस्यो. तेथी सर्वे
राणींने एकेक पुत्र थयो. डीक ठे. सर्वे कारणोनो योग बरोबर मली
आवे तो कार्यनी उत्पत्ति थायज. मृगध्वज राजा सरल स्वजावथी
चंद्रवती राणीने बहुमान आपतो हतो; तो पण पूर्वे जर्तारनी साथे वैर
वांध्युं. ते पातकथीज होयथी ! तेम तेने पुत्र थयो नहीं. एक दिवसे कम-

लमाला राणी रात्रीने समये सुखे सूती हती, ते वखते दिव्य प्रजावथी तेणे स्वप्न जोयुं अने राजाने एवी रीते कहुं के, “ हे प्राणनाथ ! आजे थोडी रात्रि बाकी रही, ल्यारे कांश्क उंघतां, कांश्क जागतां एवी अवस्थामां में स्वप्नमां ते तापसना आश्रमना चैत्यने विषे निवास करनारा श्री ऋषभदेव जगवानने वंदना करी. तेज वखत प्रसन्न थएला श्री ऋषभदेव जगवाने मने कहुं के, “ हे ऋष ! आ पोपट तुं वे अने बीजी कोइ वखते तने हुं एक हंस आपीश. ” एम कही जगवाने जाणे एक दिव्य वस्तुज आपी होयनी ! एवो सर्व अवयवोथी सुंदर पोपट मने आप्यो. ते प्रभुना प्रसादथी जाणारे तरफथी ऐश्वर्यनी प्राप्तिज थई होयनी ! एवो मने परम आनंद थयो, अने तेज समए हुं जागृत थइ. माटे हे प्राणनाथ ! उंचिंता मलेला आ स्वप्न रूप वृद्धनां आपणने केवां फल मलशे ? ते आप कहो.”

परमानंद रूप कंदने नवपल्लव करवाने जाणे वरसतो मेघज होयनी ! एवुं कमलमालानुं वचन सांचलीने स्वप्नां फल जाणनारा राजा ए कहुं के, “ जेम देवतानां दर्शन दुर्लभ ठे, तेम आवां स्वप्नां दर्शन पण दुर्लभ ठे. म्होटां जाग्य होय तोज एवां स्वप्नो देखाय ठे अने तेनां पूरां फल पण मले ठे. हे प्रिये ! जेम पूर्व दिशाने चंद्रमा अने सूर्य ए वे दिव्य पुत्र थाय ठे, तेम आ दिव्य स्वप्न थकी तने दिव्य स्वरूपने धारण करनारा वे पुत्रो अनुक्रमे थशे. जेम पोपट अने हंस, पक्षीना कुलमां सर्व प्रकारे श्रेष्ठ गणाय ठे, तेम हे सुंदरी ! त्हारा वे पुत्रो पण आपणा राज्यमां नामधारी थशे. प्रिये, जे माटे जगवाने पोताने हाथे तने प्रसाद तरीके वे पुत्रो आप्या, ते माटे ते पुत्रो अंते मुक्त थइ जगवान् जेवाज थशे, एमां जरा पण संशय नथी.”

ए सांचली आनंद पामेली कमलमालाए जेम पृथ्वी अमूल्य रत्नने, अथवा आकाश सूर्यने धारण करे ठे, तेम गर्ज धारण कस्यो. जेम मेरुपर्वतनी जूमिमां दिव्य रसोथी कल्पवृक्षनो कंद पुष्ट थाय ठे, तेम धर्मने अनुसरता रमणीय दोहदो मृगध्वज राजाए पूर्ण करवार्थी कमलमालानो गर्ज वृद्धि पाम्यो. एक वखत शुच दिवस, शुच लग्न अने लग्नो अंश पण शुच एवा समय उपर कमलमाला राणीए, जेम पूर्व-

दिशा पूर्ण चंद्रमाने प्रसवे ठे, तेम सुपुत्र प्रसव्यो. पट्टराणीनो पुत्र हो-
वाथी राजाए तेनो जन्म महोत्सव बीजा सर्व पुत्रो करतां वधारे सारो
कस्यो. राजाउनी एवीज रीत होय ठे. पठी त्रीजे दिवसे मृगध्वज
राजाए पोताना पुत्रने उत्सवसहित सूर्यनुं अने चंद्रमानुं दर्शन कराव्युं.
ठठे दिवसे राजाए उत्सवनी घणी देदीप्यमान शोभाथी पोतानी यो-
ग्यताने शोभे एवुं घणुं ड्रव्य खरचीने रात्रिजागरण कस्युं. पठी राजाए
सारो दिवस जोइने घणा उत्साह अने उत्सवथी स्वप्नने अनुसरतुं ते
पुत्रनुं 'शुकराज' एवुं नाम पाड्युं. जेम पांच समितिए रक्षण करेलो
संयम वृद्धि पामे ठे, तेम घणी प्रीतिहरनारी पांच धावमाताउए पालन
करातो ते शुकराज अनुक्रमे वृद्धि पाम्यो. माता पिताने घणुं आनंद
उत्पन्न करनारुं अन्नप्राशन (चाटण), जाणे साक्षात् लक्ष्मीनी दृष्टिनी
लहरीज होय नी ! एवुं रिंखण (ढींचणथी चालवुं), मनमां हर्ष उप-
जावनारुं क्रमण (चालवुं), जाणे लक्ष्मीनुं सुखे सूइ रहेवानुं बिठानुंज
होयनी ! एवुं शोभतुं वचन (बोलवुं), चित्तने घणो संतोष करनारुं
वस्त्राद्यादन (कपडां पहेषववां), जाणे मूर्तिमान् प्रेमग्रंथिज होयनी ! एवी
वर्षग्रंथि (वरसगांठ) इत्यादिक ते पुत्रनां सर्वे कृत्यो मृगध्वज राजाए
म्होटा उत्सवथी अनुक्रमे कस्यो. म्होटा पुरुषोनी एवीज पद्धति होय
ठे. न्यायमार्गे चालनारो शुकराज अनुक्रमे वृद्धि पामतां पांच वर्षेनो
थयो, त्यारे एटली न्हाटी अस्थामां पण जेम आंवानुं वृद्ध पांच वर्षेनुं
थतांज मधुर फल आपे ठे, तेम ते जे जे कांइ करता हतो, तेमांथी
सारुंज फल निपजतुं हतुं. परिपूर्ण एवा सर्वे सङ्गुणोए पोताना रूपे
करी जयंत नामा इंद्रना पुत्रनी रूप संपदाने जीतनारा शुकराजनो
मांहो मांहे स्पर्धा राखीने आश्रय कस्यो. बोलवानी चतुरता, मधुरता,
पटुता अने अंदर रहेला अर्थनी खुबी एवा गुणोए करी ते बालके
(शुकराजे) म्होटा पंक्तिनी पेटे सज्जनोनुं मन रंजित कस्युं.

एक वखत वसंत ऋतुमां सुगंधी पुष्पोथी सर्व उद्यान सुगंधमय थई
गयुं हतुं, ते वखते मृगध्वज राजा राणीना अने पुत्रना परिवार साथे
त्यां गयो. जे आंवाना वृद्ध उपर पोपटनो संवाद थयो हतो, तेज वृद्धना
सुंदर तलने, विषे राजा भोगे अने पूर्वे थएली सर्व वात संचारीने रा-

णी प्रत्ये बोळ्यो. “ जे वृद्ध उपर पोपटे कहेलुं त्हारुं नाम सांचलीने हुं म्होटा वेगथी ते आश्रम तरफ दोडतो गयो, अने त्यां तने परणीने में म्हारो आत्मा कृतार्थ कस्यो, तेज आ सुंदर आवानुं वृद्ध. ” आ सर्व वात पिताना खोलामां बेठेला शुकराजे सांचली.

ते वात सांचलतां वेंतज शुकराज जबरी मूर्खा खाईने, जेम शस्त्रथी ठेदेदी कल्पवृद्धनी काली चूमी उपर चूटी पडे ठे, तेम तुरत पडी गयो. आणी तरफ माता पितानो हर्ष जे ठेक उंचे चढी गयो हतो, ते पण तेज वखते तदन जतो रह्यो. घणा आतुर थएलां माता पिताए ए-वो कोलाहल कस्यो के, जेथी सर्वे लोको त्यां एकठा थइ गया ! “ हा-य हाय ! आ शुं थयुं !! ” एम कही सर्वे लोको बहु आकुल व्याकुल थया. ठीकज ठे. म्होटा पुरुषो सुखी होय तो सर्वे सुखी अने ते दुःखी होय तो सर्वे दुःखी. पठी चंदननां शीतल जल ठांटवाथी, केलना पत्र-नो पवन नांखवाथी तथा बीजा पण घणा शीतल उपचार करवाथी घ-णी वार थया पठी ते कुमर (शुकराज) चेतना पाम्यो. तेनी आंखोनी पांपणो कमलपत्रनी पेठे उघडी गई. चेतना रूप सूर्यनो उदय थयो, तो पण तेनुं मुखकमल विकस्वर (प्रफुल्लित) थयुं नहीं. ते बे नेत्रोथी चारे तरफ विचार पूर्वक जोवा लाग्यो, परंतु उच्चस्वरे घणुं बोलावतां ठ-तां पण कांई बोळ्यो नहीं. बद्धस्थ तीर्थवृद्धनी पेठे ते कुमार मौन धरी वेठो, त्यारे माता पिताए विचार कस्यो के. “ दैवयोगथी ए आम तेम जोया करे ठे, एमां कांइ पण बल-वंपट होवुं जोइए; पण घणी दुःखनी वात ठे के, अमारा दुर्जाग्यथी एनी जीजज थंजाणी. ”

एम विचारी चिंतातुर थएलां माता पिता कुमरने घेर लई गयां. पठी मृगध्वज राजाए शुकराज कुमरनी वाणी प्रकट करवा माटे नाना-प्रकारना उपाय कस्या; पण दुर्जन उपर करेना उपकारनी पेठे ते सर्वे निष्फल थई गया ! पठी कुमर मौन अवस्थामां ठतां ठ मास जता रह्या; परंतु कोइ पण ते मौननुं खरुं निदान कही शक्यो नहीं. “ घणी दिलगि-रीनी वात ठे के, विधाता पोताना सजेला प्रत्येक रत्नमां कांइ पण दोष राखे ठे. जेम चंद्रमामां कलंक, सूर्यमां तीक्ष्णता, आकाशमां शून्यता, कौस्तुभ मणिमां पत्थरपणुं, कल्पवृद्धमां काष्ठपणुं, पृथ्वीमां, रजःकण,

समुद्रमां खारापणुं, सर्व जगतने ठंरुक आपनार एवा मेघमां कृष्णमुख-
पणुं, जलमां नीचगति, सुवर्णमय मेरुपर्वतमां कठणपणुं, कपूरमां अस्थि-
रपणुं, कस्तूरीमां कालाश, सज्जनोमां निर्धनता, श्रीमानोमां मूर्खता अने
राजाठमां लोत्रीपणुं राख्युं ठे, तेम सर्वथा निर्दोष एवा ए कुमरमां मूगा-
पणुं राख्युं. " एवी रीते उच्चस्वरथी समस्त लोकोए घणोज शोक कस्यो.
म्होटा लोकोनुं कांइ मातुं थाय तो कोना हृदयमां खेद न ऊपजे ?

पठी, जेनी अंदर लोको उजागरा करी क्रीडारसनो स्वाद ले ठे,
ते लोकोना नेत्रोने आदहाद उत्पन्न करनार एवो कौमुदी महोत्सव
आव्यो. त्यारे पाठो मृगध्वज राजा कमलमालाने तथा शुकराजने साथे
लइ उद्यानमां गयो, अने ते आम्रवृक्षने जोइ खिन्न थइ कमलमालाने
कहेवा लाग्यो के, "देवि ! जेर सरखा आ आम्रवृक्षने दूरथीज तजवो जो-
इए. केम के, एनी नीचे आपणा पुत्ररत्नमी एवी खराव अवस्था थई !"
एम कहीने आगल जाय ठे, एटली वारमां तेज वृक्षनी नीचे हर्ष उ-
पजावनारो डुंडुचीनो दिव्यध्वनि थयो. त्यारे राजाना पूठवार्थी कोइए
कह्युं के, " श्रीदत्त मुनिमहाराजने हमणांज केवलज्ञान उत्पन्न थयुं, तेनो
देवताठ महोत्सव करे के. " " त्यां जईने केवली जगवानने पुत्रनुं स्वरूप
पूबुं " एम विचारी घणी उत्सुकतांथी परिवार सहित मृगध्वज राजा त्यां
गयो, अने मुनिराजने वंदना करी पुत्रनी साथे पर्पदामां वेठो. पठी के-
वली महाराजे क्लेशनो नश करनारी अमृत समान देशना दीधी. अव-
सर जोई राजाए पूब्युं के, " हे महाराज ! ए म्हारा पुत्रनी वाणी थं-
चाणी, तेनुं शुं कारण ठे ? " केवली महाराजे कह्युं के, " ए बालक बो-
लशे. " ते सांजली आनंद पामेला राजाए कह्युं के, " तो ए फरी फरी
अमारी तरफ केम जोई रहे ठे ? " केवली महाराजे कह्युं के, " हे शु-
कराज ! तुं अमने यथाविधि वंदना कर. " ते सांजली शुकराजे उच्च
स्वरथी वंदनासूत्र (इठामि खमासमाणो नो पाठ) बोली केवली महा-
राजने वंदना करी. ते जोई पर्पदामां वेठेला सर्व लोको समकाले चम-
त्कार पाम्या, अने कहेवा लाग्या के, " केवी आश्चर्यनी बात ठे ! आ
मुनि महाराजनो महिमा ते केवो ! के, आ बालक कोइ पण मंत्र के तंत्र
वगत जोतां जोतां स्पष्ट ओवनारो थई गयो ! " पठी राजाए ए बातनो

खुदासो पूज्यो, त्यारे केवली महाराजे कह्युं के, “हे चतुर ! आ वात बनवानुं कारण पूर्वजवे थयुं, ते सांचल.

पूर्वकालमां मलय देशनी अंदर नदिलपुर नामनुं श्रेष्ठ नगर हतुं, त्यां याचक जनोने अलंकार विगेरे आपनारो, तथा पोताना दुश्मनोने बंदी-खाने मोकलनारो; चातुर्य, औदार्य, शौर्य विगेरे गुणोनुं वसति स्थान अने आश्चर्यकारी ठे चरित्र जेनुं एवो जितारि नामा राजा राज्य करतो हतो. एक वखत ते सजामां बेठो ठे, एवामां द्वारपाले आवीने विनति करी के, “हे देव ! आपना दर्शननी इच्छाथी आवेलो विजयदेव राजानो दूत, जे शुद्ध मननो देखाय ठे, ते द्वारमंणीकायलो उजो ठे.”

राजाए “अंदर आववा दे.” एम कह्युं, त्यारे द्वारपाल तेने लइने अंदर आव्यो. पोताना कर्तव्यनो जाण अने सत्यवक्ता एवो दूत राजाने प्रणाम करी पोतानुं काम कहेवा लाग्यो. ते आ रीते:-

“हे महाराज ! साक्षात् देवपुर-(स्वर्ग)-ज होयनी ! एवुं देवपुर नामा नगर ठे. त्यां वासुदेव जेवो पराक्रमी विजयदेव नामे राजा ठे. तेनी प्रीतिमती नामे पट्टराणी महासती ठे. सारी राजनीति जेम साम, दाम, जेद अने दंड आ चार उपायोने प्रसवे ठे, तेम ते राणीए सारा चार पुत्रोने जन्म आप्यो. पढी ते राणीने चार पुत्र उपर, जेम हंसलीना वन्ने पद्म (पांखो) उज्वल होय ठे, तेम जेनो मोसालनो पद्म अने पितानो पद्म शुद्ध ठे एवी एक सुलक्षण अने सुंदर हंसी नामे पुत्री थई. जे वस्तु थोडी होय, ते उपर वधारे प्रीति रहे ठे. एवी लौकिक रीति प्रमाणे माता पितानी चारे पुत्रो करतां ते पुत्री उपर वधारे प्रीति हती. एवी ते पुत्री अनुक्रमे वधतां आठ वर्षनी थई. एटलामां जेम सारस पक्षीनी स्त्री सरोवरना सुंदर जलमां पुत्रीने प्रसवे, तेम अमारा महाराजनी बीजी स्त्रीए पण एक सर्वोत्तम सारसी नामनी पुत्रीने जन्म आप्यो. मने एम लागे ठे के, पृथ्वीनो अने स्वर्गनो सार लईने विधाताए ते वे पुत्रीउं उत्पन्न करी ठे. केम के, ते वन्नेनी सरखामणी मांहो मांहेज थाय ठे. सर्व जगत्मां एवी कोइ कुमरी नथी के, जे एमनी वरावरी करी शके. ते वन्नेनी परस्पर प्रीति बहुज वधी गई. तेथी तेउं एम मानवा लागी के, आपणा वन्नेनां शरीरजूदां ठे, ते करतां एक गीत तो ठीक, पण तेथी

आ वात घणी खेदकारक ठे.' जाणे कामदेव रूप हस्तीने क्रीडा करवानुं वनज होयनी ! एवी तरुण अवस्था प्राप्त थई तो पण पोतानी बहेननो वियोग थाय ए नयथी हंसीए पोतानो विवाह प्रथम करवानी वात मांडी वाढी. अनुक्रमे सारसी पण यौवन दशामां आवी, त्यारे बन्ने बहेनोए "आपणे बन्ने एकज पतिने वरशुं" एवो प्रीतिथी निश्चय कस्यो. पठी अमारा महाराजे ते बे पुत्रीउने मनोहर वरनी प्राप्तिने अर्थे स्वयंवरमंरुपनी पोतेज यथाविधि रचना करी. तेमां बेठकोनी रचना एवी करी ठे के, तेनी शोजा कोइथी पण कही अकाय नहीं. त्यां घासना अने धान्यना तो एटला म्होटा ढगला करेला ठे. तेनी आगल पर्वतनी म्होटाइ पण गणतिमां नथी ! पठी अमारा महाराजे अंग, वंग, कलिंग, आंध्र, जालंधर, मरुस्थल, लाट, जोट, महाजोट, मेडपाट, विराट, गौड, चौड, महाराष्ट्र, सौराष्ट्र, कुरुजंगल, गूर्जर, आचीर, कीर, काश्मीर, गोद्व, पंचाल, माखव, हूण, चीन, महाचीन, कन्नड, कर्णाटक, कोंकण, सपादलक्ष, नेपाल, कान्यकुब्ज, कुंतल, मधेध, निषध, सिंधु, विदर्भ, द्रविड, उंरुक विगेरे देशोना अनेक राजाउं तरफ स्वयंवरे पधारवा माटे विनति मोकळी ठे. हे मलयदेशाधिपति महाराज ! त्यां पधारवा विनति करवा माटे मने म्हारा स्वामीए आपना चरण पासे मोकळ्यो ठे, माटे आप त्यां पधारीने स्वयंवरने शोजा आप.

दूतनुं एवुं वचन सांज्ही जितारि राजाना मनमां कन्यानो अजि-लाष होवाथी घडीकमां जवानो विचार थाय अने 'ए आपणनेज वरशे एनी शुं खात्री ?' एवा संशयथी पाठो विचार फरी जाय, एम होवाथी तेनुं मन चकमोल उपर चढेला जेवुं थयुं. ठेवट 'पांचनी साथे आपणे पण जवुं जोइए.' एम विचार करी जितारि राजाए प्रयाण कस्युं. मार्गमां शकुन सारा थया, तेथी ते घणा उत्साहथी त्यां गयो, तेमज बीजा पण घणा राजाउं त्यां आव्या.

विजयदेव राजाए सवें राजाउंनो घणो सत्कार कस्यो. पठी देवताउं जेम विमानमां विराजे ठे, तेम तेउं जंचा सिंहासन उपर विराज्या. एट-लामां जाणे साक्षात् सरस्वती अने लक्ष्मीज होयनी ! एवी ते वन्ने कम्मसुं न्दाइ धोइ, तिद्रक करी, शुळ वस्त्रो अने आचूपणो पहेरी पा-

लखीमां बेसीने ते मंरुपमां आवी. जेम ग्राहको कोइ दुर्लभ वस्तु बे-
चाथी लेवी होय, त्यारे आगल थइ थइने हरिफाइथी ते वस्तुनुं घणुं
मूल्य आपे ठे, तेम मंरुपनी अंदर बेठेला सर्वे राजाउए ते बे कन्याउनी
प्राप्तिनी इच्छाथी ' हुं पहेलो आपीश, हुं पहेलो आपीश' एम धारी
पोतानी दृष्टि अने मन एज सर्वोत्कृष्ट मूल्य कन्याउने आप्युं. अर्थात्
सर्वे राजाउए पोतानी दृष्टि अने मन कन्या तरफ मोकव्युं. पठी कन्या-
उए वश करेला सर्व राजाउए पोताना मननी अंदर रहेली अत्रिलाषा
प्रकट जणाववाने माटेज होयनी ! एम नानाविध चेष्टाउ करी. ते उप-
रांत सखीए कन्याउनी आगल राजाउनी प्रशंसा करी. ते आ रीते:-

“ सर्वे राजाउनो राजा एवो आ राजगृह नगरनो राजा ठे. शत्रुउनुं
सुख उखेडी नांखवामां कुशल एवो आ कौशलदेशनो राजा ठे. स्वयं-
रनी शोचाथी देदीप्यमान एवो आ गूर्जराधिपतिनो पुत्र ठे. जयंत नामा
इंद्रपुत्रनी रुद्धिने पण जीते एवी रुद्धिथी शोचतो एवो आ सिंधुदेशा-
धिपतिनो पुत्र ठे. शौर्यलक्ष्मीनुं अने औदार्यलक्ष्मीनुं जाणे क्रीडा कर-
वानुं स्थानकज होयनी ! एवो आ अंगदेशनो राजा ठे. रमणीय एवी रु-
द्धिए पोतानी मेले आवीने जेने आलिंगन दीधुं ठे एवो आ घणोज सौम्य
कलिंगदेशनो राजा ठे. पोताना रूपे करी कामदेवना अहंकारने खंफित
करनार एवो आ वंगदेशनो राजा ठे. जेना तावामां पार विनानी लक्ष्मी
ठे, एवो आ मालवदेशनो राजा ठे, प्रजानुं सारी रीते पालन करनार
अने घणोज दयालु एवो आ नेपालदेशनो राजा ठे. प्रसिद्ध सज्जुणोथी
जेने घणुं आदरमान मले ठे, एवो आ कुरुदेशनो राजा ठे. शत्रुनी स्त्री-
उने अलंकार पहेरवानी मनाइ करनार अर्थात् शत्रुनो समूल उठेद कर-
नार एवो आ निषधदेशनो राजा ठे. कीर्ति रूप चंदनवृक्षोनी सुगंधीथी
जाणे साक्षात् मलयपर्वतज होयनी ! एवो आ मलयदेशनो राजा ठे. ”

एवी रीते सखीए राजाउनी प्रशंसा करी, त्यारे इंडुमती जेम अज
राजाने वरी, तेम हंसीए अने सारसीए जितारि राजानुं पाणिग्रहण
कछुं. ते वखत बीजा राजाउना मनमां इठा, उत्सुकता, संशय, अहंकार,
खेद, लज्जा, पश्चात्ताप अने अदेखाइ विगेरे मनोविकार प्रकट थया.
केटलाक समजु राजाउने आनंद पण थयो. केटलाक राजाउने अर्थ.

वर उपर, केटलाकने पोताना आगमन उपर, केटलाकने पोताना दैव उपर तथा केटलाकने तो पोताना मनुष्यजव उपर पण अरुचि थइ.

पठी विजयदेव राजाए सारो दिवस जोइ म्होटा उत्सवथी जितारि राजानी साथे बे कन्याउंनो विवाह कस्यो, अने घणुं ड्रव्य, वाहन, सैन्य विगेरे दइने वरनो घणो सारो सत्कार कस्यो. बीजा म्होटा म्होटा राजाउं पण ते स्वयंवरमां निराश थइ गया तेनुं एज कारण ठे के, पुण्य विना माणसोने मनगमती वस्तुनी प्राप्ति थती नथी. ते वखत जितारि राजानी उपर ईर्ष्या राखनारो शेंकडो राजाउं हता; पण आश्चर्यनी वात ए ठे के, तेमां कोइ पण जितारि राजाने उपद्रव करी शक्यो नहीं! अथवा जे जितारि (शत्रुने जितनारो) तेनो पराजव कोण करी शके ? पठी रति प्रीति सरखी बे स्त्रीउंथो कामदेवने लजावतो, अने बीजा राजाउंनो मद उतारतो जितारि राजा फेताना नगर तरफ विदाय थयो. अने त्यां जइ तेणे हंसीने तथा सारसीने पट्टाजिषेक कस्यो. तेथी ते बन्ने पट्टराणीउं थई. जेम बन्ने आंख उपर मनुष्यनी सरखी प्रीति होय ठे, तेम जितारि राजानी ते बन्ने राणीउं उपर सरखी प्रीति रही. राजा बन्नेनुं मान सरखुं राखतो हतो, तो पण ते राणीउंने सपत्नी चावथी (शोक्य पणार्थी) कांइक एम लायुं के, “ म्हारा उपर राजानी प्रीति थोडी ठे अने बीजी उपर वधारे ठे.” बे मनुष्योने एक वस्तुनी अजिद्लाषा होय त्यारे एवा व्हेमथी प्रेम स्थिर न्हेतो नथी. हंसी, हंसलीनी पेठे सरल स्वजावनी हती; पण सारसी तो कपटी होवार्थी वारंवार थोडुं थोडुं कपट करती हती. एवी रीते राजाना भन्ने राजी राखनारी सारसीए मायार्थी घणुं चारे कर्म बांध्युं, अने हंसी ता सरल स्वजावथी कर्मबंधोने शिथिल करी राजाने पण मान्य थइ. जीवो कपट करीने फोगट पोताने परलोकने विपे नीच गतिमां लइ जाय ठे. ए तेमनुं केटलुं अज्ञान ठे ?

एक वखत जितारि राजा हंसी अने सारसीनी साथे गोखमां वेसी नगरनी शोजा जोतो हतो, एटलामां नगरमांथी वहार नीकलतो जात्रालु लोकोनो पवित्र संघ तेनी नजरे पड्यो. पठी राजाए पोताना एक माणसने पुळ्युं के, “ आ शुं ठे ? ” त्यारे ते माणसे त्यां जइ शुं ठे ते जाणी लस्युं के, “ हे श्रेहाराज ! आ तो शंखपुरथी (शंखेश्वरथी)

आवेलो संघ विमलाद्रि नामे महातीर्थे (पाद्वीताणे) जाय ठे. ”

ते सांचली जितारि राजा कौतुकथी ते संघनी अंदर गयो. त्यां श्रु-
तसागर नामा आचार्यने जोइ तेणे तेमने वंदना करी, अने शुद्ध परि-
णामथी पूब्युं के, “आ जगत्मां विमलाद्रि ते कोण ठे ? तेने तीर्थपणं
क्यांथी आव्युं ? अने तेनुं माहात्म्य केवुं ठे ? ”

द्दीराश्रव नामा महालब्धिना धारक एवा श्रुतसागरसूरिए राजानुं
वचन सांचलीने आरीते कळुं, “ हे राजन् ! धर्मधीज इष्ट मनोरथनी स-
फलता थाय ठे. कारण के, जगत्मां धर्म तेज एक सारभूत ठे. धर्मोमां
पण अर्हत्प्रणीत धर्मज श्रेष्ठ ठे. तेमां तत्त्वश्रद्धान रूप समकित श्रेष्ठ ठे
कारण के, समकित विना सर्वे अज्ञानकष्ट रूप क्रियाउ वंध्य (वांजियां)
वृद्धनी पेठे निष्फल ठे. तत्त्वश्रद्धान रूप समकितमां वीतराग देव, शुद्ध
प्ररूपक गुरु अने केवलिजाहित धर्म आ त्रण तत्वो आवे ठे, ते त्रणे
तत्वोमां वीतराग देव मुख्य ठे. सर्वे वीतरागोमां युगादीश श्री ऋषभदेव
जगवान् श्रेष्ठ ठे. ते जगवान्ना शासनमां आ विमलाद्रि तीर्थनो अद्भुत
महिमा प्रकट थयो. सर्वे तीर्थोमां विमलाद्रि तीर्थ मुख्य ठे. जूदा जूदा
कारणथी ते तीर्थनां घणां नाम ठे. कळुं ठे के— १ सिद्धिदेत्र, २ तीर्थ-
राज, ३ मरुदेव, ४ जगीरथ, ५ विमलाचल, ६ आहुवलि, ७ सहस्रकमल, ८
तालध्वज, ९ कदंब, १० शतपत्र, ११ नगाधिराज, १२ अष्टोत्तरशतकूट,
१३ सहस्रपत्र, १४ ढंक, १५ लौहित्य, १६ कर्णनिवास, १७ सिद्धिशे-
खर, १८ पुंरुरीक, १९ मुक्तिनिलय, २० सिद्धिपर्वत अने २१ शत्रुंजय
एवां आ तीर्थनां एकवीश नाम देवता, मनुष्य तथा ऋषिउं एमणे क-
हेलां ठे, ते हालमां जव्य जात्रोथी गवाथ ठे. आ तीर्थनां उपर कहेलां
एकवीश नाम आ अवसर्पिणीमां जाणवां. तेमां केटलांक नाम पूर्व काले
अइ गयां ठे अने केटलांक आवता कालमां थवानां ठे. तेमां जेनो अर्थ
प्रत्यक्ष देखाय ठे एवुं ‘ शत्रुंजय ’ ए नाम आवता जवमां तुंज निर्माण
करीश. एम अमे ज्ञानीउना मुखथी सांचळ्युं ठे. वली, श्री सुधर्मास्वा-
मीए रचेला श्री शत्रुंजय महाकल्पमां आ तीर्थनां एकसो आठ नाम
कह्यां ठे. ते आरीते— १ विमलाद्रि, २ सुरशैल, ३ सिद्धिदेत्र, ४ महा-
चल, ५ शत्रुंजय, ६ पुंरुरीक, ७ पुण्यराशि, ८ क्षीपद, ९ सुचंद्र, १० जव्य

तैद्र, ११ दृढशक्ति, १२ अकर्मक, १३ महापद्म, १४ पुष्पदंत, १५ शाश्वत, १६ सर्वकामप्रद, १७ मुक्तिगृह, १८ महातीर्थ, १९ पृथ्वीपीठ, २० प्रज्जु-पद, २१ पातालमूल, २२ कैलास, २३ क्षितिमंजुलमंजुन इत्यादि एकसो-ने आठ नाम जाणवां. एज अवसर्पिणीमां ऋषभदेव जगवान्थी मांडीने चार तीर्थकरनुं अहिं समवसरण थयुं ठे अने नेमिनाथने वर्जीने, वा-कीना उगणीश तीर्थकरोनुं समवसरण आवता कालमां अहिं थवानुं ठे. तेमज पूर्वकाले अहिं अनंता सिद्ध थया अने आवते काले पण अनंता सिद्ध थशे, माटे आ तीर्थने सिद्धक्षेत्र कहे ठे. जगतने स्तुति करवा लायक एवा, महाविदेह-क्षेत्रनी अथ विचरता शाश्वता तीर्थकरो पण आ तीर्थनी घणीज प्रशंसा करे ठे. तेमज इहांना जव्य जीवो पण हम्मेशां एनुं स्मरण करे ठे. जेम सारी भूमिमां वावेळुं बीजसंख्यातगुणुं थाय ठे, तेम आ शाश्वता तीर्थे करेळी यात्रा, पूजा, तपस्या, स्नात्र अने दान ए सर्व अनंतगुणुं फल आपे ठे. कहुं ठे के-शत्रुंजय तीर्थनुं ध्यान करवा-थी हजार पद्योपम जेटली अशुच कर्मनी स्थिति क्षय पामे ठे, यात्रानी वाधा-लीधाथी लाख पद्योपम जेटली अशुच कर्मनी स्थिति नाश पामे ठे अने शत्रुंजये जवा मार्गे पग शकवाथी एक सागरोपम जेटली अशुच कर्मनी स्थितिनो नाश थाय ठे. शत्रुंजय पर्वत उपर श्री आदिनाथ जगवान्नां दर्शन करवाथी तिर्थच अने नारकी ए वे दुर्गतिनो नाश थाय ठे. तेमज कोइ जव्य जीव त्यां स्नात्रपूजा करे लो हजार सागरोपम जेटली अशुच क-र्मनी स्थिति खपावे ठे. कोइ जव्य जीव शत्रुंजय पर्वत तरफ जवा माटे एकेक पगळुं मूके तो कोडो जवोमां करे वां पातकोमांथी पण ते मुक्त थाय ठे. शुद्ध परिणामनो कोइ जीव बीजे ठ हाणे कोड पूर्व सुधी शुच ध्यान करीने जेटळुं शुचकर्म वांधे ठे, तेटळुं शुचकर्म आ पर्वतने विषे वे घडी शुचध्यान करवाथी निश्चे वंधाय ठे. कोडो वर्ष सुधी मुनिरा-जने सूक्तो इष्ठित आहार आपवाथी तथा साधमीने इवाचोजन दीधा-थी जे पुण्य वंधाय ठे, ते पुण्य शत्रुंजय पर्वत उपर एक उपवास करवाथी वंधाय ठे, जे जव्य जीव चावथी शत्रुंजय पर्वतने वंदना करे, तेणे स्वर्ग-मां, पातालमां तथा मनुष्यक्षेत्रमां जेटलां तीर्थो ठे. ते सर्वेनां दर्शन कस्यां एवा जव्य जीव श्रेष्ठ एवा शत्रुंजयनां दर्शन करे. अथवा न करे.

पण जो शत्रुंजये जता संघनुं वात्सल्य करे तो पण घणुं शुभकर्म उपाजें ठे. ते आ रीते:— शत्रुंजय पर्वतने न जोतां जो शत्रुंजयना संघनुंज केवल वात्सल्य करे, तो साधारण साधर्मिवात्सल्य करतां क्रोडगुणुं पुण्य प्राप्त करे अने जो शत्रुंजयनां दर्शन करीने संघनुं वात्सल्य करे तो अनंतगुणुं पुण्य प्राप्त करे. जे नव्य जीव मन वचन कायानी शुद्धि राखी प्रथम शत्रुंजय तीर्थनुं स्मरण करे अने पढी आहारनो त्याग करवाने अर्थे नोकारसी, पोरिसी, पुरिमह, एकाशन, आंबिल, ठठ, अठम, दशम (चार उपवास), दुवाल्स (पांच उपवास), मासखमण, अर्धमासखमण (पंदर उपवास) विगेरे पञ्चस्काण करे, ते पञ्चस्काण धूपेपूरुं फल पामे. शत्रुंजय पर्वत उपर पूजा तथा स्नात्र करवाथी जे पुण्य नव्य जीव पामे ठे, ते पुण्य अन्य तीर्थने विषे गमे तेदुं सुवर्ण, भूमि तथा आभूषण दीधायी पण पामी शके नहीं. नव्य जीव शत्रुंजय पर्वत उपर धूप उवेखे तो पंदर उपवासनुं, कर्पूरनो दीवो करे तो मासखमणनुं अने मुनिराजने सूक्तो आहार आपे तो कार्तिक मासमां करेला मासखमणनुं पुण्य प्राप्त करे ठे. जेम बीजां तलाव, सरोवर, नदीउं विगेरे जलनां स्थानक कहेवाय ठे, अने समुद्र तो जलनो निधि कहेवाय ठे, तेम बीजां सर्वे तीर्थो ठे अने शत्रुंजय तो महातीर्थ कहेवाय ठे. ते शत्रुंजयनी यात्रा करीने जेणे पोतानुं कर्तव्य कछुं नहीं, ते माणसनां मनुष्य नव, जीवित, धन अने कुटुंब ए सर्वे शा कामनां ? जेणे शत्रुंजय तीर्थने वंदना करी नहीं, ते मनुष्य, मनुष्यनव पाम्या ठतां पण नहीं, पाम्यो एम समजवुं. वही जीवतां ठतां पण मुवा जेवो जाणवो, अने मूढे टां जाण होय, तो पण अज्ञानीज समजवो. जो के दान, शील, तप अतीव धर्मक्रियाउं करवी कठण ठे, पण सहजथी थड शके एवी तीर्थवंदना केम बहुमानथी न करवी ! जे पुरुषो ठे—री पालीने पोताने पगे शत्रुंजय तीर्थनी यथाविधि सात यात्राउं करे ठे, ते पुरुषो धन्य ठे अने ते जगत्मां मान्य ठे. कछुं ठे के—जे पुरुष लागट चउविहारो ठठ करीने शत्रुंजय तीर्थे सात यात्राउं करे, ते त्रीजे नवे सिद्धि पामे ठे. ”

१ एकलआहारी—एक वखत जमवुं १, सचित्तपरिहारी—सचित्त वस्तुनो त्याग करवो २, ब्रह्मचारी—ब्रह्मचर्य पालवुं ३, पयचारी—पगे चालीने जवुं ४, गुरुसहचारी—गुरुनी साथे चालवुं ५ अने भूमिसंधारी—भूमि उपर सड रहेवुं ६.

जेम मेघनुं पाणी काळी माटीमां मार्दव (सुंवालाश) उपजावी शके ठे, तेम गुरु महाराज श्री श्रुतसागरसूरिना वचनथी जितारि राजानुं मन चद्रिक होवाथी मृडुता पाम्युं. (कोमल थयुं.) सूर्य समान श्री श्रुतसागरसूरिजी अने सूर्यकिरण समान तेमनी वाणी एवो योग मली आव्याथी जितारि राजाना मनमां मिथ्यात्व रूप अंधकार हतो, ते क्यांय पण जतो रह्यो, अने सम्यक्त्व रूप प्रकाश थयो, ए ठीकज ठे. समकितनो लाज थवाथी जितारि राजाने शत्रुंजयनी यात्रा करवाने माटे घणीज उत्सुकता थई. अने तेथी तेणे उतावलथी मंत्रियोने कळुं के, “अरे मंत्रिजनो ! घणी उतावलथी यात्रा तैयारी करो. ” एम कही जितारि राजाए सहसा एवो अजिग्रह लीधो के, “ ज्यारे हुं पगे चाळीने शत्रुंजय पर्वत उपर श्री ऋषभदेव जगवानने वंदना करीश, त्यारेज हुं अन्नपाणी लइश. ” हंसी, सारसी तथा बीजां घणा लोकोए पण आ वात सांजली राजाना जेवो अजिग्रह लीधो. खरुं ठे के, जेवो राजा तेवी प्रजा. जे कोइ धर्मनुं कार्य करती वखते माणसने विचार करवो पडे, त्यारे तेनो जाव ते शुं? माटेज राजादिकोए कांइपण विचार कस्याविना केवल जावथीज अजिग्रह लीधो. “ आ आपणुं नगर क्यां अने ते शत्रुंजय तीर्थ क्यां ! विचार न करतां सहसा एवो अजिग्रह लेवानो कदाग्रह ते केवो !! ए घणी खेदनी वात ठे. ” एम घणी रीते मंत्री विगेरे लोकोए राजाने कळुं, तेमज श्री श्रुतसागरसूरिजीए कळुं के, “ हे राजन् ! विचार करीने-ज अजिग्रह लेवाय ठे. केम के, वगेर विचारे कांइ कार्य कळुं होय, तेनो पाठलथी पश्चात्ताप थाय ठे, अने पश्चात्ताप आय तो कांइ लाज नथी, एटलुंज नहीं पण आर्त्तध्यानथी अशुच कर्मनो रंध थाय ठे. ”

जितारि राजाए कळुं के, “ गुरु महाराज ! जेम पाणी पीधा पठी पानारनुं नाम ठाम पूठवामां तथा मुंमन कराव्या पठी नक्षत्र पूठवामां कांइ लाज नथी, तेम अजिग्रह लीधा पठी वृथा विचार करवामां शुं लाज ? गुरु महाराज ! पश्चात्ताप न करतां हुं पोताना अजिग्रहनो निर्वाह करीश, अने आपना चरणना प्रसादथी शत्रुंजये श्री ऋषभदेव जगवानने वंदना करीश. एमां अशक्य वात तेशी ठे ? अरुण (सूर्यनो सारथि) पंगु ठनां प्रसादथी दररोज आकाशना एक ठेडार्थी बीजा ठेडा सुधी

जतो नथी के शुं ?” एम कही राजा परिवार सहित संघ साथे चाळ्यो. जाणे कर्म रूप शत्रु उपर चढाइज करवी होयनी ! एवी उतावलथी पंथ कापतां केटलेक दिवसे जितारि राजा काश्मीर देशनी अंदर एक अटवीमां आवी पहोच्यो. ते वखते क्रुधा, तृषा, पगे चालवुं तथा मार्गनो परिश्रम इत्यादि कारणोथी राजा तथा तेनी बे राणीउ घणां आकुल व्याकुल थयां. त्यारे, जितारि राजानो सिंह नामा मुख्य प्रधान घणो चतुर हतो, तेणे चिंतातुर थइ श्रुतसागरसूरिजीने कळुं के, “गुरु महाराज ! आप युक्तिथी राजाना मननुं समाधान करो, नहि तो धर्मने स्थानके लोकमां घणो उड्हाह थये.” ते सांचळी श्रुतसागरसूरिजीए राजाने कळुं के, “ हे राजन् ! तू ध तुं लाजालाजनो विचार कर. सहसाकारथी करेलुं कोइ पण कथे प्रमाण मनातुं नथी. माटेज पञ्च-स्काणना दंरुकमां सर्वे ठेकाए सहसाकारादि आगार राखेला ठे. ”

जितारि राजा शरीरथी अकलाणो हतो, पण मनथी सावधान हतो, तेथी तेणे कळुं के, “ गुरु महाराज ! जे जीव आदरेलुं पालवाने अशक्त होय, तेने एवो उपदेश करवो घटे ठे. परंतु हुं तो म्हारो अजिग्रह पालवाने समर्थ बुं. प्राणनी हानि थाय तो चिंता नथी, पण म्हारा अजिग्रहनो जंग न थाउं. ” पोते धैर्य तथा उत्साह राखीने पोताना पतिने लीधेलो अजिग्रह पालवाना काममां उत्तेजरी आपती एवी हंसीए अने सारसीए ते समये पोतानुं वीरपत्नीपणुं प्रकट केलुं. अर्थात् पतिने धैर्य आपी अजिग्रह पालवा माटे आग्रह करी. “ अहो ! आ राजानुं चित्त धर्मने विपे केटलुं तद्वीन ठे ? एनुं कळुं पण केवुं धर्मी ठे ? अने एनुं सत्त्व पण केवुं दृढ ठे ? ” ते वखते जितारि राजानी एवी स्तुति कोणे न करी ? अर्थात् सर्वेए करी.

पठी “ हवे शुं थशे ! अने शुं करवुं ? ” एवी चिंता समान चिंतार्थी सिंह मंत्री आकुल व्याकुल थयो. तेनुं हृदयकमल तापथी करमाइ गथुं अने अवसर थयो त्यारे ते विठाना उपर जइने सूइ रह्यो. एटलामां शत्रुंजयना अधिष्ठायक गोमुख नामा यद्दे सिंह मंत्रीना स्वप्नमां प्रकट थइने कळुं के, “ हे मंत्रीश ! चिंता करीश नहीं. जितारि राजाना साहसथी खंचायलो हुं संतुष्ट थइ पोतानी दिव्य शक्तिथी शत्रुंजयनीथीने

अहिं नजीक लावुं बुं. प्रातःकालमां तमे प्रयाण करशो, त्यारे निश्चयथी तमने शत्रुंजय पर्वतनां दर्शन थशे. त्यां ऋषन्नदेव जगवानने वंदना करीने तमे पोताना अन्नियह पूरा करजो. " एम सांजली मंत्रीए स्वप्नमांज यद्दने कहुं के, " हे यद्द ! मने जणाव्युं ते प्रमाणे तुं सर्व लोकोने पण जणावजे. एटले तेमने विश्वास आवशे. " मंत्रीनुं एवुं वचन सांजली यद्दे सर्वे लोकोने स्वप्नमां आवी उपरनी वात जणावी. पठी यद्दे ते अटवीमां पर्वत उपर क्कणमात्रमां आवेहूब शत्रुंजय तीर्थ लावी मूक्युं. देवता शुं नथी करी शकता ? देवताए विकूवेंदी वस्तु घणो काल रहे तो एक पखवाडिया सुधी रहे ठे, पण जितार उपरनी जिनमूर्तिनी माफक देवताए तैयार करेली वस्तु तो चिरकाए (घणा काल सुधी) रहे ठे.

पठी प्रचात काल थयो, त्यारे श्री श्रुतसागरसूरि, जितारि राजा, सिंह मंत्री, राणीउ तथा बीजा पण संघनाए लोको पोताने आवेलां स्वप्न मांहो मांहे कहेवा लाग्या. सर्वेनां स्वप्नां सरखां मदतां आव्यां, त्यारे सर्वे लोको आगल गया, अने स्वप्नमां कह्या प्रमाणे पर्वत उपर शत्रुंजय तीर्थ जो-इने घणोज हर्ष पास्या. पठी राजा अने राणी विगेरे लोकोए ऋषन्न-देव जगवाननी वंदना पूर्वक पूजा करी पोताना अन्नियह पूर्ण कस्या. ते वखते जगवानना दर्शनथी तेमना शरीर उपर हर्षथी रोमराजि विकस्वर थई, अने सुकृत रूप अमृतमां तेमनो आत्मा निमन्न थइ रह्यो. पठी जितारि राजाए तथा बीजा लोकोए स्नात्रपूजा करी, ध्वजा चढावी, माला पहरेावी, तथा बीजां पण तीर्थ उपर करवा लायक धर्मकृत्य करीने सर्वे लोको त्यांथी विदाय थया. जितारि राजा परिवार सहित त्यांथी विदाय थयो खरो, पण जगवानना गुणरूप कामणथी खंचायो, त्यारे जगवानने वंदना करवाने अर्थे पाठो वड्यो. जाणे नरक रूप सात दुर्गतिमां पडवा थकी आत्मानुं रक्षण करवा माटेज के शुं ? तेम जितारि राजा पूर्वे कह्या प्रमाणे सात वार मार्गे चाल्यो अने सात वार जगवानने वंदना करवा माटे पाठो वड्यो. ते जोइ सिंह मंत्रीए राजाने पूव्युं के, " आ शुं ! " त्यारे राजाए कहुं के, " जेम वालक माताने ठोडी शकतो नथी, तेम हुं पण आ तीर्थराजने ठोडी शकतो नथी. तेथी मने रहेवा माटे एक सारा नगरनी स्थापना कर. " कयो बुद्धिसंत पुरुष

निधान जेवुं मनगमतुं स्थानक मळे तो ते मूकी शके ? पठी मंत्रीए वास्तुकशास्त्रमां कहेली रीति प्रमाणे त्यां एक नगर स्थापन कस्युं. ठीकज ठे, जली बुद्धिनो अधिकारी कयो माणस स्वामीनुं योग्य वचन न माने ? ते नगरमां कोइ पासेशी पण बिलकूल कर लेवातो हतो नहीं, तेथी श्री संघमांना बीजा पण घणा लोको स्वार्थनां तथा तीर्थनां कृत्यो साधवाने अर्थे त्यां रह्या. पठी ते नगरनुं ' विमलपुर ' एवुं यथार्थ नाम पडी गयुं. जे वस्तुमां नाम प्रमाणे गुण रह्या होय, तेज वस्तुनुं नाम यथार्थ कहेवाय ठे. पठी जिनेश्वरना ध्यानने विषे तत्पर एवो जितारि राजा उत्तम राज्य रुद्धिने जोगवतो ठतो, शारिकामां कृष्णनी पेठे सुखे रहेवा लाग्यो. त्यां जगवानना मंदिर उपर हंसनी पेठे सुस्वर वाणीवालो एक पोपट हतो, ते राजाना मनने धणोज रीऊवतो हतो. तेथी जितारि राजानुं ते एक क्रीडानुं स्थान थइ गयो. अरिहंत प्रचुना मंदिर प्रत्ये गएला एवा पण ए राजानुं अरिहंत ध्यान, धूमथी मळीन थएला चित्रामणनी पेठे पोपटना क्रीडारसथी मळिन थयुं. समय जतां जितारि राजानो अंतकाल आव्यो, त्यारे तेणे श्री रुषजदेव जगवानना चरणकमल पासे अनशन कस्युं. धर्मी लोकोनी एवीज रीति होय ठे. ते वखते हंसीए अने सारसीए मनमां धीरज राखी, राजानी सारवार करी अने तेने नवकार मंत्र संजलाव्यो. सहुद्धिवाला मनुष्यो समयना जाणज होय ठे. ते अवसरे एला पोपटे मंदिरना शिखर उपर वेसी मधुर ध्वनि कस्यो, त्यारि कर्मनी विचित्र गतिथी राजानुं चित्त ते तरफ गयुं. पठी पोपटना ध्यानथी राजानो जीव पोपटनीज योनिमां उत्पन्न थयो. जे पोतानी ठायानुं उद्धंघन करवुं अशक्य ठे, तेम जवितव्यतानुं पण उद्धंघन करी शकातुं नथी. ' अंते मति तेवि गति ' एवी पंक्ति लोकोमां कहेवत ठे, ते असत्य नहीं थवी जोइए माटेज के शुं ? जितारि राजा पोपट थयो. " पोपट अने मेना विगेरे तिर्यचनी साथे क्रीडा करवाथी अनर्थ निपजे ठे, " एम जे जिनेश्वर महाराजे कस्युं ठे, ते वरोवर ठे. जुळ, जितारि राजा समकिती ठतां पण तेनी ते क्रीडाथीज एवी माठी गति थइ ! जितारि राजा जेवा धर्मी माणसनी पण एवी गति थइ, तेथी जीवनी विचित्र गति, अने अजित.

जाषित स्याद्वाद प्रकट देखाय ठे. जव्य जीव शत्रुंजय तीर्थनी यात्रा करवाथी नारकी अने तिर्यच ए बे दुर्गतिने पमाडनारुं अशुच कर्म खपावे ठे; पण खपाव्या पठी फरीथी जो ते कर्म बांधे, तो अवश्य जोगवतुं पडेज. एम थवाथी तीर्थनुं माहात्म्य लेशमात्र पण उतुं थतुं नथी. वैद्ये साजो करेलो माणस फरीथी अपथ्य वस्तुनुं सेवन करीने जो मांदो थाय, तो तेमां वैद्यनो शो दोष ? जो के पूर्व जवना दुर्दैवथी उत्पन्न थएला माठा ध्यानथी जितारि राजा तिर्यच योनिमां गयो; तो पण ते थोडा कालमांज कल्याणकारि समकितनुं श्रेष्ठ फल पामशे. पठी जितारि राजानुं अग्निसंस्कारादिक उत्तरकार्य थइ रह्या पठी हंसी तथा सारसी ए बन्ने राणीउंए तेज दिवसे हीहा लीधी, अने अनुक्रमे काल करी तेउं स्वर्गमां देवीउं थइ. पठी अविज्ञानथी तेमणे पोताना पतिनो जीव क्यां ठे, ते जोवाथी तेमना जाण्णमां आव्युं के, ते तो तिर्यच योनिमां पोपट थयो ठे. त्यारे तेमणे घणा खेदथी त्यां जइ पोताना पतिने प्रतिबोध्यो, अने तेज तीर्थ उपर तेमणे तेनी पासे अनशन लेव- राव्युं. पठी ते मरण पामी ते देवीउंनो पति रूप देव थयो. ए सर्व वात योग्यज ठे. कालक्रमथी प्रथम ते देवीउं स्वर्गथी च्यवी, त्यारे पाठल रहेला देवे केवली जगवानने पूब्युं के, “ हे प्रजो ! हुं सुलजबोधि हुं के दुर्लजबोधि ? ” त्यारे केवली जगवाने कहुं के, “ तुं सुलजबोधि ठे. ” एम केवलीए कहुं त्यारे पाठुं एणे पूब्युं के, “ ए वात शी रीते ? ते मने कहो. ” केवलीए कहुं. “ जे त्हारी देवीउं स्वर्गथी च्यवी, तेमां हंसीनो जीव क्षितिप्रतिष्ठित पुरमां ऋतुध्वज राजानो पुत्र मृगध्वज नामे थयो, अने सारसीनो जीव, पूर्वे माया करवाथी इमीरदेशमां आवेला विम- लाचलनी पासे एक आश्रममां गांगलि ऋषिनी कमलमाला नामे पुत्री थइ. तुं हवे तेमनो जातिस्मरण ज्ञानवालो पुत्र थइश ” (श्रीदत्त मुनि कहे ठे) हे मृगध्वज राजन् ! केवलीना मुखथी एवी वात सांचलीने पोपटनो जीव देवता मधुर वचनथी ते आश्रममां तने लइ गयो. त्यां तेणे कन्याने पहे- रवा योग्य अलंकार आप्या. पाठो तने लइ आवी त्हारी सेनानी साथे जेगो कस्यो, अने पठी ते स्वर्गे गयो. स्वर्गथी च्यवीने हवे ए तमारो पुत्र ललो ठे. एणे पोतानो वृत्तांत सांचली जातिस्मरण ज्ञान पामी

विचार कस्यो के, “पूर्व जवमां जे म्हारी बे स्त्रीउ हती, तेज आ जवमां म्हारां मातापिता थयां ठे, हवे हुं तेमने ‘हे तात! हे मात!’ एम शी रीते कहुं ? माटे मने मौन करी बेसवुंज ठीक लागे ठे.” कांइ दोष नहीं उतां पण एणे आज सुधी मौन आदखुं. हमणां अमारुं वचन उल्लंघाय नहीं एम जाणी ए बोलवा लाग्यो. पूर्व जवना अज्यासथी बाल्यावस्थामां पण एनुं समकित विगेरे दृढ ठे. पूर्व जवना अज्यासथीज दृढ संस्कार रहे ठे.”

पढी शुकराजे पण ए सर्व वात लेशमात्र कपट नहीं राखतां कही. तेने केवलीए फरीशी कह्युं के, “हे राजपुत्र! एमां शुं आश्चर्य ठे? आ संसारनुं नाटक एवुंज ठे. सर्वे जीव सृष्टी जीवोनी साथे मांहो मांहे सर्वे प्रकारना संबंध अनंती वार पाम्या ठे. कारण के, जे आ जवमां पिता ठे, ते आवता जवमां पुत्र थाय ठे, पुत्र ठे, ते पिता थाय ठे. स्त्री ठे, ते माता थाय ठे. माता ठे, ते पिता थाय ठे. जे ठेकाणे सर्वे जीव अनंती वार जन्म्या नथी, अने मरण पाम्या नथी, एवी कोइ पण जाति नथी, योनि नथी, स्थान नथी, तेमज कुल पण नथी. माटे सत्पुरुषे समता राखी कोइ पण वस्तु उपर राग अथवा द्वेष राखवो नहीं. केवल व्यवहार मार्गनुं अनुसरण करवुं. (श्रीदत्तमुनि कहे ठे. हे राजन्!) मने पण एवोज संबंध विशेष वैराग्यनुं कारण थयो, ते सारी पेठे सांजल.

जाणे श्रीदेवीनुं रहेवानुं मंदिरज होयनी! एवा श्रीमंदिरपुरमां सूरकांत नामे राजा स्त्रीलंपट, कपटी अने दुर्दत्त (कोईथी जीताय नहीं एवो) हतो. ते नगरमां उदारतामां जनी वरावरी कोइ करी शके नहीं एवो एक सोम नामे म्होटो श्रेष्ठी म्होतो हतो. लक्ष्मीना रूपने पण जीते एवी रूपवती सोमश्री नामे ते श्रेष्ठीनी स्त्री हती. तेमनो श्रीदत्त नामे पुत्र हतो, अने श्रीमती नामे पुत्रनी स्त्री हती. ए चारेनो मेलाप सारा पुण्यना योगथीज थयो हतो. कह्युं ठे के—जे पुरुषनो पुत्र आझामां होय, स्त्री पति-उपर प्रेम राखनारी अने मन माफक चालनारी होय, तथा जे जेटलुं द्रव्य मद्धे तेटलामांज संतोष राखतो होय, ते पुरुषने आलोकमांज स्वर्ग ठे. एक वखत, सोमश्रेष्ठी सोमश्रीनी साथे क्रीडा करवाने अर्थे उद्यानमां गयो. देवना योगथी सूरकांत राजा पण तेज उद्यानमां आव्यो. त्यां सुंदर एवी सोमश्रीने जोशने राजाना मननी अंदर रहेलो राग रुद्राक्षेपः

गर तोफानी थयो. पठी डुष्ट मनना सूरकांत राजाए राग वश थइने द्वा-
णमात्रमां सोमश्रीने पोताना अंतःपुरमां मोकलावी दीधी. कछुं ठे के-त-
रुण अवस्था, धननी विपुलता, अधिकार अने अविवेक ए चारेमां
एकेक वस्तु पण अनर्थ उपजावे ठे, तो पठी जो चारे एकठी होय तो
अनर्थ उपजावे एमां शुं कहेवुं ! “अन्याय ए राज्य रूप लताने
वाली नांखवाने दावाशि समान ठे, एम ठतां राज्यनी वृद्धिनो अर्थी कयो
पुरुष परस्त्रीनी इष्टा करे ? हम्मेशां राजाउज लोकोने अन्याय मार्गे जतां
अटकावे ठे, तेने बदले जो तेउज पोते अन्याय मार्गे चावे, तो जेम साग-
रमां बलवान् मत्स्य दुर्बल मत्स्यने काय ठे, तेवो प्रकार थयो.” सोमश्रेष्ठी-
नी प्रेरणार्थी मंत्रो विगेरे लोकोए राजाने उपर कहेली युक्तिथी सम-
जाव्यो. तेथी तेणे न समजतां मंत्री विगेरेनेज काढी मूक्या. परंतु अ-
ग्निना वसाद माफक मुखमांथी दुर्वचनकेनिकलतां हतां, ते तेणे ठोड्यां
नहीं. एवा डुष्ट चित्तना लोकोने धिक्कार थाउं. अथवा सूर्यकांत मणि जेम
सूर्यना योगथी अग्निनी वृष्टि करे ठे, तेम प्रधान रूप सूर्यना योगथी सू-
र्यकांत सरखो सूरकांत राजा द्वाणमां अग्नि सरखां दुर्वचन मुखमांथी का-
ढवा लाग्यो एमां शुं आश्चर्य ! पठी मंत्री विगेरे लोकोए कछुं के, “हे श्रेष्ठिन् !
आ वातमां हवे कांइ पण उपाय जणातो नथी. हाथीने कान उपर शी
रीते राखवो ? तेम राजाने शी रीते अन्यायथी वारवो ? वीजाथी रक्षण
करवा माटे करेली वाडज जो अंदर पाकेलां चीजडां खाय, तो म्होटो
दह माणस होय ते पण तेमनी रक्षा शी रीते करी शके ? लोकमां पण
कछुं ठे के- जो माता पुत्रने विपदे, पिता पुत्रने वेचे, अने राजा सर्वस्व
लूटे, तो त्यां शुं उपाय ? ”

पठी सोमश्रेष्ठी घणोज खिन्न थयो अने पोताना पुत्रने कहेवा लाग्यो.
“हे श्रीदत्त ! जेनो विलकूल संजव नहीं हतो, एवी आपणी दुर्भाग्यथी
म्होटी मानखंफना थइ. कछुं ठे के-कोइ पितानो अथवा मातानो परा-
जव करे. तो वखते पुत्र सहन करी शके, पण कोइ स्त्रीनो पराजव करे
तो तेने तिर्यच पण खमी शकता नथी ! माटे गमे ते उपाय करीने ए
वातनो बदलो वालवो जोइए. हे पुत्र ! अव्यनो व्यय करवो एज उपाय
म्हार्दिलेजरे आवे ठे. ठ लाख रुपिया आपणी पासे ठे. तेमांथी पांच

लाख साथे लड़ने हूं कोइ दूर देशे जइश, त्यां जइ कोइ बलिष्ठ राजानी सेवा करीश. पठी ते प्रसन्न थाय, त्यारे तेनी मददथी एक क्षणमां त्हारी माताने पाठी लइ आवीश. पोतामां प्रच्युता न होय अने राजा पण वश न होय, तो इष्ट कार्यनी सिद्धि शी रीते थाय ! जो आपणी पासे वहाण न होय, अने वहाणनो चलावनार पण अनुकूल न होय, त्यारे ते पुरुष शी रीते सागर तरी शके ?” एम कही साथे ड्रव्य लइ सोमश्रेष्ठी बनो मानो एक दिशा तरफ जतो रह्यो. पुरुषो स्त्रीने अर्थे शुं न करे? कछुं ठे के—प्रिय पतिउं प्रिय स्त्रीने अर्थे दुष्कर कार्यों पण करे ठे. पांरवो द्रौपदीने माटे समुद्र उल्लंघी गया नहीं के ?

हवे सोमश्रेष्ठी परदेश गया पठी श्रीदत्त घरमां रहेतो हतो. तेने एक पुत्री थइ. दुर्देव पण अवसर मले पोतानुं जोर चलावे ठे. त्यारे श्रीदत्ते मनमां विचाखुं के, “ धिक्कार थाउं ! म्हारा उपर केटलां दुःखो आवी पड्यां ! एक तो माता पितानो वियोग थयो, ड्रव्यनी हानि थइ, राजा द्वेषी थयो, अने तेमां वद्वी पुत्रीनी उत्पत्ति थइ ! पारका जीवने विघ्नमां मूकीनेज संतोष पकडनारुं दुर्देव हजी पण कोण जाणे शुं करशे ? ” एवी रीते खेद करता श्रीदत्ते दस दिवस काढ्या. पठी श्रीदत्तनो शंखदत्त नामा एक मित्र हतो, तेणे तेने कछुं के, “ हे श्रीदत्त ! खेद करीश नहीं. चालो, आपणे ड्रव्य उपार्जवाने अर्थे समुद्रां मुसाफरी करीशुं. तेमां जे लाज थाय, तेमां अर्थो जाग त्हारो अने अर्थो म्हारो. ” श्रीदत्ते ते वात कबूल करी. पठी पोतानी स्त्रीने तथा पुत्रीने कोइ तेना सगाने त्यां जलावीने श्रीदत्त तैयार थइ शंखदत्तनी साथे वहाण उपर चढ्यो, अने सिंहलद्वीपमां आवी घणां वर्ष रह्यो. पठी कटाह द्वीपमां घणो लाज थशे, एम विचारी ते वन्ने जणा त्यां जइ सुखे वे वर्ष रह्या. अनुक्रमे ते वन्ने जणाए आठ कोड ड्रव्य संपादन कछुं. अनुकूल दैव अने दीर्घ प्रयत्न ए वेनो योग थाय तो ड्रव्य मले एमां शुं आश्चर्य ! जेम पोताना पुण्यनी गणत्री नथी, तेवां अगणित करियाणां तेमाणे खरीद कस्यां, अने पर्वत सरखां शेंकडो वहाणोमां हाथी सरखां ते करियाणां चढावीने पोते वन्ने जणा वहाणमां वेसी त्यांथी सुखे विदाय थया. एक वखत वहाणना ठजामां ते वन्ने वेठा हता, एटलामां समुद्रमां तरती एक पेटी तेमनी, नर्चडे-पटी

के, तुरत ते तेमणे वहाण चलावनारा लोको पासेथी वहार कढावी. "अंदर जे वस्तु नीकले, तेनो अर्थो अर्थ जाग एकेके लेवो" मध्यस्थ माणसने साहीमां राखीने ते बे जणाए एवो ठराव कस्यो अने पठी पेटी उघाडी. तेमां जुए ठे तो, लींबडाना पानडामां वींटायली, नीलवर्णनी अचेतन थइ गएली एक कन्या तेमना जोवामां आवी. सर्वे लोको "आ ते शुं?" एम कहेता रह्या. त्यारे शंखदत्ते कहुं. "आ कन्याने कोइ दुष्ट सर्पे दंश कस्यो ठे, तेथी तेने कोइए जलमां वहेती मूकी दीधी." एम कही शंखदत्ते तेने वस्त्रथी ढांकी मंत्रेला पाणीथी सचेतन करी, अने हर्षथी कहुं के, "अरे श्रीदत्त ! मेंज एने सचेतन करी ठे, माटे सौंदर्यथी मेनकानी बराबरी करनारो ए स्त्रीने हुंज परणीश." त्यारे श्रीदत्ते पण कहुं के, "अरे शंखदत्त ! एम कहीश नहीं. कारण के, में पहेलांथीज अर्थोअर्थ जाग लेवानी वात फेरी ठे. माटे ए कन्या हुंज लइश, अने त्हाारा अर्धा विजागने बदले तने द्रव्य आपीश." जेम मदनफलना (मेंढलना) सेवनथी वमन थाय ठे, तेम उपर कह्या प्रमाणे विवाद करनारा ते बन्ने जणाए मदनफलना (स्त्री संज्ञोगना) अजिलापथी परस्पर जे प्रीति हती, ते बोडी दीधी. कहुं ठे के—एक वीजा उपर घणी प्रीति करनारा जाइउना अथवा मित्रोना मनमां एक स्त्री विना वीजी कोइ वस्तु जेद उत्पन्न करती नथी. तालुं गमे तेवुं मजबूत वेसाखुं होय, तो पण कूंची रूप स्त्री अंदर फलजांज ते जेद पामे ठे. पठी वादी प्रतिवादीनी पेठे ते बन्ने घणो कलह करवो लाग्या, त्यारे खलासी लोकोए कहुं के, "हमणां तमे स्वस्थ रहो. वे दिवसमां जेव्हापणुं वहाण सुवर्णकूल नामना वंदरे पहोचशे, त्यारे त्यां जाण पुरुषोपासे ए वलनो निर्णय करीशुं." निर्यामकना कहेवार्थी शंखदत्त स्वस्थ थइने वेठो. त्यारे श्रीदत्ते विचाखुं के, शंखदत्ते आ कन्याने सचेतन करी, माटे न्यायनो निवेडो करनारा जाण लोको पण एनेज आ कन्या अपावशे. माटे तेवो समय आव्या पहेलांज हुं कांइ उपायनी रचना करुं." एम विचारी दुष्टबुद्धिवाला श्रीदत्ते शंखदत्तनो पोताना उपर घणोज विश्वास वेसाख्यो. पठी ते श्रीदत्त तेने साथे लइ वहाणना ठजामां आवी वेठो अने कहेवा लाग्यो के, "हे शंखदत्त ! जो, एम कहेवार्थी शंखदत्त त्यां आवी

कौतुकथी जुए ठे, एटलामां मित्र श्रीदत्ते शत्रुनी पेठे शंखदत्तने धक्को मारी समुद्रमां नांख्यो. जेने अर्थे सारा जव्य जीवो पण मित्रद्रोह जेवुं महा पाप माथे ले ठे, ते देखवामां सारा मुखनी, पण खरेखर जोतां तो जेनुं मुख जोवा लायकज नथी एवी स्त्रीने धिक्कार थाउं! धिक्कार थाउं!! डुष्टबुद्धिनो श्रीदत्त धारेवुं कार्य सिद्ध थवाथी घणो आनंद पाम्यो, पण सवार थतां खोटो पोकार करी कहेवा लाग्यो के, “हाय हाय! म्हारो मित्र केम क्यांय देखातो नथी ?” जेम सर्प पोतानी अंदर विष न होय, तो पण लोकने वताववा सारु फणा काढे ठे, तेम कपटथी दिलगिरी देखा-डनारो श्रीदत्त पण अनुक्रमे सुवर्णलबंदरे आव्यो. पठी श्रीदत्ते त्यांना राजाने म्होटा हाथी नजराणा तर्किके मोकळ्या, त्यारे राजाए खुशी थइ बहु-मान दइ श्रीदत्तने घणा उत्सवणी बंदर उपर उतास्यो, अने तेने हाथीजनुं मूल्य आपी बंदरनो सर्वकर मंजूर कस्यो. पठी एक म्होटी वखार लइ श्रीदत्ते त्यां म्होटो व्यापार मांड्यो. ते कन्यानी साथे परणवामाटे श्रीदत्ते पोताने घेर लग्न नक्की कस्युं. विवाहनी सर्व सामग्री तैयार थवा मांडी. श्रीदत्त दररोज राजसजाए जतो हतो. एक वखत रूपथी लक्ष्मीने लज्जा पमाडनारी राजानी चामरधारिणीने जोईने तेणे तेनुं स्वरूप कोइ माणसने पूब्युं. ते माणसे कस्युं के, “ए राजानी आश्रित सुवर्णरेखा नामे प्रख्यात वेश्या ठे. अर्थ लक्ष द्रव्य आप्या विना एनी साथे वातचित पण थती नथी.”

ते सांजली श्रीदत्ते ते वेश्याने अर्थ लक्ष द्रव्य आपवुं कबूल कस्युं अने तेने तथा ते कन्याने रथमां वेसाई ते वनमां गयो. त्यां स्थिर मन करी श्रीदत्त एक चंपकवृक्षनी छायामां वेगो, अने एक पासे ते कन्याने तथा वीजे पासे वेश्याने तेलारी हासी मस्करिनी वातो करवा लाग्यो. एटलामां एक वानर चतुराइथी अनेक वानरीजनी साथे कामक्रीडा करतो त्यां आव्यो. श्रीदत्त तेने जोइ सुवर्णरेखाने पूब्युं के, “ए सर्वे वानरीज ए वानरनी पोतानी स्त्रीज हशे के केम ?” वेश्याए कस्युं. “अरे दह! तिर्यचनी जातिमां आ ते शुं प्रश्न ? एमां कोइ एनी माता हशे, केटलीक वहेनो हशे, केटलीक पुत्रीज हशे, अने केटलीक वीजी कोइ पण हशे.” ते सांजली श्रीदत्त शुद्ध चित्तथी अने गंज्नीर वाणीथी कस्युं के. “जेमां माता, पुत्री, वहेन एटलो पण जेद नथी, एवा अविवेकी तिर्यचनी अति

निंद्य जन्मने धिक्कार थाउं, धिक्कार थाउं ! जेमां कृत्यनो अथवा अकृत्यनो विज्ञाग पण करी शकाय नहीं, एवी बलवत्तरमूढता रहे ठे, ते नीच जन्म अने ते जीवित शा कामनुं ?” जेम कोइ अहंकारी वादी कोइनुं आक्षेप वचन सांचळीने पाठो वळी तुरत जवाब आपे ठे, तेम ते वानर जतो हतो, ते श्रीदत्तनुं वचन सांचळतांज तुरत पाठो वळी कहेवा लाग्यो के, “अरे दुष्ट ! अरे दुराचारी ! परना दोषने कहेनारा ! तुं पर्वत उपर बलतुं मात्र जुए ठे, पण पोताना पग नीचे शुं बळे ठे ? ते जोतो नथी. पारका दोषज मात्र तने कहेतां आवडे ठे ! कळुं ठे के— दुष्ट माणस राइ जेटलां अथवा सरशव जेटलां पण पारकां ढिड्र (पारका दोष) जुए ठे, अने पोतानां बीळीफल जेवडां ढिड्र जोतां उतां पण देखतो नथी. रे दुष्ट ! खराव निष्ठायी एक बाजूए पोतानी पुत्रीने अने बीळी बाजूए पोतानी माताने वेसारीने तथा पोताना मित्रने समुद्रमां फेकी दशने तुं म्हारी निंदा करे ठे ?” एम कही वानर कूदका मारतो पोताना यूथमां (टोळामां) जइ जेगो थयो. पठी अंदर वज्रप्रहार जेवी वेदना जोगवतो श्रीदत्त विचार करवा लाग्यो के, “ धिक्कार थाउं ! वानरे एकदम आ शुं दुर्वचन कळुं ? जेनो समुद्रमां मने लाज थयो, ते आ कन्या म्हारी पुत्री शी रीते होय ? अने आ सुवर्णरेखा पण म्हारी माता शी रीते होय ? म्हारी माता तो एना करतां किंचित् मात्र उंची ठे अने तेना शरीरनो वर्ण पण जरा श्याम ठे. आ सुवर्णरेखा तेवी नथी. अनुसूतनथी उम्मरनां वर्ष गणिए तो कदाचित् ए कन्या मात्र म्हारी पुत्री हशे एवा संजव ठे; पण सुवर्णरेखा तो म्हारी माता संजवतीज नथी. तथापि हुं एने पूहुं जो खरो ” एम विचारी श्रीदत्ते सुवर्णरेखाने पूव्युं. त्यारे तेणे स्पष्ट कळुं के, “अरे मुग्ध ! वगडामां तने कोण उलखे ठे ? तुं जानवरनी वाणीथी फोगट अंतिमां केम पडे ठे ? ” सुवर्णरेखाए एम कळुं, तो पण श्रीदत्तना मननी शंका गई नहीं. तुरत ते त्यांथी ऊठ्यो. जे कृत्यमां अनर्थनी शंका आवी, ते कृत्य करवुं सत्पुरुषने योग्य नथी. कयो कट्याण इठनार पुरुष जाणी जोइने अथाग पाणीमां प्रवेश करे ? पठी आम तेम जमतां श्रीदत्ते एक मुनिराजने दीठा, अने तेमने वंदना करीने पूव्युं के, “ हे स्वामिन् ! वानरे मने समुद्रमां नांख्यो ठे. आप ज्ञानना साहाय्यथी म्हारा उठार

करो. ” मुनिराजे कहुं. “ आ जगत्मां सूर्यनी पेठे ऋव्य जीव रूप कम-
लने बोध करनारा म्हारो गुरु केवली ठे, अने ते आज देशमां ठे. हुं
अवधिज्ञानथी जे कांइ जाणुं बुं, ते तने हमणां कहुं बुं. वानरे जे वात
कही, ते सर्व स्वजन मनुष्यना वचननी पेठे तुं सत्य जाण. “ शी रीते
सत्य जाणुं? ” एम श्रीदत्ते पूब्युं, त्यारे पाबुं मुनिराजे कहुं के, “ हे चतुर
पुरुष ! सांचल, तने प्रथम त्हारी पुत्रीनुं, वृत्तांत कहुं बुं.

त्हारो पिता पोतानी स्त्री ताबामां देवा माटे बनो नीकळ्यो, ते
रणमां क्रूर एवा समर नामा पट्टीपति पासे आव्यो. “ एवो माणस
ज (पट्टीपति) आपणुं काम करवा योग्य ठे ” एम विचारी सोमश्रेष्ठी-
ए पट्टीपतिने सर्व वात कही, अने ड्रव्य पण आप्युं. त्यारे पट्टीपतिनी
सेना श्रीमंदिरपुर तरफ चालवा मांडी. वेला उपरांत चढी गएला साग-
रथी जेम लोको मरे ठे, तेम पट्टीपतिनी सेनाथी श्रीमंदिरपुरनी सर्व
प्रजा ऋय पामी. संसारथी ऋय पामेला ऋव्य जीव जेम शिवसुखनी इठा
करे ठे, तेम सर्व प्रजाए कोइ सुरक्षित स्थाने जवानो विचार कस्यो. ते
वखते त्हारी स्त्री पोतानी पुत्रीने साथे लइ उतावलथी गंगा नदीना
किनारा उपर सिंहपुरमां आवेला पोताना पिताने घेर गई. त्यां ए
पोताना जाइ पासे घणां वर्ष रही. स्त्रीने पति, सासु, ससरा विगेरेनो
वियोग थाय, त्यारे पिता अथवा जाइ रक्षा करे. एक वखत आषाढ
महिनामां एक घणा जेरी सपे त्हारी पुत्रीने करडी. दुष्ट जीवोना दुष्क-
र्मने धिक्कार थाउ ! पठी त्हारी पुत्री भूवा खाइ अचेतन थइने पडी. त्हारी
स्त्री विगेरे लोकोए घणा उपर करया, पण जेम वंध्या स्त्री संतति
पामती नथी, तेम ते पण अतन्य पामी नहीं. “ सर्पथी करडेला माण-
सने उतावलथी अग्निसंस्कार करवो ठीक नथी. आयुष्य दृढ होय तो
कदाचित् ए पाठी जीवती थशे. ” त्हारी स्त्री विगेरे लोकोए एवो विचार
करी त्हारी पुत्रीने लींवडाना पांढडथी वींटी एक सारी पेटीमां राखी,
अने ते पेटी घणा शोकथी गंगा नदीना प्रवाहमां तरती सूकी. पठी
घणी वृष्टि थवाथी गंगा नदीमां पूर आव्युं तेथी तेना किनारा उपरनां
आश्रित जेवां वृद्धो पण जडमूलथी उखडीने प्रवाहमां तणातां गयां.
जेम वायुना वेगथी वहाण चाले ठे, तेम ते प्रवाहना वेगथी पेटी पण

तरती ठती समुद्रमां आवी. ते त्हारा हाथमां आवी. आगल जे थयुं, ते सर्व तुं जाणे ठे. तेथी आ त्हारी पुत्रीज ठे, एमां बिलकूल शंका नथी.

हवे त्हारी मातानुं वृत्तांत कहुं तुं, ते स्थिर चित्त करीने सांचल. ते पद्द्वीपतिनी दावानल समान दुस्सह सेना पासे आवी, त्यारे तेना ते-जथी सूरकांत राजा तेज रहित थइ गयो. पठी तेणे पहाड जेवो किद्धो तुरत सज्ज कस्यो, अने पुरनी अंदर घास, दाणो, लाकडां विगेरे सर्व वस्तु पूरेपूरी जरी मूकी. किद्धानी अंदर ठेकाणे ठेकाणे सारा पराक्रमी सुन्नटोने राख्या. जे राजा शत्रु उपर चढाइ लइ जइने युद्ध करी शके नहीं, तेनुं एवो बंदोवस्त करी रवेवुं एज बल ठे. पठी पद्द्वीपतिनी सेनाए एक क्रम मूकी चारे तरफथी बढाइ करवा मांडी. जेम मुनिराजने दुष्कर्म तोडतां वार लागती नथी, तेम शूरवीर सेनाने किद्धो तोडी नां-खतां शी वार ? जेम मदोन्मत्त हाथी अंक्राना प्रहारने गणता नथी, तेम पद्द्वीपतिनी सेनाए किद्धा उपरथी शूरवीरोनां आवतां वाणने तृणखला समान पण गण्यां नहीं. पठी जूनी वस्तु जेम तोडी पाडतां वार लागती नथी, तेम श्रीमंदिरपुरनी पोलनो दरवाजो ते सेनाना लोकोए द्वाण-मात्रमां घणथी अने मुजरथी तोडी नांख्यो अने सर्वे लोको नदीना प्रवाहनी पेठे एकदम अंदर पेसी गया. त्हारो पिता सोमश्रेष्ठी घणी उत्सुकताथी आगल जतो हुतो, एटलामां कपालमां एक आकरुं वाण वागवाथी ते तुरत मरण पाव्यो. माणस शुं धारीने कांइ काम करे ठे, अने दैव तेनुं केवुं मातुं परिणाम उपजावे ठे ! स्त्रीने पोताना तावामां लेवा माटे सोमश्रेष्ठीए करेलो प्रयत्न तेनुं पोतानाज नाशने अर्थे थयो. कहुं ठे के-हाथीना मनमां कांई वीजुंज हुतुं, अघना मनमां वीजुं, सर्पना मनमां वीजुं, शियालियाना मनमां पण वीजुं अने कृतांतना (दैवना) मनमांतो सर्वे करतां कांई जूजुंज हुतुं. श्रीमंदिरपुरमां पद्द्वीपतिनी सेनाए प्रवेश कस्यो, त्यारे सूरकांत राजा घणो गजराइ त्यांथी क्यांय जागी गयो. ठीकज ठे, पापी पुरुषोनो जय क्यांथी थाय ? ते वखते पद्द्वीपतिनी सेनाए हरिणीनी पेठे जयथी धूजती सोमश्रीने तुरत पकडी लीथी. पठी नगर लूटीने पोतानी मरजी प्रमाणे जिव्ह लोको पोताना स्थान तरफ जवालाग्या, त्यारे सारा दैवना योगथी सोमश्री पण कोइ रीते तेमनाथी

जूदी पडी. अटवीमां जमतां तेणे एक वृक्षनुं फल खाधुं. तेथी तेनुं शरीर किंचित् मात्र विंगणुं थयुं; पण शरीरनी कांति पहेला करतां घणीज गौर वर्ण अने दिव्य थइ. मणि, मंत्र अने औषधी एमनो प्रजाव अचिंत्य ठे. पठी मार्गे जतां केटलाक वणिक लोको ते सोमश्रीने जोशने घणुं आश्चर्य पास्या, अने तेने पूठवा लाग्या के, “ हे सुंदरि ! तुं देवांगना ठे ? नागकुमारनी देवी ठे ? के, कोइ वनदेवता ठे ? अथवा कोइ स्थल-देवी के, जलदेवी ठे ? अमारी खातरी ठे के, तुं मनुष्यणी तो नथीज. ” सोमश्रीए गजद खरथी कळुं के, “ हे जाण पुरुषो ! हुं कोइ पण देवता नथी, परंतु मनुष्यनी स्त्री तुं, एम तू खो खातरीथी समजो. आ सुंदर रूप-थीज हुं दुःख रूप कूवामां पडी. देव प्रतिकूल थाय, त्यारे गुणनो पण दोष थाय ठे. ” सोमश्रीनुं आवुं वचन सांचली वटेमार्गु वणिकोए कळुं के, “ तुं सुखेथी अमारी पासे रहेथी ” एम कही हर्ष पामेला ते वणिक जनोए सोमश्रीनुं गुप्त रत्ननी पेठे घणा यत्नथी रक्षण कळुं. पठी सुंदर अने गुण-वाली एवी सोमश्रीने जोशने ते वणिक जनोमां प्रत्येक जण तेने पोतानी स्त्री करवानी इहा करवा लाग्या. ठीकज ठे, सुंदर जड्य वस्तु जोशने खावानुं मन कोने न थाय ? एम करतां ते सर्वे अनुक्रमे आ सुवर्णकूल वंदरे आव्या. अहिं तेमणे नाना प्रकारनां करियाणां खरीद्यां, तेटला माटेज ते अहिं आव्या हता. ते वखते एक करियाणुं घणुं सोंधुं थइ गयुं, त्यारे सर्वनुं मन विशेषे करी ते वस्तु खरीदवा तरफ दोळ्युं. सोंधी चीज जाव चढवानी अजिलाषाथी विशेष खरीदवी ए वणिक जनोनी रीतज ठे, पण फल जोगववाथी जेम पूर्व जवनुं पुण्य खवाइ जाय ठे, तेम बीजी घणी वस्तु पहेला खरीदवाथी तेमनी पासे बिलकूल ड्रव्य रळुं नहीं. त्यारे सर्वे वणिकोए विचार करी धननी इहाथी आ सोमश्रीने वेश्याने घेर वेची नांखी. माणसने लोच पार विनानो होय ठे, अने तेमां वणिक जनोने तो विशेषज एमां संशय नथी. आ गाममां रहे-नारी विज्रमवती नामनी वेश्याए लक्ष ड्रव्य आपीने आनंदथी सोमश्रीने दीधी. खरुं ठे, वेश्यानी जातिज एवी ठे के, तेने तरुण स्त्री मले तो ते कामधेनु समान लागे ठे. विज्रमवतीए सोमश्रीनुं सुवर्णरेखा एवुं नहुं नाम पाळ्युं. स्त्री एक घर मूकीने बीजे घेर जाय, त्यारे तेनुं प्रायेनाम्

बदलाय ठे. विन्नमवतीए घणी सखताइथी शीखामण दइने सुवर्णरेखाने गीत, नृत्य इत्यादि शीखव्युं. गीत नृत्यादि कलामां निपुणपणुं एज वारांगनाउनुं धन कहेवाय ठे. अनुक्रमे सुवर्णरेखा वेश्यानी चालचल-गतमां एटली बधी निपुण थइ के, जाणे जन्मथी मांडीनेज वेश्यानो धंधो करती होयनी ! ठीक ज ठे, पाणी जेनी साथे मिश्र थाय, तेनो रंग रूप तुरत पकडे ठे. दुर्जननी संगतिने धिक्कार थाउं ! जुउं, आ सोमश्री एक नव ठोडीने जाणे बीजा नवमां गर्इज होयनी ! एवी तहन जूदी-ज थइ गइ. अथवा दुर्देवना वश थकी एक नवमांज घणा नव थाय ठे. पठी सुवर्णरेखाए पोतानी कलाथी राजाने एटलो बधो प्रसन्न कस्यो के, जेथी तेणे एने पोतानी चामरधारिणा करी. (मुनि कहे ठे.) अरे श्री-दत्त ! आ त्हारी माता जाणे बीजो नव पामी होयनी ! एवी थइ ठे. पूर्वनुं रूप तथा वर्ण बदलाइ गयथी तनेभेनेनी विलकूल उलखाण पडी नहीं; पण एणे तने उलख्यो, तथापि शरमथी अने द्रव्यना लोचथी उलखाण काढी नहीं. जगतमां लोचनुं केवुं अखंरु साम्राज्य ठे ? एणे कोइने पण मूक्यो नहीं. वेश्यानुं पापकर्म के, जे दुष्कर्मनी सीमा (हद) कहेवाय ठे, अने जेनी अंदर प्रत्यक्ष माता पुत्रने उलखीने पण द्रव्यना लोचथी तेनी साथे कासक्रीडा करवा इठे ठे, ते वेश्याना दुष्कर्मने धिक्कार थाउं ! धिक्कार थाउं !! जे एवी शीलथी ब्रष्ट थएली, ते वेश्याउने जाण पुरुषो निंद्यमां निंद्य अने त्याज्यमां त्याज्य गणे ठे, ते सर्वथा योग्य ठे. ”

मुनिनुं एवुं वचन सांजली श्रीदत्तभे घणो खेद अने आश्चर्य थयुं. पाठुं तेणे मुनिने पूब्युं के, “हे त्रैलोक्याधीश ! अइ सर्व वात वानरेशी रीते जाणी ? महाराज ! मुनिराज जेम जीवोने संसारमा पडतां वचावे ठे, तेम अंध कूपमां पडतां मने तेणे टेको दइने काढ्यो ए ठांक थयुं, पण ते मनुष्यनी जापा शी रीते वोलतो हतो ? ते मने कहो. ” मुनि महाराजे कस्युं के, “ हे श्रीदत्त ! त्हारो पिता सोमश्रेष्ठी पोतानी स्त्रीना ध्यानमां निमग्न थइ पुरमां प्रवेश करतो हतो, एटलामां अणधास्युं वाण लागवार्थी मरण पामीने व्यंतर थयो. चित्तमां घणो राग राखनारा तेणे नमरनी पेटे एक वनमांथी बीजा वनमां फरतां फरतां अहिं आवी माताने विपे आसूक्त थएलां तने जोयो. पठी तेणे वानरना शरीरमां प्रवेश करीने

तने बोध कस्यो. पिता परजवे जाय, तो पण पुत्रनो हिताकांही तो खरोज. तेज त्हारो पिता हमणां वानर रूपे अहिं आवशे, अने पूर्व जवना प्रेमथी त्हारी माताने पीठ उपर बेसारी त्हारा जोतां ठतां शीघ्र लइ जशे. ” मुनिराज एम कहे ठे, एटलामां तेज वानर आवीने, सिंह जेम अंबाजी देवीने पीठ उपर धारण करे ठे, तेम सुवर्णरेखाने पोतानी पीठ उपर बेसारीने पोताना इष्ट स्थले गयो. “ मोहनुं परिणाम केवुं ठे ! अने संसारनी अंदर केवी केवी विडंबनाउं थाय ठे ! ” एम कही माथुं धूणावतो श्रीदत्त कन्याने लइ पोताने स्थानके गयो.

एटलामां विचमवतीए “ सुवर्णरेखा क्यां ठे ? ” एम पोतानी दासी उने पूब्युं. त्यारे तेमणे कहुं के, “ श्रीदत्त नामा श्रेष्ठी अर्ध लक्ष द्रव्य आपवानी कबूलात करी सुवर्णरेखाने उद्यानमां लइ गयो. ” पठी विचमवतीए सुवर्णरेखाने तेडवा माटे दासीउने मोकली. ते दासीउए एक डुकान उपर वेठेला श्रीदत्तने जोइ उतावलथी पूब्युं के, “ सुवर्णरेखा क्यां ठे ? ” त्यारे श्रीदत्ते कहुं के, “ क्यां गई कोण जाणे ? हुं कांई तेनो चाकर हुं ? ” जाणे दोषनी चरेली पेटीज होयनी ! एवी ते दासी उए ते वात विचमवतीने कही. त्यारे रोषथी राक्षसी जेवी थएली ते वेश्याए राजा आगल जई “ हे राजन् ! हुं लूटाणी, लूटाणी. ” एवो म्होटा स्वरथी पोकार कस्यो. राजाए “ आ शुं ठे ? ” एम पूब्युं, त्यारे वेश्याए घणा कष्टथी कहुं के, “ हे राजन् ! सुवर्णरेखा के, जे अमारो साक्षात् सुवर्ण पुरुषज कहेवाय ठे. तेने चोरमां शिरोमणी एवो श्रीदत्त क्यांय हरण करी गयो. ” “ श्रीदत्ते गणिकानी चोरी करी, ए वात केवी असंजवित ठे ? ” एम विचारी राजा घणुं आश्चर्य पास्यो, अने श्रीदत्तने बोलावीने आ वात पूठी. “ जो आपणे खरुं कहीशुं, तो पण ए वात कोइ सार्ची मानशे नहीं. ” एम विचारी श्रीदत्ते प्रकट कांई पण उत्तर आप्यो नहीं; कहुं ठे के—कांइ अणघटती वात नजरे जोइ होय, तो पण ते प्रकटपणे कहेवी नहीं. जेम वानरनी संगीतकला अने पाणी उपर तरती शिला. तेनी पेठे जेम पाप कर्म नरकमां नांखे ठे, तेम राजाए श्रीदत्तने बंदीखानामां नांख्यो. घणो रोष आव्याथी तेनी वखार पण ताळुं मारी, सील करी पोताना तावामां लई लीधी.

अने तेनी (श्रीदत्तनी) पुत्रीने घरमां मजूरण तरीके राखी, ठीकज ठे, जेम नशीब, तेम राजा पण कोइनो सगो नथी. पठी श्रीदत्ते विचार कस्यो के, “ जेम पवनथी अग्नि सलगे ठे, तेम में कांइ पण उत्तर आप्यो नहीं, तेथी राजानो कोपाग्नि सलगायो. माटे हवे हुं यथार्थ कहुं तो कदाचित् बूटको थाय. ” एम विचारी तेणे रखवाल पासे आ वात राजाने जणावी. पठी राजाए बंदीखानामांथी काढी पाहुं पूव्युं, त्यारे श्रीदत्ते कस्युं के, “ वानर सुवर्णरेखाने लइ गयो. ” ते सांजली सर्वे हसवा लाग्या, अने घणुं आश्चर्य पामी कहेवा लाग्या के, “ अहो ! आ केवी साची वात कही ! आ ~~के~~ पुरुष केवो धीगो ठे ? ” पठी राजानो कोप घणोज वधी गयो. तेथी तेणे एकदम श्रीदत्तनो वध करवानो हुकम कस्यो. योग्यज ठे, म्होटा पुरुषनो रोष अने तोष (प्रसन्नता) ए बन्ने अनुक्रमे तुरत सारुं अने मातुं फल आपे ठे. जेम कसाइ लोको गायने लइ जाय ठे, तेम राजाना शूरवीर सुजटो श्रीदत्तने वधस्थाने लइ गया. त्यारे तेणे मनमां विचास्युं के, “ माता अने पुत्रीनी साथे कामजोग करवानी अने मित्रनो घात करवानी इष्ठा इत्यादि महा पातको म्हारा हाथे थयां, तेनुं फल आज जवमां मने मट्युं ! तेथी जेनुं घणुंज मातुं परिणाम ठे एवा दुद्वैवने धिक्कार थाउं. सत्य कस्युं तो पण तेनुं एवुं अयोग्य मातुं परिणाम नीपज्युं. अथवा तोफानी सागरने जेम कोइ रोकी शकतो नथी, तेम प्रतिकूल दैवने पण कोण रोकी शके ? कस्युं ठे के— जेणे पोतानी कल्लोलमालाथी कुल पर्वतोने तोडी नांख्या, एवा सामा आवता सागरना प्रवाहने कोइ रोकी शके ? तेम पूर्वजवे करेला कर्मना शुभ अथवा अशुभ परिणामने पण कोइ रोकी शके नहीं. ”

एटलामां श्रीदत्तना पुण्ये आकर्षण करी लाव्या होयनी ! एवा ते देशमां विहार करता मुनिचंद्र नामा केवली तेज वखते वहारना उद्यानमां समवसस्या. उद्यानपालकना कहेवाथी राजा परिवार सहित त्यां गयो. अने जेम वालक माता पासे सवारमां खावानुं मागे, तेम राजाए मुनिराज पासे देशना मागी. गुरु महाराजे कस्युं. “ जेम वानरने रत्नमाला, तेम जेना हृदयमां जगत्नो हितकारी धर्म अने न्याय नथी, तेने देशना ते शुं आपवी ? ” ते सांजली राजाए गजराइने पूव्युं

के, “ हे महाराज ! हुं अन्यायी शी रीते ? ” मुनिचंद्र केवलीए कहुं.
 “ सत्य कहेनार श्रीदत्तनुं वचन तुं केम मानतो नथी ? ” पढी शरमा-
 यला राजाए श्रीदत्तने बोलाव्यो, अने आदरथी पोतानी पासे बेसा-
 रीने मुनिराजने पूब्युं के, “ हे महाराज ! ए सत्य बोलनार शी
 रीते ? ” एटलामां पीठ उपर सुवर्णरेखाने धारण करतो ते वानर त्यां
 आव्यो, अने सुवर्णरेखाने उतारी पोते त्यां बेगो. त्यारे सर्व लोको
 कौतुकथी तेने जोवा लाग्या. पढी राजा विगेरे लोकोए सत्यवादी श्रीद-
 त्तनी घणी प्रशंसा करी, अने केवली जगवानने सर्व वात पूढी. त्यारे ते-
 मणे यथार्थ हती, तेवी कही. पढी श्रीदत्ते सरल जावथी केवली जग-
 वानने पूब्युं के, “ हे महाराज ! मने पोतानी माता तथा पुत्री उपर
 कामवासना केम उत्पन्न थई ? ” केवली जगवाने कहुं के, “ पूर्वजवना
 संबंधथी ए सर्व थयुं, माटे तुं त्हारो पूर्वजव सांजल.

पांचाल देशनी अंदर कांपिल्यपुर नगरमां अग्निशर्मा नामे ब्राह्मण
 रहेतो हतो. तेने चैत्र नामनो पुत्र हतो. तेने शंकरनी पेठे गंगा अने
 गौरी नामनी वे स्त्रीउ हती. एक वखत ते चैत्र, मैत्र नामा मित्रनी
 संघार्थे कुंकण देशमां याचना करवा गयो. ब्राह्मणोने याचना घणी प्रिय
 होय ठे. गामो गाम फरतां तेमणे घणुं ड्रव्य उपाज्युं. एक समये चैत्र
 सुतो हतो, त्यारे हृदयमां दुष्ट अध्यवसूय राखी मैत्रे विचासुं के,
 “ हुं आ चैत्रने मारी नांखीने सर्व ड्रव्य पोते लउं. ” एम विचारी
 तुरत ते तेने हणवा ऊढ्यो. अनर्थने आपनार एवा ड्रव्यने धिक्कार थाउं.
 जेम दुष्ट वायु मेघने विन्नजिन्न करे ठे, तेम ड्रव्यनो लोत्री माणस
 विवेक, सत्य, संतोष, लज्जा, प्रीति अने दया विगेरे सज्जुणोनो तत्काल
 नाश करे ठे. पण सुदैवना योगथी मैत्रना हृदयमां तेज वखते विवेक
 रूपी सूर्यनो उदय थयो, अने तेथी लोत्र रूप गाढ अंधकारनो विध्वंस
 थयो. त्यारे ते विचार करवा लाग्यो के, “ म्हारा उपर विश्वास राखनारा
 मित्रनो वध करवा माटे तैयार थएला मने धिक्कार थाउं ! हुं एवा अ-
 ध्यवसायथी निंय लोकोमां पण निंय थयो. ” एम विचारी ते मैत्र जेमनो
 तेम पोताने स्थाने बेगो. “ जेम खरज खणवाथी वधे ठे, तेम लाजथी
 खोज वधे ठे, ” ए कहेवतने अनुसरी ते वधे ब्राह्मणो लोत्रथी वली.

गामो गाम त्रमण करवा लाग्या. अति लोच करवाथी आ लोकमांज एकदम अनर्थ उत्पन्न थाय ठे, एमां संशय नथी. एक वखते ते बन्ने ब्राह्मणो लोचथी व्यास थइने वैतरणी नदीमां पेठा. प्रथमथीज लोच रूप नदीना पूरमां मूबी गएला ते बन्ने जणा फरीथी वैतरणीना पूरमां मूबी गया अने मरण पामी तिर्यच योनिमां उत्पन्न थया. (केवली जगवान कहे ठे) हे श्रीदत्त! घणा जव त्रमण करीने पठी तमे वे (श्रीदत्त अने शंखदत्त नामना) मित्र थया. शंखदत्ते पूर्वजवे मनमां त्हारो वध चिंतव्यो हतो; तेथी तें तेने समुद्रमां नांखी दीधो. जेम लेणदारने देवुं व्याज सुद्धां आपवुं पडे ठे, तेम जीव पूर्वजवे, जे जेवुं अने जे रीते कर्म करे ठे, ते तेवुं अने तेज रीते तेने पाठलथी जोगववुं पडे ठे. त्हारी स्त्रीज गौरी अने गंगा ए बन्ने जणीज त्हारा वियोगथी संसार उपरनो राग ठोडी दइ तापसणी थइ, अने महिनाना उपवास रूप तपस्या करवा लागी. ज्यारे विधवापणुं प्राप्त थाय, त्यारे केवलिजाषित धर्मनी आराधना करवी एज कुलस्त्रीजने उचित ठे. मनुष्य जव पामीने आ जव तथा परजव ए बन्नेने फोगट गुमावी वेसे एवो मूढ माणस कोण हशे ? एक दिवसे घणी तृषा लागवाथी आकुल व्याकुल थएली गौरीए एक दासी पासे घणी वार पाणी माग्युं. वपोरनो समय होवाथी ते वखते ते दासीनी आंखो निद्राथी घणी सुस्त थइ हती, तेथी तेणे ठानी मानी रहेी धीठ माणसनी पेठे कांइ पण उत्तर आप्यो नहीं. गौरी स्वजावथी घणी क्रोधी नहोती, तो पण तेणे ते वखते दासी उपर घणोज क्रोध कस्यो. प्राये तपस्वी, रोगी, अने तृषाथी तथा कुधाथी पीडाथला एटला लोकोने थोडा कारणथी घणो कोप चढे ठे. क्रोधथी गौरीए कळुं. “ रे नीच ! जेम मरीगएलुं माणस जवाव आवतुं नथी, तेम तुं मने जवाव आपती नथी तेनुं कारण शुं ? कोइ घणा जेरी सपें तने करडी के शुं ? ” एम गौरीए घणो तिरस्कार करीने कळुं. त्यारे दासीए शीघ्र उठी, मधुर वचनथी समाधान करी, तुरत पाणी लावी गौरीने पायुं, पण गौरीए ते छुष्ट वचनथी घणा दुःखथी जोगवाय एवुं कठण दुष्कर्म वांध्युं. हासीमां छुष्ट वचन बोले, तो पण तेथी दुष्कर्म वंधाय ठे, तो पठी क्रोधथी बोले तो वंधाय एमां

तो कहेवुंज शुं ? गंगाए पण कामनो वखत वीती गया पठी आवेदी दासीने चित्त व्यग्र होवथी तथा क्रोधथी कह्युं के, “अरे दुष्ट दासी ! तुं हमणां आवी, तने कोइए बंदीखानामां नांखी हती के शुं ?” गौरीनी साथे स्पर्धा होवथीज के शुं ? गंगाए पण तेना जेवुंज अशुभ कर्म बांध्युं. ए माठां परिणाम उत्पन्न करनार क्रोधने धिक्कार थाउं. पठी गंगाए एक वखत घणा कामव्यसनी लोकोनी साथे विदास करती एक वेश्याने जोई पोताना मनमां चिंतव्युं के, “त्रमरो जेम पुष्पोथी प्रफुल्लित अएदी मोगरानी वेलने जोगवे ठे, तेम घणा कामी लोको जेने जोगवे ठे, एवी आर्द्धी धन्य ठे, अने जेनो पति पण मूकीने परलोके गयो एवी हुं अजागिणीमां अजागिणी हुं. माटे मने धिक्कार थाउं.” दुष्ट ठे मति जेनी एवी गंगाए एवा आर्त्तध्यानथी जेम वर्षाकालमां लोढा उपर काट वले ठे, तेम पाहुं दुष्कर्म बांध्युं. जीवनी मूढताने धिक्कार थाउं. अनुक्रमे मरण पामेदी गौरी अने गंगा देवलोके ज्योतिषी देवतानी देवीउं थई. त्यांथी च्यवीने एक जण (गंगा) त्हारी माता थई, अने बीजी (गौरी) त्हारी पुत्री थई. पूर्वजवे दासीने दुर्वचन कह्युं हतुं, तेथी त्हारी पुत्रीने सर्प दंश थयो अने त्हारी माताने पण तेथीज जिवनी पट्टीमां रहेवुं पड्युं, तथा गणिकानी प्रशंसा करी तेथी गणिकापणुं जोगववुं पड्युं. कदी न बनी शके एवी वात पण पूर्व कर्मथी वनती नथी के शुं ? घणी खेदनी वात ठे के, जे कर्म केवल वचनथी अथवा मनथीज वंधाय ठे, ते कर्मनी जो आलोचना न थाय, तो ते कायाए करी एवी रीते जोगववुं पडे ठे. तें पूर्वजवना अज्ञ्यासथी ए वने उपर कामवासना राखी. जेवो अज्ञ्यास होय तेवो संस्कार परजवमां प्रकट थाय ठे. घणो अज्ञ्यास होय तो पण धर्मना संस्कार परजवे प्रकट थता नथी; परंतु काचा पाका गमे एवा बीजा संस्कार परजवमां आगल दोडे ठे. ”

केवली जगवाननुं एवुं वचन सांजली श्रीदत्तने संसार उपर वैराग्य अने खेद थयो. पाहुं तेणे पूज्युं के, “ हे महाराज ! संसारथी वृटको थाय एवो कांइ उपाय कहो. जेमां एवी एवी मनुष्योनी विटंवना थाय ठे, तें स्मशान जेवा संसारमां कोण जीवतो माणस रति पामे ? ” मुनि-

राजे कह्युं. “ संसार रूप अपार कांतारथी बूटवानुं साधन तो एक चारित्रनुंज बल ठे. माटे शीघ्र चारित्र लेवा माटे तुं प्रयत्न कर. ” श्रीदत्ते कह्युं. “ बहु सारुं, पण म्हारे आ कन्या कोइ सारुं स्थल जोइने आपवानी ठे. कारण के, कन्यानी चिंता ए मने संसाररूपी सागर तरतांगलामां बांधेला पठर सरखी ठे. ” मुनिराजे कह्युं. “ हे श्रीदत्त ! तुं फोगट मनमां पुत्रीनी चिंता करे ठे. कारण के, त्हारो मित्र शंखदत्त त्हारी पुत्रीने परणशे. ” श्रीदत्ते खेदथी आंखमां आंसु लावी गजद स्वरे कह्युं के, “ हे महाराज ! क्रूर अने पापी एवा मने ते मित्र क्यांथी मळे ? ” मुनिराजे कह्युं के, “ रे श्रीदत्त ! तुं खेद न कर अने दुःखी पण नहीं था. हमणांज त्हारो मित्र जाणे बोलाव्योज होयनी ! एवी रीते अहिं आवशे. ”

पठी श्रीदत्त आश्चर्यथी हास्य करी मनमां विचार करे ठे, एटलामां तेणे पोताना मित्र शंखदत्तने दूरथी आवतां जोयो. शंखदत्त पण श्रीदत्तने जोइने क्रोधथी लालचोल थइ गयो अने थम सरखो क्रूर थइ श्रीदत्तने मारवा दोड्यो. श्रीदत्त घणो क्षोभ पांम्यो हतो. “ राजा विगेरे लोकोपासे ठे, ” एम जोइ ढाणमात्र थंजायला जेवो थयो. एटलामां मुनिराजे तेमने कह्युं के, “ हे शंखदत्त ! तुं त्हारा चित्तमांथी कोपने काढी नांख. कारण के, ते अग्निनी पेठे तीव्र होवार्थी पोताना उत्पत्ति स्थानने पण वाली नांखे ठे. कोप ए चांमाल ठे, माटे तेनो स्पर्श न करवो एज उचित ठे. कदाचित् स्पर्श करे तो आश्चर्य ए ठे के, घणाय गंगास्नान विगेरे करे, तो पण शुद्ध थाय नहीं. ” जेम म्होटो जेरी सर्प गारुडीनो मंत्र सांजली शांत थाय ठे, तेम मुनिराजनी तत्त्वगर्जित वाणी सांजलीने शंखदत्त शांत थयो. पठी श्रीदत्ते शंखदत्तने प्रीतिथी हाथे पकडीने पोतानी पासे वेसाख्यो. एम करवार्थीज वैर दूर थाय ठे. पठी श्रीदत्ते केवली जगवाने पूब्युं के, “ हे स्वामिन् ! ए शंखदत्त समुद्रमांथी अहिं शी रीते आव्यो ? ” केवली जगवाने कह्युं. “ ज्यारे तें शंखदत्तने समुद्रमां नांख्यो, त्तारे क्रुधाथी पीडायला माणसने जेम फल मळे, तेम सारा दैवना योगथी एने हाथ एक पाटियुं आव्युं, आयुष्य त्रुट्या विना मृत्यु थाय नहीं. जेम मनुष्य सारा वेये कहेला औपधथी सात दिवसमां दुस्तर व्याधिथी पण मुक्त थाय ठे, तेम शंखदत्त किनारे जवा अनुकूल मळेला

पवने चलावेला पाटीआथी सात दिवसमां समुद्र तरी गयो. जेम था-
केलो माणस नदीना प्रवाह पासे आवे, तेम ते शंखदत्त समुद्रना कि-
नारा उपर आवेला सारखत नामा नगरमां आवी संतोष पाम्यो. शंख-
दत्तनो संवर नामा मामो ते नगरमां रहेतो हतो, ते शंखदत्तने जोइ
घणो खेद पाम्यो, अने घणा प्रेमथी तेने पोताने घेर लइ आव्यो. त्यारे
शंखदत्तना सर्वे अवयव समुद्रनी गरमीथी दाजी गया हता. जेम गुरु
पोताना मूर्ख शिष्यने सारी शीखामणथी सारो करे ठे, तेम संवरे सारा
औषधथी एक महिनामां शंखदत्तने सारो कस्यो. एक वखत शंखदत्ते
पोताना मामाने सुवर्णकूल बंदरनी हकीकत पूठी, त्यारे तेणे ते सर्व
कही. ते आ रीते:—“ अहिंथी एशी गाउ उपर सुवर्णकूल बंदर ठे. त्यां
आज काल म्होटा श्रेष्ठीनां घणां वहाण आव्यां ठे, एम संजलाय ठे.”

नटना मनमां जेम समकाले हर्ष तथा रोष उत्पन्न थाय ठे, तेम आ
हकीकत सांजली शंखदत्तना मनमां हर्ष अने रोष उत्पन्न थया. श्रीदत्तनो
पत्तो लाग्यो तेथी तेने हर्ष थयो, अने तेनी कपट चेष्टानुं स्मरण थवाथी
रोष उत्पन्न थयो. मनमां एवा परस्पर विरुद्ध ज्ञाव धारण करतो
शंखदत्त मामाने पूठीने आ नगरमां शीघ्र आव्यो, अने क्रोधथी व्याप्त
थइ त्हारो तपास करतो ते अहिं आव्यो. एवी रीते जीवना परस्पर
संयोग अने वियोग पूर्वकर्मना अनुसारथी आय ठे.” पठी करुणासागर
केवली जगवाने शंखदत्तने पूर्वजवनो सर्व संबंध कही संजलाव्यो, अने
कह्युं के, “ हे शंखदत्त ! पूर्वजवे तें एने मारवानी इष्टा करी हती, माटे आ
जवमां एणे तने मारवानी इष्टा करी. माटे जेम गाल उपर गाल दीधाथी
वदलो वले ठे, तेम घातथी घातनो वदलो वली गयो. हवे पठी तमे वझे
जणा मांहो मांहे घणी प्रीती राखजो. केम के, मैत्री ठे ते आ लोकमां
तथा परलोकमां पण सर्व कार्यनी सिद्धि करनारी ठे, एमां संशय नथी.”
केवली जगवाननुं एवुं वचन सांजली श्रीदत्ते, शंखदत्तने तथा शंख-
दत्ते श्रीदत्तने सर्व अपराध खमाव्या अने मांहो मांहे ते वझे घणी
प्रीति राखवा लाग्या. उन्हाला पठी आवेला पहेला वर्षादनी पेठे
सफल एवा सजुरुना वचनथी शुं न थाय ? पठी केवली जगवाने दे-
शना दीधी के, “ हे जव्य जीवो ! तमे समकित पूर्वक् जैनधर्मनी

आराधना करो. तेथी तमारां सर्वे इष्ट कार्य सिद्ध थशे. बीजा धर्म सारी पेठे आराध्या होय, तो पण ते आंबा विगेरेना वृद्ध सरखा ठे. एटले जेम आंबानुं वृद्ध आम्रफलज आपे ठे, जांबूनुं वृद्ध जांबू फलज आपे ठे, तेम ते धर्म पण नियमित फलनाज दातार ठे, अने जो जैन धर्मनी संपूर्णपणे आराधना करी होय, तो ते कटपवृद्धनी पेठे गमे ते इष्ट फल आपे ठे. ” मोहना अजिलाषी एवा राजादि लोकोए एवी देशना सांचली केवली जगवान् पासे सम्यक्त्व मूल बार व्रत लीधां. ते व्यंतर (वानरनो जीव) अने सुवर्णरेखा एमणे पण समकितनो अंगीकार कस्यो. मोहथी तेवन्नेनो दिव्य तथा औदारिक संयोग घणा काल सुधी रह्यो. श्रीदत्त पोताना स्थानके आव्यो. त्वारे तेने राजाए बहुमान आप्युं. पठी श्रीदत्ते शंखदत्तने पोतानी पुत्री अने द्रव्यनो अर्धो जाग आप्यो. पठी पवित्र बुद्धिवाला श्रीदत्ते पोतानुं सर्व द्रव्य सात क्षेत्रोमां वाव्युं, अने ते ज्ञानी गुरु पासे दीक्षा लई विहार करतां अहिं आव्यो ठे.

(श्रीदत्त केवली कहे ठे) हे मृगध्वज राजन् ! दुस्तर मोहने जीतीने केवलज्ञान पामेलो श्रीदत्त ते हुंज बुं, एम तुं जाण. एवी रीते जे पूर्व जवमां म्हारी स्त्रीउं हती, ते आ जवमां म्हारी पुत्री तथा माता थई. माटे आ संसारमां आ वात कांई पण आश्चर्य करनारी नथी. एम विचारी पंमित पुरुषे व्यावहारिक सत्यने अनुसरी सर्व व्यवहार करवो. सिद्धांतमां दस प्रकारनुं सत्य कह्युं ठे. ते आ रीते— “ १ जनपद सत्य, २ संमत सत्य, ३ स्थापना सत्य, ४ नाम सत्य, ५ रूप सत्य, ६ प्रतीत्य सत्य, ७ व्यवहार सत्य, ८ जाव सत्य, ९ योग सत्य, अने १० उपमा सत्य. तेमां कुंकण विगेरे देशोमां ‘ पयः, पिच्चं, नीरं, उदकं ’ एवा नामथी पाणीने उलखे ठे, ते प्रथम जनपद सत्य जाणवुं. कुमुद (श्वेतकमल) कुवलय (नीलकमल) विगेरे सर्व जातनां कमलो कादवथीज उत्पन्न थाय ठे, तो पण अरविंद—(रक्तकमल)—नेज कमल कहेवुं ए लोक संमत सत्य ठे, माटे ए बीजुं संमत सत्य जाणवुं. लेप्यादि प्रतिमाने अरिहंत समजवा, ए अथवा एक, वे इत्यादि अंक लग्गवा ते, किंवा रूपिया, पैसा इत्यादिक उपर “ आ रूपियो ठे, पैसो ठे ” एवा अर्थनी सूचक मुद्रा (ठाप) करवी ए बीजुं स्थापना सत्य जाणवुं.

कुलनी वृद्धि न करे, तो पण ' कुलवर्धन ' कहेवाय ते चोथुं नाम सत्य जाणवुं. वेष मात्र धारण करनार पण साधु कहेवाय ठे, ए पांचमुं रूप सत्य जाणवुं. एकज अनामिका (टचली पासेनी आंगली) कनिष्ठिकानी (टचली आंगलीनी) अपेक्षाशी लांवी अने मध्यमानी (वचली आंगलीनी) अपेक्षाशी टूकी कहेवाय ठे, ए ठहुं प्रतीत्य सत्य जाणवुं. पर्वत उपर रहेलां वृद्ध, तृण विगेरे बलतां होय तो पर्वत बळे ठे, एम कहेवाय ठे, वासणमांशी पाणी गलतुं होय तो वासण गळे ठे, एम कहेवाय ठे, कृश उदरवाली कन्या उदर रहित कहेवाय ठे, अने जेना शरीर उपर थोडा रोम होय, हवी घेटी रोम रहित कहेवाय ठे, ए सातमुं व्यवहार सत्य जाणवुं. अहिं जाव शब्दशी वर्णादिक लेवुं ठे, माटे पांच वर्णनो संज्ञव ठतां वगली सफेद कहेवाय ठे, ते आठमुं जाव सत्य जाणवुं. दंरुना योगशी दंरुनी कहेवाय ठे, ए नवमुं योग सत्य जाणवुं अने " आ तलाव तो साक्षात् समुद्रज ठे " एम कहेवाय ठे, ते दसमुं उपमां सत्य जाणवुं. एवा सत्यना प्रकार जाणी व्यवहारमां व्यवहार सत्यशीज चालवुं. "

समजु शुकराज मुनिराजनी एवी वाणी सांज्ञली पोताना पिताने "वापा" अने माने "मा" एम प्रकटपणे कहेवा लाग्यो. तेथी सर्वे लोको संतोष पाय्या. पठी मृगध्वज राजाए कळुं. " हे प्रज्ञो ! यौवन अवस्थामां पण आपने एवो वैराग्य थयो, तेथी आप धन्य ठो. एवो वैराग्य मने पण कोइ काले थशे ? " केवली जगवाने कळुं. " हे मृगध्वज राजा ! त्हारी चंद्रवती नामे स्त्रीनो पुत्र दृष्टिगोचर थतांज तने दृढ वैराग्य थशे. " मृगध्वज राजा केवली जगवाननुं एवुं वचन सत्य मानी तथा तेमने वंदना करी, उद्वासशी परिवार सहित पोताना महेलमां आव्यो. पोतानी सौम्यदृष्टिशी अमृतनीज वृष्टि करतो होयनी ! एवो शुकराज दश वर्षनो थयो त्तारे कमलमाला राणीने वीजो पुत्र थयो. पूर्वे राणी-ए स्पष्ट देखेला स्वप्नना अनुसारशी मृगध्वज राजाए ते पुत्रनुं हंसराज एवुं नाम राख्युं. जेम चंद्र शुक्र पक्षमां दिवसे दिवसे वधे ठे, तेम हंसराज पण पोतानी रूपादिकनी समृद्धि साथे वधवा लाग्यो. मनुष्योना मनमां घणा हर्ष रूपी उत्सवने उत्पन्न करनारो ते हंसराज, जेम रामनी

साथे लक्ष्मण रमे, तेम शुकराजनी साथे रमवा लाग्यो. जेम पुत्र सरखा अर्थ अने काम धर्मनी सेवा करे ठे, तेम शुकराज अने हंसराज ए वे पुत्रोथी सेवातो एवो मृगध्वज राजा एक वखत सत्तामांवेठो हतो, त्यारे द्वारपाले आवीने विनतिकरी. ते आ रीते:-“ हे महाराज ! गांगलि ऋषि त्रण शिष्यना परिवार साथे द्वारमां पधास्या ठे. ” आश्चर्य पामेला राजानी आज्ञा थवाथी द्वारपाल गांगलि ऋषिने अंदर लइ आव्यो. मृगध्वज राजाए पोते कुशल समाचार पूठ्या तथा आसनादिक आपी ऋषिने आनंदित कस्या. ऋषिए पण केम कुशलनी वात पूठी राजाने आशीर्वचन आप्युं. मृगध्वज राजाए गांगलि ऋषिने प्रथम विमलाचलनुं तथा तेना आश्रमनुं केम कुशल पूठ्युं, अने पठी “अहिं आपनुं आगमन कया हेतुथी अने शी रीते थयुं ? ” एवुं प्रश्न कस्युं. त्यारे गांगलि ऋषिए कमलमालाने पडदानी अंदर बोलावीने कस्युं के, “आजे गोमुख नामा यद्द स्वप्नमां आवी मने कहेवा लाग्यो के, “ हुं मुख्य श्री विमलाचल तीर्थे जवानो हुं. ” पठी में यद्दने पूठ्युं के, “आ तीर्थनी रक्षा कोण करशे ? ” त्यारे तेणे मने कस्युं के, “हे गांगलि ऋषि ! जाणे वीजा नीम अने अर्जुनज होयनी ! एवा लोकोत्तर चरित्रने धारण करनारा शुकराज अने हंसराज नामना त्हारी पुत्रीना वे पुत्रो ठे. माटे ते वेमांथी एकने तुं अहिं लइ आव, ते तेना माहात्म्यथी आ तीर्थने विषे कोइ पण उपद्रव थाय नहीं. म्होटा पुरुषोनुं माहात्म्य कांइ परिमित(प्रमाणवाहुं) होय ठे. ” पठी में पूठ्युं के, “ क्वितिप्रतिष्ठित नगर अहिंथी बहु दूर ठे, माटे त्यां तेने बोलाववा सारु म्हारुं जवुं आववुं शी रीते थाय ? ” म्हारा एवा प्रश्नथी यद्दे कस्युं के, “ हे गांगलि ऋषि ! क्वितिप्रतिष्ठित नगर बहु दूर ठे, तो पण म्हारा प्रज्ञावथी त्हारुं त्यां जवुं आववुं ‘ कांइ नजीक जवुं आववुं होय,’ तेम शीघ्र एटले वपोरनी अंदरज थशे. ” एम कहीने यद्द गयो. प्रजातकाल थतांज हुं जागृत थयो, तेथी त्यांथी विदाय थयो, अने शीघ्र अहिं आव्यो. देवताना प्रज्ञावथी शुं न थाय ! माटे हे मृगध्वज राजा ! जेम दक्षिणा आपे, तेम मने वेमांथी एक पुत्र शीघ्र आप एटले अमे प्रयास विना प्रजातना ठंमा पहोरमां आश्रमे जइशुं.” तापसनां आवां वचन सांजदी बाल ठतां पण महा पराक्रमवंत अने

उत्कृष्ट कांतिवाला हंस नामना बीजा पुत्र हंसराजे, हंस सरखी गंजीर वाणीश्री पोताना पिताने आदर पूर्वक कह्युं के, “हे तात ! हुं तीर्थनी रक्षा करवा जइश. ” ते सांजली माता पिताए कह्युं के, “हे वत्स ! त्वारा वचन उपर अमे उवारणां लइए ठीए” गांगलिरुषिए कह्युं. “अहो ! बाल्यावस्थामां पण आ कृत्रियतेज केटवुं आश्चर्यकारी ठे ? अथवा जेम सूर्यनुं, तेम सत्पुरुषोनुं तेजस्विपणुं अवस्थानी अपेक्षा राखतुं नथी.” मृगध्वज राजाए कह्युं. “आ बालकने (हंसराजने) शी रीते मोकली शकाय ? बालक शक्तिमान् होय तो पण माता पिताना मनमां पुत्रस्नेहथी नाशनी शंका तो आवेज. पुत्रस्नेह पक्षो ठे के, ते जयनुं स्थानक न होय, तो पण पगले पगले जय जुए ठे. सिंहनी माता पोतानो पुत्र सिंह बतां पण तेना संबंधमां नाशनी शंका मनमां राखती नथी के शुं ? ” उचित कार्य जाणवामां चतुर एवा शुकराजे तेज वखते उत्साहथी कह्युं के, “हे तात ! हुं पहेलांथीज विमलाचल तीर्थने वंदना करवानी इवा धारण करुं हुं अने तेमां आ कार्य पण आवी पड्युं. जेम नृत्य करवानी इवा करनारना काने मृदंगनो गंजीर शब्द पडे, कुधार्थी आकुल व्याकुल थएला पुरुषने जेम नोजननुं निमंत्रण आवे, तथा जेनी आंखमां निद्रा आवी रही होय एवा पुरुषने जेम पाथरेवुं विठानुं मले, तेम मने ए कार्य ठीक आवी मट्युं. माटे आपनी आज्ञार्थी हुं त्यां जइश. ” शुकराजनुं आवुं वचन सांजली मृगध्वज राजा मंत्रिजना मुख तरफ जोवा लाग्यो. त्वारे मंत्रिजए कह्युं. “रुषिमां श्रेष्ठ गांगलिरुषि मागनारा ठे, तुं दाता ठे, तीर्थना स्थानकनुं रक्षण करवुं ठे अने रक्षण करनारो शुकराज ठे; माटे अमे आ कार्यमां सम्मति आपीए ठीए. ” जेम दूधमां थी अने साकर नांखवी, तेवुं मंत्रीजनुं वचन अनुकूल जाणी शुकराज जवा माटे घणोज उत्सुक थयो, अने नेत्रमां आंसु धारण करनारा माता पिताना चरणने नमस्कार करी गांगलि रुषिनी साथे चाल्यो. अर्जुननी पेठे धनुष्य वाण धारण करवामां शूर एवो ते शुकराज, कृणमात्रमां ते सेवा करवा योग्य तीर्थ उपर आव्यो अने त्यां सज्ज थइ रह्यो. शुकराजना प्रजावथी ते पर्वत उपर पुष्प तथा फलनो समुदाय घणोज उत्पन्न थयो अने हिंसक पशु तथा वननो अग्नि इत्यादिकनो उपद्रव त्यां

किंचित्मात्र पण थयो नहीं. पूर्व ऋवे आराधन करेला धर्मनो म्होटो महिमा कही शक्य नहीं एवो अद्भुत होय ठे. कारण के, शुकराज जेवा साधारण मनुष्यनी पण योग्यता एक म्होटा तीर्थ जेवी थइ. ताप-सोना सांनिध्यथी सुखे त्यां रहेनारा शुकराजे एक वखत रात्रिना समए कोइ ठेकाणे स्त्रीने रुदन करती सांचली. दया अने सत्त्वनो निधि एवो शुकराज ते स्त्री पासे गयो, अने मधुर वचन कही तेणे तेना दुःखनुं कारण पूब्युं. ते स्त्रीए कहुं. “ शत्रुना समुदायथी पण नहि कंपनारी एवी चंपापुरीमां शत्रुनुं मर्दन करनारो शत्रुमर्दन नामे राजा ठे. गुणथी साक्षात् पद्मावती समान एवी ते राज्ञानी पद्मावती नामे पुत्री ठे. हुं तेनी धावमाता होवाथी एक वखत में तेने रमाडवा माटे खोलामां लीधी. एट-लामां जेम सिंह गाय सहित वढने हरण करे, तेम कोइ पापी विद्याधरे म्हारा सहित ते पुत्रीने वेगथी हरण करी. पढी मने अहिं मूकी अने पुत्रीने साथे लइ ते विद्याधर कागडानी पेठे क्यांय नासी गयो. माटे ते दुःखथी हुं रुदन करुं तुं.” एम ते स्त्रीए कहुं, त्यारे शुकराजे तेने धीरज आपीने तापसनी पर्णशालामां (जूंपडीमां) मूकी अने पोते विद्याधरनी शोध करवा माटे नीकल्यो. जमतां जमतां ते पाठली रात्रे जिनमं-दिरना पाठले जागे आव्यो. त्यां जूमी उपर पडी आक्रोश करता एक माणसने दयालु शुकराजे दीठो, अने “तुं कोण ठे, तने शुं दुःख ठे ?” एम तेने पूब्युं. “ दयालु होय तेने सर्व वात सारी पेठे कहेवी. ” एम विचारी ते पुरुषे कहुं के, “ गगनवल्लभ पुरनो राजा जे एक प्रसिद्ध विद्याधर ठे, तेनो हुं पुत्र तुं. वायुवेग एवुं म्हारुं सत्य नाम ठे. हुं शत्रु-मर्दन राजानी पुत्रीने हरण करीने आ मार्गे जतो हतो, एटलामां ती-र्थना उल्लंघनथी म्हारी विद्या ब्रष्ट थइ, तेथी हुं अहिं पड्यो. जेनां सर्वे अंग पीडा पाम्यां एवा में “ पारकी कन्याना अपहारना पातकथी कोण दुर्गतिमां पडे ?” एम विचारी ते पुत्री अने तेना उपरनो राग पण ठोड्यो. जेम वूटो थएलो पंखी चिहने ठोडी जाय ठे. तेम ते कन्या मने मूकीने क्यांय जती रही. लाजनी इठाथी मूल द्रव्यने पण खोइ देनार एवा पापी मने धिक्कार थाल. जे वात जाणवानी हती ते जाणवामां आवी, तेथी आनंद पामेला शुकराजे शोध अने खोल करतां मंदिरनी अंदर देवी

सरखी ते कन्याने दीठी. पठी शुकराजे धात्रीनो अने कन्यानो मेलाप कस्यो. त्यारे ते बन्नेने घणो हर्ष थयो. घणा उपाय करी विद्याधरने पण शुकराजे अनुक्रमे साजो कस्यो. जीवितदान रूप उपकारथी जाणे वेचाणोज होयनी ! एवो ते विद्याधर, शुकराज उपर घणी प्रीति राखी तेनो सेवक थयो. पुण्यनुं माहात्म्य अद्भुत ठे. एक वखत शुकराजे विद्याधरने पूब्युं के, “ अरे विद्याधर ! आकाशगामिनी विद्या त्हारी पासे ठे ? ” विद्याधरे कळुं. “ महाराज, ठे; पण ते वरावर स्फुरण पामती नथी. कोश विद्यासिद्ध पुरुष जो म्हारा मस्तक उपर पोतानो हाथ मूकीने ते (आकाशगामिनी) विद्या मने फरीथी आपे, तो ते मने सिद्ध थशे. नहीं तो नहीं. ” शुकराजे कळुं. “ त्यारे तुं मने प्रथम ते विद्या आप एटले हुं विद्यासिद्ध थइ पठी त्हारी विद्या तने लीधेला ड्रव्यनी पेठे पाठी आपुं. ” पठी वायुवेग विद्याधरे संतोषथी आकाशगामिनी विद्या शुकराजने आपी. त्यारे ते पण विधिपूर्वक साधवा लाग्यो. दैव अनुकूल अने पूर्वजवनुं पुण्य दृढ होवार्थी पवित्र शुकराजने ते (आकाशगामिनी) विद्या तुरत सिद्ध थइ. पठी तेणे विद्याधरने ते विद्या पाठी आपी. तेने पण मुखपाठ होय तेम सिद्ध थइ. तेथी बन्ने जणा आकाशगामी अने भूमिगामी थया. वायुवेगे वीजी पण घणी विद्याउ शुकराजने आपी. गणत्री कराय नहीं एटला पूर्व पुण्यनो योग होय तो मनुष्यने दुर्लभ ते शुं ठे ? पठी गांगलिङ्गपिनी आज्ञाथी ते बन्ने जणा एक म्होटुं विमान विकूचीने तथा ते बन्ने स्त्रीउने साथे लइ चंपा नगरीए गया, अने मंत्रवालो पुरुष जेम पिशाचने काढी नांखे, तेम तेमणे राजाने कन्याना अपहारथी घणुं दुःख थयुं हतुं, ते दूर कळुं. “ शुकराज कोण ठे ? ” ते राजाए जाणवा माग्युं, त्यारे वायुवेगे शुकराजनो सर्व वृत्तांत कही वताव्यो. ते उपरथी राजाए जाण्युं के, ए (शुकराज) म्हारा मित्रनो पुत्र ठे. शास्त्रमां मित्र पुत्रनो (शनिनो) राजा (रवि) शत्रु ठे, एम कळुं ठे, तो पण आश्चर्यनी बात ए ठे के, ते मित्र पुत्र उपर (शुकराज उपर) राजा घणो प्रेम करवा लाग्यो, अने पठी तो तेणे हर्षथी पोतानी पुत्री पण चतुर एवा शुकराजने आपी. एम करवाथीज प्रीति बधे ठे. पठी चंपापुरीना राजाए वर कन्यानो म्होटो विवाह उत्सव कस्यो. ते समए वरनो घणोज स-

त्कार कस्यो. वधारे प्रीति होय त्यां एवीज रीति ठे. राजानी घणी विन-
 तिथी शुकराज पद्मावतीनी साथे त्यां कामविलास करतो केटलोक काल
 रह्यो. जेम रसोइ लवणथीज घणी रुचिकर थाय ठे, तेम आलोकनां
 सर्वे कार्यो पूर्व पुण्यथीज सफल थाय ठे. माटे विवेकी पुरुषे सांसारिक
 कार्यो करतां वच्चे योग्यता माफक धर्मकार्यो पण अवश्य करवां जोइए.”
 एम विचारी एक दिवसे शुकराजे राजानी आज्ञा लीधी, प्रिय पद्माव-
 तीने पण पूढ्युं, अने विद्याधरने साथे लइ ते वैताढ्य पर्वत उपर चैत्य-
 वंदन करवा गयो. चित्र विचित्र जिनमंदिरथी शोचता वैताढ्य पर्वतनी
 शोजा. जोतो ते शुकराज मार्गे चालतां गगनवद्वज नगरमां आव्यो. त्यां
 वायुवेगे पोताना माता. पिताने शुकराजनो करेलो उपकार कह्यो, त्यारे
 तेमणे हर्षथी पोतानी वायुवेगा नामे कन्या शुकराजने आपी. विवाह
 उत्सव थई रह्या पठी तीर्थवंदना करवा माटे शुकराज घणोज उत्सुक
 थयो; तो पण वायुवेगना माता पिताए अंतरंगनी प्रीतिथी घणो सत्कार
 करी तेने केटलाक दिवस राख्यो. जाग्यशाली होय के अजागी होय,
 तेने तीर्थयात्रा जेवां धर्मकृत्यो करतां विघ्नो तो आवेज, पण तेमां फरक
 एटलोज के, जाग्यशालीने ठेर ठेर थतो सत्कार नडे ठे, अने अजागीने
 पगले पगले थतो तिरस्कार नडे ठे. एक वखत कांइ पर्व आव्युं तेने
 उद्देशी वायुवेग अने शुकराज वन्ने जणा देवतानी पेठे विमानमां बेसी
 तीर्थने वंदना करवाने अर्थे चोड्या. “ शुकराज शुकराज ” एम पठवा-
 डेथी उच्च स्वरथी बोलावती कोइ स्त्रीने सांचली वन्ने जणा आश्चर्य पामी
 उजा रह्या, अने “ तुं कोण ठे ? ” एम पूढ्युं, त्यारे ते स्त्रीए कळुं के, “ हुं
 चक्रेश्वरी नामा देवी हुं. जेम सजुरुनी, तेम गोमुख यदनी आज्ञाथी हुं
 काश्मीर देशनी अंदर आवेला विमलाचल तीर्थ उपर रक्षा करवा माटे
 जती हती, एटलामां हुं क्षितिप्रतिष्ठितपुर उपर आवी, त्यारे एक उच्च-
 स्वरथी रोती स्त्री म्हारा सांचलवामां आवी. तेना दुःखथी दुःखी थएली
 हुं तेज वखते नीचे उतररी. जे पारका माणसने दुःखी जोइने पोते दुःखी
 थतो नथी, ते शुं जीवतो माणस कहेवाय ? शोकथी आकुल व्याकुल
 थएली ते स्त्रीने घरना उद्यानमां लझ्मीनी पेठे जोइने में तेने पूढ्युं के,
 “ हे कमलाक्षि ! तने शुं दुःख ठे ? ” त्यारे तेणे कळुं के, “ म्हारा शु-

कराज नामना पुत्रने गांगलि ऋषि पोताना आश्रममां लइ गयो. घणो काल थयो पण तेनुं कांइ कुशल वृत्तांत जणातुं नथी, माटे हुं रुदन करुं बुं." पठी में कछुं. " हे जेजे ! रुदन करीश नहीं. हुं त्यांज जउं बुं. पाठी आवतां हुं त्हारा पुत्रनुं कुशल वृत्तांत लेती आवीश." ए रीते तेनुं समाधान करीने हुं विमलाचल तीर्थे गई. त्यां तुं दीठामां आव्यो नहीं, त्यारे अवधिज्ञानथी जाणीने हुं अहिं आवी. माटे हे जाण पुरुष ! तुं अमृत मेघनी पेठे शीघ्र आवी आतुर थएली माताने पोताना दर्शन रूप अमृतथी सिंचन कर. जेम सेवक स्वामीना मन माफक वत्ते, तेम विशेषे करी सुपुत्र पोतानी माताना, सुशिष्य पोताना गुरुना अने सारी बहुजं पोतानी सासूना मन माफक वत्ते ठे. माता पिता पोताना सुखने अर्थे पुत्रोनी इष्टा करे ठे. ते पुत्रो जो दुःखना कारण थाय, तो पठी जलमांथी अग्नि उत्पन्न थयो एम समजबुं. माता पितामां पण माता विशेष पूजनीय ठे. कारण के, पिता करतां माता हजारगणी अधिक ठे, एम कहेवाय ठे. कछुं ठे के-जेणे गर्ज धारण कस्यो, प्रसूतिने समये अति विषम वेदना सहन करी अने वाढ्य अवस्थामां न्हवरावी, दूधपाननी यतना राखी, मलमूत्र काढी तथा सदती वस्तु खवरावी घणा प्रयासथी रक्षण कछुं, ते माताज प्रशंसा करवा योग्य ठे." एम सांजली शुकराज आंखमांथी शोकना विंड़ु माफक आंसु पाडतो कहेवा लाग्यो के, " हे देवि ! समीप आवेला तीर्थने वंदना न करतां शी रीते आवुं ? माहीं पुरुषे गमे तेटली उत्सुकता होय, तो पण उचित होय तेज अवश्य करवुं जोइए. जेम अवसरे चोजन करीए, तेमज अवसर मले धर्मकृत्य पण अवश्य करवुं जोइए. माता आलोकनो स्वार्थ करनारी ठे, अने आ तीर्थ तो आलोकमां तथा परलोकमां हितकारी ठे, माटे हुं उत्सुक ठतां पण आ तीर्थने वंदना करीने त्यां आवीश. ' हुं हमणां आव्योज ' एम तुं माताने कहेजे. " शुकराजे एम कछुं, त्यारे चक्रेश्वरी देवीए पण शीघ्र तेम कछुं. शुकराज पण वेताढ्य पर्वतना तीर्थ उपर आव्यो. त्यां आश्रयनुं स्थानक एवा शाश्वत त्रेण शाश्वती जिनप्रतिमानुं पूजन करी ते शुकराजे पोतानो मनुष्यजन्म मान्यो. पाठा वदतां नवी परणेली वे च्चीउने तेणे साथे दीधी. पठी ससरानी तथा मातामह गांगलिऋषिनी आजा लई ऋषज

देव जगवानना चरणे लागी ते सर्वोत्तम विमानमां वेठो, अने घणा आ-
 म्बरथी घणा विद्याधरोनो समुदाय संघाथे लई पोताना नगरना समीप
 चागमां आव्यो. ते वखते घणी स्तुति करता समस्त नगरवासी जनो तेने
 जोवा लाग्या. पठी जयंत जेम इंद्रनी नगरीमां प्रवेश करे, तेम ते शुक्र-
 राजे पोताना पितानी नगरीमां प्रवेश कस्यो. त्यारे मृगध्वज राजाए 'पुत्र
 कुशले आव्यो,' तेथी नगरमां उत्सव कस्यो. जेम वर्षाकालनो भेघ सर्व
 ठेकाणे वरसे ठे, तेम म्होटा पुरुषोनो हर्ष पण सर्व ठेकाणे प्रसरे ठे. पठी
 शुकराज युवराजनी पेठे राज्यकार्यने तपासवा लाग्यो. ठीकज ठे, जे समर्थ
 ठतां पितानो राज्यचार हलको न कहे, ते कांइ सुपुत्र कहेवाय ? क्रीडानो
 सागर एवो वसंतऋतु शरू थयो, त्यारे एक वखत मृगध्वज राजा पोता-
 ना बे पुत्रोने साथे लई परिवार सहित उद्यानमां गयो. लाज मूकी सर्वे
 लोको जूदा जूदा क्रीडा करवा लाग्या, एटलामां संचलाय नहीं एवो कल-
 कलाट एकदम उत्पन्न थयो. राजाना पूढवाथी कोइ सुत्तटे तपास करीने
 कस्युं के, " हे प्रजो ! सारंगपुर पत्तनमां वीरांग नामे राजा ठे. तेनो शूर-
 नामा ए शूरवीर पुत्र, जेम हाथी उपर हाथी धसी आवे ठे, तेम पूर्व वैर
 थी त्हाारा पुत्र हंस उपर क्रोधथी धसी आव्यो ठे. " एम सांचलीने तर्क
 करवामां कुशल एवा मृगध्वज राजाए मनमां तर्क कस्यो के, " हुं राज्य
 करुं तुं, शुकराज कारचार तपासे ठे, वीरांग म्हारो सेवक (मांढलिक) ठे,
 एम ठतां शूर अने हंस ए वेमां मनने विरस करनारुं वैर पडवानुं कारण
 शुं ? " एम मनमां विचार करी मृगध्वज राजा उत्सुक थई शुकराज
 अने हंसराजनी साथे शूर तरफ दोडी जवा लाग्यो. एटलामां एक सेवके
 आवीने राजाने कस्युं के, " हे राजन् ! पूर्वजवमां हंसराजे शूरनो परा-
 जव कस्यो हतो, ते वैरथी ए (शूर) हंसराजनी पासे युद्धनी याचना
 करे ठे. " ते सांचली मृगध्वज राजा अने शुकराज युद्धनी तैयारी करवा
 लाग्या; पण शूरवीर हंसराज, तेमने वारीने पोते शीघ्र तैयार थई युद्ध
 करवा गयो. शूर पण घणां शस्त्रो साथे लई रणना जयंकर रथ उपर चढी
 म्होटा अहंकारथी रणांगणमां आव्यो. अर्जुन अने कर्णनी पेठे ते वझे
 जणानो शस्त्रथी थतो म्होटा संग्राम वीजा सर्वे लोको जोतां ठतां घणो
 आश्चर्यकारी थयो. ते वखते जेमने युद्ध करवानी घणी छ्छा ठे. एवा

ते वन्ने जणा (शूर अने हंसराज) जेम श्राद्धजोजी ब्राह्मणो जोजन करतां धराता नथीं, तेम युद्ध करतां केटलाक काल सुधी धराया नहीं. मांहो मांहे सरखा शूरवीर, सरखा उत्साही अने सरखा बलिष्ठ एवा ते वन्ने जणाने जोई जयश्रीने पण क्कणमात्र संशय पड्यो के, हुं हवे कोने वरुं ? एटलामां जेम इंद्र पर्वतनी पांख तोडे, तेम हंसराजे शूरनां सर्वे शस्त्रो अनुक्रमे तोडी नांख्यां. तेथी शूर घणा क्रोधमां आवी मदोन्मत्त हाथी सरखो थयो, अने वज्र जेवी मूठी वाढी हंसराजने हणवा दोड्यो. ते जोई मृगध्वज राजाना मनमां शंका आवी, तेथी तेणे शुकराजना मुख तरफ जोयुं. एटले चतुर शुकराजेपितानो अग्निप्राय जाणी तुरत हंसराजना शरीरमां पोतानी विद्याउ उतारी. हंसराजे विद्याना बलथी क्कणमात्रमां शूरने उपाड्यो, अने घणां आक्षेप वचन कही दडानी पेठे घणोज उंचो फेंकी दीधो. शूर पोतानुं सैन्य उल्लंघीने सैन्यना लुंठणाजी पेठे घणो दूर एक वाजु जइने पड्यो अने जवरी मूर्धा पाम्यो. त्यारे सेवकोए तुरत तेनी उपर पाणी ठांड्युं, तेथी ते घणा प्रयासथी बाह्यचेतना पाम्यो, अने कोपनुं प्रकट फल जोई अंदर पण चेती गयो. पठी ते मनमां विचारवा लाग्यो के, “में फोगट क्रोधथी पोतानो पराजव कराव्यो अने अनंत दुःख आपनारो संसार पण रौद्रध्यानथी कर्मबंधन करीने उपाज्यो. माटे मने धिकार थाउं.” एवा विचारथी पोतानो आत्मा शुद्ध करी तथा वैरबुद्धिनो त्याग करी शूरे मृगध्वज राजाने अने तेना बे पुत्रोने खमाव्या. पठी आश्चर्य पामेला मृगध्वज राजाए शूरने पूठ्युं के, “तुं पूर्वजवनुं वैर शी रीते जाणे ठे ?” त्यारे शूरे कहुं के, “अमारा नगरमां श्रीदत्त केवली आव्या हता. में तेमने म्हारो पूर्वजव पूठ्यो. तेथी तेमणे कहुं के, “जद्विलपुरमां जितारि नामे राजा हतो. हंसी अने सारसी नामे तेनी बे स्त्रीउ हती, अने सिंह नामे मंत्री हतो. ते राजा कठण अग्निग्रह लई तीर्थयात्राए नीकड्यो. काश्मीर देशनी अंदर यद्धे उतारेला श्रीविमल तीर्थ उपर तेणे जिनजगवानने वंदना करी. त्यां विमलपुरनी स्थापना करी घणो काल रह्यो. समय जतां जितारि राजा मरण पाम्यो. पठी सिंह मंत्री राजाना सर्व परिवारने अने नगरवासी लोकोने साथे लई जद्विलपुर तरफ चाड्यो. ठीकज ठे, जननी (माता), जन्मभूमि, पाठली रात्रिनी निडा, इष्ट व-

स्तुनो संयोग अने सारी चालती वात ए पांच वानांनो त्याग करवो बहु कठण ठे. अर्धो मार्ग उल्लंघन करी गया पढी मंत्रीने याद आव्युं के, “आपणी एक श्रेष्ठ वस्तु झूलथी त्यां रही गई.” त्यारे मंत्रीए एक दूतने कहुं के, “अरे ! तुं शीघ्र विमलपुरे जा अने ते वस्तु शीघ्र लई आव.” दूते कहुं. “हुं शून्य नगरमां एकदो शी रीते जजं ? ” त्यारे मंत्रीए रोषमां आवी तेने जवराइथी मोकल्यो. ते दूत पण विमलपुरे आव्यो. परंतु एक झिद्ध ते वस्तुने उपाडी पोताने घेर लई गयाथी ते वस्तु दूतने मली नहीं. त्यारे दूते ते प्रमाणे मंत्री आगल आवीने कहुं. तेथी मंत्री घणो रोष पाम्यो. “तेंज लीधी ” एम कही तेणे ते दूतने घणो मार मास्यो अने मूर्खा खाइ पडेला तेने मार्गमांज मूकीने ते आगल जतो रह्यो. लोचथी माणसने केटली मूढता प्राप्त थाय ठे ? तेने धिक्कार थाउं. मंत्री सर्व परिवार सहित अनुक्रमे पोताना जहिलपुरमां आव्यो. आणी तरफ ते दूत पण शीतल पवनथी चेतना पाम्यो. स्वार्थ साधवा तत्पर एवो सर्व साथ गएलो जोई ते मनमां विचार करवा लाग्यो के, “पोतानी प्रभुताना अहंकारथी उन्मत्त एवा अधम मंत्रीने धिक्कार थाउं. कहुं ठे के—चोर, बालक, गांधिक, सुजट्ट, वैद्य, परोणा, वेइया, कन्या, अने राजा ए नव जणा पारकुं दुःख जाणता नथी. एम विचारी ते दूत, मार्ग अजाणो होवाथी अटवीमां फरतां फरतां हुधाथी तथा तृषाथी घणो पीडाणो, अने मनमां आर्त्त रौद्रध्यान करी मरण पाम्यो. तेज दूतनो जीव जहिलपुरना जंगलमां घणो विकराल सर्प थयो. ते सर्पे कोइ वखते त्यां आवेला मंत्रीने घणा रोषथी करड्यो. तेथी मंत्री मरण पाम्यो. सर्प पण मरण पामी नरके गयो. नरकथी नीकलीने तुं वीरांग राजानो पुत्र थयो. मंत्री मरण पामी विमलाचल पर्वत उपरनी वावडीना जलने विषे हंसनुं वञ्चुं थयो. तेने विमलाचलना दर्शनथी जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. “पूर्वजवे में सम्यक्प्रकारे जिनमहाराजनी आराधना करी नहीं, तेथी मने तिर्यचपणुं प्राप्त थयुं.” एम विचारी ते हंसवालक चांचमां लावेला फूलथी जिनमहाराजनी पूजा करवा लाग्यो. उदकथी वे पांखो जरीने ते जगवानने न्हवरावे. एवी आराधना करी, मरण पामी मंत्रीनो जीव हंस, सौधर्म देवलोकमां देवता थयो. ते त्यांथी च्यवीने

हालमां मृगध्वज राजानो हंसराज नामे पुत्र थयो ठे.” श्रीदत्त मुनिरा-
जनुं एवुं वचन सांचलवाथी मने जातिस्मरणनी पेठे पूर्वजवना सर्व
वैरनुं स्मरण थयुं. अने “ हंसने हमणां मारी नाखुं ” एम अहंकारथी
जल्पना करतो हुं अहिं आव्यो. आवतां म्हारा पिताए मने घणो वास्यो,
तो पण में तेनुं वचन मान्युं नहीं. अहिं आव्या पठी त्हारा पुत्रे हम-
णां संग्राममां मने जीत्यो. चाग्यथी मखेला एवा एज वैराग्यथी हुं श्री-
दत्त मुनिराजनी पासे दीक्षा लइश.” दुष्कर्म रूप अंधकारनो नाश कर-
वामां सूर्य समान शूरे एम कही पोताने स्थानके आवी शीघ्र दीक्षा
लीधी. ठीकज ठे, धर्मना कार्यमां अतावल करवी एज बहु वखाणवा
योग्य ठे. जे माणसनुं जे वस्तु उपर मन होय, ते वस्तु उपर आसक्त
थएला वीजा माणसने जोइने ते घणोज उत्सुक थाय ठे एवी रीत ठे,
तेथी मृगध्वज राजा पण दीक्षा लेवाने घणो उत्सुक थई मनमां विचार-
वा लाग्यो के, “ शाश्वत आनंदनो मेलाप करनारो वैराग्यरंग हजु
केम म्हारा चित्तमां उत्पन्न थतो नथी ? अथवा केवली जगवाने ते वखते
कछुं ठे के, “ज्यारे तुं चंद्रवतीना पुत्रने जोइश, त्यारे तने योग्यतानी
प्राप्ति थवाथी सारो वैराग्य थशे.” “चंद्रवतीने तो हजु पण वंध्यानी
पेठे पुत्र थतो नथी, माटे शुं करुं ?” एम विचार करतो मृगध्वज रा-
जा एकांतमां वेठो हतो, एटलामां तरुण अवस्थायी घणा शोचता ए-
वा एक पुरुषे त्यां आवी मृगध्वज राजाने नमस्कार कस्यो. राजाए
“तुं कोण ठे ?” एम तेने पूव्युं. ते पुरुष राजाने उत्तर आपे ठे, एटला-
मां दिव्य आकाशवाणी उत्पन्न थई, ते आ रीते:—“हे राजन् ! ए (आ-
वेलो पुरुष) चंद्रवतीनो पुत्र ठे, एम तुं समज. आ वातमां तने जो
कांई संशय लागतो होय तो अहिंथी ईशान कोणमां पांच योजन उप-
र वे पर्वतोनी वच्चे एक कदलीवन ठे, त्यां यशोमती नामे जाण योगि-
नी रहे ठे तेनी पासे जइने तुं पूठ. ते तने सर्व वृत्तांत कहेशे. ” एवी
दिव्य आकाशवाणी सांचलीने मृगध्वज राजा मनमां घणुं आश्चर्य पा-
मवा लाग्यो अने ते पुरुषने साथे लई ईशान कोणमां कहेला स्थानके
गयो. त्यां योगिनी पण जोवामां आवी. योगिनीए राजाने प्रीतिथी कछुं
के, “ हे राजन् ! तें जे दिव्य वचन सांचल्युं, ते सत्य ठे. संसार रूपी

विकट जंगलनी अंदर आवेलो मार्ग घणोज विषम ठे. ज्यां त्हारा जेवा तत्त्वज्ञानी पुरुषो पण मुजाई जाय ठे. ए घणी आश्चर्यनी वात ठे. हे राजन् ! आ पुरुषनुं मूलथी मांडीने वृत्तांत कहुं तुं, ते तुं सांजल.

चंद्रपुर नगरमां चंद्रमा जेवा आढहादकारी जशवालो सोमचंद्र नामे राजा अने जानुमती नामे तेनी राणी हती. एक युगल (जोडलुं) हेमवंत क्षेत्रथी सौधर्म देवलोकनां सुख जोगवीने जानुमतीना गर्जमां अवतखुं. जानुमतीने अनुक्रमे ज्ञातिवर्गने आनंद पमाडनारा पुत्र अने पुत्री थयां. तेमां पुत्रनुं नाम चंद्रशेखर अने पुत्रीनुं नाम चंद्रवती पाड्युं. साथे वृद्धि पामता अने जाणे स्पर्धाथीज होयली ! तेम एक करतां एक वधारे शोचता एवा ते बन्ने जणाने जातिस्मरण ज्ञान थयुं. एटलामां सोम-चंद्र राजाए चंद्रवतीने त्हारी साथे परणावी, अने चंद्रशेखरनुं यशो-मती नामे राजकन्यानी साथे पाणिग्रहण कराव्युं. पूर्वजवना अन्या-सथी चंद्रशेखर अने चंद्रवती ए बन्ने जणां मांहो मांहे घणां अनुरागी थयां अने कामवासनाथी पूर्वजव माफक संबंध करवानी इष्टा करवा लाग्यां. एवा संबंधने धिक्कार थाउ ! आ संसारमां जीवोने मुखथी उ-च्चारण कराय नहीं, एवी माठी वासना उत्पन्न थाय ठे. जेथी चंद्रशे-खर अने चंद्रवती जेवां उत्तम स्त्री पुरुषने पण आवो कुमार्ग सूजे ठे ! हे राजन् ! ज्यारे तुं गांगह्नि ऋषिना आश्रमे घणीज उतावलथी एक-दम गयो, त्यारे पोताना इष्ट मनोरथ पूर्ण करवाने अर्थे चंद्रवतीए चं-द्रशेखरने हर्षथी तेडाव्यो. ते (चंद्रशेखर) त्हारुं राज्य लेवा माटेज आव्यो हतो, पण उत्तंजकथी जेम आश्र दाह करी शकतो नथी, तेम ते त्हारा पुण्यथी पोतानी मतलब पार पाडी शक्यो नहीं. पठी चंद्रवती अने चंद्रशेखर ए बन्ने जणां चतुर एवा तने जोलानी पेठे ठगवानी बु-द्धिथी शीघ्र नाना प्रकारना वचननी रचना करीने वारे वारे समजा-वतां हतां. एक वखते चंद्रशेखरे कामदेव नामा यद्दनी आराधना करी. तेणे प्रकट थइने कहुं के, “अरे चंद्रशेखर ! हुं त्हारुं शुं प्रिय करुं ” चंद्रशेखरे कहुं. “तुं मने शीघ्र चंद्रवती आप. ” ते सांजली यद्दे तेने अंजन आपीने कहुं के, “मृगध्वज राजा चंद्रवतीना पुत्रने प्रत्यक्ष जो-शे नहीं, त्यां सुधी चंद्रवतीनी साथे कामविलास करतां तने कोइ पण आ

अदृश्यकरण अंजनथी जाणशे नहीं. ज्यारे मृगध्वज राजा चंद्रवतीना पुत्रने जोशे, त्यारे आ सर्व वात प्रकट थशे. ” यद्दानी एवी उक्ति सांचलीने आनंद पामेलो चंद्रशेखर चंद्रवतीने मंदिरे गयो. त्यां अंजनयोगथी अदृश्य रही घणा काल सुधी इहा प्रमाणे क्रीडा करनार चंद्रशेखरथी चंद्रवतीने चंद्रांक नामे पुत्र थयो. यद्दना प्रजावथी पुत्रजन्म कोइना पण जाणवामां आव्यो नहीं. पुत्र उत्पन्न थतांज चंद्रशेखरे तेने पोतानी स्त्री यशोमतीने सोंप्यो. पतिनुं मुख पण नहीं जोनारी एवी ते यशोमतीए पण पोते प्रसवेला पुत्रनी पेठे तेनुं लालन पालन कखुं. स्त्रीउंनो स्नेह अद्भुत ठे. पतिना घण्ण वियोगथी पीडायली ते यशोमती अनुक्रमे तरुण अवस्थानी प्राप्तिथी अने सौंदर्यथी शोचता ते पुत्रने जोइने मनमां चिंतववा लागी के, “जेनो पति हमेश परदेश जाय ठे, ते स्त्री जेम पतिने जोइ पण शकती नथी, तेम चंद्रवती उपर जेनुं चित्त घणुं आसक्त ठे एवा चंद्रशेखर पतिने हुं जोइ पण शकती नथी. माटे पोते उठेरेला वृद्धानुं फल जेम पोते जोगववुं, तेम पोते पालन करेला आ रमणीय पुत्रनेज हुं रमण (पति) करीने पालन कख्यानुं फल लेज. ” एम विचारी विवेक अने माहापण कोरे मूकी तेणे पुत्रने कखुं के, “ हे जद्र! जो तुं म्हारो अंगीकार करीश, तो तने संपूर्ण राज्य मलशे, अने हुं पण त्हारा वश्यमां रहीश. ” एवुं वचन सांचली. अकस्मात् थएला जयंकर प्रहारथी जेम माणसने वेदना थाय ठे, तेवी वेदना पामेलो चंद्रांक पुत्र कहेवा लाग्यो. “हे मात! तुं आ मुखथी बोलाय नहीं अने कानथी पण संजलाय नहीं एवुं अयुक्त वचन केम बोले ठे ? ” यशोमतीए कखुं. “ हे सुंदर ! हुं त्हारी माता नथी, पण मृगध्वज राजानी राणी चंद्रवती ते त्हारी माता ठे. ” एवुं वचन सांचलीने सत्यप्रिय चंद्रांकनुं मन खरी वात जाणवाने अर्थे घणुं आतुर थयुं. तेणे संजलाय नहीं एवां यशोमतीना वचननो तिरस्कार कख्यो, अने खरां माता पितानी परीक्षा करवाने तथा तेमने जोवाने त्यांथी नीकळ्यो, ते आज तने आवीने मळ्यो. ते यशोमती वगलीनी पेठे पतिथी अने पुत्रथी ज्रष्ट थइ. वत्रेना वियोगथी तेने वैराग्य थयो. दीक्षा लेवानो विचार हत्तो, पण जैन साध्वीनो योग नहि मळवाथी ते योगिनी थइ. तेज यशोमती हुं हुं. सारी

जवनी जावना जाववाथी मने शीघ्र केटलुंक ज्ञान थयुं. तेथी हुं आ सर्व वात जाणुं तुं. तेज दक्ष यक्षे आकाशवाणीना रूपे म्हारी आगल आ सर्व वात कही. ते में तने जेवी हती तेवी कही सांजलावी. ” नहि सांजलवा लायक एवी ते वात सांजलीने मृगध्वज राजाने घणो क्रोध चढ्यो, अने तेना मनमां घणो खेद पण उत्पन्न थयो. घरनुं खराव वृत्तांत सांजलवाथी कोना चित्तने बलतरा न थाय ? पठी सत्य जाषण करनारी योगिनीए मृगध्वज राजाने प्रतिबोध करवाने अर्थे योगिनीनी जाषानी रीत प्रमाणे मधुर वचनथी कह्युं. ते आ रीतेः—

कवणकेरा पुत्त मित्ता, रे कवणु केरी नारी ॥

मुहिआ मोहिउ मेरी मेरी, मूढ जणइ अविचारी ॥ १ ॥

जागिन जोगी हो हो, जोइन जोगविचारा ॥

मेदिह अमारग आदरि मारग, जिम पामो जवपारा ॥२॥आंकण॥

अतिहि गहना अतिहि कूडा, अतिहि अथिर संसारा ॥

जामु ठांडी योग जु मांडी, कीजे जिनधर्म सारा ॥३॥ जागिन० ॥

मोहे मोहिउ कोहे खोहिउ, दोहे वाहिउ धाई ॥

मुहिआ बिहुं जवि अवर कारणि, मूरख डुखिउ थाई ॥ ४ ॥जाण॥

एकने काजे विन्हे खंचे, त्रणे संचे चारे वारे ॥

पांचे पाळी ठए टाली आपे आप उत्तारे ॥ ५ ॥ जागिन० ॥

(इति योगिनीनी वाणी)

ए योगिनीनी वाणी सांजली मृगध्वज राजानुं चित्त शांत अने विरामी थयुं. पठी मृगध्वज राजा ते योगिनीनी आज्ञा लई चंद्रांक पुत्र सहित पोताना पुरनाजधाने गयो. चंद्रांकने मोकली पोताना पुत्रोने तथा मंत्री आदिकने तेडाव्या, अने संसारथी उद्दिश्य अने तत्त्वमां निमग्न थई तैणे सर्व परिवारने कह्युं के, “ हुं हवे तपस्यानो अंगीकार करीश, कारण के, दास सरखा आ संसारथी म्हारो घणो पराजव थयो. हवे पठी शुकराजने राज्य आपवुं. हुं हवे घेर आवीश नहीं. ” मंत्रीआदि लोकोए कह्युं. “ हे महाराज ! घेर पधारो. घेर पधारवामां गुं दोष ठे ? मनमां मोह न होय तो घर पण जंगल समान ठे, अने जो मोह होय तो जंगल पण घर माफक (कर्मबंध करनाहं) ठे. सार ए ठे के, जीवने

बंधनमां नांखनार मात्र एक मोहज ठे. ” मंत्री आदिकना आग्रहथी राजा परिवार सहित घेर आव्यो. त्यारे चंद्रशेखरे राजाना पडखामां चंद्रांकने जोयो. तेने जोतांज चंद्रशेखरने यद्दनुं वचन याद आव्युं के, तुरतज ते कोइ पण जाणे नहीं एवी रीते, जेम जीव एक समयमां अलोक सुधी पहोचे ठे, तेम वेगथी पोताने नगरे गयो. मृगध्वज राजाए घणा उत्सवथी शुकराजने राज्य आप्युं, अने दीक्षा लेवा माटे सम्मति एज पुत्र पासेथी मूख्य लीधुं. राज्यान्निषेकनो उत्सव थइ रह्या पठी रात्रि थई. युक्तज ठे, राजा (चंद्र तथा पृथ्वीनो पालक) ज्यारे नवा उदयथी शोत्रे, त्यारे रात्री उद्वास नामे एमां शुं आश्चर्य ! चोतरफथी अंधकारनो समुदाय फेलाइ रह्यो. तो पण ज्ञानरूप उद्योत उज्वल होवाथी जेना चित्तमां लेशमात्र, अंधकार (अज्ञान) नथी, एवो मृगध्वज राजा मनमां विचारवा लाग्यो के, “ प्रातःकाल क्यारे थशे ? अने हुं दीक्षा लश्ने हर्षे क्यारे पामीश ? अतिचार रहित सुंदर चारित्रनी चर्याए हुं क्यारे चालीश ? अने सकल कर्मनो ह्ये क्यारे करीश ? ” एवी रीते उत्कर्षनी ठेह्वी मर्यादाए पहोचेला अने शुच ध्यानमां तह्वीन थएला मृगध्वज राजाए रात्रिए एवी शुच जावना जावी के, जेथी प्रातःकाल थतांज रात्रिनी साथे घनघाती कर्म पण अत्यंत ह्ये पाम्यां ! अने तेनी (कर्मनी) साथे स्पर्धा होवाथीज के शुं ? अनायासे तेने केवलज्ञान पण उत्पन्न थयुं. सांसारिक कृत्यो करवाने अर्थे गमे एटलो प्रयत्न करो ते सर्व निष्फल ठे; परंतु आश्चर्यनी वात ठे के, दीक्षा जेवुं धर्मकृत्य करवानी मात्र शुच जावनाथीज मृगध्वज राजानी पेटे केवलज्ञान उत्पन्न थाय ठे. सर्वइ माटेज निर्ग्रथ मुनिराजोमां शिरोमणि थएला ते मृगध्वज राजाने तुरत साधुनो वेष आपनारा देवताउए म्होटो उत्सव कस्यो. ते समए आनंद अने आश्चर्य पामेला शुकराज इत्यादि लोको त्यां आव्या. मृगध्वज राजर्षिए पण अमृत सरखी देशना दीधी ते आ रीते:—“ हे जव्य जीवो ! साधुधर्म अने श्रावकधर्म ए वे संसार रूप समुद्रने विषे सेतुबंध (पाज-पाल सरखा) ठे. तेमां पहेखो सीधो पण कठण मार्ग ठे, अने वीजो वांको पण सुखे जवाय एवो मार्ग ठे. एमां जे मार्गें जवानी इच्छा होय ते मार्गें जाउ. ” एवी देशना सां-

त्रत्नी कमलमाला, सद्गर्म रूप सरोवरने विषे हंस समान हंसराज अने चंद्रांक ए त्रण जणा प्रतिबोध पाम्या, अने दीक्षा लइ अनुक्रमे सिद्ध थया. शुकराज विगेरे लोकोए साधुधर्म उपर श्रद्धा राखी शक्ति माफक दृढ समकित पूर्वक बार व्रत लीधां. मृगध्वज राजर्षिए तथा चंद्रांके विरागी शवाथी असती चंद्रवतीनुं कुकर्म कोइ ठेकाणे पण मुखमांथी वहार काढ्युं नहीं. दृढ वैराग्य होय तो पारका दोष प्रगट करवानुं प्रयोजन शुं ? त्रवाजिनंदी जीवोज पारकी निंदा करवामां निपुण होय ठे. पोतानी स्तुति करवी अने पारकी निंदा करवी ए निर्गुणी माणसनुं लक्षण ठे. तथा पोतानी निंदा करवी अने पारकी स्तुति करवी ए गुणी माणसनुं लक्षण ठे, केवलज्ञानथी सूर्य समान मृगध्वज राजर्षि पोताना चरणथी पृथ्वीने पवित्र करवा लाग्या अने इंद्र सरखो पराक्रमी शुकराज राज्यचार चलाववा लाग्यो.

अन्याथी लोकोमां अग्रेसर एवो चंद्रशेखर फरीथी चंद्रवती उपर घणो स्नेह अने शुकराज उपर घणो द्वेष करवा लाग्यो. तेणे एक वखत अतिशय क्लेश शवाथी राज्यनी अधिष्ठायक गोत्रदेवीनी घणा काल सुधी आराधन करी. विषयांध पुरुषना कदाग्रहने धिक्कार थाउं ! अधिष्ठायक देवीए प्रकट थई चंद्रशेखरने कहुं के, “ हे वत्स ! वर माग. ” चंद्रशेखरे कहुं. “ हे देवि ! शुकराजनुं राज्य मने आप. ” देवीए कहुं. “ जेम सिंह आगल हरिणीनुं कांइ पण पराक्रम चाले नहीं, तेम दृढ सम्यक्त्व धारी शुकराज आगल महारुं पराक्रम चाले नहीं. ” चंद्रशेखरे कहुं. “ हे देवि ! जो तुं प्रसन्न थई होय, अने मने वर आपती होय, तो वलथी अथवा ठलथी म्हारुं (उपर कहेलुं) कार्य कर. ” चंद्रशेखरनी इत्यादि उक्तिथी तथा त्रक्तिथी संतुष्ट थएली देवीए कहुं. “ अहिं ठलनुंज काम ठे, वलनुं नथी. कोइ वखते शुकराज वहार गाम जाय, त्वारे तुं शिघ्र राजमहेलमां जा. म्हारा प्रजावथी तहारुं रूप तदन शुकराज जेवुंज थशे. तेथी तुं शुकराजनुं राज्य यथेष्ठ जोगव. ” एम कहीने देवी अदृश्य थई. चंद्रशेखरे घणा संतोपथी ए वात चंद्रवतीने कही. एक वखते तीर्थयात्रा करवाने मन उत्सुक थवाथी शुकराजे पोतानी वे स्त्रीठने कहुं के, “ हे प्रियाउं ! हुं विमलाचल तीर्थने वंदन करवा माटे ते आश्रमे जवानो

विचार करुं हुं." स्त्रीजण कहुं. " त्यारे अमे पण साथे आवीए. केम के, अमने पण अमारा मात पितानो प्रीतिकारी मेलाप थरो. " पठी शुकराज पोतानी वे स्त्रीजने साथे लई कोइने पण न कहेतां देवतानी पेठे विमानमां बेसी विदाय थयो. ए वात कोइए पण जाणी नहीं. चंद्रवतीनुं चित्त ए वात तरफज होवाथी तेणे आ वात जाणी तुरत चंद्रशेखरने जणावी. ते पण जेम परकायामां प्रवेश करवो, तेम ठलथी शीघ्र ते नगरमां आव्यो, के तुरतज ते रूपथी शुकराज संरखो थयो. रूपधारी सुग्रीव जेवा ते दांजिकने सर्वे जनो शुकराज समजवा लाग्या. रात्रे म्होटो पोकार करीने ते (चंद्रशेखर) जठ्यो अने कहेवा लाग्यो के, "अरे दोडो दोडो! ए विद्याधर म्हारी वे स्त्रीजने हरण करी जाय ठे?" ते सांजली मंत्री विगेरे सर्वे लोको हाहाकार करता त्यां आव्या अने कहेवा लाग्या के, " हे प्रजो! तमारी ते सर्वे विद्याज क्यां गई?" चंद्रशेखरे दुःखी माणस जेवी मुद्रा देखाडीने कहुं के, " हुं शुं करुं? ते दुष्ट विद्याधरे यम जेम प्राण खेंची ले ठे, तेम म्हारी विद्याज पण हरण करी. " त्यारे लोकोए कहुं. " हे महाराज! ते विद्याज अने स्त्रीज जले जाज. आप महाराजनुं शरीर कुशल ठे तेथी अमे संतुष्ट ठीए " एवी रीते पूरेपूरा कपटथी सर्व राजकुलने ठगीने चंद्रवतीने प्रीति उपजावतो चंद्रशेखर राज्य करवा लाग्यो.

शुकराज विमलाचल तीर्थने वंदना कैरी ससराने नगरे गयो. त्यां केटलाक दिवस रहीने पोताना नगरना उद्यानमां आव्यो. पोताना कुं कर्मथी शंका पामेलो चंद्रशेखर गोखमां वेठो हतो. एटलामां सामा आवता शुकराजने जोइने आकुल व्याकुल थयो, अने हाहाकार करी मंत्रीने कहेवा लाग्यो के, " जेणे म्हारी वे स्त्रीज अने विद्याज हरण करी, तेज आ दुष्ट विद्याधर महारुं रूप करीने मने उपद्रव करवा आवे ठे. माटे मधुर वचनथी कोइ पण रीते तेने त्यांथीज शीघ्र पाठो विदाय कर. बलवान् पुरुष आगल समताथी वर्तवुं एज पोतानुं म्होटुं बल समजवुं. " " दक्ष पुरुषना सहाय्यथी दुःसाध्य कार्य पण सुसाध्य थाय ठे. " एम विचारी मंत्री केटलाक दक्ष पुरुषोने साथे लई गयो. " आ सर्व लोको मने सामा आवे ठे. " एम समजी घणो हर्षे पामेलो शुकराज

राज पोताना विमानमांथी उतरिने आमृवृक्षने तले आव्यो. विवेकी मंत्री पण त्यां गयो, अने खरा शुकराजने नमस्कार करी कहेवा लाग्यो के, “ हे विद्याधरेंद्र ! तमारी शक्ति वादिनी उक्ति माफक अस्खलित ठे. कारण के, तमे अमारा स्वामिनी बे स्त्रीउं अने सर्वे विद्याउं हरण करी. हवे शीघ्र प्रसन्न थई आप वेगथी पोताने स्थानके पधारो,”

मंत्रीनुं आवुं वचन सांजली “एने चित्तत्रम थयो, मगज फरी गयो, वायु थयो, के पिशाच बलग्युं ?” इत्यादि मनमां तर्क करी आश्चर्य पामता शुकराजे कळुं के, “ हे मंत्रिन् ! तें आ शुं कळुं ? अरे हुं शुकराज तुं !” मंत्रीए कळुं. “ हे विद्याधर ! शुकराजनी पेठे मने पण तुं ठगे ठे के शुं ? मृगध्वज राजाना वंशरूप आम्रवृक्षने विषे शुक समान (पोपट सरखो) अमारो प्रभु शुकराज राजमहेलमां ठे. तुं तो कोइ वेषधारी विद्याधर ठे. वधारे शुं कहीए ? जेम जंदर बिलाडाना दर्शनथी पण करे ठे, तेम अमारो प्रभु शुकराज त्हारा दर्शनथी पण धूजे ठे, अने बहु करे ठे. माटे तुं शीघ्र अहिंभी जा. ” चित्तमां खिन्न थएला शुकराजे विचाखुं के, “नक्की कोइ कपटीए ठल जेदथी म्हारा जेवुं रूप करीने म्हारुं राज्य लीधुं. कळुं ठे के— १ राज्य, २ नक्षत्रण करवा योग्य वस्तु, ३ शय्या, ४ रमणीय घर, ५ रूपवती स्त्री, अने ६ धन ए ठ वस्तुउंने धणीनी गेरहाजरीमां पारका लोको ~~हरण~~ करे ठे. हवे शुं करवुं ? जो हुं एने मारीने पोतानुं राज्य लेउं, तो जगत्मां म्हारो संचलाय नहीं ए-वो अपवाद थशे. ते एवी रीते के, “कोइ महा पापी ठगे मगरमठनी पेठे जोरावर थई मृगध्वज राजाना पुत्र शुकराजने हणी तेनुं राज्य पोते लइ लीधुं. पठी खरा शुकराजे तथा तेनी बे स्त्रीउंए पोताने उलखाववा माटे घणी निशानीउं कही, पण ते कोइए साची मानी नहीं. दंजना कृत्यने धिक्कार थाउं ! पठी पोतानुं अपमान थयुं एम मानी चिंताथी पीडायलो खरो शुकराज, विमानमां वेसी आकाश मागें गयो. मंत्रीए हर्षे पामीने वेपधारी शुकराज पासे आवी खरो शुकराज पाठो गयानो वृत्तांत कळो. त्यारे ते स्त्रीलंपट वेपधारी हर्षे पाम्यो. शुकराज पोपटनी पेठे आकाशमां उतावलथी जवा लाग्यो. त्यारे तेनी वने स्त्रीउंए पोताने पिचर जवा माटे कळुं, पण ते शरमथी त्यां गयो नहीं. पो-

ताना पदथी त्रष्ट थएला पुरुषे उलखीता, तथा सगा वहालाने त्यां जवुं नहीं. अने ससराने घेर तो जवुंज नहीं. कारण के, त्यां आरुंवरथी जवुं एज योग्य ठे. कह्युं ठे के— सज्जामां, व्यापारमां, शत्रु आगल, सासराने घेर, स्त्रीने विषे अने राजदरवारमां आरुंवरज पूजाय ठे. विद्याबलथी कामजोगनी सामग्री परिपूर्ण ठतां पण राज्य गयानी चिंताथी दुःखी थएला खरा शुकराजे शून्य स्थलमां निवास करीने ठ मास काढ्या. घणी खेदनी वात ठे के, म्होटा पुरुषोने पण एवो दुःसह उपद्रव जोगववो पडे ठे ! अथवा सर्वे दिवस कोने सर्व प्रकारे सरखा सुखना आपनारा थाय ठे ? कह्युं ठे के— कोण दोषने पात्र नथी ? उत्पन्न थएलो कोण मरण नही पामशे ? संकट कोनी उपर नथी आव्युं ? अने कोने निरंतर सुखज मले ठे ? एक वखत सौराष्ट्र देशमां फरतां शुकराजनुं विमान नदीनुं पूर जेम पर्वते अटके ठे, तेम आकाशमांज अटकी गयुं. तेथी चित्तमां आकुल व्याकुल थएला शुकराजे आ वात दाजी गएला अवयव उपर विस्फोटक (चांदां) थाय तेम, पडी गएला पुरुष उपर प्रहार पडे तेम, अथवा दहत (चांदा) उपर खार पडे तेम मानी. पठी पराक्रमी शुकराज पोते द्वाणमात्रमां विमानमांथी नीचे उतरीने विमान अटकी पडवानुं कारण जोवा लाग्यो. एटलामां तेणे केवलज्ञान पामेला पोताना पिता मृगध्वज राजर्षिः जोया मेरुपर्वत उपर जेम मंदार कल्पवृक्ष शोभे ठे, तेम ते सुवर्णकमल उपर शोभता हता, अने देवताउं तेमनी सेवामां हता. पठी शुकराज पोताना पिता मृगध्वज राजर्षिने सत्य त्तिथी वंदना करीने घणो संतोष पाम्यो, अने आंखमां प्रकट आंसु लावीने तेणे शीघ्र पोताना राज्यनो अपहार थयानी वात कही. लोक, पोताना पितादिक, प्रियमित्र, आपणो स्वामी अथवा आश्रित एमां गमे तेनी आगल पोतानुं दुःख कहीने एक वार पोताना जीवने सुखी जेवो माने ठे. मृगध्वज राजर्षिए कह्युं. “आ तो पूर्वकर्मनो विपाक ठे.” एस कह्युं. त्यारे पातुं शुकराजे पूठ्युं. “ में पूर्वजवे एवुं कयुं कर्म उपाज्युं हतुं ?” केवली राजर्षिए कह्युं.

“जितारि राजाना त्रवथी पूर्वजत्रमां श्रीग्राम नामा गाममां तुं स्वजावथी त्रद्रक अने न्यायनिष्ठ ठाकुर हतो. पिताए जूदा पाडी आपेला

गामने जोगवनारो एक त्हारो (उरमाइ) चाई स्वजावथी घणोज का-
यर हतो. एक वखत ते श्रीग्रामे आवीने पोताने स्थानके पाठो जतो ह-
तो, एटलामां तें मश्करीमां बंदीवाननी माफक कबजे करीने तेने राख्यो.
अने कहुं के, “तुं अहिंज सुखे रहे. त्हारे गामनी चिंता करीने शुं क-
रवुं ठे ?” म्होटो चाई ठतां न्हानो चाई फोगट क्लेश उपजावनारी चिं-
ता शुं करवा करे ? एक तो उरमाई चाई थएलो अने तेमां स्वजावनो
कायर एवो संयोग मली आव्याथी तेणे मनमां एवो तर्क वांध्यो के
“हाय हाय ! निश्रे म्हारुं राज्य गयुं ! हुं शुं करवा अहिं आव्यो ?
हवे शुं करुं ?” एम विचारी ते घणो आकुल व्याकुल थयो. केटलाक
मुहूर्त (बे घडी काल) गया पठी तें ठोड्यो, त्यारे तेणे पोताने जीव-
तो मान्यो. ते समये मश्करीमां पण तें घणुं दारुण कर्म वांध्युं. तेना
उदयथी हमणां तने पण अति दुस्सह राज्यवियोग थयो. जीवो अ-
हंकारमां संसार संबधी क्रियाळ करे ठे, पण तेथी बंधायला कर्मनो उद-
य थाय, त्यारे कूदता अने फालथी ब्रष्ट थएला वानरानी पेठे दीन थायठे.”

मृगध्वज राजर्षि चंद्रशेखरनुं सर्व दुष्कर्म जाणता हता, तथापि ते
संबंधमां एक शब्द पण बोळ्या नहीं. कारण के, शुकराजे प्रकटपणे ते वात
पूठी हती नहीं. एवी वात पूठ्या विना केवली महाराज कहेता नथी.
जगत्मां सर्व ठेकाणे केवल जुदासीन आणुं राखवुं एज केवलज्ञाननुं फल-
ठे. पठी शुकराजे बालकनी पेठे पिताने पगे बलगीने पूठ्युं के, “हे तात !
तमारुं दर्शन थए ठते पण म्हारुं राज्य जाय, आ शी वात ? साक्षात्
धन्वंतरि वैद्य प्राप्त थए ठते आ ते शुं रोगनो उपद्रव ? प्रत्यक्ष कटप-
वृक्ष पासे ठतां आ दारिद्र्यनी ते वात शी ? सूर्य उदय पामे ठते अंध-
कारनो आ ते शुं उपद्रव ? माटे हे प्रजो ! कोइ पण अंतराय विना
शीघ्र ते राज्यनी पाठी प्राप्ति थाय एवो कांई पण उपाय आप मने कहो.”
इत्यादि वचन कहीने शुकराजे घणोज आग्रह कस्यो, त्यारे मृगध्वज रा-
जर्षिए कहुं. “दुःसाध्य कार्य पण धर्मकृत्यथी सुसाध्य थाय ठे. तीर्थमां
मुख्य ए विमलाचल तीर्थ अहिंथी पासे ठे. त्यां जई श्री आदिनाथ ज-
गवाननी जक्तिथी वंदना पूर्वक स्तुति कर. ए पर्वतनी गुफामां ठ मास
सुधी परमेष्ठी मंत्रनो जप करे तो, ते (मंत्र) स्वतंत्रपणे सर्व प्रकारनी

सिद्धिर्जने आपे ठे. गमे तेवो शत्रु होय, तो ते पण बीक पामेला शियाल नी पेठे जोतां वारज पोतानो जीव लक्ष्ने वेगथी पोतानी मेलेज नासी जाय ठे, अने तेनां सर्वे कपटो निष्फल थाय ठे. गुफानी अंदर म्होडुं तेज प्रकाश पामे, त्यारे 'कार्यसिद्धि थई' एम तुं समजजे अने मनमां निश्चयथी एवं धार के, पोतानो शत्रु गमे तेटलो दुर्जय होय, तो पण ए तेने जीतवानो उपाय ठे." केवलिनं एवं वचन सांजली जेम पुत्र रहित पुरुषने पुत्र प्राप्तिनी वार्ताथी आनंद थाय ठे, तेम ते शुकराजने आनंद थयो. पठी शुकराज विमानमां बेसीने विमलाचले गयो. त्यां तेणे पाप-ने हरण करनारो परमेष्टि मंत्र योगींद्रनी पेठे निश्चल रहीं जप्यो. केवलीए कल्या प्रमाणे ठ मास गया, त्यारे तेणे चारे बाजुए फेलातुं पो-ताना उदय पामेला प्रताप सरखुं तेज जोयुं. ते अवसरे चंद्रशेखरने प्र-सन्न थएली गोत्रदेवी निःप्रज्ञाव थइ अने ते चंद्रशेखरने कहेवा लागी. "अरे चंद्रशेखर! त्हां शुकस्वरूप जतुं रहुं. माटे तुं हवे अहिंथी शी-घ्र त्हांरे स्थाने जा." एम कहीने गोत्रदेवी गई. चंद्रशेखर पोतानुं मूल-स्वरूप पाम्यो. कोइ पुरुषनी लक्ष्मी जती रहे, त्यारे ते जेम उद्विग्न थाय ठे, तेवो उद्विग्न, चिंताक्रांत अने हर्ष रहित थएलो खोटो शुकराज चो-रनी पेठे ठानो मानो वहार नीकले ठे, एटलामां खरो शुकराज त्यां आव्यो. वेपधारी पूर्वना शुकराजसे नहीं जोनारा अने खरा शुकराजने जोनारा मंत्री आदि सर्वे लोकोए शुकराजने बहुमान आप्युं. "कोइ दु-ष्ट राजमंदिरमां पेठो हतो, पण ते हमणां नासी गयो." एटलुंज सर्व लोकोए जाण्युं. परंतु कोइए वधारे जाण्युं नहीं. पठी विमलाचल तीर्थनुं फल प्रत्यक्ष जोनार शुकराज नवा अने देदिप्यमान नाना प्रकारनां दि-व्य विमानो तथा बीजा पण म्होटा आमंवरथी सर्वे मांरुलिक राजाउ, स्वजन वर्ग, विद्याधरो विगेरेना परिवार सहित उपमा रहित उत्सव क-रतो विमलाचलनी यात्राए चाळ्यो. पोताना कुकर्मनो कोइ जाण न हो-वाथी कोइ शीलवान् पुरुषनी पेठे मनमां लेशमात्र पण शंका न राख-नारो चंद्रशेखर राजा पण उत्सुकताथी शुकराजनी साथे आव्यो. पठी ते विमलाचले जई जिनेश्वर महाराजनी पूजा, स्तुति तथा महोत्सव करी सर्वना सांजलतां थकां कहेवा लाग्यो के, "आ तीर्थने विपे मंत्र-

ना साधनथी में शत्रुजय मेलव्यो, माटे आ तीर्थनुं विचक्षण पुरुषोए 'शत्रुंजय' एवुं नाम प्रसिद्ध करवुं." एवा कारणथी आ तीर्थनुं 'शत्रुंजय' एवुं अन्वर्थ नाम थयुं. ते जगत्मां घणुं प्रसिद्धि पाम्युं. प्राये नवी वस्तु शीघ्र प्रसिद्धि पामे ठे. जिनेश्वर महाराजनां दर्शन करीने पोताना दुष्कर्मनी निंदा करतो चंद्रशेखर पस्तावो पाम्यो. दुष्कर्मना क्षयथी पोताना म्होटा उदयनी इष्टा करनारा चंद्रशेखरे चित्त शुद्ध करीने महोदय नामा मुनिराजने पूब्युं के, "अहो मुनिराज ! कोइ पण रीते म्हारी शुद्धि थाय ?" मुनिराजे कहुं. "जो तुं सम्यक् प्रकारे पापनी आलोचना करीने आ तीर्थने विपे तीव्र तपस्या करीश, तो त्हारी पण शुद्धि थशे. कहुं ठे के— तीव्र तपस्या क्रोडो जन्ममां करेला कर्मनो एक क्षणमात्रमां नाश करे ठे. प्रदीप्त थएलो अग्नि गमे तेटलां लाकडांने थोडीवारमां बालतो नथी के शुं ?" मुनिराजनुं एवुं वचन सांचली चंद्रशेखरे तेमनी पासेज प्रथम आलोचना करी पठी तुरत दीक्षा लीधी. अने मासखमण प्रमुख तपस्या करी त्यांज ते मोक्षे गयो. शत्रु रहित राज्यने जोगवतो शुकराज जिनप्रणीत धर्मे चालनारा सम्यग्दृष्टि राजाजमां एक दृष्टांत रूप थयो. पठी द्रव्यशत्रुने अने जावशत्रुने जीतनार शुकराजे अष्टाहीयात्रा, रथयात्रा अने तीर्थयात्रा एवी त्रण प्रकारनी यात्रा, अशन, पान, खादिम, स्वादिम ए चार प्रकारे चतुर्विध संघनी चक्ति तथा जिनेश्वर जगवाननी विविध प्रकारनी पूजा इत्यादि धर्मकृत्यो वारंवार कस्यां. पट्टराणी पद्मावती, वायुवेगा तथा वीजी पण घणी राजपुत्रीज तथा विद्याधरनी पुत्री एटलो शुकराजनो अंतःपुरनो परिवार हतो. लक्ष्मीनुं निवास स्थान पद्मसरोवरज होयनी ! एवो पद्मावती राणीने पद्माकर नामा पुत्र थयो, अने वायुवेगा राणीने खरुं नाम धारण करनारो वायुसार नामे प्रसिद्ध पुत्र थयो. पूर्वकाले थएला कृष्णना पुत्र शांभू अने प्रद्युम्ननी पेठे ते वने पुत्रोए "पिता सरखो पुत्र होय" ए कहेवतनी पोताना गुणथी सत्यता देखाडी. शुकराजे अनुक्रमे घणा हर्षथी पोताना म्होटा पुत्र पद्माकर कुमारने राज्य अने वीजा पुत्र वायुसारने युवराज पद आप्युं. कर्मशत्रुने जीतवाने अर्थे स्त्रीजनी साथे घणा उत्सवथी दीक्षा लइने स्थिरताथी ते शत्रुंजय तीर्थे गयो. पर्वतनी साथेज

शुक्लध्याने चढतां तेने शीघ्र केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. महात्मा पुरुषोनी लब्धि अद्भुत होय ठे! पठी चिरकाल पृथ्वी उपर विहार करतो अने ज्व्य जीवोना मोहरूपी अंधकारने दूर करतो शुकराज राजर्षि अनुक्रमे बे स्त्रीउनी साथे मोढे गयो. हे ज्व्य जीवो ! प्रथम जद्रकपणुं इत्यादि गुणोथी अनुक्रमे रूडा समकितनी प्राप्ति, पठी तेनो निर्वाह इत्यादि शुकराजने मलेखुं अपूर्व फल सांजली तमे ते गुणोने उपार्जवानो आदरथी उद्यम करो." इति जद्रकपणादिक गुण उपर शुकराजनी कथा.

हवे श्रावकनुं स्वरूप कहे ठे.

(मूलगीथा.)

नामाश्चतुष्टेः,

सद्वो ज्ञावेण इव अहिगारो ॥

तिविहो अ ज्ञावसद्वो,

दंसण-वय-उत्तरगुणेहिं ॥ ४ ॥

ज्ञावार्थः— १ नाम, २ स्थापना, ३ ड्रव्य, अने ४ ज्ञाव एथी चार प्रकारनो श्रावक थाय ठे. जेनामां शास्त्रमां पद्वेखां श्रावकनां लक्षण नथी, अने जेम कोइ ईश्वरदास नाम धरावे, पण होय दरिद्रीनो दास, तेम जे केवल 'श्रावक' नामथी उल्लेखाय ते १ नाम श्रावक. चित्रामणनी अथवा काष्ठ पाषाणादिकनी जे श्रावकनी मूर्ति, ते २ स्थापना श्रावक. चंरुप्रद्योतन राजानी आझाथी अन्नयकुमारने पकडवाने अर्थे कपटवडे श्राविकानो वेष धारण करनारी गणिकानी पेठे अंदरथी ज्ञावशून्य अने बहारथी श्रावकनी करणी करे, ते ३ ड्रव्यश्रावक. जे ज्ञावथी श्रावकनी धर्म क्रिया करवामां तत्पर होय, ते ४ ज्ञाव श्रावक. केवल नामधारी, चित्रामणनी अथवा जेमां गायोनां लक्षण नथी, ते गाय जेम पोतानुं काम करी शकतीं नथी, तेम १ नाम, २ स्थापना अने ३ ड्रव्य श्रावक पण पोतानुं इष्ट धर्मकार्य करी शकतो नथी, माटे अहिं ज्ञाव श्रावकनोज अधिकार जाणवो. १ दर्शन श्रावक, २ व्रत श्रावक अने ३ उत्तरगुण श्रावक

एवा ज्ञावश्रावकना त्रण प्रकार ठे. श्रेणिकादिकनी पेठे केवल सम्यक्त्व-धारी होय ते ज्ञावथी १ दर्शन श्रावक. सुरसुंदर कुमारनी स्त्रीर्जनी पेठे सम्यक्त्व मूल पांच अणुव्रतनो धारक होय, ते ज्ञावथी २ व्रत श्रावक. सुरसुंदर कुमारनी स्त्रीर्जनी संक्षिप्त कथा आ रीते:-

एक वखत कोइ मुनिराज सुरसुंदरनी स्त्रीर्जने पांच अणुव्रतनो उप-देश करता हता, त्यारे एकांतमां ठानो उजो रही जोनारा सुरसुंदरना मनमां मुनिराज उपर ईर्ष्या उत्पन्न थई. तेणे मनमां चिंतव्युं के, “आ मुनिना शरीर उपर हुं लाकडीना पांच पांच प्रहार करीश.” मुनिराजे प्रथम प्राणातिपात विरमण नामा अणुव्रत दृष्टांत सहित कखुं, त्यारे ते स्त्री-र्जण अंगीकार कखुं. तेथी सुरसुंदरे विचार कख्यो के, “ए स्त्रीर्ज रोपे ज-राणी हशे, तो पण (व्रत ग्रहण कखुं ठे तेथी) मने मारशे नहीं.” एम वि-चारी हर्षथी पांचमांथी एक एक प्रहार उठो कख्यो. एवी रीते एकेक व्रतनी पूंठे एकेक प्रहार उठो करतो गयो. ते स्त्रीर्जण तो पांचे अणुव्रत, लीधां. त्यारे “मने धिक्कार थाउं. में मातुं चिंतव्युं.” एम सुरसुंदर घणोज पश्चा-त्ताप पामी मुनिराजने खमावी व्रत लइ अनुक्रमे स्त्रीर्ज सहित स्वर्गे गयो.”

सुदर्शन श्रेष्ठी आदिक श्रावकनी पेठे जे सम्यक्त्व मूल पांच अणुव्रत तथा उत्तरगुण एटले त्रण गुणव्रत अने चार शिखाव्रत एम बार व्रत धा-रण करे, ते ज्ञावथी ३ उत्तरगुण श्रावक जाणवो. अथवा सम्यक्त्व मूल वारव्रतने धारण करे ते ज्ञावथी २ व्रत श्रावक जाणवो. अने आनंद, कामदे-व, कार्तिकश्रेष्ठी इत्यादिकनी पेठे जे सम्यक्त्व मूल वारव्रत तथा सर्व सच्चित्त परिहार, एकाशन पञ्चस्काण, चोथुं व्रत, जूमिशयन, श्रावकप्र-तिमादिक अने बीजा विशेष अजिग्रहने धारण करतो होय, तो ते ज्ञा-वथी ३ उत्तरगुण श्रावक जाणवो. वारव्रतमां एक वे इत्यादिव्रत अंगी-कार करे तो पण ज्ञावथी व्रतश्रावकपणुं थाय. इहां वारव्रतना एकेक, द्विक, त्रिक, चतुष्क इत्यादि संयोगमां द्विविध त्रिविध इत्यादि चांगा तथा उत्तरगुण अने अविरति रूप वे जेद मेलव्यथी श्रावक व्रतना सर्व मलीने तेरसो चोराशी क्रोड, वारलाख, सत्याशीहजार, वसेने वे चांगा थाय ठे.

शंका:- श्रावकव्रतमां त्रिविध त्रिविध ए चांगानो जेद क्यांच पण के-म न जोडायो ?

समाधानः— श्रावक पोते अथवा पुत्रादिकनी पासे पूर्वे आरंजेला कार्यमां अनुमतिनो निषेध करी शके नहीं, माटे त्रिविध त्रिविध ज्ञांगो लीधो नहीं. हवे प्रज्ञप्त्यादि ग्रंथमां श्रावकने त्रिविध त्रिविध पञ्चकाण पण कळुं ठे, ते विशेष विधि ठे. ते आ रीतेः— जे श्रावक दीक्षा लेवानी-ज श्वा करतो होय, पण केवल पुत्रादि संततिनुं पालन करवा माटेज गृहावासमां अटकी रह्यो होय, तेज त्रिविधे त्रिविधे करी श्रावक प्रतिमानो अंगीकार करे. अथवा कोइ श्रावक स्वयंचूरमण समुद्रमां रहेला मत्स्यना मांसादिकनुं किंवा मनुष्यक्षेत्रथी बहार स्थूल हिंसादिकनुं कोइ अवस्थामां पञ्चकाण करे तो, तेज त्रिविध त्रिविध ज्ञांगथी करे. एवी रीते त्रिविध त्रिविधनो विषय घणो अल्प होवाथी ते अहिं कहेवानी श्वा राखी नथी. महाज्ञाप्यमां पण कळुं ठे के, केटलाक कहे ठे के, “श्रावकने त्रिविध त्रिविध पञ्चकाण नथी,” पण एम नथी. कारण के, पञ्चत्तिमां विशेष आश्रयथी त्रिविध त्रिविधनुं कथन कळुं ठे. कोइ श्रावक विशेष अवस्थामां स्वयंचूरमण समुद्रनी अंदर आवेला मत्स्यना मांसनी पेठे मनुष्य क्षेत्रथी बहार हस्तिदंत, चित्रानुं चामडुं, इत्यादि नहि मली शके एवी वस्तुनुं अथवा कागडानुं मांस विगेरे प्रयोजन रहित वस्तुनुं पञ्चकाण त्रिविध त्रिविधे करे तो दोष नथी. केटलाक एम कहे ठे के, कोइ गृहस्थ दीक्षा लेवाने तत्परे होइ, तो पण केवल पुत्रादि संततिनुं रक्षण करवाने अर्थेज (दीक्षा न लेतां) श्रावक प्रतिमा वहे, तो तेने पण त्रिविध त्रिविधे पञ्चकाण होय.”

शंकाः— आगममां वीजी रीते श्रावकना जेद संचलाय ठे. श्रीगणंग सूत्रमां कळुं ठे के— श्रमणोपासक चार प्रकारना कह्या ठे. ते जेम के, १ माता पिता समान, २ वंधु समान, ३ मित्र समान अने ४ सपत्नी (शोक्य) समान. अथवा (वीजी रीते) चार प्रकारना श्रमणोपासक कह्या ठे. ते जेम के, १ आरिसा समान, २ ध्वजा समान, ३ स्तंभ (थांजला) समान अने खरंटक (जांखरा) समान.

समाधानः— उपर कहेला जेद श्रावकनो साधुनी साथे जे व्यवहार ते आश्रयी जाणवा.

शंका:— उपर कहेला जेद तमे कहेला जेदमांना क्या जेदमां समाय ठे?

समाधान:— व्यवहार नयने मते आ (उपर कहेला) ज्ञाव श्रावकज ठे. केम के, तेवो व्यवहार ठे तेथी. निश्चय नयने मते शोक्य समान अने खरंटक (जांखरा) समान ए बे प्राये मिथ्यादृष्टि सरखा ड्रव्य श्रावक अने बाकी रहेला सर्वे ज्ञाव श्रावक जाणवा. कह्युं ठे के—साधुनां जे कांश् कार्य होय, ते मनमां विचारे, वखते साधुनो कांश् प्रमाद दीठामां आवे, तो पण साधु उपरथी राग उठो न करे, अने जेम माता पोताना बालक उपर, तेम जे मुनिराज उपर अतिशय दयाना परिणाम राखे, ते श्रावक माता पिता सरखो जाणवो. जे श्रावक साधु उपर मनमां तो घणो राग राखे,परंतु बहारथी विनय साचवामां मंद आदर देखाडे, पण साधुनो कोश् पराजव करे,तो ते समयेतुरत त्यां जश् मुनिराजने साहाय्य करे, ते श्रावक बंधु सरखो जाणवो. जे श्रावक पोताने, मुनिना स्वजन करतां पण अधिक गणे, अने कांश् काम काजमां मुनिराज एनी सलाह न दे, तो अहंकारथी रोष करे, ते श्रावक मित्र सरखो जाणवो. जे म्होटो अहंकारी श्रावक साधुनां बिद्र जोया करे, तेमनी प्रमादथी थ-एली झूल हम्मेशां कह्या करे, अने तेमने तृण समान गणे, ते श्रावक शोक्य सरखो जाणवो. बीजा चार ज्ञांगामां, गुरुए कहेलो सूत्रार्थ जेवो कह्यो होय, तेवोज जे श्रावकना मन्त्रं जतरे ते सुश्रावकने सिद्धांतमां आरिसा समान वर्णव्यो ठे. जे श्रावके गुरुना वचननो वरावर निर्णय कस्यो नहीं, माटेज पवन जेम ध्वजाने आमतेम जमावे, तेम अज्ञानी लोको जेने जमावे, ते श्रावक ध्वजा समान जाणवो. गीतार्थ मुनिराज गमे तेदळुं समजावे, तो पण जे पकडेलो हठ ठोडे नहीं, परंतु जे मुनिराज उपर द्वेषज्ञाव न राखे, ते श्रावक स्तंज समान जाणवो. जे श्रावक सद्धर्मनो उपदेश करनारा मुनिराज उपर पण “तुं उन्मार्ग देखा-उनारो, निन्हव, मूढ अने मंदधर्मी ठे.” एवा निंदाना ठांटा उडाडे, ते श्रावक खरंटक (जांखरा) समान जाणवो. जेम पातळुं (विष्टादि) अशुचि ड्रव्य, स्पर्श करनार माणसने पण लेप करे ठे (खरडे ठे), तेम सारो उपदेश करनारने पण जे दूषण आपे, ते खरंटक (जांखरा) समान कहे-वाय ठे. निश्चय नयमते शोक्य समान अने खरंटक समान ए वने मि-

थ्यात्वी (द्रव्यश्रावक) जाणवा. अने व्यवहार नयमते तो श्रावक कहे-
वाय ठे, कारण के, ते जिनमंदिरादिकने विषे जाय ठे.

(हवे 'श्रावक' ए शब्दनो अर्थ कहे ठे.) श अने स ए बे सरखा
जाणीने श्रावक शब्दनो अर्थ आ रीते थाय ठे. प्रथम सकार मानीने
“स्रवति अष्टप्रकारं कर्मेति श्रावकः” एटले दान, शील, तप, ज्ञावना
इत्यादि शुभ योगथी आठ प्रकारना कर्मनो त्याग करे, ते श्रावक
जाणवो. बीजो शकार मानीने “शृणोति यतिच्यः सम्यक् सामाचारी-
मिति श्रावकः” एटले साधु पासेथी सम्यक् प्रकारे सामाचारी सांजले,
ते श्रावक जाणवो. ए बने अर्थ टाव श्रावकनी अपेक्षार्थीज जाणवा.
कह्युं ठे के-जेनां पूर्वे बंधायलां अनेक पापो खपे ठे, अर्थात् जीव प्रदेशथी
बहार नीकली जाय ठे, अने जे ब्रतोथी निरंतर वींटायलो ठे, ते श्रावक
कहेवाय ठे. जे पुरुष सम्यक्त्वादिक पामीने हर दिवसे मुनिराज पासे उ-
त्कृष्ट सामाचारी सांजले ठे, तेने जाण लोको श्रावक कहे ठे. जे पुरुष
('श्रा' एटले) सिद्धांतना पदनो अर्थ विचारीने जे पोतानी आगम उ-
परनी श्रद्धा परिपक्व करे, ('व' एटले) नित्य सुपात्रने विषे धननो व्यय
करे, अने ('क' एटले) रूडा मुनिराजनी सेवा करीने पोतानां माठां
कर्म विंखेरी नांखे, अर्थात् खपावे, ए माटेज तेने उत्तम पुरुषो 'श्रावक'
कहे ठे. ” अथवा “ जे पुरुष ('श्रा' एटले) पदना अर्थ चिंतवीने प्रव-
चन उपरनी श्रद्धा परिपक्व करे, तथा सिद्धांत सांजले, ('व' एटले)
सुपात्रे धननो व्यय करे, अने दर्शन-समकित आदरे, ('क' एटले)
माठां कर्मने विंखेरे, अने इंद्रियादिकनो संयम करे, तेने विचक्षण पुरुषो
'श्रावक' कहे ठे. ” (हवे 'श्राद्ध' शब्दनो अर्थ कहे ठे.) जेनी सद्ध-
र्मने विषे श्रद्धा ठे, ते 'श्राद्ध' कहेवाय ठे. (मूल शब्द श्रद्धा हतो तेने)
“ प्रज्ञाश्रद्धार्चावृत्तेर्णः ” ए व्याकरणसूत्रथी 'ण' प्रत्यय कख्यो, त्यारे
(प्रत्ययना एकारनो लोप अने आदि वृद्धि थवाथी) 'श्राद्ध' एवुं रूप
थाय ठे. 'श्रावक' शब्दनी पेठे 'श्राद्ध' शब्दनो पण उपर करेलो अर्थ
ज्ञाव श्रावकनी अपेक्षार्थीज जाणवो. माटेज अहिं गाथामां कह्युं के
अहिं ज्ञाव श्रावकनो अधिकार ठे. ” इति चोथी गाथानो अर्थ. ॥ ४ ॥

एवी रीते चोथी गाथामां श्रावकनुं स्वरूप कह्युं. हवे पाठल बीजी

गाथामां 'दिवसकृत्य, रात्रिकृत्य' इत्यादि ठ विषय कहेवामां आव्या ठे, तेमां प्रथम दिवस कृत्यनो विधि कहे ठे.

(मूलगाथा.)

नवकारेण विबुधो,
सरेइ सो सकुलधम्मनियमाई ॥
पडिकमिअसुईपूइअ,
गिहे जिणं कुणइ संवरणं ॥ ५ ॥

भावार्थः—“ नमो अरिहंताणं ” इत्यादि नवकार गणीने जागृत थ-
एलो श्रावक पोतानुं कुल, धर्म, नियम इत्यादिकनुं चिंतवन करे. एनो
तात्पर्यार्थः—प्रथम तो श्रावके निद्रा थोडी लेवी. पाठली रात्रे पहोर
रात्रि बाकी रहे ठते ऊठवुं. तेम करवामां आलोक संबंधी तथा परलोक
संबंधी कार्यनो बरोबर विचार थवाथी ते कार्यनी सिद्धि तथा बीजा पण
घणा गुण ठे, अने तेम न करवामां आलोक परलोक संबंधी कार्यनी
हानि विगेरे घणा दोष ठे. लोकमां पण कछुं ठे के—

“ कम्मिणं धण संपडइ, धम्मिणं परलोअ ॥

जिहिं सुत्ता रवि उग्गमइ, तिहिं नर आऊ न उअ ” ॥ १ ॥

अर्थः—मजूरिया लोको जो वहेला उठीने कामे बलगे तो, तेमने धन
मले ठे, धर्मि पुरुषो वहेला उठीने धर्मकार्य करे तो, तेमने परलोकनुं सारुं
फल मले ठे; परंतु जेठ सूर्योदय थया ठतां पण उठता नथी, तेठ वल, बुद्धि,
आयुष्य अने धनने हारी जाय ठे. ॥ १ ॥

निद्रावश थवाथी अथवा बीजा कांइ कारणथी जो पूर्वे कहेला
वखते न ऊठी शके तो, पंदर मुहूर्त्तनी रात्रिमां जघन्यथी चौदमे ब्राह्म
मुहूर्त्ते (अर्थात् चार घडी रात्रि बाकी रहे ठते) ऊठवुं. उठतांज इ-
व्यथी, क्षेत्रथी, कालथी तथा जावथी उपयोग करवो. ते आ प्रमाणेः—
“ हुं श्रावक तुं, के बीजो कोइ तुं ? ” एवो विचार करवो ते इव्यथी
उपयोग. “ हुं पोताना घरमां तुं के पारके घर ? मेडा उपर तुं के, नू-

मितले ? एवो विचार करवो ते क्षेत्र्थी उपयोग. “ रात्रि ठे के दिवस ठे ? ” एवो विचार करवो ते काल्थी उपयोग. “ कायाना, मनना अथवा वचनना दुःख्थी हुं पीडायलो हुं के नही ? ” एवो विचार करवो ते ज्ञाव्थी उपयोग. एवो चतुर्विध उपयोग दीधा पठी निद्रा बराबर गई न होय, तो नासिका पकडीने श्वासोह्वासने रोके. तेथी निद्रा तदन जाय, त्यारे द्वार (वारणुं) जोशने कायचिंता विगेरे करवी. साधुनी अपेक्षाथी उधनिर्युक्तिमां कहुं ठे के-द्रव्यादि उपयोग, अने श्वासोह्वासनो निरोध करवो. रात्रे जो कांश् कोश् बीजाने कामकाज जणाववुं पडे तो, ते मंद स्वरथीज (हलवे सादे) जणाववुं. ऊंचा स्वरथी खासी, खुंखार, हुंकार अथवा कोश् पण शब्द न करवो. कारण के, तेम करवाथी गरौली विगेरे हिंसक जीव जागे अने माखी प्रमुख छुद्र जीवोने उपद्रव करे, तथा पडोशना लोको पण जाग्रत थई पोत पोताना कार्यनो आरंज करवा लागे. जेम पाणी लावनारी तथा रांधनारी स्त्री, वेपारी, शोक करनार, मुसाफर, खेडूत, माली, रहेंट चलावनार, घरट्ट प्रमुख यंत्रने चलावनार, सलाट, घांची, धोबी, कुंजार, लुहार, सूतार, जुगारी, शस्त्र तैयार करनार, कलाल (दारुनी जठ्ठी लगाडनार), माठी, कसाई (जाल नांखी पंखीने तथा हरिणादिकने पकडनार) पारधी (बाण प्रमुख शस्त्रथी शिकार करनार) घालगत करनार, परस्त्रीगमन करनार, चोर, धाड पाडनार इत्यादि लोकोने परंपराए पोत पोताना निंद्य व्यापारने विषे प्रवृत्ति कराववानो तथा बीजा पण निरर्थक अनेक दोष लागे ठे. श्रीजगवती सूत्रमां कहुं ठे के-धर्मी पुरुषो जागता अने अधर्मी पुरुषो सुता होय ते सारा जाणवा. एवी रीते वत्सदेशना राजा सतानिकनी वहेन जयंतीने श्रीमहावीरस्वामीए कहुं ठे.

निद्रा जती रहे, त्यारे स्वरशास्त्रना जाण पुरुषे पृथ्वी, जल, अग्नि, वायु अने आकाश ए पांचे तत्त्वोमां कथुं तत्त्व श्वासोह्वासमां चाले ठे ? ते तपासवुं. कहुं ठे के-पृथ्वीतत्त्व अने जलतत्त्वने विषे निद्रानो त्याग करवो शुभकारी ठे, पण अग्नि, वायु अने आकाश तत्त्वोने विषे तो ते दुःखदायक ठे. शुक्लपक्षना प्रातःकालमां वाम-(चंद्र) नाडी अने कृष्णपक्षना प्रातःकालमां दक्षिण-(सूर्य) नाडी सारी जाणवी. शुक्लप-

हमां अने कृष्णपहमां अनुक्रमे त्रण दिवस (पडवे, बीज अने त्रीज) सुधी प्रातःकालमां चंद्रनाडी अने सूर्यनाडी शुद्ध जाणवी. शुद्ध प्रतिपदा (अजवाढी पडवे) श्री मांडीने प्रथम त्रण दिवस (त्रीज) सुधी चंद्रनाडीमां वायुतत्त्व वहे, ते पढी त्रण दिवस (चौथ पांचम अने षष्ठ) सुधी सूर्यनाडीमां वायुतत्त्व वहे, ए रीते आगल चाले तो शुद्ध जाणवुं, पण एथी उलटुं एटले पहेला त्रण दिवस सूर्यनाडीमां वायु तत्त्व अने पाठला त्रण दिवस चंद्रनाडीमां वायु तत्त्व ए अनुक्रमे चाले तो दुःखदायी जाणवुं.

चंद्रनाडीमां वायुतत्त्व चालतां ठ्ठां जो सूर्यनो उदय थाय तो सूर्यनाडीमां अस्त थवो ए शुद्ध जाणवुं. तथा जो सूर्यने उदये सूर्यनाडी वहेती होय तो अस्तने समये चंद्रनाडी शुद्ध जाणवी. केटलाकने मते वारने अनुक्रमे सूर्य चंद्रनाडीना उदयने अनुसरी फल कह्यां ठे. ते आ रीते:—रवि, मंगल, गुरु अने शनी आ चार वारने विषे प्रातःकालमां सूर्य नाडी तथा सोम, बुध, अने शुक्र ए त्रण वारने विषे प्रातःकालमां चंद्रनाडी होय ते सारी. केटलाकने मते संक्रांतिना अनुक्रमथी सूर्य चंद्रनाडीना उदय कह्या ठे. ते आ रीते:—मेष संक्रांतिने विषे प्रातःकालमां सूर्यनाडी अने वृषज संक्रांतिने विषे चंद्र नाडी सारी इत्यादि. केटलाकने मते चंद्रराशिना परावर्त्तनना क्रमथी ~~अ~~ नो विचार ठे. कहुं ठे के—सूर्यना उदयथी मांडीने एकेक नाडी अढी घडी निरंतर वहे ठे. रहेंटना घडा जेम अनुक्रमे वारंवार जराय ठे, अने खाढी थाय ठे, तेम नाडीज पण अनुक्रमे फरती रहे ठे. ठत्रीश गुरु वर्ण (अक्षर) नो उच्चार करतां जेटलो काल लागे ठे, तेटलो काल प्राणवायुने एक नाडीमांथी बीजी नाडीमां जतां लागे ठे. एवी रीते पांच तत्त्वोनुं स्वरूप जाणवुं. अग्नि तत्त्व जंजुं, जलतत्त्व नीचुं, वायुतत्त्व आडुं, पृथ्वीतत्त्व नासिकापुटनी अंदर अने आकाशतत्त्व चारे वाजु वहे ठे. वहेती सूर्य अने चंद्रनाडीमां अनुक्रमे वायु, अग्नि, जल, पृथ्वी अने आकाश ए पांच तत्त्वो वहे ठे. ए अनुक्रम सदायनो जाणवो. पृथ्वीतत्त्व पचास, जलतत्त्व चाळीश, अग्नि तत्त्व त्रीश, वायुतत्त्व वीश अने आकाशतत्त्व दस पल वहे ठे. सौम्य (सारा) कार्यने विषे पृथ्वी अने जलतत्त्वथी फलनी उन्नति थाय. क्रूर तथा अ-

स्थिर एवा कार्यने विषे अग्नि, वायु अने आकाश ए त्रण तत्त्वोष्ठी शुभ फल आय. आयुष्य, जय, लाभ, धान्यनी उत्पत्ति, वृष्टि, पुत्र, संग्रामनुं प्रश्न, जवुं अने आववुं एटला कार्यमां पृथ्वीतत्त्व अने जलतत्त्व शुभ जाणवां, पण अग्नितत्त्व अने वायुतत्त्व शुभ नथी. पृथ्वीतत्त्व होयतो कार्यसिद्धि धीरे धीरे अने जलतत्त्व होय तो शीघ्र कहेवी. पूजा, द्रव्यो-पार्जन, विवाह, किट्टादिनुं अथवा नदीनुं उद्ध्वंघन, जवुं, आववुं, जी-वित, घर, क्षेत्र इत्यादिकनो संग्रह, खरीदवुं, वेचवुं, वृष्टि, राजादिकनी सेवा, खेती, विष, जय, विद्या, पट्टात्रिषेक इत्यादि शुभ कार्यमां चंद्रनाडी शुभ ठे. कोइ कार्यनुं प्रश्न अथवा कार्यनो आरंभ करवाने समये वाम (नावी) नासिका वायुष्ठी पूर्ण होय, तथा तेनी अंदर वायुनुं जवुं आववुं, सारी पेठे चालतुं होय तो निश्चे कार्यसिद्धि आय. बंधनमां प-डेला, रोगी, पोताना अधिकारथी ब्रष्ट थएला एवा पुरुषोनुं प्रश्न, सं-ग्राम, शत्रुनो मेलाप, सहसा आवेलो जय, स्नान, पान, जोजन, गइ वस्तुनी शोध खोल, पुत्रने अर्थे स्त्रीनो संजोग, विवाद तथा कोइ पण क्रूर कर्म एटली वस्तुमां सूर्यनाडी सारी ठे. कोइ ठेकाणे एम. ठे के, विद्यानो आरंभ, दीक्षा, शस्त्रनो अच्युस, विवाद, राजानुं दर्शन, गीत इत्यादि, मंत्र यंत्रादिकनुं साधन, एटला कार्यमां सूर्यनाडी शुभ ठे. जमणी अथवा नावी जे नासिका ~~प्राणवायु~~ प्राणवायु एक सरखो चालतो होय, ते वाजुनो पग आगल मूकीने पोताना मंदिरमांथी नीकलवुं. सुख, लाभ अने जय एना अर्थी पुरुषोए पोताना देवादार, शत्रु, चोर, विवाद करनारा इत्यादिकने पोतानी शून्य (श्वासोद्वास रहित) ना-सिकाना जागमां राखवा. कार्यसिद्धिनी श्वा करनारा पुरुषोए स्वजन, पोतानो स्वामी, गुरु तथा बीजा पोताना हितचिंतक ए सर्व लोकोने पोतानी जे नासिका वहेती होय, ते नासिकाना जागमां राखवा. पुरुषे विठाना उपरथी ऊठतां जे नासिका पवनना प्रवेशथी परिपूर्ण होय, ते नासिकाना जागनो पग प्रथम जूमि उपर मूकवो.

श्रावके एवा विधिथी निद्रानो त्याग करीने परम मंगलने अर्थे बहु-मान पूर्वक नवकार मंत्रनुं व्यक्त वर्णन संज्ञलाय (कोइ स्पष्ट न सांजले) एवी रीते स्मरण करवुं. कथुं ठे के—विठाना उपर वेठेला पुरुषे पंच पर-

मेष्टिनुं चिंतवन मनमां करवुं. एम करवाथी सुतेला माणसना संबंधमां अविनयनी प्रवृत्ति रोकाय ठे. बीजा आचार्यो तो-एवी कोइ पण अवस्था नथी के, जेनी अंदर नवकार मंत्र गणवानो अधिकार नथी. एम मानीने “ नवकार मंत्र हमेश माफक गणवो ” एम कहे ठे. आ वने मतो प्रथम पंचाशकनी वृत्तिमां कह्या ठे. श्राद्धदिनकृत्यमां तो एम कह्युं ठे के, शय्यानुं स्थानक मूकीने नीचे चूमी उपर बेसवुं, अने ज्ञावबंधु तथा जगत्ना नाथ एवा नवकारनुं जणवुं. यतिदिनचर्यामां तो आ रीते कह्युं ठे के, रात्रिने पाठवे पहोरे बाल, वृद्ध इत्यादि सर्वे लोको जागे ठे. माटे ते समये जव्य जीवो सात आठ वार नवकार मंत्र कहे ठे. एवी रीते नवकार गणवानो विधि जाणवो.

निद्रा करीने ऊठेलो पुरुष मनमां नवकार गणतो शय्या मूके, पवित्र चूमी उपर उजो रही अथवा पद्मासनादि सुखासने बेसे. पूर्व दिशाए, उत्तर दिशाए अथवा ज्यां जिनप्रतिमा होय ते दिशाए मुख करे. अने चित्तनी एकाग्रता विगेरे थवाने अर्थे कमलबंधथी अथवा हस्तजपथी नवकार मंत्र गणे. तेमां कटिपत अष्टदल कमलनी कर्णिका उपर प्रथम पद स्थापन करवुं, पूर्व, दक्षिण, पश्चिम तथा उत्तर दिशाना दल उपर अनुक्रमे बीजुं, त्रीजुं, चोथुं अने पांचमुं पद स्थापन करवुं. अने अग्नि, नैऋत्य, वायव्य अने ईशान ए चार दिशामां बाकी रहेलां चार पद अनुक्रमे स्थापन करवां. श्रीहेमचंद्रसूरिजीए आठमा प्रकाशमां कह्युं ठे के, आठ पांखडीना श्वेतकमलनी कर्णिकाने विषे चित्त स्थिर राखीने त्यां पवित्र सात अक्षरनो मंत्र-(नमो अरिहंताणं) नुं चिंतवन करवुं. (पूर्वादि) चार दिशानी चार पांखडीने विषे अनुक्रमे सिद्धादि चार पदनुं, अने विदिशाने विषे बाकीनां चार पदनुं चिंतवन करवुं. मन वचन कायानी शुद्धिथी जो ए रीते एक सो आठ वार मौन राखीने नवकारनुं चिंतवन करे, तो जोजन करतां ठतां पण उपवासनुं फल अवश्य पामे. नंद्यावर्त्त, शंखावर्त्त, इत्यादि प्रकारथी हस्तजप करे, तो पण इष्टसिद्धि आदिक घणा फलनी प्राप्ति थाय ठे. कह्युं ठे के-जे जव्य हस्तजपने विषे नंद्यावर्त्त वार संख्याए नव वार एटले हाथ उपर फरतां रहेलां चार स्थानक (चेडा) ने विषे नव फेरा अर्थात् एक सो आठ वार नवकार मंत्र

जपे, तेने पिशाचादि व्यंतरो उपद्रव करे नहि. बंधनादि संकट होय तो नद्यावर्तने बदले तेथी विपरीत (अथवा) शंखावर्तथी अथवा मंत्रना अक्षरना किंवा पदना विपरीत क्रमथी नवकार मंत्रनो लक्षादि संख्या सुधी पण जप करवो एटले क्लेशनो नाश इत्यादि शीघ्र थाय.

उपर कहेलो कमलबंध जप अथवा हस्तजप करवानी शक्ति न होय तो, सूत्र, रत्न, रुद्राक्ष इत्यादिकनी जपमाला (नोकारवाली) पोताना हृदयनी समश्रेणिमां पहेरेला वस्त्रने के, पगने स्पर्श करे नहि, एवी रीते धारण करवी. अने मेरुनुं उद्ध्वंघन न करतां विधि प्रमाणे जप करवो. कळुं ठे के—अंगुलिना अग्रजागथी, व्यग्रचित्तथी, तथा मेरुना उद्ध्वंघनथी करेलो जप, प्राये अल्प फलनो आपनारो थाय ठे. लोक समुदायमां जप करवा करतां एकांतमां करवो ते, मंत्राक्षरनो उच्चार करीने करवा करतां मौनपणे करवो ते, अने मौनपणे करवा करतां पण मननी अंदर करवो ते श्रेष्ठ ठे. ए त्रणे जपमां पहेला करतां बीजो अने बीजा करतां त्रीजो श्रेष्ठ जाणवो. जप करतां थाकी जाय तो ध्यान करवुं अने ध्यान करतां थाकी जाय तो जप करवो. तेमज बे करतां थाकी जाय तो स्तोत्र कहेवुं एम गुरु महाराजे कळुं ठे. श्रीपाद-ल्लित सूरिजीए पोते करेली प्रतिष्ठापद्धतिमां पण कळुं ठे के, मानस, उपांशु अने चाष्य एवा जपना त्रष्ट प्रकार ठे. तेमां केवल मनोवृत्ति-थीज उत्पन्न थएलो अने मात्र पोताथीज जाणी शकाय ते मानस जप, बीजाथी संज्ञलाय नहीं एवी रीते अंदर बोलवुं ते उपांशुं जप, तथा बीजाथी संज्ञलाय तेवी रीते करवो ते चाष्य जप. एमां पहेलानो शां-त्यादि उत्तम कार्यने विषे, बीजानो पुष्ट्यादि मध्यम कार्यने विषे, तथा त्रीजानो अन्निचार-जारण मारणादि अधम कार्यने विषे उपयोग क-रवो. मानस जप यत्नसाध्य ठे, अने चाष्यजप अधम फल आपनारो ठे, माटे साधारण होवार्थी उपांशु जपनोज उपयोग करवो. नवकारनां पांच अथवा नव पद अनानुपूर्वीथी (विपरीत क्रमथी) पण चित्तनी एकाग्रताने अर्थे गणवां. तेनुं (नवकारनो) एकेक अक्षर, पद विगेरे पण फेरववुं. आठमा प्रकाशमां कळुं ठे के, पंच परमेष्ठिना नामथी उत्पन्न थएली सोल अक्षरनी विद्या ठे, तेनो वसे जप करे, तो उपवा-

सनुं फल मले. अहिं “अरिहंत सिद्ध आयरिअ उवञ्जाय साहु” ए सोल अक्षर जाणवा. तेमज जव्य जीव, त्रणसो वार ठ अक्षरना मंत्रनो, चारसो वार चार अक्षरना मंत्रनो अने पांचसो वार “अ” ए वर्णनो चित्तनी एकाग्रताथी जप करे, तो उपवासनुं फल पामे. अहिं “अरिहंत सिद्ध” ए ठ अक्षरनो तथा “अरिहंत” ए चार अक्षरनो मंत्र जाणवो. उपर कहेलुं फल केवल जीवनी प्रवृत्ति करवाने अर्थेज ठे. परमार्थथी तो नवकार जपनुं फल स्वर्ग तथा मोक्ष ठे. तेमज कछुं ठे के-नाजिकमले सर्वतोमुखी “अ”कार, शिरःकमले “सि”कार, मुखकमले “आ”कार, हृदयकमले “उ”कार, कंठपंजरने विषे “सा”कार रहेलो ठे एम ध्यान करवुं. तथा बीजां पण सर्व कल्याणनां करनारां मंत्रबीज चिंतववां. इहलोक संबंधी फलनी इष्टा करनारा पुरुषोए ए (नवकार) मंत्र उँकार सहित पठन करवो, अने निर्वाण पदनी इष्टा करनारा होय तेमणे उँकार रहित पठन करवो. एवी रीते चित्त स्थिर थवाने अर्थे ए मंत्रना वर्ण अने पद अनुक्रमे जूदां करवां. जपादिकनुं घणुं फल कछुं ठे, जेम- क्रोडो पूजा समान एक स्तोत्र ठे, क्रोडो स्तोत्र समान एक जप ठे, क्रोडो जप समान ध्यान ठे, अने क्रोडो ध्यान समान लय (चित्तनी स्थिरता) ठे. चित्तनी एकाग्रता थवाने अर्थे जिन जगवान्नी जन्मकल्याणकादि जूमि विगेरे तीर्थन्ते अथवा बीजा कोइ चित्तने स्वस्थ करनार, पवित्र अने एकांत स्थाननो आश्रय करवो. ध्यानशतकमां कछुं ठे के-तरुण स्त्री, पशु, नपुंसक अने कुशील पुरुष एथी हम्मेशां रहित एवुं पवित्र अने एकांत स्थानक मुनिराजनुं कछुं ठे. ध्यान करवाने समये एवुं स्थानक विशेषे करी अवश्य जोइए.

जेमना मन वचन कायाना योग स्थिरता पाम्या होय अने तेथीज ध्यानने विषे निश्चल मन थयुं होय ते मुनिराजने तो माणसनी चीड-शाला गाममां अने शून्य अरण्यमां (अटवीमां) कांइ पण विशेष नथी. माटेज्यां मन वचन कायाना योग स्थिर रहे, अने कोइजीवने हरकत न थती होय, ते स्थान ध्यान करनारने उचित जाणवुं. जे समये मन वचन कायाना योग उत्तम समाधिमां रहेता होय, तेज काल ध्यानने उचित ठे. ध्यान करनारने दिवसनो के रात्रिनोज समय जोइए इत्यादि

नियम (शास्त्रमां) कह्यो नथी. देहनी अवस्था जीवने ध्यानने विषे हरकत करनारी न होय, तेज अवस्थामां गमे तो उचो रही, बेसी अथवा बीजी रीते पण ध्यान करवुं. कारण के, साधुठ सर्व देशमां, सर्व कालमां अने सर्व प्रकारनी देहनी चेष्टामां वर्ततां पापकर्म शमावीने सर्वोत्कृष्ट केवलज्ञानादिक पाम्या. माटे ध्यानना संबंधमां देशनो, कालनो अने देहनी अवस्थानो कोइ पण नियम सिद्धांतमां कह्यो नथी. जेम मन वचन कायाना योग समाधिमां रहे, तेम ध्यान करवानो प्रयत्न करवो. नवकार मंत्र आलोकमां तथा परलोकमां घणो गुणकारी ठे. महानिशिष्ठ सूत्रमां कह्युं ठे के—नवकार मंत्रनुं जावथी चिंतवन कखुं होय तो ते चोर, श्रापद (जंगली जानवरो), सर्प, जल, अग्नि, बंधन, राक्षस, संग्राम अंने राजा एटला थकी उत्पन्न थता जयनो नाश करे ठे. बीजे ठेकाणे पण कखुं ठे के, जीवना जन्म समये नवकार गणवा. कारण के, तेथी उत्पन्न थनार जीवने सारी फल प्राप्ति थाय ठे. देहना अंत समये पण नवकार गणवा. कारण के, तेथी मरनार सुगतिए जाय ठे. आपदा आवी पडे तो पण गणवा. कारण के, तेथी शेंकडो आपदानो नाश थाय ठे. घणी रुद्धि होय तो पण गणवा. कारण के, तेथी रुद्धिनी वृद्धि थाय ठे.

नवकारनो एक अक्षर गणे ह्ये सात सागरोपम स्थितिवाळुं, एक पद गणे तो पचाश सागरोपम स्थितिवाळुं, अने समग्र नवकार गणे तो पांचसो सागरोपम स्थितिवाळुं पापकर्म नाश पामे ठे. जे जीव एक लक्ष नवकार मंत्र गणे, अने विधिपूर्वक जिन नमस्कारनी पूजा करे, ते तीर्थकर नामगोत्र वांधे एमां संशय नथी. जे जीव आठ कोड, आठ लाख, आठ हजार, आठसो आठ (८०८०८०८) वार नवकार मंत्र गणे, ते त्रीजे जवे मुक्ति पामे. नवकार माहात्म्य उपर आलोक संबंधमां श्रेष्ठिपुत्र शिवकुमारादिकनुं दृष्टांत ठे. जेम—ते (श्रेष्ठिपुत्र शिवकुमार) घृतादि व्यसनमां आसक्त होवाथी तेना पिताए तेने शिखामण दीधी के, कोइ संकट आवी पडे त्यारे नवकार मंत्र गणजे. केटलेक काले पिता मरी गया पठी व्यसनथी निर्धन थएलो शिवकुमार धनने अर्थ कोइ त्रिदंकीना कहेवाथी उत्तरसाधक थयो. कृष्णचतुर्दशीनी रात्रिए स्मशानमां

(मृतकलेवरना) पग घसतां ब्हीक पाम्यो, तेथी तेणे तेज वखते त्र-
ण वार नवकार मंत्र गण्यो. तेथी उजा थएला शबनी शक्ति तेना उपर
चाली नहीं. त्यारे शबे त्रिदंकीने हण्यो. ते त्रिदंकीनोज सुवर्णपुरुष थयो.
तेथी घणा ऋद्धिशाली थएला शिवकुमारे आलोकमां जिनमंदिरा-
दिक बंधाव्यां.

परलोक संबंधमां वटशबलिकादि दृष्टांत जाणवुं. जेम-ते (वटशब-
लिका) थवनना बाणथी विंधाइ, त्यारे मुनिराजे तेने नवकार मंत्र दीधो.
तेथी ते सिंहलाधिपति राजानी मान्य पुत्री थइ. एकदा कोइ म्होटा
श्रेष्ठिए ठींक आवतां पोताने नवकारुं प्रथम पद कखुं. ते सांजलवार्थी
तेने (पुत्रीने) जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. तेथी तेणे पचाश वहाण
जरी, साथे लइ जृगुकळमां आवी शबलिकाविहारनो उद्धार कराव्यो.

माटे निद्रा लइ ऊठतांज प्रथम नवकार मंत्र गणवो. पठी धर्म-
जागरिका करवी. ते आ रीते:- हुं कोण ? अने म्हारी जाति कइ ? कुल
कयुं ? देव कोण ? गुरु कया ? धर्म कयो ? अजिग्रह कया ? अने अवस्था
कइ ? में पोतानुं कर्तव्य कखुं के नहि ? कांइ अकृत्य (न करवा
योग्य) कखुं के शुं ? म्हारे कांइ कर्तव्य करवानुं वाकी रखुं ठे के शुं ?
करवानी शक्ति ठतां (प्रमादथी) हुं करतो नथी एवं कांइ ठे ? पार-
का जन म्हारुं शुं (सारुं के मातुं) जुए ठे ? हुं पोतानुं (सारुं मातुं)
शुं जोउं तुं ? (म्हारामां रहलो) कयो दोष हुं ठोडतो नथी ? एम-
ज आजे तिथि कइ ? अरिहंतनुं कल्याणक कयुं ? तथा म्हारे आजे
शुं करवुं जोइए ? इत्यादि विचार करे.

आ धर्मजागरिकामां जावथी पोतानुं कुल, धर्म, व्रत, इत्यादिकनुं
चिंतवन, द्रव्यथी सजुरु आदिकनुं चिंतवन, क्षेत्रथी “हुं कया देशमां ? पु-
रमां ? ग्राममां ? अथवा स्थानकमां तुं ?” ए विचार तथा कालथी “ह-
मणां प्रजात काल ठे ? के, रात्रि वाकी ठे ?” इत्यादि विचार करवो.
प्रस्तुत गाथाना “सकुल धम्मनियमाइ” ए पदमां “आदि” शब्द ठे,
तेथी उपर कहेला सर्व विचारनो अहिं संग्रह कख्यो. एवी धर्मजाग-
रिका करवार्थी पोतानो जीव सावधान रहे ठे, अने तेथी विरुद्ध कर्मनो

तथा दोषादिकनो त्याग, पोताना आदरेला व्रतनो निर्वाह, नवा गुणनो लाज, अने धर्मनी उपार्जना इत्यादिक सारा परिणाम थाय ठे. संजलाय ठे के, आनंद, कामदेव इत्यादिक धर्मी लोको पण धर्मजागरिका करवाथी बोध पास्या, अने श्रावकप्रतिमादि विशेष धर्म आचरवा लाग्या. अहिं सुधी प्रस्तुत गाथाना पूर्वार्धनी व्याख्या थइ.

हवे उत्तरार्धनी व्याख्या:-धर्मजागरिका करी रह्या पठी प्रतिक्रमण करनार श्रावके रात्रि प्रतिक्रमण करी, तथा न करनारे न करी रागादिमय कुस्वप्न, द्वेषादिमय दुःस्वप्न तथा माठा फलनुं सूचक स्वप्न ए व्रणेमां पहेलाना परिहारने अर्थे एकसो आठ श्वासोह्वासनो काउस्सगग करवो, अने वाकीना परिहारने अर्थे सो श्वासोह्वासनो काउस्सगग करवो. प्रतिक्रमण विधि आगल कहीशुं. व्यवहार ज्ञाप्यमां कहुं ठे के- प्राणातिपात (हिंसा), मृषावाद (असत्य वचन), अदत्तादान (चोरी), मैथुन (स्त्रीसंज्ञोग), अने परिग्रह (धन धान्यादिकनो संग्रह) ए पांचे स्वप्नमां पोते कस्यां, कराव्यां अथवा अनुमोद्यां होय तो पूरा सो श्वासोह्वासनो काउस्सगग करवो. मैथुन (स्त्रीसंज्ञोग) पोते कहुं होय तो सत्तावीस श्लोकनो (एकसो आठ श्वासोह्वासनो) काउस्सगग करवो. काउस्सगगमां पच्चीस श्वासोह्वास प्रमाणवालो लोगस्स चार वार गणवो. अथवा पच्चीस श्लोक प्रमाणवालां दशवैकालिक सूत्रना चोथा अध्ययनमां कहेलां पंच महाव्रत चिंतववां. अथवा स्वाध्याय रूप गमे ते पच्चीस श्लोक गणवा. एवी रीते व्यवहार ज्ञाप्यनी वृत्तिमां कहुं ठे. प्रथम पंचाशकनी वृत्तिमां पण कहुं ठे के, कोइ वखते मोहिनी कर्मना उदयथी स्त्री सेवारूप कुस्वप्न आवे तो, तेज वखते ऊठी ईर्यावहि पूर्वक प्रतिक्रमण करी एकसो आठ श्वासोह्वासनो काउस्सगग करवो.

काउस्सगग कस्या पठी अने रात्रि प्रतिक्रमणनी वेला थाय त्यां सुधी घणी निद्रा विगेरे प्रमाद थाय तो पाठो काउस्सगग करवो. कोइ वखते दिवसे निद्रा लेतां कुस्वप्न आवे,तो पण एवी रीतेज काउस्सगग करवो एम

१ स्वप्नमां स्त्रीने भोगहुं तथा वीजी कांड कामचेष्टा करवी तेने शास्त्रमा कुस्वप्न कहे छे.
२ स्वप्नमां कोइनी साथे वर मत्सर करवो, अथवा कोइ पण रीते द्वेषादिक प्रकट करवां तेने दुःस्वप्न कहे छे.

जणाय ठे; पण ते तेज वखते करवो ? के, संध्या समये प्रतिक्रमणने श्रव-
सरे करवो ? ते बहुश्रुत जाणे. विवेकविलासादि ग्रंथमां तो एम कळुं ठे
के, सारुं स्वप्न जोयुं होय तो पातुं सुइ रहेवुं नहीं, अने सूर्योदय थाय
त्यारे ते (स्वप्न) गुरु आगल कहेवुं. दुःस्वप्न जोवामां आवे तो एथी उ-
खटुं करवुं, एटले ते जोतांज सुइ रहेवुं, अने ते कोइ आगल कहेवुं पण
नहीं. जेना शरीरमां कफ वात पित्तनो प्रकोप अथवा कोइ जातनो रोग
न होय, तथा जे शांत, धार्मिक अने जितेंद्रिय होय तेज पुरुषनां शुच
अथवा अशुच स्वप्न साचां थाय ठे. १ अनुजवेली वातथी, २ सांजवेली
वातथी, ३ दीठेली वातथी, ४ प्रकृतिना अजीर्णादि विकारथी, ५ स्वप्नाव-
थी, ६ निरंतरनी चिंताथी, ७ देवतादिकना उपदेशथी, ८ धर्मकरणीना
प्रज्ञावथी तथा ९ अतिशय पापथी एवा नव कारणथी मनुष्योने नव
प्रकारनां स्वप्न आवे ठे. पहेलां ठ कारणथी दीठेलां शुच अथवा अशुच
स्वप्न निष्फल जाणवां अने ठेठ्ठां त्रण कारणथी दीठेलां शुच अशुच स्वप्न
पोतानुं फल देनारां जाणवां. रात्रिना पहेला, वीजा, त्रीजा अने चोथा
पहोरे दीठेलां स्वप्न अनुक्रमे वार, ठ, त्रण अने एक मासे पोतानां फल
आपे ठे. रात्रिनी ठेठ्ठी वे घडीए दीठेवुं स्वप्न दस दिवसमां फले ठे,
अने सूर्योदयने समये दीठेवुं तो तत्काल फल आपे ठे. उपरा उपरी
आवेलां, दिवसे दीठेलां, मननी चिंताथी, शरीरना कोइ व्याधिथी अ-
थवा मल मूत्रादिकना रोकणथी आवेलां स्वप्न फोगट जाणवां. पहेलां
अशुच अने पठी शुच आवे, अथवा पहेलां शुच अने पठी अशुच
आवे, तो ए पाठलथी आवे तेज फल आपनार जाणवां. मातुं स्वप्न आवे
तो तेनी शांति करवी जोईए. स्वप्नचिंतामणि शास्त्रमां पण कळुं ठे के.
अनिष्ट स्वप्न जोतांज रात्रि होय तो फरीवार सुइ जवुं. ते स्वप्न कोइने
क्यारे पण कहेवुं नहीं. कारण के, तेम करवाथी तेनुं (मातुं) फल यतुं
नथी. जे पुरुष सवारमां जठीने जिनजगवाननुं ध्यान अथवा स्तुति करे.
किंवा पांच नवकार गणे, तेनुं दुःस्वप्न फोगट थाय. देव गुरुनी पूजा तथा
शक्ति माफक तपस्या करवी. ए रीते जे लोको हमेशां धर्मकरणीमां रमी
रहे ठे, तेमने आवेलां माठां स्वप्न पण सारां फलनां आपनारां थाय ठे.
देव, गुरु, उत्तम तीर्थ, तथा आचार्य एमनुं नाम लइने तथा स्मरण क-

रीने जे लोको निद्रा ले ठे, तेमने कोइ काले पण मातुं स्वप्न आवतुं नथी.

पढी खस विगेरे थइ होय तो तेने थूंक लगाडीने घसवुं, अने शरीरना अवयव दृढ थवाने अर्थे बे हाथथी अंगमर्दन करवुं. पुरुषे प्रातःकालमां पहेलां पोतानो जमणो हाथ जोवो, अने स्त्रीए कावो हाथ जोवो. केम के, ते पोतानुं पुण्य प्रकट देखाडे ठे. जे लोको माता, पिता इत्यादि वृद्ध लोकोने नमस्कार करे ठे, तेने तीर्थयात्रानुं फल प्राप्त थाय ठे. माटे ते (नमस्कार) प्रतिदिन करवो. जे लोको वृद्ध पुरुषनी सेवा करता नथी, तेमनाथी धर्म वेगलो रहे ठे, जे लोको राजसेवा करता नथी, तेमनाथी लक्ष्मी वेगली रहे ठे, अने जे लोको वेश्यानी साथे मित्रता राखता नथी, तेमनाथी विषयवासनानी तृप्ति वेगली रहे ठे.

रात्रि प्रतिक्रमण करनारने पञ्चस्काणनो उच्चार करतां पहेलां सचित्तादि चौद नियम लेवा जोइए. प्रतिक्रमण नहीं करे, तेणे पण सूर्योदयथी पहेलां चौद नियम ग्रहण करवा, शक्ति माफक नवकारसी, गंठि सहिअ, विद्यासणुं, एकासणुं इत्यादि पञ्चस्काण करवुं. तथा सचित्त द्रव्यनो अने विगय विगेरेनो जे नियम राखेलो होय, तेमां संक्षेप करीने देशावकाशिक व्रत करवुं, विवेकी पुरुषे प्रथम सङ्गुरुनी पासे यथाशक्ति समकित मूल वारव्रत रूप श्रावकधर्मनुं ग्रहण अवश्य करवुं. कारण के, तेम करवाथी सर्वविरतिनो (चारित्रनुं) लाज थवानो संभव रहे ठे. विरतिनुं फल घणुं म्होडुं ठे. मन वचन कायाना व्यापार चालता न होय, तो पण अविरतिथी निगोदिया विगेरे जीवनी पेठे घणो कर्मबंध अने बीजा महा दोष थाय ठे, कह्युं ठे के—जे जव्य जीव जावथी विरतिनो (देशविरतिनो अथवा सर्वविरतिनो) अंगीकार करे, तेनी विरति करवाने असमर्थ एवा देवता घणी प्रशंसा करे ठे.

एकेंद्रिय जीवो कवल आहार विलकुल करता नथी, तो पण तेमने उपवासनुं फल मलतुं नथी, ए अविरतिनुं फल जाणवुं. एकेंद्रिय जीवो मन वचन कायाथी सावद्य व्यापार करता नथी, तो पण तेमने उत्कृ-

१ अहिं वेश्यानी साथे मैत्री राखवानुं कह्युं. ते विषयनी लंपटताथी एम ममजवुं नहीं, पण ते विषयनुं तुच्छ स्वरूप जाणया माटे वेश्यानी साथे मैत्री राखवा. एम करवाथी त्यांना घनाय जोइने विषय उपर वैराग्यबुद्धि थाय छे.

दृष्टी अनन्ताकाल सुधी ते कायामां रहेवुं पडे ठे. एनुं कारण अविरति जाणवुं. जो परत्तवे विरति करी होत तो, तिर्यच जीवो आ त्रवमां कशा (चावक), अंकुश, परोणी इत्यादिकनो प्रहार तथा वध, वंधन, मारण इत्यादि शेंकडो दुःख न पामत. सङ्गुरुनो उपदेश विगेरे सर्व सामग्री ठतां पण अविरति कर्मनो उदय होय तो देवतानी पेठे विरति स्वीकारवानो परिणाम थतो नथी. माटेज श्रेणिक राजा द्वायिक सम्यग्दृष्टि ठतां तथा वीर जगवानुं वचन सांचलवुं इत्यादि उत्कृष्ट योग ठतां पण मात्र कागडाना मांसनी पण बाधा लइ शक्यो नहीं. अविरतिने विरतिथी जिताय ठे अने विरति अज्यासथी माध्य थाय ठे. अज्यासथीज सर्व क्रियामां निपुणता उत्पन्न थाय ठे. लखवुं, जणवुं, गणवुं, गावुं, नाचवुं इत्यादि सर्व कला कौशल्यमां ए वात सर्वे लोकोने अनुत्तव सिद्ध ठे. अज्यासथी सर्व क्रियाउं सिद्ध थाय ठे, अज्यासथीज सर्व कलाउं आवडे ठे, अने अज्यासथीज ध्यान, मौन इत्यादि गुणोनी प्राप्ति थाय ठे. माटे अज्यासथी न बने एवुं शुं ठे ? जो निरंतर विरतिना परिणाम राखवानो अज्यास करे, तो परत्तवे पण ते परिणामनी अनुवृत्ति थाय ठे. कहुं ठे के—जीव आ त्रवमां जे कोइ गुणनो अथवा दोषनो अज्यास करे ठे, ते अज्यासना योगथीज परत्तवे ते वस्तु पामे ठे. माटे जेवी इच्छा होय ते प्रमाणे पण विवेकी पुरुषे वारव्रत संवंधी नियम ग्रहण करवा.

आ स्थलने विषे श्रावके अने श्राविकाए पोतानी इच्छाथी परिमाण के-टवुं राखवुं ? तेनी सविस्तर व्याख्या करवी जोइए. जेथी सारी पेठे जाणी, इच्छा माफक परिमाण राखी, नियमनो स्वीकार करे तो तेनो जंग न थाय. नियम तो विचार करीने तेवी रीतेज लेवा के, जे रीते आपणे पाव्ही शकीए. सर्व नियमोमां सहस्रानाज्ञोगादि चार आगार ठे, ए ध्यानमां राखवा. माटे अनुपयोगथी अथवा सहस्रागारादिकथी नियममां राखेव्ही वस्तु नियमथी वधारे लेवाय, तो पण नियमनो जंग थतो नथी, पण अतिचार मात्र थाय ठे. जाणी जोइने नियम करतां वधारे लेश-मात्र ग्रहण करे तो नियमनो जंग थाय ठे. कोइ समये पापकर्मना वश-थी जाणतां नियमनो जंग थाय, तो पण धर्मार्थी जीवे आगल नियम

अवश्य पालवो. पडवे, पांचम, अने चौदश इत्यादि पर्वतिथीए जेणे उपवास करवानो नियम लीधो होय, तेने कोइ समये तपस्यानी तिथीए बीजी तिथिनी त्रांति विगेरे थवाथी, जो सचित्तजलपान, तांबूलजक्षण, कांश्क जोजन विगेरे थाय, अने पढी तपस्यानो दिवस जणाय, तो मुखमां कोखिउ होय ते पण गढी जवो नहीं. परंतु ते काढी नांखीने प्रासुक जलथी. मुखशुद्धि करवी अने तपस्यानी रीति प्रमाणे रहेवुं. जो कदाचित् त्रांतिथी तपस्याने दिवसे पूरे पूरुं जोजन करे, तो बीजे दिवसे दंरुने अर्थे तपस्या करवी, अने समातिने अवसरे ते तप वर्धमान (जेटला दिवस पढी गया होय, तेख्लानी वृद्धि करीने) करवुं. एम करे तो अतिचार मात्र लागे, पण नियमनो जंग थाय नहीं. “आजे तपस्यानो दिवस ठे,” एम जाण्या पढी एक दाणो गढी जाय, तो नियमनो जंग थवाथी नरक गतिनुं कारण थाय ठे. “आजे तपस्यानो दिवस ठे के नहीं?” अथवा “ए वस्तु लेवाय के नहीं?” एवो मनमां संशय आवे, अने ते (वस्तु) ले तो नियमजंगादि दोष लागे. घणो मंदवाड, जूत पिशाचादिकना उपद्रव थवाथी परवशपणुं अने सर्पदंशादिकथी असमाधिपणुं थवाने लीधे तप न थाय तो पण चोथा आगारनो (सवसमाहिवत्तियागारेणं) उच्चार कस्यो ठे माटे नियमनो जंग न थाय. एवी रीते सर्वे नियमने विषे विचार करवो. कह्युं ठे के—नियमनो जंग थाय तो म्होटो दोष लागे ठे, माटे थोडो नियम लइने ते बराबर पालवामांज घणो गुण ठे. धर्मना संबंधमां तारतम्य अवश्य जाणवुं जोइए. माटेज (पञ्चस्काणमां) आगार राखेला ठे.

जो पण कमलश्रेष्ठिए “समीप रहेला कुंजारना माथानी टाल जोया विना म्हारे जोजन न करवुं.” एवो नियम मात्र कौतुकथीज लीधो, तो पण तेथी तेने अर्थ निधाननी प्राप्ति थइ. अने तेथीज नियम सफल थयो. तो पुण्यने अर्थ जो नियम ले, तो तेनुं केटलुं फल कहेवुं? कह्युं ठे के—पुण्यनी इच्छा करनार पुरुषे गमे ते नियम पण अवश्य ग्रहण करवो. ते (नियम) अल्पमात्र होय तो पण कमलश्रेष्ठिनी पेठे घणा लाजने अर्थ थाय ठे. परिग्रह परिणाम व्रतने विषे दृढता राखवा उपर रत्नसार श्रेष्ठीनुं दृष्टांत आगल कइशुं. नियम एवी रीते लेवाः—तेमां प्रथम तो मि-

ध्यात्व ढोडी देवुं. पठी नित्य शक्ति माफक दिवसमां त्रण, वे अथवा एक वार जगवान्नी पूजा, देवदर्शन, संपूर्ण देववंदन अथवा चैत्यवंदन करवानो नियम लेवो. एमज सामग्री (जोगवाइ) होय तो सजुरुने म्होटी अथवा न्हानी वंदना करवी. सामग्री न होय तो सजुरुनुं नाम ग्रहण करीने नित्य वंदना करवी, दररोज वर्षाकालना चातुर्मासमां अथवा 'पंचपर्वी' इत्यादिकने विषे अष्ट प्रकारी पूजा करवी. यावज्जीव सुधी नवुं आवेलुं अन्न, पकान्न अथवा फलादिक जगवान्ने अर्पण कस्या वगर न लेवुं. नित्य नैवेद्य, सोपारी विगेरे जगवान आगल मूकवुं. नित्य त्रण चोमासामां अथवा वार्षिक (संवत्सरी) अने दीपोत्सवादिक (दीवाली आदिक) ने विषे अष्टमंगलिक मूकवां. नित्य, पर्वतिथिए अथवा वर्षनी अंदर केटलीक वार खाद्य (सुखडी), खाद्य (मुखवास) विगेरे सर्व वस्तु देवने अने गुरुने अर्पण करीने (बाकी रहेली) पोताना जोगमां लेवी. दर महिने अथवा दर वर्षे म्होटी ध्वजा चढावी घणा विस्तारथी स्नात्र महोत्सव पूर्वक म्होटी पूजा तथा रात्रिजागरण विगेरे करवुं.

नित्य अथवा महिनामां किंवा वर्षमां केटलीक वार चैत्यशाला प्रसा-
र्जवी, समारवी इत्यादि. प्रतिमासे अथवा प्रतिवर्षे मंदिरने विषे अंगलू-
हणां, दीवाने अर्थे रूनी पूणी, केटलाक दीवानुं तेल, चंदन, केशर इत्या-
दिक आपवुं, तथा पौषधशालाने विषे मुहपत्ति, नवकारवाली, तथा क-
टासणां, चरवला इत्यादिकने अर्थे केटलांक वस्त्र, सूत्र, कंवल, उन इत्या-
दि मूकवां. वर्षाकालमां श्रावक विगेरे लोकोने वेसवाने अर्थे केटलीक
पाट विगेरे कराववी. प्रतिवर्षे सूत्रादिकथी पण संघनी पूजा करवी, तथा
केटलाक साधर्मिकोनुं वात्सल्य करवुं. दररोज केटलाएक कायोत्सर्ग
करवा, तथा त्रणसे गाथानी सञ्जाय इत्यादिक करवुं, नित्य दिवसे नव-
कारसी प्रमुख तथा रात्रे दिवसचरम पञ्चस्काण करवुं, दररोज वे टंक
प्रतिक्रमण करवुं. इत्यादि नियम श्रावके प्रथम लेवा. पठी यथाशक्ति
वारव्रतने स्वीकारवां. तेमां सातमा (जोगोपज्ञोग विरमण) व्रतने विषे
सचित्त, अचित्त अने मिश्र वस्तु प्रकट कही ठे ते सारी पेटे जाणवी.

जेम— प्राये सर्व धान्य, धाणा, जीरुं, अजमो. वरिचाली. सवा. राई.

खसखस इत्यादि सर्वे कण, सर्वे फल अने पत्र, लवण, खारी, खारो, रातो सैधव, संचल विगेरे अकृत्रिम खार, माटी, खडी, गेरू तेमज, लीलां दातण विगेरे व्यवहारथी सचित्त ठे. पाणीमां पलालेला चणा तथा गहूं विगेरे धान्य तथा चणा अने मग विगेरेनी दाल पाणीमां पलालेली होय, तो पण कोइक ठेकाणे अंकुरनो संचव होवाथी ते मिश्र ठे. प्रथम लवणादिकनो हाथ अथवा वाफ दीधा विना किंवा रेतीमां नांख्या विना शेकेला चणां, गहूं, जार इत्यादिकनी धाणीजं, खारादिक दीधा विनाना तल, उला, पोंख, पंजवा शेकेली फली, पापडी विगेरे, मरी, राई विगेरेनो वधार मात्र दइने तैयार करेलां चीजूडां विगेरे तथा जेनी अंदर बीज सचित्त ठे, एवां सर्व पाकां फल मिश्र (कांइक सचित्त कांइक अचित्त) ठे. जे दिवसे तलपापडी करी होय, ते दिवसे ते मिश्र होय ठे. अन्न अथवा रोटली विगेरेमां नांखी होय तो ते वे घडी उपरांत अचित्त थाय ठे. दक्षिण, मालवा इत्यादि देशोमां घणो गोल नांखवाथी तत्काल करेली तलपापडी तेज दिवसे पण अचित्त गणवानो व्यवहार ठे. वृद्ध उपरथी तत्काल ग्रहण करेलो गुंद, लाख, ठाल विगेरे तथा तत्काल काढेलो लिंबु, लीमडो, नालिएर, केरी, शेलडी विगेरेनो रस, तेमज तत्काल काढेलुं तलादिकनुं तेल, तत्काल जागेलुं अने निर्वीज करेलुं नालिएर, शींगोडां, सोपारी विगेरे निर्वीज करेलां पाकां फल, घणुं खांडीने कण रहित करेलुं जीरुं, अजमो विगेरे वे घडी सुधी मिश्र अने ते पठी अचित्त एवो व्यवहार ठे.

बीजी पण जे वस्तु प्रबल अग्निना संयोग विना अचित्त करेली होय, ते वे घडी सुधी मिश्र अने ते पठी अचित्त थाय ठे, एवो व्यवहार ठे. तेमज काचां फल, काचां धान्य, घणुं मर्दन करेलुं एवुं पण लवण (मीठुं) इत्यादि वस्तु काचा पाणीनी पेटे अग्नि विगेरे प्रबल शस्त्र विना अचित्त थतां नथी. श्री जगवती सूत्रना उंगणीशमा शतकना त्रीजा उदेशामां कथुं ठे के— वज्रमथी शिला उपर अल्प पृथ्वीकाय राखी तेने वज्रमय पत्तरथीज जो एकवीस वार चूर्ण करिए, तो ते पृथ्वीकायमां केटलाक जीवो एवा रहे ठे के, जेने पत्तरनो स्पर्श पण थयो नथी! हरडे, खारेक, खिसमिस, डाह, खजूर, मरी, पींपर, जायफल, बदाम, वायम:

अखोड, निमजां, अंजीर, गोंजां, पस्तां चिनीकबावा, स्फटिक जेवां सैं-
धव विगेरे, साजीखार, बीडलवण विगेरे कृत्रिम (वनावटी) खार, कुं-
चार विगेरे लोकोए तैयार करेली माटी विगेरे, एलची, लविंग, जावंत्री,
सुकी नागरमोथ, कोंकण विगेरे देशमां पाकेलां केलां, उकालेलां शींगोडां,
सोपारी इत्यादि वस्तु सो योजन उपरथी आवेली होय तो, अचित्त
मानवानो व्यवहार ठे. श्री कढपमां कहुं ठे के, लवणादि वस्तु सो यो-
जन गया पठी (उत्पत्ति स्थानमां मलतो हतो ते) आहार न मलवाथी,
एक पात्रमांथी बीजा पात्रमां नांखवाथी अथवा एक वखारमांथी बीजी
वखारमां नांखवाथी, पवनथी, अग्निथी तथा धूमाडाथी अचित्त थाय ठे.
(वढी एज वात विस्तारथी कहे ठे.) लवणादिक वस्तु पोताना उत्पत्ति
स्थानथी परदेश जतां प्रतिदिन प्रथम थोडुं, पठी ते करतां वधारे, ते
पठी ते करतां पण वधारे, एम करतां अनुक्रमे अचित्त थतां सो योजन
उपर जाय ठे, त्यारे तो ते सर्वथा अचित्त थाय ठे.

शंका:— शस्त्रनो संबंध नहीं ठतां केवल सो योजन उपर गयाथीज
लवणादिक वस्तु अचित्त शी रीते थाय ठे ?

समाधान:— जे वस्तु जे देशमां उत्पन्न थाय ठे, तेने ते देश, त्यांनां
हवा पाणी विगेरे माफक आवे ठे. तेज वस्तुने त्यांथी परदेश लइ जइए
तो तेने पूर्वे जे देश, हवा पाणी विगेरेनो पुष्टि आपनारो आहार मलतो
हतो, तेनो विहेद थवाथी ते वस्तु अचित्त थाय ठे. एक पात्रथी बीजा
पात्रमां अथवा एक वखारमांथी बीजी वखारमां एम वारंवार फेरव्याथी
पण लवणादि वस्तु अचित्त थाय ठे. तेमज पवनथी, अग्निथी अने र-
सोडा विगेरे स्थानकने विषे धूमाडो लागवाथी पण लवणादिक वस्तु
अचित्त थाय ठे. “लवणादि” ए पदमां “आदि” शब्दानुं ग्रहण कस्युं ठे
तेथी हरताल, मनशील, पींपर, खजूर, डाद, हरडां, ए वस्तु पण सो यो-
जन उपरांत गयाथी अचित्त थाय ठे एम जाणवुं; पण एमां केटलाक आ-
चीर्ण (वापरवा योग्य) अने केटलाक अनाचीर्ण (नहिं वापरवा योग्य)
ठे. पींपर. हरडे इत्यादि आचीर्ण ठे, अने खजूर डाद विगेरे अनाचीर्ण ठे.

हवे सर्वे वस्तुनुं परिणाम थवानुं साधारण (सर्वेने लागु पडे एवुं)
कारण कहे ठे. गाडामां अथवा वलद विगेरेनी पीठ उपर वारंवार चढा-

ववा उत्तरवाथी, गाडामां अथवा बलद उपर लावेला लवणादि वस्तुना चारने विषे मनुष्य वेसवाथी, बलदना तथा मनुष्यना शरीरनी उष्णता लागवाथी, जे वस्तुनो जे आहार ठे, ते न मलवाथी, अने उपक्रमथी लवणादि वस्तुनो परिणाम थाय ठे, अर्थात् ते अचित्त थाय ठे. उपक्रम एटले शस्त्र ते (शस्त्र) स्वकाय १, परकाय २, अने उन्नयकाय ३, एवा जेदथी त्रण प्रकारनुं ठे. लवणजल (खारुं पाणी) मीठा जलनुं शस्त्र ठे, ते स्वकाय शस्त्र जाणवुं. अथवा कृष्णचूमि (काळी जमीन) पांशु चूमिनुं (सफेद जमीननुं) स्वकाय शस्त्र जाणवुं. जलनुं अग्नि अने अग्निनुं जल शस्त्र ठे, ते परकाय शस्त्र जाणवुं. म्हाटीथी मिश्र थएलुं जल शुद्ध जलनुं शस्त्र ठे, ते उन्नयकाय शस्त्र जाणवुं. सचित्त वस्तुना परिणाम थवानां (अचित्त थवानां) इत्यादिक कारण जाणवां. उत्पल (कमल विशेष) अने पद्म (कमल विशेष) जलयोनि होवाथी तडकामां राखीए तो एक पहोर पण सचित्त रहेतां नथी. अर्थात् पहोर पूरो थतां पहेलांज अचित्त थाय ठे. मोगरानां, मृगदंतिकानां अने जूईनां फूल उष्णयोनि होवाथी उष्ण प्रदेशमां राखीए तो घणा काल सुधी सचित्त रहे ठे. मृगदंतिकानां फूल पाणीमां राखीए तो एक पहोर पण सचित्त रहेतां नथी. उत्पल कमल, तथा पद्मकमल पाणीमां राखीए तो घणा काल सुधी सचित्त रहे ठे. पानडां, फूल, वीजन वंधायलां फल अने वहुला प्रमुख हरितकाय अथवा सामान्यथी तृण तथा वनस्पति एमनुं वींटुं अथवा मूलनाल सूकाय तो अचित्त थयुं एम जाणवुं. ए प्रकारे कटपवृत्तिमां कह्युं ठे. श्री जगवतीसूत्रना ठछा शतकना सातमा उद्देशामां शाखि प्रमुख धान्यनो सचित्त अचित्त विज्ञाग एवी रीते कह्यो ठे.

प्रश्नः—हे जगवंत ! शाखि (कोलम विगेरे चोखानी जाति), व्रीहि (सर्वं जातनी सामान्य मांगेर), गोधूम (गहूं), जव, जवजव (एक जातना जव), ए धान्यो कोठीमां, बांसथी वनावेला पाट्यमां, मांचामां, मंचमां, मालामां ढांकलां, ढांकणनी जोडे गोमयादिकथी लींपायलां, अथवा सर्वे वाज्रा गोमयादिकथी लींपायलां, (मोढा उपर) मुद्रित करेलां. रेखा विगेरे करीने लांठित करेलां होय तो तेमनी योनि केटला काल सुधी रहे ठे ?

उत्तरः—हे गौतम ! जघन्यथी अंतर्मुहूर्त अने उत्कृष्टथी त्रण वर्ष (योनि रहे ठे.) ते पढी योनि सुकाइ जाय, त्यारे (ते धान्यो) अचित्त थाय ठे. अने बीज ठे ते अबीज थाय ठे.

प्रश्नः—हे जगवंत ! वटाणा, मसूर, तिल, मग, अडद, वाल, कलथी, चोला, तुवेर, काला चणा इत्यादि धान्यो शालि माफक कोठी विगेरेमां राखीए तो तेमनी योनि केटला काल सुधी रहे ?

उत्तरः—हे गौतम ! जघन्यथी अंतर्मुहूर्त अने उत्कृष्टथी पांच वर्ष सुधी (योनि रहे ठे.) ते पढी योनि सुकाय त्यारे (ते धान्यो) अचित्त थाय ठे, अने बीज ठे ते अबीज थाय ठे.

प्रश्नः—हे जगवंत ! अलसी, कुसुंजक, कोदरा, कांग, बंटी, रालक, कोडूसग (कोडूनी एक जाति), सण, सरशव, मूलबीज इत्यादि धान्यो शालि माफक राखीए तो तेमनी योनि केटला काल सुधी रहे ?

उत्तरः—हे गौतम ! जघन्यथी अंतर्मुहूर्त अने उत्कृष्टथी सात वर्ष (योनि रहे ठे.) ते पढी योनि सुकाय त्यारे (ते धान्यो) अचित्त थाय ठे, अने बीज ते अबीज थाय ठे.

ए वावतमां पूर्वाचार्योण गाथार्ज करी ठे, ते आ रीतेः—

जव जव जव गोहुम सा—खि वीहि धसाण कुठमाईसु ॥

खिविआणं उक्कोसं, वूरिस तिगं होइ सजिअत्तं ॥ १ ॥

तिल मुग्ग मसूर कला—य मास चवलय कुलठ तुवरीणं ॥

तह वट्ट चणय वट्टा-ण वरिस पणगं सजीवत्तं ॥ २ ॥

अयसी लट्टा कंगू, कोडूसग सण वरट्ट सिद्धा ॥

कुद्व व रालय मूलग—वीआणं सत्त वरिसाणि ॥ ३ ॥

(ए त्रणे गाथार्जनो अर्थ उपरना प्रश्नोत्तरमां आवी गयो ठे.)

कपास त्रण वर्षे अचित्त थाय ठे. श्रीकल्पवृहज्जाप्यमां कल्युं ठे के, कपास त्रण वर्षे ले ठे. एटले कपास त्रण वरसनो अचित्त थाएलो खेवो कल्पे ठे.

लोटना अचित्त, मिश्र इत्यादि प्रकार पूर्वाचार्योण एवी रीते कया ठेः— लोट चालेलो न होय तो आवाण तथा चाड्वा मासमां पांच दिवस, आसो मासमां चार दिवस, कार्तिक, मागशर अने पोस मासमां त्रण दि-

वस, माहा अने फागण ए बे मासमां पांच पहोर, चैत्र तथा वैशाख मासमां चार पहोर अने ज्येष्ठ तथा आषाढ मासमां त्रण पहोर मिश्र (कांश्क सचित्त कांश्क अचित्त) होय ठे. ते पठी अचित्त थाय ठे. चालेलो लोट तो बे घडी पठी अचित्त थाय ठे.

शंका:—अचित्त थएलो लोट विगेरे अचित्त नोजन करनारने केटला दिवस सुधी कटपे ठे.

समाधान:—सिद्धांतने विषे आ विषयना संबंधमां कांश् दिवसनो नियम सांज्ञलवामां नथी; पण द्रव्यथी धान्यना नवा जूनापणा उपरथी, क्षेत्रथी सरस निरस खेतर उपरथी, कालथी वर्षाकाल, शीतकाल तथा उष्णकाल इत्यादि उपरथी अने जावथी कहेला वस्तुना ते ते परिणाम उपरथी पद्द (पखवाडियुं), मास इत्यादिक अवधि ज्यां सुधी वर्ण गंध रसादिकमां फेरफार थाय नहीं, अने एल विगेरे जीवनी उत्पत्ति थाय नहीं त्यां सुधी कहेवुं. साधुने आश्रीने (साथवानी— शेकेला धान्यना लोटनी) यतना कटपवृत्तिना चोथा खंरुमां एवी रीते कही ठे:—जे देश, नगर इत्यादिकमां साथवाने विषे जीवनी उत्पत्ति थती होय, त्यां ते लेवो नहीं. लीधा विना निर्वाह न थतो होय, तो तेज दिवसे करेलो लेवो. तेम ठतां पण निर्वाहन थाय तो वे त्रण दिवसनो करेलो जूदो जूदो लेवो. ते चार, पांच इत्यादि दिवसनो करेलो होय तो ते सर्व एकठो लेवो. ते लेवानो विधि आ प्रमाणे:—रंजस्त्राण नीचे पाथरीने ते उपर पात्रकंवळ राखी तेना उपर साथवाने विंखेरवो. पठी उंचा मुखे पात्रबंधन करीने एक वाजू जइने जे एल (जीव विशेष) ज्यां वलगी रहेली होय, ते उपाडीने ठीकरामां राखवी. एम नव वार प्रतिलेखन करतां जो जीव न देखाय तो, ते साथवो जइण करवो; अने जो जीव देखाय, तो फरीथी नव वार प्रतिलेखन करवुं. तोपण जीव देखाय तो पातुं नव वार प्रतिलेखन करवुं. एवी रीते शुद्धि थाय तो जइण करवो, अने न थाय तो परठववो. पण जो ते खाधा विना निर्वाह न थतो होय तो, शुद्ध थाय त्यां सुधी प्रतिलेखन करी शुद्ध थए जइण करवो. काढी राखेली एलो घरट विगेरेनी पासे फांतरानो म्होटो ढगलो होय, त्यां लइ जइ यतनाथी राखवी

पासे घरट्ट न होय तो ठीकरा विगेरे उपर थोडो साथवो विंखेरीने ज्यां अवाधा न थाय एवा स्थानके राखवी.

पक्कान्न इत्यादिकने उद्देशीने एवी रीते कह्युं ठे:-घृतपक्कादि पक्कान्न साधु मुनिराजने वर्षाकालमां करेला दिवसथी मांडी पंदर दिवस सुधी, शीतकालमां एक मास सुधी अने उष्णकालमां वीश दिवस सुधी लेवुं कटपे. केटलाक आचार्यो एम कहे ठे के, आ गाथा मूल कया ग्रंथमां-नी ठे ? ते जणातुं नथी, माटे ज्यां सुधी वर्ण गंध रसादि न पलटे, त्यां सुधी घृतपक्कादि वस्तु शुद्ध जाणवी. जो मग, अडद इत्यादि विदल काचा गोरसमां पडे तो तेमां अने बे दिवस उपरांत रहेला दहिंमां पण त्रस जीवनी उत्पत्ति थाय ठे. एम पूर्वाचार्यो कहे ठे. आ गाथामां “ दु-दिणुवरि” (बे दिवस उपरांत) ने बदले “ तिदिणुवरि” (त्रण दिवस उपरांत) एवो पाठ कचित् ठे, पण ते ठीक नथी एम जणाय ठे. कारण के, “ दध्यहर्द्वितयातीतम्” एवुं हेमचंद्राचार्यनुं वचन ठे. घाणीमां पील्लिए तो जेमांथी तेल नीकलतुं नथी, तेने “ विदल” कहे ठे. विदल जातिमां उत्पन्न थयुं होय तो पण जेमांथी तेल नीकलतुं होय ते विदलमां गणवुं नहीं. विदलनी पूषिका (लोटनो पदार्थ विशेष) विगेरे, मात्र पाणीमां रांधेलो ज्ञात विगेरे तथा एवीज बीजी वस्तु वाशी होय तो, तेमज सडे-लुं अन्न, फूलेलो ज्ञात अने पक्कान्न अन्नदय होवार्थी श्रावके वर्जवुं. वा-वीस अन्नदयनुं तथा वत्रीश अनंतकायनुं प्रकट स्वरूप में करेली श्रा-द्धप्रतिक्रमणसूत्र वृत्तिथी जाणी लेवुं. विवेकी पुरुषे जेम अन्नदय वर्जवां, तेम रिंगणां, कायमां, टिंबरुं, जांबूडां, विह्वीफल, लीलां पीलु, पाकां कर-मदां, गुंदां, पिचु, महुडां, मकुर, वाल्हजली, म्होटां वोर, काचां कोठि-वडां, खसखस, तल, सचित्त लवण इत्यादिक वस्तु बहुवीज तथा जी-वांकुल होवार्थी वर्जवी. लाल विगेरे होवार्थी जेना उपर वरावर तेज नथी, एवा गिलोडां, कंटोलां, फणस इत्यादि वस्तु तथा जे देश नगर इत्यादिकमां कडवुं तुंवडुं, जूरुं कोहलुं विगेरे लोकविरुद्ध होय तो ते पण श्रावके वर्जवुं. कारण के, तेम न करे तो जैनधर्मनी निंदा प्रमुख थवानी प्राप्ति थाय. वावीश अन्नदय तथा वत्रीस अनंतकाय पारके घेर अचित्त थएलां होय तो पण ते लेवां नहीं. कारण के, तेथी पोतानुं कूरपणुं प्रकट

थाय, तथा “आपणे अचित्त अनंतकाय विगेरे लक्ष्ण्ठीए” एम जाणी ते लोको वधारे अनंतकायादिकनो आरंज करे, इत्यादि दोष थवानो संजव ठे. माटेज उकावेलो लोधर, रांधेलुं आडु, सूरण, रिंगणां इत्यादिक सर्व अचित्त होय तो पण वर्जवुं. वखते कदाचित् दोष थाय ते टालवाने अर्थे मूलनां पांचे अंग (मूल, पत्र, फूल, फल अने कांरु) वर्जवां. सूठ विगेरे तो नाममां अने स्वादमां फेर थवाथी कटपे ठे.

गरम पाणी तो त्रण उकावा आवे त्यां सुधी मिश्र होय ठे. पिंरुनिरुक्तिमां कहुं ठे के, त्रण उकावा न आव्या होय, त्यां सुधी गरमपाणी मिश्र होय ठे. ते उपरांत अचित्त थाय ठे. तेमज वृष्टि पडतां मात्रज ग्राम, नगर इत्यादिकने विषे ज्यां मनुष्यनो प्रचार घणो होय, ते स्थानके पडेलुं जल ज्यां सुधी परिणमतुं नथी, त्यां सुधी मिश्र होय ठे. अरण्यमां तो जे प्रथम वृष्टिनुं जल पडे ठे, ते सर्व मिश्र अने पाठलथी पडे ते सर्व सचित्त होय ठे.

तंडुलोदक (चोखानुं पाणी) तो त्रण आदेश मूकीने घणुं खड्ड न होय तो मिश्र अने घणुं खड्ड होय तो अचित्त होय ठे. त्रण आदेश आ रीते:-केटलाक कहे ठे के, तंडुलोदक-जे पात्रमां चोखा धोया होय, ते पात्रमांथी वीजा पात्रमां काढी नांखतां धाराथी तूटीने आजु वाजूए वलगी रहेलां विंडु ज्यां सुधी टकी रहे, त्यां सुधी मिश्र होय ठे. वीजा एम कहे ठे के, तंडुलोदक वीजा पात्रमां काढी नांखतां आवेला पपोटा ज्यां सुधी टकी रहे, त्यां सुधी मिश्र होय ठे. वीजा एम कहे ठे के, ज्यां सुधी धोएला चोखा रंधाया नहीं होय, त्यां सुधी मिश्र होय ठे. आ त्रणे आदेश वरावर नथी, माटे अनादेश समजवा. कारण के, पात्र रुद्ध (लूखुं) होय अथवा पवननो के अग्नीनो स्पर्श थाय तो विंडु थोडी वार टकी रहे, अने पात्र स्निग्ध (चीकणुं) होय तथा पवननो के, अग्निनो संबंध न होय तो घणी वार टकी रहे. तात्पर्य ए ठे के, आ त्रणे आदेशमां काल नियमनो अज्ञाव ठे, माटे अतिशय खड्ड होय, तेज तंडुलोदक अचित्त जाणवुं.

हवे नीत्रोदक धुमाडाथी धूम्रवर्ण अने सूर्य किरणना संबंधथी थोडुं गरम होय ठे, तेथी अचित्त ठे, माटे ते लेवामां (संयमनी) कांरु प-

ए विराधना नथी. केटलाक कहे ठे के, ते पोताना पात्रमां ग्रहण कर-
बुं. ईहां आचार्य कहे ठे के, निब्रोदक अशुचि होवाथी पोताना पात्रमां
लेवानी मनाइ ठे. माटे गृहस्थना कुंडी विगेरे मात्रमांज लेबुं. वृष्टि थती
होय त्यारे ते मिश्र होय ठे. माटे ते वृष्टि बंध थया पठी वे घडीए ले-
बुं. शुद्ध जल त्रण उकाला आव्याथी अचित्त थएबुं होय, तो पण त्रण
पहोर उपरांत ते पाबुं सचित्त थाय ठे, माटे तेमां रक्षा नांखवी. तेथी
ते (जल) खळ पण रहे ठे. एम पिंनिर्युक्तिनी वृत्तिमां कछुं ठे.

तंडुलोदक (चोखानुं धोवण) पहेबुं, बीजुं अने त्रीजुं तत्कालनुं का-
ढेबुं होय तो मिश्र अने काढ्या पठी घणो काल रछुं होय तो अचित्त
होय ठे. चोथुं, पांचमुं विगेरे तंडुलोदक घणी वार रहे तो पण स-
चित्त होय ठे. प्रवचनसारोद्धारादिक ग्रंथमां अचित्त जलादिकनुं का-
लमान एवी रीते कछुं ठे:—गरम पाणी त्रिदंरु (त्रण उकाला आवे एबुं)
उकालेबुं होय तो अचित्त होवाथी साधुने कटपे ठे. परंतु ग्लानादि-
कने अर्थे त्रण पहोर उपरांत पण राखबुं. अचित्त जल ग्रीष्म ऋतुमां पां-
च पहोर उपरांत, शीत ऋतुमां चार पहोर उपरांत अने वर्षा ऋतुमां त्रण
पहोर उपरांत सचित्त थाय ठे. ग्रीष्म ऋतुमां काल अति दूखो होवा-
थी जलमां जीवनी उत्पत्ति थतां घणो काल (पांच पहोर) लागे ठे. शीत
ऋतुमां काल स्निग्ध होवाथी ग्रीष्म करतां थोडो काल (चार पहोर) लागे-
ठे, अने वर्षाऋतुमां काल अतिशय स्निग्ध होवाथी शीत ऋतु करतां
पण थोडो काल (त्रण पहोर) लागे ठे. जो उपर कहेला काल कर-
तां वधारे राखबुं होय तो, तेमां रक्षा नांखवी. जेथी पाबुं सचित्त न
थाय, एम १३६ मा द्वारमां कछुं ठे. जे अप्कायादिक (जल विगेरे) अ-
ग्नि आदिक बाह्य शस्त्रनो संबंध थया विना स्वप्नावथीज अचित्त थयुं
होय, तेने केवली, मनःपर्यवज्ञानी, अवधिज्ञानी तथा श्रुतज्ञानी अ-
चित्त ठे, एम जाणे तो पण मर्यादाचंगना प्रसंगथी तेनुं सेवन करता
नथी. संजलाय ठे के, शेवाल तथा त्रस जीवथी रहित अने स्वप्नावथी
अचित्त थएला पाणीथी जरेलो म्होटो ड्रह नजीक ठतां पण जगवान्
श्रीवर्धमानस्वामीए अनवस्था दोष टालवाने अर्थे अने श्रुतज्ञान प्र-
माणजृत ठे एम देखाडवा माटे तृपाथी बहु पीडायला अने तेथीज

प्राणांत संकटमां श्रावी पडेला पोताना शिष्योने तेनुं पाणी पीवानी श्राज्ञा श्रापी नहीं. तेमज कुधायी पीडायला शिष्योने अचित्त तलथी जरेखुं शकट अने वडीनीतिनी संज्ञायी पीडायला शिष्योने अचित्त एवी स्थं-
मिलनी जूमि उपजोगमां लेवानी पण श्राज्ञा श्रापी नहीं. एनो खुलासो एम ठे के श्रुतज्ञानी साधु बाह्य शस्त्रनो संबंध थया विना जलादिक वस्तु अचित्त ठे, एम व्यवहार करता नथी. माटे बाह्य शस्त्रनो संबंध थवार्थी जेना वर्ण, गंध, रस विगेरे परिणम्या होय एवुंज जलादिक वापरवुं. कंकटकमग, हरडे, कुदिक इत्यादि वस्तु अचेतन होय तो पण अविनष्ट (नाश न पामेदी) योनिना रक्षण्णे अर्थे तथा कूरपणुं विगेरे टालवाने अर्थे दांत विगेरेथी जागवी नहीं. श्री उधनिर्युक्तिमां पंचोतेरमी गाथानी वृत्तिने विषे कछुं ठे के:-

शंका:-अचित्त वनस्पतिकायनी यतना राखवानुं प्रयोजन शुं ?

समाधान:-वनस्पतिकाय अचित्त होय, तो पण गलो, मग इत्यादि केटलीक वनस्पतिनी योनि नाश पामती नथी. जेम गलो सुकायली होय तो पण जल ठांटवार्थी पोताना स्वरूपने पामती देखाय ठे. एमज कंक-
टकमग पण जाणवा. माटे योनिनुं रक्षण करवाने अर्थे अचित्त वनस्प-
तिकायनी पण यतना राखवी ए न्यायनी वात ठे.

एवी रीते सचित्त, अचित्त वस्तुनुं स्वरूप जाणी, सचित्तादिक सर्व जोग्य वस्तु नाम लइ नकी करी, तथा बीजी पण वधी वात ध्यानमां लइ सातमुं व्रत जेम श्रानंद कामदेव विगेरेए स्वीकाखुं, तेम श्रावके स्वी-
कारवुं. एवी रीते सातमुं व्रत लेवानी शक्ति न होय तो सामान्यथी एक वे इत्यादि सचित्त वस्तु, दस, वार इत्यादि द्रव्य, एक, वे इत्यादि विगय विगेरेनो नियम दररोज करवो. पण दररोज नाम न लेतां सामान्यथी अजिग्रहमां एक सचित्त वस्तु राखे, अने हर दिवस जूदी जूदी एक सचित्त वस्तु ले नो, वाराफरती एकेक वस्तु लेतां सर्व सचित्त वस्तुनुं पण ग्रहण थाय. एम करवार्थी विशेष विरति थाय नहीं. माटे नाम दइ सचिन वस्तुनो नियम कस्यो हांय नां नियममां राखेदीथी अन्य सर्व सचिन वस्तुथी यावर्जीव विरति थाय, ए अधिक फल स्पष्ट देखाय ठे.

१. न्यायार्थी अचित्त पण अचेतनार्थी अशुद्ध.

कह्युं ठे के-पुष्पनो, फलनो, मद्यादिकनो, मांसनो अने स्त्रीनो रस जाणता ठतां पण तेथी जे विरति पाम्या, ते दुष्करकारक ऋव्य जीवोने वंदना करुं बुं.

सर्वे सचित्त वस्तुमां नागरवेलनां पान ठोडवां बहु कठण ठे. कारण के, बाकी सर्वे सचित्त वस्तु तेमां पण विशेषे करीने आम्रफलादिक अचित्त थाय तो पण तेमां प्राये मीठाश, स्वाद विगेरे रहे ठे, पण नागरवेलना पानमां तो बिलकुल रहेतो नथी. सचित्त नागरवेलना पानमां तो जलनी नीनाश विगेरे हमेशां रहेवाथी नीली (लीलफूल) तथा कुंथुआ विगेरे जीवोनी उत्पत्ति थवाने, लीधे तेनी घणी विराधना थाय ठे. माटेज पापत्रीरु पुरुषो रात्रे ते (पान) वापरता नथी. अने जे कोइ वापरे ठे, ते पण रात्रे खावानां पान दिवसे सारी पेठे तपासी शोधी राखेलांज वापरे ठे. ब्रह्मचारी (चतुर्थव्रतधारी) श्रावके तो कामविकारनी वृद्धि करनारां होवाथी नागरवेलनां पान अवश्य ठोडवां जोइए. आ (नागरवेलनां पान) प्रत्येक वनस्पति ठे खरां, पण प्रत्येक पान, फूल, फल इत्यादिक एकेक प्रत्येक वनस्पतिने विषे तेनी निश्राथी रहेला असंख्याता जीवनी विराधना थवानो संभव ठे. कह्युं ठे के- पर्यासा जीवनी निश्राए अपर्यासा जीवोनी उत्पत्ति थाय ठे एम कह्युं ठे. ज्यां एक पर्यास जीव, त्यां असंख्याता अपर्यास जीव जाणवा. वादर एकेंद्रियोने विषे एम कह्युं. सूक्ष्मने विषे तो ज्यां, एक अपर्यास, त्यां तेनी निश्राए असंख्याता पर्यास होय ठे. ए वात आचारांगसूत्र वृत्ति विगेरे ग्रंथने विषे कही ठे. एवी रीते एक पण पत्र, फल इत्यादिकने विषे असंख्याता जीवनी विराधना थाय ठे. अने जो कदाचित् ते पत्रादिक उपर नीली (लीलफूल) विगेरे होय तो तो अनंता जीवनी पण विराधना थाय ठे. जल, लवण (मीठुं) इत्यादि वस्तु असंख्याता जीव रूप ठे. पूर्वाचार्यनुं वचन एवुं ठे के, तीर्थकरोए एक जलविंडुने विषे जे जीव कहाय ठे, ते जीव सरसव जेटला थाय तो जंवूछीपमां समाय नहि. लीला आमला जेटली पृथ्वीकाय पिंकमां जे जीव होय ठे, ते पारेवा जेटला थाय तो जंवूछीपमां समाय नहि. सर्व सचित्तनो त्याग करवा उपर अंबड परिव्राजकना सातसो शिष्योनुं दृष्टांत जाणवुं.

श्रावकधर्म अंगीकार करी अचित्त अने कोइए आपेला अन्न पानने चोगवनारा ते (अंबडना शिष्य) एक वखत एक अटवीमांथी बीजी अटवीमां फरतां ग्रीष्म ऋतुने विषे घणा तृषातुर अइ गंगा नदीना तट उपर आव्या. त्यां “गंगा नदीनुं जल सचित्त अने अदत्त (कोइए न आपेलुं) होवाथी, गमे ते थाय तो पण अमे नहि लइशुं” एवा दृढ निश्चयथी अनशन करी पांचमा ब्रह्म देवलोकमां इंद्र समान देवता थया. एवी रीते सचित्त वस्तुना त्यागने विषे यतना राखवी. जेणे पूर्वे चौद नियम लीधा होय, तेणे ते नियमोमां प्रतिदिन संक्षेप करवो, अने बीजा पण नवा नियम यथाशक्ति ग्रहण करवा. चौद नियम कह्या ठे ते एवी रीते:— सचित्त १, द्रव्य २, विगय ३, उपानह (पगरखां) ४, तांबूल (खावानुं पान) ५, वस्त्र ६, फूल ७, वाहन ८, शयन (खाट विगेरे) ९, विलेपन १०, ब्रह्मचर्य ११, दिशापरिमाण १२, स्नान (न्हावानुं) १३, ऋक्त (खावानुं) १४ ए चौद नियम जाणवा.

१ सुश्रावके मुख्य मार्गथी तो सचित्तनो सर्वथा त्याग करवो जोइए. तेम करवानी शक्ति न होय तो नाम लइने अथवा सामान्यथी एक वे इत्यादि सचित्त वस्तुनो नियम करवो. कहुं ठे के— अचित्त अने निरवद्य आहारथी आत्मानुं पोषण करनारा सुश्रावको एवा (सचित्त त्यागी) होय ठे. २ सचित्त अने विगय ठोडीने वाकी रहेली जे कोइ वस्तु मुखमां नंखाय ठे, ते सर्व द्रव्य जाणवुं. खीचडी, रोटली, निविधाना लाडवा, लापशी, पापड, चूरमु, करंव (दहीजात), खीर इत्यादिक वस्तु घणा धान्यादिकथी वनेली होय ठे, तो पण रसादिकनो अन्य परिणाम थवाथी एकेकज वस्तु गणाय ठे. पोली, जाडा रोटला, मांका, खाखरा, वृवरी, ढोकलां, थूली, चाट, कणिक विगेरे वस्तु एक धान्यनी वनेली होय ठे, तो पण प्रत्येकनुं नाम जूडुं पडवाथी तथा स्वादमां पण फेर थवाथी जूदा जूदा द्रव्य गणाय ठे. फला, फलिका इत्यादिकने विषे नाम एक ठे, तो पण निन्न स्वाद प्रकट देखाय ठे, तेथी तथा रसादिकनो परिणाम पण अन्य होवाथी ते घणा द्रव्य गणाय ठे. अथवा पांजानां अतिप्राय तथा संप्रदाय उपरथी बीजी कोइ रीते पण द्रव्य गणवा. धातुनी शलाका (शली) तथा हाथनी आंगली प्र-

मुख द्रव्यमां गणाय नहि. ३ ऋक्षण करवा योग्य विगय ठठे, ते आ री-
 तेः— दूध १, दही २, घी ३, तेल ४, गोल ५, अने घीमां अथवा तेल-
 मां तलेली वस्तु ६, ए ठ विगय जाणवी. ४ उपान्ह एटले पगरखां अथवा
 मोजा. चाखडी (पावडिउ) विगेरे तो जीवनी घणी विराधनानी हेतु
 होवाथी श्रावकने ते पहेरवी युक्त नथी. ५ तांबूल एटले नागरवेलनां पा-
 न, सोपारी, काथो, चूनो विगेरेथी बनेली स्वादिम वस्तु जाणवी. ६ व-
 स्र एटले पंचागादिक वेष जाणवो. धोती, पोती तथा रात्रे पहेरवा मा-
 टे राखेलुं वस्र विगेरे वेषमां गणातां नथी. ७ फूल ते माथे तथा ग-
 ला विगेरेमां पहेरवानां अने गूंथीने, बिठाना उपर अथवा उंशीके पाथ-
 रवा लायक लेवां. फूलनो नियम कस्यो होय तो पण ऋगवाननी शेषा-
 माला कटपे ठे. ८ वाहन ते रथ, अश्व, पोठिया, सुखासन प्रमुख जाणवां.
 ९ शयन ते खाट प्रमुख लेवा. १० विलेपन ते चोपडवाने अर्थे तैयार करे-
 ली चंदन, चूआ, जवासादि, कस्तूरी प्रमुख वस्तु लेवी. विलेपननो नि-
 यम लीधो होय तो पण ऋगवाननी पूजा प्रमुख कार्यमां तिलक, हस्त-
 कंकण, धूप विगेरे करवो कटपे ठे. ११ ब्रह्मचर्य (चोथुं व्रत) ते दि-
 वसे सर्वथा अने रात्रे पोतानी स्त्री विगेरे अपेक्षाथी जाणवुं. १२ दि-
 शा परिमाण ते चारे तरफ अथवा फलाणी दिशाए आटला गाड सुधी
 अथवा आटला योजन सुधी जवुं एवी मर्यादा करवी. १३ स्नान ते ते-
 ल चोपडीने अथवा ते वगर न्हावुं. १४ ऋक्त एटले रांधेलुं अन्न तथा
 सुखडी प्रमुख सर्व लेवुं, आ ऋक्तना नियममां सर्व मदी व्रण चार शेर
 अथवा एथी वधारे अन्न संजव माफक राखवुं. खडवूजां विगेरे ले तो
 घणाए शेर थाय. ए चौदे वस्तुनो नियम करवो. तेमां वे, व्रण अथवा
 एथी वधारे सचित्त वस्तुनां नाम लइने अथवा सामान्यथी नियम क-
 रवानुं जेम उपर कळुं, तेम द्रव्यादिक तेरे वस्तुना नियम वस्तुनां नाम
 दइने अथवा सामान्यथी यथाशक्ति युक्तिपूर्वक करवा. उपर कहेला
 चौद नियम ए एक नियमनी दिशा बतावी ठे. ए उपरथी वीजा पण
 शाक, फल, धान्य विगेरे वस्तुना प्रमाणनो तथा थारंजनो निधय
 विगेरे करी यथाशक्ति नियम ग्रहण करवा.

एवी रीते नियम लीधा पठी यथाशक्ति पंचस्काण करवुं. ते नयका-

रसी, पोरसी विगेरे काल पञ्चस्काण, जो सूर्योदय पहेलां उच्चाखुं होय, तो शुद्ध थाय, नहि तो नहि. वाकीनां पञ्चस्काण तो सूर्योदय पठी पण कराय ठे. नवकारसी पञ्चस्काण जो सूर्योदय पहेलां उच्चाखुं होय, तो ते पूरुं थया पठी पण पोत पोतानी कालमर्यादामां पोरसी विगेरे सर्वे काल पञ्चस्काण कराय ठे. नवकारसी पञ्चस्काण पहेलां न कखुं होय तो, सूर्योदय थया पठी काल पञ्चस्काण शुद्ध थतुं नथी. जो सूर्योदय पहेलां नवकारसी पञ्चस्काण विना पोरसी विगेरे पञ्चस्काण कखुं होय तो, ते (पञ्चस्काण) पूरुं थया पठी बीजुं काल पञ्चस्काण शुद्ध थतुं नथी. पण ते सूर्योदय पहेलां करेलुं पञ्चस्काण पूरुं थतां पहेला बीजुं काल पञ्चस्काण ले तो शुद्ध थाय ठे, एवो वृद्ध पुरुषोनो व्यवहार ठे. नवकारसी पञ्चस्काणनुं वे घडी जेटलुं प्रमाण तेना थोडा आगार उपरथीज प्रकट जणाय ठे. नवकारसी पञ्चस्काण कस्या पठी वे घडी उपरांत पण नवकारनो पाठ कस्या वगर जोजन करे तो पञ्चस्काणनो जंगज थाय. कारण के, पञ्चस्काण दंरुकमां “नमुक्कार सहिअं” एम कखुं ठे तेथी.

जेने प्रमाद ठोडवानी इडा होय, तेने पञ्चस्काण विना द्वाणमात्र रह्येवुं उचित नथी. नवकारसी प्रमुख काल पञ्चस्काण पूरुं थाय ते समये, गंठिसहिअं विगेरे करवुं. जेने वारंवार औपध विगेरे लेवुं पडतुं होय, एत्रा बालक, रोगी इत्यादिकथी पण ग्रंथिसहित पञ्चस्काण शेहेलाइथी थाय एम ठे. एथी (ग्रंथिसहित पञ्चस्काणथी) हमेशां प्रमाद रहितपणुं रहे ठे माटे एनुं फल म्होडुं ठे. एक सालवी मद्य मांस विगेरे व्यसनोमां धणो आसक्त हतो, ते मात्र एकज वार ग्रंथिसहित पञ्चस्काण करवाथी कपर्दी यद्द थयो. ए दृष्टांत अहिं जाणवुं. कखुं ठे के— जे पुण्यो प्रमाद रहित थइने ग्रंथिसहित पञ्चस्काणनी ग्रंथि (गांठ) थांथे ठे. तेमणे स्वर्गेनुं तथा मोक्षनुं सुख पोतानी गांठे बांध्युं. जे धन्य पुण्यो न जूयतां नवकार गणीने ग्रंथिसहित पञ्चस्काणनी ग्रंथि ठोडे ठे, ते पोताना कर्मनी ग्रंथि (गांठ) ठोडे ठे. जो मुक्ति पामवानी इडा होय तो ए रीते पञ्चस्काण करी प्रमाद ठोडवानो अच्यारस करवो. निरुतना जाण पुण्यो एनुं (ग्रंथिसहितनुं) पुण्य उपवास जेटलुं कहे ठे. जे पुण्य रात्रे चउविदार पञ्चस्काण थने दिवसें ग्रंथिसहित पञ्चस्काण

लइ एक ठेकाणे बेसी एक वार जोजन तथा तांबूल विगेरे चक्रण करवुं, अने पठी विधिपूर्वक मुखशुद्धि विगेरे करवी, एवी रीते एकाशन करे, तेने एक मासमां उगणत्रीस चउविहार उपवास कखानुं फल प्राप्त थाय. तेमज उपर कहेल विधि प्रमाणे रात्रे चउविहार पञ्चस्काण अने दिवसे बियासणुं करे तो तेने एक मासमां अठावीस चउविहार उपवास कखानुं फल प्राप्त थाय. एम वृद्ध लोको कहे ठे. जोजन, तांबूल, पाणी विगेरे वापरतां रोज बे बे घडी लागवानो संजव ठे, ए रीते गणतां एकाशन करनारनी साठ घडी अने बियासणुं करनारनी एकसो वीस घडी एक महिनानी अंदर खावा पीवामां जाय ठे. ते बाद करतां वाकी रहेला अनुक्रमे उगणत्रीश, अठावीस दिवस चउविहार उपवासमां गणाय ए प्रकट ठे. पञ्चचरित्रमां कहुं ठे के— जे पुरुष लागट बियासणानुं पञ्चस्काण लइने प्रतिदिन बे वार जोजन करे, ते एक मासमां अठावीस उपवासनुं फल पामे ठे. जे पुरुष बे घडी सुधी दररोज चउविहार पञ्चस्काण करे, ते एक मासमां एक उपवासनुं फल पामे, अने ते (फल) देवलोकमां जोगवे. कोई अन्यदेवतानी जक्ति करनारो जीव तपस्याथी जो देवलोकमां दस हजार वर्षनी स्थिति पामे, तो जिनधर्मी जीव जिनमहाराजे कहेली तेटलीज तपस्याथी कोड पट्योपमनी स्थिति पामे. एवी रीते यथाशक्ति बे बे घडी चउविहार वधारे, अने ते प्रमाणे रोज करे तो ते जीवने एक महिनामां पञ्चस्काणना कालमाननी वृद्धि माफक उपवास, ठठ, अठम इत्यादिक शास्त्रोक्त फल थाय. एवी युक्तिथी ग्रंथिसहित पञ्चस्काणनुं फल उपर कहेलुं विचारी लेवुं. ग्रहण करेला सर्व पञ्चस्काणनुं वारंवार स्मरण करवुं. पञ्चस्काणनी पोत पोतानी कालमर्यादा पूरी थतांज म्हारुं फलाणुं पञ्चस्काण पूरुं थयुं, एम विचारवुं. जोजननी वेलाए पण पञ्चस्काणनुं स्मरण करवुं. जो तेम न करे तो कदाचित् पञ्चस्काणनो जंग विगेरे थवानो संजव ठे.

हवे अशन, पान, खादिम, खादिम विगेरेनो विजाग ए रीते जाणवो. अन्न, खाजां, दहिधरां प्रमुख पक्वान्न,मांसा, साधुर्ल विगेरे सर्व जे कांइ कुधाने शीघ्र उपशमावी शके ठे, ते अशन जाणवुं (१). ठाश, पाणी, मय, कांजी विगेरे सर्व पान जाणवुं (२). सर्व जातनां फल, शे-

लडी, पहुंश्रा, सुखडी विगेरे खाद्य जाणवुं (३). तथा सूठ, हरडे, पीपर, मरी, जीरुं, अजमो, जायफल, जावंत्री, कसेलो, काथो, खदिरवटिका, जेठीमध, तज, तमालपत्र, एलची, लविंग, काठी, वावडंग, बिलवण, अजाक, अजमोद, कुलिंजण, पीपरीमूल, चिनीकबाब, कचूरो, मोथ, कंटा, सेलिउं, कपूर, संचल, हरडां, बेहेडां, कुंजठो, बावल, धमासो, खेर, खीजडा विगेरेनी ठाल, खावानां पान, सोपारी, हिंगलायक, हिंगुत्रेवीसो, पंचकूल, पुष्करमूल, जवासानां मूल, बावची, तुलसी, कपूरीकंद इत्यादिक स्वादिम जाणवुं (४). जाष्य अने प्रवचनसारोद्धार ए वे ग्रंथना अजिप्राय प्रमाणे जीरुं खाद्य ठे, अने कटपवृत्तिना अजिप्राय प्रमाणे खाद्य ठे. अजमो पण खाद्य ठे. एम केटलाक कहे ठे. सर्व खाद्य वस्तु अने एलची कपूर इत्यादिकनुं जल डुविहार पञ्चस्काणमां खपे ठे. वेसण, वरियाली, सवा, कोठवडी, आमलागंठी, आंवागोली, कोठपत्र, लींबूष्पत्र इत्यादि खाद्य विगेरे होवाथी डुविहार पञ्चस्काणमां कटपे नहि. तिविहारमां तो एक जलज कटपे ठे. फुंका जल, तथा सीकरी, कपूर, एलची, काथो, खदिरचूर्ण, कसेल्लक, पारुल इत्यादिकनुं जल नीतरेलुं अथवा गालेलुं होय तोज कटपे, अन्यथा नहीं.

शास्त्रने विपे मध, गोल, साकर, खांड विगेरे खाद्यमां अने द्राक्ष, साकर इत्यादिकनुं जल अने ठाश विगेरे पाभिमां कहुं ठे. पण ते डुविहार विगेरेमां कटपे नहि. नागपुरीय गडपञ्चस्काण जाष्यमां कहुं ठे के, जो पण शास्त्रमां द्राक्षपानकादिक पानमां अने गोल विगेरे स्वादिममां कहुं ठे, तो पण ते तृप्तिनुं करनारुं होवाथी तिविहारादिकमां अनाचरिन ठे. एटले पूर्वाचार्योण लीधुं नथी. स्त्रीनो संज्ञोग करवाथी चउविहारनो जंग थनो नथी. पण वालादिकना उंठ, गाल इत्यादिकनुं चुंवन करे तो जंग थाय. डुविहारमां तो स्त्रीसंज्ञोग तथा वालादिकनुं चुंवन पण कटपे ठे. चउविहारादि पञ्चस्काण तो कवल आहारनुंज ठे. लोमादिक आहारनुं नथी. एम न होय तो शरीरे तेल चोपडवाथी तथा गडगुमडा उपर पोटीन बांधवाथी पण अनुक्रमे आंवल तथा उपवासनो जंग धवानो प्रसंग थावे. एम मानवानो व्यवहार पण नथी. कदाचित्

कोइ एम माने तो, लोमाहार निरंतर चालवानो संभव होवाथी पञ्च-
स्काणना अज्ञावनो प्रसंग आवी पडे ठे.

हवे अनाहार वस्तु व्यवहारमां गणाय ठे ते आ रीतेः—लीमडानां पं-
चांग (मूल, ढाल, पत्र, फूल, फल), मूत्र, गदो, कडू, किरियातुं, अति-
विष, कूडो, चीड, सूखड, रक्षा, हलधर, रोहिणी, उपलेट, वज, त्रिफलां,
बावलनी ढाल, धमासो, नाहि, आसंध, रिंगणी, एलियो, गुग्गल, हरडे-
दल, वडणि, बोर, ढालमूल, कंथेरीमूल, केरडा मूल, पूंआड, बोडथेरी,
आठी, मंजीठ, बोल, बीज, कुंआरी, चित्रक, कुंदरु इत्यादिक अनिष्ट
(माठा) खादनी वस्तु रोगादि संकट होय तो चउविहारमां पण कटपे
ठे. श्रीकटपमां अने तेनी वृत्तिमां चोथा खंरुने विषे शिष्य पूठे ठे के,
आहार अने अनाहार वस्तुनुं लक्षण शुं? आचार्य कहे ठेः—उदन
(ज्ञात) प्रमुख शुद्ध एकलोज कुधाने शमावे, तेने आहार कहे ठे.
ते अशन, पान, खादिम अने खादिम ए जेदथी चार प्रकारनो ठे.
तथा ते आहारमां बीजी वस्तु जे पडे ठे, ते पण आहारज कहेवाय ठे.
हवे एकांगिक चतुर्विध आहारनी व्याख्या करिये ठीए. उदन (ज्ञात)
एकांगिक एटले शुद्ध एकलोज कुधानो नाश करे ठे, माटे ए अशन
आहार रूप प्रथम जेद जाणवो (१). ठाश, जल, मद्यादिक वस्तु पण
एकांगिक एटले शुद्ध एकली कुधानो नाश करे ठे, माटे ए पान आहार
रूप बीजो जेद जाणवो (२). फल मांस इत्यादिक वस्तु एकांगिक ए-
टले शुद्ध एकली कुधानो नाश करे ठे, माटे ए खादिम आहार रूप
त्रीजो जेद जाणवो (३). मध, फाणित (अग्नि उपर पकावीने घाटो क-
रेलो शेलडीनो रस) इत्यादि वस्तु एकांगिक एटले शुद्ध एकली कुधानो
नाश करी शके ठे, माटे ए खादिम आहार रूप चोथो जेद जाणवो ४.

हवे आहारमां जे बीजी वस्तु पडे ठे, ते पण आहार कहेवाय ठे. एम
कह्युं तेनी व्याख्या करिये ठीएः—जे वली लवणादिक एकांगिक (शुद्ध
एकली) वस्तु कुधानी शांति करवाने समर्थ न होय, पण चतुर्विध आ-
हारने विषे काममां आवती होय, ते वस्तु गमे तो आहारमां पडेली होय
अथवा तो वृटी होय, तो पण आहारनी अंदरज गणाय ठे. उदन (ज्ञात)
प्रमुख अशनमां लवण (मीतुं), हिंग, जीरुं इत्यादिक वस्तु आवे ठे,

पाणी प्रमुख पानमां कपूर विगेरे वस्तु आवे ठे. आंवा आदिकना फल रूप खादिममां सूक्त विगेरे वस्तु आवे ठे, तथा मगफली अने सूठ विगेरे स्वादिममां गोल इत्यादि वस्तु आवे ठे. ए अंदर आवनारी कपूरादि वस्तु पोते कुधानो नाश करी शकती नथी, तथापि कुधानो नाश करनार आहारने मदद करे ठे, माटे ए पण आहारमांज गणाय ठे. ए चतुर्विध आहार सूकीने बाकी रहेली सर्व वस्तु अनाहार कहेवाय ठे. अथवा कुधाथी पीडायलो जीव जे कांइ कादव सरखी वस्तु पेटमां नांखे ठे, ते सर्व आहार जाणवो. औषध विगेरेनी जजना ठे, एटले औषधमां तो केटलाक आहार ठे, अने केटलाक अनाहार ठे. तेमां साकर अने गोल प्रमुख औषध आहारमां गणाय ठे, अने सर्पे करडेला माणसने माटी प्रमुख औषध अपाय ठे, ते अनाहार जाणवुं. अथवा जे वस्तु कुधाथी पीडायला माणसने जक्षण करतां खाद आवे, ते सर्व आहार जाणवो. अने “ हुं आ वस्तु जक्षण करुं ” एवी रीते जे वस्तु खावानी कोइने पण इच्छा न थाय, तथा जे जीजने पण माठो खाद आपे, ते सर्व वस्तु अनाहार जाणवी. ते आ रीते:—कायिकी, लीमडादिकनी ठाल, पंचमूलादिक मूल, आमलां, हरडां, वहेडां इत्यादिक फल ए सर्व अनाहार ठे.

निशीथचूर्णिमां तो:—लीमडा प्रमुख वृक्षोनी ठाल, तेमनांज लिवोली प्रमुख फल अने तेमनांज मूल इत्यादि सर्व अनाहार जाणवां एम कह्युं ठे.

इव पञ्चस्काणना उच्चारने विषे पांच स्थान ठे. ते कहिये ठीए. प्रथम स्थानने विषे नवकारसी, पोरिसी प्रमुख तेर काल पञ्चस्काण उच्चगय ठे. ए (काल पञ्चस्काण) प्राये सर्व चउविहार (चतुर्विध आहार त्याग रूप) होय ठे. बीजा स्थानने विषे विगय. नीवी अने आंवील एमनो उच्चार (पाठ) आवे ठे. विगयनुं पञ्चस्काण विगयनो नियम राखनार तथा न राखनार ए सर्वने पण होय. कारण के, श्रावक मात्रने प्राये चार अन्नद्वय विगयनो त्याग होय ठेज तेशी. बीजा स्थानकने विषे एकासणुं, वीचामणुं, अने एकलठाणुं उच्चराय ठे. एमां छुविहार तिविहार तथा चउविहार आवे ठे. चौथा स्थानने विषे “पाणस्तु लोवण” इत्यादिक अन्न पानीना न आगार उच्चगय ठे. पांचमा स्थानने विषे पूर्वे अक्षय करुंसा सचिन. इत्य इत्यादि चोद नियममां संक्षेप करुंया रूप देशाय-

काशिक व्रत सवार सांज उचराय ठे. उपवास, आंबिल, अने नीवी ए त्रणे पञ्चस्काणो प्राये तिविहार अथवा चउविहार होय ठे; पण अपवादथी तो नीवी, पोरिसी इत्यादिक पञ्चस्काण डुविहार पण होय ठे, कह्युं ठे के— साधुजने रात्रिने विषे नमस्कार सहित चउविहारज होय ठे. अने जवचरिम, उपवास तथा आंबिल, ए त्रणे पञ्चस्काण तिविहार तथा चउविहार होय ठे. बाकीनां पञ्चस्काण डुविहार, तिविहार तथा चउविहार पण होय ठे. ए रीते पञ्चस्काणने विषे आहारना जेद जाणवा.

हवे नीवी, आंबिल इत्यादिकने विषे कइ वस्तु कटपे, अने कइन कटपे? ए वातनो निर्णय पोत पोतानी स्मृमाचारी उपरथी जाणवो. अनाजोग, सहसात्कार इत्यादिक आगारनुं पञ्चस्काणचाण्यादिकमां कहेलुं प्रकट स्वरूप सिद्धांतना अनुसारे मनमां सारी पेठे राखवुं, एम न करे तो, पञ्चस्काण शुद्ध थवानो संजव रहेतो नथी.

ए मूलगाथाना उत्तरार्थमां आवेला “पडिक्कमिअ” ए पदनी एवी रीते सविस्तर व्याख्या करी. हवे “सुईपूइअ” इत्यादि पदनी व्याख्या करिये ठीए. मलमूत्रनो त्याग, दातण करवुं, जीजनुं घसवुं, कोगला करवा अने सर्वस्नान अथवा देशस्नान इत्यादिक करीने पवित्र थयो ठतो. अहिं पवित्र थवुं ए लोकप्रसिद्ध वातनो अनुवाद मात्र जाणवो. कारण के, मलमूत्र त्याग विगेरे प्रकार लोकप्रसिद्ध होवाथी शास्त्र ते करवा विषेनो उपदेश करतुं नथी. जे वस्तु लोकसंज्ञाथी प्राप्त थती नथी, तेज वस्तुनो उपदेश करवो ए पोतानुं कर्तव्य ठे, एम शास्त्र समजे ठे. मलमलिन गात्र होय तो न्हावुं, झूख लागे तो खावुं, एवी वातोमां शास्त्रना उपदेशनी विलकुल आवश्यकता नथी. तो लोकसंज्ञाथी अप्राप्त एवा इह परलोक हितकारी धर्म मार्गनो उपदेश करवाथीज शास्त्रनी सफलता थाय ठे. एम वीजे ठेकाणे पण जाणी लेवुं. शास्त्रना उपदेश करनारने सावद्य आरंजनी वचनथी अनुमोदना करवी ए पण योग्य नथी. कह्युं ठेके— जे सावद्य अने अनवद्य वचनना जेद विशेषथी जाणतो नथी, ते मुखमांथी एक वचन बोलवा पण योग्य नथी. तो पठी देशना करवानी तो वात शी !

मलमूत्रनो त्याग तो सोन करी निरवद्य तथा योग्य न्यान विगेरे

जोवाना विधिथीज करवो उचित ठे. कह्युं ठे के— मलमूत्रनो त्याग, स्त्री-संज्ञोग, स्नान, स्नोजन, संध्यादिकर्म, देवपूजा अने जप एटलां कार्यो मौन राखीनेज करवां. विवेकविलासमां पण कह्युं ठे के— प्रजाते, सां-यंकाळे तथा दिवसे उत्तर दिशाए अने रात्रिने विषे दक्षिण दिशाए मुख करी, मौन राखी तथा वस्त्र उंठीने मलमूत्रनो त्याग करवो. संपूर्ण नक्षत्रो निस्तेज थए ठते सूर्यविंवनो अर्धो उदय थाय त्यां सुधी प्रजात संध्यानो समय कहेवाय ठे. सूर्यविंवना अर्धा अस्तथी मांडी वे अण नक्षत्रो आकाशमां न देखाय, त्यां सुधी सायं संध्यानो समय जाणवो. मलमूत्रनो त्याग करवो होय तो, ज्यां रक्षा, ठाण, गायोनुं रहे-ठाण, राफडा, विष्टा विगेरे होय, ते स्थान तथा उत्तम वृक्ष, अग्नि, मार्ग, तलाव इत्यादिक, स्नान, नदीतट तथा स्त्रीउं अने पोताना वडिलो एमनी ज्यां दृष्टि पडती होय, एवां स्थानको वर्जवां. आ नियमो उतावल न होय तो साचववा. उतावल होय तो सर्वे नियम साचववाज जोइए एम नथी.

श्री उघनिर्युक्ति आदिक ग्रंथोने विषे पण साधुउनेउदेशीने कह्युं ठे के— ज्यां कोइ माणसनी आवजाव नथी, तथा जे स्थलनी अंदर कोइनी दृष्टि पण पडती नथी, ज्यां कोइने अप्रीति उपजवार्थी शासनना उझाहनुं कारण ताडनादिक थवानो संभव नथी, जूमि सरखी होवार्थी ज्यांथी पडी जवाय नेवुं नथी, नृण आदिक वस्तुथी जे ढंकायलुं नथी, ज्यां वींठी अने कीडीआदिकनो उपद्रव नथी, ज्यांनी जूमि अग्नि विगेरेना तापथी थोटाकालनी अचित्त करेली ठे, जेनी नीचे उंठामां उंठी चार आंगल जूमि अचित्त ठे, वाडी, बंगला इत्यादिकना समीप जागमां जे आवेलुं नथी. उंठामां उंठुं एक द्वायज विस्तारवालुं, उंदर, कीडी प्रमुखनां थिल. त्रसजीव अने ज्यां बीज (सचित्त धान्यना दाणा प्रमुख) नथी, गंधा न्यंनिलने (स्यलने) विषे वर्डीनीतिनो तथा लघुनीतिनो त्याग करवां. उपर नृण आदिक वस्तुथी ढंकायलुं स्थल नहीं जोइए एम कह्युं एनुं कारण के. ढंकायलुं स्थल होय तो त्यां वींठी विगेरे करडवानो संभव रहें ठे. तथा वर्डीनीति विगेरेथी कीडी प्रमुख चाली जाय मांटे नृणादिक ढंकायलुं नहीं होवुं जोइए, तमज ज्यांनी जूमि थोडा कालनी

अचित्त करेली ठे, एम कहेवानुं कारण के, अग्निनो ताप विगेरे करीने अचित्त करेली चूमि बे महिना सुधी अचित्त रहे ठे, अने ते पठी मिश्र थाय ठे. जे चूमिण चोमासामां गाम वस्थुं होय, ते चूमि वार वर्ष सुधी शुद्ध स्थंमिल रूप जाणवी. वडी कह्युं ठे के— दिशा धारीने बेसवुं, पवन, गाम तथा सूर्य एमनी तरफ मुख करीने बेसवुं नही, ठायाने विषे त्रण वार पूंजी, “अणुजाणह जस्सग्गो” कही, पोताना शरीरनी शुद्धि थाय तेम वडीनीति लघुनीतिनो त्याग करवो. उत्तर अने पूर्व दिशा त्रणी मुख करवुं सारुं ठे. दक्षिण दिशाने विषे करे तो राक्षस, पिशाचादिक आवी पडे ठे. पवन सामुं मुख करे तो नासिकाने पीडा थाय, सूर्य अने गाम सामुं मुख करे तो निंदा थाय. जो ठाया जीव उत्पत्ति वाढी होय तो त्यांथी वेगळे जडने त्याग करवो. ठाया न होय तो तडकामांज त्याग करवो. त्याग करीने एक मुहूर्त (बे घडी) सुधी त्यां बेसवुं. लघुनीति रोके तो नेत्रपीडा थाय, अने वडीनीति रोके तो जीवितनी हानि थाय, ऊर्ध्व वायुने (उडकारने) रोके तो कोढ रोग थाय, अथवा त्रणेना रोकवाथी घेलापणुं नीपजे. वडीनीति, लघुनीति, सलेखम इत्यादिकनो त्याग करतां पहेलां “अणुजाणह जस्सग्गो” एम कहेवुं. तथा त्याग करी रह्या पठी तुरत “बोसिरे” एम त्रण वार मनमां चिंतववुं. सलेखम प्रमुखने धूलथी ढांकवानी पण यतना करवी, न करे तो तेने विषे असंख्याता समूर्धिम मनुष्यनी उत्पत्ति थाय तथा तेमनी विराधना प्रमुख दोष लागे ठे. श्रीपन्नवणा सूत्रमां प्रथम पदने विषे कह्युं ठे के— हेजगवंत ! समूर्धिम मनुष्य शी रीते उत्पन्न थाय ठे ? उत्तरः— हे गौतम ! पिस्तालीश लाख जोजनवाला मनुष्यक्षेत्रने विषे, अढीदीप समुद्रनी अंदर, पंदर कर्मचूमिने विषे, तथा ठप्पन्न अंतर्धीपने विषे, गर्जज मनुष्यनी विष्टा, मूत्र, बलखो, नासिकानो मल, वमन, पित्त, वीर्य, पुरुषवीर्यमां मिश्रथचेतुं स्त्रीवीर्य (लोही), वहार काढी नांखेला पुरुषवीर्यना पुज्जल, जीव रहित कलेवर, स्त्रीपुरुषनो संयोग, नगरनी खाल तथा सर्वे अशुचि स्थानक एमने विषे समूर्धिम मनुष्य उत्पन्न थाय ठे. अंगुलना असंख्यातमा जाग जेटली अवगाहनावाला. असंझी, मिथ्यादृष्टि, अज्ञानी, सर्व पर्याप्तिए अपर्याप्त अने अंतर्मुहूर्त

आयुष्यवाला एवा ते संमूर्द्धिम मनुष्य (अंतर्मुहूर्तमां) काल करे ठे. उपर "सर्वे अशुचि स्थान" एम कह्युं, तेथी जे कांइ मनुष्यना संसर्गथी अशुचि थाय ठे, ते सर्व स्थानक लेवां एम पन्नवणानी वृत्तिमां कह्युं ठे.

दातण विगेरे करवुं होय तो दोष रहित (अचित्त) स्थानके जाणीता वृद्धना अचित्त अने कोमल दंतकाष्ठथी अथवा दांतनी दृढता करनार एवुं तर्जनी आंगलीथी घसीने करवुं. दांत तथा नाक विगेरेनो मल नांख्यो होय, ते उपर धूल ढांकवा प्रमुख यतना अवश्य राखवी. व्यवहार शास्त्रमां तो आ रीते कह्युं ठे:- दांतनी दृढताने अर्थे प्रथम तर्जनी आंगलीथी दांतनी दाढ्यो घसवी. पठी यृतनाथी दातण करवुं. जो पाणीना पहेला कोगलामांथी एक विंडु कंठमां चाढ्यो जाय, तो समजवुं के, आजे नोजन सारुं मलशे. सरल, गांठ विनानुं, सारो कूचो थाय एवुं, पातली अणीवालुं, दश आंगल लावुं, कनिष्ठा आंगलीना टूंक जेटलुं जाहुं एवुं जाणीता वृद्धनुं दातण कनिष्ठिका अने अनामिका आंगलीने वच्चे लइने दातण करवुं. ते वखते जमणी अथवा मावी दाढना तले घसवुं. दांतना मांसने पीडा उपजाववी नहीं. स्वस्थ थइ घसवामांज मन राखवुं. उत्तर अथवा पूर्वदिशा जणी मुख करीने वेसवुं. वेसवानुं आसन स्थिर राखवुं, अने घसती वखते मौन रहेवुं. दुर्गधवालुं, पोलुं, सूकायलुं, मीठुं, खाटुं अने खारुं एवुं दातण वर्जवुं. व्यतिपात, रविवार सूर्यसंक्रांति, चंद्र सूर्यनुं ग्रहण, नोम, आठम, पडवो, चौदश, पूनम, अने अमास एठ दिवसने विषे दातण करवुं नहि. दातण न मले तो वार कोगला करीने मुग्धशुद्धि करवी, अने जीत उपरनो मल तो दररोज जनारवो. जीत साफ करवानी पट्टीथी अथवा दातणनी फाड(चीरी)थी हलवे हलवे जीत घनीने आंगल चांस्का स्थलने विषे दातण फेंकी देवुं. दातण पोतानी तामुं अथवा शांत दिशामां पडे तो किंवा जंचुं रहे तो सुखने अर्थे जाणवुं, अने एथी वीजी कोइ रीते पडे तो दुःखने अर्थे समजवुं. काणमात्र जंचुं रद्दीने जो पडी जाय तो, ते दिवसे मिष्टानना लाज मले ते एम शास्त्रना जाण लांको कहे ठे. खांणी, श्वास, ज्वर, अर्जाण, शोका, तृष्णा (तरस), मुखपाक (मोहुं आववुं) ए जेने अर्थे होय.

१ अंगुली २ पंजरी ३ टांगी आंगली. ४ टांगी आंगलीनी जांणी.

अथवा जेने माथानो, आंखनो, हृदयनो अने काननो रोग थयो होय, ते माणसे दातण करवुं नहि.

पठी स्थिर रहीने नित्य केश (बाल) समारवा. पोताना माथाना बाल पोते समकाले बे हाथे समारवा नहि. तिलक जोवाने अर्थे अथवा मंगलने अर्थे आरिसामां मुख जोवाय ठे. जो पोतानो देह आरिसामां मस्तक रहित देखाय तो पंदर दिवसे पोतानुं मरण थाय एम जाणवुं. उपवास, पोरिसी इत्यादि पञ्चस्काण करनारने तो दातण प्रमुख कस्या विना पण शुद्धि जाणवी. कारण के, तपस्यानुं फल बहु म्होदुं ठे. लोकमां पण उपवासादिक होय, त्यारे दातण प्रमुख कस्या वगर पण देवपूजादिक कराय ठे. लौकिक शास्त्रमां पण उपवासादिक होय, त्यारे दातण प्रमुख करवानो निषेध कस्यो ठे. विष्णुऋक्ति चंद्रोदयमां कहुं ठे के— पडवे, अमास, ठष्ठ अने नोम एटली तिथिने विषे, मध्यान्हने समए, तथा उपवासनो, संक्रातिनो अने श्राद्धनो दिवस होय त्यारे दातण न करवुं. कारण के, उपर कहेला दिवसे दातण करे तो सात कुलनो नाश थाय ठे. व्रतने विषे ब्रह्मचर्य, अहिंसा, सत्य वचन अने मांसनो त्याग ए चार नियम नित्य पालवा. वारंवार पाणी पीवाथी, एक वखत पण तांबूल चक्षण करवाथी, दिवसे सुवाथी, अने स्त्रीनो संग करवाथी उपवासने दोष लागे ठे.

ज्यां कीडियोनां नगरां, लीलफूल, कुंथुआ इत्यादिक जीवोनी उत्पत्ति न होय, तथा ज्यां उंचा नीचापणुं, पोलाण विगेरे दोष न होय, ए वा स्थानके संपातिम जीवोनी रक्षा विगेरेनी यतना राखीने परिमित अने वस्त्रथी गालेला पाणीथी न्हावुं. दिनकृत्यमां कहुं ठेके— ज्यां त्रस प्रमुख जीव नथी, एवा शुरू चूमिजागने विषे अचित्त अथवा गलेला सचित्त पाणीथी विधि प्रमाणे न्हाइने इत्यादि. व्यवहार शास्त्रमां तो एम कहुं ठे के— नम्र, रोगी, मुसाफरी करीने आवेला, सारां वस्त्र तथा अलंकार पहरेला. जोजन करी रहेला. पोताना सगा बहालाने बलावीने आवेला अने कांइ पण मंगलिक कार्य करी रहेला एटला लोकोण न्हावुं नहीं. अजाण्या, विषम मार्गवाला, चंमालादिक मलिन लोकोण दू-

पित्त करेला, वृद्धोथी ढंकायला अने शेवालवाला एवा पाणीमां न्हावुं ठी-
क नथी. ठंमा पाणीथी न्हाइ तुरत उष्ण (गरम) अन्न तथा गरम
पाणीथी न्हाइने तुरत ठंमुं अन्न न्हाण न करवुं. अने गमे तेवा पाणी-
थी न्हाया पठी शरीरे तेल चोपडवुं कोइ समये पण न करवुं. न्हा-
एला पुरुषनी ठाया जो विन्न जिन्न अथवा विद्रूप देखाय, दांत मांहो
मांहे घसाय, अने शरीरे मृतकलेवर जेवो गंध आवे तो त्रण दिवस-
मां तेनुं मरण थाय. न्हाइ रह्या पठी जो तुरतज ठाती अने वे पग सूकाइ
जाय, तो ठेठे दिवसे मरण थाय एमां संशय नथी. स्त्रीसंग कस्यो होय,
उलटी थइ होय, स्मशानमां चितातो धूमाडो लाग्यो होय, मावुं स्वप्न
आव्युं होय, अने हजामत करावी होय तो गाळेला शुद्ध जलथी न्हावुं.

तेलमर्दन, स्नान अने चोजन करी तथा आचूषण पहेरी रह्या पठी,
यात्राना तथा संग्रामना अवसरे, विद्याना आरंभमां, उत्सवमां, रात्रिए,
संध्या समये, कोइ पर्वने दिवसे तथा (एक वार हजामत कराव्या पठी)
नवमे दिवसे हजामत न कराववी. पखवाडीयामां एक वार दाढी, मूठ,
माथाना बाल तथा नख कढाववा, पण उत्तम पुरुषे पोताना हाथथी पो-
ताना बाल तथा पोताना दांतनी अणीथी पोताना नख न काढवा.

जलस्नान. (जलथी न्हावुं) शरीरने पवित्र करी, सुख उपजावी परं-
पराय जावशुद्धिनुं कारण थाय ठे. श्रीहरिचंद्रसूरिए वीजा अष्टकमां
कवुं ठे के—प्राये वीजा त्रस प्रमुख जीवने उपद्रव न थाय, तेम शरीरना
त्वचा (चामडी) प्रमुख जागनी कृणमात्र शुद्धिने अर्थे जे पाणीथी
न्हाय ठे. तेने उच्यस्नान कहे ठे. सावद्य व्यापार करनारो गृहस्थ आ
उच्यस्नान यथाविधि करीने देवनी तथा साधुनी पूजा करे तो तेने ए
स्नान पण शुभ करनारुं ठे. कारण के, ए उच्यस्नान जावशुद्धिनुं कारण
ठे. अने उच्यस्नानथी जावशुद्धि थाय ए वात अनुभवसिद्ध ठे. माटे
उच्यस्नानमां कांश्चक अष्काय विगधनादि दोष ठे, तो पण वीजा समकित
शुद्धि विगरे वणा गुणा होवार्थी ए (उच्यस्नान) गृहस्थने शुभकारी
जाणवुं. कवुं ठे के—पुत्रानेविषे जीवहिंसा थाय ठे, ते निषिद्ध ठे. तो पण
जिनेश्वर नगवाननी पूजा समकित शुद्धिनुं कारण ठे, माटे निरवद्य
(शुद्ध) जाणवी. सिद्ध ए थयुं के, देवपूजादिक कार्य करवुं होय तो-

ज गृहस्थने द्रव्यस्नाननी अनुमोदना (सिद्धांतमां) कही ठे. माटे द्रव्य-
स्नान पुण्यने अर्थे ठे, एम जे केटलाक कहे ठे, ते दूर कळुं एम जाणवुं.
तीर्थमां करेला स्नाने करीने देहनी कांश्क शुद्धि आय ठे, परंतु जीवनी
तो एक अंशमात्र पण शुद्धि थती नथी. स्कंदपुराणमां काशीखंभने
विषे ठहा अध्यायनी अंदर कळुं ठे के- डुराचारी पुरुषो हजारो चार
(मान विशेष) माटीथी, शेंकडो घडा पाणीथी तथा शेंकडो तीर्थोंना
जलथी न्हाय, तो पण शुद्ध थता नथी. जलचर जीव जलमांज उत्पन्न
थाय ठे, अने जलमांज मरण पामे ठे; पण मनना मल नहि धोवा-
याथी तेउ स्वर्गे पण जता नथी. जेनुं चित्त शमदमादिकथी, मुख सत्य-
वचनथी अने शरीर ब्रह्मचर्यथी शुद्ध ठे, ते गंगानदीए गया विना पण
शुद्धज ठे. जेनुं चित्त रागादिकथी, मुख असत्य वचनथी अने शरीर
जीवहिंसादिकथी मलिन होय, ते पुरुषथी गंगानदी पण वेगळी रहे ठे.
जे पुरुष परस्त्रीथी, परद्रव्यथी अने पारको डोह (वैर) करवाथी वे-
गळो रहे, तेने उदेशीने गंगानदी पण कहे ठे के-ए पुरुष क्यारे आवीने
मने पवित्र करशे ?

एना उपर एक कुलपुत्रनुं दृष्टांत ठे, ते आ प्रमाणे:- कोशएक कु-
लपुत्र गंगा प्रमुख तीर्थने विषे जतो हतो, तेने तेनी माताए कळुं के,
“हे वत्स ! तुं ज्यां न्हाय, त्यां ए म्हारा तुंवडाने पण न्हरावजे.” एम
कही तेने तेनी माताए एक तुंवडुं आप्थुं. कुलपुत्र पण गंगा प्रमुख ती-
र्थे जइ माताना वचन प्रमाणे पोतानी साथे तुंवडाने न्हवरावी घेर
आव्यो. त्वारे माताए ते तुंवडानुं शाक रांधी पुत्रने पीरस्थुं. पुत्रे कळुं.
“बहुज कडवुं ठे.” माताए कळुं. “जो शेंकडो चार न्हवराव्याथी पण ए
तुंवडानी कडवाश न गर्ई, तो स्नान करवाथी ल्हारुं पाप शी रीते जतुं
रळुं ? ते (पाप) तो तपस्या रूप क्रियानुष्ठानथीज जाय.” मातानां
एवां वचनथी कुलपुत्र प्रतिबोध पास्यो.

असंख्यात जीवमय जल, अनंत जीवमय शेवाळादिक अने अण-
गल पाणी होय तो तेमां रहेला पूरा प्रमुख ब्रह्मजीव एमनी विराधना
थती होवाथी स्नान (न्हावुं) दोषवाळुं ठे. ए वान प्रसिद्ध ठे. जल जीव-
मय ठे ए वात लौकिकमां पण कही ठे. उत्तरसीमांलासां कळुं ठे के-

करोलियाना मुखमांथी नीकलेला तंतु उपरथी गळीने पडेला पाणीना एक विंडुमां जे सूक्ष्म जीवो ठे, ते जो चमर जेटला थाय, तो त्रणे जगत्मां समाय नहीं. इत्यादि.

हवे चावस्नान कहे ठे:— ध्यान रूप जलथी कर्म रूप मल दूर करवाथी जीवने जे सदाकाल शुद्धतानुं कारण ते चावस्नान कहेवाय ठे. कोइ पुरुषने ड्रव्यस्नान करे ठते पण जो गूमडां प्रमुख ऊरतां होय तो, तेणे पोतानी चंदन, केसर, पुष्प प्रमुख सामग्री आपीने बीजा माणस पासे जगवान्नी अंगपूजा कराववी; अने अग्रपूजा, तथा चावपूजा पोते करवी. शरीर अपवित्र होय तो पूजाने बदले आशातना थवानो संभव ठे. माटे पोते अंगपूजा करवानो निषेध कस्यो ठे. कस्युं ठे के— जे अपवित्र पुरुष संसारमां पडवानो जय न राखतां देवपूजा करे ठे, अने जे पुरुष चूमि उपर पडेला फूलथी पूजा करे ठे, ते बन्ने चंमाल जाणवा. ए उपर दृष्टांत ठे ते आ प्रमाणे:—

कामरूप नगरमां एक चंमालने पुत्र थयो. ते थतांज तेनो पूर्वजवनो वेरी कोइ व्यंतर देवता हशे तेणे तेने हरण करी वनमां मूक्यो. एटलामां कामरूप नगरनो राजा रयवाडीए नीकल्यो ठे. तेणे वनमां ते बालकने दीठो. राजा पुत्रहीन हतो तेथी तेणे ते ग्रहण कस्यो, पाळ्यो, अने तेनुं पुण्यसार एतुं नाम दीधुं. पुण्यसार तरुण अवस्थामां आव्यो, त्यारे पिताए तेने राज्य सांपीने दीक्षा दीधी. केटलेक काले कामरूप नगरना राजा केवली अइ कामरूप नगरमां आव्या. पुण्यसार, केवलीने वेदना करवा गयो, सर्व नगरना जनो बांढवा आव्या. पुण्यसारनी माता चंमाली पण त्यां आवी. पुण्यसार राजाने जोइ चंमालीना स्तनमांथी दूध ऊरवा लाग्युं. त्यारे पुण्यसार राजाए केवली जगवान्ने एनुं कारण पुत्र्युं. केवलीए कस्युं. “हे राजन् ! आ त्हारी माता ठे. तुं वनमां पड्यो हतां ते म्हागा हाथे आव्यो.” पुण्यसारे पातुं केवलीने पूव्युं. “हे जगवन ! कया कर्मथी तुं चंमाल थयो.” केवलीए कस्युं. “पूर्वजवं तुं व्यवहारी हतां. एक वयंत जगवाननी पूजा करतां “चूमि उपर पडेलुं फुल नटाव्युं नहीं.” एम जाणतां वतां पण तें चूमि उपर पडेलुं फुल अ-वहायी जगवान उपर चटाव्युं. तेथी तुं चंमाल थयो. कस्युं ठे के— जे

पुरुष एतुं फल, फूल अथवा नैवेद्य जगवान्ने अर्पण करे, ते प्राये पर-
जवे नीचगोत्र कर्म बांधे ठे. त्हारी माताए पूर्वजवे रजस्वला ठतां देव-
पूजा करी, ते कर्मथी ए चंमाली अइ.” केवलीनां एवां वचन सांजली
वैराग्यथी पुण्यसार राजाए दीक्षा लीधी. एवी रीते अपवित्र ठतां तथा
जूमी उपर पडेला फूलथी देवपूजा करवा उपर चंमालनी कथा.

माटे जूमि उपर पडेलुं फूल सुगंधि होय, तो पण ते जगवान्ने च-
ढाववुं नहीं, अने थोडी अपवित्रता होय तो पण जगवान्ने अडवुं न-
हि. विशेषे करी स्त्रीजंए रजस्वलापणामां विलकुल प्रतिमाने स्पर्श क-
रवो नहि. कारण के, म्होटी आंशातना प्रमुख दोष लागे ठे. न्हाइ
रह्या पठी पवित्र, कोमल अने सुगंधि एवा काषायिकादि वस्त्रे करी
अंग ढहोइ (पलालेलुं) पोतियुं मूकी वीजुं पवित्र वस्त्र पहेरी इत्यादि
युक्तिथी जीने पगे जूमिने स्पर्श न करतां पवित्र स्थानके आववुं. उत्तर
दिशा तरफ मुख करीने चलकतां, नवां, पूरेपूरां, सांधेलां नहीं, अ-
ने पहोलां एवां वे श्वेत वस्त्रमांथी एक पहेरवुं तथा वीजुं उंढवुं. कळुं
ठे के— जोगवाइ होय ते प्रमाणे जलादिकथी शरीर शुद्धि करीने धो-
एलां, धूप दइ सुगंधि करेलां अने पवित्र एवां वे वस्त्र धारण करवां.
लोकने विषे पण कळुं ठे के— हे राजन् ! देवपूजामां सांधेलुं, वलेलुं,
अने फाटेलुं वस्त्र न लेवुं. तथा पारकुं पण धारण न करवुं. एक वार प-
हेरेलुं वस्त्र, जे वस्त्र पहेरीने मलोत्सर्ग (वडीनीति), मूत्र तथा स्त्री-
संग कस्यो होय, ते वस्त्र देवपूजामां वर्जवुं. एकज वस्त्र धारण करीने
जमवुं नहि, तथा पूजा करवी नहि. स्त्रीजंए पण कांचली वगर देवपू-
जा न करवी. आ उपरथी एस सिद्ध थयुं के, पुरुषोने वे वस्त्र वगर
अने स्त्रीजंने त्रण वस्त्र वगर देवपूजा प्रमुख करवुं कटपे नहि. धोएलुं
वस्त्र मुख्य पदार्थी तो क्षीरोदक प्रमुख वहुं उंचुं अने ते श्वेतवर्णज रा-
खवुं. उदायन राजानी राणी प्रजावती प्रमुखनुं पण श्वेत वस्त्रज निशि-
ठादिक ग्रंथमां कळुं ठे. दिनकृत्यादिक ग्रंथोमां पण कळुं ठे के— सेअ-
वहनिअंसणोत्ति” (एटले श्वेतवस्त्र पहेरनार इत्यादि) क्षीरोदक प्र-
मुख वस्त्र राखवानी शक्ति न होय तो. डुकुल (रेशमी वस्त्र) प्रमुख
श्रेष्ठ वस्त्रज राखवुं. पूजा पौडशकमां कळुं ठे के— “सित्तशुनत्रयणोत्ति”

एनी टीकामां कहुं ठे के— श्वेत अने शुभ वस्त्र पहेरी पूजा करवी. अहिं शुभ वस्त्र ते पट्टयुग्मादिक राता, पीला प्रमुख वर्णनुं लेवाय ठे. “एग साडियं उत्तरासंगं करेइ” (एटले एगसाडी उत्तरासंग करे.) इत्यादिक सिद्धांतनां प्रमाणचूत वचन ठे, तेथी उत्तरीय वस्त्र अखंफज राखवुं. वे अथवा तेथी वधारे ककडा सांधेला न राखवा. “ डुकुल (रेशमी) वस्त्र पहेरीने चोजनादिक करे तो पण ते अपवित्र थतुं नथी,” ए लोकोक्ति आ (पूजाणा) विषयमां प्रमाणचूत न मानवी. परंतु बीजा वस्त्रनी पेठे डुकुल वस्त्र पण चोजन, मल, मूत्र तथा अशुचि वस्तुनो स्पर्श वर्जवा प्रमुख उपायथी साचत्वुं जोइए. जेम वपराय तेम धोवुं, धूप देवो इत्यादि संस्कार करीने पावुं पवित्र करवुं. तथा ए (पूजा संवंधी) वस्त्र थोडी वारज वापरवुं. परसेवो, नाकनो मल प्रमुख ए वस्त्रथी व्होवुं नहि. कारण के, तेथी अपवित्रपणुं उपजे ठे. वापरेला बीजा वस्त्रथी ए वस्त्र वेगलुं मूकवुं. प्राये पूजानुं वस्त्र पारकुं न लेवुं. विशेषे करी वालक, वृद्ध, स्त्रीं प्रमुखनुं तो नज लेवुं.

संचलाय ठे के— कुमारपाल राजानुं उत्तरीय वस्त्र वाहड मंत्रीना न्दाना चाइ चाहडे वापसुं, त्यारे राजाए कहुं के “नवुं वस्त्र मने आप” चाहडे कहुं के. “आवुं नवुं वस्त्र तो सवालदानुं वंवेरापुरीने विपे ज थाय ठे, अने ते त्यांथी त्यांना राजाए वापरेलुंज अहिं आवे ठे.” पठी कुमारपाले नहि वापरेलुं एक डुकूल (रेशमी) वस्त्र वंवेराना राजा पासे माग्युं, पण ते तेणे आप्युं नहि. त्यारे कुमारपाल राजाए रुष्ट थइ चाहटने “घणुं ड्रव्य दान न करवुं” एम कहीने साथे सैन्य आपी मोकल्यो. श्रीजे प्रयाण चाहडे जंनारी पासे लक्ष ड्रव्य माग्युं, त्यारे तेणे आप्युं नहि. तेथी तेणे तेने काडी मृक्यो, अने यथेष्ठ दान दइ रात्रिए चउदसो उंटडीन्वार साथे जइ वंवेरापुरने वीक्षुं. त्यारे नगरमां सातसो कन्याउंना विवाहना समय दतो, तेमां विध न आवे माटे ते रात्रि वीती जाय त्यां सुधी विलंब करीने प्रजात काल थतांज चाहडे दुर्ग (किल्लो) समतगत करवो. तेणे मानकोट नोनया अने अग्यारसो घोडा वंवेराना राजाना हींवा. अने वगडवी दुर्गेनुं चण करी नाग्युं. ते देशमां गोलाना चामीनी (कुमारपालनी) थाला चलावी. अने सातसो सालवीने उ-

त्सव सहित पोताना नगरमां लइ आव्यो. कुमारपाले कह्युं. “बहु उदारता ए एक त्हारामां दोष ठे. तेज दोष तने दृष्टि दोषथी पोतानुं रक्षण करवानो एक मंत्र ठे एम हुं जाणुं तुं. कारण के, तुंम्हाराकरतां पण ड्रव्यनो व्यय अधिक करे ठे.” चाहडे कह्युं. “मने म्हारा स्वामिनुं बल ठे तेथी हुं अधिक व्यय करुं तुं. आप कोना बलथी अधिक व्यय करो. ?” चाहडनां एवां चतुरतानां वचनथी कुमारपाल प्रसन्न थयो, अने तेणे बहुमान करी चाहडने “राजघरट्ट” एवुं विरुद आप्युं. बीजाए वापरेहुं वस्त्र न लेवुं ते उपर ए दृष्टांत कह्युं.

तेमज, पोते सारा स्थानकथी अथवा पोते जेना गुण जाणतो होय, एवा सारा माणस पासेथी पात्र, ढांकणुं, लावनार माणस, मार्ग ए सर्वेनी पवित्रतानी यतना राखवा प्रमुख युक्तिथी पाणी, फूल इत्यादिक वस्तु लाववी. फूल प्रमुख आपनारने सारुं मूढ्य विंगेरे आपीने राजी करवो. तेमज, सारो मुखकोश बांधी पवित्र चूमि जोइ युक्तिथी जेमां जीवनी उत्पत्ति न होय, एवां केशर, कर्पूर प्रमुख वस्तुथी मिश्र करेलुं चंदन घसवुं. वीणेल्ला अने जुंचा आखा चोखा, शोधेलो धूप अने दीप, एवुं नहि थएलुं एवुं सरस नैवेद्य तथा मनोहर फल इत्यादि सामग्री एकठी करवी. एवी रीते ड्रव्य शुद्धि कही. राग, द्वेष, कपाय, ईर्ष्या, इहलोकनी तथा परलोकनी इच्छा, कौतुक तथा चित्तनी चपलता इत्यादि दोष मूकीने चित्तनी एकाग्रता राखवी ते जावशुद्धि जाणवी. कह्युं ठे के—मन, वचन, काया, वस्त्र, चूमि, पूजानां उपकरण अने स्थिति (आसन प्रमुख) ए सातेनी शुद्धि जगवान्नी पूजा करती वेलाए राखवी.

एवी रीते ड्रव्यथी अने जावथी शुद्ध थएलो मनुष्य गृहचैत्यमां (घर देरासरमां) प्रवेश करे. कह्युं ठे के—पुरुष जमणो पग आगल मूकीने जमणी वाजूए यतनाथी प्रवेश करे, अने स्त्री ऋवो पग आगल मूकीने नावी वाजूए यतनाथी प्रवेश करे. पूर्व अथवा उत्तर दिशाए मुख करीने वाम (ऋवी) नाडी चालते ठते मोन करी सुगंधि अने मधुर ड्रव्यथी जगवान्नी पूजा करवी. इत्यादि वचनमां कव्या प्रमाणे त्रण निसिही करी. त्रण प्रदक्षिणा चित्तवी तथा बीजो पण विधि साचवी पवित्र पाटदा प्रमुन्व आसन उपर पद्मासनादिक सुखकारक आसने वेत्तवुं. पठी चंदनना पा-

त्रमांथी थोडुं चंदन बीजा पात्रमां अथवा हाथ उपर लइ कपालमां तिलक करी तथा हाथे सुवर्णनां कंकण अने चंदननो लेप करी तथा धूप दइ वे हाथे जिनेश्वर जगवान्नी अग्रपूजा, अंगपूजा तथा जावपूजा करवी. ते पठी पूर्वे करेलुं अथवा न करेलुं पञ्चस्काण जगवान्नी साखे उच्चरवुं. ए प्रकारे पांचमी गाथानो अर्थ अयो.

(मूलगाथा)

विहिणा जिणं जिणगिहे,
गंतुं अच्चेइ उचिअचिंतरउ ॥

उच्चरइ पञ्चस्काणं,

दढपंचाचारगुरुपासे ॥ ६ ॥

जावार्थः— उपरली गाथामां “विधिना” (विधिथी) एपद ठे, ते सर्व ठेकाणे जोडवुं. ते आ रीतेः— पठी विधिथी जिनमंदिरे जइ, विधिथी उचितचिंता (विचार) करतो ठतो विधिथी जगवान्नी पूजा करे.

ते विधि आ प्रमाणेः— जो राजा प्रमुख म्होटो ऋद्धिवंत पुरुष होय तो “सर्व ऋद्धिथी, सर्व दीप्तिथी, सर्व धूतिथी, सर्व बलथी, सर्व प-राक्रमथी” इत्यादि आगम वचन ठे तेथी ते (पुरुष) जिनशासननी प्रजा-वनाने अर्थे म्होटी ऋद्धिथी दशार्णजइ राजानी पेठे जिनमंदिरे जाय.

जेम ते दशार्णजइ राजा “पूर्वे कोइए वांध्या नहि एवी म्होटी ऋद्धिथी हुं वीर जगवान्ने वंदना करुं ” एवा अहंकारथी म्होटी ऋद्धि-मज्जा करी पांतानी अंतःपुरनी स्त्रीउने सर्वांगे शृंगार पहेरावी सारा हा-थी, बोटा, रथ प्रमुख चतुरंग नैन्य साथे लइ हस्तिदंतनी, रूपानी त-था नोनानी पांचने पालर्गीउमां वेसारी श्री वीरजगवान्ने वंदना कर-या आव्यो. तेनो (दशार्णजइ राजानो) मद दूर कववाने अर्थे सौधमे-उं वीरजगवान्ने वंदना करवा आवनां दिव्य ऋद्धि विदुर्वा. तुद्धत ऋ-पिसंजइ नवयमां कर्णुं ठे के— चांसठ वृजार हाथी. ते प्रत्येक हाथीने

पांचसे चार मुख, प्रत्येक मुखे आठ दांत, प्रत्येक दांतने विपे आठ वाव्यो, प्रत्येक वाव्यमां लाख पांखडीनां आठ कमल, प्रत्येक पांखडी उपर बत्रीसबद्ध दिव्य नाटक, प्रत्येक कर्णिकामां एकेक दिव्य प्रासाद, अने प्रत्येक प्रासादमां अग्रमहिषीनी साथे इंद्र (जगवान्ना गुण) गाय ठे. एवी ऋद्धिथी ऐरावण हाथी उपर बेसी आवता इंद्रने जोइ जेनी प्रतिज्ञा पूर्ण थइ नहि एवा दशार्णचंद्र राजाए दीक्षा लीधी.

आ विषयमां पूर्वाचार्योए करेली हाथीना मुख प्रमुख वस्तुनी गणत्री देखाडनारी गाथाउं ठे तेनो अर्थ आ रीते:- एक हाथीने पांचसे चार मुख, चार हजार ठन्नु दांत, बत्रीश, हजार सातसो अडसठ वाव्यो, बे लाख बासठ हजार एकसो चुम्मालीश कमल. कर्णिका प्रासादनी अंदर आवेला नाटकनी संख्या कमल जेटलीज. ठवीससो कोड, एकवीस कोड अने चोपन लाख एटली एक हाथीना कमलदलनी संख्या शकेंद्रनी जाणवी.

हवे चोसठ हजार हाथीनां सर्वेनां मुख, दांत प्रमुख वस्तुनी संख्या जेगी कहीए ठीए. सर्वे हाथीनां मुख त्रण, कोड, सत्तावीस लाख, अडसठ हजार. सर्वेना दांतनी संख्या ठवीस कोड, एकवीस लाख, चोपन हजार. सर्वे वावडीनी संख्या वसे कोड, नवकोड, इकोतेर लाख, वावन हजार. सर्वे कमलनी संख्या एक हजार कोड, ठसे कोड, सित्तोतेर कोड, व्होतेर लाख, सोल हजार. सर्वे पांखडीनी तथा नाटकनी संख्या सोल कोडाकोडी, सित्तोतेर लाख कोड, व्होत्तेर हजार कोड, एकसोने साठ कोड.

हवे सर्वे नाटकना रूपनी संख्या पांचसे कोडाकोडी, ठत्रीस कोडाकोडी, सत्याशी लाख कोड, नव हजार कोड, एकसो कोड अने वीस कोड. ए सर्व संख्या आवश्यक चूर्णिमां कही ठे. प्रत्येक प्रासादने विपे आठ अग्रमहिषीनी साथे इंद्र जगवान्ना गुण गाय ठे, एम कळुं. त्यां अग्रमहिषीनी संख्या कमल जेटली जाणवी. इंद्राणीनी संख्या तो, तेर हजार कोड, चारसोने एकवीस कोड. शित्तोतेर लाख, अष्टावीस हजार एटली जाणवी. एकेक नाटकमां सरखां ठे रूप, शृंगार अने नाट्योपकरण जेनां एवां एकसो आठ दिव्यकुमार अने तेटलीज देवक

न्या होय. एमज १ शंख, २ शृंग, ३ शंखिका, ४ पेया, ५ परिपरिका, ६ पणव, ७ पटह, ८ चंजा, ९ होरंजा, १० जेरी, ११ ऊह्वरी, १२ डुंडुची, १३ मुरज, १४ मृदंग, १५ नांदीमृदंग १६ आलिंग, १७ कुस्तुंब, १८ गोमुख, १९ मादल, २० विपंची, २१ वल्लकी, २२ त्रामरी, २३ षड्त्रामरी, २४ परिवादिनी, २५ वव्वीसा, २६ सुघोषा, २७ नंदिघोषा, २८ महती, २९ कव्वपी, ३० चित्रवीणा, ३१ आमोट, ३२ जांऊ, ३३ नकुल, ३४ तूणा, ३५ तुंबवीणा, ३६ मुकुंद, ३७ हुकुका, ३८ चिच्चिकी, ३९ करटीका, ४० किंकिम, ४१ क्किणित, ४२ कडंवा, ४३ दर्दरक, ४४ दर्दरिका ४५ कुस्तुंबर, ४६ कलसिका, ४७ तल, ४८ ताल, ४९ कांस्यताल, ५० गिरिसिका, ५१ मकरिका, ५२ शिशुमारिका, ५३ वंश, ५४ वाली, ५५ वेणु, ५६ परिडी, ५७ बंधूक प्रमुख विविध वाजिंत्रना वगाडनार प्रत्येकमां एकसोने आठ जाणवा. ३ शंखिकां एटले तीक्ष्ण स्वरवालो न्हानो शंख होय ठे, अने शंखनो तो गंजीर स्वर होय ठे. ४ पेया ते म्होटी काहला जाणवी. ५ परिपरिका एटले करोलियाना पडथी बंधायलुं एक मुखवाजिंत्र ठे. ६ पणव ते पटह विशेष अथवा चांरुपटह जाणवो. ७ चंजा एटले ढक्का अने ९ होरंजा एटले महाढक्का. १० जेरी ते ढक्का जेवा आकारनो वाव विशेष ठे. ११ ऊह्वरी ते चामडाथी वींटायली पहोली अने बलयाकार जाणवी. १२ डुंडुची ते जेरी सरखा आकारनुं सांकडा मुखनुं देववाद्य ठे. १३ मुरज एटले म्होटी मादल. १४ मृदंग एटले न्हानो मादल. १५ नांदीमृदंग ते एक वाजूथी सांकडो अने वीजी वाजूथी पहोलो होय ठे. १६ आलिंग ए एक मुरजनी जाति ठे. १७ कुस्तुंब ते चामडाथी बंधायलुं घटा जेवुं वाजिंत्र जाणवुं. १९ मादल ते वे वाजूथी सरखो होय ठे. २० विपंची ते त्रण तांतनी वीणा होय ठे. २१ वल्लकी एटले सामान्य वीणा. २४ परिवादिनी एटले सात तांतनी वीणा. २८ महती एटले नो नारनी वीणा. ३५ तुंबवीणा ते तुंबडावाली वीणा जाणवी. ३६ मुकुंद ते एक जातनो मुरज ठे. जे प्राये घणुं लीन अइने वगडाय ठे. ३७ हुकुका प्रसिद्ध ठे. ४० किंकिम ते प्रस्तावनानुं सूचक एक जातनुं वाजिंत्र ठे. ४२ कडंवा, ४९ करटिका अने ४३ दर्दरक प्रसिद्ध ठे. ४४ दर्दरिका ते न्हानो दर्दरक जाणवो. ४७ तल एटले हस्तताल. ५४ वाली

ए एक जातनुं मुखवाजिंत्र ठे. ५७ बंधूक ए पण तूण सरखुं मुखवाजिंत्र ज ठे. बाकीना जेद लोकमां प्रसिद्ध होय ते माफक जाणवा.

सर्वे वाजिंत्रना जेद उगणपचास जातना वाजिंत्रना जेदमां समाय ठे. जेम वंशमां वाली, वेणु, पिरली अने बंधूक ए वाजिंत्रो समाय ठे. शंख, शृंग, शंखिका, खरमुखी, पेया अने परपरिका ए वाजिंत्रो घणा धमधमता शब्दे पूरतां वागे ठे. पटह अने पणव ए वे (मांडीथी) ठोकतां वागे ठे. जंजा अने होरंजा ए वे आस्फालन करतां वागे ठे. जेरी, ऊद्वरी अने डुंडुजि ए त्रण ताडना करतां (ठोकतां) वागे ठे. मुरज, मृदंग अने नांदीमृदंग ए त्रण आलाप करतां वागे ठे. आलिंग, कुस्तुंव, गोमुखी अने मर्दल ए चार जोरथी ताडना करतां वागे ठे. विपंची, वीणा अने वल्लकी ए त्रण मूर्छना करतां वागे ठे. चामरी, षड्चामरी अने परिवादिनी ए त्रण किंचित् हलावतां वागे ठे. बब्बीसा, सुघोषा अने नंदीघोषा ए त्रण फेरवतां वागे ठे. महती, कडपी अने चित्रवीणा ए त्रण कूटतां वागे ठे. आमोट, जंजा अने नकुल ए त्रण मरडतां वागे ठे. तूण अने तुंबवीणा ए वे स्पर्श करतां वागे ठे. मुकुंद, हुकुक अने चिचिकी ए त्रण मूर्छना करतां वागे ठे. करटी, किंकिम, किणित अने कदंवा ए चार वगाडतां वागे ठे. दर्दरक, दर्दरिका, कुस्तुंव अने कलशिका ए चार घणी ताडना करतां वागे ठे. तल, ताल अने कांस्यताल ए त्रण मांहो मांहे अफालतां वागे ठे. रिंगिसिका, लत्तिका, मकरिका अने शिशुमारिका ए चार घसतां वागे ठे. वंश, वेणु, वाली, पिरली अने बंधूक ए पांच फूंकतां वागे ठे. (ए रीते वाजिंत्रना प्रकार कया.)

सर्वे दिव्यकन्या अने कुमार साथेज गायन, अने नृत्य करे. प्रसंगे वत्रीशवळ नाटकनां नाम कहे ठे:— स्वस्तिक, श्रीवत्स, नंद्यावर्त, वर्धमानक, जडासन, कलश, मत्स्य युग्म, दर्पण, ए आठ मंगलिकनी विचित्र रचना ए मंगलजक्तिचित्र नामा प्रथम जेद (१). आवर्त, (दक्षिणावर्त), प्रत्यावर्त (वामावर्त), श्रेणि (समीपंक्ति), प्रश्रेणि (उलटी पंक्ति). स्वस्तिक, सौवस्तिक, पुण्यमान (लक्षणविशेष) वर्द्धमान, मत्स्यांरुक (मत्स्यनां इंडां), मकरांरुक (मगरनां इंडां), जारमार (मणि विशेष), पुष्पावलि, पद्मपत्र, सागरतरंग, वासंतीलता अने पद्मलता एमनी विचित्र रचना-

रूप वीजो जेद (२). इहामृग (वरु), ऋषज (बलद), अश्व, मनुष्य, मगर, पक्षी, सर्प, किन्नर, रुरु (हरिण जेद), शरज (अष्टापद), चमर (चमरीगाय), हस्ती, वनलता, पद्मलता एमनी विचित्र रचना रूप वीजो जेद (३). एकतोवक्र (एक वाजुए वांकुं), एकतःखड्ग (एक वाजुए धारवाहुं), एकतः चक्रवाल (एक वाजुए चक्राकार), द्विधा चक्रवाल, (वे वाजुए चक्राकार) चक्रार्द्ध चक्रवाल एवी रचना रूप चौथो जेद (४). चंद्रावलि (चंद्रनी पंक्ति), सूर्यावलि (सूर्यनी पंक्ति), वलयावलि, तारावलि, हंसावलि, एकावलि, मुक्तावलि, कनकावलि, रत्नावलि ए आरवलि प्रविज्ञक्ति (पंक्तिनी रचना) नामा पांचमो जेद (५). चंद्रोदय प्रविज्ञक्ति (चंद्रोदयनी रचना), सूर्योदय प्रविज्ञक्ति (सूर्योदयनी रचना) ए उदय प्रविज्ञक्ति नामा षष्ठो जेद (६). चंद्रागमन प्रविज्ञक्ति (चंद्रना आगमननी रचना), सूर्यागमन प्रविज्ञक्ति (सूर्यना आगमननी रचना) ए गमनागमन प्रविज्ञक्ति नामा सातमो जेद (७). चंद्रावरण प्रविज्ञक्ति (चंद्रना आवरणनी रचना), सूर्यावरण प्रविज्ञक्ति (सूर्यना आवरणनी रचना) ए आवरणावरण प्रविज्ञक्ति नामा आठमो जेद (८). चंद्रास्तमन प्रविज्ञक्ति (आथमता चंद्रनी रचना), सूर्यास्तमन प्रविज्ञक्ति (आथमता सूर्यनी रचना) ए अस्तमन प्रविज्ञक्ति नामा नवमो जेद (९). चंद्रमंजुल प्रविज्ञक्ति (चंद्रमंजुलनी रचना), सूर्यमंजुल प्रविज्ञक्ति (सूर्यमंजुलनी रचना), नागमंजुल प्रविज्ञक्ति, यक्षमंजुल प्रविज्ञक्ति, भूतमंजुल प्रविज्ञक्ति, गहस महोरग गंधर्वमंजुल प्रविज्ञक्ति ए मंजुल प्रविज्ञक्ति (मंजुलनी रचना) नामा दशमो जेद (१०). रूपचललित विक्रांत (चलदनी एक जाननी गति), सिंहललित विक्रांत (सिंहनी विशेष गति), अश्व विलंचित (घोडानी विशेष गति), गज विलंचित (हाथीनी विशेष गति), मत्तदय विलंचित (मस्त घोडानी चेष्टा), मत्तगय विलंचित (मस्त हाथीनी चेष्टा) ए द्रुतविलंचित नामा अग्यारमो जेद (११). शकटोपधि प्रविज्ञक्ति (गाडलाना उपकरणनी रचना), सागर प्रविज्ञक्ति (समुद्रनी रचना), नगर प्रविज्ञक्ति (नगरनी रचना) ए सागर नागर प्रविज्ञक्ति नामा बारमो जेद (१२). नंदा प्रविज्ञक्ति, चंपा प्रविज्ञक्ति ए नंदा चंपा प्रविज्ञक्ति नामा तेरमो जेद (१३). मत्स्यांक प्रविज्ञक्ति (मत्स्यानां इहांनी

रचना), मकरांशु प्रविज्ञक्ति, जार प्रविज्ञक्ति, मार प्रविज्ञक्ति ए मत्स्यां-
कादि प्रविज्ञक्ति नामा चौदसो जेद (१४). क, ख, ग, घ, ङ प्रविज्ञक्ति
ए पंदरसो जेद (१५). च, छ, ज, झ, ञ प्रविज्ञक्ति ए सोलसो जेद(१६).
ट, ठ, ड, ढ, ण प्रविज्ञक्ति ए सत्तरसो जेद (१७). त, थ, द, ध, न प्र-
विज्ञक्ति ए अठारसो जेद (१८). प, फ, ब, भ, म प्रविज्ञक्ति ए उंगणी-
शसो जेद (१९). अशोकपल्लव प्रविज्ञक्ति (आसोपालवनी रचना),
आम्रपल्लव प्रविज्ञक्ति (आंबाना पालवनी रचना), जंबूपल्लव प्रविज्ञक्ति,
कोशांबपल्लव प्रविज्ञक्ति ए पल्लव प्रविज्ञक्ति नामा बीससो जेद (२०).
पद्मलता प्रविज्ञक्ति, नागलता प्रविज्ञक्ति, अशोकलता प्रविज्ञक्ति, चंपकल-
ता प्रविज्ञक्ति, आम्रलता प्रविज्ञक्ति, वनलता प्रविज्ञक्ति, कुंदलता प्रवि-
ज्ञक्ति, अतिमुक्तलता प्रविज्ञक्ति अने श्यामलता प्रविज्ञक्ति ए लताप्र-
विज्ञक्ति नामा एकवीशसो जेद (२१). द्रुतनृत्य (उतावडुं नाचडुं) ए
बावीशसो जेद (२२). विलंबित नृत्य (धीमे नाचडुं) ए त्रेवीससो जेद (२३).
द्रुतविलंबित नृत्य ए चोवीशसो जेद (२४). अंचितनृत्य नामा पचीशसो
जेद (२५). रिंचितनृत्य नामा षवीशसो जेद (२६). अंचितरिंचित नृत्य
नामा सत्तावीशसो जेद (२७). आरजटनृत्य नामा अष्टावीससो जेद (२८).
जसोलनृत्य नामा उंगणत्रीशसो जेद (२९). आरजट जसोलनृत्य नामा
त्रीशसो जेद (३०). उत्पात—(जुंचुं चढुं), निपात (नीचे पडुं), प्रसक्त
(बलगुं), संकुचित (अंग संकोचुं), प्रसादित (अंग पसारुं), रेचक,
आरचित, त्रांत (जमडुं), संत्रांत (घणुं जमडुं), ए उत्पातादिनृत्य
नामा एकत्रीशसो जेद (३१). तीर्थकरादि महापुरुषना चरित्रनो विनय
करवो ए वत्रीशसो जेद (३२). एवी रीते वत्रीशवद्ध नाटकना जेद
रायपसेणी सूत्रमां कह्या ते.

एवी रीते राजा प्रमुख म्होटो रुद्धिवंत श्रावक जिनमंदिरे जाय.
पण जे साधारण रुद्धिनो धणी होय, तेणे तो लोकोनी हांसी टालवाने
अर्थे अहंकार मूकी पोताना कुलने तथा द्रव्यने उचित एवो श्रावक
राखीने जाइ, मित्र पुत्रादिक परिवारने साथे लइ जिनमंदिरे जवुं. त्यां
जइ(१) फूल, तांबूल, सरशव, दूर्वा (दरो), तथा ठरी. पाडुका (पावडी).
१ जारा मारा ए मणि विशेष छे. मतांतरे जलचर जीव छे.

मुकुट, बाहन प्रमुख सचित्त अने अचित्त वस्तुनो त्याग करे, ए प्रथम अजिगम जाणवो. (२) मुकुट वर्जीने बाकी रहेला अलंकार प्रमुख अचित्त ड्रव्यनो त्याग न करे, ए वीजो अजिगम जाणवो. (३) एक (वगर सांधेला) तथा पहोला वस्त्रथी उत्तरासंग करे ए त्रीजो अजिगम जाणवो. (४) जगवानने दीठे ठते वे हाथ जोडी “ एमो जिणाणं ” एम कदेतो ठतो वंदना करे, ए चोथो अजिगम जाणवो. (५) मनने एकाग्र करे, ए पांचमो अजिगम जाणवो. एवा पांच अजिगम साचवी तथा निसिही करी जिनमंदिरमां प्रवेश करे. आ विषयमां पूर्वाचार्यनुं वचन ठे, ते आ प्रमाणे:— सचित्त ड्रव्यनो त्याग करवाथी (१), अचित्त ड्रव्यनो त्याग नहि करवाथी (२), एक शाटक (एक पनानुं सांधा वगरनुं) उत्तरासंग करवाथी (३), जगवानने दीठे वे हाथ जोडवाथी (४), अने मननुं एकाग्रपणुं करवाथी (५) इत्यादि. राजा प्रमुख तो जिनमंदिरमां प्रवेश करतां तेज समये पोतानां राजचिन्ह मूकी दे. कळुं ठे के— खड्ग, ठत्र, मोजडी, मुकुट अने चामर ए पांच श्रेष्ठ राजचिन्ह मूकीने इत्यादि.

मंदिरना प्रथम द्वारमां प्रवेश करतां, “मन वचन कायाथी घर संवंधी व्यापारनो निपेध कराय ठे. एम जणाववाने अर्थे त्रण वार निसिहि कराय ठे: पण ते निसिहि एकज गणाय ठे. कारण के, एक घर संवंधी व्यापारनोज तेमां निपेध कख्यो ठे. पठी मूलनायकजीने वंदना करी, कळ्याणने वांठनारा लोकोए सर्वे उत्कृष्ट वस्तु प्राये जमणे जागेज राखवी. ” एवी नीति ठे माटे मूलनायकजीने पोताने जमणे जागे करतो ज्ञान, दर्शन अने चारित्र ए त्रणती आराधना करवाने अर्थे त्रण प्रदक्षिणा दे. कळुं ठे के— ते पठी त्किथी परिपूर्ण मने करी “ नमो जिणाणं ” एम प्रकट कदे. अर्धाचिनन जेमां अरधुं शरीर नमाय ठे एवो अथवा पंचांग प्रणाम करे. पठी पूजानां उपकरण हाथमां लड जगवानना गुणगणथी रचायला नवनांने पोताना परिवारनी साथे गंजीर अने मधुर स्वरथी गातो हाथमां योगमुडाने धारण करतो. पगे पगे जीवरहानो उपयोग राखतो अने जगवानना गुणगणने एकाग्र मनथी चिंतवतो प्यको त्रण प्रदक्षिणा दे. परंपरावरने विषे एवी नीति प्रदक्षिणा प्रमुख क्रिया करवानुं वननुं नगी. श्रीजा म्हादा मंदिरने विषे पण कागणथी ए सर्व कराय ठे. तो पण

बुद्धिशाली पुरुषे ए सर्व क्रिया करवानो परिणाम निरंतर राखवो, पण ठोडवो नहीं. सुश्रावक प्रदक्षिणा देवाने अवसरे समवसरणमां वेठेला चतुर्मुख जगवान्नुं ध्यान करतो ठतो गजाराने विषे जगवाननी पूंठ अने कावो तथा जमणो जाग ए त्रणे दिशाए रहेला जिनविंवने वांदे. ए माटेज सर्वे जिनमंदिर समवसरणने ठेकाणे होवाथी गजाराना व-हारना जागमां त्रणे दिशाए मूलनायकजीना नामथी जिनविंव कराय ठे. एम करवाथी, “अरिहंतनी पूंठ वर्जवी” एम कळुं ठे, तेथी चारे दिशाए अरिहंतनी पूंठे रहेवानो दोष टले ठे.

पठी जिनमंदिरनुं पूंजवुं, पोतिया प्रमुखनुं नामुं लखवुं इत्यादि आगल कहेसे ते प्रमाणे यथायोग्य चैत्यचिंता तथा पूजानी संपूर्ण सामग्री प्रथमथीज तैयार करीने मुख्य मंरुपादिकने विषे चैत्य व्यापार निषेध-रूप बीजी निसिही करे. अने मूलनायकजीने त्रण वार वांदी पूजा करे. जाण्यमां कळुं ठे के- ते पठी प्रथम निसिही करी मुखमंरुपमां पेसी, जिन जगवान्नी आगल ढींचण अने हाथ जूमिए लगाडी यथाविधि त्रण वार वंदना करे. पठी हर्षथी उद्वास पामतो सुश्रावक मुखकोश करीने जिनेंद्र प्रतिमा उपरनो रात्रिनो वासी फूल प्रमुख निर्मात्य मोरपींठीथी उतारे. ते पठी पोते जिनेश्वरना देराने पूंजे, अथवा बीजा पासे पूंजावे. उपरांत जोगवाइ होय ते प्रमाणे विधिए जिनविंवनी पूजा करे. मुखकोश आठ पडवाला वखना ठेडाथी मुखनो अने नासिकानो निश्वास रोकवाने अर्थे वांधवो. चोमासु होय त्यारे निर्मात्यमां कुंथूआ प्रमुख जीवोनी उत्पत्ति पण थाय ठे, माटे तेवे समये निर्मात्य अने स्नात्रनुं जल ज्यां प्रमादी माणसनी हालचाल नथी एवा पवित्र स्थानकने विषे नांखवुं. एम करवाथी जीवनी रक्षा थाय ठे, अने आशातना पण टले ठे. घरदेरासरने विषे तो प्रतिमाने जंचे स्थानक जोजनादि कृत्योमां वापरवामां न आवनारा पवित्र पात्रमां स्थापन करी वे हाये पकडेला पवित्र कलशादिकना जळे करी अजिपेक करवो, ते समये- “वालतणम्मि सामिअ, सुमेरुत्तिहरम्मि कणयकलसेहिं ॥ लिंअसीसरेहिं न्हविउं. ते धन्ना जेहिं दिठोसि ॥ १ ॥

१ हे स्वामिन्! चोसठ उंद्रोए वाल्यावस्थामां मेरुपर्वत उपर सुवर्ण कलशाथी आपने न्ह-वराव्या ते समये जेमणे आपने दीठा, ते जीवो धन्य छे. ॥१॥ २ “तिजनासुरेहिं” इति पाठांतरे.

इत्यादिक मनमां चिंतवुं. पठी घणी यतना राखी वालाकूंचीथी जिन-
विंव उपरना चंदनादिक उतारी फरीथी पखाळीने वे अंगलूहणाथी जिन-
विंव उपरनुं सर्व पाणी लोही लेवुं. पठी पगना वे अंगूठा, वे ढींचण, हाथनां
वे कांडां, वे खजा अने मस्तक एटला स्थानके अनुक्रमे पूजा करवी. एम
कळुं ठे माटे आगल कहीशुं ते प्रमाणे सीधा क्रमथी नवे अंगने विषे
चंदन केसर प्रमुख वस्तुए करी पूजा करे. केटलाक आचार्य कहे ठे के,
पहेलां कपाले तिलक करी पठी नवांगे पूजा करवी. श्रीजिनप्रज्ञसूरीए क-
रेली पूजाविधिने विषे तो सरस अने सुगंधी चंदने करी जगवाननुं जमणुं
ढींचण, जमणो खजो, कपाल, ऋवो खजो अने ऋवुं ढींचण ए पांच अ-
थवा हृदय सहित ठ अंगने विषे पूजा करी ताजां फल अने वास-
क्षेप ए वे ड्रव्यथी पूजा करे एम कळुं ठे.

जो पहेलां कोइए पूजा करी होय, अने आपणी पासे पहेली पूजा
करतां श्रेष्ठ पूजा करवानी सामग्री न होय तो, ते पूजा दूर न करवी.
कारण के, ते (पहेली) सुंदर पूजाना दर्शनथी जव्यजीवोने थनारा पु-
ण्यानुबंधि पुण्यना अनुबंधने अंतराय करवानो प्रसंग आवे. माटे पहेली
पूजा न उतारतां पोतानी पासे रहेली सामग्रीथी पहेली पूजा वधारवी.
बृहज्जाप्यमां कळुं ठे के—जो पूर्वे कोइए सारो ड्रव्य व्यय करीने पूजा
करी होय, तो तेज (पहेली) पूजा जेम विशेष शोचा आपनारी थाय,
तेम पोतानी पूजा सामग्री वापरीने करवुं. एम करे तो पहेली पूजा नि-
र्माळ्य पाण गणाय नही. कारण के, त्यां निर्माळ्यनुं लक्षण आवतुं नथी.
गीतार्थ आचार्यां उपजोग लीधाथी निरुपयोगी थएली वस्तुने निर्माळ्य
कहे ठे. ए माटेज वस्त्र, आचरण, वे कुंमल जेवी घणी वस्तु एक वार उता-
रेली फरीथी जिनविंव उपर चढावे ठे. एम न होय तो एक गंधकाया-
यिका वस्त्रथी एकलो आठ जिनप्रतिमानी अंगलूहणा करनारा विज-
यादिक देवतानुं वर्णन सिद्धांतमां कळुं ठे ते शरीरीते घटे ? जिनविंव
उपर चढावेली जे वस्तु फीकी, दुर्गंधी, जोनारने शोचाकारी न लागे,
नया जव्य जीवना मनने दुर्ष न उपजावे एवी थइ भइ होय, तेनेज बहु-
अतना जाण पुरुषां निर्माळ्य कहे ठे. एम संघाचारवृत्तिमां कळुं ठे. प्र-
ज्ञसूरीए करेला विचारसार प्रकरणमां तो एवीरीते कळुं ठे. चैत्य-

द्रव्य (देवद्रव्य) वे प्रकारनुं ठे. एक पूजाद्रव्य अने वीजुं निर्माळ्य द्रव्य. पूजाने अर्थे जे लावीने द्रव्य एकतुं करेलुं होय ते पूजाद्रव्य जाणवुं. अने अद्दत, फल, बलि (सूखडी विगेरे), वस्त्र प्रमुख संबंधी जे द्रव्य, ते निर्माळ्य द्रव्य कहेवाय. तेनो जिनमंदिरने विपे उपयोग जाणवो. आ वचनमां प्रतिमा आगल धरेला अद्दत (चोखा) प्रमुख द्रव्यने पण निर्माळ्यपणुं कह्युं ठे. पण वीजे ठेकाणे आगममां, प्रकरणमां अथवा चरित्रादिकमां क्यांय पण ए वात देखाती नथी. स्थविरना संप्रदायादिकथी पण कोइ गहमां ए प्रकार जणातो नथी. वली जे गामडा आदिकमां लावेला द्रव्य प्राप्तिनो उपाय नथी होतो, त्यां प्रतिमा आगल धरेला अद्दत प्रमुख वस्तुना द्रव्यथीज प्रतिमा पूजाय ठे. जो अद्दतादिक निर्माळ्य होत तो तेथी प्रतिमानी पूजा पण केम थात ? माटे उपचोग करवाथी निरुपयोगी थएली वस्तुनेज निर्माळ्य कहेवुं युक्तियुक्त लागे ठे. अने “ जोगविण्ठं दवं, निम्मह्वं विंति गीअठा ” ए आगम वचन पण ए वातने आधार भूत ठे. तत्त्व तो केवली जाणे. चंदन, फूल प्रमुख वस्तुथी पूजा तेवी रीते करवी के, जेथी प्रतिमानां चहुं तथा मुख ढंकाइ जाय नहीं, अने पूर्व करतां वधारे शोचा थाय. कारण के, तेम करवाथीज जोनारने हर्ष, पुण्यनी वृद्धि इत्यादि थवानो संभव रहे ठे.

अंगपूजा, अग्रपूजा अने जावपूजा एवा पूजाना त्रण प्रकार ठे. तेमां प्रथम अंगपूजामां शी शी वस्तु आवे ते कहे ठे. निर्माळ्य उतारवुं, पूंजणीए पूंजवुं, अंग प्रक्षालन करवुं, वालाकूंचीए केशर प्रमुख द्रव्य उतारवा, केशरादिक द्रव्यथी पूजा करवी, पुष्प चढाववां, पंचामृत स्नात्र करवुं, शुद्ध जलनी धारा देवी, धूप दीधेला निर्मल अने कोमल एवा गंधकाषायिकादि वस्त्रे करी/अंग व्होवुं, कपूर कुंकुम प्रमुख वस्तुथी मिश्र करेला गोशीर्षचंदने विंशपन करवुं, आंगी प्रमुखनी रचना करवी, गोरोचना, कस्तूरी प्रमुख द्रव्ये करी तिलक तथा पत्रवह्वी (पील) आदिकनी रचना करवी, सर्वोत्कृष्ट रत्नजडित सुवर्णनां तथा मोतीनां आचरण अने सोना रूपानां फूल विगेरे चढाववां. जेम श्री वस्तुपाल मंत्रीए पोते करावेला सवालाख जिनविंज उपर तथा श्रीसिद्धाचलजी उपर थावेली सर्वे प्रतिमा उपर रत्नजडित सुवर्णनां आचरण चढाववां, तथा जेम दम-

यंतीए पूर्वजवे अष्टापद तीर्थ उपर आवेदी चोवीशे प्रतिमा उपर रत्ननां तिलक चढाव्यां, तेम सुश्रावके जेम बीजा जव्य जीवोना चाव वृद्धि पा-
मे, तेम आचरण चढाववां, कल्युं ठे के— प्रशंसनीय साधनोथी प्राये प्र-
शंसनीय चाव उत्पन्न थाय ठे. प्रशंसनीय साधनोनो ए विना बीजो सा-
रो उपयोग नथी. तथा पहेरामणी, चंद्रोदय प्रमुख नानाविध डुकूलादि
वस्त्र चढाववां, श्रेष्ठ, ताजां अने शास्त्रमां कहेली विधि प्रमाणे लावेलं श-
तपत्र (कमलनी जाति), सहस्रपत्र (कमलनी जाति), जाइ, केतकी
चंपा प्रमुखना फूलोनी गूथेदी, वींटेदी, पूरेदी अने जेगी करेदी, एवी
चार प्रकारनी माला, मुकुट, शेखर, फूलघर प्रमुखनी रचना करवी, जि-
नेश्वर जगवान्ना हाथने विषे सोनानां बीजोरां, नाद्रीएर, सोपारी, ना-
गरवेलनां पान, सोनाम्होर, वींटीउं, मोदक प्रमुख मूकवां. धूप उखेव-
वो, सुगंधी वासद्धेप करवो इत्यादि सर्व उपचार अंगपूजाने विषे थाय
ठे. वृहज्जाप्यमां कल्युं ठे के— स्नात्र, विलेपन, आचरण, वस्त्र, फल, सुगं-
धी चूर्ण (वासद्धेप), धूप अने पुष्प एटला उपचारथी जिनेश्वर जगवान्-
नी अंगपूजा कराय ठे. तेनो विधि ए प्रमाणे जाणवो. वस्त्रथी नासिका
वांधीने अथवा जेम चित्तनी समाधि रहे तेम करीने पूजा करवी. ते
समये शरीरे खरज खणवा प्रमुख क्रिया अवश्य वर्जवी. अन्य स्थले पण
कल्युं ठे के— जगतना वांधव श्रीजिनेश्वर जगवान्नी पूजा करती वखते
शरीरे खरज खणवी, वलखो नांखवो, अने स्तुति स्तोत्र जणवां ए त्रण वा-
नां वर्जवां. देवपूजाने अवसरे श्रेष्ठ मार्ग ए ठे के मौनज करवुं, कदा-
चित् तेम न करी शक्य तो सावय वचन तो सर्वथा ठोडवुं. कारण के.
निमित्ति करवामां गृहव्यापारनो निषेध कस्यो ठे. ते माटेज हस्त, मु-
ग्, नेत्र प्रमुख अवयवथी पापदेनु संज्ञापण न करवी. करे तो अनुचित-
पणानो प्रसंग थावे.

अदि जिणदा श्रेष्ठीनुं दृष्टांत कहे ठे. ते था प्रमाणे:— धोखका न-
गरमां जिणदा नामे अति दरिद्री श्रेष्ठी रहेतो हतो: ते रीनां कृद्वां,
कृपासनी गांनरीनुं प्रमुख नार उपाटीने पोतानो निर्वाह करता हतो.
नशानर प्रमुख स्तोत्रना स्मरणथी प्रसन्न थाएली चक्रेश्वरी देवीए तेने

वशीकरण करी शके एवुं एक रत्न आप्युं. ते रत्नना प्रजावधी जिणहाए मार्गमां रहेला त्रण प्रसिद्ध दुष्ट चोरोने हणी नांख्या. ते आश्चर्यकारी वृत्तांत सांचली पाटणना त्रीमदेव राजाए बहुमान सहित बोलावी तेने देशनी रक्षाने अर्थे एक खड्ग आप्युं. त्यारे शत्रुशब्द नामा सेनापतिए अदेखाइथी कळुं के,

खांडो तासु समप्पिइ, जसु खांके अन्यास ॥

जिणहा इकुं समप्पिइ, तुलचेलउ कप्पास ॥ १ ॥

खांमुं तेनेज आपवुं जोइए के, जेने खांफानो अन्यास होय. जिणहाने तो एक तेलनां कुमलां अने कपास एज आपवुं जोइए. ॥ १ ॥

ते सांचली जिणहाए उत्तर दीधो के,

असिधर धणुधर कुंतधर, संति नरा अ बहू य ॥

सतुसल रणि जे शूर नर, जणणी विरल पसूअ ॥ २ ॥

तरवार, धनुष्य अने चालाने पकडनार तो जगतमां घणा पुरुषो ठे, परंतु शत्रुजना शब्द रूप रणभूमिमां शूरवीर पुरुषोने प्रसवनारी तो कोइकज माता होय ठे. ॥ २ ॥

अश्व, शस्त्र, शास्त्र, वीणा, वाणी, नर अने स्त्री एटली वस्तु योग्य पुरुषना हाथमां जाय तो सारी योग्यता पामे, अने अयोग्य पुरुषना हाथमां जाय तो योग्यता पामे नहीं. जिणहानां एवां वचनथी त्रीमदेव राजाए हर्ष पामी तेने कोटवालनो, अधिकार आप्यो. पठी जिणहाए गूजरात देशमां चोरनुं नाम पण रहेवा दीधुं नहीं.

एक दिवसे सोरठ देशना कोइ चारणे जिणहानी परीक्षा करवाने अर्थे ऊंटनी चोरी करी. त्यारे जिणहाना सुन्नटो तेने पकडी सवारमां देवपूजाने अवसरे जिणहा आगल लइ आव्या. जिणहाए फूलनुं वीटुं तोडवाथी सूचुव्युं के, " एने हणी नांखो " त्यारे चारणे कळुं.

जिणहाने जिणवरह, न मिले तारो तार ॥

जिण कर जिंनवर पूजिए, ते किम मारणहार ॥ ३ ॥

चारणनुं एवुं वचन सांचली शरमायला जिणहाए " फरीथी चोरी न करीश " एम कही तेने ठोडी दीधो. त्यारे चारणे कळुं.

इका चोरी सा किया, जा खोलडे न माय ॥

बीजी चोरी किम करे, चारण चोर न थाय ॥ ४ ॥

चारणनी चतुराइथी चरेली उक्ति सांजली जिणहाए तेने पहेरामणी आपी. पठी जिणहाए तीर्थयात्राउ करी. जिनमंदिर बंधाव्यां, पुस्तक लखाव्यां, तथा बीजुं पण घणुं पुण्य कखुं. पोटली उपरनुं दाण मूकाव्युं विगेरे वातो तो हजी सुधी लोकमां चावे ठे. ए जिणहानो प्रबंध थयो.

मूलनायकजीनी सविस्तर पूजा करी रह्या पठी अनुक्रमे सामग्री होय ते प्रमाणे सवें जिनविंवनी पूजा करवी. चारणा उपरना तथा समवसरणना जिनविंवनी पूजा पण मूलनायकजीनी पूजा करी गजारामांथी बहार नी-कलती वखते करवी संजवे ठे, पण पहेलां नहीं. कारण के, मूलनायक-जीनीज प्रथम पूजा करवी उचित लागे ठे. चारणा उपरनु विंव चारणामां पेसतां प्रथम पासे आवे ठे, तेथी तेनी प्रथम पूजा करवी, एम जो कदापि कहो. तो म्होटा जिनमंदिरमां पेसतां घणां जिनविंव प्रथम पासे आवे ठे. तेथी तेमनी पण प्रथम पूजा करवानो प्रसंग आवे, अने तेम करे तो पुण्यादिकनी सामग्री थोडी होय त्यारे मूलनायकजी सुधी जतां सामग्री खूटी जवाथी मूलनायकजीनी पूजा पण न थाय. तेमज श्रीसिद्धाचल-जी. गिरनार प्रमुख तीर्थोने विपे प्रवेश करतां मार्गमां नजीक घणां चै-त्य आवे ठे, तेमनी अंदर रहेली प्रतिमाउनुं प्रथम अनुक्रमे पूजन करे तो, ठेक ठेडे मूलनायकजीना मंदिरे जवानुं थाय. ए वात योग्य नथी. जो योग्य मानिये तो उपाश्रयमां प्रवेश करतां गुरुने वांदतां पहेलां नजीक आवेला साधुउने प्रथम वंदना करवानो प्रसंग आवे ठे. नजीक आवेली प्रतिमाउने मूलनायकजीनी पूजा करतां पहेला मात्र प्रणाम क-रवो योग्य ठे. संघाचारमां बीजा उपांगने मदीती विजयदेवतानी वक्त-व्यतामां पण हारना अने समवसरणना जिनविंवनी पूजा मूलनायक-जीनी पूजा करव्या पठी कही ठे. ते आ रीतिः—ते पठी सुधर्मा सत्ताए जइ-ने जिनेश्वर नगवाननी दाढा देखतांज वंदना करे, कावडो उघाटीने मांगपींठीनी प्रंजणीए प्रमार्जन करे, सुगंधी जलथी एकवीश बार प्र-क्षालन करी गोशीपिनंजननो लेप करे. अने पठी सुगंधी पुष्प प्रमुख उच्चै करी पूजा करे, ते उपरांत पांच मजाउने विपे पुर्यनी पठे हार

प्रतिमानी पूजा करे. द्वारनी पूजा प्रमुख बाकी रह्युं ते त्रीजा उपांग-
मांथी जाणी लेवुं. माटे मूलनायकजीनी पूजा वीजी सर्वे प्रतिमार्थी पहेली
अने विशेष शोचा सहित करवी. कह्युं ठे के— मूलनायकजीनी पूजाने
विषे विशेष शोचा करवी उचित ठे; कारण के, मूलनायकजीने विशेष
जव्यजीवोनी दृष्टि अने मन प्रथम आवीने पडे ठे.

शिष्य पूठे ठे के, “ पूजा, वंदन प्रमुख क्रिया एकने करीने पठी वा-
कीना बीजा सर्वेने करवामां आवे, तो तेशी तीर्थकरोमां स्वामि सेवकचाव
करेलो प्रकट देखाय ठे. एक प्रतिमानी घणा आदरथी विशिष्ट पूजा क-
रवी, अने बीजी प्रतिमाउनी सामग्री माफक थोडी करवी, ए पण म्हो-
टी अवज्ञा थाय ठे, ए वात निपुणबुद्धिवाला पुरुषोना ध्यानमां आवशे.”

समाधानमां आचार्य कहे ठे के—“ सर्वे जिनप्रतिमाउनो प्रातिहार्य-
प्रमुख परिवार सरखोज ठे, तेने प्रत्यक्ष जोनारा जाण पुरुषोना मनमां
तीर्थकरोने विषे मांहो मांहे स्वामि सेवक चाव ठे एवी बुद्धि उत्पन्न थाय
नहीं. मूलनायकजीनी प्रतिष्ठा प्रथम थइ माटे तेमनी पूजा प्रथम करवी
ए व्यवहार ठे. एथी बाकी रहेली तीर्थकरनी प्रतिमानुं नायकपणुं जतुं
नथी. उचित प्रवृत्ति करनारो पुरुष एक प्रतिमाने वंदना, पूजा तथा व-
क्षि ढोकन करे तो, तेमां वीजी प्रतिमाउनी आशातना जोवामां आवती
नथी. जेम माटीनी प्रतिमानी पूजा पुष्प अक्षत प्रमुख वस्तुथीज करवी
उचित ठे, अने सुवर्ण प्रमुख धातुनी प्रतिमाने तो स्नान, विलेपन इत्या-
दिक उपचार पण करवा उचित ठे. कल्याणक इत्यादिकनो महोत्सव होय
तो एकज प्रतिमानी विशेष पूजा करे तो, ए जेम धर्मना जाण पुरुषोना
मनमां बाकीनी प्रतिमाने विषे अवज्ञा परिणाम आवता नथी, ए रीते
उचित प्रवृत्ति करनार पुरुषथी जेम बाकीनी प्रतिमानी अवज्ञा थती न-
थी, तेम मूलनायकजीनी विशेष पूजा करे तो पण वीजी प्रतिमानी आ-
शातना थती नथी.

जिनमंदिरमां जिनप्रतिमानी पूजा करवामां आवे ठे, ते जिनेश्वर
जगवानूने अर्थे नथी, पण बोध पामेला पुरुषोने शुभचावना उत्पन्न क-
रवा माटे तथा बोध नहीं पामेला पुरुषोने बोध पमाडवाने अर्थे कराय
ठे. केटलाक जव्य जीव चैत्यना दर्शनथी, केटलाक प्रशांत जिनविंज जो-

वाथी, केटलाक पूजानो अतिशय जोवाथी अने केटलाक उपदेशथी प्र-
 तिवोध पामे ठे. माटे म्होटां मंदिरो अने घरदेरासरो तथा तेमांनी
 सर्वे प्रतिमाउं तथा विशेषे करी मूलनायकजीनी प्रतिमा ए सर्व पोतानुं
 सामर्थ्य, देश तथा काल एमना अनुसारथी सर्वोत्कृष्ट कराववां. घर-
 देरासर तो पीतल, तांवा प्रमुख धातुनुं हमणां पण करी शकाय तेम ठे.
 धातुनुं करवानी शक्ति न होय तो, हस्तिदंत प्रमुख वस्तुनुं कराववुं, अ-
 थवा हस्तिदंतनी त्रमरी प्रमुखनी रचनाथी शोचतुं, पीतलनी पट्टीथी अने
 हिंगलोकना रंगथी सुंदर देखातुं अने श्रेष्ठ कोरणीथी रक्षियामणुं एवुं का-
 ट्यादिकनुं घरदेरासर कराववुं. म्होटां जिनमंदिरे तथा घरदेरासरने विषे
 पण चारे तरफथी प्रतिदिन पूजवुं, तेमज वांधकाममां आवेला लांकडां
 उज्वल करवाने अर्थे तेनी उपर तेल चोपडवुं, तथा जींतो चूनाथी धो-
 लाववी. जिनेश्वर जगवानुं चरित्र देखाडे एवी चित्रामणनी रचना क-
 रवी, पूजानी समग्र सामग्री वरावर गोठवी राखवी, पडदा तथा चंडुआ
 वांधवा. इत्यादिक मंदिरनां कामो एवी रीते करवां के, जेथी मंदिरनी
 अने प्रतिमानी विशेष शोचा वये. घरदेरासर उपर धोतीआं, पठेडी
 प्रमुख वस्तु पण न मूकवी. कारण के, म्होटा चैत्यनी पेठे तेनी (घरदेरा-
 सरनी) पण चोराशी आशातना टालवानी ठे. पीतल, पाषाण विगेरेनी
 प्रतिमा होय तो तेना न्हवण करी रह्या पत्नी दररोज एक अंगलूहणथी
 सर्वे अथयवो जल रहित करवा अने ते पट्टी वीजा कोमल अने उज्वल
 अंगलूहणथी वारंवार प्रतिमानां सर्वे अंगने स्पर्श करवो. एम करवाथी
 प्रतिमाउं उज्वल रहे ठे. जे जे ठेकाणे थोडी पण जलनी जीनाश
 रहे ठे. ते ते ठेकाणे काळा काय पडे ठे. माटे जलनी जीनाश सर्वथा
 हूट करवी. घणा केशर सहित चंदननो लो करवाथी पण प्रतिमाउं
 अधिकाधिक उज्वल थाय ठे. पंचतीर्थां, चतुर्विंशति पट्ट इत्यादि स्थ-
 लने विशेष सात्रजलनां मांडो मांडे स्पर्श थाय ते, तेथी कांड पण शंका
 मनमां न आवदी.

श्रीगणपतेगी मूर्तने विषे कथुं ठे के—साधर्म देवलोके सूर्यात्त देवता-
 ना अधिपारमां तथा जीवातिगमने विषे पण कथुं ठे के, विजयापुरी रा-
 जधानीनां विजयादि देवताना मंगार (नाखवाखा कक्षश), मारपीठ, अंगसू-

हणुं तथा धूपधाणुं प्रमुख जिनप्रतिमानां तथा जिनेश्वर जगवान्नी दाढानां उपकरण पूजाने विषे एकेकज होय ठे. निर्वाण पामेला जिनेश्वर जगवान्नी दाढाउ देवलोकना कावडामां तथा त्रणे लोकमां ठे, ते मां-होमांहे एक बीजीने लागेली ठे. तेथीज तेमनुं न्हवण जल पण मांहो मांहे फरसे ठे. पूर्वधर आचार्योना वारामां वनावेली प्रतिमाउ विगेरे केटलाक नगरोमां हाल ठे. तेमां केटलीक प्रतिमाउ व्यक्ता नामनी ठे, केटलीक क्षेत्रा नामनी ठे, तथा केटलीक महा नामनी ठे. वली बीजी पण ग्रंथोक्त प्रतिमाउ ठे. अरिहंतनी एकज पाट उपर एकज प्रतिमा होय तो ते व्यक्ता कहेवाय. एकज पाट प्रमुख उपर चोवीश प्रतिमाउ होय तो ते क्षेत्रा नामथी कहेवाय, अने एकज पाट प्रमुख उपर शित्तेर प्रतिमाउ होय तो ते महा नामथी कहेवाय. फूलनी वृष्टि करता मालाधर देवताउनी प्रतिमा जे जिनविंवने माथे होय ठे, तेनुं फरसेहुं जल पण जिनविंवने फरसे ठे. तथा जिनप्रतिमानी चित्रामणवाला पुस्तक उपरा उपरी रहे ठे, अने एक बीजाने फरसे ठे. माटे चोवीस पट्ट प्रमुख प्रतिमाउनुं न्हवण जल मांहो माहे फरसे तेमां कांइ दोष जणातो नथी. कारण के, ग्रंथोने विषे तेनी आचरणानी युक्तिउं देखाडी ठे. बृहज्जाप्यमां पण कहुं ठे के- कोइ जक्तिमान् श्रावक जिनेश्वर जगवान्नी रुद्धि देखाडवाने अर्थे देवतानां आगमन तथा अष्ट प्रातिहार्य सहित एकज प्रतिमा करावे ठे, कोइ दर्शन, ज्ञान अने चारित्र ए त्रणेनी आराधनाने अर्थे त्रण प्रतिमा करावे ठे, कोइ पंच परमेष्ठी नमस्कारना उजमणामां पंचतीर्थी (पांच प्रतिमा) करावे ठे, कोइ जरतक्षेत्रमां चोवीश तीर्थकर थाय ठे, माटे बहुमानथी कट्याणक तपना उजमणामां चोवीस प्रतिमा करावे ठे, कोइ धनाढ्य श्रावक मनुष्यक्षेत्रमां उत्कृष्टा एकसो शित्तेर तीर्थकर विचरे ठे, माटे जक्तिथी एकसो शित्तेर प्रतिमा करावे ठे. माटे त्रितीर्थी (त्रण प्रतिमा), पंचतीर्थी (पांच प्रतिमा) चतुर्विंशति पट्ट (चोवीस प्रतिमा) प्रमुख करवुं न्याययुक्त ठे. इति श्रंगपूजा.

(हवे श्रंगपूजा कहे ठे.) विविध प्रकारनुं उदन (जात) प्रमुख अशन, साकर गोद प्रमुख पान, पक्कान्न, सुखडी तथा फल प्रमुख स्वाद्य अने तांबूल आदिक स्वाद्य एवुं चार प्रकारनुं नैवेद्य जगवान् आगल ध-

खुं, जेम श्रेणिक राजा प्रतिदिन सोनाना एकसो श्राठ जवे करी मंग-
लिक लखतो हतो, तेम सोनाना अथवा रूपाना चोखा, धोला सरसव,
चोखा इत्यादि वस्तुथी अष्ट मंगलिक लखवां, अथवा ज्ञान, दर्शन, चा-
रित्रनी आराधनाने अर्थे पाटला प्रमुख वस्तुने विषे श्रेष्ठ अखंरु चोखाना
अनुक्रमे त्रण पुंज (ढगलीठ) करीने मूकवा, गोशीर्षचंदनना रसथी पांच
आंगली सहित हाथेदीए मंरुल रचवां विगेरे, तथा पुष्पांजलि, आरति
प्रमुख सर्व अग्रपूजानी अंदर आवे ठे. चाण्यमां कळुं ठे के-गायन, नृत्य,
वाजिंत्र, लूण उतारखुं, जल तथा आरति दीप प्रमुख जे कांइ कराय ठे,
ते सर्व अग्रपूजामां समाय ठे. नैवेद्य पूजा तो प्रतिदिन सुखथी करी
शकाय तेम ठे, अने तेनुं फल पण बहु म्होटुं ठे. कारण के, साधारण
धान्य तथा विशेषे करी रांधेलुं धान्य जगतनुं जीवन होवाथी सर्वोत्कृष्ट
रत्न कहेवाय ठे. माटे वनवासथी आवेला रामचंद्रजीए महाजनने अ-
न्ननुं कृशाल पूव्युं. कलहनो अजाव अने प्रीति प्रमुख मांहो मांहे जमा-
डवाथी अतिशय दड थाय ठे. घणुं करीने देवतादिक पण नैवेद्यथीज प्र-
सन्न थायठे. संजलाय ठे के-अग्निवेताल सोमूडा धान्यना नैवेद्य प्रमुख वस्तु-
थी विक्रमराजाने वश थयो हतो. जूत, प्रेत, पिशाच प्रमुख पण खीर, खी-
चडी, वडां विगेरे अन्ननोज उतार प्रमुख मागे ठे. तेमज दिक्पालनो अने ती-
शंकरनी देशना थया पठी जेवलिकराय ठे, ते वलि पण अन्नथीज कराय ठे.

कोइ निर्धन खेडूत साधुना वचनथी सीपीप आवेला जिनमंदिरे प्र-
तिदिन नैवेद्य धरतो हतो. एक दिवसे मोडुं थवाथी अधिष्टायक यहे सिं-
हना रूपथी त्रण निष्ठु देखाडी तेनी परीक्षा करी. परीक्षामां टकी रह्यो
तेथी संतुष्ट थपला यद्दना वचनथी सातमे दिवसे स्वयंवरमां कन्या, रा-
जजय, अने राज्य ए त्रणे वस्तु तेने मली. लोकमां पण कळुं ठे के-धूप
पापांने वाडी नांखे ठे. दीप मृत्युनो नाश करे ठे, नैवेद्य आपवाथी वि-
पुल्ल राज्य मखे ठे. अने प्रदक्षिणाथी कार्यसिद्धि थाय ठे. अन्न प्रमुख
सर्व वस्तु नीपजवानुं कारण होवाथी जल अन्नदिकथी पण वधारे अष्ट
ठे. माटे ते पण नगवान् आगल मूकवुं. नैवेद्य, अरती प्रमुख आगमने
विषे पण कळुं ठे. आवश्यक निर्युक्तिमां कळुं ठे के-"वलि कराय ठे" इ-
त्यादि. मित्री वने विषे पण कळुं ठे के-ते पत्री प्रजावती राणीए वलि प्रमुख

सर्व करीने कहुं के, “देवाधिदेव वर्धमानस्वामीनी प्रतिमा होय तो प्रकट थाउं. ” एम कही (पेटी उपर) कूहाडो नांख्यो. तेथी (पेटीना) वे जाग थया अने मांहि सर्वे अलंकारथी शोजित जगवंतनी प्रतिमा जो-वामां आवी. निशीथपीठमां पण कहुं ठे के- वलि एटले उपद्रव श-माववाने अर्थे कूर (अन्न) कराय ठे. निशीथचूर्णिमां पण कहुं ठे के-संप्रति राजा रथयात्रा करतां पहेलां विविध प्रकारनां फल, सुखडी, शालि, दालि, कोडा, वस्त्र प्रमुख जेटणुं करे. कटपने विषे पण कहुं ठे के-सा-हम्मिउं न सन्ना, तस्सकयं तेण कप्पइ जईणं ॥ जं पुण पडिमाणकए, तस्स कहा का अ जीवत्ता ॥ १ ॥ श्रीपावलिससूरिए प्रतिष्ठाप्राचृतमांथी उ-द्धरेली प्रतिष्ठा पद्धतिने विषे कहुं ठे के- “ आगममां कहुं ठे के, आ-रति उत्तारी मंगल दीप करी पठी चार स्त्रीउंए मली निम्मंठण (गी-तगान) प्रमुख विधि माफक करवुं. महानिशीठने विषे त्रीजा अध्यय-नमां कहुं ठे के- अरिहंत जगवंतनी गंध, माल्य, दीप, संमार्जन (पूंजवुं), विलेपन, विविध प्रकारनो वलि, वस्त्र, धूप प्रमुख उपचारथी आदर पूर्वक पूजा प्रतिदिन करता थका तीर्थनी उन्नति करिये. ” इति अग्रपूजा.

(हवे चावपूजा कहे ठे.) जेनी अंदर जिनेश्वर जगवाननी पूजा संबंधी व्यापारनो निषेध आवे ठे, एवी त्रीजी निसिही करी पुरुषे जग-वाननी जमणी वाजूए अने स्त्रीए ऋची वाजूए आशातना टालवाने. अर्थे सगवड होय तो जघन्यथी पण नव हाथ, घरदेरासर होय तो एक हाथ अथवा अर्धो हाथ अने उत्कृष्टथी तो साठ हाथ अवग्रहथी वहार रही चैत्यवंदन, सारी स्तुतीउं इत्यादि जणवार्थी चावपूजा थाय ठे. कहुं ठे के- चैत्यवंदन करवाने उचित पूवा स्थानके वेसी पोतानी शक्ति माफक वि-विध आश्चर्यकारी गुण वर्णन रूप स्तुति स्तोत्र प्रमुख कहीने देववंदन करे ते त्रीजी चावपूजा कहेवथे ठे. निशीथमां पण कहुं ठे के- ते गंधार श्रावक स्तव स्तुतिये करी जगवाननी स्तवना करतो वेताड्यगिरिनी गुंफाए अहोरात्र रह्यो. तेमज वसुदेवहिंरुमां पण कहुं ठे के- वसुदेव राजाए सम्यक्त्व पूर्वक श्रावकना सामाधिक प्रमुख व्रतनो अंगीकार करी पञ्च-खाण लइ, अने कायोत्सर्ग. स्तुति तथा वंदना करी. एवी रीते घणो ठे- काणे “ श्रावक प्रमुख मनुष्योए कायोत्सर्ग, स्तुति विगरे करीने चैत्यवं-

दन कछुं एम कछुं ठे. चैत्यवंदन जघन्यादि जेदधी त्रण प्रकारनुं ठे.
जाप्यमां कछुं ठे के—

नमुकारेण जहन्ना, चिश्चंदण मक्षदंरुशुञ्जुश्रद्धा॥

पणदंरु शुश्चउक्कग—थयपणिहाणेहिं उक्कोसां ॥ १ ॥

अर्थः—नमस्कार एटले हाथ जोडीने माथुं नमावबुं इत्यादि लक्षणवालो प्रणाम मात्र करवाथी, अथवा “नमो अरिहंताणं” एम कही नमस्कार करवाथी, किंवा श्लोकादि रूप एक अथवा घणा नमस्कारथी, किंवा प्रणिपात दंरुक नामा शक्रस्तव (नमुहुणं) एक वार कहेवाथी जघन्य चैत्यवंदन थाय ठे. चैत्यस्तव दंरुक एटले अरिहंत चेइयाणं ” कही अंते पहेली एकज स्तुति (शुश्) जणे तो मध्यम “चैत्यवंदन थाय. पांच दंरुक एटले १ शक्रस्तव, २ चैत्यस्तव (अरिहंत चेइयाणं), ३ नामस्तव (लोगस्स), श्रुतस्तव (पुक्करयरदी), ५ सिद्धस्तव (सिद्धाणं बुद्धाणं) ए पांच दंरुक कही अंते प्रणिधान एटले जयवीयराय कहेवाथी उत्कृष्ट चैत्यवंदन थाय. (ए गाथानो अर्थ थयो.)

बीजा आचार्य एम कहे ठे के, एक शक्रस्तवथी जघन्य, वे अथवा त्रण शक्रस्तवथी मध्यम अने चार अथवा पांच शक्रस्तवथी उत्कृष्ट चैत्यवंदन थाय ठे. इरियावही पहेला अथवा प्रणिधान (जयवीयराय) ने अंते शक्रस्तव कहेवो, अने द्विगुण चैत्यवंदनने अंते पण शक्रस्तव कहेवाथी त्रण शक्रस्तव थाय. एक वार वंदनामां अने पूर्वे तथा ठेडे शक्रस्तव कहेवाथी चार शक्रस्तव थाय अथवा द्विगुण चैत्यवंदनमां अने पूर्वे तथा ठेडे शक्रस्तव जणवाथी चार शक्रस्तव थाय. द्विगुण चैत्यवंदनमां त्रण शक्रस्तव, स्तुति, प्रणिधान अने शक्रस्तव मली पांच शक्रस्तव थाय ठे.

महानिर्वाणमूत्रमां साधुने प्रतिदिन सात चैत्यवंदन कछ्यां ठे, तथा श्रावकने पण उत्कृष्टनाथी सातज कछ्यां ठे. जाप्यमां कछुं ठे के— रात्रि प्रतिक्रमणमां १, जिनमंदिरे २, आहार पाणीने समये ३, दिवस चरि म पशुगकाने अवसरे ४, देवसिक प्रतिक्रमणमां ५, सुइं रडेवा पहेलां ६, अने जाप्या पढी ७ पढी गीते साधुउने अरोगात्रमां मली सात वार चैत्यवंदन होय ठे. प्रतिक्रमण करनार श्रावकने प्रतिदिन सात वार चैत्यवंदन होय ठे. ए उत्कृष्ट नांगो जाणवा. प्रतिक्रमण न करनारने पां-

च वार होय ठे. ए मध्यमजांगो जाणवो. त्रिकाल पूजामां प्रत्येक पूजाने ठेडे एकेक मलीने त्रण वार चैत्यवंदन करे ते जघन्य जांगो जाणवो. सात चैत्यवंदन ए रीते जाणवां:- वे प्रतिक्रमणने अवसरे वे, सूतां अने जागतां मली वे, त्रिकाल पूजामां प्रत्येक पूजाने ठेडे एकेक मली त्रण. एवी रीते अहोरात्रमां सर्व मली सात चैत्यवंदन श्रावक आश्रयी थयां. एक वार प्रतिक्रमण करतो होय तो ठ थाय. सूती वखते विगेरे न करे तो पांच, चार प्रमुख पण थाय. जिनमंदिर घणां होय तो प्रतिदिन सात करतां पण वधारे चैत्यवंदन थाय. श्रावके त्रण टंक पूजा करवानुं कदाचित् न बने तो त्रण टंक अवश्य देव वांदवा. आगममां कळुं ठे के- हे देवानुप्रिय ! आजथी मांडी जावज्जीव सूधी त्रण काळे विद्वेष रहित अने एकाग्र चित्तथी देव वांदवा. हे देवानुप्रिय ! अपवित्र, अशाश्वत अने क्षणचंगुर एवा मनुष्यपणाथी एज सार लेवा योग्य ठे. मध्यान्ह पहेलां ज्यां सूधी देवने तथा साधुने वंदना न कराय, त्यां सूधी पाणी न पीवुं. मध्यान्हे ज्यां सूधी देवने तथा साधुने वंदना न कराय, त्यां सूधी नोजन न करवुं. तेमज पाठले पहारे देवने वंदना कस्या वगर सज्जातले (पथारीए) न जवाय तेम करवुं. कळुं ठे के- प्रजात समये श्रावके ज्यां सूधी देवने तथा साधुने विधिपूर्वक वांद्या न होय, त्यां सूधी पाणी पण पीवुं योग्य नथी. मध्यान्ह समये फरी वंदना करीने निश्चयथी नोजन करवुं कट्टे. मध्या समये पण फरीथी देवने तथा साधुने वंदना करी पठी सुइ रहेवुं कट्टे.

गीत, नाटक प्रमुख अग्रपूजामां कळुं ठे, ते जावपूजामां पण आवे ठे. ते (गीत नाटक) मत्ता फलनुं कारण होवाथी मुख्य मार्गें तो उदायन राजानी राणी प्रजापतीनी पेटे पोतेज करवुं. निशीथचूर्णिमां कळुं ठे के- प्रजावती राणी न्हाइ, कौतुकमंगल करी, उज्वल वस्त्र पहेरी यावत् अष्टमीए तथा चतुर्दशीए चक्तिरागथी पोतेज जगवाननो नाटक रूप राजोपचार करे. राजा (उदायन) पण राणीनी अनुवृत्तिथी पोते मृदंग वगाडे.

पूजा करवाने अवसरे अरिहंतनी ठदस्य, केवली अने सिद्ध ए त्रण अवस्थानी जावना करवी. जाप्यमां कळुं ठे के-

न्हवणचगेहिं ठउम- ठवठ पडिहारगेहिं केवल्लिअं ॥

पद्विअंकुस्सगोहिं, जिणस्स चाविज्जा सिद्धत्तं ॥ १ ॥

अर्थः- प्रतिमाना परिवार उपर रचेला जे हाथमां कलश लइ हाथी उपर चढेला एवा जगवानने न्हवरावनारा देवता, तथा ते परिवार-मांज रचेला जे फूलनी माला धारण करनार पूजक देवता, ते मनमां चिंतवी जगवाननी ठद्वस्थ अवस्था जाववी. ठद्वस्थ अवस्था त्रण प्रकारनी ठे. एक जन्मावस्था, बीजी राज्यावस्था अने त्रीजी श्रामण्यावस्था- तेमां, परिवारमां रचेला न्हवरावनार देवता उपरथी जगवाननी जन्मावस्था जाववी. परिवारमां रचेलाज मालाधारक देवता उपरथी जगवाननी राज्यावस्था जाववी, तथा जगवाननुं मस्तक तथा मुख लोच करेखुं जोवार्थी जगवाननी श्रामण्यावस्था (दीक्षा लीधी ते वखतनी अवस्था) तो सुखथी जणाय एवी ठे. परिवारनी रचनामां पत्रवेदनी रचना आवे ठे, ते जोइने अशोकवृक्ष, मालाधारी देवता जोइने पुष्पवृष्टि अने वदने वाजुए वीणा तथा वांसली हाथमां धारण करनार देवता जोइने दिव्यध्वनिनी कल्पना करवी. वाकीना चामर, आसन प्रमुख प्रातिहार्य तो प्रकट जणाय एवा ठे. एवा आठ प्रातिहार्य उपरथी जगवाननी केवली अवस्था जाववी, अने पद्मासने वेठेला अथवा काउस्सग करी उजा रहेला जगवाननुं ध्यान करी सिद्धावस्था जाववी. ॥१॥ इति चावपूजा(३).

बृहन्नाप्यमां कळुं ठे के- पांच प्रकारी, श्राष्ट प्रकारी तथा विशेष रु-रुि होय तो सर्व प्रकारी पण पूजा जाणवी. तेमां फूल, अक्षत, गंध, धूप अने दीप ए पांच वस्तुथी पंच प्रकारी पूजा जाणवी. फूल, अक्षत, गंध, दीप, धूप, नैवेद्य. फल अने जल ए आठ वस्तुथी आठ कर्मनो दाय करनारी श्राष्ट प्रकारी पूजा थाय ठे. मात्र, अर्चन, वस्त्र, आचूपण, फल, नैवेद्य, दीप, नाटक, गीत. आरती प्रमुख उपचारथी सर्व प्रकारी पूजा दाय ठे. एवी रीते बृहन्नाप्यादि ग्रंथोमां पूजाना कहेला त्रण प्रकार. तथा फल फुल प्रमुख पूजानी सामर्थी पोते नाचं ते प्रथम प्रकार, बीजा पांच मंगावे ते बीजा प्रकार अने मनमां सबे सामर्थीनी कल्पना करथी ए बीजा प्रकार. एवी रीते मन वचन कायाना योगथी तथा करण करणण अनुमोदनार्थी कहेला त्रण प्रकार. तेमज पुण्य, आमि-

ष (अशनादि प्रधान जोग्य वस्तु), स्तुति अने प्रतिपत्ति (जगवान-
नी आज्ञा पालवी) एवी रीते चार प्रकारनी पूजा ठे. ते यथाशक्ति
करवी. ललितविस्तरादिक ग्रंथोमां तो पुष्पपूजा, आमिष पूजा, स्तोत्र-
पूजा अने प्रतिपत्ति पूजा ए चारे पूजामां उत्तरोत्तर एक करतां एक
पूजा श्रेष्ठ ठे, एम कह्युं ठे. आमिष शब्दथी श्रेष्ठ अशनादिक जोग्य व-
स्तुज लेवी. गौडकोशमां कह्युं ठे के- उत्कोचे पलले न स्त्री, आमिषं
जोग्य वस्तुनि ” एनो अर्थ:- स्त्रीलिंग नहीं एवा आमिष शब्दना लांच,
मांस अने जोग्य वस्तु एवा त्रण अर्थ थाय ठे. प्रतिपत्ति शब्दनो अर्थ
“तीर्थकर जगवाननी आज्ञा सर्व प्रकारे पालवी” एवो जाणवो. एवी री-
ते आगममां कहेला चार प्रकार, तेमज जिनेंद्र जगवाननी पूजा द्रव्य-
थी अने जावथी एवी रीते बे प्रकारनी ठे. तेमां फूल, अक्षत प्रमुख द्र
व्यथी जे पूजा कराय ठे, ते द्रव्यपूजा अने जगवाननी आज्ञा पालवी ते
जावपूजा जाणवी. एवी रीते कहेला बे प्रकार, तेमज फूल चढाववां, चं-
दन चढाववुं इत्यादिक उपचारथी कहेली सत्तर प्रकारी पूजा तथा स्ना-
त्र, विलेपन प्रमुख उपचारथी कहेली एकवीस प्रकारनी पूजा ए सर्व
पूजाना प्रकार अंगपूजा, अग्रपूजा अने जावपूजा ए सर्वव्यापक त्रण
प्रकारमां समाश् जाय ठे. सत्तर प्रकारी पूजाना जेद एवी रीते कह्या
ठे:- १ अंगपूजामां स्नात्र अने विलेपन करवुं, २ वासपूजामां बे च-
हु चढाववी, ३ फूल चढाववां, ४ फूलनी माला चढाववी, ५ वर्णक
(गंध विशेष) चढाववुं, ६ चूर्ण चढाववुं, ७ मुकुट प्रमुख आचरण च-
ढाववां, ८ फूलघर करवुं, ९ फूलनो पगर (राशि) करवो, १० आरति
तथा मंगलदीप करवो, ११ दीप करवो, १२ धूप उखेववो, १३ नैवेद्य
धरवुं, १४ सारां फल धरवां, १५ गायन करवुं, १६ नाटक करवुं, १७
वाजिंत्र वगाडवां एवी रीते पूजाना सत्तर प्रकार कह्या ठे. एकवीस प्र-
कारी प्रमुख पूजानो विधि पण ए रीतेज कह्यो ठे, ते आ प्रमाणे:-

पश्चिम दिशाए मुख करीने दातण करवुं. पूर्व दिशाए मुख करीने
न्हावुं, उत्तर दिशाए मुख करीने उज्वल वस्त्र पहरेवां. अने पूर्व अथवा
उत्तर दिशाए मुख करीने जगवाननी पूजा करवी. घरमां प्रवेश करनां
शक्य वर्जित भावे जागे दोढ हाथ ऊंची चूमी उपर घरदरासर करवुं. जो

नीचे जूमीए लागतुं देरासर करे तो तेनो वंश एक सरखो नीचे जाय ठे, अर्थात् धीमे धीमे नाश पामे ठे. पूजा करनार माणस पूर्व अथवा उत्तर दिशा तरफ मुख करीने वेसे, पण दक्षिण दिशाए तथा चारे कोण दिशाए मुख करीने न वेसे. जो पश्चिम दिशाए मुख करीने जगवान्नी पूजा करे, तो ते माणसनी चोथी पेटीए तेनो कुलक्षय थाय; अने दक्षिण दिशाए मुखकरे तो ते माणसनी आगल संतति वृद्धि पामे नहीं. अग्नि कोण तरफ मुख करीने पूजा करे तो, ते माणसनी दिवसे दिवसे धन हानि थाय. वायव्य कोण तरफ मुख करे तो संतति न थाय, नैऋत्य कोण तरफ मुख करे तो कुल क्षय थाय, अने ईशान कोण तरफ मुख करे तो संतति बिलकुल न थाय. प्रतिमाना वे पग, वे ढाँचण, वे हाथ, वे खजा अने मस्तक ए नवे अंगनी अनुक्रमे पूजा करवी. चंदन विना कोइ काळे पण पूजा न करवी. कपाल, कंठ, हृदय, खजा अने उदर (पेट) एटले ठेकाणे तिलक करवां. नव तिलकथी हमेशां पूजा करवी. जाण पुरुषोए प्रजात कालमां प्रथम वासपूजा करवी, मध्यान्ह समये फूलथी पूजा करवी, अने संध्या समये धूप दीपथी करवी. धूपधाणुं जगवानना कावे पडखे राखवुं. अग्रपूजामां धराय ठे ते सवें वस्तु जगवाननी सन्मुख मूकवी. जगवाननी जमणी वाजुए दीपनुं स्थानक राखवुं. ध्यान तथा चैत्यचंदन जगवाननी जमणी वाजुए करवुं. स्नायथी खसी पडेवुं, वृद्ध उपरथी जूमीए पडेवुं, कोइ पण रीते पगे लागेवुं, माथे उचकी लावेवुं, गवगव वन्त्रमां राखेवुं, नातिथी नीचे पहरेदेता वन्त्र प्रमुखमां राखेवुं, छुट मनुष्याए फरतेवुं, घणा लोकोण उपाडी मूकी खराव करेवुं अने काँडीउण करेवुं गवुं फल, फूल तथा पत्र जक्तिथी जिन जगवान्नी प्रीतिने अर्थे चढाववुं नदीं. एक फूलना वे जाग न करवा. कदी पण नाडवी नदीं. चंपा अने कमल गना वे नाग कां तो घणा दोष लागे. गंध, धूप, दीप, अज्ञान, मादाउं, बलि (नैवेद्य), जल अने श्रेष्ठ फल एटली वस्तुथी श्रीजिनजगवाननी पूजा करवी. शांतिने अर्थे खेवुंघोच तो फोले खेवुं. खानने अर्थे पीनुं खेवुं, अन्नने जीतवाने अर्थे श्याम वण खेवुं. मंगलिकने अर्थे गतुं खेवुं अने सिद्धिने अर्थे पंचवाणुं खेवुं. पंचा-

मृतनुं स्नात्र प्रमुख करवुं, अने शांतिने अर्थे घी गोल सहित दीवो करवो. शांति तथा पुष्टिने अर्थे अग्निमां लवण नांखवुं सारुं ठे. खंफित, सां-धेलुं, फाटेळुं, रातुं, तथा बीहामणुं एवुं वस्त्र पहेरीने करेळुं दान, पूजा, तपस्या, होम, आवश्यक प्रमुख अनुष्ठान सर्व निष्फल ठे. पुरुष पद्मास-ने बेसी नासिकाना अग्रजाग उपर दृष्टि राखी, मौनकरी, वस्त्रथी मुख-कोश करी जिनेश्वर जगवाननी पूजा करे. १ स्नात्र, २ विलेपन, ३ आञ्जू-षण, ४ फूल, ५ वास, ६ धूप, ७ दीप, ८ फल, ९ अक्षत, १० पत्र, ११ सो-पारी, १२ नैवेद्य, १३ जल, १४ वस्त्र, १५ चामर, १६ ठत्र, १७ वाजिंत्र, १८ गीत, १९ नाटक, २० स्तुति, २१ चंमारनी वृद्धि, आ एकवीस उप-चारथी एकवीस प्रकारी पूजा थाय ठे. सर्वे जातना देवता एवी जगवा-ननी एकवीस प्रकारनी प्रसिद्ध पूजा हमेशां करे ठे; परंतु कलिकालना दोषथी कुमति जीवोए खंफित करी. आ पूजामां पोताने जे जे वस्तु प्रि-य होय, ते ते वस्तु जगवानने अर्पण करवी. पूजानुं आ प्रकरण उमा-खाति वाचके कखुं एवी प्रसिद्धि ठे.

“ईशान कोणे देवमंदिर करवुं.” एम विवेकविलासमां कखुं ठे. तेमज, विषम आसने बेसी, पग उपर पग चढावी, उजा पगे बेसी, अथ-वा ऋवो पग जंचो राखी पूजा करवी नहीं. तथा ऋवे हाथे पण पूजा न करवी. सूकां, जूमी उपर पडेलां, सडेली पांखडीवालां, नीच लोकोए फरशेलां, खराब अने नहि खीलेलां, कीडीथी खवायलां, वालथी जरायलां, सडेलां, वासी, करोलियानां धरवालां, दुर्गंधी, सुगंध रहित, खाटा गंधनां, मलना तथा मूत्रना संपर्कथी अपवित्र थएलां एवां फूल पूजामां वर्जवां.

सविस्तर पूजा करवाने अवसरे, प्रति दिवस तथा विशेषे करी पर्वदि-वसे त्रण, पांच अथवा सात पुष्पांजलि चढावीने जगवानने स्नात्र करवुं. तेनो विधि आ प्रमाणेः- प्रजात समये प्रथम निर्माद्व्य उतारवुं, प्रक्षालन (पखाव) करवुं, संक्षेपथी पूजा, आरती अने मंगलदीप करवो. पठी स्नात्र प्रमुख सविस्तर वीजी पूजा करवी. पूजाना प्रारंभ समये प्रथम जगवान् आगळ कुंकुम जलथी जरेलो कलश स्थापन करवो. पठी

“मुक्तालंकार विका-रसारसौम्यत्वकांतिकमनीयम् ॥ सहजनिजरूपनिर्जित-जगन्नयं पातु जिनविंशम् ॥ १ ॥” ए मंत्र कही अलंकार उतारवा. “अवणिश्र कुसुमाहरणं, पयश्पद्मिष्ठिमणोहरणाय ॥ जिणरूवं मज्जाणपी-ठसंविश्रं वो सिवं दिसउ ॥ १ ॥” एम कही निर्माद्वय उतारवुं. पठी पूवं कहेलो कलश ढोलवो, अने संक्षेपथी पूजा करवी. पठी धोएवा अने सुगंधी धूप दीधेला कलशोमां स्नात्र योग्य सुगंधी जल नरवुं, अने ते सर्वे कलश एक हारमां स्थापन करी तेमनी उपर शुद्ध उज्वल वस्त्र ढांकवुं. पठी सर्वे श्रावको पोतानी चंदन धूप प्रमुख सामग्रीथी तिलक करी, हाथे सुवर्णनां कंकण पहेरी, हाथने धूप दइ, तथा एवी बीजी क्रिया करीने हारबंध उजा रहे, अने कुसुमांजलिना पाठ बोले. ते श्रा रीते:- “सयवत्त कुंद मालइ- बहुविह कुसुमाइ पंचवन्नाइ ॥ जिणनाहन्ह वणकाले, दिंति सुरां कुसुमंजली हिष्ठा ॥ १ ॥” एम कही जगवान्ना मस्तके फूल चढाववां. “गंधायदिश्रमहुयर-मणहरजंकारसहसंगीश्रा ॥ जि-णचलणोवरि मुक्ता, हरउ तुम्ह कुसुमंजली डुरिश्रं ॥१॥” इत्यादि पाठ कहेवो. प्रत्येक गाथादिकनो पाठ थाय, त्यारे जगवान्ना चरण उपर एक एक श्रावके कुसुमांजलिनां फूल चढाववां, प्रत्येक पुष्पांजलिना पाठ थए उते तिलक. फूल, पत्र, धूप प्रमुख पूजानो विस्तार जाणवो. पठी म्होटा अने गंजीर स्वरथी प्रस्तुत जे जगवाननी स्नात्रपीठ उपर स्थापना होय, ते जगवान्ना जन्माक्षिपेक कलशनो पाठ बोलवो. पठी घी, शेलडीनो रम, दूध, दही अने सुगंधी जल ए पंचामृतारी स्नात्र करवां. स्नात्र करतां वचमां पण धूप देवो. तथा स्नात्र चालतुं होय त्यारे पण जिनविंशने मस्तके पुष्प अथय राखवुं.

१-जगवान्ना मंथ विनाजने शोधादिक विना पण नारभूत सौम्य कांतिथी रमणीय अने सोनाना न्यभाषिक सुंदर न्यथी जगप्रयने जीतनारु जिनविंश तमारी रक्षा करो.
 २-पुष्प तथा आभरणथी नहिन, पण न्यभाषिक सोली मनोहर कांतिथी सोभणुं म्हासर्गट वरु गेहुं जिनविंश तमने त्रियसुर आदी.
 ३-इत्यनां पण, मोगयनां पुष्प, नायनि प्रमुख पांच यथेनां जग जाननां फूलनो कुसुमांजलि विनाजना स्नात्रने विंश जाये शे.
 ४-सुगंधी विंशना अमंगना मतोइ सुगंध न्य संगीतथी सुफ एवो भगवान्ना पण पण म्हासर्गट वरु गेहुं जिनविंश तमने त्रियसुर आदी.

वादिवेताल श्रीशांतिसूरिजीए कहुं ठे के— स्नात्र पूरुं थाय त्यां सूधी जगवाननुं मस्तक फूलथी ढांकेलुं राखवुं. सारां सुगंधी फूल ते उपर एवी रीते राखवां के, जेथी उपर पडती जलधारा देखाय नहीं. स्नात्र चालतुं होय त्यारे शक्ति माफक एक सरखो चामर, संगीत, वाजिंत्र प्रमुख आरुंबर करवो. सर्व लोकोए स्नात्र करे ठते फरीथी न करवाने अर्थे शुद्ध जलनी धारा देवी. तेनो पाठ आ रीते:—“ अंजिषेक तोयधारा, धारेव ध्यानमंफलाग्रस्य ॥ जवजवनजित्तिजागान्, जूयोऽपि जिनत्तु जागवती ॥ १ ॥ ” पढी अंगलूहणां करी विलेपन प्रमुख पूजा, पहेला करतां अधिक करवी. सर्व जातनां धान्यनां पकान्न, शाक, घी, गोल प्रमुख विगय तथा श्रेष्ठ फल प्रमुख बलि जगवान् आगल धरवो. ज्ञान, दर्शन अने चारित्र ए त्रण रत्नना धणी एवा त्रण लोकना स्वामी जगवान् आगल म्होटा न्हाणाना क्रमथी प्रथम श्रावकोए त्रण पुंज (ढगलीउ) करी उचित स्नात्रपूजादिक करवुं. पढी श्राविकाउए पण अनुक्रमथी करवुं. जगवान्ना जन्माजिषेकने अवसरे पण प्रथम अच्युत इंद्र पोताना देवना परिवार सहित स्नात्र प्रमुख करे ठे, अने ते पढी अनुक्रमे बीजा इंद्र करे ठे. शेषानी (चढावेली फूलनी मालानी) पेठे स्नात्र जल माथे ठांड्युं होय तो 'तेमां कांइ दोष लागशे,' एवी कटपना न करवी. हेमचंद्र कृत वीरचरित्रमां कहुं ठे के—सुर, असुर, मनुष्य अने नागकुमार एमणे ते स्नात्र जलने वारंवार वंदन कहुं, अने पोताना सर्व अंगे ठांड्युं. श्रीपद्मचरित्रमां पण जंगणीशमा उद्देशमां आपाढ शुदि आठमथी मांडी दशरथ राजाए करावेला अछाइ महोत्सवना चैत्य स्नात्रोत्सवने अधिकारे कहुं ठे के—दशरथ राजाए ते शांति करनारुं न्हवण जल पोतानी जार्याउ तरफ मोकड्युं, तरुण दासीउए शीघ्र जइ बीजी राणीउने मस्तके ते (न्हवण जल) ठांड्युं, पण म्होटी राणीने पहोचाडवानुं न्हवण जल कंचुकीना हाथमां आड्युं. तेनी वृद्धावस्था होवथी पहोचतां वार लागी, त्यारे म्होटी राणी शोक अने कोप पामी. पढी कंचुकीए आवी क्रोध

१—ध्यान रूप मंडलनी धारा सरखी भगवानना अभिषेकनी जलधारा संसार रूप महेलनी भीतोने फरी फरीवार तोडी नांखो.

२—राजाना अंतःपुरना द्वारनुं रक्षण करनार.

पामेली राणीने ते न्हवण जलनो अत्रिषेक कख्यो, त्यारे ते राणीनुं चित्त अने शरीर शीतल थयां, अने कंचुकी उपर प्रसन्न हृदय थयुं.

बृहन्नांति स्तवमां पण कखुं ठे के— स्नात्रजल मस्तके चढाववुं. संज-
लाय ठे के— श्रीनेमिनाथ जगवान्ना वचनथी कृष्णे नागेंद्रनी आराधना
करी पातालमांथी श्री पार्श्वनाथनी प्रतिमा शंखेश्वर पुरे लावी तेना न्ह-
वण जलथी पोतानुं सैन्य जरासंधनी जराथी पीडाणुं हतुं ते साजुं कखुं.
आगममां पण कखुं ठे के— जिनेश्वर जगवान्नी देशनाने स्थानके रा-
जा प्रमुख लोकोए उठावेलो अन्ननो बलि पाठो चूमीए पडतां पहेलां-
ज देवताउ तेनो अर्धो जाग ले ठे. अर्धनो अर्ध जाग राजा ले ठे, अने
बाकी रहेलो जाग बीजा लोको ले ठे. तेनो एक दाणो पण माथामां रा-
ख्यो होय तो रोग मटे, अने ठ महिना सूधी बीजो रोग थाय नहीं.
पठी सजुरुए स्थापन करेलो, म्होटे उत्सवे आणेलो अने डुकूलादि श्रेष्ठ
वस्त्रथी शोचतो एवो महाध्वज त्रण प्रदक्षिणा तथा बलिदान प्रमुख वि-
धि करीने चढाववो. त्यां सर्व लोकोए शक्ति माफक पहेरामणी मूकवी.
पठी जगवान् आगल मंगलदीप सहित आरतीनो उद्योत करवो. ते-
नी पासे अग्निपात्र (शगडी) मूकवुं. तेमां लवण अने जल नंखाशे.
“ उवणेउ मंगलं वो, जिणाण मुहलाविजालसंवलिआ ॥ तिष्ठपवत्तण
समए, तिअसविमुक्का कुसुमवुठी ॥ १ ॥” ए मंत्र कही प्रथम पुष्प
वृष्टि करवी. पठी “ उअह पडिअग्ग पसरं, पयाहिणं मुणिवइं करेऊणं ॥
पडइ सलोणत्तणल— जिअं व लोणं दुअवहंमि ॥ १ ॥” इत्यादि पा-
ठ कहीने जिनेश्वर जगवान् उपरथी त्रण फूल सहित लवण जल उता-
रवा प्रमुख करवुं. पठी अनुक्रमे पूजा करवी. ते पठी आरती करवी ते
आ रीतेः— आरतीने वखते धूप उखेववो, वे दिशाए जुंची अने अखं-
रु कलश जलनी धारा देवी. श्रावकोए फूलना पगर विखेरवा. श्रेष्ठ पा-
त्रमां आरती राखी “ मरगय मणि घडिय विसा— ल थाल माणिकमंमिअ
पईवं ॥ न्हवणयरकरुखित्तं, जमउ जिणारत्तिअं तुम्ह ॥ १ ॥” इत्यादि

१- तीर्थकरना तीर्थप्रवृत्तिने अवसरे शब्द करता अमरना समुदायथी युक्त एवी दे-
वतानी करेली पुष्पवृष्टि तमने मंगल आपो. २- जुओ, लवण जाणे पोताना लावण्य-
थी लज्जित थयुं अने कांड उपायन रहेवाथी भगवान्ने त्रणप्रदक्षिणा दइ अग्निमां पडे छे.

पाठ कहीने प्रधान पात्रमां रहेली आरति त्रण वार उतारवी. त्रिषष्टि-चरित्रादि ग्रंथमां कहुं ठे के- पढी इंद्रे कृतकृत्य पुरुषनी पेठे कांश्क पाठा खसी फरी आगल आवी जगवान्नी आरति ग्रहण करी. इंद्र बलता दीपोनी कांतिथी शोचती आरती हाथमां होवाथी देदी-प्यमान औषधीना समुदायथी चलकता शिखरे करी जेम मेरुपर्वत सुंदर देखाय ठे, तेम सुंदर देखायो. श्रद्धालु देवताउं फूलनी वृष्टि करता ठतां इंद्रे त्रण वार जगवान् उपरथी आरति उतारी. मंगलदीप पण आरतिनी पेठे पूजाय ठे. 'कोसं विसंठिअस्स व, पयाहिणं कुणइ मउत्तिअपईवो ॥ जिण सोमदंसणे दिण-युरुव तुह मंगलपईवो ॥ १ ॥ जामिज्जंतो सुरसुं-दरीहिं तुह नाह मंगलपईवो ॥ कणयायलस्स नज्जाइ, जाणुव पयाहिणं दिंतो ॥ २ ॥ एवो पाठ कही मंगलदीप आरति माफक उतारी देदीप्यमान एवोज जिनजगवान्नी आगल भूकवो. आरति तो उलवाय ठे. तेमां दोष नथी. मंगलदीप तथा आरति प्रमुख मुख्य मार्गथी तो घी, गोल, कपूर प्रमुख वस्तुनो कराय ठे. कारण के, तेम करवामां विशेष फल ठे. लोकमां पण कहुं ठे के- जक्तिमान् पुरुष देवाधिदेवनी आगल कपूरनो दीप प्रज्वलित करीने अश्वमेधनुं पुण्य पामे, तथा कुलनो पण उच्चार करे. अहिं "मुक्तालंकार-" इत्यादि गाथाउं हरिज्जसूरिनी करेदी हशे एवुं अनुमान कराय ठे. कारण के, तेमना रचेला समरादित्य चरित्रना आरंजमां "उवणेउ मंगलं वो" एवो नमस्कार देखाय ठे. आ गाथाउं तपापद्म प्रमुख गद्यमां प्रसिद्ध ठे माटे सर्वे लखी नथी. स्नात्र प्रमुख धर्मानुष्ठानमां सामाचारीना जेदथी नानाविध विधि देखाय ठे, तो पण तेथी जव्य जीवे मनमां व्यामोह (मृजवण) न करवो. कारण के, सर्वेने अरिहंतनी जक्ति रूप फलज साधवानुं ठे. गणधरोनी सामाचारीमां पण घणा जेद होय ठे, माटे जे जे आचरणाथी धर्मादिकने विरोध न आवे, अने अरिहंतनी जक्तिनी पुष्टि थाय ते ते आचरणा कोइने पण नाकबुल नथी. एज न्याय सर्वे धर्मकृत्योमां जा-

१-सोम्य दृष्टिवंत एवा हे भगवान्! जेम कोशांवीमां रहेला तमने सूर्ये आवीप्रदक्षिणा करी, तेम कलिका समान दीपवाले ए मंगलदीप तमने प्रदक्षिणा करे छे. २-हे नाथ! देवीओए भमाटेलो तमारो मंगलदीप मेरुने प्रदक्षिणा करना सूर्ये माफक देखाय छे.

एवो. आ पूजाना अधिकारमां लवण, आरति प्रमुखनुं उतारवुं संप्रदा-
यथी सर्व गढमां तथा परदर्शनमां पण सृष्टिथीज करानुं देखाय ठे. श्री
जिनप्रत्नसूरिए करेला पूजाविधिमां तो एवी रीते कहुं ठे के-पाद-
क्षिससूरि प्रमुख पूर्वाचार्योए लवणादिकनुं उत्तारण संहारथी करवानी
अनुज्ञा आपी ठे, तो पण सांप्रत सृष्टिथीज कराय ठे.

स्नात्र करवामां सर्व प्रकारनी सविस्तर पूजा तथा प्रचावना इत्यादि
थवानो संचव ठे, के तेथी परलोके उत्कृष्ट फल प्रकट जाणवुं, तथा जि-
नेश्वर जगवानना जन्म कळ्याणकने समये स्नात्र करनारा चोसठ इंद्र
तथा तेना सामानिक देवता प्रमुखनुं अनुकरण अहिं मनुष्यो करे ठे,
ए इहलोके पण फल जाणवुं. इति स्नात्रविधि संपूर्ण.

प्रतिमाउं विविध प्रकारनी ठे. तेमनी पूजा करवाना विधिमां सम्य-
क्त्व प्रकरण ग्रंथने विषे एवी रीते कहुं ठे के- गुरुकारिआइ केई, अन्ने
सयकारिआइ तं विति ॥ विहिकारिआइ अन्ने, पडिमाए पूअण-
विहाणं ॥ १ ॥ ए गाथानो अर्थ:- केटलाक आचार्यो गुरु एटले मा,
बाप, दादा प्रमुख लोकोए करावेली प्रतिमानी, बीजा केटलाएक आ-
चार्यो पोते करावेली प्रतिमानी, तथा बीजा वली विधिथी करावेली प्र-
तिमानी विधि पूर्वक पूजा करवी एम कहे ठे. पण ठेव्हे पदे निर्णय ए
ठे के, बाप दादाए करावेली ए वात निरुपयोगी ठे. माटे ममत्व तथा
कदाग्रइ ठोडी दइने सर्वे प्रतिमाउं समान बुद्धिथी पूजवी. कारण के, सर्व
प्रतिमाने विषे तीर्थकरनो आकार जणाय छि, तेथी “ आ तीर्थकर ठे ”
एवी बुद्धि उत्पन्न थाय ठे. एम न करतां पस्ताना कदाग्रहथी अरिहं-
तनी प्रतिमानी पण अवज्ञा (तिरस्कार) करे तो, ते बलात्कारथी दु-
रंत संसार रूप दंरु जोगववो आवी पडे ठे. जो एम करे तो अविधिथी
करेली प्रतिमानुं पण पूजन करवानो प्रसंग आवे, अने तेथी अविधि कृत
प्रतिमाने अनुमति आपवाथी जगवाननो आज्ञाजंग कस्यानो दोष आ-
वी पडे. माटे एवो कुतर्क न करवो. कारण के, आगमनुं प्रमाण ठे.

श्रीकल्पजाप्यमां कहुं ठे के- निस्सकड मनिस्सकडे, अ चेइए
सवहिं थुई तिन्नि ॥ वेळं च चेइआणि अ, नाउं इक्किक्किआ वा वि
॥ १ ॥ अर्थ:- निश्राकृत एटले गढ प्रतिवद्ध अने अनिश्राकृत एटले

गह्व प्रतिबद्ध रहित एवा चैत्यने विषे सर्व ठेकाणे त्रण स्तुति कहेवी. हवे सर्व ठेकाणे त्रण स्तुति देतां वखत जतो रहेतो होय तो अथवा त्यां चैत्य घणां होय तो वेला अने चैत्य ए वनेनो विचार करी प्रत्येक चैत्यने विषे एक एक स्तुति पण कहेवी.

चैत्यमां जो करोळियानां जाल प्रमुख थाय तो ते काढी नांखवानो विधि कहे ठे. सीलेह मंखफलाए, इयरे चोइंति तंतुमाईसु ॥ अजिजोइंति सवितिसु, अणिह फेडंतऽदीसंता ॥ १ ॥ अर्थः— साधुजं मंदिरमां करोळियानां जाल विगेरे होय तो मंदिरनी संजाल करनार बीजा गृहस्थी लोकोने प्रेरणा करे. ते एवी रीते के— “तमे मंखफलकनी (चिताराना पाटियानी) पेठे मंदिरने उज्ज्वल राखो. जेम चितारानुं चित्रनुं पाटीयुं उज्ज्वल होय तो सर्व लोक तेने वखाणे ठे, तेम तमे जो मंदिरने वारंवार संमार्जन (पूंजवुं) प्रमुख करी उज्ज्वल राखो तो घणा लोको तमारो पूजा सत्कार करशे.” हवे ते मंदिरना सेवक लोको जो मंदिरना घर क्षेत्र (खेतर) प्रमुखनी वृत्ति जोगवनारा होय तो, तेमने उपको देवो. ते आ रीतेः— “ एक तो तमे मंदिरनी वृत्ति जोगवो ठो, अने बीजुं मंदिरनी संमार्जन प्रमुख सारवार पण करता नथी ! ” एम कह्या पठी पण ते लोको जो करोळियानां जालां प्रमुख काढी नांखवा न श्हे, तो जेनी अंदर जीव देखातां न होय तेवा तंतुजालोने साधु पोतेज काढी नांखे. एवां सिद्धांत वचनना प्रमाणथी साधुए पण विनाशपामता चैत्यनी सर्वथा उपेक्षा न करवी, एम सिद्ध थयुं. चैत्ये जवुं पूजा करवी, स्नात्र करवुं इत्यादि जे आ उपर विधि कह्यो, ते सर्व ऋद्धिपात्र श्रावक आश्रयी जाणवो. कारण के, तेनाथीज ए सर्व वनी शकवानो संभव ठे. ऋद्धि रहित श्रावक तो पोताने घेरज सामायिक आदरीने कोइनुं देवुं अथवा कोइनी साथे विवाद प्रमुख न होय तो ईर्यासमिति आदिकने विषे उपयोग राखी साधुनी पेठे त्रण निसिही प्रमुख जावपूजाने अनुसरता विधिथी मंदिरे जाय. पुष्प प्रमुख सामग्री न होवाथी ते श्रावक उद्वयपूजा करवाने असमर्थ होय ठे, माटे फूल गूथवां विगेरे काम कायाथी वनी शके एम होय तो सामायिक पारीने ते करे.

शंकाः— सामायिक मूकीने उद्वयस्तव करवो उचित शी रीते थाय ?

समाधानः— रुद्धि रहित श्रावकथी सामायिक करवुं पोताना हाथ-
मां होवाथी गमे ते समये पण वनी शके एम ठे; पण मंदिरनुं कार्य तो
समुदायने आधीन होवाथी कोइ कोइ समयेज ते करवानो प्रसंग आवे
ठे, माटे प्रसंग आवे त्यारे ते करवाथी विशेष पुण्यनो लाज थाय ठे.
आगममां कहुं ठे के— (द्रव्यस्तवथी) द्रव्य जीवोने बोधिलाज थाय
ठे, सम्यग्दृष्टि जीवोनुं प्रिय कहुं एम थाय ठे, जगवान्नी आज्ञा प-
लाय ठे, जिनेश्वर जगवान्नी चक्ति थाय ठे, अने शासननी प्रजावना
थाय ठे. आ रीते अनेक गुण द्रव्यस्तवमां रह्या ठे, माटे तेज करवो.
दिनकृत्य सूत्रमां पण कहुं ठे के— आ रीते आ सर्व विधि रुद्धिवंत
श्रावकनो कह्यो. सामान्य श्रावक तो पोताने घेरज सामायिक लइने जो
कोइनुं देवुं न होय, अने कोइनी साथे विवाद न होय तो साधुनी पेठे
उपयोगथी जिनमंदिरे जाय. जो जिनमंदिरे कायाथी वनी शके एवुं कांइ
कार्य होय, तो सामायिक पारीने जे कार्य होय ते करे. सूत्र गाथामां
“विधिना” एवुं पद ठे, तेशी त्र्याष्यादि ग्रंथमां चोवीस मूलद्वारथी अने वे
हजार चुमोत्तेर प्रतिद्वारथी कहेलो, दश त्रिक तथा पांच अजिगम प्रमुख
सर्व विधिआ ठेकाणे जाणवो. ते आ रीतेः— १ त्रण निसिही, २ त्रणप्रदक्षिणा,
३ त्रण प्रणाम, ४ त्रिविध पूजा, ५ अरिहंतनी त्रण अवस्थानी चावना,

१ त्रण निसिहि आ रीतेः—देरासरना मूल वारणे पेसतां पोताना घर संबंधी व्यापारनो
त्याग करवा रूप प्रथम निसिही जाणवी १. गभारांनी अंदर पेसतां देरासरने पूंजवा
समारवाना कार्यने त्याग करवा रूप बीजी निसिहि जाणवी २. चैत्यवंदन करवा समये
द्रव्यपूजानो त्याग करवा रूप त्रीजी निसिहि जाणवी ३.

२ जिनप्रतिमानी जमणी वाजुथी ज्ञान, दर्शन आ चारित्रनी आराधना रूप त्रण
प्रदक्षिणा देवी.

३ त्रण प्रकारना प्रणाम आ रीतेः—जिनप्रतिमाने देखी वे हाथ जोडी कपाले लगा-
डीने प्रणाम करीए ते पहलो अंजलिबद्ध प्रणाम १. केड उपरनो भाग लगारेक नमावीने
प्रणाम करीए ते बीजो अर्धावनत प्रणाम २. वे ढींचण, वे हाथ, अने मस्तक ए पंचांग
नमावी खमासण दइए ते त्रीजो पंचांग प्रणाम ३.

४ त्रण प्रकारनी पूजा. भगवानने अंगे केसर, चंदन, पुष्प विगेरे चडाववां ते पहली
अंगपूजा १. धूप, दीप, अने नैवेद्यादि भगवाननी आगल मूकवा रूप बीजी अग्रपूजा २.
भगवाननी आगल , स्तोत्र, गीत, गान, नाटक प्रमुख करवा रूप त्रीजी भावपूजा ३.

५ त्रण अवस्थाः— पिंडस्थ एटले छद्मस्थावस्था १. पदस्थ एटले केवलिअवस्था २.
रूपस्थ एटले सिद्धावस्था ३.

६ त्रैण दिशाए जोवाथी विरमवुं, ७ पंग नीचेनी भूमि त्रैण वार पूंजवी,
८ त्रैण वर्णादिक, ९ त्रैण मुद्रा, अने १०^१ त्रिविध प्रणिधान ए दश त्रिक
जाणवां. इत्यादि विधिपूर्वक करेलुं देवपूजा, देववंदन प्रमुख धर्मानुष्ठान
महा फलदायी थाय ठे, अने विधिपूर्वक न करे तो अल्प फल थाय ठे.
तेमज अतिचार लागे तो वखते सारा फलने बदले उलटो अनर्थ उपजे
ठे. कह्युं ठे के— जेम औषध अविधिथी अपाय तो उलटो अनर्थ उपजे
ठे, तेम धर्मानुष्ठानमां अविधि थाय तो नरकादिकना दुःख समुदा-
यने निपजावे एवो म्होटो अनर्थ थाय ठे. चैत्यवंदन प्रमुख धर्मानुष्ठानमां
अविधि थाय तो सिद्धांतमां तेनुं प्रायश्चित्त पण कह्युं ठे. महानिशीथ
सूत्रना सातमा अध्ययनमां कह्युं ठे के—जो अविधिथी चैत्यवंदन करे,
तो तेने प्रायश्चित्त लागे; कारण के, अविधिथी चैत्यवंदन करनारो पुरुष
बीजा साधर्मिउने अश्रद्धा उत्पन्न करे ठे. देवता, विद्या अने मंत्रनी
आराधना पण विधिथी करी होय तोज फलसिद्धि थाय ठे. नहिं तो
तत्काल अनर्थादिक थाय ठे. ए उपर दृष्टांत कहे ठे.

अयोध्या नगरीमां सुरप्रिय नामे यद्ग ठे. ते प्रतिवर्षे यात्राने दिवसे जो
रंगाव्यो होय, तो रंगनार चित्रकारने हण्णे, अने न रंगाव्यो तो नगरना
लोकोने हण्णे. पठी जयथी चित्राकरो नासजाग करवा लाग्या. त्यारे रा-
जाए मांहोमांहे जामीन विगेरे लइने सर्वे चित्रकारोने वेडीथी वांध्या
होय ए रीते नगरमां राख्या. पठी एक घडामां सर्वेना नामोनी चिठीउं

६ जे दिशाए जिनप्रतिमा होय, ते दिशा विना बीजी त्रैण दिशाए न जोवुं.

७ चैत्यवंदनादिक करतां पंग भूकवानी भूमि त्रैण वार पूंजवी.

८ नमुत्थुणं विगेरे भणतां सूत्र शुद्ध बोलवुं १. तेना अर्थ विचारवा २. जिनप्रतिमानुं
स्वरूप—आलंवन धारवुं, ३.

९ त्रैण मुद्राः—वे हाथनी दशे आंगलीओ मांहोमांहे मेलवी कमलना दोडाने आकारे
हाथ जोडी पेट उपर कोणी राखवी ते पहेली योगमुद्रा १. वे पगना आंगलांना वचमां
आगलथी चार आंगलनो अने पाछलथी कांडक ओछो अंतर राखी काउस्तग्न करवो ते
बीजी जिनमुद्रा २. वे हाथ भेगा करी कपाले लगाडवा ते त्रीजी मुक्ताशुक्ति मुद्रा ३.

१० त्रैण प्रणिधानः—जावंति चेइयाइं ए गाथाए करी चैत्य वांदवा रूप प्रथम प्रणि-
धान १. जावंत केवि साहू ए गाथाए करी गुरुने वांदवा रूप बीजुं प्रणिधान २. जयवी-
यराय कहेवा रूप त्रीजुं प्रणिधान जाणवुं ३. अथवा मन, वचन अने कायानुं एकाग्रपणुं
करवुं ते रूप त्रैण प्रणिधान जाणवां.

नांखे. जेना नामनी चिठी नीकले ते, ते यद्दने रंगे. एक वखत कोइ वृद्धस्त्रीना पुत्रनुं नाम नीकल्युं, त्यारे ते मोशी रोवा लागी. एटलामां कोशांबी नगरीथी केटलाक दिवस उपर आवेलो एक चित्रकारनो पुत्र हतो. तेणे “ नक्की अविधिथी यद्द चित्राय ठे. ” एम चिंतवी वृद्धस्त्रीने दृढताथी कळुं के, “ हुं यद्दने चित्रीश ” पठी ते चित्रकारना पुत्रे ठठ कस्यो. शरीर, वस्त्र, जात जातना रंग, पोंठीउं प्रमुख सर्व वस्तु पवित्र जोइने लीधी,मुखे आठपडनो मुखकोश बांध्यो अने बीजो पण विधि साचवी ते यद्दने चितस्यो, अने पगे लागीने खमाव्यो. तेथी सुरप्रिय यद्दने प्रसन्न थएलो जोइ चित्रकार पुत्रे कळुं के, “ हे यद्द ! मारिनो उपद्रव न करवो.” अर्थात् हवे कोइने मारवो नहीं. यद्दे ते वात अंगीकार करी. वली तेणे प्रसन्नताथी चित्रकार पुत्रने कोइ पण वस्तुना अवयव नो अंशमात्र जोवार्थी वस्तुनो सर्व आकार चित्राय एवी अद्भुत चित्रकला आपी.

एक वखत कोशांबी नगरीने विषे राजसत्तामां गएला ते चित्रकार पुत्रे गोखमांथी मृगावती राणीनो अंगूठो जोइ, ते उपरथी ते राणीनुं यथास्थित रूप चितस्युं. राजाए मृगावतीनी साथल उपर तल हतो, ते पण ठवीमां काढेलो जोइ चित्रकार पुत्रने मारी नांखवानी आझा करी. वीजा सर्व चित्रकारोए यद्दना वरनी वात राजाने कही. त्यारे राजाए परीक्षा करवा माटे एक कुब्जा (दासी) नुं मुखमात्र देखाडी रूप चितारवा कळुं. ते चित्रकार पुत्रे बराबर चित्रेळुं जोई राजाए तेनो जमणो हाथ कापी नांख्यो. त्यारे चित्रकार पुत्रे फरीथी यद्दनी आराधना करी वर मेलवी मृगावतीनुं रूप फरी वार नावे हाथे चितस्युं, अने ते चंरुप्रद्योत राजाने देखाळ्युं. पठी मृगावतीनी मागणी करवा माटे चंरुप्रद्योते कोशांबी नगरीए दूत मोकळ्यो. तेनो धिक्कार करेलो जोइ चंरुप्रद्योते कोशांबी नगरीने कटकथी चारे बाजूए वींटी. शतानिक राजा मरी गयो, त्यारे मृगावतीए चंरुप्रद्योतने कहेवराव्युं के, “ उज्जयिनीथी ईटो मंगावीने कोट कराव, अने नगरमां अन्न तथा घास घणुं जरी रखाव.” ते प्रमाणे चंरुप्रद्योते कळुं. एटलामां वीर जगवान् समवसख्या. जिव्घना पूठवार्थी जगवाने कहेलो “ या सा सा सा नो ” संबंघ सांचली मृगावती

राणी अने चंरुप्रद्योतनी अंगारवती प्रमुख आठ राखीजए दीक्षा दीधी. ए रीते विधि अविधि उपर दृष्टांत कहुं.

ए उपरथी “अविधिथी करवा करतां न करवुं ते सारुं” एवा विरुद्ध पक्षनी कल्पना न करवी. कहुं ठे के— अविधिए करवुं, ते करतां न करवुं ए सारुं, ए वचन सिद्धांत विरुद्ध ठे. एम सिद्धांतना जाण आचार्यों क हे ठे. कारण के, न करे तो घणुं प्रायश्चित्त लागे ठे, अने करे तो थोडुं लागे ठे. माटे धर्मानुष्ठान हमेशां करवुंज. पण ते करतां सर्व शक्तिथी विधि साचववानी यतना राखवी. एम करवुं एज श्रद्धावंत जीवोनुं लक्षण ठे. कहुं ठे के— श्रद्धावंत अने शक्तिमान् पुरुष विधिथीज सर्व धर्मक्रिया करे ठे, अने कदाचित् ड्रव्यादिक दोष लागे तो पण ते “विधिथीज करवुं” एवो विधिने विषेज पक्षपात राखे ठे. जेमने विधि पूर्वक धर्मक्रिया करवानो योग मळी आवे ठे, ते पुरुषो तथा विधिपक्षनी आराधना करनारा, विधिपक्षने बहुमान आपनारा अने विधिपक्षने दोष न देनारा पुरुषो पण धन्य ठे. आसन्नसिद्धि जीवोनेज विधिथी धर्मानुष्ठान करवानो सदाय परिणाम थाय ठे. तथा अज्ञव्य अने दूरज्ञव्य होय तेने तो विधिनो त्याग अने अविधिनी सेवा करवानो परिणाम थाय ठे. खेती, व्यापार, सेवा प्रमुख तथा जोजन, शयन, वेसवुं, आववुं, जवुं, बोलवुं इत्यादि क्रिया पण ड्रव्य, क्षेत्र, काल प्रमुख विधिथी करी होय तो फलवादी थाय ठे, नहीं तो अल्प फलवादी थाय ठे.

आ वात उपर दाखलो संचलाय ठे के— कोइ वे माणसोए ड्रव्यने अर्थे देशांतरे जइ एक सिरु पुरुषनी घणी सेवा करी. तेथी सिद्ध पुरुषे प्रसन्न थई तेमने अद्भुत प्रभाववालां तुंबी फलनां वीज आप्यां. तेनो सर्व आम्राय पण कह्यो. ते आ रीतेः—सो वार खेडेला खेतरमां तडको न होय अने उक्त वार नक्षत्रनो योग होय, त्यारे ते वीज वाववां. बेलडी थाय त्यारे केटलांक वीज लइने पत्र, पुष्प, फल सहित ते बेलडी तेज खेतरमां बालवी. तेनी जस्म एक गदियाणा चार लइ चोशठ गदियाणा चार तांवामां नांखी देवी. तेथी जात्य (सो टचनुं) सुवर्ण थाय. एवी सिद्ध पुरुषनी शिखामण लइने ते वने जणा घेर आव्या. तेमां एक जणाने व-

रावर विधि प्रमाणे क्रिया करवाची जात्य सुवर्ण थयुं. बीजाए विधिमां कांश्क कसर करी तेथी रूपुं थयुं. माटे सर्व कार्यमां विधि सारी पेठे जाणवो. पोतानी सर्व शक्तिथी ते (विधि) साचववो.

पूजा प्रमुख पुण्यक्रिया करी रह्या पठी सर्व कालविधिनी कांश् आशातना थइ होय, ते माटे मिथ्याडुष्कृत देवुं. हवे पूर्वाचार्यो अंगपूजादि त्रण पूजाउनुं फल आवी रीते कहे ठे:- पहेली अंगपूजा विघनी शांति करनारी ठे, बीजी अग्रपूजा अज्युदय करनारी ठे, अने त्रीजी ज्ञावपूजा निर्वाणनी साधक ठे. एवी रीते त्रणे पूजाउ नाम प्रमाणे फल आपनारी ठे. अहिं पूर्वे कहेली अंगपूजा तथा अग्रपूजा अने चैत्य कराववा, माटे जिनबिंबनी स्थापना कराववी, तीर्थयात्रा करवी इत्यादि सर्व द्रव्यस्तव जाणवो. कहुं ठे के-जिनमंदिरनी अने जिनबिंबनी प्रतिष्ठा, यात्रा, पूजा प्रमुख धर्मानुष्ठान सूत्रोमां कहेला विधि माफक करवुं. यात्रा प्रमुख आ सर्व द्रव्यस्तव ठे एम जाणवुं. कारण के, ए ज्ञावस्तवनुं कारण ठे. जो पण पूजा दररोज परिपूर्णपणे करी शक्य नहीं, तो पण अक्षत, दीप इत्यादि दशने हमेशां पूजा करवी. जलनो एक विंडु महासमुद्रमां नांखवार्थी ते जेम अक्षय थाय ठे, तेम वीतरागने विषे पूजा अर्पण करीए तो अक्षय थाय. सर्व ज्ञव्य जीवो आ पूजा रूप बीजथी आ संसार रूप अटवीमां दुःख न पामतां अत्यंत उदार जोग जोगवीने सिद्धि (मोक्ष) पामे ठे. पूजाथी मनने शांति थाय ठे, मननी शांतिथी शुच ध्यान थाय ठे, शुच ध्यानथी मुक्ति पामे ठे, अने मुक्ति पामवार्थी निराबाध सुख थाय ठे.

जिनजक्ति पांच प्रकारनी ठे. एक फूल प्रमुख वस्तुथी पूजा करवी, बीजी जगवान्नी आज्ञा पालवी, त्रीजी देवद्रव्यनुं सारी पेठे रक्षण करवुं, चौथी जिनमंदिरे उत्सव करवो, पांचमी तीर्थयात्रा करवी. द्रव्यस्तव आ जोगथी अने अनाजोगथी एवी रीते बे प्रकारनुं ठे. कहुं ठे के-जगवान्ना गुणनो जाण पुरुष वीतराग उपर घणो ज्ञाव राखी विधिथी तथा घणा आदरथी जिनराजनी उत्तम प्रकारे पूजा करे, ते आ जोग द्रव्यस्तव जाणवो. आ आ जोग द्रव्यपूजाथी सकल कर्मनुं निर्दलन करी शके एवो चारित्रनो दाज शीघ्र थाय ठे. माटे सम्यग्दृष्टि जीवोए आ पूजाने

विषे सारी पेठे प्रवृत्त थवुं. पूजानो विधि बरावर न होय, जिनजगवान्ना गुणोनुं पण ज्ञान न होय, अने मात्र शुभ परिणामथी करेलीजे पूजा, ते अनाजोग ड्रव्यपूजा कहेवाय ठे. ए रीते करेली ए अनाजोग ड्रव्यपूजा पण गुणस्थाननुं स्थानक होवाथी गुणकारीज ठे. कारण के, एथी अनुक्रमे शुभ, शुभतर परिणाम थाय ठे, अने सम्यक्त्वनो लाज थाय ठे. जावि काले कल्याण पामनारा घणा धन्य जीवोनेज 'गुण नहीं जाणा तो पण पूजादि विषये जेम अरिहंतना बिंबने विषे सूडाना जोडलाने उत्पन्न थई,' तेम प्रीति उत्पन्न थाय ठे. नारेकर्मी अने नवाजिनंदी जीवोनेज, पूजादि विषयमां जेम निश्चयथी मरण नजीक आवे,त्यारे रोगी मनुष्यने पथ्य वस्तुने विषे द्वेष उत्पन्न थाय ठे, तेम द्वेष उत्पन्न थाय ठे. माटे तत्वज्ञ पुरुष जिनबिंबने विषे अथवा जिनेंद्र प्रणीत धर्मने विषे अशुभ परिणामनो अज्यास थवानी वीकथी लेशं मात्र पण द्वेष वर्जे ठे. पारकी जिनपूजानो द्वेष करवा उपर कुंतला राणीनुं दृष्टांत आ रीते:—

अवनिपुरमां जितशत्रु राजानी घणी धर्मनिष्ठ एवी कुंतला नामे पट्टराणी हती. ते बीजाने धर्मने विषे प्रवर्तावनारी हती, माटे तेना वचनथी तेनी सर्व सपत्नीजं (शोक्यो) धर्मनिष्ठ थई, अने कुंतला राणीने घणुं मानवा लागी. एक वखत सर्व राणीजंण पोत पाताना जूदां सारां अंगोपांग सहित नवां जिनमंदिर तैयार कराव्यां. तेथी कुंतला राणीना मनमां घणोज मत्सर उत्पन्न थयो. ते पोताना मंदिरमांज सारी पूजा, गीत, नाटक प्रमुख करावे, अने बीजी राणीजंनी पूजा प्रमुखनो द्वेष करे. घणी खेदनी वात ए ठे के, मत्सर केवो इस्तर ठे ! कथुं ठे के— मत्सर रूप सागरमां समजु पुरुष रूप वहाण पण रूवी जाय ठे. तो पठी पठर सरखा बीजा जीव रूवी जाय एमां शी नवाइ ? विद्या, वेपार, कलाकौशल, वृद्धि, रुद्धि, गुण, जाति, ख्याति, उन्नति इत्यादिकमां माणस मत्सर (अदेखाइ) करे ते वात जूदी, परंतु धर्ममां पण मत्सर करे ठे ! तेने धिक्कार थारुं ! धिक्कार थारुं !! सपत्नीजं (शोक्यो) सरल स्वभावनी होवाथी तेजं हमेशां कुंतला राणीना पूजा प्रमुख शुभ कृत्यने अनुमोदना देती हती. मत्सरथी नरेली कुंतला राणी तो दुर्देवथी असाध्य रोगे पीडाणी. राजाप आचरण प्रमुख सार वस्तु तेनी पासे हती ते लइ लीधी. पठी ते (कुंतला) घणी अ-

शाता वेदनाथी मरण पामी सपत्नीनी पूजानो द्वेष करवाथी कुत्री थइ. ते पूर्वजवना अज्यासथी पोताना चैत्यना बारणामां वेसती हती. एक व-
खत त्यां केवली समवसख्या. राणीउण केवलीने पूब्युं के, “कुंतला राणी
मरण पामीने कइ गतिए गई?” केवलीए यथार्थ वात हती ते कही. तेथी
राणीउना मनमां घणो वैराग्य उत्पन्न थयो. तेउ हमेशां ते कुत्रीने खावा
पीवा आपती, अने स्नेहथी कहेती के, “हा हा! धर्मिष्ठ एवी तें केम फोगट
द्वेष कस्यो के, जेथी त्हारी एवी अवस्था थइ.” तेवचन सांचली तथा पो-
तानुं चैत्य विगेरे जोई तेने (कुत्रीने) जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. त्यारे
संवेग पामी तेणे सिद्धादिकनी साक्षीए पोते करेला द्वेष विगेरे अशुच
कर्म आलोच्यां, अने अनशन करी मरण पामी वैमानिक देवता थई.
द्वेषनां एवां कडवां फलठे माटे द्वेष ठोडी देवो. एवी रीते द्रव्यस्तव कह्यो.

आ ठेकाणे सर्वे ज्ञावपूजा (जिनेश्वरनी आज्ञा पालवी) ए ज्ञाव-
स्तव जाणवो. जिनाज्ञा स्वीकार रूप, अने परिहार रूप एवी रीते वे प्र-
कारनी ठे. तेमां शुचकर्मनुं सेवन करवुं ते स्वीकार रूप आज्ञा जाणवी,
अने निषिद्धनो त्याग करवो ते परिहार रूप आज्ञा जाणवी. स्वीकार रूप
आज्ञा करतां परिहार रूप आज्ञा श्रेष्ठ ठे. कारण के, निषिद्ध एवा प्राणा-
तिपात प्रमुख सेवन करनारो मनुष्य गमे तेटलुं शुचकर्म करे, तो पण तेथी
विशेष गुण थतो नथी. जेम रोगी माणसना रोगनी चिकित्सा औषधनो
स्वीकार अने अपथ्यनो परिहार ए वे प्रकारथी कराय ठे. रोगीमे घणुं
औषध आपतां पण ते जो अपथ्य सेवन करे, तो तेने आरोग्यतानो लाज
थाय नही. कह्युं ठे के—व्याधि औषध वगर केवल पथ्यथीज जाय ठे,
पण पथ्य न करे तो शेंकडो औषधोथी पण व्याधि जाय नहीं. ए रीते
जिनजगवान्नी जक्ति पण निषिद्ध आचरण करनारने विशेष फलवाली
थाय नहीं. जेम पथ्य सेवन करनारने औषधथी आरोग्य लाज थाय ठे,
तेम स्वीकार रूप अने परिहार रूप वे आज्ञानो योग थाय तो संपूर्ण
फलसिद्धि थाय ठे. श्रीहेमचंद्रसूरीए पण कह्युं ठे के—हे वीतराग ! त-
मारी पूजा करवा करतां तमारी आज्ञा पालवी बहु श्रेयस्कर ठे. कारण
के, आज्ञानी आराधना करी होय तो शिवसुख अने विराधना करी
होय तो जवनी वृद्धि थाय ठे. हे वीतराग ! तमारी आज्ञा हमेशां ठांड-

वा योग्य वस्तुना त्याग रूप अने आदरवा योग्य वस्तुना आदर रूप होय ठे. आश्रव सर्वथा ठांडवा योग्य ठे, अने संवर सर्वथा आदरवा योग्य ठे. पूर्वाचार्योए द्रव्यस्तवनुं अने ज्ञावस्तवनुं फल कळुं ठे. ते आरीतेः—द्रव्यस्तवनी उत्कृष्टपणे आराधना करी होय तो वारमा अच्युत देव-लोक सुधी जाय ठे, अने ज्ञावस्तवनी उत्कृष्टपणे आराधना करी होय तो अंतर्मुहूर्तमां निर्वाण पामे ठे. द्रव्यस्तव करतां जो पण कांश्क षट्काय जीवोनी उपमर्दनादिकथी विराधना थाय ठे, तो पण कूवाने दृष्टांते गृहस्थ जीवने ते (द्रव्यस्तव) करवो उचित ठे. कारण के, तेथी कर्त्ता (द्रव्य-स्तवनो करनार), द्रष्टा (द्रव्यस्तवनो जोनार), अने श्रोता (द्रव्य-स्तवनो सांचलनार) ए त्रणेने अगणित पुण्यानुबंधि पुण्यनो लाज थाय ठे.

कूवानुं दृष्टांत आरीतेः—एक नवा गाममां लोकोए कूवो खोदवा मां-ड्यो, त्यारे तेमने तृषा, थाक, कादवथी मलिनता विगरे थयुं; पण ज्यारे कूवामांथी जल नीकड्युं, त्यारे केवल तेमनांज तृषादिक तथा शरीर अने वस्त्र प्रमुख वस्तु उपर चढेला मलादिक दूर थया. एटलुंज नहि पण वीजा सर्व लोकोनां पण दूर थयां, सदा काल सर्व प्रकारे सुख थयुं. तेम द्रव्यस्तवनी वातमां पण जाणवुं. आवश्यकनिर्युक्तिमां कळुं ठे के—सर्व-विरति न पामेला देशविरति जीवोने संसारने पातलो करनारो ए द्रव्यस्तव कूवाने दृष्टांते उचित ठे. वीजे ठेकाणे पण कळुं ठे के—आ-रंजने वलगी रहेला, षट्काय जीवोनी विराधनाथी विरति न पामेला अने तेथीज संसार अटवीमां पडता जीवोने द्रव्यस्तव एज म्होडुं आलंबन ठे. जे वणिक वार्धु सरखा चंचल, निर्वाणने अंतराय करनार, घणा नायकोना तावामां रहेला, स्वल्प अने असार एवा धनथी स्थिर फलने आपनारी, निर्वाणने साधनारी, पोतानी स्वाधीनतामां रहेली, घ-णुं फल आपनारी अने सारजूत एवी जिनेश्वर जगवान्नी पूजा करीने निर्मल पुण्य उपाजें ठे, तेज वणिक वाणिज्य कर्ममां घणो निपुण जाणवो.

श्रद्धावंत मनुष्य “ जिनमंदिरे जइश ” एम चिंतवतां एक उपवासनुं, जवा माटे ऊठतां ठठनुं, जवानुं नक्की करतां अठमनुं, मार्गे जतां चार उपवासनुं, जिनमंदिरेना वाह्य जागे जतां पांच उपवासनुं. मंदिरेनी अंदर जतां पन्नर उपवासनुं अने जिनप्रतिमानुं दर्शन करतां एक

महिनाना उपवासनुं फल पामे. पद्मचरित्रमां तो एवी रीते कछुं ठे के-
 श्रद्धावंत श्रावक “जिनमंदिरे जइश” एम मनमां चिंतवतां एक उप-
 वासनुं, उठतां बे उपवासनुं, मार्गे जवा लागतां त्रण उपवासनुं, जतां
 चार उपवासनुं, थोडो मार्ग उद्वंघतां पांच उपवासनुं, अर्थे मार्गे जतां
 पंदर उपवासनुं, जिनप्रतिमानुं दर्शन करतां एक महिनाना उपवासनुं,
 जिनमंदिरे प्रवेश करतां ठ महिनाना उपवासनुं, मंदिरने बारणे जतां
 बार महिनाना उपवासनुं, प्रदक्षिणा देतां सो वर्षना उपवासनुं, जिनप्र-
 तिमानी पूजा करतां हजार वर्षना उपवासनुं फल पामे, अने जिनजग-
 वान्नी स्तुति करतां अनंत पुण्य पामे. प्रमार्जन करतां सो उपवासनुं,
 विलेपन करतां हजार उपवासनुं, माला पहरेवातां लाख उपवासनुं, अने
 गीत वादित्र पूजा करतां अनंत उपवासनुं फल पामे. पूजा प्रतिदिन त्रण
 टंक करवी. कछुं ठे के-प्रातःकाले करेली जिनपूजा रात्रे करेला पापनो
 नाश करे ठे, मध्यान्ह समये करेली पूजा जन्मथी मांडीने करेला पापनो
 क्षय करे ठे, अने संध्या समये करेली पूजा सात जन्ममां करेलां पाप
 टाले ठे. जलपान, आहार, औषध, निद्रा, विद्या, दान, खेती ए सात
 वस्तु पोत पोताने समये करी होय तो सारुं फल आपे ठे; तेम जिनपूजा
 पण अवसरे करी होय तो सत्फल आपे ठे. त्रिकाल जिनपूजन करना-
 रो जव्य जीव समकितने शोचावे, अने श्रेणिक राजानी पेठे तीर्थकर
 नामगोत्र कर्म बांधे. जे पुरुष दोष रहित जिनजगवाननी त्रिकाल पूजा
 करे, ते त्रीजे अथवा सातमे आठमे जवे सिद्धिसुख पामे. चोसठ इंद्रो
 परम आदरथी पूजा करे ठे, तो पण जगवान् पूजाता नथी. कारण के,
 जगवान्ना गुण अनंत ठे. हे जगवन् ! अमे तमने नेत्रथी देखी शकता
 नथी, अने सारी पूजाथी परिपूर्ण आराधी शकता पण नथी; परंतु गुरु-
 जक्ति रागना वशथी अने आपनी आज्ञा पालवाने अर्थे पूजादिकने विषे
 प्रवृत्ति करीए ठीए. देवपूजादि शुभ कृत्यमां प्रीति, बहुमान अने सम्यग्
 विधि विधान (सारी पेठे साचववो). ए वझेने विषे खरा खोटा रुपि-
 याना दृष्टांतथी चौचंगी जाणवी. ते आ रीते:-

खरुं रुपुं अने खरी मुद्रा ए प्रथम चांगो जाणवो. खरुं रुपुं अने खोटी
 मुद्रा ए बीजो चांगो जाणवो. खरी मुद्रा अने खोडुं रुपुं ए त्रीजो चांगो

जाणवो. खोटुं रुपुं अने खोटी मुद्रा ए चोथो ज्ञांगो जाणवो. ए रीतेज देवपूजा प्रमुख कृत्योमां पण सारुं बहुमान अने सारो विधि होय तो प्रथम ज्ञांगो जाणवो. सारुं बहुमान होय, पण सारो विधि न होय तो बीजो ज्ञांगो जाणवो. सारो विधि होय, पण सारुं बहुमान न होय तो त्रीजो ज्ञांगो जाणवो. अने सारुं बहुमान न होय अने सारो विधि पण न होय तो चोथो ज्ञांगो जाणवो. बृहज्जाप्यमां कळुं ठे के— आ वंदनाने विषे रूपा सरखुं, पुरुषना चित्तमां रहेळुं बहुमान जाणवुं अने संपूर्ण वाह्य (बहार रहेली) क्रिया, मुद्रा समान जाणवी. बहुमान अने वाह्यक्रिया ए बेनो योग मली आवे तो खरा रुपियानी पेठे सारी वंदना जाणवी. मनमां बहुमान उतां प्रमादथी वंदना करनारनी वंदना बीजा ज्ञांगामां कहेला रुपिया सरखी जाणवी. कांइ वस्तुना लाजने अर्थे संपूर्ण वाह्यक्रिया साचवीने पण वंदना करनारनी वंदना त्रीजां ज्ञांगामां कहेला रुपिया सरखी जाणवी. मनमां बहुमान न होय अने वाह्यक्रिया पण बराबर न होय तो ए तत्वथी वंदना नज समजवी. मनमां बहुमान राखनारा पुरुषे देश कालने अनुसरीने थोडी अथवा घणी वंदना विधिथी करवी, ए ज्ञावार्थ ठे. बीजुं आ जिनमतने विषे धर्मानुष्ठान चार प्रकारनुं कळुं ठे. एक प्रीति अनुष्ठान, बीजुं जक्ति अनुष्ठान, त्रीजुं वचन अनुष्ठान अने चोथुं असंग अनुष्ठान. वालादिकनी, जेम रत्नने विषे प्रीति होय ठे, तेम सरल प्रकृतिवाला जीवने जे पूजा वंदनादि अनुष्ठान करतां मनमां प्रीतिरस उत्पन्न थाय, ते प्रीति अनुष्ठान जाणवुं. शुरू विवेकी जव्य जीवने विशेष बहुमानथी पूजा वंदनादि अनुष्ठान करतां जो प्रीतिरस उत्पन्न थाय, तो ते जक्ति अनुष्ठान जाणवुं. जेम पुरुष पोतानी मातानुं अने स्त्रीनुं पाळण पोषण प्रमुख सरखुंज करे ठे, तो पण मातानुं पाळनादिक जक्तिथी (बहुमानथी) करे ठे, अने स्त्रीनुं पाळनादिक प्रीतिथी करे ठे. तेम अहिं प्रीति अनुष्ठानमां अने जक्ति अनुष्ठानमां पण भेद जाणवो. जिनेश्वर जगवान्ना गुणनो जाण जव्य जीव सूत्रमां कहेला विधिथी जो वंदना करे, तो ते वचनानुष्ठान जाणवुं. ए वचनानुष्ठान चारित्रवंत पुरुषने नियमथी होय ठे. फलनी आशा न राखनारो जव्य जीव श्रुतना आलंवन वगर केवल पूर्वना अच्यासना रसथीज जे अनुष्ठान

करे, ते निपुण पुरुषोए असंग अनुष्ठान जाणवुं. ए जिनकल्पी प्रमुखने होय ठे. जेम कुंजारना चक्रनुं त्रमण प्रथम दंरुना संयोगथी थाय ठे, तेम वचन अनुष्ठान आगमथी प्रवर्ते ठे. अने जेम दंरु काढी लीधा पठी पण पूर्व संस्कारथी चक्र त्रमतुं रहे ठे, तेम आगमना केवल संस्कारथी आगमनी अपेक्षा न राखतां असंग अनुष्ठान थाय ठे. ए रीते दृष्टांत उपरथी वचन अनुष्ठानमां अने असंग अनुष्ठानमां जेद जाणवो. प्रथम बालादिकने लेशमात्र प्रीतिथी अनुष्ठान संजवे ठे, पण उत्तरोत्तर निश्चयथी अधिक त्रक्ति विगेरे गुणनी प्राप्ति थाय ठे. माटे प्रीति त्रक्ति प्रमुख चारे प्रकारनुं अनुष्ठान प्रथम ज्ञांगामां कहेला रुपिया सरखुं निश्चयथी जाणवुं. कारण के, पूर्वाचार्योए चारे प्रकारनुं अनुष्ठान मुक्तिने अर्थे कह्युं ठे. बीजा ज्ञांगामां कहेला रुपिया सरखुं धर्मानुष्ठान पण सम्यग् धर्मानुष्ठाननुं कारण होवार्थी एकांत दूषित न जाणवुं. कारण के, पूर्वाचार्यो कहे ठे के, दंज कपटादि रहित त्रव्य जीवनी अशुद्ध धर्मक्रिया पण शुद्ध धर्मक्रिया प्रमुखनुं कारण थाय ठे, अने तेथी अंदर रहेलुं निर्मल सम्यक्त्व रूप रत्न बाह्यमलनो त्याग करे ठे. त्रीजा ज्ञांगामां कहेला रुपिया सरखुं धर्मानुष्ठान मायामृषादि दोष युक्त होवार्थी खोटा रुपियाथी व्यवहार करनारनी पेठे महान् अनर्थ उत्पन्न करे ठे. ए (त्रीजा ज्ञांगामां कहेला रुपिया सरखुं) धर्मानुष्ठान प्राये त्रवाजिनंदी जीवोने अज्ञानथी, अश्रद्धाथी अने त्रारेकर्मिपणाथी थाय ठे. चौथा ज्ञांगामां कहेला रुपिया सरखुं धर्मानुष्ठान तो निश्चे आराधनाथी अने विराधनाथी रहित ठे. ते अच्यासना वशथी कोइ वखत एकाद जीवने शुचने अर्थे थाय ठे. जेम कोइ श्रावकनो पुत्र कांइ पण पुण्यकर्म कस्या विना केवल हमेशां जिनविंवने जोतां जोतां मरण पाम्यो, अने मत्स्यने त्रवे जई त्यां प्रतिमाकार मत्स्यना दर्शनथी सम्यक्त्व पाम्यो. ए चौथा ज्ञांगानुं दृष्टांत जाणवुं. ए रीते देवपूजा प्रमुख धर्मकृत्योमां एकांतथी प्रीति अने बहुमान होय तथा विधि पूर्वक क्रिया करे तो त्रव्य जीव यथोक्त फल पामे. माटे प्रीति, बहुमान अने विधि विधान (विधि माफक करवुं.) ए त्रणेने विषे सारी पेठे यत्न करवो. चावता विषय उपर धर्मदत्त राजानुं दृष्टांत कहीए ठीए.

रूपाना जिनमंदिरथी शोचता एवा राजपुर नगरमां चंद्रमानी पेठे शीतकर अने कुंवल्लयविकासी एवो राजधर नामे राजा हतो. जेमनी पासे देवांगनाउंए पोतानी रूप संपदा जाणे थापणज मूकी होयनी ! एवी ते राजानी प्रीतिमती प्रमुख पांचसे परणेली राणीउं हती. एक प्रीतिमती राणी वर्जिने वाकी सर्वे राणीउं जगतने आनंदकारी पुत्रना लाञ्छथी चित्तमां संतोष पामी. पुत्र न होवाथी वंध्या जेवी प्रीतिमती राणी मनमां घणोज खेद पामी. पंक्तिचेद सहन करवो कठण ठे, अने तेमां पण प्रमुख माणसने जो पंक्तिचेद थाय, तो तेनाथी ते सहन कराय ए घणीज कठण वात ठे. अथवा जे वस्तु दैवना आधीनमां रही, ते वस्तुनी वावतमां मुख्य, अमुख्यनो विचार करवाथी शुं लाञ्छ थवानो ? एम ठतां मनमां ते वातथी दुःख धारण करनारा मूढ हृदयवाला लोकोनी मूढताने धिक्कार थाउं. देवताउंने करेली विविध प्रकारनी मानताउं पण ज्यारे निष्फल नीवडी, त्यारे तो प्रीतिमतीनुं दुःख घणुं वृद्धि पाम्युं. उपाय निष्फल उत्तरे, त्यारे आशा सफल न थाय एम जाणवुं. एक समये एक हंसनुं वच्चुं घरमां बालकनी पेठे रमतुं हतुं, ते तेणे हाथ उपर लीधुं. तो पण मनमां जय न राखतां हंसे मनुष्य वाणीथी ते राणीने कळुं के "हे जडे ! हुं अहिं यथेष्ठ बूटथी रमतो हतो, ते मने तुं निपुण ठतां केम रमाडवाना रसथी पकडे ठे ? यथेष्ठ विहार करनार जीवोने वंधनमां रहेवुं निरंतर मरण समान ठे. तुं पोते वंध्यापणुं जोगवती ठती पातुं वली एवुं अशुच कर्म केम करे ठे ? शुच कर्मथी धर्म थाय ठे, अने धर्मथी पोतानुं वांठित सफल थाय ठे." पठी प्रीतिमतीए मनमां चमत्कार अने मर पामी हंसने कळुं के, "हे चतुरशिरोमणे ! तुं मने एम केम कहे ठे ? तने हुं थोडी वारमां मूकी दउं. पण ते पहेलां एक वात तने पूतुं तुं के, अनेक देवताउंनी पूजा, विविध प्रकारनां दान प्रमुख घणां शुचकर्म हुं ह-मेशां करुं तुं, तो पण शाप पामेली स्त्रीनी पेठे मने संसारमां सारजृत पुत्र केम नथी थतो ? पुत्रने अथें हुं दुःखी तुं, ते तुं शी रीते जाणे ठे, अने म-

१ शीतकर पदना चंद्र तरफ "ठंडा किरणनो धरावनार" राजा तरफ "लोकों पाने ठंडाईथी कर (वेरो) लेनार" एवो अर्थ जाणवो. २ कुंवल्लयविकानी ए पदना चंद्र तरफ "कमलने पिल्लवनार" अने राजा तरफ "गुंवीने आनंद पमादनार" एवो अर्थ जाणवो.

नुष्यनी वाणी शी रीते बोले ठे?" हंस बोळ्यो. "म्हारी वातचित्त पूठवानुं तने शुं प्रयोजनठे? हुं तने हितकारी वचन कहुं बुं. धन, पुत्र, सुख प्रमुख सर्वे वस्तुनी प्राप्ति पूर्वजवे करेला कर्मनी आधीनतामां ठे. आलोकें करेलुं शुचकर्म तो वच्चे आवता अंतरायोने दूर करे ठे. बुद्धिहीन मनुष्यो जे ते देवतानी पूजा करे ठे, ते मिथ्या ठे, अने तेथी मिथ्यात्व लागे ठे. एक जिनप्रणीत धर्मज जीवोने आलोकमां तथा परलोकमां वांठित वस्तुनो दातार ठे. जो जिनधर्मथी विघ्ननी शांति प्रमुख न थाय, तो ते बीजा उपायथी क्यांथी थवानी? जे अंधकार सूर्यथी दूर थइ शके नही, ते कांइ बीजा ग्रहथी दूर थाय? माहे तुं कुपथ्य सरखा मिथ्यात्वने बोडी दे, अने रूडा पथ्य समान अर्हर्द्धर्मनी आराधना कर. तेथी आलोकमां तथा परलोकमां पण त्हारा मनोरथ पूर्ण थशे."

हंस एम कही पारानी पेठे ऊट क्यांय उडी गयो. पठी चमत्कार पा-
मेळी प्रीतिमती राणी पुत्रनी आशा पाठी उत्पन्न थवाथी हास्यमुखी थई. चित्तमां कांइ पीडा थई होय तो धर्म, गुरु प्रमुख वस्तु उपर बहु स्थिर आस्था रहे ठे. जीवनो एवो स्वभाव होवाथी प्रीतिमती राणीए सजुरु पासेथी श्रावक धर्मनो अंगीकार कस्यो. सम्यक्त्व धारण करनारी अने त्रिकाल जिनपूजा करनारी प्रीतिमती राणी अनुक्रमे सुखसा श्रा-
विका जेवी थई. हंसनी वाणीनो ए कोइ म्होटो चमत्कारी गुण जाण-
वो. हशे; एक वखते राजधर राजाना चित्तमां एवी चिंता उत्पन्न थई
के, "हजी पट्टराणीने एके पुत्र थयो नथी, अने बीजी राणीउने तो शें-
कडो पुत्र ठे. एमां राज्यने योग्य पुत्र कोण हशे?" राजा एवी चिंतामां
ठे, एटलामां रात्रे स्वप्नमां जाणे साक्षात्ज होयनी! एवा कोइ दिव्य पु-
रुषे आवी राजाने कह्युं. "हे राजन्! पोताना राज्यने योग्य पुत्रनी तुं
व्यर्थ चिंता न कर. जगतने विषे कटपवृक्ष समान फल दायक एवा एक
जिनधर्मनीज तुं आराधना कर. तेथी आलोक परलोकमां त्हारी इष्ट
सिद्धि थशे." एवुं स्वप्न जोवाथी राजधर राजा पवित्र थइ हर्षथी जिन-
पूजा प्रमुख करवाथी जिनधर्मनी आराधना करवा लाग्यो. एवुं स्वप्न
जोया पठी कोण आलस्यमां रहे? पठी कोइ उत्तम जीव हंस जेम स-
रोवरमां अवतरे ठे, तेम प्रथम अरिहंतनी प्रतिमा स्वप्नमां देखाडी प्री-

तिमतीनी कूखमां श्रवतस्यो. तेथी सर्वे लोकोना चित्तमां घणो हर्ष फे-
लायो. गर्जना प्रजावथी ते प्रीतिमती राणीने मणिरत्नमय जिनमंदिर
अने जिनप्रतिमा कराववी तथा तेनी पूजा करवी इत्यादि दोहलो उत्प-
न्न थयो. फूल फलने अनुसरतुं थाय तेमां शी नवाई ? देवताउनी कार्य-
सिद्धि मनमां चिंतवतांज थइ जाय ठे, राजाउनी कार्यसिद्धि मुखमांथी
वचन नीकलतां वारज थाय ठे, धनवंत लोकोनी कार्यसिद्धि धनथी त-
त्काल थाय ठे, अने बाकी रहेला मनुष्योनी कार्यसिद्धि ते पोते अंग म-
हेनत करे ल्यारे थाय ठे. हशे; प्रीतिमतीनो दोहलो दुःखथी पूर्ण क-
राय एवो हतो, तो पण राजाए घणु हर्षथी तेनो संपूर्ण दोहलो तत्का-
ल पूर्ण कस्यो. जेम मेरुपर्वत उपरनी जूमि पारिजात कल्पवृक्षने प्र-
सवे, तेम प्रीतिमती राणीए आगलथीज शत्रुने नाश करनारो पुत्र
प्रसव्यो. ते पुत्र अनुक्रमे महिमावंत थयो.

राजधर राजाने पुत्र जन्म सांजली घणोज हर्ष थयो. तेथी तेणे पूर्वे
कोइ समये न करेलो एवो म्होटो ते पुत्रनो जन्मोत्सव विगेरे ते सम-
ये कस्यो, अने ते पुत्रनुं शब्दार्थने अनुसरतुं धर्मदत्त एवुं नाम राख्युं.
एक दिवसे नवनवा उत्सव करीने आनंदथी ते पुत्रने जिनमंदिरे लइ
जइ अरिहंतनी प्रतिमाने नमस्कार करावी जगवान् आगल जेटणा मा-
फक मूक्यो. ल्यारे घणी संतुष्ट थएली प्रीतिमती राणीए पोतानी सखीने
कह्युं के, “ हे सखि ! ते चतुर हंसे चित्तमां चमत्कार उत्पन्न करे एवो
घणोज उपकार म्हारा उपर कस्यो. ते हंसना वचन माफक करवाथी
निर्धन पुरुष जेम दैवयोगथी पोताथी मेलवी न शकाय एवो निधि पामे,
तेम म्हाराथी मेलवी न शकाय एवुं जिनधर्म रूप एक रत्न अने वीजुं आ
पुत्ररत्न हुं पामी. प्रीतिमति एम बोले ठे, एटलामां मांदा माणसनी पेटे
ते बालक अकस्मात् आवेली मूर्थाथी तत्काल वेजान थइ गथुं, अने ते-
नी पाठल तेनी माता पण आकरा दुःखथी मूर्था खाई वेजान थइ. तुर-
त परिवारना तथा आशपाशना लोकोए ‘दृष्टिदोष अथवा कोइ देवता-
नी पीडा विगेरे हशे,’ एम मनमां कल्पना करी घणा खेदथी जंचे स्वरे
पोकार कस्यो के, “ हाय हाय ! माता अने पुत्र ए वत्तेने एकदम आ
शुं थयुं ? ” हणमात्रमां राजा, प्रधान प्रमुख लोकोए त्यां आवी वत्ते

माता पुत्रने शीतल उपचारकस्या. तेथी थोडी वारमांज बालक अने ते-
नी पाठल तेनी माता पण सचेतन थइ. पूर्वकर्मनो योग घणो आश्चर्य
कारी ठे. तेज समये सर्वत्र आ वातनी वधामणी गई. राजपुत्रने उत्सव
सहित लइ गया. ते दिवसे राजपुत्रनी तबियत सारी रही. तेणे वारंवार
दूधपान विगेरे कस्युं. पण बीजे दिवसे शरीरनी प्रकृति सारी ठतां अरु-
चिवाला माणसनी पेठे ते बालके दूध पीधुं नहीं, अने चउविहार पञ्चका-
ण करनारनी पेठे औषध प्रमुख पण न लीधुं. तेथी ते बालकना मावाप,
मंत्री, नगरना लोको ए सर्व घणा दुःखी थया; अने शुं करवुं ? ते कोइ-
ने सूजे नहीं. त्यारे जाणे बालकना पुण्यथी खेंचायलाज होयनी ! एवा
एक मुनिराज मध्यान्ह समये आकाशमांथी उतह्या. प्रथम परम प्री-
तिथी बालके अने ते पढी राजा प्रमुख लोकोए मुनिराजने वंदना करी.
राजाए बालके दूध विगेरे त्याग करवानुं कारण पूब्युं, त्यारे मुनिराजे
स्पष्ट कह्युं के, “ हे राजन् ! आ बालकने रोगादिकनी अथवा बीजी
कांइ पण पीडा नथी. एने तमे जिनप्रतिमानां दर्शन करावो. एटले ए
हमणां दूधपान विगेरे करशे.” मुनिराजना वचन प्रमाणे ते बालकने
जिनमंदिरे लइ जइ दर्शन, नमस्कार प्रमुख कराव्युं. त्यारे ते पूर्वनी
माफक दूध पीवा लाग्यो, अने तेथी सर्व लोको आश्चर्य अने संतोष पा-
म्या. फरीथी राजाए मुनिराजने पूब्युं के, “आ शुं चमत्कार ? ” मुनिराजे
कह्युं. “हे राजन् ! तने ए वात एना पूर्वजवथी मांडीने कहुंते ते सांजल-

जेमां निंघ पुरुष थोडा अने उत्तम पुरुष घणा एवी पुरिका नामे न-
गरीमां दीन जीव उपर दया अने शत्रु उपर क्रूरदृष्टि राखनारो कृप नामे
राजा हतो. बुद्धिथी बृहस्पतिनी बरावरी करी शके एवो ते राजानो चि-
त्रमति नामे मंत्री हतो; अने ड्रव्यथी कुबेरनी बरावरी करनारो वसुमित्र
नामे श्रेष्ठी ते मंत्रीनो मित्र हतो. नामथीज एक अक्षरे उठो, पण रुद्धिथी
बरावरीनो एवो सुमित्र नामे एक धनाढ्य वणिकपुत्र वसुमित्रनो मित्र हतो.
वणिकपुत्र पण अनुक्रमे श्रेष्ठीनी बरावरीनो अथवा तेना करतां अधिक
चढतो पण थाय ठे. सारा कुलमां जन्म्याथी पुत्र सरखो मान्य एवो एक
धन्य नामे सुमित्रनो सेवक हतो. ते धन्य एक दिवसे न्हावाने अर्थे न्हा-
वा योग्य सरोवरे गयो. सारां कमल, सारी शोजा अने सारुं जल धराव-

नारा ते सरोवरमां हाथीना बच्चानी पेठे जलक्रीडा करतां ते धन्यने दि-
व्यकमल सरखुं घणुं सुगंधी हजार पांखडीवालुं कमल मढ्युं. पठी ते
धन्य सरोवरमांथी बहार नीकली घणा हर्षथी चालतो थयो. अनुक्रमे
मार्गे जतां फूल उतारीने जती मालीनी चार कन्याउं तेने मली. पूर्वनो
घणो परिचय होवाथी ते कन्याउंए कमलना गुण जाणी धन्यने कळुं के,
“ हे ऋद्र ! ऋद्रशाल वनमांना वृक्षनुं फूल जेम अहिं दुर्लभ ठे, तेम आ
कमल पण दुर्लभ ठे. आ उत्तम वस्तु उत्तम पुरुषनेज योग्य ठे, माटे
एनो उपयोग जेवा तेवा पात्रने विषे करीश नही. ” धन्ये कळुं. “आ क-
मलनो उत्तम पुरुषने विषेज मुकुट समान उपयोग करीश. ”

पठी धन्ये विचार कस्यो के, “ सुमित्रज सर्वे सज्जनोमां श्रेष्ठ ठे,
अने तेथीज ते म्हारे पूज्य ठे. ” जेनी आजीविका जे माणसथी चालती
होय, तेने ते माणस करतां बीजो कोण श्रेष्ठ लागे ? हंशे, जोला स्वजा-
वना धन्ये एम विचारी जेम कोइ देवताने जेटणुं आपवुं होय, तेम सु-
मित्रनी पासे जइ विनयथी नमस्कार करी अने यथार्थ वात हती ते
कही, पेलुं कमल जेट तरीके मूक्युं. त्यारे सुमित्रे कळुं के, “ म्हारा शेठ
वसुमित्र सर्वे लोकोमां उत्कृष्ट होवाथी तेमनेज आ उत्तम वस्तु वा-
परवा योग्य ठे. तेमना म्हारा उपर एटला उपकार ठे के, हुं अहोनिश
तेमनुं दासपणुं करुं तो पण तेमना ऋणमांथी हुं मुक्त न थजं. ” सुमित्रे
एम कळ्याथी धन्ये ते कमल वसुमित्रने जेट आप्युं. त्यारे वसुमित्रे पण
कळुं के, “ आलोकमां म्हारां सर्वे कार्य सफल करनारो एक चित्रमति
मंत्रीज सर्वमां उत्तम ठे. ” वसुमित्रनां एवा वचनथी धन्ये ते कमल
चित्रमति मंत्रीने नजराणा तरीके आप्युं. त्यारे चित्रमतिए पण कळुं
के, “ म्हारा करतां श्रेष्ठ कृप राजा ठे. कारण के, ते पृथ्वीनो अने प्र-
जानो अधिपति होवाथी तेनी दृष्टिनो प्रजाव पण दैवगतिनी पेठे घणो
अद्भुत ठे. तेनी क्रूरदृष्टि जे कोइनी उपर पडे ते घणो मातवर होय तो
पण कंगाल जेवो घइ जाय, अने तेनी कृपादृष्टि जेनी उपर पडे ते कं-
गाल होय तो पण मातवर थाय. ” चित्रमतिनां एवां वचनथी धन्ये
ते कमल कृप राजाने आप्युं. कृप राजा पण जिनेश्वर जगवान्नी अने
सज्जुनी सेवा करवामां तत्पर हतो, तेथी तेणे कळुं के, “ जेना चरणक-

मलने विषे म्हारा जेवा राजाउं त्रमरनी पेठे तद्वीन रहे ठे, तेज सजुरु सर्वमां श्रेष्ठ ठे, पण तेमनो योग खाति नक्षत्रना जलनी पेठे स्वल्प मले.”

कृप राजा एम कहे ठे, एटलामां सर्व लोकोने आश्चर्य पमाडनार कोइ चारण मुनि देवतानी पेठे त्यां आकाशमांथी जतस्या. घणी आश्चर्यनी वात ठे के, आशा रूपवेलडी केवी रीते सफल थाय ठे ! कृप राजा प्रमुख लोको मुनिराजने बहुमान पूर्वक आसन दइ, वंदना प्रमुख करी पोत पोताने उचित स्थानके बेठा. पढी धन्ये विनयथी ते कमलनुं मुनिराज आगल जेटणुं मूक्युं. त्यारे चारण मुनिए कहुं के, “ जो तारतम्यताथी कोइ पण मनुष्यने विषे उत्कृष्टपणुं आवतुं होय तो तेनो ठेडो अरिहंतने विषेज आववो योग्य ठे. कारण के, अरिहंत त्रणे लोकमां पूज्य ठे. माटे त्रण जगत्मां उत्तम एवा अरिहंतनेज आ कमल धारण करवुं उचित ठे. आलोकें अने परलोके वांठित वस्तु आपनारी ते अरिहंतनी पूजा एक नवी उत्पन्न थएली कामधेनु समान ठे.” जद्रक स्वभावनो धन्य, चारण मुनिना वचनथी हर्षे पाम्यो, अने पवित्र थइ जिनमंदिरे जइ तेणे ते कमल जावथी जगवान्ने मस्तके ठत्रनी माफक चढाव्युं. ते कमलथी जगवान्नुं मस्तक जेम मुकुट पहेरवाथी शोत्रे, तेम शोत्रवा लाग्युं. तेथी धन्यना मनमां घणोज आनंद उत्पन्न थयो. पढी ते धन्य स्वस्थ मन करी द्वाण मात्र शुच ज्ञावना ज्ञाव्वा लाग्यो. एटलामां ते मालीनी चारे कन्याउं त्यां फूल वेचवा आवी. त्यारे धन्ये अरिहंतने मस्तके मूकेलुं ते कमल तेमना जोवामां आव्युं. ते शुच कर्मने अनुमोदना दइ ते चारे कन्याउंए जाणे संपत्तिनुं वीजज होयनी ! एवुं एक एक उत्कृष्ट फूल जगवान्नी प्रतिमा उपर समकाले चढाव्युं. ठीकज ठे, शुच अथवा अशुच कर्म करवुं, जणवुं, गणवुं, देवुं, लेवुं, कोइने मान आपवुं, शरीर संबंधी अथवा घर संबंधी कांइ कार्य करवुं, इत्यादि कृत्यने विषे जव्य जीवनी प्रवृत्ति प्रथम जगवाननुं दर्शन करीनेज थाय ठे.

पढी पोताना जीवने धन्य मानतो धन्य अने ते चार कन्याउं पोतपोताने घेर गयां. ते दिवसथी मांडी धन्य जगवानने वनतां सूधी दररोज वंदना करवा आवे, अने एवी ज्ञावना ज्ञावे के, “रांक जानवरनी पेठे अहोरात्र परतंत्रतामां रहेवाथी दररोज जेनाथी जगवान्ने वांदवा-

नो नियम पण देवातो नथी, एवा मने धिक्कार थाउं. ” हशे, कृप राजा, चित्रमति मंत्री, वसुमित्र श्रेष्ठी अने सुमित्र वणिकपुत्र ए चारे जणाए चारण मुनिना उपदेशथी श्रावकधर्म आदर्यो, अने अनुक्रमे तेउ सौ-धर्म देवलोके गया. धन्य पण अरिहंत उपर ऋक्ति राखवाथी सौधर्म दे-वलोके महर्द्धिक देवता थयो; अने ते चारे माद्वीनी कन्याउं तेना (धन्य-ना) मित्रदेवता थया. कृप राजानो जीव देवलोकथी च्यवी जेम स्वर्गमां देवताउंनो राजा इंद्र ठे, तेम वैताढ्य पर्वत उपर आवेला गगनवद्धत नगरमां ते चित्रगति नामे विद्याधरनो राजा थयो. मंत्रीनो जीव देवलो-कथी च्यवीने चित्रगति विद्याधरनो पुत्र थयो. तेनी उपर माता पिता घ-णीज प्रीति करवा लाग्या. वापथी वधारे तेजस्वी एवा ते पुत्रनुं विचित्र-गति नाम राख्युं. विचित्रगतिए यौवन अवस्थामां आवी एक वखते रा-ज्यना घणा लोचथी पोताना वापने मारी नांखवा माटे मजबूत अने गुप्त विचार कस्यो. लोचांध थइ पितानुं अनिष्ट करवा धारनार एवा कुपुत्रने धिक्कार थाउं ! सारा दैवयोगथी गोत्रदेवीए ते सर्व गुप्त विचार चित्रग-तिने कस्यो. अणचिंत्यो घणो ऋय आववाथी चित्रगति तेज समये उज्वल वैराग्य पाम्यो, अने विचार करवा लाग्यो के, “ हाय हाय ! हवे हुं शुं करुं ? कोने शरण जउं ? कोने शुं कहुं ? पूर्वजवे पुण्य उपाज्युं नहीं, तेथी पोतानाज पुत्रथी म्हारा चाग्यमां पशुनी माफक मरण अने माठी गति पामवानो प्रसंग आव्यो, तो हजी पण हुं चेती जउं. ” एम चिं-तवी मनना अध्यवसाय निर्मल थवाथी तेणे तेज वखत पंचमुष्टि लोच कस्यो. देवताउंए आवी साधुनो वेष आप्यो. त्यारे उत्तम बुद्धिवाला ते चित्रगतिए पंच महाव्रत आदर्यां. पठी पश्चाताप पामेला विचित्रगतिए चित्रगतिने खमाव्या; अने फरीथी राज्य उपर वेसवा घणी विनंति करी. चित्रगतिए चारित्र देवानी वात जेवी रीते वनी, ते सर्व कही पवननी पेठे अप्रतिबंध विहार कस्यो. साधुना कल्पने अनुसरी विहार करतां अने दुःखथी आचराय एवी तपस्या आचरतां ते चित्रगति मुनिराजने अवधिज्ञान अने तेनी पठवाडे तेनी स्पर्धाथीज के शुं ! मनःपर्यव ज्ञान पण उत्पन्न थयुं.

(चित्रगति मुनि राजा प्रत्ये कहे ठे के,) ते हुं ज्ञानथी लाज थाय

एम जाणीने तमारो मोह दूर करवा माटे अहिं आव्यो. हवे बाकीनो समय संबंध कहुं तुं. वसुमित्रनो जीव देवलोकथी च्यवीने तुं राजा थयो, अने सुमित्रनो जीव च्यवीने त्हारी प्रीतिमती नामे राणी थयो. ए रीते तमारी बन्नेनी प्रीति पूर्वजवथी दृढ थएली ठे. पोतानुं उत्कृष्ट श्रावकपणुं जणाववाने अर्थे कोइ कोइ वखत सुमित्रे कपट कखुं, तेथी ते स्त्रीपणुं पाम्यो. घणी खेदनी वात ठे के, समजु मनुष्यो पण पोतानुं हित अने अहित जाणवामां मुजाइ जाय ठे. “म्हारा करतां पहेलां म्हारा न्हाना जाइने पुत्र न थाउं.” एम चिंतव्युं, तेथी आ जवमां घणा विलंबथी पुत्र थयो. एक वार कोइनुं मातुं चिंतव्युं होय तो पण ते पोतानुं घणुंज आकरुं फल आप्या वगर रहे नहीं. धन्यना जीवे देवताना जवमां एक दिवसे सुविधि जिनेश्वरने पूव्युं के, “हुं अहिंथी च्यवीने क्यां उत्पन्न थइश?” त्यारे ते जगवाने तमारा बन्नेना पुत्र थवानी वात धन्यना जीवने कही. पढी धन्यना जीवे विचार कस्यो के, “मा वाप धर्म पाम्या न होय, तो पुत्रने धर्मनी सामग्री क्यांथी मले? मूल कूवामां जो पाणी होय, तोज पासेना हवाडामां सहजथी मली आवे.” एम विचारी पोताने बोधिवीजनो लाज थवा माटे हंसनुं रूप धारण करी राणीने प्रस्तावने उचित वचनथी अने तने स्वप्न देखाडीने बोध कस्यो. ए रीते जव्य जीवो देवताना जवमां ठतां पण परजवे बोधिलाज थवाने अर्थे उद्यम करे ठे. वीजा केटलाएक लोको मनुष्य जवमां ठतां पण पूर्वे पामेला चिंतामणिरत्न समान बोधिरत्नने (सम्यक्त्वने) खोइ बेसे ठे.

ते सम्यक्त्वधारी देवता (धन्यनो जीव) स्वर्गथी च्यवीने तमारो बन्ने जणानो पुत्र थयो. हवे एनी माताने सारां स्वप्न आव्यां अने सारा दोहला उत्पन्न थया, तेनुं कारण एज ठे के, जेम शरीर पठवाडे ढाया, पतिनी पठवाडे पतिव्रता स्त्री, चंद्रनी पठवाडे चंद्रिका, सूर्यनी पठवाडे तेनो प्रकाश, अने मेघनी पठवाडे वीजली जाय ठे, तेम एनी पठवाडे पूर्वजवथी जिनजक्ति आवेली ठे. तेथी दोहला अने स्वप्नां सारां आव्यां. गइ काले एने जिनमंदिरे लइ गया, त्यारे फरी फरीने जिनप्रतिमाने जोवाथी तथा हंसना आगमननी वात सांजलवाथी एने मूर्छा आवी. अने तत्काल जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. तेथी पूर्वजवनुं सर्व कृत्य

एनी यादमां आठ्युं. त्यारें एणे पोताना मनथीज एवो नियम लीधो के,
 “ जिनेश्वर जगवान्नुं दर्शन अने वंदना कख्या विना म्हारे यावज्जीव
 सुधी मुखमां कांइ पण नांखवुं न कढपे.” नियम रहित धर्म करतां नि-
 यम सहित धर्मनुं अनंतगुणुं अधिक फल ठे. कखुं ठे के— नियम स-
 हित अने नियम रहित एवो बे प्रकारनो धर्म ठे. तेमां पहेलो धर्म
 थोडो उपाज्यो होय, तो पण निश्चयथी बीजा करतां अनंतगुणुं फल
 आपे ठे, अने बीजो धर्म घणो उपाज्यो होय, तो पण प्रमाणवालुं
 अने अनिश्चित फल आपे ठे. जो कांइ पण ठराव कख्या वगर कोइने
 घणा काल सुधी अने घणुं ड्रव्य धीखुं होय, तो तेथी किंचित्मात्र
 पण व्याज उत्पन्न न थाय, अने जो धीरती वखते ठराव कख्यो होय
 तो धीरेला ड्रव्यनी प्रतिदिन वृद्धि थती जाय ठे. एम धर्मना विषयमां
 पण नियम करवाथी विशेष फलवृद्धि जाणवी. तत्वनो जाण पुरुष होय,
 तो पण अविरतिनो उदय होय तो श्रेणिक राजानी पेठे तेनाथी नियम लेवा
 तो नथी, अने अविरतिनो उदय न होय तो लेवाय ठे. तो पण कठण वखत
 आवतां दृढता राखी नियमनो जंग न करवो, ए वात तो आसनसिद्धि
 जीवथीज बनी शके ठे. ए धर्मदत्ते पूर्वजवथी आवेली धर्मरुचिथी अने
 जक्तिथी पोतानी एक महिनानी उम्मरे गइ काले नियम ग्रहण कख्यो.
 गइ काले जिनदर्शन अने जिनवंदना कख्यां हतां, माटे एणे दूध विगेरे
 पीधुं. आजे कुधा तृषाथी पीडायो तो पण दर्शननो अने वंदनानो योग
 न मलवाथी एणे मन दृढ राखी दूध न पीधुं. आमारा वचनथी एनो
 अजिग्रह पूर्ण थयो, त्यारे एणे दूधपान विगेरे कखुं. पूर्वजवे जे शुच
 अथवा अशुच कर्म कखुं होय, अथवा करवा धाखुं होय, ते सर्व परजवे
 पूर्वजवनी पेठे मली आवे ठे. ए महिमावंत पुरुषने पूर्वजवे करेली जिने-
 श्वर जगवाननी अप्रकट जक्तिथी पण चित्तने चमत्कार उत्पन्न करनारी
 परिपूर्ण समृद्धि मलशे. मालीनी चारे कन्याउंना जीव स्वर्गथी च्यवीने
 जूदा जूदा म्होटा राजकुलमां अवतरी एनी राणीउं थशे. साथे सुकृत
 करनाराउंनो योग पण साथेज रहे ठे.”

मुनिराजनी एवी वाणी सांजली तथा बालकना नियमनी वात प्रत्यक्ष
 जोइ राजा प्रमुख लोको नियम सहित धर्मनो स्वीकार करवामां थये-

सर थया. “ पुत्रने प्रतिबोध करवाने अर्थे विहार करुं तुं. ” एम कही ते मुनिराज गरुडनी पेठे वैताढ्य पर्वते उडी गया. जगतने आश्चर्यकारी पोतानी रूप संपत्तिथी कामदेवने पण लजावनार एवो जातिस्मरण पा-
मेलो धर्मदत्त, ग्रहण करेला नियमने मुनिराजनी पेठे पालतो अनुक्रमथी वृद्धि पामवा लाग्यो. तेना सर्वोत्कृष्ट शरीरनी वृद्धि थती होवार्थी तेना रूप,लावण्य प्रमुख लोकोत्तर सद्गुण जाणे मांहो मांहे स्पर्धाथीज के शुं! प्रतिदिन वधवा लाग्या. ते धर्मदत्तना सद्गुणोने धर्म करवार्थी विशेष शोभा आवी. कारण के, एणे त्रण वर्षनी उम्मरेज “जिनश्वर जगवाननी पूजा कस्या वगर जमवुं नही. ” एवो अजिग्रह लीधो. निपुण धर्मदत्तने लखवुं, जणवुं प्रमुख बहोतेर कलाउ जाणे पूर्वे लखेली, जणेलीज होय-
नी! तेम सहजमात्र लीलाथीज शीघ्र आवडी गइ. पुण्यनो महिमा घणो चमत्कारी ठे! पठी धर्मदत्ते “ पुण्यानुबंधी पुण्यथी परत्तवे पण पुण्यनी प्राप्ति सुखे थाय ठे. ” एम विचारी सद्गुरु पासेथी पोते सारा श्रावकधर्मनो स्वीकार कस्यो.

“ धर्मकृत्य विधि विना सफल थतुं नथी. ” एम विचारी तेणे त्रिकाळ देवपूजा विगेरे शुभ कृत्य श्रावकनी सामाचारीने अनुसरी करवा मांज्युं. हमेशां धर्म उपर उत्कृष्ट जाव राखनारो ते धर्मदत्त, अनुक्रमे मध्यम वय पाम्यो. त्यारे जाडी शेलडीनी पेठे तेनामां लोकोत्तर मीठाश आवी. एक दिवसे कोइ परदेशी पुरुषे धर्मदत्तने अर्थे (इंद्रना अश्व सरखा लक्षण-
वाला एक अश्वनुं राजाने जेटणुं कस्युं. त्यारे धर्मदत्त पोतानी माफक ‘ते अश्व पण स्वर्गमां दुर्लभ ठे’ एम जाणी योग्य वस्तुनो योग करवानी इच्छार्थी तेज समये पितानी आज्ञा लइने ते अश्व उपर चढ्यो. समजु माणसने पण मोह वश करी ले ठे, ए घणी खेदनी वात ठे! हशे, धर्मदत्त उपर चढतां वारज पोतानो अलौकिक वेग आकाशमां पण देखाडवाने अर्थेज के शुं! अथवा इंद्रना अश्वने मलवानी उत्सुकताथीज के शुं! ते अश्व एकदम आकाशमां उडी गयो. थोडी वारमां देखातो हतो, ते क्षणमात्रमां अदृश्य थयो, अने हजारो योजन उल्लंघी ते धर्मदत्तने घणी विकट अटवीमां मूकी क्यांथ चाढ्यो गयो. सर्पना फूत्कारथी, वानराना वूत्कारथी, सूअरना धुत्कारथी, दीपडाना चीत्कारथी, चमरी गायना ज्ञा-

कारथी, रोजना त्राट्कारथी अने खराव शियालियाणा फेत्कारथी घणी-
ज जयंकर एवी ते अटवीमां पण स्वप्नावथीज जय रहित एवा धर्मदत्ते
लेशमात्र पण जय मनमां धारण कस्यो नहीं. ठीकज ठे, सत्पुरुषो विप-
त्कालमां घणीज धीरज राखे ठे, अने संपदा आवे त्यारे अहंकार वि-
लकुल राखताज नथी. गजेंद्रनी पेठे अटवीमां यथेष्ट फरनारो धर्मदत्त
ते शून्य अटवीमां पण मन शून्य न राखतां जेम पोताना राजमंदिरना
उद्यानमां रहेतो होय, तेम त्यां स्वस्थपणे रह्यो. परंतु जिनप्रति-
मानुं पूजन करवानो योगं मली न आववाथी मात्र ते दुःखी थयो.
तथापि समता राखी ते दिवसे फल प्रमुख वस्तु पण तेणे न खातां पाप-
ने खपावनारो निर्जल उपवास (चउविहारो उपवास) कस्यो. शीतल
जल अने जात जातनां फल घणां होवा ठतां पण क्रुधा तृपाथी अति-
शय पीडायला धर्मदत्तने एवीते त्रण उपवास थया. पोताना आदरेला
नियम सहित धर्मने विषे एकेवी आश्चर्यकारी दृढता ठे ! लू लागवा-
थी अतिशय करमाइ गएली फूलनी मालानी पेठे धर्मदत्तनुं सर्व शरीर
करमाइ गथुं हतुं, तो पण धर्मने विषे दृढता होवाथी तेनुं मन घणुंज
प्रसन्नतामां हतुं. एटलामां एक देव प्रकट थइ तेने कहेवा लाग्यो. “अ-
रे सत्पुरुष ! बहु सारुं ! बहु सारुं ! कोइथी सधाय नहीं एवुं कार्य तें
साध्युं. आ ते केवुं धैर्य ! पोताना जीवितनी अपेक्षा न राखतां आदरेला
नियमने विषेज त्हारी दृढता निरुपम ठे. शकेंद्रें त्हारी प्रकट प्रशंसा क-
री ते योग्य ठे. ते वात म्हाराथी खमाई नहि, तेथी में अहिं अटवीमां
लावीने त्हारी धर्म मर्यादानी परीक्षा करी. हे सुजाण ! त्हारी दृढताथी
हुं प्रसन्न थयो तुं, माटे मुखमांथी एक वचन काढीने त्हारे जे इष्ट मा-
गवुं होय ते माग.” देवतानुं एवुं वचन सांजली धर्मदत्ते विचार करीने
कस्युं के, “हे देव ! हुं ज्यारे त्हारुं स्मरण करुं, त्यारे तुं म्हारुं कार्य करजे.”

पठी ते देव “ए धर्मदत्त अद्भुत जाग्यनो निधि खरो. कारण के, ए-
णे मने ए रीते तदन वश करी लीथो.” एम चिंतवतो धर्मदत्तनुं वचन
अंगीकार करी तेज समये त्यांथी जतो रह्यो. पठी “धर्मदत्त. मने हवे
म्हारा स्थानकनी प्राप्ति विगेरे शी रीते थशे ?” एवा विचारमां ठे. एट-
लामां तेणे पोताने पोताना महेलमां जोयो. त्यारे धर्मदत्ते विचारुं के.

“हमणां में देवतानुं स्मरण नहीं कखुं हतुं, तो पण तेणे पोतानी शक्ति-थी मने म्हारे स्थानके लावी मूक्यो. अथवा प्रसन्न थएला देवताने ए-टखुं कार्य करवुं एमां शुं कंठण ठे ?” हवे धर्मदत्त राजपुत्रे पोताना मे-लापथी मा बापने, बीजा सगा वहालाने तथा पोताना चाकरोने आ-नंद पमाड्यो. पुण्यनो महिमा अद्भुत ठे. पठी राजपुत्रे पारणाने अर्थे घणी उत्सुकता न राखतां जिनप्रतिमानी पूजा ते दिवसे पण विधि माफक करी, अने ते पठी पारणुं कखुं. धर्मनिष्ठ पुरुषोनो आचार घणो आश्चर्यकारी होय ठे.

हवे ते चारे कन्याउंना जीव पूर्व, पश्चिम, दक्षिण अने उत्तर ए चा-रे दिशाउंमां आवेला देशना चार राजाउंनी सर्वेने घणी मान्य एवी घ-णा पुत्र उपर अनुक्रमे पुत्रीउं थई. तेमां पहेलीनुं नाम धर्मरति, बीजी-नुं धर्ममति, त्रीजीनुं धर्मश्री अने चौथीनुं धर्मिणी. आ नाम प्रमाणे ते-मनामां गुण पण हता. ते चारे जणीउं अर्तुक्रमे तरुण अवस्थामां आवी त्यारे जाणे लक्ष्मीदेवीयेज पोतानां चार रूप बनाव्यां होयनी ! ए वी रीते तेउं शोचवा लागी. एक दिवसे ते कन्याउं अनेक सुकृतकारी उत्सवनुं स्थानक एवा जिनमंदिमां आवी अने अरिहंतनी प्रतिमा जोइने जातिस्मरण ज्ञान पामी. तेशी “ जिनप्रतिमानी पूजा कख्या-वगर अमारे नोजन करवुं न कटपे ” एवो नियम लई हमेशां जिनज-क्ति करती रही. वली ते चारे कन्याउंए एक दिल थइ एवो नियम क-ख्यो हतो के, “आपणे पूर्व जवनो परिचित (उलखीतो) वर वरी-शुं.” ते जाणी पूर्व देशना राजाए पोतानी पुत्री धर्मरतिने अर्थे म्होटो खयंवरमंरुप कराव्यो, अने तेमां समग्र राजाउंने तेडाव्या. पुत्र सहित राजधर राजाने आमंत्रण आव्युं हतुं, तो पण धर्मदत्त त्यां गयो नहीं. कारण के, तेणे विचाखुं के, “ज्यां फल प्राप्ति थाय के नहीं ? तेनो निश्चय नथी एवा कार्यमां कोण समजू माणस दोडतो जाय ? ” एटलामां वि-चित्रगति नामा विद्याधरनो राजा चारित्रवंत थएला पोताना पिता-ना उपदेशथी पंच महाव्रत आदरवा तैयार थयो. तेने एक पुत्री हती. माटे तेणे प्रज्ञप्ति विद्याने पूब्युं के, “म्हारी पुत्रीने परणी म्हारुं राज्य चलाववा योग्य कोण पुरुष ठे ? ” प्रज्ञप्ति कखुं. “ तुं त्दारी पुत्री अने

राज्य सुपात्र एवा धर्मदत्त कुमारने आपजे.” विद्यानां एवा वचनथी विचित्रगति घणो हर्ष पाम्यो, अने धर्मदत्तने बोलाववाने अर्थे राजपुर नगरे आव्यो. त्यां धर्मदत्तना मुखथी धर्मरति कन्याना स्वयंवरना समाचार जाणी, ते विचित्रगति धर्मदत्तने साथे लक्ष देवतानी पेठे अदृश्य थइ कौतुकथी धर्मरतिना स्वयंवरमंरुपे आव्यो. अदृश्य रहेला ते वने जणाए आश्चर्यकारी ते स्वयंवरमंरुपमां जोयुं तो कन्याए अंगीकार न करवाथी जांखा पडी गएला अने जाणे लूटाइ गया होयनी ! एवा निस्तेज थएला सर्व राजाउं जोवामां आव्या. सर्व लोको “हवे शुं थशे ?” एम मनमां आकुल व्याकुल थइ गमा. एटलामां विचित्रगतिए अरुण सहित सूर्य जेम प्रातःकाले प्रकट थाय ठे, तेम पोते अने धर्मदत्त त्यां शीघ्र प्रकट थया. धर्मरति राजकन्या धर्मदत्तने जोतां वारज संतोष पामी, अने जेम रोहिणीए वसुदेवने वस्यो, तेम तेंणे धर्मदत्तने वस्यो. पूर्वजवनो प्रेम अथवा द्वेष ए वने पोत पोताने उचित एवां कृत्योने विषे जीवने प्रेरणा करे ठे. बाकी त्रणे दिशाउंना राजाउं त्यां आव्या हता, तेमणे विद्याधरनी सहायथी पोतानी त्रणे पुत्रीउंने विमानमां वेसारी त्यां तेडावी, अने घणा हर्षथी तेज समए धर्मदत्तने आपी. पठी धर्मदत्ते, विद्याधरे करेला दिव्य उत्सवमां ते चारे कन्याउंनुं पाणियहण कछुं. ते पठी विचित्रगति विद्याधर धर्मदत्तने तथा सर्वे राजाउंने वैताल्य पर्वते लइ गयो. त्यां विविध प्रकारना उत्सवकरी तेणे पोतानी पुत्री, अने राज्य धर्मदत्तने अर्पण कछुं. तथा तेज समए विद्याधरे आपेढी एक हजार विद्याउं धर्मदत्तने सिद्ध थइ. ए रीते विचित्रगति प्रमुख विद्याधरोए आपेढी पांचसे कन्याउंनुं वैताल्य पर्वत उपर पाणियहण करी धर्मदत्त अनुक्रमे पोताने नगरे आव्यो, अने त्यां पण राजाउंनी पांचसे कन्याउं परण्यो. ते पठी राजधर राजाए आश्चर्यकारी घणा उत्सव करीने जेम बेलडी सारा क्षेत्रमां वावरी. तेम पोतानी समग्र राज्यसंपदा पोताना सजुणी पुत्र धर्मदत्तने साथे वृद्धिने अर्थे सांपी; अने चित्रगति सजुरुनी पासे पोतानी पटराणी प्रीतिमतीनी साथे दीक्षा लीधी. पोतानो सुपुत्र राज्य चलाववा योग्य थया पठी कोण पोताना आत्मानुं हिन न करे ? विचित्रगतिए पण धर्मदत्तने पृठीने दीक्षा लीधी. अनुक्रमे चित्र-

गति, विचित्रगति, राजधर राजा अने प्रीतिमती राणी ए च्यारे मोढे गयां. हवे धर्मदत्ते हजारो राजाउने सहजमां जीती लीधा, अने ते दस हजार रथ, दस हजार हाथी, एकलाख घोडा अने एक कोड पायदल एटला सैन्यनो अधिपति थयो. विविध प्रकारनी विद्यानो मद धरनारां हजारो विद्याधरोना राजाउं धर्मदत्तनी सेवामां तत्पर रह्या. ए रीते घणाकाल सूधी इंद्रनी पेठे तेणे घणुं राज्य जोगव्युं. स्मरण करतांज आवनारो जे पूर्वे प्रसन्न थएल देवता तेना सहाय्यथी धर्मदत्ते पोताना देशने देवकुरु क्षेत्रनी पेठे मारि, दुर्जिह विगेरेतुं जेमां नाम पण न जणाय एवो कस्यो. पूर्वे जगवान्नी सहस्रदल कर्मलथी पूजा करी, तेथी एटली संपदा पाम्यो, तो पण यथाविधि त्रिकाल पूजा करवामां ते घणोज तत्पर रहेतो हतो. “पोतानी उपर उपकार करनारनुं पोषण अवश्य करवुं जोइए” एम विचारी ते धर्मदत्ते नव भवा चैत्यमां प्रतिमा बेसारी तथा तीर्थयात्रा, स्नात्रमहोत्सव प्रमुख शुच कृत्य करीने पोतानी उपर उपकार करनारी जिनजक्तिनु घणुंज पोषण कस्युं. ते धर्मदत्तना राज्यमां अठारे वर्ण “जेवो राजा तेवी प्रजा” एवी कहेवत प्रमाणे घणा खरा जैनधर्मी थया. ते जैनधर्मथीज आचवे तथा परजवे उदय थाय ठे. ते धर्मदत्ते अवसर उपर पुत्रने राज्य आपी पोते राणीउनी साथे दीहा लीधी, अने मननी एकाग्रताथी तथा अरिहंत उपर दृढ जक्तिथी तीर्थकर नामगोत्र कर्म उपाज्युं. अहिं बे लाख पूर्वनुं आयुष्य जोगवीने ते सहस्रार देवलोके देवता थयो. तथा ते चारे राणीउं जिनजक्तिथी गणधर कर्म वांधीने तेज देवलोके गइ. पठी धर्मदत्तनो जीव चारे राणीउना जीवनी साथे स्वर्गथी च्यव्यो. धर्मदत्तनो जीव महाविदेह क्षेत्रमां तीर्थकर थयो, अने चारे राणीउना जीव तेना गणधर थया. धर्मदत्तनो जीव तीर्थकर नामगोत्र वेदीने अनुक्रमे गणधर सहित मुक्तिए गयो. आ धर्मदत्तनो अने चारे राणीउनो संयोग केवो आश्चर्यकारी ठे ? समजु जीवोए आ रीते जिनजक्तिनुं ऐश्वर्य जाणी धर्मदत्त राजानी पेठे जिनजक्ति तथा बीजां शुच कृत्य करवाने अर्थे हमेशां तत्पर रहेवुं. आ रीते विधिपूर्वक जिनपूजा करवी ए विषय उपर धर्मदत्त राजानी कथा.

मूलगाथामां “ उचिअ चिंतरउं ” एटले “ उचित चिंता करवाने त-

स्पर " एम कह्युं ठे. माटे उचित चिंता ते शुं ? ते कहे ठे. जिनमंदि-
रमां सफाई राखवी; जिनमंदिर अथवा तेनो चाग पडी जतो होय तो
तुरत समारवो; पूजानां उपगरण खूटतां होय तो पूरां पाडवां; जगवा-
नूनी तथा परिवारनी प्रतिमाउं निर्मल राखवी, उत्कृष्टी पूजा तथा दी-
पादिकनी उत्कृष्ट शोचा करवी, चोराशी आशातनाउं टालवी; अक्षत,
फल, नैवेद्य प्रमुखनी सिद्धता करवी, चंदन, केशर, धूप, दीप, तेल एटली
वस्तुनो संग्रह करवो, चैत्यद्रव्यनो नाश अतो होय तो आगल कहेवाशे
ते दृष्टांत माफक तेनी रक्षा करवी, वे चार सारा श्रावक साक्षी राखीने
देवद्रव्यनी उधराणी करवी. उधराणीमां आवेलुं द्रव्य सारे ठेकाणे य-
तनाथी राखवुं, देवद्रव्यनां जमे खर्चनुं नामुं चोरकुं राखवुं. पोते देव-
द्रव्यनी वृद्धि करवी तथा पीजा पासे कराववी, मंदिरमां काम करनार
लोकोने पगार आपवो, तश्व ते लोको वरावर काम करे ठे के नहीं ?
ते तपासवा माटे तेमनी उपर देखरेख राखवी, इत्यादिक अनेक प्रका-
रनी उचित चिंता जाणवी. द्रव्यथी अथवा चाकर विगेरेथी वनी शके
एवां मंदिरनां कार्य द्रव्यवान् श्रावकथी वगर प्रयासे थाय एम ठे. तथा
पोतानी अंग महेनतथी अथवा पोताना कुटुंबना माणसोथी वनी शके
एवां कार्य होय ते निर्धन माणसथी वगर द्रव्ये थाय एम ठे. माटे जेनी
जे करवानी जेवी शक्ति होय, तेणे ते कार्यमां तेवी उचित चिंता करवी.
जे उचित चिंता थोडा समयमां थाय एवी होय, ते वीजी निसिही करतां
पहेलांज करवी. पठी पण जेवो योग होय, ते प्रमाणे करवी.

जेम उपर मंदिरनी उचित चिंता कही, तेमज धर्मशाळा, गुरु, ज्ञान
प्रमुखनी पण उचित चिंता पोतानी सर्व शक्तिथी करवी. कारण के देव,
गुरु प्रमुखनी चिंता करनार श्रावक वगर वीजो कोइ नथी. जेम एक गायना
घणा माद्रीक ब्राह्मणो तेने दोहता, पण तेने घास पाणी नीरता नही.
एवी रीते देव, गुरु प्रमुखनी उपेक्षा अथवा तेमना काममां डील न करवी.
कारण के, तेम करे तो सम्यक्त्वनो पण वखते विनाश थइ जाय. आशा-
तना विगेरे थतां जो पोताने घणुं दुःख न थाय तो ते केवी अरिदंत
प्रमुखनी शक्ति ? लौकिकमां पण संजलाय ठे के, महादेवनी आंग्य उ-
खडी गएली जोइ घणा दुःखी थएला जित्ते पोतानी आंग्य महादेवनं

अर्पण करी. माटे हमेशां देव, गुरु विगेरेनां काम स्वजन संबंधीना काम करतां पण घणा आदरथी करवां. अमे एम कहीए ठीए के— सर्व संसारी जीवोनी देह, द्रव्य अने कुटुंब उपर जेवी प्रीति होय ठे, तेवीज प्रीति मोक्षाजिलाषी जीवोनी जिनप्रतिमा, जिनमत अने संघ उपर होय ठे. देव, गुरु अने ज्ञान इत्यादिकनी आशातना जघन्य, मध्यम अने उत्कृष्ट जेदथी त्रण प्रकारनी ठे. तेमां पुस्तक, पाटली, टिप, जपमाला प्रमुखने थूंक लगाडवुं, उंठा अथवा वधारे अक्षर बोलवा, ज्ञानोपकरण पासे ठतां वायुसंचार करवो, इत्यादिक जघन्य आशातना जाणवी. अध्ययन (जणवानो) नो काल न होय त्यारे जणवां, योगनां उपधान तपस्या वगर सूत्रनुं अध्ययन करवुं, त्रांतिथी अर्थनी अनर्थ करवो, प्रमादथी पुस्तक प्रमुख वस्तुने पग विगेरे लगाडवो, पुस्तक प्रमुख भूमि उपर नांखी देवुं, ज्ञानोपकरण पासे ठतां आहार अथवा लघुनीति करवी, इत्यादिक मध्यम आशातना जाणवी. पाटली विगेरे उपरना अक्षर थूंकथी घसीने झूसी नांखवा, ज्ञानोपकरण उपर बेसबुं, सूत्र रहेवुं विगेरे, ज्ञानोपकरण पासे ठतां वडीनीति विगेरे करवुं, ज्ञाननी अथवा ज्ञानीनी निंदा, दुश्मनाइ, नुकसान विगेरे करवुं, तथा उत्सूत्र ज्ञाषण करवुं, ए उत्कृष्ट आशातना जाणवी.

जिनप्रतिमानी त्रण प्रकारनी आशातना आ रीते:—तेमां वालाकुंची विगेरे पठाडवी, जिनप्रतिमाने पोताना निश्वासनो स्पर्श कराववो, पोताना वस्त्रना ठेडा प्रतिमाने अडाडवा इत्यादिक जघन्य आशातना जाणवी. वगर धोएला धोतीयाथी जिनप्रतिमानी पूजा करवी, तथा जिनविंबने भूमी उपर पाडवुं इत्यादिक मध्यम आशातना जाणवी. पग लगाडवो, जिनप्रतिमाने नाकनो मल अथवा थूंक विगेरे लगाडवुं, प्रतिमानो जंग करवो, प्रतिमाने लइ जवी, तथा जिनेश्वर जगवानूनी हीलना करवी, इत्यादि उत्कृष्ट आशातना जाणवी. अथवा जिनप्रतिमानी जघन्यथी आशातना दस, मध्यमथी चालीश, अने उत्कृष्टथी चोराशी जाणवी. ते अनुक्रमथी आ रीते:—

जिनमंदिरनी अंदर १ पान सोपारी खावी, २ पाणी प्रमुख पीवुं, ३ जोजन करवुं, ४ पगरखां पहेरवां, ५ स्त्रीसंजोग करवो, ६ निद्रा लेवी, ७ थूंक प्रमुख नांखवुं, ८ लघुनीति करवी, ९ वडीनीति करवी, तथा १० जुवटे

रमबुं, ए रीते जिनमंदिरमां जघन्यथी दस आशातना अवश्य वर्जवी.

जिनमंदिरनी अंदर १ लघुनीति करवी, २ वडीनीति करवी, ३ पग-
खां पहेरीने जवुं, ४ पाणी प्रमुख पीवुं, ५ नोजन करवुं, ६ निद्रा लेवी,
७ स्त्रीसंज्ञोग करवो, ८ पान सोपारी खावी, ९ थूंक विगेरे नांखवुं, १०
जूवटुं रमवुं, ११ द्यूतक्रीडा चालती होय ते जोवी, १२ विकथा करवी,
१३ पलांठी वाली (पग उपर पग चढावीने) वेसवुं, १४ पग पहोला करीने
वेसवुं, १५ मांहे मांहे विवाद करवो, १६ मश्करी करवी, १७ अदेखाइ
करवी, १८ वेसवानुं सिंहसन विगेरे उपज्ञोग्य वस्तु वापरवी, १९ केशनी
अथवा शरीरनी आचूषण विगेरेथी शोचा करवी, २० ठत्र धारण
करवुं, २१ खड्ग धारण करवुं, २२ मुकुट धारण करवो, २३ चामर धा-
रण करवां, २४ धरणुं करवुं (लांघवा वेसवुं), २५ स्त्रीर्जनी साथे विकार
सहित हास्य प्रमुख करवुं, २६ विट (जार) पुरुषोनी साथे प्रसंग करवो,
२७ पूजाने अवसरे मुखकोश न करवो, २८ पूजाने अवसरे शरीर तथा
वस्त्र मखिन राखवां, २९ पूजाने अवसरे मननी एकाग्रता न करवी, ३०
सच्चित्त द्रव्यनो वहार त्याग न करवो, ३१ हार, मुद्रिका प्रमुख अचित्त
वस्तुनो त्याग करवो, ३२ एकसाडी उत्तरासंग न करवुं, ३३ जिनप्रति-
मानुं दर्शन थए अंजलि न करवी, ३४ जिनप्रतिमानुं दर्शन थए पूजा
न करवी, ३५ खराब फूल प्रमुख वस्तुथी पूजा करवी, ३६ पूजादिकने
विषे घणा आदरथी प्रवृत्ति न करवी, ३७ जिनप्रतिमाना शत्रुनुं निवा-
रण न करवुं, ३८ चैत्यद्रव्यनी उपेक्षा करवी, ३९ शरीरमां शक्ति, ठतां
गाडी प्रमुख वाहनमां वेसी जिनमंदिरे आवुं, ४० प्रथमज चैत्यवंदना-
दिक बोलवुं, ए रीते जिनमंदिरमां मध्यमथी चालीश आशातना जाणवी.

१ मंदिरमां खेल, श्लेष्म (नासिकानो मल प्रमुख) नांखवो, २ द्यूत-
क्रीडा प्रमुख करवुं, ३ कलह करवो, ४ धनुर्वेदादि कला प्रकट करवी, ५
कोगला करवा, ६ पान सोपारी खावी, ७ तांबूलना कूचा प्रमुख नांख-
वा, ८ गालो देवी, ९ लघुनीति तथा वडीनीति विगेरे करवुं. १० शरीर
धोवुं, ११ केश समारवा, १२ नख समारवा. १३ रुधिर (लोही) प्रमुख
नांखवां, १४ शेकेलां धान्य. सुखडी प्रमुख खावां. १५ गड गूमडां प्रमु-
खनी चामडी नांखवी, १६ पित्तनुं औषधादिकथी वमन करवुं, १७ औष-

धादिकथी अन्नादिकनुं वमन करवुं, १८ औषधादिकथी पडेला दांत नां-
खवा, १९ पग विगेरे चंपाववा, २० हाथी, घोडा प्रमुख पशुर्तने दमाववा,
२१ दांतनो, २२ आंखनो, २३ नखनो, २४ गालनो, २५ नासिकानो, २६
मस्तकनो, २७ काननो, अथवा २८ चामडीनो मल जिनमंदिरमां नांखवो,
२९ जारण मारण उच्चाटनना मंत्र अथवा राजकाष्ठ विगेरेनी मसलतो
करवी, ३० पोताना घरना विवाह प्रमुख कृत्यमां जेगा थवानुं नक्की कर-
वा माटे वृद्ध पुरुषोने मंदिरे जेगा करी बेसारवा, ३१ लेखां (नामां)
लखवां, ३२ धन प्रमुखनी वहेंचण करवी, ३३ पोतानो द्रव्य चंकार त्यां
स्थापन करवो, ३४ पग उपर पग चढावीने अथवा अविनय आय एवी
कोइ पण रीते बेसवुं, ३५ ढाणां, ३६ वस्त्र, ३७ दाल, ३८ पापड, ३९ वडी
तथा केरां, चीजडां, प्रमुख वस्तु जिनमंदिरे सूकववा माटे तडका
विगेरेमां राखवी, ४० राजादिकना ऋण प्रमुखना जयथी गजारा विगेरेमां
संताइ रहेवुं, ४१ स्त्री, पुत्र विगेरेना वियोगकी रुदन आक्रंद करवो, ४२
स्त्रीउं, जोजनादिक अन्न, राजा अने देश ए चार संबधी विकथा करवी,
४३ बाण तथा धनुष्य, खड्ग प्रमुख शस्त्र घडवां, ४४ गाय, बलद विगेरे
जानवरोने त्यां राखवां, ४५ शीतनो उपद्रव दूर करवा माटे अग्निने सेववो,
४६ अन्नादिक रांधवुं, ४७ नाणुं विगेरे परखवुं, ४८ यथाविधि निसिही न
करवी, ४९ तत्र, ५० पगरखां, ५१ शस्त्र तथा ५२ चामर ए चार वस्तु
मंदिरथी वहार न मूकवी, ५३ मननी एकाग्रता न करवी, ५४ शरीरे
तेल प्रमुख चोपडवुं, ५५ सचित्त पुष्पादिकनो त्याग न करवो, ५६ अजीव
एवां हार वींटी प्रमुख अचित्त वस्तु वहार उतारी मूकी शोचा हीन अइ
मंदिरमां पेसवुं, (एम करवार्थी अन्यदर्शनी लोको “ शोचा हीन अइ
मंदिरमां पेसवुं, “ आ ते केवो जिद्दाचर लोकोनो धर्म ठे, ” एवी निंदा
करे ठे. माटे हार मुद्रिका प्रमुख न उतारतां अंदर जवुं.) ५७ जगवा-
नूने दीठे ठेते हाथ न जोडवा, ५८ एकसाडी उत्तरासंग न करवुं, ५९
मस्तके मुकुट धारण करवो, ६० माथे मुकुट अथवा पाघडी उपर फेंटो
विगेरे राखवो, ६१ फूलना तोरा, कलगी प्रमुख माथे राखेला न उता-
रवा, ६२ पारेवा, नाखिएर प्रमुख वस्तुनी होड रमवी, ६३ दडे रसवुं, ६४
मावाप प्रमुख खजनोने जुहार करवो, ६५ गाल, काख वगाडवा प्रमुख

जांरुचेष्टा करव ६६ रेकार टुंकार प्रमुख तिरस्कारनां वचन बोलवां,
 ६७ खेहेणुं अर्थे लांघवा वेसवुं, ६८ कोइनी साथे संग्राम क-
 रवो, ६९ वाद बूटा करवा, ७० पलांठी वाल्मीने वेसवुं, ७१ लाकडानी
 पावडीजं पगे पहेरवी, ७२ स्वेह्याए पग लांवा करीने वेसवुं, ७३ सुखने
 अर्थे पुडपुडी वगाडवी, ७४ पोतानुं शरीर अथवा शरीरना अवयव धोवा
 प्रमुखथी कादव करवो, ७५ पगे लागेढी धूल जिनमंदिरमां खंखेरवी,
 ७६ स्त्रीसंज्ञोग करवो, ७७ भाथानी अथवा वस्त्र प्रमुखनी जूजं जोवराववी
 तथा नंखाववी, ७८ त्यां जंरसन करवुं, अथवा दृष्टियुक्त बाहुयुक्त करवुं,
 ७९ शरीरना गुप्त अवयव उघाडा राखवा, ८० वैडुं करवुं, ८१ क्रय विक्रय
 प्रमुख व्यापार करवो, ८२ पथारी पाथरीने सूइ रहेवुं, ८३ जिनमंदिरमां
 पीवानुं पाणी राखवुं, त्यां पाणी पीवुं अथवा वारे मासु पीवाय एवा हे-
 तुथी मंदिरनां टांकामां वर्षांनुं पाणी लेवुं, ८४ जिनमंदिरे न्हावुं, धोवुं.
 ए उत्कृष्ट जांगाथी चोराशी आशातनाजं जाणवी.

बृहज्जाप्यमां तो पांचज आशातना कही ठे. ते आ रीते:- १ अर्वाण्य
 आशातना, २ अनादर आशातना, ३ जोग आशातना, ४ दुःप्रणिधान
 आशातना अने ५ अनुचितवृत्ति आशातना; एवी जिनमंदिरे पांच आशा-
 तना थाय ठे. तेमां पलांठी वालवी, जगवान् तरफ पूंठ करवी, पुडपु-
 डी वगाडवी, पग पसारवा, तथा जिनप्रतिमानी आगल दुष्ट आसनें
 वेसवुं. ए सर्व पहेली अर्वाण्य आशातना जाणवी. जेवां तेवां वस्त्र विगेरें
 पहेरी, जेवा तेवा समये जेम तेम शून्य मनथी जिनप्रतिमानी पूजा
 विगेरे करवी ते बीजी अनादर आशातना जाणवी. जिनमंदिरे पान-
 सोपारी प्रमुख जोग जोगववा, ते बीजी जोग आशातना जाणवी. ए आ-
 शातना करवार्थी अवश्य आत्माना ज्ञानादि गुणोने आवरण आवे ठे,
 माटे ए आशातना जिनमंदिरे अवश्य वर्जवी. रागथी, द्वेषथी अथवा
 मोहथी मननी वृत्ति दूषित थएली होय तो, ते चोथी दुःप्रणिधान आ-
 शातना कहेवाय ठे. ते जिनराजने विषे वर्जवी. लेण देणने निमित्ते लां-
 घवा वेसवुं, वाद विवाद करवो, रोवुं कूटवुं, राजकथा प्रमुख विकथा कर-
 वी, जिनमंदिरे पोताना गाय बलद प्रमुख वांधवा. त्यां विविध प्रकार-
 नां अन्न रांधवां, दूत्यादि घराणां कार्यं तथा कोइने गावो देवी विगेरे

पांचमी अनुचितवृत्ति आशातना जाणवी. अत्यंत विषयासक्त अने अविरति एवा देवताउ पण सर्वथा जिनमंदिरादिकने विषे आशातनाउ वर्जे ठे. कळुं ठे के-काम विषय रूप विषयी मूजायल देवताउ पण जिन-मंदिरने विषे अप्सराउनी साथे हास्यक्रीडा प्रमुख गोंड काले करता नथी.

गुरुनी आशातना तेत्रीश ठे. ते आ रीतेः—१ कारण विना गुरुथी आगल चालवुं. मार्ग देखाडवा प्रमुख कारण विना गुरुनी आगल चालवुं न कल्पे. कारण के, तेथी अविनय रूप लोष थाय ठे. माटे ए आशातना जाणवी. २ गुरुना बेहु पडखे चालवुं (एथी पण अविनय थाय ठे, माटे ए आशातना जाणवी.) ३ गुरुनी धूठने अडकतां अथवा थोडे ठेठे चालवुं (एम करवाथी खासी अथवा ठीक आवतां खेल मल नीकले ते गुरुना वस्त्र प्रमुखने लागवानो सांचव ठे, माटे ए आशातना जाणवी. एम बीजा आशातनाना पण दोष जाणवा.) ४ 'गुरुना मुख आगल उजा रहेवुं, ५ पडखे उजा रहेवुं, ६ पूंठे नजीक उजा रहेवुं, ७ गुरुना मुख आगल बेसवुं, ८ वे पडखे बेसवुं, ९ पूंठे नजीक बेसवुं, १० आहार प्रमुख लेवाने अवसरे गुरुथी प्रथमज आचमन करवुं, ११ गमनागमननी आलोचना (इरियावहि) गुरुथी पहेलां करवी, १२ रात्रिए "कोण सूतो ठे?" एम कही गुरु बोलावे त्यारे गुरुनु वचन सांचलीने पण निद्रादिकनुं मिष करी पाठो उत्तर न देवो, १३ गुरुआदिकने कोइ बोलाववा आवे तो तेने प्रसन्न राखवाने अर्थे गुरुथी पहेलां पोतेज बोलावे, १४ आहार प्रमुख प्रथम बीजा साधुउनी पासे आलोइ, पठी गुरु पासे आलोवे, १५ आहार प्रमुख बीजा साधुउने प्रथम देखाडी पठी गुरुने देखाडवो, १६ आहार प्रमुख करवाने अवसरे प्रथम बीजा साधुउने बोलावी पठी गुरुने बोलाववा, १७ गुरुने न पूठतां स्वेढाए स्निग्ध तथा मिष्ट अन्न बीजा साधुउने आपवुं, १८ गुरुने जेवो तेवो आपीने सरस तथा स्निग्ध आहार पोते वापरवो, १९ गुरु बोलावे त्यारे सांचलीने पण अणसांचल्यानी पेठे गुरुने पाठो उत्तर न आपवो, २० गुरुनी साथे घणां कर्कश वचने तथा जंचे स्वरे बोलवुं, २१ गुरु बोलावे त्यारे पोताने आसने वेसीनेज उत्तर आपवो, २२ गुरु बोलावे त्यारे "कहो, शुं ठे ? कोण बोलावे ठे ?" एवां विनयहीन वचन बोलवां, २३ गुरु

कांइ काय कहे, त्यारे “तमे केम करता नथी?” एवो उत्तर आपवो, २४ गुरु के “ तमे समर्थ ठो, पर्याये (दीक्षाए) लघु ठो, माटे वृद्ध ग्लानादिकनु वैयावृत्य करो. ” त्यारे “ तमे पोते केम नथी करता ? तमारा बीजा शिष्य लाजना अर्थी नथी ? तेमनी पासे करावो. ” इत्यादि उत्तर आपवह २५ गुरु धर्मकथा कहे त्यारे अप्रसन्न थाय, २६ गुरु सूत्र प्रमुखनो पाठ आपे, त्यारे “ एनो अर्थ तमने वरावर सांजगतो नथी. आनो एवो अर्थ नथी, आवोज ठे. ” एवां वचन बोलवां, २७ गुरु कांइ कथा प्रमुख कहेता होय तो पोते पोतानुं माहापण बताववाने अर्थे “ हुं कहुं? ” एम कहीने दोथायां चंग पाडवो, २८ पर्षदा रसथी धर्मकथा सांजलती होय, त्यारे “ गोचरीनो समय थयो ” इत्यादि वचन कही पर्षदातो चंग करवो, २९ पर्षदा उठतां पहेलां पोषणी चतुराई जणाववाने अर्थे एरुए कहेदीज क्या विशेष विस्तारथी कहेवी, ३० गुरुनी शय्या, आसने, संधारो विगेरे वस्तुने पग लगाडवो, ३१ गुरुनी शय्या विगेरे उपर बेसवुं, ३२ गुरु करतां जंचे आसने बेसवुं, ३३ गुरुने समान आसने बेसवुं. आवश्यकचूर्णि प्रमुख ग्रंथमां तो गुरु धर्मकथा कहेता होय, त्यारे वच्चे “ हाजी, आ एमज ठे ” एम शिष्य कहे तो ते एक जूदी आशातना गणी ठे, अने गुरुथी जंचे अथवा सरखे आसने बेसवुं ए वच्चे मदी एकज आशातना गणी ठे. आ रीते गुरुनी तेत्रीश आशातनाउं कही.

हवे गुरुनी त्रिविध आशातना गणाय ठे, ते आ रीते:— १ गुरुने शिष्यना पग प्रमुखथी संघट्ट थाय तो जघन्य आशातना थाय, २ गुरुने शिष्यना खेल थूंक प्रमुखनो स्पर्श थाय तो मध्यम आशातना थाय, अने ३ गुरुनी आज्ञा न पालवी, पण तेथी उलटुं करवुं, गुरुनी आज्ञा न सांजलवी, तथा कठोर वचन बोलवां इत्यादिकथी उत्कृष्ट आशातना थाय.

स्थापनाचार्यजीनी आशातना त्रण प्रकारनी ठे. ते आ रीते:— १ स्थापनाचार्यजीने आम तेम फेरवे, अथवा पग प्रमुख लगाडे तो जघन्य आशातना थाय, २ जूमी उपर पाडे, अथवा अवज्ञाथी (तिरस्कारथी) मूकी दे तो मध्यम आशातना थाय, अने ३ गुमावे अथवा नार्गी नांवे तो उत्कृष्ट आशातना थाय. ज्ञानोपकरणनी पेटे रजोहरण, मुद्रपत्ति, दांडो, दांडी प्रमुख दर्शननां अने चारित्रनां उपकरणनी पण आशातना

वर्जवी. कारण के, “ नाणाश्रित्यं ” एवा वचनशी ज्ञानोपकरणनी पेठे दर्शनोपकरणनी अने चारित्र्योपकरणनी पण गुरुने स्थानके स्थापना थाय ठे, माटे विधिशी वापरवा करतां वधारे वापरी तेनी आशातना न करवी. श्रीमहानिशीथ सूत्रमां कहुं ठे के— पोतानुं आसन, उत्तरासंग, रजोहरण, अथवा दांडो अविधिशी वापरे तो, एका उपवासनुं आलोयण आवे ठे. माटे श्रावकोए पण चरवलो मुहपत्ति अगरे उपगण विधिशी वापरवां, अने बराबर पोत पोताने स्थानके राखव. एम न करे तो धर्मनी अवज्ञा प्रमुख कस्यानो दोष माथे आवे. ए आशातनाउमां उत्सूत्र वचन, अरिहंतनी अथवा गुरु प्रमुखनी अवज्ञा विगेर उत्कृष्ट आशातना सावद्य आचार्य, मरीचि, जमालि, कूलवालक प्रमुखने जेम अनंतसंसारी करनारी थइ, तेम अनंतसंसारनी करनारी जाणवी. कहुं ठे के— “ उत्सूत्र वचन बोलनारनुं कित नाश थाय ठे, अने ते अनंतसंसारी थाय ठे. माटे धीर पुरुषो प्राणत्याग थाय तो पण उत्सूत्र वचन बोलता नथी. तीर्थकर जगवान्, गणधर, प्रवचन, श्रुत, आचार्य अथवा बीजा कोइ महर्दिक साधु प्रमुख एमनी आशातना करनारो अनंतसंसारी थाय ठे.

एमज देवद्रव्य, ज्ञानद्रव्य, साधारण द्रव्य अने वस्त्रमात्रादि गुरुद्रव्य एमनो नाश करे, अथवा नाश थतो होय तो उपेक्षा प्रमुख करे, तो पण म्होटी आशातना लागे ठे. कहुं ठे के— चैत्यद्रव्यनो जहणादिकशी नाश करवो, चारित्र्या मुनिराजनो घात करवो, प्रवचननो उद्गाह करवो अने साध्वीना चतुर्थव्रतनो जंग करवो एटलांवानां करनारो समकितना लाज रूप वृहना मूलमां अग्नि मूके ठे. इहां विनाश शब्दशी चैत्यद्रव्यनुं जहण अने उपेक्षा कस्यानुं समजवुं. श्रावकदिनकृत्य, दर्शनशुद्धि इत्यादि ग्रंथमां कहुं ठे के—जे मूढमति श्रावक चैत्यद्रव्यनो अथवा साधारणद्रव्यनो जहणादिकशी विनाश करे, तेने धर्मतत्त्वनुं ज्ञान थाय नहीं, अथवा ते नरक गतिनुं आयुष्य बांधे. चैत्यद्रव्य प्रसिद्ध ठे. तेमज श्रीमान् श्रावकोए पुस्तक लखाववां, खराब अवस्थामां आवेला श्रावकोने सहाय करवी. इत्यादि साधारण धर्मकृत्य करवा माटे आपेलुं द्रव्य, ते साधारणद्रव्य जाणवुं. नवुं (रोकड आवेलुं) द्रव्य अने मंदिरना काममां वापरी पाठी उपाडी राखेली इतो, लाकडां, पत्तर प्रमुख

वस्तु एवा बे चैत्यद्रव्यनो नाश यतो होय, अने जो तेनी साधु उपेक्षा करे तो, पण सिद्धांतमां तीर्थकरादिके अनंतसंसारी कह्यो ठे. मूल अने उत्तर जे पण बे प्रकारनुं चैत्यद्रव्य कह्युं ठे. तेमां स्तंभ, कुंजी विगेरे मूलद्रव्य अथवा अपरं विगेरे उत्तर द्रव्य जाणवुं. अथवा स्वपक्ष अने परपक्ष ए बे जेदुं बे प्रकारनुं चैत्यद्रव्य जाणवुं. तेमां श्रावकादिक स्वपक्ष अने मिथ्यादिक प्रमुख परपक्ष जाणवो. सर्व सावद्यविरत साधु पण चैत्यद्रव्यनी उपेक्षा करवाथी जो अनंतसंसारी थाय ठे, तो पठी श्रावक थाय एमां तो शुं प्राश्चर्य !

शंका:-त्रिविध त्रिविधे सर्व सावद्यनुं पञ्चखाण करनार साधुने, चैत्यद्रव्यनी रक्षा करवानो अधिकार शी रीते आवे ठे ?

समाधान:-जो साधु राजा, मंत्री विगेरे पासे सागणी करीने घर, दुकान, गाँव इत्यादि मंदिर खाते अपावी आदान करवाथी चैत्यद्रव्यमां नवो उमेरो करे, तो ते साधुने दोष लागे. कारण के, जेमां सावद्य काम करवानो साधुने अधिकार नथी. पण कोइ नद्रक जीवे धर्मादिकने अर्थे पूर्वे आपेक्षा अथवा बीजा चैत्यद्रव्यनो विनाश यतो होय तो तेनुं जो साधु रक्षण करे तो कांइ दोष नथी. एटवुंज नहीं पण एम करवामां जिनाज्ञानी सम्यक् प्रकारे आराधना यती होवाथी साधुधर्मने उलटी पुष्टी मले ठे. जेम साधु जिनमंदिर करावे नहीं, पण पूर्वे करेला जिनमंदिरनुं तेना शत्रुने योग्य शिक्षा करी रक्षण करे, तो ते साधुने कांइ प्रायश्चित्त लागतुं नथी, अथवा सर्व सावद्यविरति रूप प्रतिज्ञाने पण बाध आवतो नथी. तेम चैत्यद्रव्यनी रक्षामां पण जाणवुं. आगममां पण एबीज व्यवस्था ठे. शंकाकार कहे ठे के-“जिनमंदिर संबंधी क्षेत्र, सुवर्ण, ग्राम, गाय इत्यादि वस्तुना संबंधमां आवनार साधुने त्रिकरण-शुद्धि शी रीते थाय ?” उत्तरमां सिद्धांती कहे ठे के-“आहिं वे वात ठे, जो साधु मंदिर संबंधी वस्तु पोते मागे तो तेने त्रिकरण शुद्धि न थाय. पण जो कोइ ए (चैत्य संबंधी) वस्तु हरण करे, अने ते वाचतनी जो साधु उपेक्षा करे, तो तेनी त्रिकरण शुद्धि न थाय; एटवुंज नहीं पण चैत्यद्रव्य हरणोपेक्षा रूप अज्ञक्ति पण थाय. माटे कोइने पण हरण करतां अवश्य वारवो जोइए. कारण के, साधुने सर्वे शक्ति संघनी सायंज संबंध ठे.

चारित्री होय के अचारित्री होय, परंतु सर्वेने संघनी साकेतपुर^{कर} कार्य तो भेज. तेमज पोते चैत्यद्रव्य खानारो, बीजा खानारनी उपेक्षा^{स्था} करनारो अने अंग उपर उधार आपीने किंवा बीजी रीते चैत्यद्रव्य^{नाश} नाश करनारो अथवा कियुं काम थोडा द्रव्यमां थाय? अने कियुं कामने घणुं द्रव्य लागे? ए वातनी खबर न होवाथी मतिमंदपण^{उपेक्षा} लीधे चैत्यद्रव्यनो नाश करनारो अथवा खोटुं नामुं लखनारो श्रावण^{गोरे} पापकमें लेपाय ठे. देवद्रव्यनी श्रावकमां अंग अर्घि एवं कोइ पण कृपा^प करे, अथवा पोते श्रावण कबूल करेलुं देवद्रव्य^{नि} आपे, तथा देवद्रव्य^{नाश} नष्ट करनारनी उपेक्षा करे, तो पण ते संसारमां जमे ठे. केवलिजाषित^{धर्मनी} धर्मनी वृद्धि करनार अने ज्ञान दर्शनना गुणनी प्रज्ञावना करनार एवा^{अज्ञे} चैत्यद्रव्यनुं नष्ट करे, तो अनंतसंसारी थाय. देवद्रव्य होय तो सर्वदरनी सार संज्ञा^{तथा} ह-मेशां पूजा, सत्कार^{प्रवानो} संभव ठे. त्यां अनिराजनो पण^{योग} मली आवे ठे. तेमनुं देवद्रव्यना सांजलवाथी केवलिजाषित^{धर्मनी} धर्मनी वृद्धि अने ज्ञान दर्शनना गुणनी प्रज्ञावना थाय ठे. केवलिजाषित^{धर्मनी} धर्मनी वृद्धि करनार अने ज्ञान दर्शनना गुणनी प्रज्ञावना करनार देवद्रव्यनुं संस्कार^{रक्षण} करे, ते परिमित (अल्प) संसारी थाय. केवलिजाषित^{धर्मनी} धर्मनी वृद्धि करनार अने ज्ञान दर्शनना गुणनी प्रज्ञावना करनार देवद्रव्य^{नुं} देवद्रव्यनी, पूर्वनुं होय तेनुं रक्षण तथा नवानो उमेरो करी जे वृत्त^{चैत्य} करे, ते केवलिजाषित धर्मनी अतिशय शक्ति करवाथी तीर्थकरणुं पामे. पंदर कर्मादान तथा बीजा निच्य व्यापार वर्जीने सारा व्यवहारथी तथा न्यायमार्गेज देवद्रव्यनी वृद्धि करवी. कछुं ठे के- मोहथी मूजायला केटलाक अज्ञानी लोको जिनेश्वर जगवान्नी आणथी विपरीत मार्गे देवद्रव्यनी वृद्धि करता उलटा संसार समुद्रमां रूवे ठे. “ श्रावक शिवाय बीजा लोको पासेथी वदलामां वधारे वस्तु रखावी तथा व्याज पण वधारे लइ देवद्रव्यनी वृद्धि करवी उचित ठे ” एवो केटलाक लोकोनो मत ठे. सम्यक्त्ववृत्ति प्रमुख ग्रंथोमां संकाशनी कथाने प्रसंगे एमज कछुं ठे. देवद्रव्यना रक्षण रक्षण उपर सागरश्रेष्ठीनुं दृष्टांत ठे. ते आ रीते:-

साकेतपुर नामना नगरमां अरिहंतनो जक्त एवो सागर श्रेष्ठी नामा एक सुश्रावक रहेतो हतो. त्यांना बीजा सर्व श्रावकोए सागर श्रेष्ठीने सु-

श्रावक जाणी देवद्रव्य सौप्युं, अने कछुं के “ मंदिरनुं काम कर-
नारा सूतार आ द्रव्य यथोचित आपवुं. ” पठी सागर श्रेष्ठीए
लोचथी देवद्रव्य (वापरीने) धान्य, गोल, घृत, तेल, वस्त्र प्रमुख वणी
वस्तु वेचाथी लक्ष्मी, अने ते सूतार विगेरेने रोकडनाणुं न आपतां तेना
बदलामां धान्य, गोदघृत प्रमुख वस्तु माँघे जावे आपे, अने एम करतां
लाज मले ते पोते राखे. एम करतां तेणे रुपियाना एशीमा जागरूप
एक हजार कांकणीनो लाज लीधो, अने ते महा घोर पापकर्म उपाज्युं.
तेथी आलोचना न करता मरण पामी समुद्रन अंदर जलमनुष्य थयो.
त्यां मात्य रत्नना ग्राहको जलना अने जलचर जीवोना उपद्रवने टा-
लनार अंगुगोखिकानुं ग्रहण करवाने अर्थे तेने वज्रघरट्टमां पीड्यो. ते म-
हा व्यथा मरण पामी त्रिजी नरके नारकी थयो. वेदांतमां पण कछुं ठे
के-देवद्रव्यथी तथा गुरुद्रव्यथी थएली द्रव्यनी स्मेहे परिणामे सारी
नथी. केमक, तेथी इहलोके कुल नाश अने मरण पठी नरक गति थाय ठे.
नरकमांथी नीकलीने पांचसे अनुष्य लांवो महा मत्स्य थयो. ते जवे कोइ
स्मेहे तेना सर्वांगे वेद करी महा कदर्थना करी. तेथी मरण पामी चोथी
नरके नारकी थ. पे. एम एकेक अथवा वे वे जव वच्चे करीने साते नर-
कोमां वे वे वार उत्पन्न थयो. पठी ते सागरश्रेष्ठीना जीवे एक हजार कां-
कणी जेटला देवद्रव्यने जोग कस्यो हतो, तेथी लागट तथा आंत-
राथी श्वान, चूँरु, मेष, बोकडो, घेटो, हरिण, ससलो, शंवर (हरिणनी
एक जाति) शियालियो, बिलाडी, उंदर, नोलियो, करोलियो, गिरोली,
घो, सर्प, वींठी, विष्टाना कृमि, पृथ्वीकाय, अप्काय, तेजकाय. वायु
काय, वनस्पतिकाय, शंख, ठीप, जलो, कीडी, कीडा, पतंग, माखी,
त्रमर, मत्स्य, काचवो, गर्दज, पाडो, वलद, जंट, खच्चर, घोडो, हाथी
इत्यादि जीवयोनिमां प्रत्येक जीवयोनिए एकेक हजार वार उत्पन्न थई
सर्व मली लाखो जव संसारमां जमतां पूरा कस्या. प्राये सर्व जवे शस्त्रघात
प्रमुख महा व्यथा सहन करीने ते मरण पाम्यो. पठी घणुं खरुं पाप झीण
थयुं. त्यारे वसंतपुर नगरमां क्रोडपति वसुदत्त श्रेष्ठीथी तेनी स्त्री वसुमतिनी
कूखे पुत्रपाणे उत्पन्न थयो. ते गर्जमां ठतांज वसुदत्त श्रेष्ठीनुं सर्व द्रव्य नाश
पाम्युं. पुत्र अवतस्यो तेज दिवसे वसुदत्त श्रेष्ठी मरण पाम्यो, अने तेने पां-

चमुं वर्ष बेसतां वसुमती पण देवगत थई. तेथी लोकोए “निष्पुण्यक”
एवुं नाम पाड्युं. कोइ रांकनी पेठे जेम तेम निर्वाह करी वृद्धि पाम्यो.

एक दिवसे तेनो मामो तेने स्नेहथी पोताने घेर राई गयो. दैवयोगे
तेज दिवसनी रात्रीए मामानुं घर पण चोरोए लूकाए एम जेने जेने घेर
ते एक दिवस पण रह्यो, ते सर्वने त्यां चोर, धाडा उ अग्नि विगेरे उपद्रव
थयो. कोइ ठेकाणे तो घरधणीज मरण पाम्यो पठी “ आ कपोतपोत
ठे ? के बलती गाकरी ठे ? अथवा मूर्तिमान् उपात ठे ? ” एवी री
लोको तेनी निंदा करवा लाग्या. तेथी उद्वेग पामी ते निष्पुण्यक नामा
सागर श्रेष्ठीनो जीव बहु देशांतरे चमतां ता अदिति नगरीए गयो. त्यां
विनयंधर श्रेष्ठीने त्यां चाकरपणे रह्यो. तेज दिवसे विनयंधर श्रेष्ठीनुं
घर सलग्युं. तेथी तेणे पोताना घरमांथी हड्डायला श्वाननी ठे तेने
काढी मूक्यो. पठी करवुं ? ते नसूऊवाथी अर्धवे उपाजेला दुष्कर्मनी
निंदा करवा लाग्या. कहुं ठे के—सर्वे जीव अवशपणे कर्म करे ठे, पण
ते जोगववानो अवसर आवे त्यारे परवश थने जोगवे ठे. जेम माणस
पोतानी स्वतंत्रताथी वृद्ध उपर चढी जाय पण पडवाने समय आवे
त्यारे परवश थईने नीचे पडे ठे. पठी निष्पुण्यक “ योग्य स्थाननो लाज
न थवाथी जाग्यना उदयने हरकत आवे ठे. एम अर्धचारी समुद्रतीरे
गयो, अने धनावह श्रेष्ठीनी चाकरी करवी क करी तेज दिवसे वहाण
उपर चढ्यो, श्रेष्ठीनी साथे हेम कुशलथी परद्वीपे गयो, अने मनमां
विचार करवा लाग्यो के, “म्हारुं जाग्य उघड्युं ! कारण के, हुं अंदर बेग
पठी पण वहाण जाग्युं नहीं. अथवा म्हारुं दुर्दैव आ वखते पोतानुं
काम झूळी ग्युं. रखेने पाठा बलतां तेने ते याद आवे ! ” निष्पुण्यकना
मनमां आवेळी कटपना खरी करवाने अर्थेज के शुं ? तेना दुर्दैवे ला-
कडीनो प्रहार करीने, जेम घडाना शेंकडो कडका करे, तेम पाठा
बलतां ते वहाणना कडका कख्या. दैवयोगथी निष्पुण्यकने हाथे पाटियुं
आवी ग्युं. तेना सहाय्यथी ते समुद्र कांठाना एक गामे आव्यो, अने
त्यांना ठाकोरना आश्रय तले रह्यो.

एक दिवसे चोरोए ठाकोरना घर उपर धाड पाडी, अने निष्पुण्यकने

ठाकोरनो पुत्र पकडी बांधीने तेज पोतानी पल्लीए लइ गया. तेज दिवसे वी. कोइ पल्लीपतिए धाड पाडी ते पल्लीनो मूलथी नाश कस्यो. पठी ते चलोए पण ते निष्पुण्यकने अजागी जाणीने काढी मूक्यो. कहुं ठे के—एक माथे टालवालो पुरुष माथे तडको लागवार्थी घणोज तपी गयो, अने शीतल बायानी इठाथी दैवयोगे विलाना वृद्धनी नीचे लई पहोच्यो. त्यारे त्ये पण उपरथी पडता एक म्होटा विलीना फलथी तेनुं मस्तक “कडा” शब्द करी जाग्यु तात्पर्य एठे के, जाग्यहीन पुस्तक ज्यां जाय, त्यां आधा पण तेनी साथेज आवे ठे. आ रीते जूदा-जूदाः सवसो नवाणुं स्थलो विषे चोर, जल, अग्नि, स्वचक्र, परचक्र, मरकी प्रमुख अनेक उपद्रव प्रवार्थी ते निष्पुण्यकने लोकोए काढी मूक्यो. त्यारे ते शहा दुःखी थई एक म्होटी अटवीमां आधाधक जनोने प्रत्यक्ष फल आपनारा सेलक नामाधरुने मंदिरे आव्यो. तेनुं सर्व दुःख यद्द आगल कहें एकाग्र मनथी तेनी आराधना करवा लाग्य. एक दिवस उपवास करवार्थी प्रसन्न थएला अहे तेने कहुं के, “प्रतिदिन संध्या समये म्हारी आगल सुवर्णमय एक हजार चंद्रकने धारण करनारो मोर नृत्य करशे. तेनां दररोज पडी गएलां पिठ ल्हारे लेवां.” यद्दना एवा वचनथी हर्ष पामेला निष्पुण्यके अटलांक पिठ संध्या समये पडी गयां, ते ग्रहण कस्यां. एम प्रतिदिवस ग्रहण केन्द्र नवसो पिठ जेगां थयां. एकसो वाकी रह्यां. पठी निष्पुण्यके दुर्देवनी प्रेरणाथी मनमां विचारुं के, “वाकी रहेलां पिठ लेवाने अर्थे हवे केटला दिवस आ जंगलमां रहेवुं? माटे सर्वे पिठ्ठां सामटां एक मूठीथी पकडीने उखेडी लेवां ए ठीक.” एम विचारी ते दिवसे मोर नाचवा आव्यो, त्यारे एक मूठीथी तेनां पिठ पकडवा गयो. एटलामां मोर कागडानुं रूप करीने उडी गयो, अने पूर्वे एकठां करेलां नवसो पिठ पण जतां रह्यां! कहुं ठे के—देवनी मर्यादा उल्लंघनीने जे कार्य करवा जइए, ते सफल थाय नहीं. जुठ, चातके ग्रहण करेवुं सरोवरनुं जल पेटमां न उतरतां गलामां रहेला ठिड्डी वद्दार जतुं रहे ठे. माटे “धिकार थारु मने ! के, में फोगट एटली उतावल करी.” एम विपाद करता निष्पुण्यके आम तेम जमतां एक ज्ञानी गुरुने टीठा. तेमनी

१ मोरना पीठ उपर नेत्राकार चिन्हा होय छे तेने चंद्रक करे छे.

पासे जई वंदना करी. तेणे तेमने पोताना पूर्वकर्मनुं स्वरूप कहुं "निष्पुण्यक" पण तेना पूर्वजवनुं स्वरूप जेवुं हतुं तेवुं प्रकटपणे कही कहुं वृद्धि पाम्यो. पूर्वे देवद्रव्य उपर पोतानी आजीविका करी तेनुं प्राप्त करि गयो. दैवयोगे से माग्युं. मुनि महाराजे कहुं के, "जेटलुं देवद्रव्य, एम जेने जेने घेरे ते करतां वधारे द्रव्य देवद्रव्य खातामां आप, अणि अग्नि विगेरे उपद्रव या तेनी वृद्धि विगेरे यथाशक्ति कर. एटले तहणेपठी "आ कपोतपोत परिपूर्ण जोग, कृद्धि अने अग्नि लोचन शशे." आपत ठे ? " एवी रीते नी गुरु पासे नियम लीधे के, "में पूर्वजवे जेजुं ते निष्पुण्यक नर, ते करतां हजारगुणुं द्रव्य देवद्रव्य खाते म्हणविति नगरीए गयो. सूर्ध अन्न वस्त्र चाले, ते करतां वधारे द्रव्यनो स दिवसे विनयंधर नि निय मनी साथे शुद्ध श्रद्धा कर्म पण तेणे गुरुनी कायला श्राननी दिवसर्थ मांडी तेणे जे जे श्रद्धा कस्यो, ते सर्वमां पूर्वजवे उपाजेलो लाज थयो जेम जेम लाज थयो, तेम तेम ते साथे श्रद्धा कर्म उपाजेलो गयो पूर्वजवे वापरे एक हजार कांकिणीना अने जोगवे ठे. एक कांकिणी तेणे थोडा दिवसमां देवद्रव्य खाते आपी पण पडवान् कृणमांथी मुक्त थया पठी घणुं द्रव्य उपार्जीने ते पोताने न क "योग्य अर्घ्ये म्होटा श्रेष्ठी उमां श्रेष्ठ थवाथी ते निष्पुण्यक राजाने पण एम कस्यो. पठी ते पोते क रावेला तथा बीजा पण सर्व जिनमंदिरोनी चक्र संजाल पोतानी सर्व शक्तिथी करे, दररोज म्होटी पूजा तथा प्रज्ञावना करावे, अने देवद्रव्यनुं उत्तम प्रकारे रक्षण करी तेनी युक्तिथी वृद्धि करे. एवा सत्कृत्यथी चिरकाल पुण्य उपार्जीने ठेवट तेणे जिननामकर्म वांध्युं. पठी ते निष्पुण्यके अवसरे दीक्षा लई गीतार्थ थई यथायोग्य घणी धर्मदेशना प्रमुख देवाथी जिनजक्ति रूप प्रथम स्थानकनी आराधना करी, अने तेथी पूर्वे वांधेलुं जिननामकर्म निकाचित कस्युं. ते उपरांत सर्वार्थसिद्ध महा विमाने देवतापणुं तथा अनुक्रमे महाविदेह क्षेत्रमां अरिहंतनी कृद्धि जोगवी सागरश्रेष्ठीनो जीव निष्पुण्यक सिद्ध थयो. एवी रीते देवद्रव्य उपर सागर श्रेष्ठीनी कथा कही.

हवे ज्ञानद्रव्यना अने साधारण द्रव्यना विषयमां दृष्टांत कहीए ठी- ए. जोगपुर नगरमां चौवीस क्रोड सोनश्यानो धणी धनावह नामे श्रेष्ठी

ठाकोरनो पुत्र ...। नामे तेनी स्त्री हती. ते स्त्री चर्तारने कर्मसार अने तेज दिवसे बीजा सुंदर पुत्र जोडले थएल हता. एक दिवसे धनावह कस्यो. पढी ते चर्तियाने पूब्युं के, “म्हारा वन्ने पुत्रो आगल जतां केवा कह्युं ठे के—एक माहापण कह्युं. “ कर्मसार जड स्वप्नावनो अने घणोज तपी गयो, अने शीतल अवलुं माहापण वापरीने घणा उद्यम करशे; जई पहोच्यो. त्यारे त्यारी देवाथी अने तवुं न मेलववाथी ते घणाकाल सुधी तेनुं मस्तक “कडाक रहेशे. पुण्यसार पण पितानुं तथा पोते नवुं कर्म ज्यां जाय, त्यां आण जतुं रहेवाथी कर्मसार जेवोज दुःखी थशे; तसवसो नवाणुं स्थलोरे विगेरे कलामां बहु भाह्यो थशे. वन्ने पुत्रोने पाठली चव अनेक उपद्रव ते, संतति विगेरेनी घणी समृद्धि थशे.”

श्रेष्ठीएहा दुःखी थई एमे सर्व विद्या तथा कर्ममां निपुण एवा उपाध्याय पाठरा सेलक नामावमूक्या. पुण्यसार सुखअमेवें विद्याउ चण्यो. कर्मसारने ते एकाग्र मनथी ते करे ठते एक अक्षर पण आवडे नहीं. घणुं शुं कहीए ! प्रसन्न थएला अगेरे पण न आवडे. त्यारे विद्यागुरुए पण “ए सर्वथा पसुवर्णमय एक ए” एवो निश्चय करी तेने शेषाववानुं मूकी दीधुं. पढी वन्ने पढी गएलां निवस्थामां आव्या. त्यारे माहापे धन घणुं होवाथी सुखे मलेस्टलांक अष्टपुत्रीजनी साथे वन्ने जणाने उत्सव सहित परणाव्या. “ मांहो माह न थवो जोशए ” एम विचारी धनावह श्रेष्ठीए एकेक पुत्रने बार बार क्रोड सोनैया जेटलो चाग वहेंची थापी वन्ने पुत्रोने जूदा राख्या. धनावह श्रेष्ठी पोतानी स्त्री साथे दीक्षा लइ स्वर्गे गयो.

हवे कर्मसार पोताना स्वजन संबंधीनुं वचन न मानतां पोतानी कुबुद्धिथी तेवा तेवा व्यापार करवा लाग्यो के, जेमां तेने धननी हानिज थइ. थोडा दिवसमां पिताए आपेला वार क्रोड सोनैया तेणे गुमाव्या. पुण्यसारना वारक्रोड सोनैया तो चोरोए खातर पाडीने लूटी लीधा. वन्ने चाई दरिद्री थया. स्वजन संबंधी प्रमुख लोकोए तेमनुं नाम पण मूकी दीधुं. वन्ने जणानी स्त्रीअ वन्न पण न मलवाथी पोताने पियर गइ. कस्युं ठे के— लोको धनवंन पुरुपनी साथे पोतानुं ग्वाहुंज सगपण जग-तमां प्रकट करे ठे, अने कोइ निर्धन पुरुपनी साथे ग्वरेग्वर अने नजीकनुं सगपण होय तो पण तेथी शरमाय ठे. धन जतुं ग्हे ठे, त्यारे गुण-

वान् पुरुषने पण तेना परिवारना लोको निर्गुण माने ठे, ^क "निष्पुण्यक" प्रमुख खोटा गुणोनी कल्पना करीने परिवारना लोको ^५ वृद्धि पाम्यो. गीत गाय ठे. पढी " तमे बुद्धिहीन तथा जाग्यहीन ^६ गयो. दैवयोगे घणी निंदा करवा लाग्या, त्यारे लज्जा पामीने ^७ एम जेने जेने घेर गया. बीजो कांइ उपाय न होवाथी बन्ने जणा ^८ अग्नि विगेरे उपद्रव जूदा जूदा चाकरी करवा रह्या. जेने घेर कर्मसार ^९ पढी " आ कपोतपोत व्यवहारी अने महा कृपा ^{१०} कबूल करेला ^{११} तपात ठे ? " एवी रीति. " फलाणे दिवसे आपी ^{१२} एम वारंवार उग्य ^{१३} मी ते निष्पुण्यक न ^{१४} सारे घणो काल गए ^{१५} ते कांइ पण धन उपा ^{१६} ध्रुविति नगरीए गयो थोडुं घणुं द्रव्य उपाज्युं अने ते प्रयत्नथी रहण ^{१७} दिवसे विनयंधर ^{१८} लोको ते सर्व हरण करी ^{१९} कायला श्राननी ^{२०} डोउं पासे चाकरीए रह्यो, ^{२१} किमिया, खनिवाद ^{२२} उपाजेल ^{२३} काढवानी विद्या) सिद्ध ^{२४} रोहणाचले गमन ^{२५} अवशपणे कर्म ^{२६} धन, रुदंती प्रमुख औषधीनी शोध खोल इत्यादि कृत्यो ^{२७} जोगवे ठे, ^{२८} अग्नी- आर वार कर्ता, तो पण पोतानी कुबुद्धिथी, ^{२९} पण पडवात् ^{३०} धानमां विपरी- तपणुं होवाथी ते किंचित्मात्र पण धन सं ^{३१} क " योग्य ^{३२} शक्यो नहीं. उ- लटुं उपर कहेलां कृत्यो करतां तेने नाना ^{३३} एम ^{३४} जोगववां पड्यां.

पुण्यसारे तो अग्नीआर वार धन मेलव्युं ^{३५} तेटलीज वार प्रमादा- दिकथी खोयुं. ठेवट बन्ने जणा बहु उद्वेग पाम्या, अने एक वहाण उपर चढी रत्नछीपे गया. त्यांनी जक्त जनोने साक्षात् फल देखाडनारी एक देवी आगल " मृत्यु अंगीकार करी बन्ने जणा वेग. एम करतां सात उपवास थया, त्यारे आठमे उपवासे देवीए कह्युं के, " तमे बन्ने जाग्य- शास्त्री नथी. " देवीनुं वचन सांचली कर्मसार ऊठ्यो. एकवीस उपवास थया त्यारे देवीए पुण्यसारने तो चिंतामणि रत्न आप्युं. कर्मसार पश्चा- त्ताप करवा लाग्यो, त्यारे पुण्यसारे कह्युं. " जाई विषाद करीश नही. आ चिंतामणिरत्नथी त्हारी कार्यसिद्धि थशे. " पढी बन्ने जाई हर्ष पामी पाठा बढ्या, अने एक वहाण उपर चढ्या. रात्रे पूर्ण चंद्रमानो उदय थयो, त्यारे म्होटा जाईए कह्युं. " जाई ! चिंतामणिरत्न काढ. आपणे जोशए के, चिंतामणि रत्ननुं तेज वधारे ठे के, चंद्रमानुं तेज वधारे

ठाकोरनो पुत्र जणा कांठा उपर बेठेला न्हाना चाईए दुर्दैवनी प्रेरणाथी तेज दिवसे वीअथमां लीधुं, अने क्णमात्र रत्न उपर तथा क्णमात्र कस्यो. पठी ते चने आम तेम दृष्टि फेरवतां ते रत्न सागरमां पाड्युं. तेथी कस्युं ठे के-एक मासतयनो जंग थयो. पठी सरखा दुःखी थएला वन्ने तपी गयो, अने शीतइया.

चाई पहोच्यो. त्यारे त्ये जणाए झानी, मुनिराजने पोतानो पूर्वजव थयी तेनुं मस्तक "कडाथुं. " चंद्रपुर नगरां जिनदत्त अने जिनदास नाप ज्यां जाय, त्यां आपहेता हता. एक समुद्र श्रावकोए घणुं एकतुं थएलसवसो नवाणुं स्थलोश्रेष्ठीने अने साधारण ड्रव्य जिनदास श्रेष्ठीने र- क्ण क-चव अनेक उपद्रव जे श्रेष्ठीं सोंपेला ड्रव्यानी उत्तम प्रकारे रक्षा करता हसहा दुःखी थई अनदत्त श्रेष्ठीए पोताने माटे कोइ लखनार पासो पुस्तकारा सेलक नामावसे बीजुं ड्रव्य न होवामे 'ए पण ज्ञाननुंज काम ठे' एकाग्र मनथी ते ड्रव्यमांथी वार ड्रम्म लखनारने आप्या.

जिनदास प्रसन्न थएला दिवसे विचार कस्यो के, साधारण ड्रव्य तो सातेक्षेत्रे सुवर्णमय एकथी श्रावकथी पण ए वापर शकाय एम ठे, अने हुं पापडी गएलां माटे हुं म्हारा कामने अर्थ पापरुं तो शी हरकत ठे ?" एम हेटलांक चाई घणुं जरूरीनुं काम पडवाथे अने पासो बीजुं ड्रव्य न होवार्थी साधारण ड्रव्यमांना वार ड्रम्म घरकाममां वापस्या. पठी ते वन्ने जणा कालक्रमे मरण पामी ते पापथी हेदी नरके गया. वेदांतिए पण कस्युं ठे के-प्राण कंठगत थाय, तो पण साधारण ड्रव्यनो अजिलाप न करवो. अग्निथी वली गएल जाग रुठे ठे, पण साधारण ड्रव्यना ज्दणथी जे दजाणो, ते पाठो रुजतो नथी. साधारण ड्रव्य, दरिद्रीनुं धन, गुरुनी स्त्री अने देवड्रव्य एटली वस्तु जोगवनारने तथा ब्रह्महत्या करनारने स्वर्गमांथी पण नीचे उतारे ठे. नरकमांथी नीकलीने ते वन्ने जणा सर्प थया. त्यांथी नीकली बीजी नरके नारकी थया. त्यांथी नीकली गृध्र (गीध) पक्षी थया. पठी बीजी नरके गया. ए रीते एक अथवा वे जव आंतरामां करीने साते नरकमां गया. पठी एकेंद्रिय, वेईंद्रिय, तेईंद्रिय, चौरेंद्रिय अने पंचेंद्रिय तथा तिर्यग्यो- १ धीश कोडीचे एक कांकिणी, चार कांकिणीचे एक पण, अने तेवा नोळ पण एव ड्रम्म थाय.

निमां बार हजार जव करी तेमां घणुंज अशातावेदनीय^क "निष्पुण्यक" घणुं खरुं पाप हीण थयुं, त्यारे जिनदत्तनो जीव कर्मस^त वृद्धि पाय्यो. दासनो जीव पुण्यसार एवा नामथी तमे उत्पन्न थया^ह गयो. दैवयोगे वापखुं हतुं, तेथी तमारे वने जणाने बार हजार^थ एम जेने जेने घेर जोगववुं पड्युं. आ जवमां पण बारकोड सोनैया^थ अग्नि विगेरे उपद्रव घणो उद्यम कस्यो, तो पण एकने विलकुल धन^पठी " आ कपोतपोत जाने जे द्रव्य मद्युं हतुं, ते पण जतुं रहुं, ते स्पात ठे ? " एवी री^थ तथा घणुं दुःख जोगववुं पड्युं. कर्मसारने ते^थमी ते निष्पुण्यक ना^थ वाथी बुद्धिनी घणीज^थ अदता विगेरे, मातुं फक्त्रदिति नगरीए गयो.

मुनिराजनुं एवुं वधन सांचढी वने जण दिवसे विनयंधर^थ गीकार कस्यो, अने ज्ञानद्रव्य^थ तथा साधारण द्रव्य^थ श्वाननी^थ त तरीके कर्मसारे बार हजार^थ द्रम्म ज्ञान खाते तथा^थ पूर्वजवे उपाजे^थ ल^थ बार द्रम्म साधारण खाते जे^थ उत्पन्न थला जाय, तेम^थ वशपणे कर्म^थ लयम लीधो. पठी पूर्वजवना आपनो क्षय थवाथी ते वने^थ अने जोगवे ठे^थ थ लाज थयो. तेमणे ज्ञानद्रव्य^थ तथा साधारण द्रव्य क^थ पण पडवान^थ तेटलुं आप्युं. ते उपरांत^थ वने चाईनी पासे थोडा समयक " योग्य^थ सोनैया जेटलुं धन थयुं. ते^थरी ते म्होटा श्रेष्ठी अने सुश्रा^थ एम^थ तेमणे ज्ञानद्रव्यनी तथा^थ साधारण द्रव्यनी सारी रक्षा^थ वृद्धि विगेरे करी. आ रीते^थ उत्तम प्रकारे श्रावकधर्मनी आराधना करी तथा अंते दीक्षा लइ ते वने^थ जणा सिद्ध थया. आ रीते ज्ञानद्रव्य अने साधारण द्रव्य उपर कर्मधारनी अने पुण्यसारनी कथा कही.

ज्ञानद्रव्य, देवद्रव्यनी पेठे श्रावकने नज कटपे. साधारणद्रव्य पण संघे आपुं होय तोज वापरवुं कटपे, नहि तो नहीं. संघे पण साधारण द्रव्य सा^थ क्षेत्रोने विपेज वापरवुं, पण याचकादिकने आपवुं नहीं. हालना^थ ववहारथी तो जे द्रव्य गुरुना न्युंठनादिकथी साधारण खाते एकवुं करेवुं होय, ते श्रावक श्राविकाउने आपवाने कांइ पण युक्ति देखाती नथी. अर्थात् ते द्रव्य श्रावक श्राविकाने अपाय नहीं. धर्मशास्त्रादिकने^थ कार्यमां तो ते श्रावकथी वपराय. एवी रीते ज्ञानद्रव्यमांथी

ठाकोरनो पुत्र कागल पत्रादिक श्रावके पोताना कामसां न वापरवा, तेमज तेज दिवसे बीआप्या विना तेमांथी पोताने साटे पण पुस्तक न लग्ना-कस्यो. पठी ते चरहपत्ति विगेरेनुं वापरवुं पण योग्य नथी. कारण के, ते कस्युं ठे के-एक माधेपनाचार्य अने नोकारवाली प्रमुख तो प्राये श्राव-तपी गयो, अने शीतरुए वोहरी होय, अने ते गुरुए आपी होय तो ते लई पहोच्यो. त्यारे त्याय ठे. गुरुनी आह्वा विना साधु, साध्वीने, लेखक थरी तेनुं मस्तक "कडाक सूत्रादिकनुं वोहरण न कल्पे. इत्यादिकवात जाज ज्यां जाय, त्यां आप्ज्ञानद्रव्य प्रमुख थारुं पण जो पोतानी आजी-विकसवसो नवाणुं स्थलोरेतो, तेनुं परिणाम द्रव्यना प्रमाण करतां घणुंज म्होडुं नव अनेक उपद्रव ते जाणीने विवेकी लोकोए थोडा पण देवद्रव्य, ज्ञानद्रव्यहा दुःखी थई एयनो उपचोग सर्व प्रकार वर्जवो. साटेज माद पहेराववी, धरा सेलक नामाव इत्यादिनुं कबूल कस्येद्रव्य तेज वखते आपवुं. कवेकाग्र मनथी ते शके तो जेम शीघ्र अपायुं तेम अधिक गुण ठे. विलंब के प्रसन्न थएला देवथी सर्व द्रव्यनी हानि थयवा मरण विगे-रे थवानो संक्षुवर्णमय एक मथाय तो सुश्रावकने पण अवेय नरकादि दु र्गतिए जवुं पडे. प्रडी गएलां उपर एवी वात संजलाय ठे के.

महापुरनामे नगरेटलांक इहंतनो चक्र एवो रूपचदत्त नामे म्होटी श्रेष्ठी रहेतो हतो. ते कोइ पक्षेद्रव्ये बते मंदिरे गयो. पासे द्रव्य न्यहोवाथी उ-धार खाते पहेरामणीनुं द्रव्य आपवानुं कबूल कस्युं. जूदा जूदा कामसां व-लगी जवाथी तेनाथी कबूल करेलुं देवद्रव्य शीघ्र अपायुं नहीं. एक समये दु-दैवथी तेना घर उपर धाड पडी. शस्त्रधारी चोरोए घरमां हतुं ते लुं सर्व द्र-व्य लूटी लीधुं, अने "श्रेष्ठी आगल जतां आपणने राजदंरु विगेरे करावज्ञे" एवो मनमां जय उत्पन्न थवाथी तेमणे शस्त्र प्रहारथी रूपचदत्त श्रेष्ठीनो प्राण लीधो. रूपचदत्तनो जीव मरण पामी तेज महापुर नगळमां निर्देय. दरिद्री अने कृपण एवा एक जिस्तीने घेर पाडापणे अवतम्ह. ते नित्य जलादिक चार घेर घेर उपाडे ठे. ते नगर जंजुं हतुं, अने नदी घणी उंडा-णमां हती. तेथी जंची चूमि चढवानी. अहोरात्र चार उपा चानो. अने आकरी कुधा तथा पीठ उपर पडतो मार सद्धानो. एवा एवा कामणथी

ते पाडाए घणा काल सूधी महा वेदना सहन करी. एक दिवसे नवा बनावेला जिनमंदिरनो कोट बंधातो हतो, तेने माटे पाणी उपाडतां जिनमंदिर तथा जिनप्रतिमा प्रमुख जोइ ते पाडाने जातिपरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. तेथी ते कोइ पण रीते जिनमंदिर ठोडीने जेव्हा नहीं. पठी पूर्वजवना पुत्रोए ज्ञानी गुरुना वचन उपरथी नीस्तिने द्रव्य आपी ते पाडाने ठोडाव्यो, अने तेणे पूर्वजवे जेटळुं देवद्रव्य आपवा कबूल कखुं हतुं ते करतां हजारगणुं द्रव्य आपी पूर्वजवना पोताना पिताने कृणमांणी मुक्त कख्यो. पठी ते पाडे अनशन करी स्वर्गें गयो, अने अनुक्रमे मुक्ते पाम्यो. आ रीते देवद्रव्यादि आपतां विलंब करवा उपर कृणमदत्त श्रेष्ठीनुं दृष्टांत कखुं.

माटे कबूल करेलुं देवादि द्रव्य कृणमात्र पण घरमां न राखवुं. विवेकी पुरुषो बीजांशुं देवुं होय, तो पण व्यवहार साचवाने अर्थ आपवाने विलंब शी लगाडता; तो पठी देवादि द्रव्य आपवाने विलंब शी रीते लगाडाय ते कारण माटे देव, ज्ञान, साधारण प्रमुख खातामां, माल, पहेरामती विगेरेनुं जेटळुं द्रव्य जे खाते आपवा कबूल कखुं होय, तेटळुं द्रव्य ते खातानुं थयुं. माटे तेथी रीते जे गवाय ? अथवा ते रकमथी दीपजेलो व्याज प्रमुख लाज पण शी रीते लेवाय ? कारण के, तेम करे तो उपर कहेलो देवादि द्रव्योपज्ञोगनो दोष माथे आवे. माटे देवादि कनुं द्रव्य तत्काल आपवुं. जेनाथी तत्काल आपवानुं न बनी शके, तेणे अथमथीज पखवाडियानी अथवा अठवाडियानी मुदत प्रकट करवी, अने मुदतनी अंदर उघराणीनी वाट न जोतां पोतेज आपी देवुं. मुदत वीदी जाय तो देवादि द्रव्योपज्ञोगनो दोष लागे. देवद्रव्यादिकनी उघराणी पण ते काम करनार लोकोए पोताना द्रव्यनी उघराणीनी माफक शोध अने बरावर मन दशने करवी. तेम न करे, अने आलस करे तो, वखते हुदेंवना योगथी हुर्जिक, देशनो नाश, दारिद्र्य प्राप्ति इत्यादिक काय, तो पठी गमे तेटळुं करे तो पण उघराणी न थाय, अने तेथी म्होटो दोष लागे. आ विषय उपर दृष्टांत कहे ठे.

महेंद्र नमा नगरमां एक सुंदर जिनमंदिर हतुं. तेमां चंदन, बरास, फूल, अक्षत फल, नैवेद्य, दीप, तेल, चंमार, पूजानी सामग्री, पूजानी

रचना, मंदिरनुं समारवुं, देवद्रव्यनी उधराणी, तेनुं नामुं लखवुं, सारी यतनाथी देवद्रव्य राखवुं, तेना जमे खरचनो विचार करवो, एटलां काम करवाने अर्थे श्रीदिंघे प्रत्येक काममां चार चार माणस राख्या हता. ते लोको पोत पोतानुं देत्म बराबर करता. एक दिवसे उधराणी करनारमां- नो मुख्य माणस एक-दोकाणे उधराणी करवा गयो, त्यां उधराणी न श्रुतां उलटां देणदारना मुखमांथी नीकलेलां दुर्वचन सांजलवाथी ते मांमां घणो दुःखी थयो. अने ते दिवसथी उधराणीना काममां आ- लसकरवा लाग्यो, "जेवो उपरी तेवा तेना हाथरुनीचेना लोको होय ठे." एवो प्रोक्कव्यवहार होवाथी तेना हाथ नीचेना लोको पण आलस करवा लाग्या. चेटलामां देशनो नाश विगेरे थवाथी उधर रहेलुं घणुं देवद्रव्य नाश पाम्ना पठी ते कर्मना दोषथी उधराणी करनारनो उपरी असंख्या- ता जव जघ्यो. आ रीते देवद्रव्यनी उधराणी करवमेव काममां आलस करवा उपर दृष्टांत कह्युं.

तेमज देवद्रव्य प्रमुख जे आपवानुं होय ते सारुं आपण घसायलुं अथ- वा खोटुं नाणुं विगेरे न आपणुं कारण के, तेम करवाथी को? पण रीते देव- द्रव्यादिकनो उपजोग कस्यानो दोष माथे आवे ठे. तेमज देव, ज्ञान तथा साधारण द्रव्यसंबंधी घर, डुकान, क्षेत्र, वाडी, पापाण ईट, काष्ठ, वांस, नलीयां, माटी, खेडी प्रमुख वस्तु तथा चंदन, केशर, यारास फूल, ठावडीउं, चंगेरीउं, धूपधाणुं, कलश, वालाकुंची, ठत्र सहित, सिंहासन, चामर, चंडुउं, जल्लरी, जेरी प्रमुख वाजित्र, तंबू, कोडियां, पडंगा, कांवल, सादरी, कवाट, पाट, पाटला अने पाटलीउं, कूंडी, घडा, उंरसी, काजल, जल अने दीवा प्रमुख वस्तु तथा मंदिरनी शालामां थइने नीकने मार्गे आवेलुं जल प्रमुख पण पोताना कार्यने अर्थे वापरवुं. कारण के, देवद्रव्यनी पेठे तेना उपजोगथी पण दोष लागे ठे. चामर, तंबू प्रमुख वस्तु तो वापरवाथी कदाचित् मलिन थवानो तथा तूटवा फाटवानो पण संजव ठे, तेथी उपजोग करतां पण अधिक दोष लागे. कह्युं ठे को जगवान् आगल दीवो करीने तेज दीवाथी घरनां काम न करवां. तेम करे तो तिर्यग्योनिमां जाय. ए उपर दृष्टांत कहे ठे.

इंद्रपुर नगरमां देवसेन नामे एक व्यवहारी हुनो, अने अनसेन नामे

एक जूटस्वार तेनो सेवक हतो. धनसेनना घरथी हमेशी एक जूटडी देवसेनने घेर आवती. धनसेन तेने मारी कूटीने पाठी लड जाय, तो पण ते स्नेहने लीने पाठी देवसेनने घेरज आवीने रहे. एम थवा लाग्युं ल्यारे देवसेने तेने वेचाथी लडने पोताना घरमां रा. कोइ समये ज्ञानी मुनिराजने जूटडीना स्नेहनुं कारण पूठतां तेमणे कहुं के, "ए जूटडी पूर्वजवे त्हारी माता हती, एणे जगवान आगल दीधो करीने तेज दीवाथी घरनां काम कस्यां. धूपधामां रहेला अंगाराथी चूलो सलगाव्यो. पापकर्मथी ए जूटडी थप. कहुं ठे के—जे मूढ मनुष्य जगवानने अर्थे दीधो तथा धूप करीने तेथीज पोताना घरजां काम मोहथी साधे ठे, ते त्वारं-वार तिर्यचपणुं पामे. या रीते तमारो बन्नेनो स्नेह पूर्वजवना संबंधी आवे लो ठे. ए रीते जगवान आगल करेलो दीवो वापरवा उपर वृष्टांत कहुं.

माटे देवनी आगल करेला दीवाना प्रकाशमां कागल न लाय, कांइ पण घरनुं काम न कराय, तथा नाणुं न परखाय, देव आगल करेला दी-वाथी पोताने अर्थे बीजो दीवो पण सलगाववो नहीं. जगवानना चंद-नथी पोताना पालादिकमां तिलक न करव, जगवानना जलथी हाथ पण धोवाय नहीं. पोतानी मेले नीचे पडेली जगवाननी भाषा (चढावेदी माला प्रमुख) पण खटपज लेवाय ठे. परंतु ती प्रतिमा उपरथी उतारीने न लेवाय. जगवाननां जेरी, जह्वरी प्रमुख वाजित्र पण गुरुने अथवा संघने कामे वगाडाय नहीं. इहां केटलाकनो मत एवो ठे के, कांइ तेवुं जरूरनुं काम होय तो देवनां जेरी प्रमुख वाजित्र वापरवां, पण वापरतां पहेलां तेना बदलामां देवद्रव्य खाते म्होटो नकरो आपवो. कहुं ठे के—जे मूढ पुरुष जिनेश्वर महाराजनां चामर, ठत्र, कलश प्रमुख उपक-रण पोताने कामे मूढ्य दीधा विना वापरे, ते दुःखी थाय. नकरो आ-पीने वापरवा लीधेलां वाजित्र कदाचित् चागी तूटी जाय तो पोताना गांठना डाल्यथी ते समारी आपवां. घरकाम सारु करेलो दीवो दर्शन करवाने अर्थे ज जो जिनेश्वर जगवाननी प्रतिमा आगल लावेलो होय, तो ते तेटली कारणथी देवदीप थतो नथी. पूजाने अर्थेज जगवान आ-गल मूक्यो होय तो, ते देवदीप थाय. मुख्यमार्गथी तो देवदीपने अर्थे कोडियां विजरे जूदांज राखवां, अने तेमां पूजाने अर्थे दीप कस्यो होय

तो तेनां कोडियां, बत्ती अथवा घी, तेल पोताने कामे न वापरवां. कोइ माणसे पूजा करुनार लोकोने हाथ पग धोवाने अर्थेज मंदिरे जूडुं जल राख्युं होय, तो तें जलथी हाथ पग धोवाने कांइ हरकत नथी. ठाव-डिउं, चंगेरी, उंरसीदित प्रमुख तथा चंदन, केशर, कपूर, कस्तूरी प्रमुख वस्तु पोतानी निश्राए राखीनेज देवना काममां वापरवी; पण देवनी निश्राए न राखवी. कारण के, देवनी निश्राए न राखी होय तो पोताना घामां कांइ प्रयोजन पडे तो ते वापरी शकां ठे. एज रीते जेरी, जह्वरी प्रमुख वाजिंत्र पण साधारण खाते राख्युं होय तो ते सर्व धर्मकृत्योमां वापर शकाय ठे. पोतानी निश्राए राखेली तंबू, गडदा प्रमुख वस्तु देव-मंदिर तेंगेरेमां वापरवाने अर्थे केटलाक दिवस सुधी राखी होय तो पण तेटला कारणथी ते वस्तु देवद्रव्यमां गणाय न्हीं. कारण के, मनना परिणामजें प्रमाण नूत ठे. एम न होय तो, पोताना मेळमां रहेलुं नैवेद्य जगवान् आगल मूके ठे, तेथी ते पात्र पण देवद्रव्य भणवुं जोइए. आवके देरासर खातानी अथवा ज्ञानखातानी घर, पाट प्रमुख वस्तु चाडुं आपीने पण न वापरवी. कारण के, तेथी निर्लज्जपणुं विगे दोपनी प्राप्ति थाय ठे. साधारण खातानी वस्तु संघनी अनुमृतिथी वापरवी. तो पण लोकव्यवहारनी रीतेने अनुसरी उतुं न पडे एटलुं चाडुं अणवुं, अने ते पण कहेली मुदतनी अद्वैतेज जइने आपवुं. तेमां जो यकदाचित् ते घरनी जींत, करा प्रमुख पूर्वना होय, ते पडी जवाथी पाठा रंमारवा पडे तो तेमां जे कांइ खरच थयुं होय, ते चाडामां वाली लेवुं. कारण के, तेवो लोकव्यवहार ठे; परंतु जे पोताने अर्थे एकाद माळ नवो चणव्यो होय अथवा ते घरमां वीजुं कांइ नवुं कखुं होय तो तेमां जे खरच थयुं होय, ते चाडामां वाली लेवाय न्हीं. कारण के, तेथी साधारण द्रव्यनो उपजोग करवानो दोष आवे ठे. कोइ साधर्मीचाई माठी अवस्थामां होय, तो ते संघनी सम्मतिथी साधारण खाताना घरमां वगैरे चाडे न्ही शके. तेमज वीजुं स्थानक न मलवाथी तीर्थादिकने विषे तथी जिनमंदि-रमांज जो घणी वार रहेवुं पडे तथा निद्रा प्रमुख लेवी पडे ती जेटलुं वा-परवामां आवे, ते करतां पण वधारे नकरो आपवो. थोडो नकरो आपे तो प्रकट दोष ठेज. आ रीते देव, ज्ञान अने साधारण पण खातानी

वस्त्र, नालीएर, सोना रुपानी पाटी, कलश, फूल, पकान्न, सुखडी प्रमुख वस्तु उजमणामां, नंदिमां, अने पुस्तकपूजा विगेरे कृत्योमां सारो नकरो आप्या विना न मूकवी. ' उजमणा प्रमुख कृत्यो पोताना नामथी म्होटे आरुंबरे मांड्यां होय तो लोकमां घणी प्रशंसा थाय ' एवी इष्टाथी थोडो नकरो आपीने घणी वस्तु मूकवी ए थोय नथी. आ वांत उपर लक्ष्मीवतीनुं दृष्टांत कहे वे.

कोइ लक्ष्मीवती नामे श्राद्धविका घणी ड्रव्यवान, धर्मिष्ठ अने पोताना म्होटाइ इष्टनारी हती ते हमेशां थोडो नकरो आपीने घणा आरुंबरथी विविध प्रकारनां उजमणां प्रमुख धर्मकृत्यो करे, अने करावे. तथा मनमां एम जाणे के, " हुं देवद्रव्यनी वृद्धि तथा प्रजापतिना करुं हुं. " एवी रीते श्राद्धधर्म पाळीने ते मरण पामीने स्वर्गे गर्ई तो पण बुद्धिपूर्वक अपराध दोषथी त्यां नीच देवीपणे उत्पन्न थई. अनुक्रमे स्वर्गथी च्यवी कोइ अनवान तथा पुत्र रहित श्रेष्ठीने त्यां मान्य पुत्रीपणे उत्पन्न थई. पण ते गर्भमां आवी त्यारे उंचितो परचक्रनो म्होटा जय आव्याथी ते मातानो सीमंतनो उत्सव न थयो. तथा जन्मोत्सव, ठाणीनो जागिकोत्सव, नाम पाडवानो उत्सव प्रमुख उत्सव पिताए म्होटा आरुंबरथी करवानी तैयारी करी हवी, तो पण राजा तथा मंत्री प्रमुख म्होटा लोकोना घरमां शोक उत्पन्न आव्याथी ते न थया. तेमज श्रेष्ठीए रत्नजडित सुवर्णना सर्व अंगे पहेराय एटला अलंकार घणा आदरथी कराव्या हता, तो पण चोरादिकना जयथी ते पुत्री एक दिवस पण पहेरी शकी नहीं. ते मा वापने तथा बीजा लोकोने पण घणी मान्य हवी, तो पण पूर्वकर्मना दोषथी तेने खावा पीवानी तथा पहेरवा उढवानी वस्तु घणे जागे एवी मलती हती के, जे सामान्य माणसने पण मुखे मली शके. कह्युं ठे के— हे सागर! तुं रत्नाकर कहेवाय ठे, अने ते पुत्री तुं रत्नथी जरेलो ठे, ठतां म्हारा हाथमां देडको आव्यो ! ए तारो दोष नथी पण म्हारा पूर्वकर्मनो दोष ठे. पठी श्रेष्ठीए "ए पुत्रीनो तुंके उत्सव थयो नथी" एम विचारी म्होटा आरुंबरथी तेनो लग्नमकरावोत्सव करवा मांड्यो. लग्नसमय समीप आव्यो, त्यारे ते पुत्रीनी माता अकस्मात् मरण पामी ! त्यारे बिलकूद उत्सव न थतां वर-

बहुनो हस्तमेलाप मात्र रूढी प्रमाणे कस्यो. म्होटा धनवान् अने उदार श्रेष्ठीने घेर ते पडी हती, अने सासरा प्रमुख सर्वे लोकोने सानीती हती, तो पण पूर्वनी पेठे नवा नवा जय, शोक, मांदगी प्रमुख कारण उत्पन्न शवाथी ते पुत्रीने पोताना मनगमता विषयसुख, तथा उत्सव जोगववानो योग प्राये नज मढ्यो. तेथी ते मनमां घणी उद्विग्न थई, अने संवेग आमी. एक दिवसे तेणे केवली महाराजने ए वातनुं कारण पूठवाथी ते मंगी कहुं के, "पूर्व जवे तें थोडो नकरो जेथीने मंदिर प्रमुखनी घणी रस्तु वापरी अने म्होटे आरुंवर देखाड्यारु तेथी जे दुष्कर्म तें उपाज्यु. तेनुं आ फल ठे. " केवलीनां एवा वचन सांजली ते प्रथम आलोयण अन्ते पठी दीक्षा लई अनुक्रमे निर्वाण पामी. एरीते लक्ष्मीवतीनी कथा.

माटे उजमणा प्रमुखमां मूकवा माटे पाटविउं, झाविएर, लाडू, प्रमुख वस्तु जेठुं मूढ्य होय, तथा ते तैयार करमेळ लावतां जे ड्रव्य बेतुं होय तेरी पण कांश्क वधारे रकम आपवी. एम करवाथी शुरू नकरो कहेवाय ठे. कोशए पोताना नामथी उजमणा प्रमुख मांड्युं होय, परंतु अधिक शक्ति विगेरे न होवाथी मांडेला उजमणा रीत वरावर साचववाने अर्थे कोश बीजो माणस कांश् मूके, तो तेथी कोश दोपनी प्राप्ति थती नथी. फत्ताना घरदेरासरमां जगवान आगल मांगला चोखा, सोपारी, नैवेद्य प्रमुख वेस्तु वेचवाथी निपजेली रकममार्थ्य पुष्प, जोग (केसर, चंदन) प्रमुख वस्तु पोताना घरदेरासरमां न वापरवी; अने बीजा जिनमंदिरमां पण पोते जगवान् उपर न चढाववी. परंतु खरी वात कहीने पूजक लोकोना ते हाथथी चढावे. जिनमंदिरे पूजकनी योग न होय तो सर्वे लोकोने ते वस्तुनुं स्वरूप प्रकट कहीने पोतेजा ते वस्तु जगवान् उपर चढावे. एम न करे तो, गांठनुं न खरचतां फोट लोको पासेथी पोतानी प्रशंसा कराव्यानो दोष माथे आवे ठे. घरदेरासरनी नैवेद्य प्रमुख वस्तु माळीने आपवी, पण ते तेना मासिक पगारनी रकममां न गणवी. जो प्रथमथी मासिक पगारने वढले नैवेद्या प्रमुख आपवानो ठराव कस्यो होय. तो कांश् दोष नथी. मुख्यमांगे उजतां माळीने मासिक पगार जूदोज आपवो. घरदेरासरमां जगवान् आगल धरेला चोखा, नैवेद्य प्रमुख वस्तु म्होटा जिनमंदिरे मूकवी. नही तो घरदेरा-

सरनी वस्तुशीज घरदेरासरनी पूजा करी, पण गांठना द्रव्यशी न करी' एम थाय, अने अनादर, अवज्ञा प्रमुख दोष पण लागे. एम थवुं योग्य नशी.

पोताना शरीर, कुटुंब विगेरेने अर्थे गृहस्थ माणस गमे तेटलो द्रव्य-व्यय करे ठे. माटे जिनमंदिरे जिनपूजा पण शक्ति माफक पोताना द्रव्यशीज करवी, पण पोताना घरदेरासरमां जगवान् आगल धरेली नैवेद्य प्रमुख वस्तु वेचीने निपजेह्या द्रव्यशी अथवा देवद्रव्य संबंधी प्रमुख वस्तुशी न करवी. कारण के, तेम करवाशी उपर कहेलो दोष आवे ठे. तेमज जिनमंदिरे आवेली नैवेद्य, चोखा, सोपारी वस्तुनी पोतानी वस्तुनी माफक रक्षा करवी. सारुं मूढ्य उत्पन्न एवी युक्तिशी वेचवी, पण जेम तेम आवे तेटला मूढ्यशी काढी खवी नही. कारण के, तेम करवाशी देव्यद्रव्यनो विनाश प्रमुख दोष आवे ठे. सर्व प्रयत्न रक्षण प्रमुखनी चिंता करतां ठतां जो कदाचित् चोर, आग्नि प्रमुखना उपद्रवशी देवद्रव्यादिकनो थइ जाय, तो सार संज्ञा करनारने माथे कांइ दोष नशी. कारण , अवश्य श्रमारी वात-उपेतव्यता आगल कोइनो उपाय नशी. , तीर्थनी अथवा संघनी पूजा, साधर्मिक वात्सल्य, स्नात्र, प्रज्ञावना पुस्तक लखाववुं, वाचन प्रमुख धर्मकृत्योमां जो वीजा कोइ गृहस्थना द्रव्यनी मदत लेवाय तो, ते चार पांच पुरुषोने साक्षी राखी लेवेवी, अने ते द्रव्य खरचवाने समये गुरु, संघ प्रमुख लोकोनी आगल ते द्रव्यनुं खरुं स्वरूप प्रकटपणे कहेवुं. एम न करे तो दोष लागे. तीर्थ प्रमुख स्थलने विषे देवपूजा, स्नात्र, धजारोपण, पहेरामणी प्रमुख अवश्य करवा योग्य धर्मकृत्यो गांठना द्रव्यशीज करवां, पण तेमां वीजा कोइनुं द्रव्य जेगुं न लेवुं. उपर कहेलां धर्मकृत्यो गांठना द्रव्यशी करीने पठी वीजा कोइए धर्मकृत्योमां वापरवा द्रव्य आप्युं होय तो, ते महापूजा, जोग, अंगपूजा प्रमुख कृत्योमां सर्वनी समक्ष जूडुं वापरवुं. ज्यारे घणा गृहस्थ जेगा थइने यात्रा, साधर्मिक वात्सल्य, संघपूजा प्रमुख कृत्य करे, त्यारेजेनो जेटलो जाय होय, तेनो तेटलो ज्ञाग प्रमुख सर्व समक्ष कही देवो. एम न करे तो द्रव्यनो नाश, तथा चोरी प्रमुख दोष माथे आवे. तेमज माता पिता प्रमुख लोकोनी आयुष्यनी ठेह्वी घडी आवे, त्यारे जो तेना

पुण्यने अर्थे द्रव्य खरचवानुं होय तो, मरनार माणस शुद्धिमां ठतां गुरु तथा साधर्मीक विगेरे सर्व लोकोनी समक्ष मरनारने कहेवुं के, "तमारा पुण्यने अर्थे आटला दिवसनी अंदर आटलुं द्रव्य हुं खरचीश. तेने तमे अनुमोदना आपो. " एम कही ते द्रव्य कहेली मुदतमां सर्व लोको जाणे एवी रीते खरचवुं. पोताना नामथी ते द्रव्यनो व्यय करे तो पुण्यने स्था-
शुके पण चोरी प्रमुख कस्यानो दोष आवे. पुण्यस्थानके चोरी प्रमुख कर्त्तव्यथी मुनिराजने पण हीनता आवे. कहुं ठे के-जे माणस (सात्त) तप, व्रत, रूप, आचार अने चाव एनी ह्योरी करे, ते किद्विपी देवतानुं आयुष्य बांधे.

मुख्यत्तिण विवेकीं पुरुषे धर्मखाते काढेलुं द्रव्य साधारण राखवुं. तेम करवाथी धर्मस्थान बराबर जोडने ते ठेकाणे ते द्रव्यनो व्यय करी श-
काय ठे. सात्त क्षेत्रमां जे क्षेत्र सीदातुं होय, तेने आत्मेत आपवामां बहु-
लाज देखाय ठे. कोइ श्रावकज माठी अवस्थामां होय, अने तेने जो ते द्रव्यथी सहाय्य कराय, तो ते श्रावक आलंवन मलपथी धनवान थइ साते क्षेत्रोत्ती वृद्धि करे भूवो संजव रहे ठे. लौकिकमां पण कहुं ठे के- हे राजेंद्र ! रं दरिद्र माणसनुं पोषण कर, पण धर्मस्थान पुरुषनुं करीश नहीं. कारणके, रोगी माणसनेज औषध आपवुं इतकारी ठे, पण नीरोगी माणसने अशुद्ध आपवाथी शुं लाज थवानेघ? माटेज प्रजावना, संधनी पहेरामणी, द्रव्य युक्त मोदक (लाडु) अने दहाणा प्रमुख वस्तु साधर्मिकोने आपवी होय, त्यारे दरिद्री साधर्मिकने सारा-
मां सारी वस्तु होय तेज आपवी योग्य ठे. एम न करे तो धर्मथी अवज्ञा प्रमुख कस्यानो दोष आवे. योग होय तो धनवान् करतां दरिद्र साध-
र्मिकने वधारे आपवुं; पण योग न होय तो सर्वने समान आपवुं. संज-
लाय ठे के, यमुना पुरमां जिनदास ठकुरे धनवान् साधर्मिकने आपेजा समकित मोदकमां एक एक सोनेयो अंदर नांख्या हतो, अने दरिद्र साधर्मिकने आपेला मोदकमां वे वे सोनेया नांख्या हता. अइशे, धर्म-
खाते वापरवा कबूल करेलुं सर्व द्रव्य तेज खाते वापरवुं जोइइ.

मुख्यमार्गे जोतां तो. पिता प्रमुख लोकोण पुत्र प्रमुख लोकीनी पाठल अथवा पुत्र प्रमुख लोकोण पिता प्रमुखनी पाठल जे पुण्यमार्गे खरचवुं द्याय.

ते प्रथमथीज सर्वनी समझ करवुं. कारण के, कोण जाणे, कोनुं क्यां अने शी रीते मरण थशे ! माटे प्रथम नक्की करीने जेटलुं कबूल कखुं होय, तेतलुं अवसर उपर जूडुंज वापरवुं, पण पोते करेला साधर्मिक वात्सल्य प्रमुख कृत्योमां न गणवुं. कारण के, तेथी धर्मस्थानने विषे व्यर्थ दोष आवे ठे.

एम ठतां केटलाक लोको यात्राने अर्थे 'आटलुं द्रव्य खरचीशुं' एम कबूल करीने ते कबूल करेली शकममांथीज गाडी चाडुं, खावुं पीवुं, लवुं विगेरे मार्ग प्रमुख ध्यानके लागेलुं खरच ते द्रव्यमां गणे ठे, मूढलोको कोण जाणे के कोइ गति पामशे ? यात्राने अर्थे जेटलुं द्रव्य मान्युं होय, तेतलुं देव गुरु प्रमुखनुं द्रव्य थयुं. ते द्रव्य जो ताना उपज्ञोगमां वापरे तो देवादि द्रव्य न्हण कस्यानो दोष केम लागे ?

एवी रीते जाणतां अथवा अजाणतां जे कोइ प्रसंगे देवादि द्रव्यनो उपज्ञोग थयो होय तेनी आलोचना तरीके, जेटला द्रव्यनो उपज्ञोग अनुमानथी ध्यानमां आवतो होय, तेना प्रमाणमां पोतानी गांठनुं द्रव्य देवादि द्रव्यमां नांखे. ए आलोचना मरण समय नजीक आवे त्यारे तो अवश्य करवी. विवेकी पुरुषे पोतानी अल्प शक्ति होय तो धर्मनां सात क्षेत्रां विषे पोतानी शक्ति माफक अल्प द्रव्य वापरवुं, पण माथे कोशुं राखवुं नहीं. पाइए पाई चूकती करवी. तेमां पण देव, ज्ञान अने आधारण ए त्रण खातानुं रुण ते विलकूल नज राखवुं. कखुं ठे के- श्रेष्ठ पुरुषे कोशुं रुण एक ढाणमात्र पण कोइ काले न राखवुं. तो पठी शक्ति दुःसह देवादिकनुं रुण कोण माथे राखे ? माटे बुद्धिमान् पुरुषे धर्मनुं स्वरूप जाणीने सर्व ठेकाणे चोस्को व्यवहार राखवो. कखुं ठे के- जेम गाय पडवेना चंद्रने, नोलियो नोलियणने, हंस पाणीमां रवेना दूधने अने पही चित्रावेलने जाणे ठे, तेम बुद्धिमान् पुरुष सूक्ष्मधर्म जाणे ठे. हवे आ विषयनो ए करतां वधारे विस्तार करता नथी.

हवे गांथाना उत्तरार्द्धनी व्याख्या करीए ठीए. आ रीते जिनपूजा करीने ज्ञानादि पांच आचारने दृढपणे पालनार एवा गुरुनी पासे जइ पोते पूर्वे कोशुं पञ्चक्राण अथवा तेमां कांश्क वधारीने गुरु पासे उच्चरवुं. ज्ञानादि पांच आचारनी व्याख्या अमारा रचेला आचारप्रदीप ग्रंथथी जाणवी. पञ्चक्राण त्रण प्रकारनुं ठे. एक आत्म साहिक, वीजुं देवसा-

द्विक अने त्रीजुं गुरु साद्विक. तेनो विधि आ प्रमाणे:- जिनमंदिरे दे-
ववंदनने अर्थे, स्नात्रमहोत्सवना दर्शनने अर्थे अथवा देशना प्रमुख का-
रणथी आवेला सजुरुनी पासे वंदना विगेरे करी विधिपूर्वक पञ्चक्राण
लेवुं. मंदिरे न होय तो उपाश्रयमां जिनमंदिरनी पेठे त्रण निसिही त-
था पांच अज्जिगम प्रमुख यथायोग्य विधिथी प्रवेश करी देशनाथी प-
हेला अथवा ते थइ रह्या पठी सजुरुने पत्नीश आवश्यकथी शुद्ध एवी
द्वादशावर्त्त वंदना करे. ए वंदनानुं फल बहु म्होटुं ठे. कळुं ठे के- मा-
णस श्रद्धाथी वंदना करे तो, नीचगोत्र कर्मने खपावे, उच्चगोत्र कर्म वां-
धे, अने कर्मनी दृढग्रंथि शिथिल (ढीली) करे. कृष्णे गुरुवंदनाथी सा-
तमीने बदले त्रीजी नरकनुं आयुष्य अने तीर्थकर नामकर्म वांध्युं. त-
था ते ह्यायिक सम्यक्त्व पाम्यो. शीतलाचार्यने वंदना करवा माटे आ-
वेला, रात्रीए वहार रहेला अने रात्रे केवलज्ञान पामेला पोताना (शी-
तलाचार्यना) चार ज्ञाणेजोने प्रथम क्रोधथी ड्रव्य वंदना करी अने
पठी तेमना वचनथी ज्ञाववंदना करी त्यारे तेमने केवलज्ञान उत्पन्न थ्युं.

गुरुवंदन पण त्रण प्रकारनुं ठे. ज्ञाप्यमां कळुं ठे के- गुरुवंदन त्रण
प्रकारनुं ठे. एक फेटा वंदन, वीजुं थोज वंदन अने त्रीजुं द्वादशावर्त्त
वंदन. एकळुं माथुं नमावे, अथवा वे हाथ जोडे ते फेटा वंगन जाणवुं,
वे खमासमणां दे ते वीजुं थोज वंदन जाणवुं, अने वार आयर्त्त, पच्चीश
आवश्यक विगेरे विधि सहित वे खमासणां दे, ते त्रीजुं द्वादशावर्त्त
वंदन जाणवुं. तेमां प्रथम फेटा वंदन सर्व संघे मांहे मांहे करवुं. वीजुं
थोज वंदन गढमां रहेला रूडा मुनिराजने अथवा काराथी लिंग-
मात्रधारी समकितीने पण करवुं. त्रीजुं द्वादशावर्त्त वंदन तो आचार्य,
उपाध्याय प्रमुख पदे रहेला मुनिराजनेज करवुं. जे पुरुषे प्रतिक्रम-
ण कळुं नथी, तेणे विधिथी वंदना करवी. ज्ञाप्यमां कळुं ठे के- प्रथम
इरियावही प्रतिक्रमीने "कुसुमिण डुसुमिण" टालवाने अर्थे चार लो-
गस्सनो अथवा सो उध्वासनो काउस्सग करे, कुस्वमादि पिपाते अनु-
जव्यां होय तो एकसो आठ उध्वासनो काउस्सग करवो. त्री आदेश
मागीने चैत्यवंदन करे, पठी आदेश मागी मुहपत्ति पडितेहे. पठी वे
वांदणा देइ, राइथ्यं आलोवे, पठी फरीथी वे वांदणां दे, अंतर राइ-

अ खमावे, पढी बे वार वांदणां देइ, पञ्चस्काण करे, पढी चार खमास-
मणां देइ, आचार्यादिकने थोन्न वंदन करे, पढी सञ्जाय संदिसाहु ?
अने सञ्जाय करुं ? ए बे खमासमणे बे आदेश मागी सञ्जाय करे, ए
प्रकारे प्रजात कालनो वंदन विधि कह्यो.

प्रथम ईरियावहि प्रतिक्रमीने आदेश मागी चैत्यवंदन करे, पढी मु-
हपत्ति पडिलेहे, बे वांदणां दे. पढी दिवसचरिम पञ्चस्काण करे, पढी
बे वांदणां देइ देवसिअ आलोवे, पढी बे वांदणां देइ देवसिअ खमावे,
पढी चार खमासमणां देइ, आचार्यादिकने वांदीने आदेश मागी दे-
वसि पायडित्त विसोहणने अर्थे चाट लोगस्सनो कायोत्सर्ग करे, पढी
सञ्जाय संदिसाहु ? अने सञ्जाय करुं ? ए प्रकारे आदेश मागी बे खमा-
समण देइ सञ्जाय करे, ए संध्या समयनो वंदन विधि कह्यो. गुरु कांइ
काममां व्यग्र होवार्थी जो द्वादशावर्त वंदना करवानो योग न आवे तो,
थोन्न वंदनथीज गुरुने वंदना करवी. एवी रीते वंदना करी गुरु पासे
पञ्चस्काण करवुं कह्युं ठे के— पोते जे पहेलां पञ्चस्काण कह्युं होय, तेज
अथवा तेथी वधारे गुरु साक्षिए ग्रहण करवुं. कारण के, धर्मना साक्षी
गुरु ठे. धर्म तिय गुरु साक्षिए करवामां एटला लाज ठे. एक तो “गुरु स-
खिउं हु धम्मो” (गुरु साक्षिए धर्म होय ठे.) जिनेश्वर जगवान्नी
आज्ञानुं पञ्चन थाय ठे. बीजो, गुरुना वचुंथी शुज परिणाम उत्पन्न
थवार्थी अ धिक क्षयोपशम थाय ठे. त्रीजो, पूर्वे धाखुं होय ते करतां पण
वधारे पञ्चस्काण लेवाय ठे. एत्रण लाज ठे. श्रावकप्रज्ञप्तिमां कह्युं ठे के—
प्रथमथीज पञ्चस्काण प्रमुख लेवाना परिणाम होय, तो पण गुरु पासे ज-
वामां ए लाज ठे के, परिणामनी दृढता थाय ठे, जगवानी आज्ञा पलाय ठे
अने कर्मना क्षयोपशमनी वृद्धि थाय ठे. एमज दिवसना अथवा चातु-
र्मासना अग्रिम प्रमुख पण योग होय तो गुरु साक्षिएज ग्रहण करवा.

अहिं, अगांच नामादि वावीस मूलद्वार तथा चारसो बाणुं प्रति-
द्वार सहित। द्वादशावर्त वंदननो विधि तथा दश प्रत्याख्यानादि नव
मूलद्वार अने नेवु प्रतिद्वार सहित पञ्चस्काण विधि पण ज्ञाप्य प्रमुख
अथमांथी उगाणी लेवो. पञ्चस्काणनुं लेशमात्र स्वरूप पूर्वे कह्युं ठे.

हवे पञ्चस्काणनुं फल कह्यो ठीए. धम्मिद्ध कुमार ठ मास सुधी

आंबिल तप करी म्होटा श्रेष्ठीर्तनी, राजार्तनी अने विद्याधरोनी वत्रीश कन्या परण्यो, तथा घणी रुद्धि पाम्यो. ए इहलोकमां फल जाणवुं. तथा चार हत्या प्रमुखनो करनार दृढप्रहारी ठ मास तप करीने तेज जवे मुक्ति जनारो थयो. ए परलोकमां फल जाणवुं. कह्युं ठे के— पञ्चकाण करवाथी आश्रव द्वारनो उहेद थाय ठे. आश्रवना उहेदथी तृक्षानो उहेद थाय ठे. तृक्षाना उहेदथी माणसोने घणो उपशम थाय ठे. घणा उपशमथी पञ्चकाण शुद्ध थाय ठे. शुद्ध पञ्चकाणथी चारित्रधर्म पमाय ठे. चारित्रधर्मनी प्राप्तिथी कर्मनो विवेक थाय ठे. कर्मना विवेकथी अपूर्वकरण पमाय ठे. अपूर्वकरणनी प्राप्तिथी केवलज्ञान उत्पन्न थाय ठे. केवलज्ञान थयार्थी सदाय सुखनुं दातार एवुं मोक्ष मले ठे.

पठी श्रावके साधु साध्वी प्रमुख चतुर्विध संघने वंदन करवुं. जिन-मंदिर प्रमुख स्थले गुरुनुं आगमन थाय तो, तेमनो सारी पेठे आदर सत्कार साचववो. कह्युं ठे के— गुरुने जोतांज उजा थवुं. सामा श्रावता होय तो सन्मुख जवुं. वे हाथ जोडी माथे अंजलि करवुं. पोते आसन आपवुं. गुरु आसने वेठा पठी पोते आसने वेसवुं, गुरुने भक्तिथी वंदना करवी. गुरुनी सेवा पूजा करवी, अने गुरु जाय थ्यारे तेमनी पाठल जवुं. ए रीते संक्षेपथी गुरुना आदर सत्कार जाणवो. तेमज गुरुनी वे वाजूए मुख आगल, अथवा पूंठे पण न वेसवुं. गुरुनो साथलने पोतनी साथल लगाडीने तेमनी पासे न वेसवुं. तेमज श्रावके गुरुनी पासे पगनी अथवा बाहुनी पलांठी वालीने अथवा पग लांवा करीने पण न वेसवुं. वीजे ठेकाणे पण कह्युं ठे के— पलांठी वालवी, उठिंगु देवुं, पग लांवा करवा, विकथा करवी, अने घणुं हसवुं. एटलांवानां गुरु पासे वंवां. वली कह्युं ठे के— श्रावके निद्रा तथा विकथा वर्जी, मन वचन कात्रानी गुप्ति राखी, हाथ जोडी अने वरावर उपयोग सहित भक्तिथी बहुमान पूर्वक गुरुनां उपदेश वचन सांचलवां. इत्यादिक सिद्धांतमां कहेलीरीन प्रमाणे गुरुनी आशातना टालवाने अर्थे गुरुथी साडाचार द्वायनुं शत्रु क्षेत्र मूकी तेनी बहार जीवजंतु रहित जमीण वेनीने धर्मदेशन सांचलवी. कह्युं ठे के— शास्त्रथी, निंदित आचरण आचरवाथी उत्पन्न पला तापने

नाश करनारुं, सङ्गुरुना मुख रूप मलय पर्वतथी उत्तन्न थएलुं चंदनरस सरखुं वचन रूपी अमृत धन्य पुरुषनेज मले ठे.

धर्मदेशना सांचलवाथी अज्ञाननो अने मिथ्या ज्ञाननो नाश थाय, सम्यक्तत्वनुं ज्ञान थाय, संशय जता रहे, धर्मने विषे दृढपणुं थाय, व्यसन प्रमुख कुमार्गथी निवृत्ति थाय, सन्मार्गने विषे प्रवृत्ति थाय, कषाय प्रमुख दोषनो उपशम थाय, त्रिनय प्रमुख गुणोनी प्राप्ति थाय, कुसंगतिनो त्याग थाय, सत्संगतिनो लाज मले, संसारने विषे वैराग्य उपजे, मोक्षनी इच्छा थाय, शक्ति माफक देशविरतिनी अथवा सर्वविरतिनी प्राप्ति थाय, अने अंगीकार करेली देशविरतिनी अथवा सर्वविरतिनी सर्व प्रकारे एकाग्र मनथी आराधना थाय. इत्यादिक अनेक गुण ठे. ते नास्तिक प्रदेशी राजा, आम राजा, कुमारपाल, थावच्चापुत्र इत्यादिक दृष्टांत उपरथी जाणवा. कहुं ठे के— जिनेश्वर जगवाननुं वचन सांचले तो बुद्धिनो मोह जतो रहे, कुपंथनो उहेद थाय, मोक्षनी इच्छा वृद्धि पामे, शांति वितार पामे, अधिक वैराग्य उपजे, अने अतिशय हर्ष थाय. एवी कइ वस्तु ठे के; जे जिनेश्वर जगवाननुं वचन सांचलवाथी न मले ? पोता शरीर कण्ठगुर ठे, बांधव बंधन समान ठे, लक्ष्मी विविध अनर्थने उपन्न करनारी ठे माटे जैनसिद्धांत सांचलवुं. तेथी संवेग विगेरे उत्पन्न थाय ठे, अने ते सिद्धांत माणुके उपर कांइ उपकार करवामां खाती राखतुं नथी. प्रदेशी राजानुं दृष्टांत संक्षेपथी आ रीते:—

श्वेतांबी नगरीमां प्रदेशी नामे राजा अने चित्रसारथी नामे तेनो मंत्री हतो. चित्रसारथी मंत्रीए चार ज्ञानना धारक श्रीकेशि गणधर पासे श्रावण नगरीमां श्रेष्ठ श्रावकधर्म स्वीकाख्यो हतो. एक समये चित्रसारथी मंत्रिना आग्रहथी केशि गणधर श्वेतांबी नगरीए आव्या. चित्रसारथी मंत्री घोडा उपर बेसी शेहेल करवाना मिषथी प्रदेशी राजाने केशि गणधर पासे लइ गयो. तयारे गर्वथी राजाए मुनिराजने कहुं: “हे मुनिराज ! तमे वृथा कष्ट न करो. कारण के, धर्म विगेरे जगत्मां सर्वथा ठेज नाइ. म्हारी माता श्राविका हती, अने पिता नास्तिक हतो. मरण समये तमें एमने घणुं कहुं के, “मरण थया पठी स्वर्गमां तमने जे सुख अथवा निरकमां दुःख थाय, ते मने जाणावजो.” पण मरण पा-

म्या पठी आर्वीने माताए स्वर्गसुख प्रमुख तथा पिताए नरक दुःख प्रमुख कांइ पण मने जणाव्युं नहीं. एक चोरना में तल जेटला कटका कख्या, तो पण तेमां क्यांयी मने जीव देखायो नहीं. तेमज जीवता तथा मरण पामेला माणसने तोलतां चारमां कांइ पण फेर जणायो नहीं. वली में बिद्र विनानी कोठीनी अंदर एक माणसने पूख्यो, अने ते कोठी उपर सजाड ढांकणुं ढांक्युं. अंदर ते माणस मरी गयो. तेना शरीरमां पडेला असंख्य कीडा में जोया, पण ते माणसनो जीव वहार जवाने तथा ते कीडाना जीवोने अंदर आववाने वालना अग्रचाग जेटलो पण मार्ग म्हारा जोवामां आव्यो नहीं. एवी रीते घणी परीक्षा करीने हुं नास्तिक थयो हुं. ”

श्री केशि गणधरे कह्युं. “ त्हारी माता स्वर्गसुखमां निमग्न होवार्थी तने कहेवा आर्वी नहीं. तथा त्हारो पिता पण नरकनी घोर वेदनाथी आकुल होवार्थी अहिं आर्वी शक्यो नहीं. अरणीना काष्ठनी अंदर अग्नि ठतां तेना गमे तेटला जीणा कटका करीए, तो पण तेमां अग्नि देखाय एम नथी. तेमज शरीरना गमे तेटला जीणा कटका करो, तो पण तेमां जीव क्यां ठे ? ते देखाय नहीं. लुहारनी धमण वायुर्थी चरेली अथवा खादी तोलो, तथापि तोलमां रतिमात्र पण फेर जगाशे नहीं. तेमज शरीरनी अंदर जीव नृतां अथवा ते नीकली गया पठंग शरीर तोलशो, तो तोलमां फेर जणाशे नहीं. कोठीनी अंदर पूरेलो माणस अंदर शंख प्रमुख वगाडे तो शब्द वहार संजलाय, पण ते शब्द कथे मार्गें वहार आव्यो ? ते जणाय नहीं. तेमज कुंचीनी अंदर पूरेला माणसनो जीव शी रीते वहार गयो ? अने कुंचीनी अंदर थएला कीडाना जीव शी रीते अंदर आव्या ? ते पण जणाय नहीं. ”

एवी रीते श्रीकेशि गणधरे युक्तिथी वरावर बोध कस्यो, त्यदरे प्रदेशी राजाए कह्युं. “आप कहो ठो, ते वात सत्य ठे, पण कुलपरंपरण आवेवुं नास्तीकपणुं शीरीते मूकी देवुं ?” श्री केशि गणधरे कह्युं. “जेम कुलपरंपराथी आवेलां दारिद्र्य, रोग, दुःख प्रमुख मूकाय ठे, तेम नास्तिकपणुं पण मूकी देवुंज.” ते सांजली प्रदेशी राजा सुश्रावक थयो. ते राजानी सूर्यकांता नामे एक राणी हती. तेणे परपुरुषने विषे रासक्त थडे

एक दिवसे पौषधने पारणे प्रदेशी राजाने विष खवराव्युं. ते वात तुरत ते राजाना ध्यानमां आवी, ने तेणे चित्रसारथीने कही. ते पठी तेणे चित्रसारथी मंत्रिना वचनथी पोतानुं मन समाधिमां राख्युं, अने आराधना तथा अनशन करी ते सौधर्म देवल्लोके सूर्याज्ञ विमाननी अंदर देवता थयो. विषप्रयोगनी वात खबर पडवाथी सूर्यकांता घणी शरमाइ, अने बीकथी जंगलमां नासी गइ, अने त्यां सर्पना दंशथी मरण पामी नरके पहोची. एक वखते आमलकडपा नगरीमां श्रीवीर जगवान् समवसख्या. त्यारे सूर्याज्ञ देवता नावा तथा जमणा हाथथी एकसो आठ खेळक तथा खेळिका प्रकट करवा प्रमुख प्रकारथी जगवान् आगल आश्रयकारी दिव्य नाटक करी स्वर्गे गयो. त्यारे गौतम स्वामीना पूढवाथी श्रीवीर जगवाने सूर्याज्ञ देवतानो पूर्वजव तथा देवना जवथी च्यवी महाविदेह क्षेत्रे सिद्धि पामशे, इत्यादि वात कही. आ रीते प्रदेशी राजानुं दृष्टांत कळुं. आम राजा बप्पजटसूरीना अने कुमारपाल राजा श्री हेमचंद्रसूरीना सडुपदेशथी बोध पाम्या ए वात प्रसिद्ध ठे. हवे थावच्चापुत्रनी कथा संक्षेपथी कहीए ढीए.

द्वारिका नगरीमां कोइ सार्थवाहनी थावच्चा नामे स्त्री घणी ड्रव्यवान हती. " थावच्चा पुत्र " ए नामे जलखातो तेनो पुत्र वत्रीश कन्या परण्यो हते. एक समये श्री नेमिनाथ जगवान्नी देशनाथी ते प्रतिबोध पाम्यो. थावच्चा माताए घणो वास्यो, तो पण तेणे दीक्षा लेवानो विचार मांडी आड्यो नहि. त्यारे ते थावच्चा माता पुत्रना दीक्षा उत्सवने अर्थे केटकींक राजचिन्ह कृष्ण पासे मागवा गइ. कृष्णे पण थावच्चाने घेर आर्वीतेना पुत्रने कळुं के, " तुं दीक्षा लइश नहीं. विषयसुख जोगव." थावच्चा पुत्रे कळुं के, " जय पामेला माणसने विषयजोग गमता नथी." कृष्णे पूढ्युं. " म्हारा ठतां तने जय शानो ? " थावच्चापुत्रे कळुं. " मृत्युनो." पठी कृष्णे पोते तेनो दीक्षा उत्सव कस्यो. थावच्चापुत्रे एक हजार श्रेष्ठी आमुखनी साथे दीक्षा लीधी. अनुक्रमे ते चौदपूर्वी थयो, अने सेलक राजाने तथा तेना पांचसे मंत्रीउने आवक करी सौगंधिका नगरीमां आव्यो. ते समये व्यासनो पुत्र शुक नामे एक परिव्राजक त्यां पो-

ताना एक हजार शिष्य सहित हतो. ते त्रिदंश, कमंडलु, ठत्र, त्रिकाष्ठी, अंकुश, पवित्रक, अने केसरी नामा वस्त्र एटली वस्तु हाथमां राखतो हतो. तेनां वस्त्र गेरुथी रंगेलां हतां. ते सांख्य शास्त्रना सिद्धांत प्रमाणे चालनारो होवाथी प्राणातिपात विरमणादि पांच यम (व्रत) अने शौच (पवित्रता) संतोष, तप, स्वाध्याय तथा ईश्वरप्रणिधान ए पांच नियम मलीने दश प्रकारना शौचमूल परिव्राजक धर्मनी तथा दानधर्मनी प्ररूपणा करतो हतो. तेणे पूर्वे सुदर्शन नामे नगरशेठ पासो पोतानो शौचमूल धर्म देवराव्यो हतो. आवच्चापुत्र आचार्ये तेनेज फरी प्रतिबोध करी विनयमूल जिनधर्मनो अंगीकार कराव्यो. पठी सुदर्शन श्रेष्ठीना देखतां शुक परिव्राजकने तथा आवच्चापुत्र आचार्यने एक बीजाने प्रश्नोत्तर थया ते आ रीतेः—

शुक परिव्राजकः— “ हे ऋगवन् ! सरिसवय ऋक्ष्य ठे, के अज्जक्ष्य ठे ? ” आवच्चा पुत्रः— “ हे शुक परिव्राजक ! सरिसवय ऋक्ष्य ठे, अने अज्जक्ष्य पण ठे. ते आ रीतेः—सरिसवय वे प्रकारना ठे. एक मित्र सरिसवय (सरखी उम्मरना) अने बीजा धान्य सरिसवय (सर्पप, सर्शव). मित्र सरिसवय त्रण प्रकारना ठे. एक साथे उत्पन्न थएला, बीजा साथे वृद्धि पामेला अने बीजा बाळ्यावस्थामां साथे धूलमां रमेलण ए त्रणे प्रकारना मित्र सरिसवय साधुंउने अज्जक्ष्य ठे. धान्य सरिसवय वे प्रकारना ठे. एक शस्त्रथी परिणमेला अने बीजा शस्त्रथी न परिणमेला. शस्त्र परिणमेला सरिसवय वे प्रकारना ठे. एक प्रासुक अने बीजा अप्रासुक. प्रासुक सरिसवय पण वे प्रकारना ठे. एक जात अने बीजा अजात. जात सरिसवय पण वे प्रकारना ठे. एक एपणीय अने बीजा अनेपणीय. एपणीय सरिसवय पण वे प्रकारना ठे. लब्ध अने बीजा अलब्ध. धान्य सरिसवयमां अशस्त्र परिणमेला अप्रासुक, अजात, अनेपणीय अने अलब्ध एटला प्रकारना अज्जक्ष्य ठे, अने वाकीं रट्टेला स-

१ “ सरिसवय ” ए मागधी शब्द छे. “ ऋक्षवय ” अने “ सर्पप ” ए वे संस्कृत, शब्दनुं मागधीमां “ सरिसवय ” एवुं रूप धाय छे. ऋक्षवय एटले “ सरि उम्मरनो अने सर्पप एटले सरशाय.

र्व प्रकारना धान्य सरिसवय साधुर्जने ऋद्य ठे. एवी रीतेज कुलंठ अने मांस पण जाणवा. तेमां एटलोज विशेष के, मास त्रण प्रकारना ठे. एक काल मास (महिनो), बीजो अर्थ मास (सोना रूपाना तोल-मां आवे ठे ते) अने त्रीजो धान्यमास (अडद)

एवी रीते थावच्चापुत्र आचार्ये बोध कस्यो, त्यारे पोताना हजार शिष्यना परिवार सहित शुक पस्त्राजके दीक्षा लीधी. थावच्चापुत्र आचार्य पोताना हजार शिष्यना परिवार सहित शत्रुंजय तीर्थे सिद्धि पाम्या. पठी शुकाचार्य शेलकपुरना शेलक नामे राजाने तथा तेना पांचसो मंत्रीने प्रतिबोध करी दीक्षा आपी पोते सिद्धिपद पाम्या. शेलक मुनि अगीयार अंगना जाण थइ पोताना पांचसो शिष्योनी साथे विचरवा लाग्या. एटलामां हमेशां लूखो आहार खाधामां आववाथी शेलक मुनिराजने खस, पित्त प्रमुख रोग थया. पठी ते विहार करता परिवार सहित शेलकपुरे आव्या. त्यां तेमनो गृहस्थपणानो पुत्र मरुक राजा हतो. तेणे तेमने पोतानी वाहनशालामां राख्या. प्रासुक औषधनो अने पथ्यनो सारो योग मलवाथी शेलक मुनिराज रोग रहित थया, तो पण स्निग्ध आहारनी लोबुपताथी विहार न करतां ते त्यांज रह्या. पठी पंथक नामे एक साधुने शेलक मुनिराजनी वैयावच्च करवा माटे राखीने बीजा सर्वे साधुर्जे विहार कस्यो.

एक समये कार्तिक चोमासीने दिवसे शेलक मुनिराज यथेष्ठ स्निग्ध आहार करी सूइ रह्या. प्रतिक्रमणनो समय आव्यो त्यारे पंथके खमाववाने अर्थे तेमने पगे पोतानुं माथुं अडाळ्युं. तेथी तेमनी (शेलक मुनिराजनी) निद्रा उडी गइ. पोताना गुरुने रोषमान थएला जोशने पंथके : “ चातुर्मासिमां थएला अपराध खमाववाने अर्थे में आप-साहेवना स्पर्श कस्यो. ” पंथकनुं एवुं वचन सांचली शेलक मुनिराज राग्य पाम्या, अने मनमां विचार करवा लाग्या के, “ रसवि-

“ ७७
स्कृत शब्दोनुं
२ “मास”
त्रणे शब्दनुं

” शब्द मागधी छे. “ कुलत्थ ” (कलथी) अने “ कुलस्थ ” ए वे सं-कुलत्थ ” एवुं एकज मागधीमां रूप थाय छे. महिनो), “ माप ” (अडद) अने “ मास ” (तोलवानुं एक काटळुं) ए वी “ मास ” एवुं एकज रूप थाय छे.

षयमां लोलुप थएला मने धिक्कार थाउं ! ” एम विचारी तेमणे तुरत विहार कस्यो. पठी बीजा शिष्यो पण शेलक मुनिराजने मळ्या. तेउ शत्रुंजय पर्वत उपर पोताना परिवार सहित सिद्ध थया. आरीते थावच्चापुत्रनी कथा.

माटे सुश्रावके नित्य सङ्गुरु पासे धर्मोपदेश सांचलवो, अने धर्मोपदेशमां कद्या प्रमाणे यथाशक्ति धर्मानुष्ठान पण करवुं. कारण के, जेम औषध केवल जाणवार्थीज आरोग्य थवळुं नथी, तथा चक्षु पदार्थ पण केवल जोवार्थी पेट चरातुं नथी, तेम केवल धर्मोपदेश सांचलवार्थी पण पूरुं फल मलतुं नथी. माटे उपदेश माफक धर्मक्रिया करवी जो-इए. कळुं ठे के-पुरुषोने क्रियाज फल आपनारी ठे. केवल, ज्ञान फल आपतुं नथी. कारण के, स्त्रीना अने चक्षु पदार्थना जोग शी रीते जोग-ववा ? ते जाणतो होय, तो पण ते केवल, ज्ञानथी ते पुरुषने जोगथी मलनारुं सुख मलतुं नथी. तेमज कोइ पुरुष तरवानुं जाणतो होय, तो पण जो नदीमां पडी शरीरने हलावे नहि, तो ते नदीना प्रवाहमां तणाइ जाय. तेम ज्ञानवान् पुरुष धर्मक्रिया न करे तो, संसार समुद्रमां फरे. दशाश्रुतस्कंधनी चूर्णिमां कळुं ठे के-जे अक्रियावादी ठे, ते जव्य होय, अथवा अजव्य होय, पण नियमथी कृष्णपदनो तो होयज, अने क्रियावादी नियमथी जव्य अने शुक्लपदनो होयज. ते सम्यग्दृष्टि होय अथवा मिथ्यादृष्टि होय, तो पण ते पुजलपरावर्तनी अंदर सिद्ध थशेज. आ उपरथी “ ज्ञान विनानी क्रिया पण हितकारी ठे, एम न समजवुं.” कळुं ठे के-ज्ञान विनानी क्रियाथी कर्मनो दाय थाय, ते मंरूंकचूर्ण समान जाणवो, अने ज्ञानपूर्वक क्रियाथी कर्मनो दाय थाय ते मंरूंकजस्म समान जाणवो. अज्ञानी जीव कोडोगमे वषांथी जेटळुं कर्म खपावे, तेटलां कर्मने मन वचन कायानी गुप्ति राखनार ज्ञानी एक उट्टासमां खपावे ठे. माटेज तामलि तापस. पूरण तापस इत्यादि लोकोण तपस्यानुं घणुं कष्ट सहन कळुं, तो पण तेमने ईशानेंद्रपाणुं, चमरेंद्रपाणुं इत्यादिक अल्प फलज मळ्युं. जो ज्ञानी पुरुष होय. तथापि चित्तमां श्रद्धा न दाय नातेने सम्यक् प्रकारे क्रियाने विषे प्रवृत्ति थाय नदी. अदि अंगारमर्दक आचार्यनुं दृष्टांत जाणवुं. कळुं ठे के-ज्ञान रहित पुनपनी क्रिया करवानी शक्ति.

क्रिया करवाने असमर्थ पुरुषनुं ज्ञान अने मनमां श्रद्धा नथी एवा पुरुषनी क्रिया करवानी शक्ति अने ज्ञान ए सर्व निष्फल ठे. अहिं चालवानी शक्ति धरावनार पण मार्गना अजाण आंधलानुं, मार्गना जाण पण चालवानी शक्ति नहीं धरावनार पांगलानुं अने मार्गनुं ज्ञान तथा चालवानी शक्ति धरावतां ठतां पण खोटे मार्गे चालवानी इहा राखनार पुरुषनुं एवां त्रण दृष्टांत अनुक्रमे जाणवां. कारण के, दृष्टांतमां कहेला त्रणे पुरुषो अंतराय रहित कोइ ठेकाणे जइ शके तेम नथी. आ उपरथी आटलुं सिद्ध थयुं के, ज्ञान, दर्शन अने चारित्र ए त्रणना योगथी मोक्ष थाय ठे. माटे ज्ञान, दर्शन, चारित्रनी आराधना करवानो हमेशां प्रयत्न करवो. ए तात्पर्य जाणवुं.

तेमज सुश्रावक मुनिराजने संयमयात्रानो निर्वाह पूठे. ते आ रीते:—“ तमारी संयमयात्रा निर्वहे ठे ? तमारी रात्रि सुखथी गइ ? तमारुं शरीर निराबाध ठे ? कोइ व्याधि तमने पीडा तो नथी करतो ? वैद्यनुं प्रयोजन पडे तेवुं कांइ नथी ? औषध प्रमुखनो खप नथी ? कांइ पथ्य प्रमुखनी आवश्यकता नथी ? ” इत्यादिक प्रश्न करवां. एवां प्रश्न करवाथी कर्मनी म्होटी निर्जरा थाय ठे. कह्युं ठे के—साधुर्जनी सन्मुख जवाथी, तेमने वंदना तथा नमस्कार करवाथी अने संयमयात्रानां प्रश्न पूठवाथी चिरकालनुं संचित करेलुं कर्म, पण क्षणमात्रमां शिथिलबंधवालुं थाय ठे. प्रथम साधुर्जने वंदना करी होय, त्वारे सामान्यथी “ सुहराइ सुहदेवसी ” प्रमुख शाताप्रश्न कस्युं होय, तो पण विशेषे करी अहिं प्रश्न करवानुं कस्युं, ते, प्रश्नुं स्वरूप सम्यक् प्रकारे जणाववाने अर्थे तथा प्रश्नमां कहेला उपाय करवाने अर्थे ठे, एम जाणवुं. माटेज अहिं साधु मुनिराजने पगे लागीने प्रकट निमंत्रणा करवी ते आ रीते:—

“इष्टकारि जगवन्! पसाय करी प्रासुक अने एषणीय अशन, पान, खादिम, स्वादिम, वस्त्र, पात्र, कंवल, पादप्रोठनक, प्रातिहार्य, पीठ, फलक, सिज्जा (पग पहोला करी सुवाय ते), संधारो (पग पहोला न कराय एवो सांकडो), औषध (एक वस्तुनुं करेलुं), तथा ज्ञेषज (घणी वस्तु एकठी करीने करेलुं.) एमां जे वस्तुनो खप होय तेनो स्वीकार करी हे जगवन्! म्हारा उपर अनुग्रह करो.” हालना कालमां आ निमंत्रण वृहदं-

दन दीधा पठी श्रावको करे ठे. जेणे साधुनी साथे प्रतिक्रमण कछुं होय, ते श्रावक सूर्योदय थया पठी पोताने घेर विगेरे जड्ने पठी निमंत्रण करे. जे श्रावकने प्रतिक्रमणनो अने वांदवानो योग न होय, तेणे पण वंदना प्रमुखने अवसरेज निमंत्रणा करवी. मुख्यमार्गे तो बीजी वार देवपूजा करी तथा जगवान् आगल नैवेद्य धरी पठी उपाश्रये जवुं, अने साधु मुनिराजने निमंत्रणा करवी. श्राद्धदिनकृत्य प्रमुख ग्रंथोमां एमज कछुं ठे. पठी अवसरनो योग होय ते प्रमाणे रोगनी चिकित्सा करावे, औषध प्रमुख आपे, उचित एवो पथ्य आहार वहोरावे, अथवा बीजी साधु मुनिराजनी जे अपेक्षा होय ते पूरी करे. कछुं ठे के-साधु-मुनिराजना ज्ञानादि गुणने अवलंबन देनारो चतुर्विध आहार तथा औषध, वस्त्र प्रमुख जे मुनिराजने योग्य होय, ते तेमने आपवुं.

साधु मुनिराज आपणे घेर वहोरावा आवे, त्यारे सुश्रावके जे जे योग्य वस्तु होय, ते सर्व तेमने वहोराववी, अने सर्वे वस्तु नाम दड्ने दररोज कहेवी के, “ महाराज ! अमुक अमुक वस्तुनी जोगवाइ ठे.” एम न कहे तो पूर्वे करेदी निमंत्रणा निष्फल थाय. नाम दड्ने सर्व वस्तु कहे, अने कदाचित् मुनिराज न वहोरे, तो पण कहेनार श्रावकने पुण्यनो लाज थायज. कछुं ठे के-साधु मुनिराजने वहोराववानी वात मनमां चिंतवे तो पण पुण्य थाय, जो वचनूथी वहोराववानी वात उच्चरे, तो विशेष पुण्य थाय; अने जो तेवो योग वनी आवे तो कल्पवृक्ष फळ्यो एम समजवुं. जे वस्तुनो योग होय, ने ते वस्तुनुं नाम दड्ने जो श्रावक न कहे, तो प्रत्यक्ष वस्तु देखाय तो पण ते साधु वहोरे नहीं. तेथी घणी हानि थाय ठे. निमंत्रणा कख्या पठी जो कदाचित् साधु मुनिराज आपणे घेर न आवे, तो पण निमंत्रणा करनारने पुण्यनो लाज तो थायज; अने विशेष जाव होय तो अधिक पुण्य थाय. जेम वेशाली नगरीमां श्रीवीर जगवान् ठगस्थपणामां चोमासी तप करता हता, त्यारे जीर्णश्रेष्ठी दररोज जगवान् ने पारणाने अर्थे निमंत्रण करवा आवतो. चोमानी नप पूरुं थयुं. ते दिवसे जीर्णश्रेष्ठीए जाण्युं के, “ आजे तो स्वामी निश्च पारणुं करशे. एम जाणी ते जगवानने घणा आयदृथी निमंत्रणा करी पोताने घेर गयो. अने “हुं धन्य तुं. स्वामि आजे म्हारे घेर पारणुं करशे.” इत्यादि जावना जावनां

जीर्णश्रेष्ठीए अच्युत देवलोकनुं आयुष्य बांध्युं. पारणाने दिवसे मिथ्यादृष्टी अजिनव श्रेष्ठीए दासी पासेथी जिह्वाचरने जिह्वा आपवानी रीति प्रमाणे जगवान्ने कुट्टमाष (अडदना बाकुला) अपाव्या. ते वडेज जगवंते पारणं कळुं, अजिनव श्रेष्ठीने घेर पंच दिव्य प्रकट थया, त्यारे देवडुंडुचीनो प्रकट थएलो स्वर जो जीर्णश्रेष्ठी न सांजलत, तो केवलज्ञान पण पामत; परंतु डुंडुचीनो स्वर सांजलतांज जावना खंफित थइ. एम ज्ञानीए कळुं ठे. आ रीते साधुने निमंत्रण करवा उपर दृष्टांत कळुं.

साधु मुनिराजने आहार वहोराववाना विषयमां श्रीशक्तिचंद्र प्रमुखनुं अने रोग प्रमुख आवे अने औषध जेषज देवाना विषयमां श्रीवीर जगवानने औषध देनारी तथा जिननामकर्म बांधनारी रेवतीनुं दृष्टांत जाणवुं. ग्लान साधुनी सारवार करवामां म्होडुं फल ठे. सिद्धांतमां कळुं ठे केहे गौतम ! जे जीव ग्लान साधुनी सारवार करे, ते म्हारा दर्शननो (शासननो) स्वीकार करे, अने जे म्हारा दर्शननो स्वीकार करे, ते ग्लान साधुनी सारवार करे. कारण के, अरिहंतना दर्शनमां शासननी आज्ञा प्रमाणे चालवुं एज प्रधान ठे. एम निश्चयथी जाणवुं. इत्यादि. अहिं कृमि कुष्ठ रोगथी पीडायला साधुनी सारवार करनारो ऋषजदेवनो जीव जे जीवानंद वैद्य, तेनुं दृष्टांत जाणवुं. तेमज सुश्रावके सुपात्र साधुने सारा स्थानके योग्य एवो उपाश्रय प्रमुख देवो. कळुं ठे के—इहा जेटबु घरमां धन न होय, तो पण सुश्रावके मुनिराजने वसति, शय्या, आसन, आहार, पाणी, औषध, वस्त्र, पात्र प्रमुख थोडामां थोडुं पण आपवुं. जयंती, वंकचूल, कोशावेश्या, अवंतिसुकुमाल प्रमुख जीवो साधुने उपाश्रय आपवार्थीज संसार सागरने तरी गया. तेमज सुश्रावके साधुनी निंदा करनारा, तथा जिनशासनना प्रत्यनीक लोकोने पोतानी सर्व शक्तिथी वारवा. कळुं ठे के—सुश्रावके पोतामां सामर्थ्य ठतां, जगवान्नी आज्ञाथी जलटा चालनारा लोकोनी कदी पण उपेक्षा न करवी. अनुकूल अथवा प्रतिकूल उपाय योजीने अवश्य शिखामणनां वचन कहेवां.” अहिं ड्रमक मुनिनी निंदा करनार लोकोने युक्तिथी वारनार अन्नयकुमारनुं दृष्टांत जाणवुं.

साधुनी पेठे साध्वीने पण सुख संयमयात्रानां प्रश्न प्रमुख करवां.

तेमां एटली वात वली अधिक जाणवी के, साध्वीउनुं डुराचारी अने नास्तिक लोकोथी रक्षण करवुं. पोताना घरनी पासे चारे वाजूथी सारी रीते रक्षण करेला अने जेनां वारणां गुप्त (ज्यां कोइ ऊट आवी शके तेम न होय) तेवी वसती आपवी. पोतानी स्त्रीउं पासे तेमनी सेवा कराववी, पोतानी पुत्रीउने ज्ञानादि गुणने अर्थे तेमनी पासे राखवी, पोताना कुटुंबमांनी पुत्री प्रमुख कोइ स्त्री दीक्षा खेवा तैयार थाय, तो ते तेमनेज (साध्वीउनेज) सोंपवी, जो साध्वीउं पोतानो कोइ आचार झूली जाय, तो तेमने ते संज्ञारवो, जो ते साध्वीउं अन्यायमार्गे चाले, एवो संज्ञव देखाय तो तेमने ते मार्गे जतां रोकवी, जो तेमनो पग खोटे मार्गे पडी गयो होय तो पहेली वार तेमने (साध्वीउने) सारी शिखामण देवी, अने जो ते शिखामण न मानतां वारंवार ते साध्वीउं कुमार्गे चालवा जाय, तो तेमने कठोर वचन संज्ञलाववां तथा वीजो उपाय न होय तो दंदादिवडे शिक्षा करवी. तेमज उचित वस्तु आपी तेमनी सेवा करवी. ए रीते साध्वी संबंधी विचार जाणवो.

सुश्रावके साधु मुनिराज पासे जइ कांइ पण जणवुं. कळुं ठे के— विवेकी पुरुषे काजलनो क्षय अने राफडानी वृद्धि जोइने दान अने जणवा प्रमुख शुभ कृत्योथी पोतानो दिवस सफल करवो. पोतानी स्त्री, जोजन अने धन ए त्रण वस्तुने विषे संतोष राखवो. अर्थात् ए त्रणेनो वधारे लोभ न राखवो, परंतु दान, जणवुं अने तपस्या ए त्रण वस्तुमां संतोष न राखवो. अर्थात् न धरातां हमेशां ते त्रणे वस्तुनी वृद्धि करवी. जाणे मृत्युए आपणा मस्तकना केश पकड्या होयनी ! एम जाणी विवेकी पुरुषे धर्मकृत्य उतावलथी करवुं, अने म्हारी काया अजरामर ठे. एम जाणी विद्या अने धननुं उपार्जन करवुं. जेस जेस घणी मन्त्रिथी साधु मुनिराज नवा नवा श्रुतमां (शास्त्रमां) प्रवेश करे, तेस तेस पोताना मंवेगीपणा उपर नवी नवी श्रद्धा उत्पन्न थवाथी तेमने घणोज हर्ष थाय. जे जीव आ मनुष्यजन्ममां प्रति दिवस नवुं नवुं जणे. ते परजवे तीर्तकरपाणुं पामे. हवे जे वीजाने जणावे, तेनुं ज्ञान नानं ठे. एम कहेवानी हवे शी जरूर रही ? थोडी वृद्धि होय तो पण जो पाठ करवानो नित्य

उद्यम करे, तो माष तुषादिकनी पेठे तेज चवे केवलज्ञानादिकनो वाच थाय एम जाणवुं. आ रीते बढी गायानो अर्थ कखो.

उपर कख्या प्रमाणे धर्मक्रिया करी रखा पढी राजा प्रमुख होय तो पोताना राजमंदिरे जाय. मंत्री प्रमुख होय तो न्यायसत्राए जाय, अने वणिक प्रमुख होय तो पोतानी दुकाने अथवा बीजो जे उद्यम करतो होय ते उद्यमे जाय. आ रीते, पोत पोताना उचित स्थानके जइ धर्मने विरोध न आवे, ते रीते द्रव्य संपादन करवानो विचार करवो. जो राजा-उ दरिद्रीने अने धनवान्ने, पोताना मान्य पुरुषने अने अमान्य पुरुषने तथा उत्तमने अने अधमने मध्यस्थ वृत्ति राखी सरखीरीते न्याय आपे, तो तेमना कार्यमां धर्मनो विरोध नथी एम जाणवुं. आ विषय उपर दृष्टांत ठे ते आ रीते:—

कल्याणकटक पुरमां घणो न्यायी एवो यशोवर्मा नामे राजा हतो. तेणे पोताना राजमंदिरना द्वारमां न्यायघंटा नामे एक घंटा बंधावी हती. एक समये राजानी न्यायीपणानी परीक्षा करवाने अर्थे राज्यनी अधिष्ठायिका देवी तत्काल प्रसूत थएली गायनुं अने वाठडानुं रूप प्रकट करी राजमार्गमां बेठी. एटलामां राजपुत्र घणा वेगथी दोडती एक घोडी उपर बेसी त्यां आवी पहोच्यो. वेग घणो होवाथी वाठरडांना बे पग घोडीनी अडफटमां आव्या. तेथी वाठरडुं मरण पाम्युं. त्यारे गाय शब्द करवा अने नेत्रमांथी आंसु गालवा लागी. कोइए गायने कहुं के, “तुं राजद्वारे जइने न्याय माग.” त्यारे तेणे त्यां जइ पोताना शिंगडानी अणीथी न्यायघंटा वगाडी. यशोवर्मा राजा ते समये चोजन करवा बेठो हतो, तेणे घंटानो शब्द सांजलीने पूब्युं के, “घंटा कोण वगाडे ठे?” सेवको ए त्यां जइ जोइने कहुं के, “हे देव ! कोइ नथी. आप चोजन करो.” राजाए कहुं. “कोणे वगाडी तेनो निर्णय थया विना शी रीते हुं चोजन करुं ?” पढी तुरत चोजननो थाल पडतो मूकीने राजा वारणे आव्यो, अने बीजुं कोइ नजरे पड्युं नहीं, तेथी तेणे गायने पूब्युं के, “तने कोइए उपद्रव कख्यो के शुं ? उपद्रव करनार कोण ठे ? ते मने देखाड.” राजाए एम कहुं, त्यारे गाय आगल चाली, अने राजा पाठल जवा लाग्यो. गाये मरण पामेलुं वाठरडुं देखाड्युं. राजाए कहुं. “ए वाठरडा

उपरथी जे घोडीने कूदावतो गयो, तेणे म्हारी आगल प्रकट थवुं.” ज्या-
रे कोइ कांइ बोळ्यो नहीं, त्यारे राजाए पाबुं कहुं के, ज्यारे अपराधी
प्रकट थशे, त्यारेज हुं नोजन करीश.”

राजाने लांधण थइ, त्यारे सवारे राजकुमारे कहुं. “हे तात! हुं अ-
पराधी हुं. मने यथायोग्य दंरु करो.” पठी राजाए स्मृतिना जाण पुरु-
षोने पूळ्युं के, “एनो शुं दंरु करवो.” जण पुरुषोए कहुं. “ हे राजन् !
राज्यने योग्य एवो आ एकज त्हारो पुत्र ठे. माटे एने शुं दंरु कही-
ए ? ” राजाए कहुं. “ कोनुं राज्य अने कोनो पुत्र ? हुं तो न्यायनेज सर्व
वस्तु करतां श्रेष्ठ गणुं हुं. कहुं ठे के— १ दुर्जननो दंरु करवो, २ स-
ज्जननी पूजा करवी, ३ न्यायथी जंनारनी वृद्धि करवी, ४ पक्षपात न
राखवो, अने ५ शत्रु थकी राज्यनी रक्षा करवी. एज राजाउने नित्य क-
रवा योग्य पंच महा यज्ञ कह्या ठे. सोमनीतिमां पण कहुं ठे के—राजाए
पोताना पुत्रनो पण अपराधना अनुसारथी दंरु करवो. माटे जे एने योग्य
दंरु होय ते कहो. ” राजाए एम कहुं, तो पण ते विद्वान् लोको ज्यारे
कांइ बोळ्या नहीं, त्यारे “जे जीव बीजा जीवने जेरीते अने जे दुःख दे, ते जी-
वने ते दुःखना बदलामां ते रीते तेज दुःख मलवुं जोइए.” तथा “को-
इ अपकार करे तो तेनो अवश्य पाठो बदलो वालवो जोइए” इत्यादि
नीतिशास्त्रना वचन उपरथी, राजाए पोतेज पुत्रने कयो दंरु आपवो ? ते-
नो निर्णय कस्यो. पठी घोडी मंगावीने पुत्रने कहुं. “तुं अहिं मार्गमां
सूइ रहे.” पुत्र पण विनीत हतो तेथी पितानुं वचन मानी मार्गमां सूइ
रह्यो. राजाए पोताना सेवकोने कहुं. “एना उपरथी दोडती घोडी लइ
जाउं.” राजानुं ए वचन कोइए मान्युं नहीं. त्यारे सर्वे लोकोए वास्यो,
तो पण राजा पोते घोडी उपर अस्वार थयो, अने घोडीने दोडावीने
पुत्रना शरीर उपर लइ जाय ठे, एटलामां राज्यनी अधिष्ठायिका देवीए
प्रकट थई पुंप्पवृष्टि करीने कहुं के. “हे राजन् ! में त्हारी परीक्षा करी.
प्राण करतां पण वद्वत्त एवा पोताना पुत्रथी पण तने न्याय प्रिय ठे,
एमां संशय नथी. माटे तुं चिरकाल निर्विघ्नपणे राज्य कर.” आ रीते
न्यायने विषे तत्पर रहेवा उपर दृष्टांत कहुं.

हवे जे राजाना अधिकारी ठे, ते जो अनयकुमार, चाणक्य पशुम्य

(११४)

श्राद्धविधि ज्ञापांतरसहित.

पुरुषनी पेठे राजानुं अने प्रजानुं हित थाय तेवी रीते राजकार्य करे तो, तेमना काममां धर्मने विरोध न आवे. कहुं ठे के—केवल राजानुंज हित-करनारो माणस प्रजानो शत्रु थाय ठे, अने केवल प्रजानुंज हित करनारो माणस राजाथी त्यजी देवाय ठे. एवी रीते एकना हितमां वीजानुं अहित समायलुं होवाथी राजा अने प्रजा ए बद्धेनुं हित करनारो अधिकारी दुर्लज ठे. वणिक प्रमुख लोकोए चोस्को व्यवहार राखवो, ए-टले धर्मने विरोध न आवे. (६). तेज वात मूलगाथामां कहे ठे.

(मूलगाथा.)

व्यवहारसुधि देसा—

इविरुद्धचाय उचिअचरणेहिं ॥

तो कुणइ अठचिंतं,

निवाहितो निअं धम्मं ॥ ७ ॥

ज्ञावार्थः— पूर्वे कहेली धर्मक्रिया करी रह्या पठी, अर्थचिंता (धन संपादन करवा संवंधी विचार) करे. ते करतां त्रण वस्तु उपर अवश्य ध्यान राखवुं जोइए. एक तो धन प्रमुखमेलववानुं साधन एवा व्यवहारनी निर्दोषता राखवी. अर्थात् व्यवहारमां मन, वचन अने काय ए त्रणे सरल राखवां. कपट न करवुं. वीजुं जे देशमां रहीए, ते देशमां लोकविरुद्ध सनायलां कृत्यो न करवां. त्रीजुं उचित कृत्यो अवश्य करवां. आ त्रणेनुं विस्तारथी विवेचन आगल आवशे. ते ध्यानमां राखीने धननी चिंता करवी. चोथी अवश्य ध्यानमां राखवा योग्य वात ए ठे के, पोताना अंगीकार करेला धर्मनो तथा आदरेला व्रतनो निर्वाह थाय, परंतु कोइ स्थले कोइपण रीते तेने (धर्मने अने व्रत प्रमुखने) लोचथी अथवा झूल विगेरेथी पण हरकत न आवे एवी रीते धननी चिंता करवी. कहुं ठे के— एवी कोइ पण वस्तु नथी के, जे ड्रव्यथी न मेलवी शक्य. माटे बुद्धिशाली पुरुषे सर्व प्रकारना प्रयत्न करीने धन संपादन करवुं. आ ठेकाणे “अर्थचिंता करवी” एम आगम कहेतुं नथी. कारण के,

माणस मात्र अनादि कालनी परिग्रह संज्ञाथी पोतानी मेलेज अर्थचिंता करे ठे. केवलिनाषित आगम तेवा सावद्य व्यापारमां जीवोनी प्रवृत्ति शा माटे करावे ! अनादि कालनी संज्ञाथी सुश्रावकने अर्थचिंता करवी पडे, त्यारे तेणे धर्म प्रमुखने बाध न आवे तेम करवी, एटलीज आगमनी आज्ञा ठे. लोक जेम इहलोकना (संसार संबंधी) कार्यमां सर्व आरंज करीने अहोरात्र उद्यम करे ठे, तेना एक लाखमा अंश जेटलो पण उद्यम जो धर्मने विषे करे, तो शुं मेलववानुं वाकी रहे ?

माणसनी आजीविका १ व्यापार, २ विद्या, ३ खेती, ४ गाय वकरां प्रमुख पशुनुं रक्षण, ५ कला कौशल, ६ सेवा अने ७ जिद्दा ए सात उपायथी थाय ठे. तेमां वणिग् लोको व्यापारथी, वैद्य प्रमुख लोको पोतानी विद्याथी, कणवी लोको खेतीथी, गोवाल तथा चरवाड लोको गाय प्रमुखना रक्षणथी, चित्रकार, सूतार प्रमुख लोको पोतानी कारीगरीथी, सेवक लोको सेवार्थी अने जिखारी लोको जिद्दाथी पोतानी आजीविका करे ठे. तेमां धान्य, घृत, तेल, कपास, सूतर, कापड, तांबा पित्तल प्रमुख धातु, मोती, जवेरात, नाणुं प्रमुख करियाणाना जेदथी अनेक प्रकारना व्यापार ठे. “ त्रणसो साठ प्रकारनां करियाणां ठे ” एवी लोकमां प्रसिद्धि ठे. पेटाना जेद गणवा जइए तो व्यापारनी संख्यानो पार आवे एम नथी. व्याजे धीरवुं ए पण व्यापारनी अंदरज समाय ठे.

औषध, रस, रसायन, चूर्ण, अंजन, वास्तु, शकुन, निमित्त, सामुद्रिक, धर्म, अर्थ, काम, ज्योतिष, तर्क प्रमुख जेदथी नाना प्रकारनी विद्याउं ठे. तेमां वैद्यविद्या अने गांधीपणुं ए वे विद्या प्राये मातुं ध्यान अवानो संज्ञव होवाथी विशेष गुणकारी नथी. कोइ धनवान् पुरुष मांदो पडी जाय अथवा वीजा कोइ एवाज प्रसंगे वैद्यने तथा गांधीने घणो लाज थाय ठे, ठेकाणे ठेकाणे बहुमान मले ठे. कलुं ठे के-शरीरे रोग थाय त्यारे वैद्य पिता सरखो ठे. तथा रोगिना मित्र वैद्य. राजाना मित्र हाजी हाजी करी मिष्ट वचन बोलनारा, संसारी दुःखथी पीडायला माणसना मित्र मुनिराज अने लक्ष्मी खोइने वेठेला पुरुषोना मित्र ज्योतिषी जाणवा.

व्यापारमां व्यापार गांधीनोज सरस ठे. कारण के. ते व्यापारमां एक टके खरीदेदी वस्तु सो टके बेचाय ठे. आ सर्व वान नार्थी ठे. वैद्य-

ने तथा गांधीने लाज तथा मान घणुं मले ठे; परंतु एवो नियम ठे के, जेने जे कारणथी लाज थाय ठे, ते माणस तेवुं कारण हमेशां वनी आववानी इहा राखे ठे. कह्युं ठे के— सुन्नटो रणसंग्रामनी, वैद्यो म्होटा म्होटा धनवंत लोकोनी मांदगीनी, ब्राह्मणो घणा मरणोनी अने निर्ग्रथ मुनिउ लोकमां सुजिहनी तथा हेमकुशलनी इहा करे ठे. मनमां धन उपार्जवानी इहा राखनार जे वैद्य लोको मांदा पडवानी इहा करे ठे, रोगी माणसना रोगने औषधथी साजा थता अटकावीने द्रव्य लोचथी उलटी तेनी वृद्धि करे ठे, एवा वैद्यना मनमां दया ते क्यांथीज होय ? केटलाक वैद्य तो पोताना साधर्मी, दरिद्री, अनाथ, मरणने कांठे आवेला एवा लोको पासथी पण बलात्कारे द्रव्य लेवाने इहे ठे. अज्ञद्वय वस्तु पण औषधमां नांखी रोगीने खवरावे, अने द्वारिकाना अज्ञव्य वैद्य धन्वंतरिनी पेठे जात जातनां औषध प्रमुखना कपटथी लोकोने ठगे ठे. हवे थोडो लोच राखनारा, परोपकारी अने सारी प्रकृतिना जे वैद्यो ठे, तेमनी वैद्यविद्या ऋषज देव जगवान्ना जीव जीवानंद वैद्यनी पेठे इहलोके तथा परलोके गुणकारी जाणवी.

हवे, खेती त्रण प्रकारनी ठे. एक वरसादना जलथी थनारी, बीजी कूवा प्रमुखना जलथी तथा त्रीजी बन्नेना जलथी थनारी, गाय, जेंस, बकरी, जंत, बलद, घोडा हाथी प्रमुख जानवरो पालीने पोतानी आजीविका करवी ते पशुरक्षावृत्ति कहेवाय ठे. ते पालवानां जानवर जातजातनां होवाथी अनेक प्रकारनी ठे. खेती अने पशुरक्षावृत्ति ए वन्ने विवेकी माणसने करवा योग्य नथी. कह्युं ठे के— हाथीना दांतने विषे राजाउनी लक्ष्मी, बलदना खंध उपर खेडूत लोकोनी लक्ष्मी, खड्गनी धारा उपर सुन्नटोनी लक्ष्मी तथा शृंगारेला स्तन उपर वेड्याउनी लक्ष्मी रहे ठे. कदाचित् बीजी कांइ वृत्ति न होय, अने खेतीज करवी पडे तो वाववानो समय विगेरे बराबर ध्यानमां राखवो. तथा पशुरक्षावृत्ति करवी पडे तो मनमां घणी दया राखवी. कह्युं ठे के— जे खेडुत वाववानो समय, चूमीनो जाग केवो ठे ? ते, तथा तेमां कयो पाक आवे ? ते जाणे, अने मार्गमां आवेलुं खेतर मूकी दे, तेनेज घणो लाज थाय. तेमज जे माणस द्रव्य प्राप्तिने अर्थे पशुरक्षावृत्ति करतो होय, तेणे पोताना मननी अंदर रहेलो दयाभाव ठोडवो

नहीं. ते काममां सर्व ठेकाणे पोते जागृत रही ठंविष्टेद विगेरे वर्जवुं.

हवे शिदपकला सो जातनी ठे, कह्युं ठे के- कुंजार, लुहार, चित्रकार, सूतार, अने घांयजो ए पांचनां पांच शिदपज (कारीगरी) मुख्य ठे. पाठा एकेक शिदपना वीस वीस पेटाना जेद गणतां सर्व मली सो जेद थाय ठे. प्रत्येक माणसनी शिदपकला एकनी बीजाथी जूदी पडनारी हो-वाथी जूदी गणीए तो घणाज जेद थाय, आचार्यना उपदेशथी थएलुं ते शिदप कहेवाय ठे. उपर कहेलां पांच शिदप ऋषज देव जगवानना उपदेशथी चालतां आवेलां ठे. आचार्यना उपदेश विना जे केवल लोकपरंपराथी चालतुं आवेलुं खेती व्यापार प्रमुख ते कर्म कहेवाय ठे. सिद्धांत-मां कह्युं ठे के- आचार्यना उपदेशथी थएलुं शिदप अने उपदेशथी न थएलुं ते कर्म कहेवाय ठे. कुंजारनुं, लुहारनुं, चित्रकारनुं इत्यादिक शिदपना जेद ठे, अने खेती, व्यापार प्रमुख कर्मना जेद ठे. खेती, व्यापार अने पशुरक्षावृत्ति ए त्रण कर्म अहिं प्रत्यक्ष कहां. वाकी रहेलां कर्म प्राये शिदप विगेरेमां समाइ जाय ठे. पुरुषोनी तथा स्त्रीउनी कलाउं केटलीक विद्यामां अने केटलीक शिदपमां समाइ जाय ठे. कर्मना सामान्यथी चार प्रकार ठे. कह्युं ठे के- बुद्धिथी कर्म (कार्य) करनारा उत्तम, हाथथी कर्म करनारा मध्यम, पगथी कर्म करनारा अधम अने मस्तकथी (जार उपाडीने) कर्म करनारा अधममां अधम जाणवा. हवे बुद्धिथी कर्म करवा उपर दृष्टांत कहीए ठीए.

चंपा नगरीमां मदन नामे धनश्रेष्ठीनो पुत्र हतो. तेणे बुद्धि आपनारा लोकोनी डुकाने जइ पांचसो ड्रम्म आपी एक बुद्धि लीधी के, “ वे जणा लढता होय त्यां उजा रहेवुं नहीं. ” घेर आव्यो त्यारे मित्रोए पांचसो ड्रम्मनी बुद्धि सांचली तेनी घणी मश्करी करी, तथा पिताए पण घणो उपको आप्यो. तेथी ते मदनबुद्धि पाठी आपी पोताना ड्रम्म लेवा डुकानवाला पासे आव्यो. डुकानदारे कह्युं के, “ ज्यां वे जणानी लढाइ चालती होय, त्यां अवश्य उजा रहेवुं. ” एम तुं कबूल करतो होय तो त्हारा ड्रम्म पाठा आपुं. ” ते वात कबूल करवाथी डुकानदारे मदनने पांचसो ड्रम्म पाठा आप्या. हवे एक समये मार्गमां वे सुजटो-

नो कांई विवाद थतो हतो, त्यारे मदन तेमनी पासे उन्नो रह्यो. बन्ने सु-
 चटोए मदनने पोताना साक्षी तरीके जणाव्यो. न्याय करवानो समय
 आव्यो, त्यारे राजाए मदनने साक्षी तरीके बोलाव्यो. त्यारे बन्ने सुचटो-
 ए मदनने कछुं के, “ जो म्हारी तरफेणमां साक्षी नहि पूरे, तो त्हांरुं
 आवी रहुं एम समजजे.” एवी धमकीथी आकुल व्याकुल थएला धन-
 श्रेष्ठीए पोताना पुत्रना रक्षणने अर्थे क्रोड ड्रम्म खरचीने बुद्धि देना-
 रनी पासेथी एक बुद्धि दीधी के, “ तुं त्हांरा पुत्रने गांडो कर. ” एम क
 रवाथी धनश्रेष्ठी सुखी थयो. ए बुद्धिकर्म उपर दृष्टांत कछुं.

व्यापार प्रमुख करनारा लोको हाथथी काम करनारा जाणवा. दूत-
 पणुं विगेरे काम करनारा लोको पगथी काम करनारा जाणवा. जार उ-
 पाडनारा विगेरे लोको मस्तकथी काम करनारा जाणवा. १ राजानी,
 २ राजाना अमलदार लोकोनी, ३ श्रेष्ठीनी अने ४ वीजा लोकोनी मली
 चार प्रकारनी सेवा ठे. राजादिकनी सेवा अहोरात्र परवशता प्रमुख
 जोगवबुं पडतुं होवार्थी जेवा तेवा माणसथी थाय तेम नथी. कछुं ठे
 के— जो सेवक कांइ न बोले, तो मूगो कहेवाय, जो बूटथी बोले तो
 बकनारो कहेवाय, जो पासे बेसी रहे तो धीठो कहेवाय, जो आयो बेसे
 तो बुद्धिहीन कहेवाय, स्वामी कहे ते सर्व सहन करे तो कायर कहेवाय,
 जो न सहन करे तो हलका कुलनो कहेवाय, माटे योगीउथी पण न
 जाणी शकाय एवो सेवाधर्म बहुज कठण ठे. जे पोतानी उन्नति थवाने
 अर्थे नीचुं माथुं नमावे, पोतानी आजीविकाने अर्थे प्राण आपवा पण
 तैयार थाय, अने सुख प्राप्तिने अर्थे दुःखी थाय, एवा सेवक करतां
 वीजो कोण मूर्ख हशे ?

पारकी सेवा करवी ते श्वानवृत्ति समान ठे, एम कहेनारा लोकोए
 वरावर विचार कस्यो जणातो नथी, कारण के, श्वान धणीनी खुशामत
 पूंठडीथी करे ठे, अने सेवक तो धणीनी खुशामत माथुं नमावी नमा-
 वीने करे ठे. माटे सेवकनी वृत्ति श्वान करतां पण नीच ठे. एम ठतां
 पण वीजी कोइ रीते निर्वाह न थाय तो, सेवा करीने पण विवेकी पुरुषे
 पोतानो निर्वाह करवो. कछुं ठे के—म्होटो श्रीमान् होय तेणे व्यापार
 करवो, अल्प धनवान् होय तेणे खेती करवी, अने सर्व उद्यम ज्यारे तूट।

पडे, त्यारे ठेवट सेवा करवी. समजु, उपकारनो जाण तथा जेनामां बीजा एवाज गुण होय, ते धणीनी सेवा करवी. कळुं ठे के— जे काननो काचो न होय, तथा शूरवीर, करेला उपकारनो जाण, पोतानुं सत्व राखनारो, गुणी, दाता, गुण उपर प्रीति राखनारो एवो धणी सेवकने जाग्यथीज मळे ठे. क्रूर, व्यसनी, लोचनी, नीच, घणा कालनो रोगी, मूर्ख अने अन्यायी एवा माणसने कदि पण पोतानो अधिपति न करवो. जे माणस अविवेकी राजा पासेथी पोते रुद्धिवंत थवाने श्छे ठे, ते पोताने रुद्धि प्राप्त थवाने अर्थे सो योजन पगे जवानी धारणा करे ठे, अर्थात् ते नकामी एम समजवुं. कामंदकीय नीतिसारमां पण कळुं ठे के— वृद्ध पुरुषोनी सम्मतिथी चालनारो राजा सत्पुरुषोने मान्य थाय ठे. कारणके, खराब चालना लोको कदाचित् तेने खोटे मार्गे दोरे, तो पण ते जाय न हीं. धणीए पण सेवकना गुण प्रमाणे तेनो आदर सत्कार करवो जोशए. कळुं ठे के— ज्यारे राजा सारा तथा नरसा सर्वे सेवकोने सरखी पंक्तिमां गणे, त्यारे उद्यम करवाने समर्थ एवा सेवकोनो उत्साह जागी जाय ठे.

सेवके पण पोताने विषे चक्ति, चतुरता प्रमुख अवश्य राखवांज जोशए. कळुं ठे के—सेवक धणी उपर धणी प्रीति राखनारो होय, तो पण ते जो बुद्धिहीन अने कायर होय तो तेथी धणीने शुं लाज थवानो ! तथा सेवक बुद्धिशाली अने पराक्रमी होय, तो पण ते जो धणी उपर प्रीति राखनारो न होय तो तेथी पण शुं लाज थवानो ? माटे जेमनामां बुद्धि, शूरवीरपणुं, अने प्रीति ए त्रण गुण होय, तेज राजाना संपत्कालमां तथा विपत्कालमां उपयोगी थइ पडे एवा जाणवा, अने जेमनामां एवा गुण न होय, ते सेवक स्त्री समान समजवा. कदाचित् राजा प्रसन्न थाय तो ते सेवकोने मान मात्र आपे ठे, पण सेवको तो ते मानना बदलामां वखते पोताना प्राण आपीने पण राजा उपर उपकार करे ठे. सेवके राजादिकनी सेवा घणी चतुराथी करवी. कळुं ठे के— सेवके सर्प, व्याघ्र, गज अने सिंह एवा क्रूर जीवोने पण उपायथी वश करेला जोशने मनमां विचारवुं के. बुद्धिशाली अने माह्या पुरुषोने “राजाने वश करवो” ए वान शी गणत्रीमां ? राजादिकने वश करवानो प्रकार नीतिशास्त्र प्रमुख ग्रंथोमां कथो ठे. ते आ रीते:— माह्या सेवके धणीनी वाजुए वेसवुं. तेना मुख तरफ

दृष्टि राखवी, हाथ जोडवा, अने धणीनो खजाव जाणीने सर्व कार्यो साधवां. सेवके सजामां धणीनी पासे बहु नजीक न बेसवुं, तथा बहु दूर पण न बेसवुं, धणीना आसन जेटला अथवा तेथी वधारे ऊंचा आसन उपर पण न बेसवुं. धणीनी आगल तेम पाठल पण न बेसवुं. कारण के, बहु नजीक बेसे तो धणीने अकलामण थाय, बहु दूर बेसे तो बुद्धिहीन कहेवाय, आगल बेसे तो बीजट कोइ माणसने खोटुं लागे, अने पाठल बेसे तो धणीनी दृष्टि न पडे, माटे उपर कह्या प्रमाणे बेसवुं.

आकी गएलो, दुधार्थी तथा तृषार्थी पीडायलो, क्रोध पामेलो, कोई कार्यमां रोकायलो, सुवानो विचार करनारो, तथा बीजा कोइनी विनंती सांजलवामां रोकायलो एवी अवस्थामां धणी होय, ते समये सेवके तेने कांइ वात कहेवानी होय तो कहेवी नहीं. सेवके जेम राजानी साथे तेमज राजमाता, पट्टराणी, पाटवी कुमार, मुख्यमंत्री, राजगुरु अने झारपाल एटला माणसोनी साथे पण वर्तवुं. “पूर्वे मेंज ए सलगाव्यो ठे, माटे हुं एनी अवहीलना करुं, तो पण ए मने बालशे नहीं.” एवी खोटी समजथी जो कोइ माणस पोतानी आंगली दीवा उपर धरे, तो ते तत्काल वाली नांखे ठे, तेम “मेंज एने हिकमतथी राजपदवीने पहोचाड्यो ठे, माटे गमे ते करुं तो पण म्हारा उपर ए रुष्ट थाय नहीं. एवी खोटी समजथी जो कोइ माणस राजाने आंगली अडाडे, तो पण ते रुष्ट थया वगर रहे नहीं. माटे ते रुष्ट न थाय तेम चालवुं. कोइ पुरुष राजाने घणो मान्य होय, तो पण मनमां तेणे ते वातनो गर्व न करवो. कारण के, “ गर्व विनाशनुं मूल ठे.” एम कहुं ठे. आ विषय उपर एक वात सांजलवामां ठे ते आ रीते:-

दिल्ली नगरीमां बादशाहना म्होटा प्रधानने घणो गर्व थयो. ते मनमां एम समजवा लाग्यो के, “ राज्य म्हारा आधार उपरज टकी रहुं ठे ” एक समये कोइ म्होटा माणस आगल तेणे तेवी गर्वनी वात पण प्रकट करी. ते वात बादशाहने काने जतांज तेणे मुख्य प्रधानने पद उपरथी उतारीं मूक्यो, अने तेनी जग्या उपर हाथमां रापडी राखनारो एक नजीकमां मोची हतो, तेने राख्यो. ते कामकाजना कागल उपर सहीनी निशानी तरीके रापडी लखतो हतो. तेनो वंश हजी पण दिल्लीमां मान्य ठे.

आ रीते राजादिक प्रसन्न थाय तो ऐश्वर्य प्रमुखनो लाज थवो अशक्य नथी. कळुं ठे के—शेळडीनुं खेतर, समुद्र, योनि पोपण अने राजानो प्रसाद एटलावानां तत्काल दरिद्रपणुं दूर करे ठे. सुखनी वांठा करनारा अचिमानी लोको राज प्रमुख लोकोनी सेवा करवानी जले निंदा करो; पण राजसेवा कस्या वगर स्वजननो उद्धार अने शत्रुनो संहार थाय नहीं. कुमारपाल नासी गयो, त्यारे बोसिर ब्राह्मणे तेने सहायता आपी, तेथी तेणे प्रसन्न थइ अवसर आवतां ते ब्राह्मणने लाटदेशनुं राज्य आप्युं. कोइ देवराज नामे राजपुत्र जितशत्रु राजाने त्यां पोलि-यानुं काम करतो हतो. तेणे एक स्मये सर्पनो उपद्रव दूर कस्यो, तेथी प्रसन्न थएला जितशत्रु राजा ते देवराजने पोतानुं राज्य आपी पोते दीक्षा लई सिद्ध थयो. मंत्री, श्रेष्ठी, सेनापति प्रमुखनां सर्व कामो पण राजसेवामांज समाइ जाय ठे. ए मंत्री प्रमुखनां कामो घणां पापमय ठे, अने परिणामे कडवां ठे. माटे खरेखर जोतां श्रावके ते वर्जवां. कळुं ठे के—जे माणसने जे अधिकार उपर राखीए, तेमां ते चोरी कस्या वगर रहे नहीं जुठ, धोवी पोतानां पहेरवानां वस्त्र वेचाथी लइने पहेरेठे के शुं ? मनमां अधिकअधिक चिंता उत्पन्न करनारा अधिकार कारागृह स-मान ठे. राजाना अधिकारीउने प्रथम नहीं पण परिणामे वंधन थाय ठे.

हवे सुश्रावक सर्वथा राजाउनुं कामकाज करवानुं मूकी न शके, तो पण गुप्तिपाल, कोटवाल, सीमापाल प्रमुखना अधिकार तो घणाज पाप-मय अने निर्दय माणसथी वनी शके एवा ठे, माटे श्रद्धावंत श्रावके ते अवश्य वर्जवा. कळुं ठे के—तलार, कोटवाल, सीमापाल, पटेल प्रमुख अधिकारी कोइ माणसने पण सुख देता नथी. वाकीना अधिकार कदा-चित् कोइ श्रावक स्वीकारे तो, तेणे मंत्री वस्तुपाल तथा पृथ्वीधरनी पेठे श्रावकोनी सुकृतनी कीर्ति थाय, तेवी रीते ते अधिकार चलाववा. कळुं ठे के—जे माणसोए पापमय एवां राजकार्यो करतां ठतां, तेनी साथे धर्मनां कृत्यो करीने पुण्य उपाज्युं नहीं, ते माणसोने ड्रव्यने अर्थ धूल धोनारा लोको करतां पण हुं मूड जाणुं तुं. पोतानी उपर राजानी घणी कृपा होय तो पण तेनुं शाश्वतपणुं धारी राजाना कोइ पण माण-सने कोपाववो नहीं. तथा राजा आपणने कांइ कार्य करवा सोपे तो ग-

जा पासे ते काम उपर उपरी माणस मागवो. सुश्रावके आ रीते राजसेवा करवी. ते बनतां सूधी श्रावक राजानी ज करवी. ए उचित ठे. कह्युं ठे के-श्रावके ज्ञान अने दर्शन संपादन करेला कोइ श्रावकने घेर दासपणे रहेवुं ते पण श्रेष्ठ ठे, पण मिथ्यात्वशी मूढमति अएलो कोइ म्होटो राजा अथवा चक्रवर्ति होय, तो तेने घेर रहेवुं श्रेष्ठ नथी. हवे कदाचित् बीजुं कांइ निर्वाहनुं साधन न होय, तो समकितना पञ्चस्काणमां “ वित्ती-कंतारेणं ” एवो आगार राख्यो ठे, तेथी कोइ श्रावक जो मिथ्यादृष्टिनी सेवा करे, तो पण तेणे पोतानी शक्तिशी अने युक्ति करी शकाय तेदली स्वधर्मिनी पीडा टालवी. तश्च बीजा कोइ प्रकारे थोडो पण श्रावकने घेर निर्वाह अवानो योग मले, तो मिथ्यादृष्टिनी सेवा मूकी देवी. ए प्रकारे सेवाविधि कह्यो.

सुवर्ण प्रमुख धातु, धान्य, वस्त्र इत्यादि वस्तुना जेदथी जिज्ञा अनेक प्रकारनी ठे. तेमां सर्वसंग परित्याग करनारा मुनिराजनी धर्मकार्यना रक्षणने अर्थे आहार, वस्त्र, पात्र प्रमुख वस्तुनी जिज्ञा उचित ठे. कह्युं ठे के- हे जगवति जिज्ञे ! तुं प्रतिदिन परिश्रम विना मली शके एवी ठे, जिज्ञुक लोकोनी माता समान ठे, साधु मुनिराजनी तो कल्पवल्ली ठे, राजाउ पण तने नमे ठे, तथा तुं नरकने टालनारी ठे, माटे हुं तने नमस्कार करुं तुं. बाकी सर्वे प्रकारनी जिज्ञा माणसने अतिशय लघुता उत्पन्न करनारी ठे कह्युं ठे. के-माणस ज्यां सूधी मुखमांथी “आपो” एवो शब्द काढे नहीं, अर्थात् याचना करे नहीं. त्यां सूधी तेनां रूप, गुण, लज्जा, सत्यता, कुलीनता अने अहंकार रहेलां ठे एम जाणवुं. तृण बीजी वस्तु करतां (हलकुं) ठे, रु तृण करतां हलकुं ठे, अने याचक तो रु करतां पण हलको ठे, त्यारे एने पवन केम उडाडीने लइ जतो नथी ? तेनुं कारण ए ठे के, पवनना मनमां एवो जय रहे ठे के, हुं एने (याचकने) लइ जळं तो म्हारी पासे ए कांइ मागशे ? रोगी, घणा काल सूधी प्रवास करनार, नित्य पारकुं अन्न जक्षण करनार अने पारके घेर सुइ रहेनार एटला माणसोनुं जीवित मरण समान ठे. एटलुंज नहि पण मरण पामवुं ते एमने सारी विश्रान्ति ठे. जिज्ञा मागीने निर्वाह करनारो माणस निष्कालजी, बहु खानारो, आलसु अने घणी.

निद्रा खेनारो होवाथी जगत्मां तदन नकामो थाय ठे. एवी वात संजलाय ठे के-

कोई कापालिकना जिह्वा मागवाना ठीकरामां एक घांचीना बलदे मुख घाट्युं. त्यारे घणो कोलाहल करीने कापालिके कहुं के, “मने वीजी घणी जिह्वा मलशे, पण ए बलदे जिह्वाणा पात्रमां मुख घाट्युं, तेथी रखे-ने एनामां जिह्वाचरना आलस, बहु निद्रा प्रमुख गुण आवे, अने तमने नकामो थई पडे ! माटे मने बहु खेद थाय ठे. ” श्रीहरिज्ञानसूरीए पांचमा अष्टकमां त्रण प्रकारनी जिह्वा कही ठे. ते आ रीते:-तत्वना जाण पुरुषोए १ सर्वसंपत्करी, २ पौरुषघ्नी, अने ३ वृत्तिजिह्वा. ए रीते त्रण प्रकारनी जिह्वा कही ठे. गुरुनी आज्ञामां रहेला, धर्मध्यान प्रमुख शुद्ध ध्यान करनारा अने यावज्जीव सर्व आरंजथी निवृत्ती पामेला साधुजनी जिह्वा सर्वसंपत्करी कहेवाय ठे. जे पुरुष पंच महाव्रतनो अंगीकार करीने यतिधर्मने विरोध आवे एवी रीते चाले, ते गृहस्थनी पेटे सावद्य आरंज करनारा साधुनी जिह्वा पौरुषघ्नी कहेवाय ठे. कारण के, धर्मनी लघुता उत्पन्न करनारो ते मूढ साधु, शरीरे पुष्ट ठतां दीन थई जिह्वा मागीने उदरपोषण करे, तेथी तेनो केवल पुरुषार्थ नाश पामे ठे. दरिद्री, आंधला, पांगला तथा वीजा पण जेमनाथी कांइ धंधो थइ शके एम नथी, ए लोको जे पोतानी आजीविकाने अर्थे जिह्वा मागे ठे, ते वृत्तिजिह्वा कहेवाय ठे. वृत्तिजिह्वामां बहु दोष नथी, कारण के, तेना मागनारा दरिद्री प्रमुख लोको धर्मने लघुता उपजावता नथी. मनमां दया लावी लोको तेमने जिह्वा आपे ठे. माटे गृहस्थे अने विशेषे करी धर्मां आवके मागवी वर्जवी.

बीजुं कारण एवुं ठे के, जिह्वा मागनार गृहस्थ गमे तेटलुं श्रेष्ठ धर्मानुष्ठान करे, तो पण जेम दुर्जननी मैत्रीथी, तेम तेथी लोकमां अवज्ञा, निंदा प्रमुखज थाय; अने जे जीव धर्मनी निंदा करावनारो थाय, तेने सम्यक्त्व प्राप्ति प्रमुख थवुं कठण ठे. उंचनिर्युक्तिमां साधु आश्रयी कहुं ठे के, षड्जीवनिकाय उपर दया राखनार संयमी साधु पण, आहार निहार करतां तथा गोचरीए अन्न ग्रहण करतां जो कांइ धर्मनी निंदा उपजावे, तो तेने बोधिलाज दुर्जन थाय. जिह्वा मागवाथी कोइने लक्ष्मी अने सुख प्र-

मुखनी प्राप्ति शती नथी. कह्युं ठे के-पूर्ण लक्ष्मी व्यापारनी अंदर वसे ठे, थोडी खेतीमां ठे, सेवामां नहीं जेवी ठे अने जिदामां तो बिलकूल ठेज नहीं. उदरपोषण मात्र तो जिद्दाथी पण थाय ठे, तेथी अंध प्रमुखने ते आजीविकानुं साधन थई पडे ठे. मनुस्मृतिना चोथा अध्यायमां कह्युं ठे के- ऋत, अमृत, मृत, प्रमृत अने सत्यानृत एटला उपायथी पोतानी आजीविका करवी, परंतु नीचनी सेवा करी पोतानो निर्वाह कदि पण न करवो. चौटामां पडेला दाणा वीणवा ते ऋत कहेवाय ठे. याचना कस्या वगर मलेखुं ते अमृत अने याचना करवाथी मलेखुं ते मृत कहेवाय ठे. प्रमृत ते खेती अने सत्यानृत एटले व्यापार जाणवो. वणिग् लोकोने मुख्य मार्गें तो द्रव्य संपादननुं साधन व्यापारज ठे. कह्युं ठे के- लक्ष्मी विष्णुना वक्षस्थले अथवा कमल वनमां रहेती नथी, पण पुरुषोना उद्यम रूप समुद्रमां तेनुं वसतीस्थान ठे. विवेकी पुरुषे पोतानो अने पोताना मदतगार, धन, बल, चाग्योदय, देश, काल प्रमुखनो विचार करीनेज व्यापार करवो. नहीं तो तूट विगेरे आववानो संजव रहे ठे. अमे कह्युं ठे के- बुद्धिशाली पुरुषे पोतानी शक्ति होय ते प्रमाणेज कार्य करवुं. तेम न करे तो कार्यनी असिद्धि, लज्जा, लोकमां उपहास, हीलना तथा लक्ष्मीनी अने बलनी हानि थाय. अन्य ग्रंथकारोए पण कह्युं ठे के-देश कयो ठे ? म्हारा सहाय्यकारी केवा ठे ? काल केवो ठे ? म्हारे आवक तथा खरच केटलुं ठे ? हुं कोण ठुं ? अने म्हारी शक्ति केटली ठे ? ए वातनो नित्य वारंवार विचार करवो.

शीघ्र हाथ आवनारां, विघ्न विनानां, पोतानी सिद्धिने अर्थे घणां साधनो धरावनारां एवां कारणो प्रथमथीज शिघ्र कार्यनी सिद्धि सूचवे ठे. यत्न वगर प्राप्त थनारी अने घणा यत्नथी पण प्राप्त न थनारी लक्ष्मी पुण्यमां अने पापमां केटलो जेद ठे ? ते जणावे ठे. व्यापारना व्यवहारनी शुद्धि द्रव्य, क्षेत्र, काल अने जाव ए जेदथी चार प्रकारनी ठे. तेमां द्रव्यथी तो पंदर कर्मादान प्रमुखनुं कारण एवुं करियाणुं सर्वथा वर्जवुं. कह्युं ठे के- धर्मने पीडा करनारुं तथा लोकमां अपयश उत्पन्न करनारुं करियाणुं घणो लाज थतो होय, तो पण पुण्यार्थी लोकोए ग्रहण न करवुं. तैयार थएलां वस्त्र, सूतर, नाणुं, सुवर्ण अने रूपुं प्रमुख व्यापारनी वस्तु प्राये निर्दोष

होय ठे. व्यापारमां जेम आरंज उठो थाय, तेम हमेशां वर्तवुं. दुर्जिह प्रमुख आवे ठते बीजी कोई रीते निर्वाह न थतो होय तो, घणा आरंज-थी थाय एवो व्यापार तथा खरकर्म प्रमुख पण करे. तथापि खरकर्म प्रमुख करवानी इहा मनमां न राखवी. तेवो प्रसंग आवे करवुं पडे तो पोताना आत्माना अने गुरुनी साखे तेनी निंदा करवी. तथा मनमां लज्जा राखीनेज तेवां कार्य करवां. •

सिद्धांतमां ज्ञाव श्रावकना लक्षणमां कहुं ठे के— सुश्रावक तीव्र आरंज वर्जे, अने ते विना निर्वाह न थतो होय तो मनमां तेवा आरंजनी इहा न राखतां केवल निर्वाहने अर्थेज तीव्र आरंज करे; पण आरंज परिग्रह रहित एवा धन्य जीवोनी स्तुति करवी. तथा सर्व जीव उपर दया-ज्ञाव राखवो. जे मनथी पण कोइ जीवने पीडा उपजावता नथी अने जे आरंजना पापथी विरति पामेला ठे, एवा धन्य महा मुनिउ त्रण कोटिये शुद्ध आहार ग्रहण करे ठे. नहीं जोएवुं तथा नहीं पारखेवुं करियाणुं ग्रहण न करवुं. तथा जेने विषे लाज थाय के, न थाय? एवी शंका होय, अथवा जेमां बीजी घणी वस्तु जेगी थएली होय एवुं करियाणुं घणा व्यापारिउण पांति (ज्ञाग) थी लेवुं. एटले वखते तोटो आवे तो सर्वेने सरखे ज्ञागे आवे. कहुं ठे के—व्यापारी पुरुष व्यापारमां धन मेलववा इहतो होय तो, तेणे करियाणां दीठा विना वहानुं न आपवुं, अने आपवुं होय तो बीजा व्यापारीउनी साथे आपवुं.

क्षेत्रथी तो ज्यां स्वचक्र, परचक्र, मांदगी, अने व्यसन प्रमुखनो उपद्रव न होय, तथा धर्मनी सर्व सामग्री होय, ते क्षेत्रमां व्यापार करवो. बी-जे बहु लाज थतो होय तो पण न करवो. कालथी तो वार मासनी अं-दर आवती त्रण अछाइउं, पर्वतिथि व्यापारमां वर्जवी, अने वर्षादि ऋतु आश्रथी जे जे व्यापारनो सिद्धांतमां निषेध कस्यो ठे, ते ते व्यापार पण वर्जवो. कइ ऋतुमां कयो व्यापार वर्जवो? ते आ ग्रंथमांज क-हीशुं. ज्ञावथी तो व्यापारना घणा जेद ठे. ते आ रीते:—ऋत्रिय जातना व्यापारी तथा राजा विगेरे एमनी साथे थोडो व्यवहार कस्यो होय तो पण प्राये तेथी लाज थतो नथी. पोताने हाथे आपेवुं ड्रव्य मागतां पण जे लोकोथी रुर राखवो पडे, तेवा शस्त्रधारी प्रमुख लोकोनी साथे थोडो

व्यवहार करवाथी पण लाज कयांथी थाय ? कहुं ठे के—श्रेष्ठ वणिके क्त्रिय व्यापारी, ब्राह्मण व्यापारी तथा शस्त्रधारी एमनी साथे कोइ का-ले पण व्यवहार न राखवो. तथा पाठलथी विरोध करनारा लोकोनी सा-थे उधारनो व्यापार पण न करवो. कहुं ठे के— वस्तु उधार न आपतां संग्रह करी राखे, तो पण अवसर आवे तेना बेचवाथी मूल द्रव्य जेटलुं द्रव्य तो उपजशे. पण विरोध करनारा लोकोने उधार आप्युं होय तो तेटलुं द्रव्य पण उत्पन्न न थाय. तेमां विशेषे करी नट, विट (वेश्याना दलाल), वेश्या तथा द्यूतकार (जुगारी) एमनी साथे उधारनो व्यापार थोडो पण न करवो. कारण के, बेथी मूल द्रव्यनो पण नाश थाय ठे. व्याज वटावनो व्यापार पण जेटलुं द्रव्य आपवुं होय, ते करतां अधिक मूद्यनी वस्तु गिरवी राखीनेज करवो उचित ठे. तेम न करे तो, उध-राणी करतां घणो क्लेश तथा विरोध थाय. वखते धर्मनी हानि थाय, त-था लांघवा बेसवा प्रमुख अनेक अनर्थ पण उत्पन्न थाय. आ विषय उपर एक वात संजलाय ठे ते आ रीते:—

जिनदत्त नामे एक श्रेष्ठी तथा तेनो मुग्ध नामे एक पुत्र हतो. मुग्ध पोताना नाम प्रमाणे घणो मुग्ध (जोलो) हतो. पोताना पितानी कृ-पाथी ते सुखमां लीलालहर करतो हतो. अवसर आवतां जिनदत्त श्रेष्ठीए दस पेढीथी शुद्ध कुलमां उत्पन्न थएली नंदिवर्धन श्रेष्ठीनी कन्यानी साथे म्होटा उत्सवथी पोताना पुत्रने परणाव्यो. आगल जतां पुत्रनी मुग्धता जेवी पूर्वे हती तेवीज जोवामां आवी, त्यारे जिनदत्त श्रेष्ठीए गूढ अर्थना वचनथी तेने आ रीते उपदेश कस्यो. “हे वत्स ! १ सर्व ठेकाणे दांतनो पडदो राखवो. २ कोइने व्याजे द्रव्य धीस्या पढी तेनी उधराणी न करवी. ३ बंधनमां पडेली स्त्रीने मारवी. ४ मीतुंज जोजन करवुं. ५ सुखेज नि-द्रा लेवी. ६ गामे गाम घर करवुं. ७ दरिद्रावस्था आवे तो गंगातट खो-दवो. ८ उपर कहेली वातमां कांइ संशय पडे तो पाटलिपुत्र नगरे जइ त्यां सोमदत्त श्रेष्ठी नामे म्हारो मित्र रहे ठे, तेने पूठवुं.” मुग्धश्रेष्ठीए पितानो एवो उपदेश सांजल्यो, पण तेनो जावार्थ तेना ध्यानमां उत-स्यो नहीं. आगल जतां ते मुग्धश्रेष्ठी घणो खेद पास्यो. जोलपणमां सर्व द्रव्य खोयुं. स्त्री प्रमुख लोकोने ते अप्रिय लागवा लाग्यो. “ एके

काम एतुं सिद्धुं यतुं नथी. एनी पासेतुं द्रव्य पण खूटी गथुं. ए महा मूर्ख ठे. " एवी रीते लोकमां तेनी हांसी थवा लागी.

पढी ते (मुग्ध श्रेष्ठी) पाटलीपुत्र नगरे गयो. सोमदत्त श्रेष्ठीने पिताना उपदेशनो ज्ञावार्थ पूब्यो. सोमदत्ते कछुं. "१ सर्व ठेकाणे दांतनो पडदो राखवो एटले मुखसांथी अप्रिय वचन काढवुं नहीं. अर्थात् सर्व लोकोने प्रिय लागे एवुं हितकारी वचन बोलवुं. २ कोशने व्याजे द्रव्य धीच्या पढी तेनी उघराणी न करवी. एटले प्रथमथीज अधिक मूढ्यवाली वस्तु गिरवी राखीने द्रव्य धीरवुं के, जेथी देणदार पोते आवीने व्याज सहित द्रव्य पावुं आपी जाय. ३ बंधनमां पडेली स्त्रीने मारवी एटले पोतानी स्त्रीने जो पुत्र अथवा पुत्री थइ होय, तोज तेने ताडना करवी. तेम न होय तो ते ताडना करवाथी रोष करीने पियर अथवा बीजे कोइ स्थले जाय. अथवा कूवामां पडीने किंवा बीजी कोइ रीते आपघात करे. ४ मीतुंज नोजन करवुं, एटले ज्यां प्रीति तथा आदर देखाय त्यांज नोजन करवुं. कारण के, प्रीति तथा आदर एज नोजननी खरेखर मीठाश ठे. अथवा नूख लागे त्यारेज खावुं एटले सर्व मीतुंज लागे. ५ सुखेज निद्रा करवी एटले ज्यां कोइ प्रकारनी शंका न होय, त्यांज रहेवुं एटले त्यां सुखे निद्रा आवे. अथवा आंखमां निद्रा आवे, त्यारेज सूइ रहेवुं, एटले सुखे निद्रा आवे. ६ गामे गाम घर करवुं एटले गामे गाम एवी मैत्री करवी के, जेथी पोताना घरनी पेठे त्यां नोजनादिक सुखे मढी शके. ७ दरिद्रावस्था आवे तो गंगातट खोदवो एटले त्हारा घरमां ज्यां गंगा नामे गाय बंधाय ठे, ते नूमि खोदवी. जेथी पिताए दाटी राखेलुं निधान तने ऊट मळे. " सोमदत्त श्रेष्ठीना मुखथी ए ज्ञावार्थ सांचली मुग्धश्रेष्ठीए ते प्रमाणे कछुं, तेथी ते द्रव्यवान, सुखी अने लोकमां मान्य थयो. ए रीते पुत्रशिक्षानुं दृष्टांत कछुं.

माटे उधारनो व्यवहार नज राखवो. कदाचित् ते विना न चाले तो सत्य बोलनार लोकोनी साथेज राखवो. व्याज पण देश, काल प्रमुखनो विचार करीनेज एक, वे, त्रण, चार, पांच अथवा एथी वधारे टका लेवुं. पण ते एवी रीते के, जेथी श्रेष्ठ लोकोमां आपणी हांसी न थाय. देवादारे पण कहेली मुदतनी अंदरज देवुं पावुं आपवुं. कारण के, माणसनी प्रति-

छा मुखमांथी नीकलेलुं वचन पालवा उपरज आधार राखे ठे. कल्युं ठे के-जेटलां वचननो निर्वाह करी शको, तेटलांज वचन तमे मुखमांथी बहार काढो. अर्धा मार्गमां मूकवो न पडे, तेटलोज चार प्रथमथी उपाडवो. कदाचित् कांइ उचिंता कारणथी धननी हानी थइ जाय, अने तेथी करेली काल मर्यादामां ऋण पाबुं न वाली शके, तो कटके कटके लेवानुं कबूल करावी लेणदारने संतोष करवो. एम न करे तो विश्वास उठी जवाथी व्यवहारमां जंगण आवे.

विवेकी पुरुषे पोतानी सर्व शक्तिथी ऋण उतारवानो प्रयत्न करवो. आचवे अने परचवे दुःख देनारुं ऋण ऋण मात्र पण माथे राखे एवो कोण मूढमति हरो ? कल्युं ठे के-धर्मनो आरंज, ऋण उतारवुं, कन्यादान, धन मेलववुं, शत्रुनो उहेद, अने अग्निनो तथा रोगनो उपद्रव मटाडवो एटलांवानां जेम बने तेम जलदीथी करवां. शरीरे तेलनुं मर्दन करवुं, ऋण उतारवुं अने कन्यानुं (दीकरीनुं) मरवुं ए त्रणवानां प्रथम दुःख देइने पाठलथी सुख आपे ठे. पोतानुं उदरपोषण करवाने पण असमर्थ होवाथी जो ऋण पाबुं आपी न शकाय तो, पोतानी योग्यता माफक शाहुकारनी सेवा करीने पण ऋण उतारवुं. एम न करे तो आवते चवे शाहुकारने त्यां सेवक, पाडो, बलद, जंट, गर्दज, खच्चर, अश्व प्रमुख थवुं पडे. शाहुकारे पण ऋण पाबुं वालवा असमर्थ होय तेनी पासे मागवुं नहीं. कारण के, तेथी फोगट संक्लेश तथा पापनी वृद्धि मात्र थवानो संभव रहे ठे. माटे एवा नादारने शाहुकारे कहेवुं के, " तने आपवानी शक्ति आवे त्यारे म्हारुं ऋण आपजे, अने न आवे तो म्हारुं एटलुं ड्रव्य धर्मखाते थारुं." देवादारुं घणा काल सुधी ऋणनो संबंध माथे न राखवो. कारण के, तेम करवाथी वखते आयुष्य पूरुं थइ जाय. तो, आवते चवे पाठो वे जणानो संबंध थइ वैर प्रमुख वधे ठे. जावड श्रेष्ठीने पूर्वजवना ऋणना संबंधथीज पुत्र थया एवी वात संचलाय ठे, ते आ रीते:-

जावड नामे एक श्रेष्ठी हतो. तेनी स्त्रीने उदरे एक जीव अवतस्यो. ते समये दुष्ट स्वप्न आव्यां, तथा श्रेष्ठीनी स्त्रीने दोहला पण घणाज माठा उत्पन्न थया. वीजा पण घणा अपशकुन थया. समय पूर्ण थए श्रेष्ठीने मृत्युयोग उपर दुष्ट पुत्र थयो. ते घरमां रखाय नहीं, तेथी माहणी नदीने

कांठे एक सूकायला वृद्धनी नीचे ते बालकने मूक्यो. त्यारे ते बालके प्रथम रुदन करी अने पाठलथी हसीने कह्युं के, “ एक लाख सोनैया हुं तमारी पासे मागुं बुं, ते आपो. नहीं तो तमारा उपर घणा अनर्थ आवी पडशे.” ते सांजली जावड श्रेष्ठीए पुत्रनो जन्मोत्सव करी ठेठे दिवसे एक लाख सोनैया वावस्या, त्यारे ते बालक मरण पास्यो. एज रीते वीजो पुत्र पण त्रण लाख सोनैया आप्या, त्यारे मरण पास्यो. त्रीजो पुत्र थवाने अवसरे स्वप्न तथा शकुन पण सारा थया. पुत्र उत्पन्न थया पठी तेणे कह्युं के, “ म्हारे उंगणीस लाख सोनैया लेवा ठे.” एम कही तेणे मा वाप पासेथी उंगणीस लाख सोनैया धर्मखाते कढाव्या. पठी ते नव लाख सोनैया खरचीने काश्मीर देशमां श्री ऋषभदेव जगवान्, श्री पुंमरीक गणधर अने चक्रेश्वरी देवी ए त्रणनी प्रतिमा लइ गयो. दस लाख सोनैया खरचीने त्यां प्रतिमाउनी प्रतिष्ठा करावी. पठी उपार्जन करेलुं असंख्य सुवर्ण अढार वहाणमां जरीने ते शत्रुंजये गयो. त्यां लेप्यमय प्रतिमाउ हती, ते काढीने तेने ठेकाणे तेणे मम्माणी रत्ननी प्रतिमाउ स्थापन करी. आ रीते ऋण जवांतरे बालबुं पडे, ए विषय उपर जावड श्रेष्ठीनी कथा.

ऋणना संबंधमां प्राये कलह तथा वैरनी वृद्धि प्रमुख थाय ठे, ते लोकमां प्रसिद्ध ठे. माटे ऋणनो संबंध चालता जवमांज गमे ते उपाय करीने वाली नांखवो. वीजुं, व्यवहार करतां जो ड्रव्य पाहुं न आवे, तो मनमां एम जाणवुं के, तेटलुं ड्रव्य में धर्मथिं वापसुं. आपेलुं ड्रव्य उघराणी करतां पण पाहुं न मले तो, ते धर्मथिं गणवाने मार्ग रहे, ते माटे-ज विवेकी पुरुषे साधर्मी जाइउनी साथेज मुख्य मार्गें व्यवहार करवो, ए योग्य ठे. म्लेह प्रमुख अनार्य लोको पासे लेहेणुं होय, अने ते जो पाहुं न आवे तो ते ड्रव्य धर्मथिं ठे, एवुं चिंतववाने कांइ पण रस्तो नथी, माटे तेनो केवल त्याग करवो, अर्थात् तेना उपरथी पोतानी ममता ठोडी देवी. कदाचित् त्याग कस्या पठी ते ड्रव्य देणदार आपे, तो ते श्रीसंघने धर्मथिं वापरवाने अर्थें सोंपवुं. तेमज ड्रव्य, शस्त्र प्रमुख आजध अथवा वीजी पण कोइ वस्तु खोवाइ जाय, अने पाठी मलवानो संभव न रहे, त्यारे तेनो पण त्याग करवो जोइए. अर्थात् तेने बोसिराववी जोइए. एम करवाथी जो चोर प्रमुख, चोराइ गएली वस्तुनो उपयोग पापकर्ममां करे,

तो ते पापना ज्ञागीया आपणे यता नथी एटलो लाज ठे. विवेकी पुरुषे पापनो अनुबंध करनारी, अनंता जव संबंधी शरीर, गृह, कुटुंब, द्रव्य, शस्त्र प्रमुख वस्तुनो आ रीते त्याग करवो. एम न करे तो अनंता जव सुधी तेमना (ते वस्तुना) संबंधथी अनारां माठां फल जोगववां पडे.

आ अमारुं वचन सिद्धांतथी विरुद्ध ठे, एम नथी. श्रीजगवती सूत्रना पांचमा शतकना ठठा उद्देशामां "आहेडीए हरिणने माख्यो, त्यारे जे धनुष्यथी, बाणथी, धनुष्यनी दोरीथी तथा लोढाथी हरिण हणायो, ते जीवोने पण हिंसा (पांच क्रिया) लागे. एम कळुं ठे. हशे, विवेकी पुरुषे कोइ ठे-काणे कांइ धन हानि प्रमुख थाय तो, तेथी मनमां उदासीनता न लाववी-कारण के, उदासीनता न करवी एज लक्ष्मीनुं मूल ठे. कळुं ठे के-दृढ नि. श्रयवालो, कुशल, गमे तेटला क्लेशने खमनारो अने अहोरात्र उद्यम करनारो माणस पाठल लागे तो लक्ष्मी केटली दूर जवानी ? ज्यां धननुं उपार्जन कराय, त्यां थोडुं घणुं धन तो नाश पामेज. खेडूतने वावेला बीजथी उत्पन्न थएला धान्यना पर्वत सरखा ढगले ढगला मले, तो पण वावेळुं बीज तेने पाळुं मलतुं नथी. तेम ज्यां घणो लाज थाय, त्यां थोडी पण खोट खमवीज पडे. कोइ समये दुर्दैवथी धननी घणी हानि थाय, तो पण विवेकी पुरुषे दीनता न करवी; पण उपर कहेली रीत प्रमाणे खोट गणुं द्रव्य धर्मार्थे चिंतवुं. तेम करवाने मार्ग न होय तो तेनो मनथी त्याग करवो, अने लेश मात्र पण उदासीनता न राखवी. कळुं ठे के- ठेदायलो वृद्ध पाठो नवपल्लव थाय ठे, अने क्षीण थएलो चंद्रमा पण पाठो परिपूर्ण दशामां आवे ठे. एम विचार करनारा सत्पुरुषो आपत्काल आवे मनमां खेद करता नथी. संपत्ति (लक्ष्मी) अने विपत्ति (विपत्काल) ए वन्ने म्होटा पुरुषोने जोगववी पडे ठे. जुळ, चंद्रमाने विषेज क्षय अने वृद्धि देखाय ठे, पण नक्षत्रोने विषे देखाती नथी. हे आम्रवृद्ध ! " फागण मासे म्हारी सर्व शोचा एकदम हरण करी " एम जाणी तुं शा माटे जांखो पडे ठे ? थोडा समयमां वसंतऋतु आवे ठते पाठी पूर्वे हंती, तेवीज त्हारी शोचा तने अवश्य मलशे. आ विषय उपर दृष्टांत कहेवाय ठे, ते आ रीते:-

पाटणमां श्रीमाळी नातनो नागराज नामे एक कोटिध्वज श्रेष्ठी हतो, अने मेळादेवी नामे तेनी स्त्री हती. एक समये मेळादेवी गर्जवती थए ठते नागराज श्रेष्ठी कोलेराना रोगथी मरण पास्यो. 'श्रेष्ठीने पुत्र नथी' एम जाणी राजाए तेनुं सर्व धन पोताना कबजामां लई लीधुं, त्यारे मेळादेवी पोताने पियर धोलके गई. गर्जना सुलक्षणथी मेळादेवीने अमारि पडह वजाववानो दोहवो उत्पन्न थयो. ते तेना पिताए पूर्ण कस्यो. अवसर आवे पुत्र थयो तेनुं अन्नय एवुं नाम राख्युं. ते लोकोमां "आन्नड" एवे नामे प्रख्यात थयो. पांच वर्षेनो थयो त्यारे तेने निशाळे जणवा मोकळ्यो. एक समये साथे जणनार बीजा बालकोए एने उपहासथी "नवापो, नवापो," एम कळुं. तेणे घेर आवी घणा आग्रहथी माताने पितानुं स्वरूप पूव्युं. माताए सत्य वात बनी हती, ते आन्नडने कही. पठी आन्नड घणा आग्रहथी अने हर्षथी पाटण गयो, अने त्यां व्यापार करवा लाग्यो. अनुक्रमे ते आन्नड लाठलदेवी नामे कन्या परण्यो. पिताए दाटेळुं निधान प्रमुख मलवाथी ते पण कोटिध्वज थयो. तेने त्रण पुत्र थया.

अनुक्रमे समय जतां माठा कर्मना उदयथी ते आन्नड निर्धन थयो. पोताना त्रण पुत्रो सहित तेणे स्त्रीने पियर मोकळी दीधी अने पोते मणिहारनी हुकान उपर मणि प्रमुख घसवानी काम उपर रह्यो. तेने एक माप जव मलता हता. तेने पोते दळीने तथा रांधीने खातो हतो. लक्ष्मीनी गति एवीज विचित्र ठे. कळुं ठे के-जे लक्ष्मी स्नेहथी खोलामां वेसारनार समुद्रना अने कृष्णना राजमहेलमां स्थिर न रही, ते लक्ष्मी बीजा उडाउ लोकोना घरमां शी रीते स्थिर रहे? एक समये आन्नड श्रीहेमाचार्यजी पासैथी परिग्रह परिमाण व्रत लेवा उजो थयो. ड्रव्य परिमाणनो बहुज संक्षेप करेलो जोइ श्रीहेमाचार्यजीए तेने तेम करतां वास्यो. त्यारे एक लाख ड्रम्मनुं अने तेना अनुसारथी बीजी वस्तुनुं पण तेणे परिमाण राख्युं. परिमाण करतां धन प्रमुख वृद्धि पामे तो, तेणे धर्म कार्ये वापरवानो निश्चय कस्यो. आगल जतां पांच ड्रम्म गांठे थया.

एक समये आन्नडे पांच ड्रम्म आपी एक बकरी वेचाथी लीधी. जाग्यना उदयथी बकरीना गलामां इंद्रनील (मणि) वांध्यो हतो, ते आन्नडे जंलख्यो. तेना कटका करी एकेकनुं लाख लाख मूद्रय उत्पन्न थाय एवा

मणि तैयार कराव्या. तेथी अनुक्रमे ते पूर्वे हतो तेवो द्रव्यवान थयो. त्यारे आचडना कुटुंबना सर्व माणसो जेगा थया. तेना घरमांथी प्रतिदिवस साधु मुनिराजने एक घडा जेटळुं घृत वहोरावता. प्रतिदिन साधर्मिवात्सल्य, सदावर्त तथा महापूजा प्रमुख आचडने घेर थतुं हतुं. वर्षे वर्षे सर्व दर्शन संघनी पूजा वे वार थती हती. तथा नाना प्रकारनां पुस्तक लखातां, तेमज जीर्णमंदिरना व्हीर्णोद्धार थता हता! तथा जगवान्नी मनोहर प्रतिमाउं पण तैयार थती हती. एवां धर्मकृत्य करतां आचडनी चोराशी वर्षनी अवस्था थइ. अंत समय समीप आव्यो, त्यारे आचडे धर्मखातानो चोपडो वंचाव्यो, तेमां. जमीमराजाना समयना अठाणु लाख ड्रम्मनो व्यय थएलो तेना सांचलवामां आव्यो. तेथी आचडे खिन्न थइने कहुं के, “ में कृपणे एक ऋडड्रम्म पण धर्मकार्ये वापस्या नहीं. ” ते सांचली आचडना पुत्रोए तेज समये दशलख ड्रम्म धर्मकृत्यमां वापस्या. तेथी सर्व मली एक ऋड अने आठ लाख ड्रम्म धर्मखाते थया. वली बीजा आठ लाख ड्रम्म धर्मने माटे वापरवानो आचडना पुत्रोए निश्चय कस्यो. पठी काल समय आवे आचड अनशन करी स्वर्गे गयो. आ रीते आचडनो प्रबंध कस्यो.

पूर्वजवे करेला दुष्कृतना उदयथी पूर्वना सरखी अवस्था फरीथी न आवे, तो पण मनमां धिरज राखवी. कारण के, आपत्काल रूप समुद्रमां रूवता जीवने धिरज वहाण समान ठे. सर्वे दिवस सरखा कोना रहे ठे? कहुं ठे के— आ जगत्मां सदाय सुखी कोण ठे? लक्ष्मी कोनी पासे स्थिर रही? स्थिर प्रेम क्यां ठे? मृत्युना वशमां कोण नथी? अने विषयासक्त कोण नथी? माठी अवस्था आवे, त्यारे सर्व सुखनुं मूल एवो संतोषज नित्य मनमां राखवो. तेम न करे तो चिंताथी आलोकनां तथा परलोकनां पण तेनां कार्य विनाश पामे. कहुं ठे के—चिंता नामे नदी तुं रूवे ठे, माटे तने एमांथी तारनार संतोष रूप जहाजनो आश्रय कर. नाना प्रकारना उपाय कस्या पठी पण जो एम जणाय के, “ पोतानी जाग्यदशाज हीन ठे. ” तो कोइ जाग्यशाली पुरुषनो सारी युक्तिथी कोइ पण रीते आश्रय करवो. कारण के, काष्टनो आधार मळे तो लोडुं

अने पाषाण प्रमुख वस्तु पण पाणीमां तरे ठे. एवी वात सांजलवामां ठे के—

एक जाग्यशास्त्री श्रेष्ठी हतो. तेनो वणिकपुत्र (मुनम) घणोज विच-
क्षण हतो. ते पोते जाग्यहीन ठतां श्रेष्ठीना संबंधथी ड्रव्यवान थयो.
अनुक्रमे श्रेष्ठी मरण पाभ्यो, त्यारे ते पण निर्धन थयो. पठी ते श्रेष्ठीना
पुत्रोनी पासे रहेवानी इडा करतो हतो, पण निर्धन जाणी तेनी साथे
श्रेष्ठीना पुत्रो एक अक्षर पण बोलता नहोता. त्यारे तेणे वे त्रण सारा
माणसोने साक्षी राखीने युक्तिथी श्रेष्ठीना जूना चोपडामां पोताना हाथ
अक्षरथी लख्युं के, “ श्रेष्ठीना वे हजार टंक म्हारे देवा ठे. ” आ काम
तेणे घणीज गुप्त रीते कखुं. एक समये श्रेष्ठीपुत्रोनी दृष्टिमां तेना हाथ
अक्षर आव्या, त्यारे तेमणे मुनम पासे वे हजार टंकनी मागणी करी. तेणे
कखुं. “ व्यापारने अर्थे थोडुं धन मने आपो तो हुं थोडा दिवसमां तमारुं
देवुं आपुं. ” पठी श्रेष्ठीपुत्रोए तेने व्यापारने अर्थे ड्रव्य आप्युं. अनु-
क्रमे मुनमे घणुं ड्रव्य संपादन कखुं. त्यारे श्रेष्ठीपुत्रोए पोतानुं लेहेणुं
तेनी पासे माग्युं. मुनमे साक्षी सहित यथार्थ वात हती ते कही. आ
रीते श्रेष्ठीपुत्रोना आश्रयथी ते मुनम धनवान् थयो.

निर्दयपणुं, अहंकार, घणो लोभ, कठोर जापण अने नीच वस्तु उपर
प्रीति राखवी ए पांचवानां लक्ष्मीनी साथे निरंतर रहे ठे. एवुं एक वचन
प्रसिद्ध ठे, पण ते सज्जन पुरुषोने लागु पडतुं नथी. हलका स्वजावना
लोकोने उद्देशीने उपरनुं वचन प्रवृत्त थयुं ठे. माटे विवेकी पुरुषे ड्रव्य
प्रमुख घणुं मळे तो पण अहंकार विगेरे न करवो. कखुं ठे के—जे सत्पुरु-
षोनुं चित्त आपदा आवे दीन थतुं नथी, संपदा (लक्ष्मी) आवे अहं-
कार पामतुं नथी, पारकुं दुःख जोइने दुःखी थाय. अने पोते संकटमां
आवे तो सुखी थाय, तेमने नमस्कार थारुं. सामर्थ्य ठतां पारका उपद्रव
खमे, धनवान् ठतां गर्व न करे, अने विद्वान् ठतां पण विनय करे, ए
त्रण पुरुषो पृथ्वीना उत्तम अलंकार ठे. विवेकी पुरुषे कोइनी साथे स्व-
ल्पमात्र पण क्लेश न करवो. तेमां पण म्होटा पुरुषोनी साथे तो क्यारे
पण नज करवो. कखुं ठे के—जेने खासीनो विकार होय, तेणे चोरी न
करवी, जेने घणी निद्रा आवती होय, तेणे जारकर्म न करवुं, जेने रोग
थयो होय तेणे मधुरादि रस उपर आसक्ति न करवी. अर्थात् पोतानी

जीन स्वाधीनतामां राखवी, अने जेनी पासे धन होय, तेणे कोइनी साथे क्लेश न करवो. चंमारी, राजा, गुरु अने तपस्वी एमनी साथे तथा पक्षपाती, बलिष्ठ, क्रूर अने नीच एवा पुरुषनी साथे विवेकी पुरुषे वाद न करवो. कदाचित् कोइ म्होटा पुरुषनी साथे द्रव्य प्रमुखनो व्यवहार थयो होय, तो विनयथीज पोतानुं कार्य साधवुं. बलात्कार, क्लेश प्रमुख न करवो. पंचोपाख्यानमां पण कहुं ठे के— उत्तम पुरुषने विनयथी, शूर पुरुषने फितुरीथी, नीच पुरुषने अल्प द्रव्यादिकना दानथी अने आपणी वरावरीनो होय तेने पोतानुं पराक्रम देखाडवार्थी वश करवो.

धननो अर्थी अने धनवान् ए बद्धे पुरुषोए विशेषे करी द्दमा राखवी जोइए. कारण के, द्दमा करवार्थी लक्ष्मीनी वृद्धि अने रक्षण थाय ठे. कहुं ठे के—ब्राह्मणनुं बल होममंत्र, राजानुं बल नीतिशास्त्र, अनाथ प्रजा-र्जनुं बल राजा अने वणिकपुत्रनुं बल द्दमा ठे. मीतुं वचन अने द्दमा ए वे धननां कारण ठे. धन, शरीर अने यौवन अवस्था ए त्रण कामनां कारण ठे. दान, दया अने इंद्रियनिग्रह ए त्रण धर्मनां कारण ठे, अने सर्वसंग परित्याग करवो ए मोक्षनुं कारण ठे. वचन क्लेश तो सर्व ठे-काणे सर्वथा वर्जवो. श्री दारिद्रसंवादमां कहुं ठे के—(लक्ष्मी कहे ठे.) हे इंद्र ! ज्यां म्होटा पुरुषोनी पूजा थाय ठे, न्यायथी धन उपाजें ठे, अने लेशमात्र पण वचन कलह नथी, त्यां हूं रहूं बुं. (दारिद्र्य कहे ठे.) हमेशां द्यूत (जुगार) रमनार, स्वजननी साथे द्वेष करनार, धातुर्वाद (किमिया) करनार, सर्व काल आलसमां गुमावनार, अने पेदाश तथा खरच तरफ दृष्टि न राखनार एवा पुरुषनी पासे हूं हमेशां रहूं बुं. विवेकी पुरुषे पोताना लेहेणानी उघराणी पण कोमलता राखी, निंदा न थाय तेवी रीते करवी, एज योग्य ठे. एम न करे तो देवादारनी दाहिण्यता लज्जा विगेरेनो लोप थाय अने तेथी पोताना धन, धर्म अने प्रतिष्ठा ए त्रणेनी हानि थवानो संभव ठे. माटेज पोते कदाचित् लांघण करे तो पण वीजाने लांघण न कराववी. पोते चोजन करीने वीजाने लांघण कराववी, ए सर्वथा अयोग्यज ठे. चोजन प्रमुखनो अंतराय करवो, ए दंडणकुमारादिकनी पेठे बहु दुःसह ठे.

सर्व पुरुषोए तथा विशेषे करी वणिग्जनोए सर्वथा संप सलाहथीज

पोतानुं सर्व कार्य साधवुं. कह्युं ठे के— जो पण साम, दाम, जेद अने दंरु ए कार्य साधन करवाना चार उपाय प्रसिद्ध ठे, तो पण सामथ्रीज सर्वत्र कार्यसिद्धि थाय ठे, अने बाकीना उपाय तो केवल नामनाज ठे. कोइ तीक्ष्ण तथा घणा क्रूर होय, तो पण ते सामथ्री वश थाय ठे. जुर्ज, जिब्हामां घणी मीठाश होवाथी कठोर दांत पण दासनी पेठे तेनी (जीजनी) सेवा करे ठे. देखेण देणना संकंधमां जो त्रांतिथी अथवा विस्मरण प्रमुख थवाथी कांइ वांधो पडे तो मांहो मांहे नकामो विवाद (ऊगडो) न करवो. परंतु चतुर, लोकमां प्रतिष्ठा पामेला, हितकारी अने न्याय करी शके एवा चार पांच पुस्सो निष्पक्षपातथी जे कहे, ते मान्य करवुं. तेम न करे तो विवाद मटे नहीं. कह्युं ठे के—सगा चाइउमां विवाद होय, तो पण तेने पारका पुरुषोज मटाडी शके. कारण के, गुंथाइ गएला वाल कांकशीथीज जूदा थइ शके ठे. न्याय करनारा पुरुषोए पण पक्षपात मूकी मध्यस्थ वृत्ति राखीनेज न्याय करवो. अने ते पण खजननुं अथवा स्वधर्मी प्रमुखनुं कार्य होय, तोज सारी पेठे सर्व वातनो विचार करीने करवो. ज्यां त्यां न्याय करवा न वेसवुं. कारण के, लोच न राखतां सारी पेठे न्याय करवामां आवे, तो पण तेथी जेम विवादनो चंग थाय ठे, अने न्याय करनारने म्होटाइ मले ठे, तेम तेथी एक म्होटो दोष पण उत्पन्न थाय ठे. ते आ के, विवाद जागतां न्याय करनारना ध्यानमां वखते खरी वीना न आववाथी कोइनुं देवुं न होय तो ते माथे पडे ठे, अने कोइनुं खरुं देवुं होय तो ते जागी जाय ठे. प्रस्तुत विषय उपर एक वात संजलाय ठे. ते आ रीते:—

एक रुद्धिवंत श्रेष्ठी लोकमां बहु प्रख्यात हतो. ते म्होटाइना अने बहुमानना अजिलापथी ज्यां त्यां न्याय करवा जाय. तेनी वालविधवा पण घणी समजु एवी एक पुत्री हती, ते हमेशां श्रेष्ठीने तेम करतां वारे, पण ते तेनुं कह्युं माने नहीं. एक वखत श्रेष्ठीने बोध करवाने अर्थ पुत्रीए खोटो ऊगडो मांड्यो. ते आ रीते के, “पूर्वे थापण मूकेला म्हारा वे हजार सोनैया आपो, तोज हुं जोजन करुं.” एम कहीने ते श्रेष्ठी पुत्री लांघण करवा लागी. कोइ पण रीते माने नहीं. “पिताजी वृद्ध थया, तो पण म्हारा धननो लोच करे ठे.” इत्यादि जेवां तेवां वचन बोझवा लागी.

पठी श्रेष्ठीए लजवाइने न्याय करनार लोकोने बोलाव्या. तेमणे आवीने विचार कस्यो के, “आ श्रेष्ठीनी पुत्री ठे, अने बाळविधवा ठे, माटे एनी उपर दया राखवी जोइए.” एम विचारी न्याय करनार पंचोए श्रेष्ठी पासेथी बे हजार सोनैया पुत्रीने अपाव्या. तेथी श्रेष्ठी “ए पुत्रीए फो-गट म्हाहं धन लीधुं अने लोकमां खमाय नहीं एवो अपवाद फेलायो.” एवो विचार करी मनमां बहु खेद पाम्यो. थोडी वार पठी पुत्रीए पोतानो सर्व अजिप्राय श्रेष्ठीने सारी पेठे कही, समजावी सोनैया पाठा आप्या. तेथी श्रेष्ठीने हर्ष थयो, अने न्याय करवाना परिणाम ध्यानमां उतर-वाथी ज्यां त्यां न्याय करवा जवानुं तेणे ठोडी दीधुं. आ रीते न्याय करनारनुं दृष्टांत कस्युं.

माटे न्याय करनार पंचोए ज्यां त्यां जेवो तेवो न्याय न करवो. सा-धर्मिनुं, संघनुं, म्होटा उपकारनुं अथवा एवुंज योग्य कारण होय तो न्याय करवो. तेमज कोइ जीवनी साथे मत्सर पण न करवो. लक्ष्मीनी प्राप्ति कर्माधीन ठे, माटे नकामो मत्सर करवामां शुं लाज ठे ? तेथी वझे चवमां दुःखमात्र थाय ठे. अमे कस्युं ठे के—जेवुं बीजाने चिंतवे, तेवुं पोते पामे, एम जाणतां ठतां कयो माणस बीजानी लक्ष्मीनी वृद्धि जोइने मत्सर करे ? तेमज धान्यना वेचाणमां लाज थवाने अर्थे दुर्नि-हानी, औषधमां लाज थवाने अर्थे रोगवृद्धिनी तथा वस्त्रमां लाज थवा-ने अर्थे अग्नि प्रमुखथी वस्त्रना क्षयनी इहा न करवी. कारण के, जेथी लोको संकटमां आवी फडे एवी इहा करवाथी कर्मबंधन थाय ठे. दुर्दै-वना योगथी कदाचित् दुर्निहादि आवे तो पण विवेकी पुरुषे “ठीक थयुं” एम कही अनुमोदना पण न करवी. कारण के, तेथी वृथा पो-तानुं मन मलिन थाय ठे. आ विषय उपर टूंकमां एक दृष्टांत ठे, ते आ रीते:—

वे मित्र हता, तेमां एक घृतनी अने बीजो चामडानी खरीदी करवा जता हता. मार्गमां एक वृद्ध स्त्रीने त्यां जोजन करवा रहा. वृद्ध स्त्रीए तेमनो जाव जाणी घृतना खरीदनारने घरनी अंदर अने बीजाने बहार वेसारीने जमाड्या. वझे जणा खरीद करीने पाठा तेज वृद्ध स्त्रीने त्यां आव्या. त्यारे ते स्त्रीए चामडा खरीदनारने अंदर अने बीजाने बहार वेसारी जमाड्या. पठी ते वझेना पूढवाथी वृद्ध स्त्रीए कस्युं के, जेनुं मन

शुद्ध हतुं, तेने अंदर वेसाख्यो, अने जेनुं मन मखिन हतुं तेने वहार वेसाख्यो. आ रीते मननी मखिनता न राखवा उपर दृष्टांत कळुं.

कळुं ठे के— उचिअं मुत्तूण कलं, दवादिकमागयं च उक्करिसं ॥ निव डिअमविजाणंतो, परस्स संतं न गिण्हिज्जा ॥ १ ॥ एनी व्याख्याः— सो रुपिये चार पांच टका सुधी उचित व्याज अथवा “ व्याजमां वमणुं मूल द्रव्य थाय ” एवुं वचन ठे, तेथी धीरेला द्रव्यनी वमणी वृद्धि अने धीरेला धान्यनी त्रमणी वृद्धि थाय तेटलो लाज विवेकी पुरुषे लेवो. तथा जे गणिम धरिमादि वस्तुनो सर्वत्र कांइ कारणथी ह्य थइ गयो होय, अने आपणी पासे होय तो तेनो चढते जावे जेटलो उत्कृष्टो लाज थाय तेटलो लेवो; पण ए विना बीजो लाज न लेवाय. तात्पर्य ए ठे के, जो कोइ समये जाविजावथी सोपारी प्रमुख वस्तुनो नाश थवाथी पोतानी पासे संग्रह करेली ते वस्तु वेचतां वमणो अथवा तेथी वधारे लाज थाय, ते मनना परिणाम शुद्ध राखीने लेवो, पण “ सोपारी प्रमुख वस्तुनो ज्यां त्यां नाश थयो ए ठीक थयुं. ” एम मनमां न चिंतवे. तेमज कोइ पण ठेकाणे पडेली वस्तु पारकी ठे, आपणी नथी, एम जाणता ठतां उपाडवी नहीं. व्याज वटाव अथवा क्रय विक्रय प्रमुख व्यापारमां देश, काल विगेरेनी अपेक्षाए उचित तथा शिष्ट जनोने निंदापात्र न थाय तेवी रीते जेटलो लाज मळे तेटलोज लेवो. एम प्रथम पंचाशकनी वृत्तिमां कळुं ठे.

तेमज खोटां काटलां अथवा खोटां माप राखीने, न्यूनाधिक वेपार करीने रसनी अथवा बीजी वस्तुनी जेलसेल करीने, मर्यादा करतां अधिक अयोग्य मूल्य वधारीने, अयोग्य रीते व्याज वधारीने, लांच आपीने अथवा लेइने, कूट करकर्पण करीने, खोटुं अथवा घसायलुं नाणुं आपीने, कोइना खरीद वेचाणनो जंग करीने, पारका ग्राहको जरमावी खेंची लइने, नमुनो एक वतावी बीजो माल आपीने, ज्यां वरावर देखातुं न होय एवा स्थानके वस्त्रादिकनो व्यापार करीने, लेखमां फेरफार करीने तथा बीजा एत्राज प्रकारथी कोइने पण ठगवुं नहीं. फळुं ठे के— जे लोको विविध प्रकारे कपट करीने परने ठगे ठे, ते लोको मोट्जालमां पडी पोताना जीवनेज ठगे ठे. कारण के, ते लोको कूड कपट न क-

रत तो बखते स्वर्गनां तथा मोक्षनां सुख पामत. आ उपरथी एवो कुतर्क न करवो के, कूड कपट कख्या विना दरिद्री तथा गरीब लोको व्यापार उपर शी रीते पोतानी आजीविका करे? आजीविका तो कर्मने आधीन ठे, तो पण व्यवहार शुद्ध राखे तो उलटा ग्राहको वधारे आवे अने तेथी विशेष लाभ थाय. आ विषय उपर एक दृष्टांत ठे, ते आ रीते:—

एक नगरमां हेलाक नामे श्रेष्ठी हतो. तेने चार पुत्र हता. तथा तेनो बीजो परिवार पण म्होटो हतो. हेलाक श्रेष्ठीए त्रण शेर, पांच शेर प्रमुख खोटां माप तथा खोटां काटलां विगेरे राख्यां हतां. तथा त्रिपुष्कर, पंचपुष्कर प्रमुख संज्ञा कही पुत्रने गाल देवाना बाहानाथी खोटां तोल माप वापरीने ते लोकोने उगतो हतो. तेना चोथा पुत्रनी स्त्री बहु समजु हती. तेणे ते वात जाणी एक समये श्रेष्ठीने घणो ठपको दीधो. त्यारे श्रेष्ठीए कहुं के, “शुं करीए? एम न करीए तो निर्वाह शी रीते थाय? कहुं ठे के— जूख्यो माणस कयुं पाप न करे?” ते सांचली पुत्रनी स्त्रीए कहुं के, “हे तात! एम न कहो. कारण के, व्यवहार शुद्ध राखवामांज सर्व लाभ रह्यो ठे. कहुं ठे के— लक्ष्मीना अर्थी सु माणसो धर्मने तथा नीतिने अनुसरीने चाहे तो तेमनां सर्व कार्य धर्मथीज सिद्ध थाय ठे. धर्म विना कोइ पण रीते कार्यनी सिद्धि थती नथी. माटे हे तात! परीक्षा जोवाने अर्थे ठ मास सुधी शुद्ध व्यवहार करो. तेथी धननी वृद्धि थशे. अने तैटलामां प्रतीति आवे तो आगल पण तेमज चलावजो.” पुत्रनी स्त्रीनां एवां वचनथी श्रेष्ठीए तेम करवा मांड्युं.

अनुक्रमे ग्राहक घणा आववा लाग्या, आजीविका सुखे थइ, अने गांठे चार तोला सुवर्ण थयुं. पठी “न्यायथी उपार्जन करेलुं ड्रव्य खोवाय, तो पण ते पातुं हाथ आवे ठे.” ए वातनी परीक्षा करवाने अर्थे पुत्रनी स्त्रीना वचनथी श्रेष्ठीए चार तोला सुवर्ण उपर लोडुं मढावीने तेनुं एक काटलुं पोताना नामनुं वनाव्युं, अने ठ मास सुधी ते वापरीने एक ड्रहमां नांखी दीधुं. एक माठली “कांइ जड्य वस्तु ठे” एम जाणी ते गली गइ. धीवरे ते माठली पकडी, त्यारे तेना पेटमाथी पेलुं काटलुं नीकल्युं. नाम उपरथी उलखीने धीवरे ते काटलुं श्रेष्ठीने आप्युं. तेथी श्रेष्ठीने तथा तेना परिवारना सर्व माणसोने शुद्ध व्यवहार उपर विश्वास

उत्पन्न थयो. आ रीते श्रेष्ठीने बोध थयो, त्यारे ते सम्यक् प्रकारे शुद्ध व्यवहार करी म्होटो धनवान थयो. राजद्वारमां तेने मान मलवा लाग्युं. ते श्रावकोमां अग्रेसर अने सर्व लोकोमां एटलो प्रख्यात थयो के, तेनुं नाम लीधार्थी पण विघ्न, उपद्रव टलवा लाग्या. हालना समयमां पण वहाण चलावनारा लोको वहाण चलाववानी वखते “ हेला हेला ” एम कहे ठे ते संजलाय ठे. आ रीते व्यवहारशुद्धि उपर दृष्टांत कछुं.

विवेकी पुरुषे सर्व पापकर्म वर्जवां, तेमां पण पोताना स्वामी, मित्र, आपणा उपर विश्वास राखनार, देव, गुरु, वृद्ध तथा बालक एटलानी साथे वैर करवुं, अथवा तेमनी थापण उलववी ए तेमनी हत्या करवा समान ठे, माटे ए तथा बीजां महा पातको विवेकी पुरुषे अवश्य वर्जवां. कछुं ठे के— खोटी साक्षी चरनार, घणा काल सुधी रोष राखनार, विश्वासघाती अने कृतघ्न ए चार कर्मचांमाल (कर्मथी थएला चांमाल) कहेवाय ठे, अने पांचमो जातिचांमाल जाणवो. अहिं विसेमिरानो संबंध कहीए ठीए. ते आ रीते:—

विशाला नगरीमां नंदनामे राजा, जानुमती नामे राणी, विजयपाल नामे पुत्र अने बहुश्रुत नामे मंत्री हता. नंदराजा जानुमती राणीने विषे घणो आसक्त होवार्थी ते सजामां पण राणीने पासिज राखतो हतो. जे राजाना वैद्य, गुरु अने मंत्री प्रसन्नता राखवाने अर्थे केवल मधुर वचन बोलनाराज होय, राजानो कोप थाय एवा जयथी सत्य वात पण कहे नहीं, ते राजाना अनुक्रमे शरीरनो, धर्मनो अने चंकारनो नाश थाय. एवुं नीतिशास्त्रनुं वचन होवार्थी सत्य वात राजाने कहेवी ए आपणुं कर्तव्य ठे. एम विचारी मंत्रीए राजाने कछुं के, “महाराज ! सजामां राणी साहेवने पासे राखवां ए घटित नथी. कछुं ठे के— राजा, अग्नि. गुरु अने स्त्रीउं ए चार वस्तु बहु समीप होय तो विनाश करे ठे, अने बहु दूर होय तो ते पोतानुं फल बराबर आपी शकती नथी. माटे उपर कहेली चारे वस्तु बहु समीप अथवा बहु दूर न राखतां सेववी. माटे राणीनी एक सारी ठवी चितरावी ते पासे राखो.” नंदराजाए मंत्रीनी वान स्वीकारी एक ठवी चितरावी शारदानंदन नामे पोताना गुरुने देखाटी. शारदानंदने पोतानी विद्वत्ता जणाववाने अर्थे कछुं के, “ राणीना साचा

साथल उपर तल ठे, ते एमां कस्यो नथी. ” गुरुना एवा वचनथी राजा-
ना मनमां राणीना शीलने विषे संशय आव्यो, अने तेथी तेणे मंत्रीने
कह्युं के, “ शारदानंदनने मारी नांखो.”

त्यारे मंत्रीए विचार कस्यो के, कांइ कार्य सहसा न करवुं. विचार न
करवो ए म्होटा संकटोनुं स्थानक ठे. सज्जुणोथी ललचायली संपदाउं
प्रथम पूर्ण विचार करीने पठी कार्य करनार पुरुषने पोते आवीने वरे ठे.
पंकित पुरुषे शुभ अथवा अशुभ कार्य करतां प्रथम तेना परिणामनो
यत्नथी निर्णय करवो. कारण के, अतिशय उतावलथी करेला कृत्योनां
परिणाम शल्यनी पेटे मरण सुधी हृदयमां वेदना उत्पन्न करनारां थाय ठे.

एवां नीतिशास्त्रनां वचन तेने स्मरणमां आव्यां, तेथी तेणे पोताना
घरमां शारदानंदनने बनो राख्यो. एक समये राजपुत्र सृगया करतां
एक सूअरनी पठवाडे लागी बहु दूर गयो. संध्या समये एक सरोवरनुं
जल पीइने राजपुत्र वाघना जयथी एक वृक्ष उपर चढ्यो. त्यां एक व्यं-
तराधिष्ठित वानर हतो, तेना खोलामां प्रथम राजपुत्र सुइ रह्यो अने पठी
राजपुत्रना खोलामां वानर सूतो हतो; एटलामां ह्नुधाथी पीडायला वाघ-
ना वचनथी राजपुत्रे वानरने नीचे नांख्यो. वानर वाघना मुखमां पड्यो
हतो, पण वाघ हस्यो, त्यारे ते मुखखांथी बहार नीकळ्यो, अने रुदन कर-
वा लाग्यो. वाघेरुदन करवानुं कारण पूठवाथी वानरे कह्युं के, “ हे वाघ !
पोतानी जाति मूकीने जे लोको परजातिने विषे आसक्त थाय, तेमने
उदेशीने हुं एटला माटे रुदन करुं वुं के, ते जड लोकोनी शी गति थशे?”

पठी एवा वचनथी तथा पोताना कृत्यथी शरमायला राजपुत्रने तेणे
गांडो कस्यो. त्यारे राजपुत्र “ विसेमिरा, विसेमिरा ” एम कहेतो जंग-
लमां चटकवा लाग्यो. राजपुत्रनो अश्व एकलोज ठेठ नगरमां जइ पहो-
च्यो. ते उपरथी नंदराजा शोध खोल करावी पोताना पुत्रने घेर लइ
क्षगव्यो. घणा उपाय कस्या, तथापि राजपुत्रने लेशमात्र पण गुण थयो
अहं. त्यारे नंदराजाने शारदानंदननुं स्मरण थयुं. “ जे राजपुत्रने साजो
गली गशे हुं म्हासुं अर्ध राज्य आपीश. ” एवो पडह वजडावी राजाए
कळ्युं. नास्वानुं धाखुं. त्यारे मंत्रीए कह्युं. “ महाराज, म्हारी पुत्री थोडुं
थीने तथा ते. ” ते सांचली नंदराजा पुत्र सहित मंत्रीने घेर आव्यो.

त्यारे पडदानी अंदर बेसी रहेला शारदानंदने कळुं के, “ विश्वास राख-
नारने ठगवुं एमां शी चतुराइ? तथा खोलामां सूतेलाने मारवो एमां
पण शुं पराक्रम ? ”

शारदानंदननुं ए वचन सांजली राजपुत्रे “ विसेमिरा ” ए चार अ-
क्षरमांथी प्रथम अक्षर “ वि ” मूक्यो. “ सेतु (रामे वंधावेली समुद्रनी
पाल) जोवाथी तथा गंगाना अने सागरना संगमने विषे स्नान करवा-
थी ब्रह्महत्या करनार पोताना पातकथी बूटे ठे, पण मित्रने हणवानी
इहा करनार माणस पालने जोवाथी अथवा संगम स्नानथी शुद्ध थतो
नथी. ” ए बीजुं वचन सांजली राजपुत्रे बीजो “ से ” अक्षर मूकी दीधो.
“ मित्रने हणवानी इहा करनार कृतघ्न, चोर अने विश्वासघात करनारो
ए चारे जणा ज्यां सुधी चंद्र सूर्य ठे, त्यां सुधी नरक गतिमां रहे ठे. ” ए
त्रीजुं वचन सांजली राजपुत्रे त्रीजो “ मि ” अक्षर मूक्यो. “ राजन् ! तुं
राजपुत्रनुं कळ्याण इढतो होय तो सुपात्रे दान आप. कारण के, गृहस्थ
माणस दान आपवाथी शुद्ध थाय ठे. ” ए चोथुं वचन सांजली राजपुत्रे चोथो
“ रा ” अक्षर मूक्यो. पठी स्वस्थ थएला राजपुत्रे वाघ अने वानर प्रमुख-
नुं सर्व वृत्तांत कळुं. राजा पडदानी अंदर रहेला शारदानंदनने मंत्रीनी
पुत्री समजतो हतो, तेथी तेणे तेने पूब्युं के, “ हे वाला ! तुं गाममां
रहे ठे, तेम ठतां जंगलमां थएली वाघनी, वानरनी अने माणसनी वार्ता
शी रीते जाणे ठे ? ” राजाए एम पूब्युं, त्यारे शारदानंदने कळुं के, “ हे
राजन् ! देव गुरुना प्रसादथी म्हारी जीजनी अणी उपर सरस्वती वसे ठे,
तेथी जेममें जानुमती राणीनो तल जाण्यो, तेम आ वात पण हुं जाणुं तुं. ”

पठी शारदानंदन गुरुनो अने राजानो मेलाप थयो, अने तेथी वने
जणाने घणो हर्ष थयो. आ रीते विश्वासघात उपर दृष्टांत कळुं.

आलोकमां पाप वे प्रकारनुं ठे. एक गुप्त अने बीजुं प्रकट. गुप्त पाप
पण वे प्रकारनुं ठे. एक लघु पाप अने बीजुं महा पाप. खोटां त्राजुआं
तथा खोटां माप विगेरे राखवां ए गुप्त लघु पाप अने विश्वासघात प्र-
मुख करवो ए गुप्त महा पाप कहेवाय ठे. प्रकट पापना पण वे प्रकार
ठे. एक कुलाचारथी करवुं ते अने बीजुं लोकलज्जा मूकीने करवुं ते.
गृहस्थ लोको कुलाचारथी थारंज समारंज करे ठे. तथा म्हेठ लोको

कुलाचारथीज हिंसा प्रमुख करे ठे, ते प्रकट लघु पाप जाणवुं; अने साधुनो वेष पहेरी निर्लज्जापणाथी हिंसा प्रमुख करे, ते प्रकट महा पाप जाणवुं. लज्जा मूकीने करेला प्रकट महा पापथी अनंतसंसारपीपणुं विगेरे आय ठे. कारण के, प्रकट महा पापथी शासननो उफ्फाह प्रमुख आय ठे. कुलाचारथी प्रकट लघु पाप करे तो थोडो कर्मबंध आय, अने जो गुप्त लघु पाप करे तो तीव्र कर्मबंध आय ठे. कारण के, तेवुं पाप करनार माणस असत्य व्यवहार करे ठे. मन वचन कायाथी असत्य व्यवहार करवो, ए घणुंज म्होडुं पाप कहेवाय ठे; अने असत्य व्यवहार करनारा माणसो गुप्त लघु पाप करे ठे.

असत्यनो त्याग करनार माणस कोइ समये पण गुप्त पाप करवाने प्रवृत्त आय नहीं. जेनी प्रवृत्ति असत्य तरफ थई, ते माणस निर्लज्जा आय ठे, अने निर्लज्जा थएलो माणस स्वामी, मित्र अने आपणा उपर विश्वास राखनारनो घात करवा प्रमुख गुप्त महा पाप करे. एज वात योगशास्त्रमां कही ठे. ते आ रीते:—एक वाजुए त्राजुआमां असत्य राखीए, अने वीजी वाजुए सर्व पातक मूकीए तो तेबेमां पहेलुंज तोलमां वधारे उतरशे. तेथी कोइने ठगवुं ए असत्यमय गुप्त लघु पापनी अंदर समाय ठे. माटे कोइने ठगवानुं सर्वथा वर्जवुं. न्यायमार्गे चालवुं एज द्रव्यनी प्राप्ति करावनार एक गुप्त महा मंत्र ठे. हमणां पण देखाय ठे के, न्यायमार्गने अनुसरनारा केटलाक लोको थोडुं थोडुं धन उपार्जन करे, तो पण तेउ धर्मस्थानके नित्य खरचे ठे. तेम ठतां जेम कूवानुं जल नीकले थोडुं, पण कोइ समये क्षय पामे नहिं, तेम तेमनुं धन क्षय पामतुं नथी. वीजा पापकर्म करनारा लोको घणुं द्रव्य उपार्जन करे ठे, तथा बहु खरच करता नथी, तो पण मरुदेशनां सरोवर स्वल्प कालमां सूकाइ जाय ठे, तेम ते लोको अल्प समयमां निर्धन आय ठे. कह्युं ठे के— पारकां ठिड्र काढीने स्वार्थ साधवाथी पोतानी उन्नति थती नथी, पण उलटो पोतानो नाशज आय ठे. जुठ, रहेंटना घडा ठिड्रथी पोतामां जल जरी ले ठे, तेथी तेथीं जल जराएलुं रहेतुं नथी, पण वारंवार खादी थइने तेने जलमां सूववुं पडे ठे.

शंका:— न्यायवान अने धर्मि एवा पण केटलाक लोको निर्धनता

प्रमुख दुःखथी घणा पीडायला देखाय ठे. तेमज वीजा अन्यायथी अने अधर्मथी चालनारा लोको पण ऐश्वर्य प्रमुख घणुं होवाथी सुखी देखाय ठे. त्यारे न्यायथी अने धर्मथी सुख थाय एम आप कहो ठो ते प्रमाणचूत केम मनाय ?

समाधानः— न्यायथी चालनारा लोकोने दुःख अने अन्यायथी चालनारा लोकोने सुख देखाय ठे, ते पूर्व जवना कर्मनां फल ठे, पण आजवमां करेला कर्मनां फल नथी. पूर्व कर्मना चार प्रकार ठे. श्री धर्मघोषसूरीजीए कहुं ठे के— १ पुण्यानुबंधि पुण्य, २ पापानुबंधि पुण्य, ३ पुण्यानुबंधि पाप अने ४ पापानुबंधि पाप एवा पूर्वकर्मना चार प्रकार ठे. जिनधर्मनी विराधना न करनारा जीवो जगत चक्रवर्तीनी पेठे संसारमां कष्ट रहित निरुपम सुख पामे ठे, ते पुण्यानुबंधि पुण्य जाणवुं. अज्ञान कष्ट करनारा जीवो कोणिक राजानी पेठे म्होटी रुद्धि तथा रोग रहित काया प्रमुख धर्मसामग्री ठतां पण धर्मकृत्य करे नहीं, अने पापकर्मने विषे रक्त थाय, ते पापानुबंधि पुण्य जाणवुं. जे जीवो द्रमक मुनिनी पेठे पापना उदयथी दरिद्री अने दुःखी ठतां पण लेश मात्र दया प्रमुख होवाथी जिनधर्म पामे ठे, ते पुण्यानुबंधि पाप जाणवुं. जे जीवो कालशौकरिकनी पेठे पापी, क्रूरकर्म करनारा, अधर्मी, निर्दय, करेला पापनो पस्तावो न करनार अने जेम जेम दुःखी यता जाय, तेम तेम अधिक अधिक पापकर्म करता जाय एवा ठे, ते पापानुबंधि पापनुं फल जाणवुं. पुण्यानुबंधि पुण्यथी वाह्य रुद्धि अने अंतरंग रुद्धि पण पमाय ठे. ते वे रुद्धिमां एक पण रुद्धि जे माणस न पाम्यो, तेना मनुष्यजवने धिक्कार थाल. जे जीवो प्रथम शुच परिणामथी धर्मकृत्यनो आरंज करे, पण पाठलथी शुच परिणाम उतरी जवाथी परिपूर्ण धर्म करे नहीं, ते जीवो परजवे आपदा सहित संपदा पामे. आ रीते कोइ जीवने पापानुबंधि पुण्यना उदयथी आलोकमां दुःख कष्ट जाणवुं नथी. तो पण तेने आवता जवमां परिणामे निश्चयथी पापकर्मनुं फल मलवानुं एमां संशय नथी. कहुं ठे के— इत्य संपादन करवानी बहु इच्छाथी अंध थएलो माणस पापकर्म करीने जे कांइ इत्य प्रमुख पामे, ते इत्य प्रमुख वस्तु मांसमां परोवेला लोढाना कांटानी पेठे

ते माणसनी नाश कस्या वगर पचती नथी. माटे जेथी स्वामिद्रोह थाय एवां दाणचोरी प्रमुख अकार्य सर्वथा वर्जवां. कारण के, तेथी आ-लोके तथा परलोके अनर्थ उत्पन्न थाय ठे. जेथी कोइने स्वल्प मात्र पण ताप उत्पन्न थतो होय, ते व्यवहार तथा घर, हाट कराववां, तथा लेवां तथा तेमां रहेवा प्रमुख सर्व वर्जवुं. कारण के, कोइने ताप उत्पन्न करवाथी पोतानी सुखादि रुद्धि वधती नथी. कळुं ठे के—जे लोको मूर्खताथी मि-त्रने, कपटथी धर्मने, सुखथी विद्याने अने क्रूरपणाथी स्त्रीने वश करवा तथा परने ताप उपजावी पोते सुखी अवा इच्छता होय, ते मूर्ख जाणवा.

विवेकी पुरुषे जेम लोको आपणा, उपर प्रीति करे, तेम पोते वर्तवुं. कळुं ठे के—इंद्रियो जीतवाथी विनय गुण उत्पन्न थाय ठे. विनयथी घणा सज्जुणोनी प्राप्ति थाय ठे. घणा सज्जुणोथी लोकोना मनमां प्रीति उत्पन्न थाय ठे, अने लोकोना अनुरागथी सर्व संपत्ति उत्पन्न थाय ठे. विवेकी पुरुषे पोताना धननी हानि, वृद्धि अथवा करेलो संग्रह प्रमुख वात कोइ-नी आगल प्रगट न करवी. कळुं ठे के—जाण पुरुषे स्त्री, आहार, पुण्य, धन, गुण, डुराचार, मर्म अने मंत्र ए आठ पोतानी वस्तु गुप्त राखवी. कोइ अजाण माणस उपर कहेली आठ वस्तुनुं स्वरूप पूठे तो, असत्य न बोलवुं; पण एम कहेवुं के, “ एवा प्रश्ननुं शुं प्रयोजन ? ” इत्यादि प्रत्युत्तर चाषासमितिथी आपवो. राजा, गुरु विगेरे म्होटा पुरुषो उपर कहेली आठ वस्तु पूठे तो, परमार्थथी जे वस्तु जेवी होय, तेवी कही देवी. कळुं ठे के— मित्रोनी साथे सत्य वचन बोलवुं, स्त्रीनी साथे मधुर वचन बोलवुं, शत्रुनी साथे असत्य पण मधुर वचन बोलवुं, अने पोताना स्वामीनी साथे तेने अनुकूल पडे एवुं सत्य वचन बोलवुं. सत्य वचन ए एक माणसने म्होटे आधार ठे. कारण के, सत्य वचनथीज विश्वास प्रमुख उत्पन्न थाय ठे. आ विषय उपर एक दृष्टांत संजलाय ठे, ते आ रीते:—

दिह्वी नगरीमां एक महणसिंह नामे वणिक रहतो हतो. तेनी सत्य-वादीपणानी कीर्ति सर्वत्र प्रसरी रही हती. वादशाहे एक दिवसे महण-सिंहनी परीक्षा करवाने अर्थे तेने पूब्युं के, “ त्हारी पासे केटळुं धन ठे ? ” त्यारे महणसिंहे कळुं के, “ हुं चोपडामां लेख जोइने पठी कहीश. ” एम कही महणसिंहे सर्व लेख सम्यक् प्रकारे जोई वादशाहने यथार्थ

कह्युं के, “ म्हारी पासे आशरे चोराशी लाख टंक हशे. ” “ में थोडुं धन सांजव्युं हतुं, अने एणे तो बहु कह्युं. ” एम विचार करी बादशाह घणो प्रसन्न थयो, अने तेणे महणसिंहने पोतानो चंकारी कस्यो.

तेमज खंजात नगरमां प्राणांत संकट आवे तो पण सत्य वचनने न ठोडे एवो श्रीजगच्चंद्रसूरीनो शिष्य चीम नामे सोनी रहेतो हतो. एक समये शस्त्रधारी यवनोए श्रीमद्विनाथजीना मंदिरमां चीमने पकडी वं-दीखानामां राख्यो. त्यारे चीमना पुत्रोए पोताना पिताजीने ठोडाववाने माटे चार हजार खोटा टंकनुं ते लोकोने जेटणुं कस्युं. यवनोए ते टंक-नी परीक्षा चीम पासे करावी. त्यारे चीमे यथार्थ हतुं ते कस्युं. तेथी प्रसन्न थइ तेमणे चीमने ठोडी दीधो, अने तेना पुत्रोने तेज वखते मा-री नांख्या. तेमने अग्निदाह दीधा पठी यवनोए चोजन कस्युं. वचन आपवाथी तेमना सरण दिवसे एमना निमित्तथी हजी पण त्यां श्रीमद्वि-नाथजीनी महापूजा प्रमुख थाय ठे.

विवेकी पुरुषे संकट समय आवे साहाय्य भले ते माटे एवो एक मित्र करवो के, जे धर्मथी, धनथी, प्रतिष्ठथी तथा वीजा एवाज सजुणोथी आपणी वरावरीनो, बुद्धिशाली तथा निलोंची होय. रघुकाव्यमां कस्युं ठे के— राजाना मित्र तदन शक्ति विनाना होय तो प्रसंग आवे राजा उपर उपकार करी न शके. तथा तेना मित्र राजाथी वधारे शक्तिमान् होय तो ते राजानी साथे स्पर्धाथी वैर प्रमुख करे. माटे राजाना मित्र मध्यम शक्तिना धारण करनारा जोइए. वीजा एक स्थलने विषे पण कस्युं ठे के—आवेली आपदाने दूर करनार मित्र, माणसने एवी अवस्थामां सहाय्य करे ठे के, जे अवस्थामां माणसनो सगो जाई, प्रत्यक्ष पिता अथवा वीजा स्वजन पण तेनी पासे उजा रही न शके. हे लक्ष्मण! आपणा करतां म्होटा समर्थनी साथे प्रीति राखवी ए मने रुचतुं नथी. कारण के, तेने घेर आपणे जइए. तो आपणो कांइ पण आदर सत्कार थाय नहीं. अने ते जो आपणे घेर आवे तो आपणे शक्ति करतां वधारे धन खरचीने तेनी परोणागत करवी पडे. एवी रीते आ वात युक्तिवादी ठे खरी, तो पण कोइ प्रकारे जो म्होटानी साथे प्रीति थाय तो तेथी वीजाथी न सधाय एवां आपणां कार्यों वनी शके ठे, तथा वीजा पण कंठलाक लाज थाय ठे. कस्युं ठे के—

आपणपें प्रभु होइए, के प्रभु कीजे हठ ॥

कज्ज करेवा माणुसह, अवरो मग्ग न अठ ॥ १ ॥

म्होटा पुरुषे हलका माणसनी साथे पण मैत्री करवी, कारण के, म्होटा पुरुष उपर कोइ प्रसंग आवे हलको माणस पण साहाय्य करी शके ठे. पंचोपाख्यानमां कहुं ठे के— बलवान् अने दुर्बल एवा बन्ने प्रकारना मित्रो करवा. जुउं, अठ्ठीनी अंदर बंधनमां पडेला हाथीना टोलाने उंदरडे ठोडाव्युं. छुद्र जीवथी थइ शके एवां कामो सर्वे म्होटा लोको एकत्र थाय, तो पण तेमनाथी ते थइ शके नहीं. सोयनुं कार्य सोयज करी शके, पण ते खड्ग प्रमुख शस्त्रोथी थाय नहीं. तृणनुं कार्य तृणज करी शके, पण ते हस्ति प्रमुखथी थाय नहीं. तेज कहुं ठे के— तृण, धान्य, मीठुं, अग्नि, जल, काजल, ठाण, माटी, पत्थर, रक्षा, लोडुं, सोय, औषधीचूर्ण अने कूची इत्यादि वस्तुउं पोतानुं कार्य पोतेज करी शके, पण बीजी वस्तुथी थाय नहीं. दुर्जननी साथे पण वचननी सरलता प्रमुख दाक्षिण्यता राखवी. कहुं ठे के— मित्रने शुद्ध मनथी, बांधवोने सन्मानथी, स्त्रीउंने प्रेमथी, सेवकोने दानथी अने बीजा लोकोने दाक्षिण्यताथी वश करवा.

कोइ समये पोतानी कार्यसिद्धिने अर्थे खल पुरुषोने पण अग्रेसर करवा. कहुं ठे के—कोइ स्थले खल पुरुषोने पण अग्रेसर करीने जाण पुरुषे स्वकार्य साधवुं. रसने चाखनारी जिव्हा कलह क्लेश करवामां निपुण एवा दांतोने अग्रेसर करी पोतानुं कार्य साधे ठे. कांटानो संबंध कस्या विना प्राये निर्वाह थतो नथी. जुउं, क्षेत्र, ग्राम, गृह, बगीचा प्रमुख वस्तुनी रक्षा कांटाने स्वाधीनज रही ठे. ज्यां प्रीति होय त्यां द्रव्य संबंध विगेरे राखवोज नहीं. कहुं ठे के—ज्यां मैत्री करवानी इच्छा न होय, त्यां द्रव्य संबंध करवो अने पोतानी प्रतिष्ठानो जंग थाय एवा नयथी ज्यां त्यां उच्चा न रहेवुं. सोमनीतिने विषे पण कहुं ठे के— ज्यां द्रव्य संबंध अने सहवास ए वे वानां होय, त्यां कलह थया विना रहे नहीं. पोताना मित्रने घेर पण कोइ सद्धी राख्या विना थापण मूकवी नहीं. तेमज पोताना मित्रने हाथे द्रव्य मोकलवुं पण नहीं. कारण के, अविश्वास धननुं अने विश्वास अनर्थनुं कारण ठे. कहुं ठे के—विश्वासु तथा अविश्वासु बन्ने

माणसो उपर विश्वास न राखवो. कारण के, विश्वासथी उत्पन्न थएलो जय मूलथी नाश करे ठे. एवो कोण मित्र ठे के, जे गुप्त थापण मूकी होय तो तेनो लोच न करे ? कहुं ठे के—श्रेष्ठी पोताना घरमां कोइनी थापण आवीने पडेत्यारे ते पोताना देवतानी स्तुति करीने कहे के, “जो ए थापणनो स्वामी शीघ्र मरण पामे तो तने मानेदी वस्तु आपीश.” अमे पण कहुं ठे के, धन अनर्थनुं मूल ठे, पण जेम अग्नि विना, तेम ते धन विना गृहस्थनो निर्वाह कोइ पण रीते थाय नहीं. माटे विवेकी पुरुषे धननुं अग्निनी पेठे रक्षण करवुं. आ विषय उपर धनेश्वर श्रेष्ठीनुं दृष्टांत कहे ठे.

धनेश्वर नामे एक श्रेष्ठी हतो, तेणे पोताना घरमांनी सर्व सार वस्तु एकठी करी तेनुं रोकडुं ड्रव्य करी एकेकनुं क्रोडक्रोड सोनैया मूल्य उपजे, एवां आठ रत्न वेचाथी दीधां, अने कोइ न जाणे तेवी रीते पोताना एक मित्रने त्यां थापण मूक्यां. पठी पोते धन संपादन करवाने अर्थे परदेश गयो. त्यां बहु काल रह्या पठी दुर्देवना योगथी उंचिंती शरीरे मांदगी थइ, अने मरण पाम्यो. कहुं ठे के—पुरुष मुचकुंदना फूल सरखा शुद्ध मनमां कांइ जूडुंज चिंतवे ठे, अने दैवयोगथी कांइ जूडुंज थाय ठे. धनेश्वर श्रेष्ठीनो अंतसमय समीप आव्यो, त्यारे पासे स्वजन संवंधी हता तेमणे श्रेष्ठीने ड्रव्य प्रमुखनुं स्वरूप पूब्युं. श्रेष्ठीए कहुं. “ परदेशे उपा- र्जन करेलुं बहु ड्रव्य ठे, तो पण ते ज्यां त्यां विंखरायलुं होवाथी म्हारा पुत्रोथी लेवाय तेम नथी. पण म्हारा एक मित्रनी पासे में आठ रत्न थापण मूक्यां ठे, ते म्हारा स्त्री पुत्रादिकने अपावजो.” एम कही धनेश्वर श्रेष्ठी मरण पाम्यो. पठी स्वजनोए आवी धनेश्वर शेठना पुत्रादिकने ए वात कही, त्यारे तेमणे पोताना पिताना मित्रने विनयथी, प्रेमथी अने बहुमानथी घेर बोलाव्यो. अने अन्नयदानादि अनेक प्रकारनी युक्तिथी रलोनी मागणी करी; तो पण लोचनी मित्रे ते वात मानी नहीं, अने रत्न पण आप्यां नहीं. पठी ते विवाद न्यायसत्तामां गयो. साक्षी, लेख प्रमुख पुरावो नहीं होवाथी राजा मंत्री प्रमुख न्यायाधीशो रलो अपावी शक्या नहीं. आ रीते साक्षी राखीने ड्रव्य औपवा उपर धनेश्वर श्रेष्ठीनुं दृष्टांत कहुं.

माटे कोइने पण साक्षी राखीने ड्रव्य आपवुं. साक्षी राख्यो होय

तो चोरने आपेबुं ड्रव्य पण पाबुं आवे ठे. एउपर एक दृष्टांत कहे ठे.

एक वणिक धनवान् अने बहु धूर्त हतो. परदेश जतां मार्गमां तेने चोरोनी धाड नडी. चोरोए जुहार करीने तेनी पासे ड्रव्य माग्युं. वणिके कहुं. “ साक्षी राखीने आ सर्व ड्रव्य तमे ग्रहण करो अने अवसर आवे पाबुं आपजो, पण मने मारशो नहीं. ” पठी चोरोए “ आ कोइ परदेशी मूर्ख माणस ठे. ” एमधारी एक जंगली काबरचित्र वर्णना विलाडाने साक्षी राखी सर्व ड्रव्य ग्रहण करी वणिकने ठोडी दीधो. ते वणिक अनुक्रमे ते स्थान बराबर ध्यानमां राखीने पाठो पोताने ग्रामे गयो. केटलोक समय गए ठते एक दिवसे ते चोरो वणिकना गामना केटलाक चोरोनी साथे घणी वस्तु लश्ने (वणिकना गाममां) आव्या. ते वणिके चोरोने उलखी पोताना ड्रव्यनी मागणी करी; कलह थयो, ठेवट ते वात राजद्वारे चढी. न्यायाधीशोए वणिकने पूब्युं. “ ड्रव्य आप्युं ते समये कोइ साक्षी हतुं ? ” वणिके पांजरामां राखेला एक काला विलाडाने आगल मूकीने कहुं. “ आम्हारो साक्षी ठे. ” चोरोए कहुं. “ त्हारो केवो साक्षी ठे ? ते देखाड. ” वणिके देखाड्यो, त्यारे चोरोए कहुं. “ ते आ नथी. ते काबरचित्र वर्णनो हतो, अने आ तो कालो ठे. ” आ रीते पोताने मुखेज चोरोए कबूल कहुं, त्यारे न्यायाधीशोए तेमनी पासेथी वणिकने तेनुं सर्व धन पाबुं अर्पाव्युं. ए प्रकारे साक्षी राखवा उपर दृष्टांत कहुं.

माटे थापण मूकवी, तथा लेवी होय तो गुप्त मूकवी नहीं, तेम लेवी पण नहीं. पण स्वजनोने साक्षी राखीनेज मूकवी तथा लेवी. धणीनी सम्मति विना थापण हलाववी चलाववी पण नहीं. तो पठी वापरवानी तो वातज शी ? कदाचित् थापण मूकनार माणस परदेशे मरण पामे, तो ते थापण तेना पुत्रोने आपवी. तेने पुत्र प्रमुख न होय तो सर्व संघना समक्ष ते धर्मस्थाने वापरवी. उधार थापण प्रमुखनी नौध तेज वखते करवामां, लेशमात्र पण प्रमाद न करवो. कहुं ठे के-गांठ मां ड्रव्य रखवामां, वस्तुनी परीक्षा करवामां, गणवामां, गुप्त राखवामां, खरच करवामां अने नामुं राखवामां जे माणस आलस्य करे, ते शीघ्र विनाश पामे ठे. पाठलथी माणसना ध्यानमां सर्व वात रहेती नथी, बहु

चूली जवाय ठे, अने चूली जवाथी वृथा कर्मबंध प्रमुख दोष माथे आवे ठे. पोताना निर्वाहने अर्थे चंद्रमा जेम रविने अनुसरे ठे, तेम राजा तथा मंत्री प्रमुखोने अनुसरवुं. नहीं तो वखते वखते पराजव प्रमुख थवानो संजव ठे. कहुं ठे के—राह्या पुरुषो पोताना मित्रजन उपर उपकार करवाने अर्थे तथा शत्रुजननो नाश करवाने अर्थे राजाना आश्रयने वांठे ठे, पण पोताना उदरपोषणने अर्थे नहीं. कारण के, राजाना आश्रय विना कोण पोतानुं उदरपोषण करतुं नथी? घणा करे ठे. वस्तुपाल मंत्री, पेशडश्रेष्ठी प्रमुख लोकोण पण राजाना आश्रयथी जिनमंदिर प्रमुख अनेक पुण्यकृत्य कस्यां ठे.

हशे, विवेकी पुरुषे द्यूत (जुगार), धातुर्वाद (किमिया) प्रमुख व्यसनो नो दूरथीज त्याग करवो. कहुं ठे के—दैवनो कोप थाय त्यारेज द्यूत, धातुर्वाद, अंजनसिद्धि, रसायन अने यक्षिणीनी गुफामां प्रवेश एटला वानां करवानी बुद्धि थाय. तेमज सहज काममां जेम तेम सोगन प्रमुख पण न खावा, अने तेमां पण विशेषे करीने देव, गुरु, ज्ञान प्रमुखना तो नज खावा. कहुं ठे के—जे मूढ पुरुष चैत्य (देव) ना साचा अथवा जूठा सम खाय, ते बोधिवीज वमे, अने अनंतसं-सारी थाय. जाण पुरुषे कोशना जामीन थवा प्रमुख संकटमां न पडवुं. कार्पासिके कहुं ठे के— दरिद्रीने वे स्त्रीज, मार्गमां क्षेत्र, वे प्रकारनी खेती, जामीनपणुं अने साहीपणुं ए पांच अनर्थ माणसोए पोते उत्पन्न करेलां होय ठे. तेमज विवेकी पुरुषे वनतां सुधी जे गाममां पोतानुं वसति स्थान होय तेज गाममां व्यापार प्रमुख करवो. तेथी पोताना कुटुंबना माणसोनो वियोग थतो नथी, घरनां तथा धर्मनां कामो यथा-स्थित थाय ठे. इत्यादिक गुण पोताना गाममांज व्यापार प्रमुख करवामां ठे. पोताना गाममां निर्वाह न थतो होय तो, पोताना देशमां व्यापार प्रमुख करवो, पण परदेशे न जवुं. पोताना देशमां व्यापार करवाथी शीघ्र तथा वारे वारे पोताने गामे जवाय ठे, तथा घरनां कामो विगेरे पण जोवाय ठे. कोण दरिद्री माणस पोताता गाममां अथवा देशमां निर्वाह थवानो संजव ठतां परदेशे जवानो क्लेश माथे व्हे? कहुं ठे के— हे अर्जुन ! दरिद्री, रोगी, मूर्ख. मुस्ताफर अने नित्य संवा करनारो ए पांच जणा जीवता ठतां पण मरण पाण्या समान ठे, एस शक्तमां संज-

लाय ठे. हवे जो परदेश गया विना निर्वाह न चालतो होय, तेथी परदेशमां व्यापार करवो पडे, तो पोते व्यापार न करवो, तथा पुत्रादिक पासे पण न कराववो. परंतु सम्यक् प्रकारे परीक्षा करवाथी विश्वासपात्र थएला मुनमो पासे व्यापार चलाववो. जो कोइ समये पोताने परदेशे जवुं पडे, तो सारा शकुन प्रमुख जोई तथा गुरुवंदन प्रमुख मांगलिक करी ज्ञाग्यशास्त्री पुरुषोनी साथेज जवुं. जतां साथे पोतानी ज्ञातिना केटलाएक उलखीता लोको पण लेवा, अने मार्गमां निद्रादि प्रमाद लेशमात्र पण न करवो. तथा घणा यत्नथी जवुं. परदेशमां व्यापार करवो पडे, अथवा रद्देवुं पडे तो पण आ रीतेज करवुं. कारण के, एक ज्ञाग्यशास्त्री साथे होय तो सर्व लोकोनुं विघ्न टले ठे. आ विषय उपर दृष्टांत ठे, ते आ रीते:-

एकवीस माणसो वर्षाकालमां कोइ ग्रामे जता हता. ते संध्या समये एक मंदिरे उतख्या. त्यां वारे वारे विजली मंदिरना द्वार सुधी आवीने जाय. ते सर्वे जणाए मनमां जय थवाथी कळुं के, “आपणामां कोइ अजागी पुरुष ठे, माटे एकेक जणाए मंदिरने फरती प्रदक्षिणा दइने पावुं अहिंज आववुं.” तेम करतां वीस जणाए अनुक्रमे प्रदक्षिणा दइ मंदिरमां पाठो प्रवेश कख्यो. एकवीशमो पुरुष बहार नीकलतो नहोतो. तेने वीश जणाए बलात्कारथी खेंचीने बहार काढ्यो. त्यारे वीस जणा उपर वीजली पडी. तेजमां एकज ज्ञाग्यशास्त्री हतो. आ रीते ज्ञाग्यवान् पुरुषनी साथे जवा उपर दृष्टांत कळुं.

माटे ज्ञाग्यशास्त्री पुरुषोना साथमां तेमनी संघाथे जवुं, तथा जे कांइ लेण देण होय, अथवा निधि प्रमुख राख्यो होय तो, ते सर्व पिता, ज्ञाइ अथवा पुत्र प्रमुखने नित्य जणाववुंवो, तेमां पण परगाम जती वखते तो अवश्य जणाववुंज. तेम न करे तो, दुर्दैवना योगथी जो कदाचित् परगामे अथवा मार्गमां पोते मरण पामे तो धन उतां पिता, ज्ञाई, पुत्र विगेरेने वृथा दुःख जोगववुं पडे.

विवेकी हिरुपे परगाम जती वखते धनादिकनी यथायोग्य चिंता करवाने अर्थे कुटुंबना सर्वे लोकोने सारी शिखामण देवी, तथा बहुमानथी सर्वे खजनांनी साथे वार्ता करी गमन करवुं. कळुं ठे के- जेने जगत्मां

जीववानी इष्टा होय, ते माणसे पूज्य पुरुषोनुं अपमान करी, पोतानी स्त्रीने कट्टु वचन कही, कोशने ताडना करी तथा बालकने रोवरावी परगामे गमन न करवुं. परगाम जवानो विचार करतां जो पासे कांइ पर्व अथवा उत्सव प्रमुख आव्यो होय तो ते करीने जवुं. कहुं ठे के- उत्सव, जोजन, म्होडुं पर्व तथा बीजां पण सर्व मंगल कार्यनी उपेक्षा करीने तथा जन्मनां अने मरणनां मली वै प्रकारनां सूतक होय तो अने पोतानी स्त्री रजस्वला होय तो परगामे गमन न करवुं. एमज बीजी वातो नो पण शास्त्रना अनुसारथी विचार करवो. तेज कहुं ठे के-दूधनुं चक्षण, स्त्रीसंजोग, स्नान, पोतानी स्त्रीने ताडना, वमन तथा निष्ठीवन (थूंकवुं) एटलां वानां करीने तथा आक्रोश वचन सांजलीने परगामे न जवुं. हजामत करावीने, नेत्रमांथी आंसु गाळीने तथा सारा शकुन थता न होय तो परगामे न जवुं. पोताना स्थानकथी कांइ कार्यने अर्थे बहार जतां जे जागनी नाडी वहेती होय, ते बाजुनो पग आगल मूकवो. तेम करवार्थी माणसना वांठित कार्यनी सिद्धि थाय ठे. जाण पुरुषे मार्गे जतां सामा आवेला रोगी, वृद्ध, ब्राह्मण, अंध, गाय, पूज्य पुरुष, राजा, गर्जिणी स्त्री अने माथे चार होवार्थी नमी गएलो माणस एटला लोकोने प्रथम मार्ग आपीने पठी पोते जवुं. पक अथवा अपक धान्य, पूजवा योग्य मंत्रनुं मंरुल, नांखी दीधेलुं उवटणुं, स्नाननुं उदक, रुधिर अने मडडुं एटलां वानां उल्लंघनीने गमन न करवुं. थूंक, श्लेष्म, विष्टा, मूत्र, प्रज्वलित अग्नि, सर्प, माणस अने आयुध एटलां वानां बुद्धिशाली पुरुषे कोइ काले पण उल्लंघन न करवां. विवेकी पुरुषे नदीना कांठा सूधी, गायो वांधवाना स्थानक सुधी, वड प्रमुख वृद्ध, तलाव, सरोवर, कूवा, आराम विगेरे आवे त्यां सुधी पोताना वंधुने बलाववा जवुं.

कल्याणना अर्थी पुरुषे रात्रिने समये वृद्धने तले रहेवुं नहीं. उत्सव तथा सूतक समाप्त थया पहेलां कोइ दूर प्रदेशे गमन करवुं नहीं. जाण पुरुषे एकला अजाण्या माणसोनी साथे अथवा दासनी साथे गमन न करवुं. तथा मध्यान्ह समये अथवा मध्य रात्रिण पण मार्गे गमन न करवुं. क्रूर पुरुष, रखवाल, चाडीया, शिल्पी लोक अने अयोग्य मित्र एटलानी साथे घणी वार्ता न करवी. तथा अकाले एमनी साथे क्यांच पण

गमन न करवुं. लक्ष्मीनी इष्टा करनार माणसे मार्गमां गमे एटलो थाक लागे तो पण पाडा, गर्दज अने गाय एमनी उपर बेसवुं नहीं. माणसे मार्गे जतां हस्तिथी एक हजार, गाडाथी पांच, तथा शिंगडावाला पशुथी अने अश्वथी दश हाथने ठेठे गमन करवुं. बुद्धिशाली पुरुषे चातुं लीधा विना मार्गे गमन न करवुं, मुकाम कस्यो होय त्यां घणी निद्रा न लेवी, तथा साथे आवनारा लोको उपर विश्वास न राखवो. शेंकडो कार्य होय तो पण क्यांय एकला न जवुं. जूठ एक कर्कट सरखा कुड्र जीवे ब्राह्मणनी रक्षा करी. एकला माणसे कोइ पण माणसने घेर गमन न करवुं. कोइना घरमां आडेमार्गे पण प्रवेश न करवो.

बुद्धिमान् पुरुषे जीर्ण नावमां न बेसवुं, एकलाए नदीमां प्रवेश न करवो अने सगा चाइनी साथे मार्गे जवुं नहीं. विवेकी पुरुषे पोतानी पासे साधन न होय तो जलना तथा स्थलना विषम प्रदेश, घोर अटवी तथा जंडुं जल एटलां वानानुं उल्लंघन न करवुं. जेमां घणा खरा लोको क्रोधी, सुखना अजिजाषी अने कृपण होय, ते समुदाय पोतानो स्वार्थ खोइ बेसे ठे. जेमांना सर्वे लोको नायकपणुं धरावे ठे, सर्वे पोताने पंक्ति माने ठे, अने म्होटाइ इठे ठे, ते समुदाय खराब अवस्थामां आवी पडे ठे. ज्यां वंदीवानोने तथा फांशीनी शिक्षा पामेला लोकोने राखता होय, ज्यां द्यूत चालतुं होय, ज्यां पोतानो अनादर थतो होय त्यां तथा कोइना खजानामां अने अंतःपुरमां गमन न करवुं. जाण पुरुषे दुगंठा उत्पन्न करनार स्थल, स्मशान, शून्य स्थान, चउदुं, फोतरां तथा ज्यां सूकुं घास घणुं पथरायलुं होय, ज्यां प्रवेश करतां घणुं दुःख थाय, तथा ज्यां कचरो नंखातो होय एवुं स्थानक, खारी जूमि, वृद्धनो अग्रजाग, पर्वतनी टूंक, नदीनो तथा कूवानो कांठो अने ज्यां जस्म, कोयला, बाल अने माथानी खोपरीउं पडेली होय एटला स्थानके घणी वार उजा न रहेवुं. घणो परिश्रम थाय तो पण जे समये जे कृत्य करवानुं होय, ते न मूकवुं. क्लेशने वश थएलो पुरुष पुरुषार्थना फल रूप धर्म, अर्थ अने काम ए त्रीणने पामतो नथी.

माणस ठेक आरुंवर रहित होय तो तेनो ज्यां त्यां अनादर थाय

ठे, माटे बुद्धिशास्त्री पुरुषे कोइ पण स्थले विशेष आरंवर ठोडवो नहीं. विवेकी पुरुषे परदेश गया पठी पोतानी योग्यता माफक सर्वांगे विशेष आरंवर तथा स्वधर्मने विषे परिपूर्ण निष्ठा राखवी. कारण के, तेम करवाथीज म्होटाई, बहुमान तथा धारेला कार्यनी सिद्धि प्रमुख थवानो संभव ठे. परदेशे बहु लाज आय तो पूण घणा काल सुधी न रहेवुं. कारण के, तेम करवाथी गृहकार्यनी अवस्था प्रमुख दोष उत्पन्न थाय ठे. काष्ठश्रेष्ठ्यादिकनी पेठे लेवा वेचवा प्रमुख कार्यना आरंजमां, विघ्ननो नाश अने इच्छित लाज प्रमुख कार्य सिद्ध थवाने अर्थे पंच परमेष्ठीनुं स्मरण करवुं, गौतमादिकनुं नाम उच्चारवुं, तथा केटलीएक वस्तु देवना, गुरुना अने ज्ञान प्रमुखना उपयोगमां आवे एवी रीते राखवी. कारण के, धर्मनी प्रधानता राखवाथीज सर्व कार्य सफल थाय ठे. धननुं उपार्जन करवाने अर्थे जेने आरंज समारंज करवो पडे, ते आवके सात क्षेत्रमां धन वापरवाना तथा बीजा एवाज धर्मकृत्यना नित्य म्होटा मनोरथ करवा. कह्युं ठे के— विचारवान पुरुषे नित्य म्होटा म्होटा मनोरथ करवा. कारण के, पोतानुं जाग्य जेवा मनोरथ होय, ते प्रमाणे कार्यसिद्धि करवामां यत्न करे ठे. धन, काम अने यश ए त्रण वस्तुनी प्राप्तिने अर्थे करेलो यत्न पण वखते निष्फल थाय ठे, परंतु धर्मकृत्य करवानो केवल मनमां करेलो संकल्प पण निष्फल जतो नथी.

लाज थाय त्यारे पूर्वे करेला मनोरथ लाजना अनुसारथी सफल करवा. कह्युं ठे के— उद्यमनुं फल लक्ष्मी ठे, अने लक्ष्मीनुं फल सुपात्रे दान देवुं ए ठे. माटे जो सुपात्रे दान न करे, तो उद्यम अने लक्ष्मी वन्ने दुर्गतिनां कारण थाय ठे. सुपात्रे दान दे, तोज पोते उपार्जन करेली लक्ष्मी ते धर्मनी श्रद्धि कहेवाय, नहीं तो पापनी श्रद्धि कहेवाय. कह्युं ठे के— श्रद्धि त्रण प्रकारनी ठे. एक धर्म श्रद्धि, बीजी जोग श्रद्धि, अने बीजी पाप श्रद्धि तेमां जे धर्मकृत्यने विषे वपराय ठे, ते धर्म श्रद्धि, जे शरीर सुखने अर्थे वपराय ते जोग श्रद्धि अने जे दानना तथा जोगना काममां आवती नथी ते अनर्थ उत्पन्न करनारी पाप श्रद्धि कहेवाय ठे. पूर्वजवे करेला पापकर्मथी अथवा जात्रि पापथी पाप श्रद्धि पमाय ठे. आ विषय उपर दृष्टांत सांज्यो.

वसंतपुर नगरमां एक ब्राह्मण, एक क्षत्रिय, एक वणिक्र अने एक सोनी, ए चार जणा मित्र होता. तेउं ड्रव्य उपार्जन करवाने अर्थे साथे परदेश जवा नीकल्या. रात्रिए एक उद्यानमां रह्या. त्यां वृक्षानी शाखाए लटकतो एक सुवर्णपुरुष तेमणे दीगो. चारमांथी एक जणे कळुं. “ ड्रव्य ठे. ” सुवर्णपुरुषे कळुं, “ ड्रव्य अनर्थ आपनारो ठे. ” ते सांज-ली सर्वे जणाए जयथी सुवर्णपुरुषने तज्यो; पण सोनीए सुवर्णपुरुषने कळुं. “ नीचे पड. ” त्यारे सुवर्णपुरुष नीचे पड्यो. पठी सोनीए तेनी एक आंगली कापी लीधी, अने बाकी सर्व सुवर्णपुरुषने एक खाडामां फेंक्यो. ते सर्वेए दीगो. पठी ते चार जणामांथी बे जणा जोजन लाववाने अर्थे गाममां गया, अने बे जणा बहार रह्या. गाममां गएला बे जणा बहार रहेलाने मारवाने अर्थे विष मिश्रित अन्न लाव्या. बहार रहेला बे जणा ए गाममांथी आवता बे जणाने खड्ग प्रहारथी मारी नांखी पोते विष-मिश्रित अन्न जक्षण कळुं. आ रीते चारे जणा मरण पास्या. ए पाप-रुद्धि उपर दृष्टांत कळुं.

माटे प्रतिदिन देवपूजा, अन्नदान प्रमुख पुण्य तथा अवसर आवे संघपूजा, साधर्मिवात्सल्य प्रमुख अवसर पुण्य करीने पोतानी लक्ष्मी धर्मकृत्ये लगाडवी. साधर्मिवात्सल्य प्रमुख अवसर पुण्यो घणा ड्रव्यनो व्यय करवाथी थाय ठे, अने तेथी ते श्रेष्ठ पण कहेवाय ठे. अने दररोज थतां पुण्यो न्हानां कहेवाय ठे. ए वात सत्य ठे, तो पण दररोजनां पुण्यो नित्य करता रहीए तो तेथी पण म्होडुं फल उत्पन्न थाय ठे. माटे दररोजनां पुण्य करीनेज अवसर पुण्य करवां ए उचित ठे. धन अटप होय, तथा बीजां एवांज कारण होय तो पण धर्मकृत्य करवामां विलंबादिक न करवो. कळुं ठे के— अटप धन होय तो अटपमांथी अटप पण आपवुं, परंतु म्होटा उदयनी अपेक्षा न राखवी. इहा माफक दान आपवानी शक्ति क्यारे कोने मलवानी ? आवती काले करवा धारेळुं धर्मकार्य आजज करवुं. पाठले पहोरे करवा धारेळुं धर्मकार्य वपोर पहेलांज करवुं. कारण के, मृत्यु आवशे त्यारे एम नहीं विचार करे के, “ एणे पोतानुं कर्तव्य केटळुं कळुं ठे, अने केटळुं बाकी राखुं ठे ? ” ड्रव्य उपार्जन करवानो पण यथायोग्य उद्यम प्रतिदिन करवो. कळुं ठे के— वणिक्र, वैश्या, कवि,

चट्ट, चोर, ठगवाज, ब्राह्मण, एटला लोको जे दिवसे कांइ नवो लाज न थाय ते दिवस निष्फल माने ठे. अल्प लक्ष्मीनी प्राप्ति थवाथी उद्यम ठोडी न देवो. माघ कविए कछुं ठे के— जे पुरुष अल्प संपत्तिना लाज-थी पोताने सारी स्थिति पामेलो माने, तेनुं देव पण पोतानुं कर्तव्य कछुं एम जाणी तेनी संपत्ति वधारतुं लक्ष्मी. एम मने लागे ठे. अति लोच पण न करवो. लोकमां पण कछुं ठे के— अति लोच न करवो. तथा लोचनो समूल त्याग पण न करवो. अति लोचने वश थएलो सागरश्रेष्ठी समुद्रमां बूडीने मरण पाम्यो.

हह विनानी इहा जेटलुं धन कोइने पण मलवानो संचव नथी. रांक पुरुष चक्रवर्तिपणुं विगेरे उच्चपदनी इहा करे, तो पण ते तेने कोइ समये प्राप्त थवानुं नथी. चोजन, वस्त्र, प्रमुख तो इहा माफक मली शके. कछुं ठे के— इहा माफक फल मेलवनार पुरुषे पोतानी योग्यता माफक इहा करवी. लोकमां पण परिमित (प्रमाणवादी) वस्तु मागे तो मले ठे, अने अपरिमित (प्रमाण विनानी) मागे तो मलती नथी. माटे पोताना जाग्य प्रमुखना अनुसारथीज इहा राखवी. जे साणस पोतानी योग्यता करतां अधिकने अधिकज इहा कस्या करे, तेने इच्छित वस्तुनो लाज न थवाथी हमेशां दुःखीज रहैवुं पडे ठे. नवाणुं लाख टंकनो अधिपति ठतां क्रोडपति थवाने अर्थे अहोनिश घणो क्लेश चोगवनार धनश्रेष्ठीनां तथा एवांज वीजां दृष्टांत अहिं जाणयां. कछुं ठे के— साणसोना मनोरथ जेम जेम पूर्ण थता जाय, तेम तेम तेनुं मन विशेष लाजने अर्थे दुःखी थतुं जाय ठे. जे साणस आशानो दास थयो, ते त्रणे जगत्नो दास समजवो अने जेणे आशाने पोतानी दासी करी, तेणे त्रणे जगत्ने पोताना दास कस्या.

गृहस्थ पुरुषे धर्म, अर्थ अने काम ए त्रणेनुं एक वीजाने बाधा न थाय तेवी रीते सेवन करवुं. कछुं ठे के— धर्म, अर्थ (उच्च) अने काम (विषयसुख) ए त्रण पुरुषार्थ लोकमां बखणाच ठे. काल्या पुरुषो अत्रसर जोइ त्रणेनुं सेवन करे ठे. तेमां जंगली हाथीनी पठे धर्मनो अने अर्थनो त्याग करीने क्षणिक विषयसुखथी लुब्ध थएलो कयां माणस आपदामां नथी पडतो ? अर्थात् सर्वे पडे ठे. जे माणस विषयसुखने

विषे घणी आसक्ति राखे ठे, तेना धननी, धर्मनी अने शरीरनी पण हानि थाय ठे. धर्मने अने कामने ठोडी दइने उपार्जन करेलुं धन पारका लोको जोगवे ठे, अने उपार्जन करनार पोते हाथीने मारनार सिंहनी पेठे मात्र पापनो धणी थाय ठे. अर्थ अने काम ठोडीने एकला धर्मनीज सेवा करवी ए तो साधु मुनिराजनो धर्म ठे. गृहस्थनो नथी. गृहस्थे पण धर्मने बाधा उपजावीने अर्थनु तथा कामनुं सेवन न करवुं. कारण के, बीजजोजी (वाववाने अर्थे राखेला दाणा जक्षण करनार) कणवीनी पेठे अधार्मिक पुरुषनुं परिणामे कांइ पण कढ्याण थतुं नथी. सोमनीतिमां पण कह्युं ठे के— जे माणस परलोकना सुखने बाधा न आवे, तेवी रीते आलोकनुं सुख जोगवे, तेज सुखी कहेवाय. तेमज अर्थने बाधा उपजावीने धर्मनुं तथा कामनुं सेवन करनारने माथे घणुं देवुं थाय, अने कामने बाधा उपजावीने धर्मनुं अने अर्थनुं सेवन करनारने संसारीसुखनो लाज न थाय. आ रीते क्षणिक विषयसुखने विषे आसक्त थएला, मूलजोजी (मूलने खाइ जनार) अने कृपण ए त्रणे पुरुषना धर्म, अर्थ तथा कामने बाधा उत्पन्न थाय ठे.

जे माणस कांइ पण संग्रह न करतां जेटलुं धन मले, तेटलुं विषयसुखने अर्थेज खरचे, ते क्षणिक विषयसुखने विषे आसक्त कहेवाय. जे माणस पोताना बाप दादानुं उपार्जन करेलुं द्रव्य अन्यायथी जक्षण करे, ते बीजजोजी कहेवाय, अने जे माणस पोताना जीवने, कुटुंबने तथा सेवक वर्गने दुःख दइने द्रव्यनो संग्रह करे, पण योग्य जेटलुं खरचवुं जोइए तेटलुं पण न खरचे, ते कृपण कहेवाय. तेमां क्षणिक विषयसुखने विषे आसक्त थएला अने मूलजोजी (मूलने खाइ जनार) ए वझे जणानुं द्रव्य नाश पामे ठे, तेथी तेमनाथी धर्म अने काम सचवातां नथी. माटे ए वझे जणानुं कढ्याण थतुं नथी. हवे कृपणे करेलो द्रव्यनो संग्रह पारको कहेवाय ठे. राजा चाइयात, चूमि, चोर प्रमुख लोको कृपणना धनना धणी थाय ठे, तेथी तेनुं धन धर्मना अथवा कामनी उपयोगमां आवतुं नथी. कह्युं ठे के— जे धनने चाइयात इठे, चोर लूटे, कांई ठलजेद करी राजाउं हरण करे, क्षणमात्रमां थग्नि जस्म करी नांखे, जल सूवावे, चूमिमां दाख्युं होय तो यक्ष हरण

करे, पुत्रो दुराचारी होय तो बलात्कारथी खोटे मार्गें उडाडे, ते घणाना ताबामां रहेला धनने धिक्कार थाउं. पोताना पुत्रने लाड लडावनार पति-ने जेम दुराचारिणी स्त्री हसे ठे, तेम मृत्यु शरीरनी रक्षा करनारने अने पृथ्वी धननी रक्षा करनारने हसे ठे. कीडिउंए एकतुं करेलुं धान्य, मधमाखीउंए एकतुं करेलुं मध अने कृष्णणे उपार्जन करेलुं धन ए त्रणे वस्तु पारकाना उपनोगमांज आवे ठे. श्रेष्ठ धर्म, अर्थ अने कामने वाधा उत्पन्न करवी ए वात गृहस्थने उचित नथी. ज्यारे पूर्वकर्मना योगथी तेम थाय, त्यारे उत्तरोत्तरनी वाधा थाय तो पण पूर्व पूर्वतुं रक्षण करवुं. ते आ रीतेः—

कामने वाधा थाय तो पण धर्मनुं अने अर्थनुं रक्षण करवुं. कारण के, धर्म अने अर्थनी सारी रीते रक्षा करी हसे तो काम (विषयसुख) सुखेथी मली शके एम ठे. तेमज अर्थ अने काम ए वन्नेने वाधा थाय तो पण सर्व प्रकारे धर्मनी रक्षा करवी. कारण के, अर्थनुं अने कामनुं मूल धर्म ठे. कछुं ठे के—गमे तो कोपरीमां जिहा मागीने पोतानी आ-जीविका चलावतो होय, तो पण माणस जो पोताना धर्मने वाधा न उपजावे, तो तेणे एम जाणवुं के, “ हुं म्होटो धनवान् तुं.” कारण के, धर्म तेज सत्पुरुषोनुं धन ठे. जे माणस मनुष्यजव पामीने धर्म, अर्थ काम ए त्रणनुं साधन न करे, तेनुं आयुष्य पशुना आयुष्यनी पेठे वृथा जाणवुं. ते त्रणमां पण धर्म श्रेष्ठ गणाय ठे. कारण के, ते विना अर्थ अने काम उत्पन्न थता नथी. द्रव्यनी प्राप्तिना प्रमाणमां उचित खरच करवुं. नीतिशास्त्रमां कछुं ठे के—जेटली द्रव्यनी प्राप्ति होय, तेना एक चतुर्थ जागनो संचय करवो; बीजो चतुर्थ जाग व्यापारमां अथवा व्याजे लगाडवो; त्रीजो चतुर्थ जाग धर्मकृत्यमां तथा पोताना उपनोगमां लगाडवो; अने चौथो चतुर्थ जाग कुटुंबना पोपणने अर्थ खरचवो. केटलाक एम कहे ठे के—प्राप्तिनो अर्थो अथवा ते करतां पण अधिक जाग धर्मकृत्यमां वापरवो, अने वाकी रहेला द्रव्यमां वाकीनां सर्व कायों करवां. कारण के, एक धर्म विना वाकीनां सर्व इहलोकनां दायों तुळ ठे.

केटलाक लोको कहे ठे के—उपर आपलां ये वचनांमां पहेतुं वचन गरीव गृहस्थने तथा बीजुं धनवान् गृहस्थने उद्वेजीने कछुं ठे

एम जाणवुं. तथा जीवित अने लक्ष्मी कोने वद्वज नथी ! पण अवसर आवे सत्पुरुषो ते बन्नेने तणखला करतां पण हलकां गणे ठे. १ यशनो फेलाव करवो होय, २ मित्रता करवी होय, ३ पोतानी प्रिय स्त्रीउने माटे कांइ करवुं होय, ४ पोताना निर्धन बांधवोने सहाय्य करवी होय, ५ धर्मकृत्य करवुं होय, ६ विवाह करवो होय, ७ शत्रुनो दाय करवो होय, अथवा ८ कांइ संकल आव्युं होय, तो माह्या पुरुषो (ए आठ कृत्योमां) धनना खरचनी गणत्री राखता नथी. जे पुरुष एक कां-किणी (पैसानो चोथो चाग) पण खोटे मार्गे जाय तो एक हजार सो-नैया गया एम समजे ठे, तेज पुरुष योग्य अवसर आवे, जो क्रोडो ध-ननुं बूटा हाथथी खरच करे, तो लक्ष्मी तेने कोइ समये पण मूके नहीं. आ विषय उपर एक दृष्टांत ठे ते आ रीते:-

एक श्रेष्ठीना पुत्रनी वहू नवी परणेली हती. तेणे एक दिवसे पो-ताना ससराने दीवामांथी नीचे पडेला तेलना बिंदुवडे पगरखाने चो-पडतां जोयो, अने ते मनमां विचार करवा लागी के, “ म्हारा ससरानी ए कृपणता ठे के घणी करकसर ठे ? ” एवो संशय आव्याथी तेणे सस-रानी परीक्षा करवानुं धाखुं. एक दिवसे “ म्हारुं माथुं डुःखे ठे.” एवा वहानाथी ते सूइ रही, अने घणी घणी राडो पाडवा लागी. ससराए घणा उपाय कस्या, त्यारे तेणे कहुं. “ मने पहेलां पण कोइ कोइ समये एवो दुखावो थतो हतो त्यारे जंचां (खरां) मोतीना चूर्णना लेपथी ते मटतो.” ते सांजली ससराने घणो हर्ष थयो. तेणे तुरत जंचां मोती मंगावी वाटवानी तैयारी करी. एटलामां वहूए सर्व यथार्थ वात कही.

धर्मकृत्यमां खरच करवुं ए एक लक्ष्मीनुं वशीकरण ठे. कारण के, तेम करवाथीज ते स्थिर थाय ठे. कहुं ठे के-दीधाथी धननो नाश थाय ठे, एम तुं कोइ काळे पण समजीश नहीं. जुड, कुवा, बगीचा, गाय विगेरे जेम जेम देता जाय ठे, तेम तेम तेमनी संपदा वृद्धि पामे ठे. आ विषय उपर एक दृष्टांत ठे ते आ रीते:-

विद्यापत्ति नामे एक श्रेष्ठी घणो धनवान् हतो. लक्ष्मीए स्वप्नमां आवी तेने कहुं के, “ हुं आजथी दशमे दिवसे त्हारा घरमांथी नी-कली जवानी तुं.” पठी श्रेष्ठीए पोतानी स्त्रीना कहेवाथी सर्व धन तेज

दिवसे धर्मना सात क्षेत्रोमां वापस्युं, अने ते गुरु पासेथी परिग्रहनुं प्रमाण स्वीकारीने रात्रे सुखे सुइ रह्यो. प्रजात समये जोयुं तो पाहुं घरमां पहेलांती माफक परिपूर्ण धन तेना जोवामां आव्युं. त्यारे फरीथी तेणे सर्व धन धर्मकृत्यमां वापस्युं. एम करतां नव दिवस गया. दशमे दिवसे फरी स्वप्नमां आवी लक्ष्मीए कह्युं के— “ त्वारा पुण्यने लीधे हुं त्वारा घरमांज स्थिर रही बुं. ” लक्ष्मीनुं एहुं चन सांचली विद्यापति श्रेष्ठी परिग्रह परिमाण व्रतनो कदाच जंग थाय, एवा करथी नगर मूकी वहार जइ रह्यो. एटलामां कोइ एक राजा पठवाडे पुत्र न मूकतां मरी गयो हतो, तेनी गादीए योग्य पुरुषने वेसरवाने अर्थे पट्टहस्तीनी शूढमां मंत्री विगेरे लोकोए अत्रिपेक कलश राख्यो हतो. ते हाथीए आवी आ विद्यापति श्रेष्ठीने अत्रिपेक कस्यो. पठी आकाशवाणीना कहेवा प्रमाणे विद्यापतिए राजा तरीके जिनप्रतिमानी स्थापना करी राज्य चलाव्युं, अने अनुक्रमे ते पांचमे जे मोक्ष पाभ्यो.

न्यायथी धननुं उपार्जन करनार साणस उपर कोइ शक राखतुं नथी, पण ज्यां त्यां तेनी प्रशंसा थाय ठे. प्राये तेनी कोइ प्रकारनी हानि थती नथी, अने तेनी सुखसमाधि विगेरे दिवसे दिवसे वृद्धि पामे ठे. माटे धननुं उपार्जन करवुं ते उपर कहेली रीते आलोकमां तथा परलोकमां लाजकारी ठे. कह्युं ठे के— पवित्र पुरुषो पोतानी शुद्ध चालचालगतना वलनी मगरूरी होवार्थी सर्व ठेकाणे धीरजथी वर्ते ठे. पण पापी पुरुषो पोताना कुकर्मथी हणायला होवाने लीधे सर्व ठेकाणे मनमां शंका राखीने वर्ते ठे. आ विषय उपर दृष्टांत ठे ते आ रीते:—

देव अने यश नामे श्रेष्ठी बहु प्रीतिथी साथे फरता हता. कोइ नगरने विषे मार्गमां पडेलुं रत्नजडित कुंमल तेमना दीठामां आव्युं. देवश्रेष्ठी सुश्रावक, पोताना व्रतने दृढ वलगी रहेलो अने परधनने सर्व अनर्थ समान गणनारो होवार्थी पाठो वल्यो. यशश्रेष्ठी पण तेनी साथे पाठो वल्यो. पण “ पडेली वस्तु लेवामां बहु दोष नथी. ” एम विचारी तेणे वृद्धश्रेष्ठीनी (देवश्रेष्ठीनी नजर चूकावीने कुंमल उपाव्युं.) अणे पाहुं मनमां विचास्युं के, “ ए (देवश्रेष्ठी) म्हारो मित्र धन्य ठे. कारण के, एनामां एवी अलौकिक निर्लोचता वसे ठे. तो पण बुक्तिथी हुं एने आ

कुंमलमां जागियो करीश. ” एम विचारी यशश्रेष्ठीए कुंमल ठानुं राख्युं, अने बीजे नगरे जइ ते कुंमलना ड्रव्यथी घणुं करियाणुं खरीद्युं. अनु-क्रमे वन्ने श्रेष्ठी पोताने गामे आव्या. लावेला करियाणानी वहेचण करवानो अवसर आव्यो, त्यारे घणुं करियाणुं जोइ देवश्रेष्ठीए घणा आग्रहथी तेनुं कारण पूब्युं. यशश्रेष्ठीए पण यथार्थ वात हती ते कही. पठी देवश्रेष्ठीए कहुं. “अन्याथी उपार्जन करेलुं ए धन कोइ पण रीते ग्रहण करवा योग्य नथी. कारण के, जेम खाटी कांजी अंदर पडे तो दूधनो नाश आय ठे, तेम ए धन लीधार्थी पोतानुं न्यायथी उपार्जेनुं धन पण एनी साथे अवश्य नाश पामे ठे ” एम कही देवश्रेष्ठीए ते सर्व अधिक करियाणुं हतुं ते जूडुं करी यशश्रेष्ठीने आप्युं. “पोतानी मेले चाट्युं आवेलुं धन कोण मूके ! ” एवा लोचथी यशश्रेष्ठी ते सर्व करियाणुं पोतानी वखारे लइ गयो. तेज दिवसनी रात्रिए चोरोए यशश्रेष्ठीनी वखारे धाड पाडी सर्व करियाणुं लूट्युं. प्रजात कालमां करियाणाना ग्राहक घणा आव्या. तेथी वमणुं तथा तेथी पण वधारे मूल्य मलवाथी देवश्रेष्ठीने बहु लाज थयो. पठी यशश्रेष्ठी पण पस्तावो थवाथी सुश्रावक थयो, अने शुद्ध व्यवहारथी धन उपार्जीने सुख पाम्यो. आ रीते न्यायथी तथा अन्यायथी धम उपार्जन करवा उपर बे मित्रोनी कथा कही.

आ विषय उपर लौकिक शास्त्रमां कहेलुं एक दृष्टांत ठे, ते आ रीते:-
चंपा नगरीमां सोम नामे राज्य हतो. तैणे “सुपर्वने विषे दान आपवा योग्य सारुं ड्रव्य कथुं ? अने दान लेवाने सुपात्र कोण ? ” एवुं मंत्रीने प्रश्न कहुं. मंत्रीए कहुं. “आ नगरमां एक सुपात्र ब्राह्मण ठे, पण न्यायथी उपार्जन करेला शुद्ध ड्रव्यनो योग मलवो सर्वे लोकोने अने विशेषे करी राजाने दुर्लभ ठे. कहुं ठे के- जेम सारा बीजनो अने सारा क्षेत्रनो योग मलवो कठण ठे, तेम शुद्ध मननो दाता अने योग्य गुणने धरावनार पात्र ए वन्नेनो योग मलवो पण दुर्लभ ठे. ते सांचली सोम राजाए पर्व उपर पात्र दान देवाना हेतुथी कोइ न जाणे तेवी हीते वेप वदलीने रात्रिने समये वणिग् लोकोनी डुकाने जइ साधारण वणिक्पुत्रने करवा योग्य काम आठ दिवस सुधी कहुं, अने तेना वदलामां आठ ड्रम्म उपार्जन कख्या. पर्व आवे सर्व ब्राह्मणोने नि-

मंत्रण करी सुपात्र ब्राह्मणने निमंत्रण करवाने अर्थे मंत्रीने मोकळ्यो. मंत्रीए ते ब्राह्मणने बोलावतां तेणे जवाव वाळ्यो के, “जे ब्राह्मण लो-
जथी मोहमां सपडाइने राजा पासेशी दान ले, ते तमिस्रादिक घोर न-
रकमां पडी दुःखी थाय. राजानुं दान मधमां मिश्र करेला जेर सरखुं ठे.
अवसर आवे जले पोताना पुत्रनुं मांसहण करवुं ते श्रेष्ठ, पण राजा
पासेशी दान न लेवुं. चक्री पासेशी दानलेवुं ते दस हिंसा समान, ध्वज
पासेशी लेवुं ते सो हिंसा समान, वेश्या पासेशी लेवुं ते हजार हिंसा स-
मान, अने राजा पासेशी लेवुं ते दश हजार हिंसा समान ठे. एवां स्मृ-
तिनां तथा पुराण विगेरेनां वचनोच्चां राजा पासेशी दान लेवामां दोष
कह्यो ठे. माटे हुं राजदान नहीं लज्जं.” पठी मंत्रीए कह्युं. “राजा पोताना
जुजाबलथी न्यायमार्गे उपार्जन करेलुं सारुं ड्रव्यज तमने आपशे. माटे
ते लेवामां कांइ दोष नथी.” इत्यादि वचनोथी घणुं समजावी मंत्री ते
सुपात्र ब्राह्मणने राजानी पासेलइ गयो. तेथी राजाए घणा हर्षथी ब्राह्म-
णने पोतानुं आसन वेसवा आप्युं, पग धोइ विनयथी तेनी पूजा करी,
अने न्यायथी उपार्जेला आठ ड्रम्म तेने दक्षिणा तरीके कोइ न जोइ
शके एवी रीते तेनी मूठीमां आप्या. वीजा ब्राह्मणो ते जोइ थोडा री-
साया. तेमना मनमां एवो वहेम आव्यो के, “राजाए कांइ सार वस्तु
ठानी, रीते एने आपी.” पठी राजाए सुवर्ण विगेरे आपीने वीजा ब्राह्म-
णोने संतुष्ट कऱ्या. सर्वेनी राजा तरफथी विदायगिरी थई. वीजा सर्वे
ब्राह्मणोनुं राजाए आपेलुं धन कोइनुं ठ मासमां, तो कोइनुं तेथी थोडी
अधिक मुदतमां खूटी गयुं. पण सुपात्र ब्राह्मणने आपेला आठ ड्रम्म
अन्न वस्त्र प्रमुख कार्यमां वापऱ्या, तो पण न्यायथी उपार्जेला तेथी खूट्या
नहीं. पण अक्षय निधिनी पेठे तथा क्षेत्रमां वावेला सारा वीजनी पेठे
लक्ष्मीनी वृद्धिज घणा काल सुधी थती रहीं. आ रीते न्यायार्जित धन
उपर सोम राजानी कथा कही.

१ न्यायथी उपार्जेलुं धन अने सुपात्र दान ए वेना योगथी चउजंगी
(चार चांगा) थाय ठे. तेमां १ न्यायथी उपार्जेलुं धन अने सुपात्र दान
ए वेना योगथी प्रथम चांगो थाय ठे, ए पुण्यानुबंधि पुण्यनुं कारण दो-

वाथी एथी उक्कष्ट देवतापणुं, युगलियापणुं तथा समकित विगेरेनो लाज थाय ठे, अने एवी सामग्रीना लाजथी अंते मोक्ष पण थोडा कालमां प्राप्त थाय ठे. अहिं धनसार्थवाह तथा शालिजद्र विगेरेनुं दृष्टांत जाणवुं.

१ न्यायथी उपार्जेळुं धन पण कुपात्र दान ए वेनो योग थवाथी बीजो चांगो थाय ठे. ए पापानुं धि पुण्यनुं कारण होवाथी एथी कोइ कोइ जवमां विषयसुखनो देखिणो लाज थाय ठे. तो पण अंते तेनुं परिणाम कडवुंज निपजे ठे. अहिं लाख ब्राह्मणोने चोजन आपनार ब्राह्मणनुं दृष्टांत जाणवुं. ते आ रीते:—

एक ब्राह्मणे लाख ब्राह्मणोने चोजन आप्युं. तेथी ते केटलाक जवोमां विषयचोग प्रमुख सुख चोगवी मरीने सर्वे सुंदर अने सुलक्षण अवयवोने धारण करनारो सेचनक नामे जद्र जातिनो हाथी थयो. तेणे लाख ब्राह्मणोने जमाड्या, त्यारे ब्राह्मणोने जमतां उगरेळुं अन्न जेगुं करी सुपात्रेदान आपनारो बीजो एक दरिद्री ब्राह्मण हतो. ते सुपात्रदानना प्रजावथी सौधर्म देवलोके जइ त्यांथी च्यवी पांचसो राजकन्याउने परणनार नंदिपेण नामे श्रेणिक पुत्र थयो. तेने जोइ सेचनकने जाति स्मरण ज्ञान थयुं. तो पण अंते ते प्रथम नरके गयो.

३ अन्यायथी उपार्जेळुं धन अने सुपात्रदान ए वेना योगथी बीजो चांगो थाय ठे. सारा क्षेत्रमां हलकुं बीज वाववाथी जेम अंकुर मात्र उगे ठे, पण धान्य निपजतुं नथी, तेम एथी परिणामे सुखनो संबंध थाय ठे तेथी राजाउं, व्यापारियो अने घणा आरंजथी धननुं उपार्जन करनार लोकोने ते मानवा योग्य थाय ठे. कह्युं ठे के— ए लक्ष्मी काशयष्टिनी पेठे सार विनानी अने रस विनानी ठतां पण धन्य पुरुपोए तेने सात क्षेत्रोमां वावीने शेलडी समान करी. खोल गायने आपतां तेनुं परिणाम दूधना रूपमां थाय ठे, अने दूध सर्पने आपतां तेनुं परिणाम जेरना रूपमां आवे ठे. सुपात्रे तथा कुपात्रे वस्तुनो उपयोग करवाथी एवां जिन जिन परिणाम निपजे ठे, माटे सुपात्रेदान करवुं एज श्रेष्ठ ठे. स्वाति नक्षत्रनुं जल सर्पना मुखमां पडे तो जेर अने ठीपना संपुटमां पडे तो मोती थाय ठे. जुळ, तेज स्वाति नक्षत्र अने तेज जल पण

पात्रना फेरफारथी परिणाममां केटलो तफावत पडे ठे ! आ विषय उपर अर्बुद (आबू) पर्वत उपर जिनमंदिर करावनार विमलमंत्री विगेरेनां दृष्टांत लोकप्रसिद्ध ठे. म्होटा आरंज, समारंज विगेरे अनुचित कर्म करीने जेगुं करेलुं धन धर्मकृत्यमां न वापरे तो, ते धनथी आलोकमां अपयश अने परलोकमां नरक थायज. अहिं मणश्रेष्ठी विगेरेनां दृष्टांत जाणवां.

४ अन्यायथी उपाजेलुं धन अने कुपुण ए वेना योगथी चोथो चांगो थाय ठे. एथी माणस आलोकमां सत्पुरुषोने धिक्कारवा योग्य थाय ठे, अने परलोकमां नरकादिक दुर्गतिमां जाय ठे. माटे ए (चोथो चांगो) विवेकी पुरुषोए अवश्य वर्जवो. कह्युं ठे के अन्यायथी मेलवेला धननुं दान आपवामां बहु दोष ठे. गायने मारी तेना मांसथी कागडाने तृप्त करवा जेवी आ वात ठे. अन्याये मेलवेला धनथी लोको जे श्राद्ध करे ठे, तेथी चंमाल, जिव्व अने एवाज (बुक्कस्स) हलकी जातना लोको धराइ रहे ठे. न्यायथी मेलवेळुं थोडुं पण धन जो सुपात्रे आपे तो, तेथी कळ्याण थाय ठे. परंतु अन्यायथी मेलवेळुं घणुं धन आपे तो पण तेथी कांइ खरुं फल निपजवानुं नथी. अन्याये मेलवेला धनथी जे माणस पोताना कळ्याणनी इष्टा करतो होय, ते कालकूट नामे जेर चढण करी जीववानी आशा राखे ठे. अन्याये मेलवेला धन उपर पोतानो निर्वाह चलावनार गृहस्थ प्राये अन्यायमार्गे चलनारो, कलह करनारो, अहंकारी अने पापकर्मी होय ठे. अहिं रंकश्रेष्ठी विगेरेनां दृष्टांत जाणवां. रंकश्रेष्ठीनी कथा आ प्रमाणे:—

मारवाड देशने विषे पाली गाममां काकूयाक अने पाताक नामे वे जाई हता. तेमां न्हानो जाइ पाताक धनवंत अने म्होटो जाइ काकूयाक बहु दरिद्री हतो. म्होटो जाइ दरिद्री होवाथी न्हानाने घेर चाकरी करी पोतानो निर्वाह करे. एक समये वर्षाकालमां दिवसे बहु मद्देनत करवाथी थाकी गएलो काकूयाक रात्रिए सुइ रह्यो. एटलामां पाताके उलंजो दइने कह्युं के, “जाई! आपणा खेतरोना क्यारडा पाणी घाणुं जराइ ग्याथी फाटी ग्या, ठतां तने कांइ तेनी चिंता नथी ? ” एवो ठपको सांजली तुरत पोतानी पथारी ठोडी काकूयाक दरिद्री पारके घेर चाकरी करनारा पोताना जीवनी निंदा करतो ठतो कोदालो लइ खेतरे गयो; अने केटलाक लोकोने फाटी गएला क्यारडाने फरीथी समा क-

रता जोइ तेणे पूब्युं के, “तमे कोण ठो ? ” ते लोकोए कहुं. “अमे त्हा-
 रा चाईना चाकर ठीए.” पाहुं काकूयाके पूब्युं के, “म्हारा चाकर कोइ
 ठेकाणे ठे ? ” तेमणे कहुं के, “वलजीपुरमां ठे.” अनुक्रमे केटलोक
 समय गए अवसर मलतांज काकूयाक पोतानो परिवार साथे लइ वल-
 जीपुरे गयो. त्यां गोपुरमां जरवाड लोको रहेता हता, तेमनी पासे ए-
 क घासनुं जूंपडुं बांधी तथा ते लोकोनी सहायताथीज एक न्हा-
 नी डुकान काढीने रह्यो. काकूयाक शरीरे बहु दूबलो होवार्थी जरवाड
 लोको तेने “रंकश्रेष्ठी” एवा नामथी कहेवा लाग्या. एक समये कोइ
 कार्पटिक, शास्त्रमां कहेला कल्प प्रमाणे गिरनार पर्वत उपर सिद्ध क-
 रेलो कल्याणरस तुंबडीमां चरी लइ आवतो हतो. एटलामां वलजी-
 पुरना समीप जागमां आवतां “काकू तुंबडी” एवी वाणी कल्याणरस-
 मांथी नीकली. ते सांजली करी गएला कार्पटिके वलजीपुरना परामां
 कपटी एवा काकूयाकना घरमां कल्याणरसनी तुंबडी थापण मूकी,
 अने ते पोते सोमनाथनी यात्राए गयो.

एक वखते कांइ पर्व आवे काकूयाकना घरमां पाक विशेष वस्तु
 तैयार करवानी होवार्थी चूला उपर तावडी मूकी. ते तावडी उपर पेला
 तुंबडीना काणामांथी एक बिंडु (टपकुं) पडी गयुं हतुं. अग्निनो सं-
 योग अतांज ते (तावडी) सुवर्णमय थएली जोइ काकूयाके निश्चयथी
 जाण्युं के, “आ तुंबडीमां कल्याणरस ठे.” पढी तेणे घरमांनी सर्व सार
 वस्तु अने ते तुंबडी बीजे कोइ स्थले राखी ते जूंपडुं सलगवी दीधुं,
 अने बीजे गोपुरे एक घर बंधावीने रह्यो. त्यां रहेतां ठतां एक स्त्री घी
 वेचवा आवी, तेनुं घी तोली लेतां काकूयाकनी नजरमां एम आव्युं के,
 “गमे तेटलुं घी काढतां पण ए घीनुं पात्र खाली थतुं नथी.” ते उप-
 रथी काकूयाके निश्चय कस्यो के, “ए पात्रनी नीचे कुंरुलिका (उढा-
 णी) ठे, ते काढी चित्रकवेलीनी ठे.” पढी तेणे कोइ बहानुं करीने ते
 कुंरुलिका लीधी. आ रीतेज कपट करी तेणे खोटां त्राजुआंथी अने खो-
 टा मापथी ह्यापार कस्यो. पापानुबंधि पुण्य जोरावर होवार्थी तेवा
 व्यापारमां पण रंकश्रेष्ठीने घणो धन लाज थयो. एक समये कोइ सु-
 वर्णसिद्धि करनार पुरुष तेने मढ्यो. त्यारे तेणे ठलजेद करी तेने ठ-

गीने सुवर्णसिद्धि ग्रहण करी. आ रीते त्रण प्रकारनी सिद्धि हाथ आववाथी रंकश्रेष्ठी केटलाक क्रोडो धननो मालीक थयो, पोतानुं धन कोइ तीर्थे, सुपात्रे तथा अनुकंपां दानमां यथेष्ठ वापरवानुं दूर रह्युं, पण अन्यायथी मेलवेला धन उपर निर्वाह करवानुं तथा पूर्वनी गरीब स्थिति अने पाठलथी मलेली धनसंपदाने उपर विनानो अहंकार एवा कारणोथी रंकश्रेष्ठीए, सर्व लोकोने उखेले नांखवा, नवा नवा कर वधारवा, बीजा धनवान लोकोनी साथे हरीफाइ तथा मत्सर विगेरे करवा इत्यादिक दुष्ट कृत्यो करी पोतानी लक्ष्मी लोकोने प्रलयकालनी रात्री सरखी जयंकर देखाडी.

एक समये रंकश्रेष्ठीनी पुत्रीनी रत्नजडित कांशकी बहु सुंदर होवाथी राजाए पोतानी पुत्रीने अर्थे मागी, पण श्रेष्ठीए आपी नहीं. त्यारे राजाए बलात्कारथी ते कांशकी लीधी. तेथी राजा उपर रोष करी रंकश्रेष्ठी म्लेष्ठ लोकोना राज्यमां गयो, अने त्यां क्रोडो सोनैया खरची मोंगल लोकोने वलजीपुर उपर चढाइ करवा लइ आव्यो. मोंगलोए वलजीपुरना राज्यना तावानो देश जागी नांख्यो, त्यारे रंकश्रेष्ठीए सूर्यमंरुलथी आवेला अश्वना रखवाल लोकोने ठानुं ड्रव्य आपी फोडी नांखी कपट क्रियानो प्रपंच कराव्यो. पूर्वे वलजीपुरमां एवो नियम हतो कै, संग्रामनो प्रसंग आवे राजा सूर्यना वचनथी आवेला घोडा उपर चढे, अने पठी प्रथमथीज ते काम माटे ठरावी राखेला लोको पंच वादित्रो वगाडे, एटले ते घोडो आकाशमां ऊडी जाय. पठी घोडा उपर असवार थएलो राजा शत्रुजने हणे, अने संग्रामनी समाप्ति थाय, त्यारे घोडो पाठो सूर्यमंरुले प्रवेश करे. आ प्रसंगे रंकश्रेष्ठीए पंच वादित्रो वगाडनार लोकोने फोडी नांख्या हता, तेथी तेमणे राजा घोडा उपर चढ्या पहेलांज पंचवादित्रो वगाड्यां. एटले घोडो आकाशमां ऊडी गयो. शिलादित्य राजाने ते समये शुं करवुं ? ते सूज्युं नहीं. त्यारे शत्रुजए शिलादित्यने मारी नांख्यो, अने सुखे वलजीपुरनो जंग कस्यो. कस्युं ठे के— विक्रम संवत् ३१५ वरस गया पठी वलजीपुर जाग्युं. रंकश्रेष्ठीए मोंगलोने पण जेल विनाना प्रदेशमां पाडीने मारी नांख्या. ए रीते रंकश्रेष्ठीनो संबंध कस्यो.

अन्यायथी उपार्जन करेला धननुं एवुं परिणाम ध्यानमां दई न्यायथी धन मेलववाने अर्थे उद्यम करवो. कह्युं ठे के— साधुर्तना विहार, आहार, व्यवहार अने वचन ए चारे वानां शुद्ध ठे के नहीं? ते जोवाय ठे. पण गृहस्थनो तो मात्र एक व्यवहारज शुद्ध ठे के नहीं? ते जोवाय ठे? व्यवहार शुद्ध होय ज सर्वे धर्मकृत्यो सफल थाय ठे. दिनकृत्यकारे कह्युं ठे के, व्यवहार शुद्ध राखवो ए धर्मनुं मूल ठे, कारण के, व्यवहार शुद्ध होय तो (व्यवहारथी कमाएलुं) धन शुद्ध होय ठे. धन शुद्ध होय तो आहार शुद्ध होय ठे. आहार शुद्ध होय तो देह शुद्ध होय ठे, अने देह शुद्ध होय तो माणस धर्मकृत्य करवाने उचित थाय ठे. तथा ते माणस जे जे कांइ कृत्य करे ठे, ते ते कृत्य तेनां सफल थाय ठे. परंतु व्यवहार शुद्ध न होय तो, माणस जे जे कांइ कृत्य करे ते सर्व तेनुं निष्फल ठे. कारण के, व्यवहार शुद्ध न राखनार माणस धर्मनी निंदा करावे ठे, अने धर्मनी निंदा करावनार माणस पोताने तथा परने अतिशय दुर्लजबोधि करे ठे. एम सूत्रमां कह्युं ठे. माटे विचक्षण पुरुषे बनी शके तेटलो प्रयत्न करी एवां कृत्य करवां के, जेथी मूर्खजनो धर्मनी निंदा करे नहीं. लोकमां पण आहार माफक शरीरप्रकृति बंधाय ठे, ए वात प्रकट देखाय ठे. जेम पोतानी बाळ्यावस्थामां जेंसनुं दूध पीनारा घोडाळ जलमां सुखे पड्या रहे ठे, अने गायनुं दूध पीनारा घोडाळ जलथी दूर रहे ठे, तेम माणस पण बाळ्य प्रमुख अवस्थामां जेवो आहार जोगवे ठे, तेवी प्रकृतिनो थाय ठे. माटे व्यवहार शुद्ध राखवाने अर्थे सारो प्रयत्न करवो. आ रीते व्यवहारशुद्धिनुं स्वरूप कह्युं.

तेमज देशादिविरुद्ध वातनो त्याग करवो. एटले जे वात देशविरुद्ध (देशनी रूढीने मलती न आवे एवी,) अथवा कालविरुद्ध (समयने अनुसरती न होय एवी) किंवा राजादि विरुद्ध (राजादिकने न गमे एवी) होय, ते मूकवी. हितोपदेशमालामां कह्युं ठे के, जे माणस; देश, काल, राजा, लोक तथा धर्म एटलामां कोइने पण प्रतिकूल आवे तेवी वात जो वर्जे, तो ते समकित अने धर्म पामे. तेमां सौवीर (सिंध) देशमां खेती अने लाट (जरुड प्रांत) देशमां मद्यसंधान (दारु निपजाववो) देशविरुद्ध ठे. वीजुं पण जे देशमां शिष्ट लोकोए जे वर्ज्युं होय ते; ते दे-

शमां देशविरुद्ध जाणवुं. अथवा जाति, कुल विगेरेनी रीतज्ञातने जे अनुचित ते देशविरुद्ध कहेवाय. जेम ब्राह्मणने मद्यपान करवुं, तथा तिल, लवण विगेरे वस्तुनो विक्रय करवो ए देशविरुद्ध ठे. तेमना शास्त्रमां कहुं ठे के, तिलनो व्यापार करनारा ब्राह्मणो जगतमां तिल माफक हलका तथा कालुं काम करनारा होवार्थी तिला गणाय ठे, तथा परलोके तिलनी पेठे घाणीमां पीलाय ठे. कुलनी रीतज्ञात प्रमाणे तो चौलुक्य विगेरे कुलमां थएला लोकोने मद्यपान करवुं ते देशविरुद्ध ठे. अथवा परदेशी लोको आगल तेमना देशनी निंदा करवी विगेरे देशविरुद्ध कहेवाय.

हवे कालविरुद्ध आ रीते:— शियालामां हिमालय पर्वतना आसपासना प्रदेशमां ज्यां घणी टाढ पडती होय त्यां, अथवा गरमीनी मोशममां मारवाड (वींकानेर प्रांत) जेवा अतिशय निर्जल देशमां, अथवा वर्षाकालमां ज्यां घणुं पाणी, जेज, अने घणोज चीकणो कादव रहे ठे, एवा पश्चिम तथा दक्षिण समुद्रने कांठे आवेला कोकण विगेरे देशोमां पोतानी सारी शक्ति तथा कोइनी सारी सहाय्य विगेरे नठतां जवुं. तथा घणो डुकाल पड्यो होय त्यां वे राजाउनी मांहोमांहे तकरार चालती होय त्यां, धाड विगेरे पडवार्थी मार्ग बंध पड्यो होय त्यां, अथवा पार जइ न शकाय एवा म्होटा जंगलमां तथा समीसांज विगेरे जयंकर समयमां पोतानी तेवी शक्ति विना तथा कोइनी तेवी सहाय्य विगेरे विना जवुं, के जेथी प्राणनी अथवा धननी हानि थाय, नही तो वीजो कोइ अनर्थ सामो आवे, ते कालविरुद्ध कहेवाय. अथवा फागण मास जतरी गया पठी तिल पीलवा, तिलनो व्यापार करवो, अथवा तिल चरक्षण करवा विगेरे, वर्षाकालमां तांदलजा विगेरेनी ज्ञाजी लेवी विगेरे, तथा ज्यां घणी जीवाकुलचूमि होय, त्यां गाडी गाडां विगेरे खेडवां. एवो म्होटो दोष उपजावनार कृत्य करवुं ते कालविरुद्ध कहेवाय.

हवे राजविरुद्ध आ रीते:— राजा विगेरेना दोष काडवा. राजाना माननीक मंत्री विगेरेनुं आदरमान न करवुं, राजाथी विपरीत गवा लोकोनी सोवत करवी, वैरिना स्थानकमां लोचथी जवुं, वैरिना स्थानकथी आवेलानी साथे व्यवहार विगेरे राखवो, राजानी महेरवानी ठे एम समजी राजाना करेला काममां पण फेरफार करवो, नगरना थागेवान

लोकोत्थी विपरीत चालवुं, पोताना धणीनी साथे नीमकहरामी करवी, इत्यादिक राजविरुद्ध कहेवाय ठे. तेनुं परिणाम घणु दुःसह ठे. जेम जुवनजानु केवलीनो जीव रोहिणीनुं थयुं तेम. ते रोहिणी निष्ठावाली, तथा जणेदी, स्वाध्याय उपर लक्ष राखनारी एवी हती, तो पण विकथाना रसथी वृथा राणीनुं कुशीलपणुं विगेरे दोषो बोलवाथी राजाने तेना उपर रोष चढ्यो, पठी उत्तम श्रेष्ठीनेपुत्री होवाथी मान्य एवी पण रोहिणीनी जीजना राजाए कटके कटका कख्या, अने देश बहार काढी मूकी. तेथी दुःखी थएली रोहिणीए अनेक जवोमां जिब्हाबेद विगेरे दुःखो सह्यां.

लोकनी तथा विशेषे करी गुणी (जनोनी निंदा वर्जवी. कारण के, लोकनी निंदा करवी, अने पोतानां वखाण करवां ए बन्ने लोकविरुद्ध कहेवाय ठे. कखुं ठे के-खरा खोटा पारका दोष बोलवामां शुं लाज ठे ! तेथी धननो अथवा यशनो लाज थतो नथी, एटलुंज नहीं पण जेना दोष काढिये, ते एक पोतानो नवो शत्रु उत्पन्न कख्यो एम थाय ठे. १ पोतानी स्तुति, २ पारकी निंदा, ३ वश न राखेदी जीज, ४ सारां वस्त्र अने ५ कषाय आ पांच वानां संयम पालवाने अर्थे सारो उद्यम करनारा एवा मुनिराजने पण खाली करे ठे. जो पुरुषमां खरेखरा घणा गुण होय, तो ते (गुणो) वगर कहे पोतानो उत्कर्ष करशेज अने जो ते (गुणो) न होय तो फोगट पोतानां पोते करेलां वखाणथी शुं थाय ? पोते पोतानां बहु वखाण करनारा माणसने तेना मित्र हसे ठे, बांधवजनो निंदा करे ठे, म्होटा लोको तेने कोरे मूके ठे, अने तेनां मा बाप पण तेने बहु मानता नथी. वीजानो पराजव अथवा निंदा करवाथी तथा पोतानी म्होटाइ पोते प्रकट करवाथी जवे जवे नीचगोत्र कर्म बंधाय ठे. ते कर्म कोडो जव थए पण बूटवुं कठण ठे. पारकी निंदा करवी ए महापाप ठे, कारण, घणी खेदनी वात ठे के, निंदा करवाथी पारकां पापो वगर करेमात्र निंदा करनारने खाडामां उतारे ठे. अहिं एक निंदक वृद्धस्त्रीनुं दृष्टांत ठे ते आ प्रमाणे:-

सुयामनामना गाममां सुंदर नामनो एक श्रेष्ठी हतो. ते म्होटा धर्मी अने मुसाफर विगेरे लोकोने जोजन, वस्त्र, रहेवानुं स्थानक विगेरे आपीने तेमना उपर म्होटा उपकार करतो हतो. तेनी पडोशमां एक

वृद्ध ब्राह्मणी रहेती हती, ते श्रेष्ठीनी हममिशां निंदा कस्या करे, अने कहे के, “मुसाफर लोको परदेशमां मरण पाये ठे, तेमनी थापण विगेरे मलवानी लालचथी ए (श्रेष्ठी) पोतानी सच्चाइ बतावे ठे विगेरे.” एक समये छुधा तृषाथी पीडाएलो एक कार्पटिक भाव्यो. तेने घरमां न होवाथी नरवाडण पासे बाश मंगावीने ते पाइ, तेने तेथी ते मरी गयो. कारण के, नरवाडणे माथे राखेला बाशना वादशां उपरथी जती समढीए मोढामां पकडेला सर्पना मुखमांथी गरुड (जेर) पड्युं हतुं. कार्पटिक मरण पाम्यो तेथी घणी खुशी थएली ब्राह्मणीए कछुं के, “जुउं, आ केवुं धर्मीपणुं!!” ते समये आकाशमां उडती रहेली हत्याए विचार कस्यो के, “दातार (श्रेष्ठी) निरपराधी ठे. सर्प अज्ञानी तथा समढीना मोढामां सपडाएलो होवाथी परवश ठे, समढीनी जातज सर्पने नक्षण करनारी ठे, अने नरवाडण पण एवातमां अजाण ठे. माटे हवे हुं कोने वलगुं!” एम विचारी ठेवट ते हत्या वृद्ध ब्राह्मणीने वलगी. तेथी ते काली कूबडी अने कोढ रोगवाली थइ. आ रीते पारका खोटा दोष बोलवा उपर लोकप्रसिद्ध दृष्टांत कछुं.

हवे कोइ राजानी आगल कोइ परदेशीए लावेली त्रण कोपरीउनी पंक्तितोए परीक्षा करी. ते आ रीते:-एकना कानमां दोरो नांख्यो, ते तेना मुखमांथी बहार नीकळ्यो, ते सांजळ्युं होय तेटळुं मोढे वकनारी कोपरीनी किम्मत फूटी कोडी करी. बीर्जा कोपरीना कानमां नांखेलो दोरो तेना बीजा कानमांथी बहार नीकळ्यो. ते एक काने सांजळी बीजे काने बहार नांखी देनारीनी किम्मत लाख सोनैया करी. त्रीजाना कानमां नांखेलो दोरो तेना गलामां उतस्यो. ते सांजळेखी वात मनमां राखनारीनी किम्मत पंक्तितो करी शक्या नहीं. ए साचा दोष कहेवा उपर दृष्टांत जाणवुं.

तेमज सरल लोकोनी मश्करी करवी, गुणवान् लोकोनी अदेखाइ करवी, कृतघ्न थवुं, घणा लोकोनी साथे विरोध राखनारनी सोचत करवी, लोकमां पूजाएखानी मानखंरुना करवी, सदाचारी लोको संकटमां आवे राजी थवुं. आपणामां शक्ति ठतां थाफतमां सपडायला सारा माणसने मदत न करवी, देश विगेरेनी उचित रीतजात ठोडवी. धनना प्रमाणथी घणो उजलो अथवा घणो मडिन वेप विगेरे करवां. ए सर्व लोकविन्द

कहेवाय ठे. एथी आलोकमां श्रापयश विगेरे थाय ठे. वाचक शिरोमणि श्रीजमास्वाति वाचकजीए कहुं ठे के, सर्वे धर्मी लोकोनो आधार लोक ठे. माटे जे वात लोकविरुद्ध अथवा धर्मविरुद्ध होय ते सर्वथा ठोडवी. लोकविरुद्ध तथा धर्मविरुद्ध वात ठोडवामां लोकनी आपणा उपर प्रीति उपजे ठे, स्वधर्म सचवाय ठे. अने सुखे निर्वाह थाय ठे, इत्यादि गुण रहेला ठे. कहुं ठे के-लोकविरुद्ध वातने ठोडनार माणस सर्व लोकोने प्रिय थाय ठे, अने लोकप्रिय अहुं ए समकित वृद्धनुं बीज ठे.

हवे धर्मविरुद्ध कहीए ठीए. मिथ्यात्व कृत्य करवुं, मनमां दया न राखतां बलद विगेरेने मारवुं, बांधतुं विगेरे. जूठ तथा माकण विगेरे तडके नांखवा, माथाना वाल म्होटी कांशकीथी समारवा, लीखो विगेरे फोडवी, उष्णकालमां त्रण वार अने बाकीना कालमां बे वार मजबूत म्होटा जाडा गलणाथी संखारो विगेरे साचववानी युक्तिथी पाणी गालवामां तथा धान्य, ठाणां, शाक, खावानां पान फल विगेरे तपासवामां सम्यक् प्रकारे उपयोग न राखवो. आखी सोपारी, खारेक, वालोल, फली विगेरे मोढामां एमनी एम नांखवी, नालवानुं अथवा धारानुं जल विगेरे पीवुं, चालतां, बेसतां, सुतां, न्हातां, कांश् वस्तु मूकतां अथवा लेतां, रांधतां खांडतां, दलतां, घसतां अने मलमूत्र, बलखो, कोगलो, जल, तांबूल विगेरे नांखतां बराबर यत्ना न राखवी, धर्मकरणीने विषे आदर न राखवो, देव, गुरु तथा साधर्मि एमनी साथे द्वेष करवो, देवद्रव्य विगेरेनो उपजोग करवो, अधर्मि लोकोनी सोवत करवी, धार्मिक विगेरे सारा लोकोनी मश्करी करवी, कषायनो उदय बहु राखवो, बहु दोषथी जरेलुं खरीद वेचाण करवुं, खरकर्म तथा पापमय अधिकार इत्यादिकने विषे प्रवर्तवुं. ए सर्व धर्मविरुद्ध कहेवाय ठे. उपर आवेलां मिथ्यात्व विगेरे घणां खरां पदोनी व्याख्या अर्थदीपिकामां करी ठे. धर्मिलोको देशविरुद्ध, कालविरुद्ध, राजविरुद्ध अथवा लोकविरुद्ध आचरण करे तो तेथी धर्मनी निंदा थाय ठे, माटे ते सर्व धर्मविरुद्ध समजवुं. उपर कहेलुं पांच प्रकारनुं विरुद्धकर्म श्रावके वर्जवुं. आ रीते देशादि पांच विरुद्धकर्मनो त्याग कह्यो.

हवे उचिताचरण (उचितकर्म) कहीए ठीए. उचिताचरणना पिता संवंधी, माता संवंधी विगेरे नव प्रकार ठे. उचिताचरणथी आलोकमां

पण स्नेहनी वृद्धि, यश विगेरेनी प्राप्ति आय ठे. ते हितोपदेशमालामां जे गाथाउठवडे देखाड्युं ठे, ते गाथाउठ अहिं लखीए ठीए.

सामन्ने मणुअत्ते, जं केई पाउणंति इह किंत्ति ॥ तं मुणह निद्विअप्पं, उचिआचरणस्स माहप्पं ॥ १ ॥ अर्थः—माणस मात्रनुं माणसपणुं सरखुं ठतां केटलाक माणसोज आलोकमां यत्तेपामे ठे, ते उचित आचरणनो महिमा ठे. एम नक्की समजवुं. (१)

तं पुण पिइमाइसहो—अरेसु पणइणिअवच्च सयणेसु ॥ गुरुजण नायरपरति—द्विएसु पुरिसेण कायवं ॥ २ ॥ अर्थः—ते उचित आचरणना नव प्रकार ठे, ते आ रीतेः—१ पोताना पिता संबंधी, २ माता संबंधी, ३ सगा चाई संबंधी, ४ स्त्री संबंधी, ५ पुत्र पुत्री संबंधी, ६ सगा वहाला संबंधी, ७ वडील लोको संबंधी, ८ नगरना रहीश लोको संबंधी, तथा ९ अन्यदर्शनी संबंधी. ए नव प्रकारनुं उचित आचरण प्रत्येक माणसने करवुं जोइए. (२)

हवे पिताना संबंधमां मन वचन कायाथी त्रण प्रकारे उचित आचरण करवुं पडे ठे, ते अनुक्रमे हितोपदेशमालाकार कहे ठे.

पिउणो तणुसुस्सुसं, विणएणं किंकरव कुणइ सयं ॥ वयणं पि से पडिइइ, वयणाउ अपडिअं चेव ॥ ३ ॥ अर्थः—पिताजीनी शरीर सेवा चाकरनी पेठे पोते विनयथी करवी. ते आ रीतेः—तेमना पग धोवा, तथा दाववा, वृद्ध अवस्थामीं तेमने उठाडवा तथा वेसारवा, देशना अने कालना अनुसारथी तेमने सदे एवी चोजन, विठानुं, वस्त्रो, उवटणुं विगेरे वस्तु आपवी. ए तथा एवां वीजां पिताजीनां काम सुपुत्रे पोते विनयथी करवां, पण कोइना कहेवाथी पराणे अथवा अवज्ञा, तिरस्कार विगेरे करीने न करवां. तथा पोते करवां, पण चाकर विगेरे पासे न कराववां. कळुं ठे के—पुत्र, पिताजी आगल वेगो होय. त्वारे तेनी जे शोक्ता देखाय ठे, ते शोक्तानो सोमो जाग पण ते (पुत्र) जंचा सिंहासन उपर वेसे तो पण क्यांथी आवे ? तथा मुखमांथी वट्टार पळुं न पळुं एटलामां पिताजीनुं वचन ऊडपी व्हेवुं. एटले पिताजीनुं वचन सत्य करवाने अर्थे राज्यात्तिपेकने अवसरेज वनवामने अर्थे नीकखेला रामचंद्रजीनी पेठे सुपुत्रे पिताजीना मुखमांथी वचन नीकखतां-

ज “ हाजी, आपनी आज्ञा प्रमाण ठे. आज्ञा माफक हमणां करुं बुं.”
 एम कही घणा आदरथी ते वचन स्वीकारवुं, पण सांजद्वयुं अणसांजद्वयुं
 करी, माथुं धूणावी, कह्या माफक करतां घणी वार लगाडी अथवा क-
 हेबुं काम अधुरुं मूकीने पिताजीना वचननी अवज्ञा न करवी. (३)

चित्तं पि हु अणुअत्तइ, सव प्रत्तेण सवकज्जेसु ॥ उवजीवइ बुद्धिगुणे,
 निअसप्रावं पयासेइ ॥ ४ ॥ अर्थः— सुपुत्रे हरकाममां सर्व प्रयत्नथी पि-
 ताजीना मनने पसंद पडे तेम करवुं. अर्थात् पोतानी बुद्धिथी कांइ
 अवश्य करवा योग्य काम धाखुं होय, तो पण ते पिताजीने मनगमतुं
 होय तोज करवुं. तथा शुश्रूषा (सेवा), ग्रहण विगेरे तथा लौकिक
 अने अलौकिक सर्व व्यवहारमां आवनारा बीजा, सर्व जे बुद्धिना गुणो
 तेमनो अन्यास करवो. बुद्धिनो प्रथम गुण मा बाप विगेरेनी सेवा क-
 रवी ए ठे. बहु जाण एवा मा बाप विगेरेनी सारी सेवा करी होय तो,
 तेउं दरेक कार्यनां रहस्य (गुप्त विचार) अवश्य प्रकट करे ठे. कह्युं ठे
 के— ज्ञानवृद्ध लोकोनी सेवा न करनारा अने पुराण तथा आगम विना
 पोतानी बुद्धिथी जूदी जूदी कल्पना करनारा लोकोनी बुद्धि घणी प्रसन्न
 थती नथी. एक स्थविर जे जाणे ठे, ते क्रोडो तरुण लोको पण जाणी
 शकता नथी. जुउं, राजाने लात मारनार माणस वृद्धना वचनथी पूजाय
 ठे. वृद्ध पुरुषोनुं वचन सांजलवुं, तथा काम पडे बहुश्रुत एवा वृद्धनेज पूठवुं.
 जुउं, वनमां हंसनुं टोबुं बंधनमां पड्युं हतुं, ते वृद्ध वचनथी बूढ्युं. ते-
 मज पोतानो मनमांनो अजिप्राय पिताजी आगल प्रकटपणे कहेवो. (४)

आपुच्छिउं पयदइ, करणिज्जेसु निसेहिउं ठाइ ॥ खलिए खरं पि ज-
 णिउं, विणीअयं न हु विलंधेइ ॥ ५ ॥ अर्थः—पिताजीने पूढीनेज हरका-
 मने विषे प्रवर्त्ते, जो कदाच पिताजी कोइ कार्य करवानी मनाइ करे तो,
 ते न करे, कांइ अपराध थए पिताजी कठण शब्द बोले, तो पण पो-
 तानुं विनीतपणुं न मूके, अर्थात् मर्यादा मूकीने गमे तेम डुरुत्तर न करे.

सविसेसं परिपूरइ, धम्माणुगए मणोरहे तस्स ॥ एमाइ उचिअ-
 करणं, पिणो जणणीइ वि तहेव ॥ ६ ॥ अर्थः—जेम अजयकुमारे श्रे-
 णिक राजाना तथा चिह्वणा माताना मनोरथ पूर्ण कस्या, तेम सुपुत्रे पि-

ताजीना साधारण लौकिक मनोरथ पक्ष पूर्ण करवा. तेमां पण देवपूजा करवी, सङ्गुरुनी सेवा करवी, धर्म सांजलावो, व्रत पञ्चखाण आदरवुं, षडा-वश्यकने विषे प्रवर्तवुं, सात खेतरमां धन वावरवुं, तीर्थयात्रा करवी, अने दीन तथा अनाथ लोकोनो उद्धार करवो इत्यादिक जे मनोरथ (इच्छा) ते धर्म मनोरथ कहेवाय ठे. पिताजीने धर्म मनोरथ घणाज आदरथी पूर्ण करवा. कारण के, आलोकमां श्रेष्ठे वा मा वापना संबंधमां सुपु-त्रानुं ए कर्तव्यज ठे. कोइ पण रीते जेमना उपकारनो माथे रहेलो नार उतारी शकाय नहीं, एवा मा वाप विगेरे गुरुजनोने (वडीलोने) केवलि-नाषित सद्धर्मने विषे जोड्या विना बीजो उपकारनो नार हलको कर-वानो उपायज नथी. स्थानांग सूत्रमां कह्युं ठे के, त्रण जणना उपकार उतारी न शकाय एवा ठे. तिण्हं दुप्पडिआरं समणाउसो । तं जहा-अम्मापिउणो १, नट्टिस्स २, धम्मायरिअस्स ३ ॥ संपाउविअणं । ते आ रीते:-१ मा वापना, २ धणीना अने ३ धर्माचार्यना.

केइ पुरिसे अम्मापिअरं सयपाग सहस्सपागेहिं तिद्धेहिं अप्रंगित्ता सुरन्निणागंधट्टयणं उवट्टित्ता तिहिं उदगेहिं मज्जावित्ता सव्वालंकार विञ्चूसिअंकरित्ता मणुन्नं थालिपाग सुद्धं अठ्ठारसवंजणाउलंओअणं-ओआवित्ता जावज्जीवं पिठवडंसिआए परिवरिज्जा । तेणावि तस्स अ-म्मापिउस्स दुप्पडिआरं नवइ ? अहेणं से तं अम्मापिअरं केवलिप-न्नत्ते धम्मे आघवइत्ता, पन्नवइत्ता, परूवइत्ता, ठावइत्ता नवइ, तेणामेव तस्स अम्मापिउस्स सुपडियारं नवइ समणाउसो ॥ १ ॥ कोइ पुरुष जा-वज्जीव सुधी प्रजात कालमां पोताना मा वापने शतपाक तथा सहस्स-पाक तेलवडे अच्यंग करे, सुगंधी पीठी चोले, गंधोदक, उण्णोदक, अने शीतोदक ए त्रण प्रकारना जलवडे न्हवरावे, सर्वे आचूपण पहेरावी सुशोचित करे, पाकशास्त्रमां कहेली रीत प्रमाणे वरोवर रांधेलुं, अठार जातिनां शाक युक्त एवुं मनगमतुं अन्न जमाडे, अने जावज्जीव पोताना खजा उपर धारण करे, तो पण तेनाथी पोतानां मा वापना उपकारनो वदलो वाली न शकाय, परंतु जो ते पुरुष पोतानां मा वापने केवलि-नाषित धर्म संजलावी, मनमां वरोवर उतारी तथा धर्मना मूल जेदनी अने उत्तर जेदनी प्ररूपणा करी ते धर्मने विषे स्थापन करनारो थाय

तो ज ते पुरुषथी पोताना मा आपना उपकारनो बढलो वालीशकाय.

केइ महच्चे दरिद्रं समुक्खिञ्जा । तएणं से दरिद्रे समुक्खिठे समाणे प-
 ष्ठापुरंवाणं विजलजोगसमिइ सभणागएआवि विहरिञ्जा । तएणं से
 महच्चे अन्नयाकयाइ दरिद्रिहूणं समाणे तस्स दरिद्रस्स अंतिअं हवमाग-
 ष्ठिञ्जा । तएणं से दरिद्रे तस्स अट्टिस्स सवस्समवि दलमाणे तेणावि तस्स
 दुप्पडियारं जवइ ? अहेणं तं जट्टि केवल्लिपन्नत्तेधम्मि आघवइत्ता
 जाव ठावइत्ता जवइ, तेणामेव तस्स जट्टिस्स सुप्पडियारं जवइ ॥ १ ॥
 कोइ म्होटो धनाढ्य पुरुष एकाद दरिद्री माणसने धन विगेरे आपीने
 सारी अवस्थामां लावे, अने ते माणस सारी अवस्थामां आव्यो, ते व-
 खतनी पेठे ते पढी पण धणी जोग्य वस्तुना समुदायनो जोगवनारो एवो
 रहे, पढी ते माणसने सारी अवस्थामां लावनार धनाढ्य पुरुष कोइ स-
 मये पोते दरिद्री थइ पूर्वे जे दरिद्री हतो, ते माणस पासे शीघ्र आवे.
 त्यारे ते माणस पोताना ते धणीने जो सर्वरू आपे, तो पण तेनाथी ते
 धणीना उपकारनो बढलो वाली न शकाय, परंतु जो ते माणस पोताना
 धणीने केवल्लिजापित धर्म कही, समजावी अने अंतर्जेंद सहित प्र-
 रूपीने ते धर्मने विषे स्थापन करनारो थाय, तो ज तेनाथी धणीना उ-
 पकारनो बढलो वाली शकाय.

केवइ तहारूवस्स समणस्स वा माहणस्स वा अंतिए एगमवि आरि
 अं धम्मिअं सुवयणं सुच्चा निसम्म कालमासं कालंकिच्चा अन्नयरेसु देव-
 लोकेसु देवत्ताए उववसे ॥ तएणं सा देवे तं धम्मायरियं दुप्पिस्काउं वा
 दिसाउं सुत्तिक्कंदेसं साहरिञ्जा । कंताराउं निक्कंतारं करिञ्जा । दीहका-
 लिएणं वा रोगायंकेण अत्तिज्जूअं विमोइञ्जा । तेणावि तस्स धम्मायरि-
 यस्स दुप्पडियारं जवइ ? अहेणं से तं धम्मायरिअं केवल्लिपन्नताउं धम्माउं
 जठं समाणं जुज्जो केवल्लिपन्नत्तेधम्मि आघवइत्ता जाव ठावइत्ता जवइ
 तेणामेव तस्स धम्मायरियस्स सुप्पडियारं जवइ ॥३॥ कोइ पुरुष सिद्धां-
 तमां कहेत्ता लक्षणवडे युक्त एवा श्रमण माहणनी (धर्माचार्यनी) पासे
 जो धर्म अंबंधी उत्तम एकज वचन सांजली, मनमां तेनो वरोवर वि-
 चार करी मरणनो समय आवे मरण पामी कोइ देवलोकने विषे देव-
 तापणे उत्पन्न थाय. पढी ते देवता पोताना ते धर्माचार्यने जो दुर्जिह-

वाला देशमांथी सुत्रिद्ध देशमां लावी मूके, विकराल जंगलमांथी पार उतारे, अथवा कोइ दीर्घकालना रोगशी पीडाता ते धर्माचार्यने तेमांथी मूकावे, तो पण तेनाथी ते धर्माचार्यना उपकारनो बदलो वाली न शकाय; परंतु ते पुरुष केवलिज्ञापित धर्मशी ऋष्ट थएला ते पोताना धर्माचार्यने केवलिज्ञापित धर्म कही, सत्तेजावी, अंतर्ज्ञेद सहित प्ररूपी फरीवार ते धर्मने विषे स्थापन करना थएला, तोज ते पुरुषशी ते धर्माचार्यना उपकारनो बदलो वाली शकथे. ”

मात पितानी सेवा करवा उपर, पोताना आंधला मा बापने कावडमां बेसारी कावड पोते उपाडी तेमने तीर्थयात्रा करावनार श्रवणनुं दृष्टांत जाणवुं. मा बापने केवलिज्ञापित धर्मने विषे स्थापन करवा उपर पोताना पिताजीने दीक्षा देनार श्री आर्यरहितसूरिनुं अथवा केवलज्ञान उत्पन्न थए ठते पण मा बापने प्रतिबोध थाय त्यां सुधी निरवद्य वृत्तिए घरमां रहेला कूर्मापुत्रनुं दृष्टांत जाणवुं. पोताना शेठने धर्मने विषे स्थापन करवा उपर प्रथम कोइ मिथ्यात्वी श्रेष्ठीना मुनमपणाथी पोते म्होटो श्रेष्ठी थएलो, अने वखत जतां दुर्जाग्यशी दरिद्री थएला ते मिथ्यात्वी श्रेष्ठीने धनादिक आपीने फरीथी तेने म्होटो श्रेष्ठी वनावनार अने श्रावक धर्मने विषे स्थापन करनार जिनदास श्रेष्ठिनुं दृष्टांत जाणवुं. पोताना धर्माचार्यने फरीथी धर्मने विषे स्थापन करवा उपर निद्रा विगेरे प्रमादमां पडेलौ शैलकाचार्यने बोध करनार पंथक शिष्यनुं दृष्टांत जाणवुं. इत्यादिक पिता संवंधी उचित आचरण ठे. माता संवंधी उचित आचरण पण पितानी पेठेज जाणवुं. (६)

हवे माता संवंधी उचित आचरणमां वधारे कहेवा योग्य ठे ते कहे ठे. नवरं से सविसेसं, पयडइ जावाणुवित्तिमप्पडिमं ॥ इठीसहावसुलहं, पराज्जवं वहइ न हु जेण ॥ १ ॥ अर्थः— माता संवंधी उचित आचरण पिता सरखुं ठतां पण तेमां एटलो विशेष ठे के, माता जाते स्त्री होय ठे, अने स्त्रीनो स्वजाव एवो होय ठे के, नजीवी वावतमां ते पोतानुं अपमान थयुं एम मानी ले ठे, माटे माता पोताना मनमा स्त्री स्वजावथी कांइ पण अपमान न लावे एवी रीते सुपुत्रे तेमनी मरजी माफक पिताजी करतां पण वधारे चाखवुं. वधारे एम कहेवानुं कारण ए ठे के,

माता, पिताजी करतां अधिक पूज्य ठे, मनुए कछुं ठे के— उपाध्यायश्री दस गुणो श्रेष्ठ आचार्य ठे, आचार्यश्री सो गुणो श्रेष्ठ पिता ठे, अने पिताश्री हजार गुणी श्रेष्ठ माता ठे. बीजाउण पण कछुं ठे के—पशुउं दूध पान करवुं होय त्यां सुधी माता ने माने ठे, अधम पुरुषो स्त्रीनी प्राप्ति थाय त्यां सुधी माने ठे, मध्यम पुरुषो घरनुं कामकाज तेने हाथे चालतुं होय त्यां सुधी माने ठे, उत्तम पुरुषो तो जावज्जीव तीर्थनी पेठे माने ठे. पशुउंनी माता पुत्रने मात्र जीवतो जोशनेज संतोष माने ठे, मध्यम पुरुषोनी माता पुत्रनी कामाश्री राजी थाय ठे, उत्तम पुरुषोनी माता पुत्रना शूरवीरपणानां कृत्वीश्री संतुष्ट थाय ठे, अने लोकोत्तर पुरुषोनी माता पुत्रना पवित्र आचरणश्री खुशी थाय ठे. (७)

हवे बंधु संबंधी उचित आचरण कहे ठे. उचित्रं एत्रं तु सहो—अरंमि जं निअइ अप्पसममेअं ॥ जिठं व कणिठं पि हु, बहु मन्नइ सबकज्जेसु ॥७॥ अर्थः— पोताना सगा चाइना संबंधमां उचित आचरण ए ठे के, तेने आत्मा समान (पोतानी माफक) जाणवो. न्हाना चाइने पण म्होटा चाइ माफक सर्व कार्यमां बहु मानवो. “ म्होटा चाइ माफक ” एम कहेवानुं कारण ए ठे के, “ज्येष्ठो चाता पितुः समः” (म्होटो चाइ पिता समान ठे.) एम कछुं ठे. माटे म्होटा चाइ माफक एम कछुं. जेम लक्षण श्रीरामने प्रसन्न राखतो हतो, तेम सावका (उरमाई) एवा न्हाना चाइए पण म्होटा चाइनी मरजी माफक चालवुं. ए रीतेज न्हाना म्होटा चाइउंनां स्त्री, पुत्र विगेरे लोकोए पण उचित आचरण ध्यानमां लेवुं. (८)

दंसइ न पुढो चावं, सप्रावं कहइ पुढइ अ तस्स ॥ वर्वहारंमि पय-दइ, न निगूहइ थेवमवि दविणं ॥ ए ॥ अर्थः— चाइ पोताना चाइने जूदो चाव न देखाडे, मनमांनो सारो अजिप्राय कहे, तेनो सारो अजिप्राय पूठे, तेने व्यापारमां प्रवर्तावे, तथा थोडुं पण धन ठानुं न राखे. “व्यापारमां प्रवर्तावे” एम कहेवानुं कारण ए ठे के, जेथी ते व्यापारमां होंशियारुथाय, तथा ठग लोकोथी ठगाय नही. “धन ठानुं न राखे” एम कछुं तेनुं कारण ए के, मनमां दगो राखीने धन न दुपावे, पण संकटने अवसरे निर्वाहने अर्थे ठानुं राखेज. तेमां दोष नथी. (९)

हवे खराब सोवतथी पोतानो जाइ भीठो थाय तो शुं करवुं ते कहे ठे. अविणीश्रं अणुअत्तइ, मित्तेहिं तो स्हो उवावजइ ॥ सयणजणार्ड सिक्कं, दावइ अन्नावएसेण ॥१०॥ अर्थः—विनय रहित थएला पोताना जाइने तेना मित्रो पासे समजावे, पठी भोते एकांतमां तेने (जाइने) उलंजो दे अने बीजा कोइ विनय रहितले घरुषना मिपथी तेने (जाइने) तेना काका, मामा, ससरो, साला विगेरेने को पासे शीखामण देवरावे, पण पोते तेनो तिरस्कार करे नही. कारण के, तेम करवाथी ते कदाच बेशरम थाय, अने मर्यादा मूकी दे. (१०)

हिअए ससिणेहो वि हु, पयडइ कुविअं व तस्स अप्पाणं ॥ पडिवन्न विणयमग्गं, आलवइ अठम्मपिम्मपरो ॥११॥ अर्थः—हृदयमां प्रीति होय तो पण बहारथी तेने पोतानुं स्वरूप क्रोधी जेवुं देखाडे, अने ज्यारे ते जाई विनयमार्ग स्वीकारे, त्यारे तेनी साथे खरा प्रेमथी वार्ता करे. उपर कहेला उपाय कस्या पठी पण जो ते जाई कदाच ठेकाणे न आवे, तो तेनी ए प्रकृतिज ठे” एवुं तत्त्व समजी तेनी उपेक्षा करे. (११)

“ तप्पणइणिपुत्ताइसु, सम्मदिठी होइ दाणसम्माणे ॥ सावकंमि उ इत्तो, सविसेसं कुणइ सव्वं पि ॥ १२ ॥ अर्थः—जाइना स्त्री, पुत्र विगेरेने विषे दान, आदर विगेरे वावतमां समान दृष्टि राखवी, अर्थात् पोताना स्त्री पुत्र विगेरेनी पेटेज तेमनी पण आसना वासना करवी. तथा सावका (उरमाइ) जाइना स्त्रीपुत्र विगेरेनां मान विगेरे सर्व उपचार तो पोतानां स्त्री पुत्र करतां पण अधिक करवां. कारण के, सावका जाइना संबंधमां शोडुं पण अंतर प्रकट कराय तो तेमनां मन बगडे ठे, अने लोकमां पण अपवाद थाय ठे. ए रीते पोताना पिता समान, माता समान तथा जाइ समान लोकोना संबंधमां पण उचित आचरण तेमनी योग्यता माफक ध्यानमां लेवुं. कह्युं ठे के— १ उत्पन्न करनार, २ उठेरनार, ३ विद्यानो आपनार, ३ अन्न वस्त्र देनार अने ५ जीवने बचावनार ए पांचे “ पिता ” कहेवाय ठे. १ राजानी स्त्री, २ गुरुनी स्त्री, ३ पोतानी स्त्रीनी माता, ४ पोतानी माता अने ५ पोतानी धावमाता पांचे “ माता ” कहेवाय ठे. १ सगो जाई, २ साथे जणनार, ३ मित्र, मांदगीमां भावजत राखनार अने ५ मार्गमां वातचित करी मैत्री

करनार ए पांचे “ चाई ” कहेवाय ठे. ” चाइउए मांहो मांहे धर्मकरणीनी एक बीजाने सारी पेठे याद कराववी. कहुं ठे के— जे पुरुष, प्रमादरूप अग्निथी सलगेला संसार रूप घरमां मोहनिद्राथी सुतेला माणसने जगाडे, ते तेनो परम बंधु कहेवाय. चाइउनी मांहोमांहे प्रीति उपर चरतनो दूत आषे श्रीकृष्ण देव जगवानने साथे पूठवा गएला अघाणुं चाइउनुं दृष्टांत जाणवुं. माफक मित्रनी साथे पण वर्तवुं. (१२)

इअ चाइगयं उचित्रं, पणइणिविसयं पि किं पि जंपेमो ॥ सप्पणयवयणसम्मा— णणेण तं अनिमुहं कुणइ ॥ १३ ॥ अर्थः— आ रीते चाइना संबंधमां उचित आचरण कहुं. हवे चार्यानी बावतमां पण कांइक कहीए ठीए. पुरुषे प्रीति वचन कही सारुं मान राखी पोतानी स्त्रीने स्वकार्यमां उत्साहवंत राखवी. पतिनुं प्रीति वचन ते एक संजीवनी विद्या ठे. तेथी बाकीनी सर्व प्रीतिउं सजीव थाय ठे. योग्य अवसरे प्रीतिवचननो उपयोग कस्यो होय तो ते दानादिकथी पण घणुंज वधारे गौरव उत्पन्न करे ठे. कहुं ठे के— प्रीति वचन जेवुं बीजुं वशीकरण (कामण) नथी, कला कौशल जेवुं बीजुं धन नथी, अहिंसा जेवो बीजो धर्म नथी, अने संतोष जेवुं बीजुं सुख नथी. (१३)

सुस्सूसाइ पयट्टइ, राहाचरणाइ समुचित्रं देइ ॥ नाडयपिठ्ठणयाइसु, जणसंमहेसु वारेइ ॥ १४ ॥ अर्थः— पुरुष पोतानी स्त्रीने न्हवराववुं, पण दवाववा विगेरे पोतानी कायसेवामां प्रवर्तवि. देश, काल, पोतानुं कुटुंब, धन विगेरेनो विचार करी उचित एवां वस्त्र, आचूषण प्रमुख तेने आपे, तथा ज्यां नाटक, नृत्य विगेरे जोवाय ठे, एता घणा लोकोना मेलावडामां तेने जतां अटकावे. पोतानी कायसेवामां स्त्रीने जोडवानुं कारण ए ठे के, तेम करवाथी तेनो पति उपर सारो विश्वास रहे ठे, तेना मनमां स्वाभाविक प्रेम उपजे ठे, अने तेथी ते कोइ समये पण पतिने आणगमनुं कृत्य करे नहीं. आचूषण प्रमुख आपवानुं कारण ए ठे के, ते स्त्रीउं आचूषण विगेरेथी शोचती हाय तो तेथी गृहस्थनी लक्ष्मी वधे ठे. कहुं ठे के—लक्ष्मी मंगलिक करवाथी उत्पन्न थाय ठे. धीरजथी वधे ठे, दहताथी पोतानुं जडमूल करीने रहे ठे, अने इंद्रियो वश राखवाथी स्थिर रहे ठे. नाटक विगेरेना मेलावडामां स्त्रीउंने जतां

अटकाववानुं कारण ए ठे के, त्यां हलका लोकोनां अटकचाखां, मर्यादा वगरनां हलकां वचन तथा बीजी पण खराव चेष्टाउं जोवाथी मूलथी निर्मल एवुं पण स्त्रीउंनुं मन वरसादना पवनथी शुद्ध आरिसानी पेठे प्राये वगडे ठे. माटे नाटक जोवा विगेरे वर्जवुं. (१४)

रुंजइ रयणिपयारं, कुशीलपासंफिसंनेभवणेइ ॥ गिहकजेसु नि-
उंअइ, न विउंअइ अप्पणा सइं ॥ १५इ अर्थः— पुरुष पोतानी स्त्रीने रात्रिए बहार राजमार्गे अथवा कोइनेघेर जतां अटकावे, कुशीलनी तथा पाखंकीनी सोबतथी दूर राखे, इवुं लेवुं, सगा वहालांनुं आदरमान करवुं, रसोइ करवी इत्यादि गृहकार्यमां तेने अवश्य जोडे, तथा आप-
णाथी बूटी एकलीने जूदी न राखे. स्त्रीने रात्रिए बहार जतां अटका-
ववानुं कारण ए ठे के, मुनिराजनी पेठे कुलीन स्त्रीउंने पण रात्रिए फ-
रवुं हरवुं घणुं अनर्थकारी ठे. धर्म संबंधी आवश्यक विगेरे कृत्यने अर्थे मोकलवी होय तो मा, बहेन विगेरे सुशील स्त्रीउंना समुदायनी सा-
थेज जवानी आज्ञा आपवी. स्त्रीनां गृहकृत्य कद्यां ठे, ते आ रीतेः— प-
थारी विगेरे उपाडवी, घर साफ करवुं, पाणी गलवुं. चूलो तैयार करवो,
थादी प्रमुख वासण धोवां, धान्य दलवां तथा खांडवां, गायो दोहवी,
दहीं वलोववुं, पाक करवो, उचितपणे अन्न पिस्सवुं, वासण विगेरे चो-
स्कां करवां, तथा सासू, नर्तारु, नणंद, दीअर विगेरेनो विनय साच-
ववो. ए रीते कुलवधूनां गृहकृत्यो जणवां. स्त्रीने गृहकृत्योमां अवश्य जो-
डवानुं कारण ए ठे के, तेम न करे तो स्त्री सर्वदा उदास रहे. स्त्री उ-
दासीन होय तो गृहकृत्यो वगडे ठे. स्त्रीने कांइ उद्यम न होय तो ते
चपल खर्चवथी वगडे ठे. गृहकृत्योमां स्त्रीउंनुं मन वलगाडवाथीज
तेमनुं रक्षण थाय ठे. श्री उमास्वातिवांचकजीए प्रशमरति ग्रंथमां कळुं ठे
के, पुरा पिचाशनुं आख्यान सांजलीने कुलस्त्रीनुं निरंतर रक्षण करवुं,
अने पोतानो आत्मा संयमयोगवडे हमेशां उद्यममां राखवो. स्त्रीने
आणाथी बूटी न राखवी एम कळुं एनुं कारण ए ठे के. प्राये मांहे-
मांहे दर्शन (जोवा) उपरज प्रेम रह्यो ठे. कळुं ठे के—जोवाथी, वानां
लाप करवाथी. गुणनां वखाणथी, इष्ट वस्तु देवाथी, अने मन माफक
दिव्याथी पुरुषने विषे स्त्रीनो दृढ प्रेम थाय ठे. न जोवाथी. अतिशय

जोवाथी, जेगा थए न बोलवाथी, अहंकारथी अने अपमानथी ए पांच कारणथी प्रेम घटे ठे. पुरुष हमेशां मुसाफरी करतो रहे तो स्त्रीनुं मन तेना उपरथी ऊतरी जाय, अने तेथी ते कदाच अनुचित कृत्य पण करे; माटे स्त्रीने आपणाथी बूट न राखवी. (१५)

अवमाणं न पयंसइ, खदियं सिस्केइ कुविश्रमणुणेइ ॥ धणहाणि-
वुद्धिघरमं-तवश्यरं पयडइ न... ॥ १६ ॥ अर्थः-पुरुष वगर कारणे
क्रोधादिकथी पोतानी स्त्रीनी आगप “ त्हारा उपर बीजी परणीश ” एवां
अपमान वचन न प्रगट करे, कांश्च अपराध थयो होय तो तेने एकां-
तमां एवी शीखामण दे के, पाठो ते तेवो अपराध न करे. घणी क्रोधे ज-
राणी होय तो तेने समजावे, धनना लाजनी अथवा नुकशाननी वात
तथा घरमांनी गुप्त मसलतो तेनी आगल प्रकट न करे. “त्हारा उपर बीजी
परणीश ” एवां वचन न बोलवां, एनुं कारण ए ठे के, कोण एवो
मूर्ख ठे के, जे स्त्री उपर क्रोध विगेरे आव्याथी बीजी स्त्री परणवाना सं-
कटमां पडे ! कहुं ठे के-वे स्त्रीना वशमां पडेलो पुरुष घरमांथी चूख्यो
वहार जाय, घरमां पाणीनो ठांटो पण न पामे, अने पग धोया विनाज
सुइ रहे. पुरुष कारागृहमां नंखाय, देशांतरमां जटकतो रहे, अथवा नर-
कावास जोगवे, ते कांश्च ठीक, पण तेणे वे स्त्रीउंनो जतरि थवुं, ए ठीक
नथी. कदाच कांश्च योग्य कारणथी पुरुषने वे स्त्रीउं परणवी पडे, तो ते बन्ने-
ने विषे तथा वन्नेना पुत्रादिकने विषे समदृष्टि विगेरेज राखवी. परंतु वे-
मांथी कोइनो पण वारो खंफित न करवो. कारण के, शोक्यनो वारो तो-
डावीने पोताना पतिनी साथे कामसंजोग करनार स्त्रीने चोथाव्रतनो
बीजो अतिचार लागे ठे एम कहुं ठे. घणी क्रोधे जराणी होय तो तेने
समजाववानुं कारण ए ठे के, तेम न करे तो ते (स्त्री) कदाच सोमद-
त्तनी स्त्रीनी पेटे सहसात्कारथी कूवामां पडे, अथवा बीजुं एवुंज वंइ अ-
कृत्य करे, माटेज स्त्रीउंनी साथे हमेशां नरमाशथी वर्तवुं. कोइ कांश्च पण
कठोरपणुं न वताववुं. कहुं ठे के, “ पाश्चातः स्त्रीषु मार्दवम् ” (पश्चात्
रुपि कहे ठे के, स्त्रीउंने विषे नरमाश राखवी.) नरमाशथीज स्त्रीउं जश
थाय ठे. कारण के, ते रीतेज तेमनाथी सर्वत्र सर्वे कार्य सिद्ध थएलां दे-
खाय ठे; अने नरमाश न होय तो कार्यसिद्धिने बदले कार्यमां बग

थएलो पण अनुभवमां आवे ठे. निर्गुणी स्त्री होय तो बहुज नरमाशथी काम खेवानी कालजी राखवी जोइए. देखमां जीव ठे त्यां सुधी मजबूत वेडी सरखी बलगेली ते (निर्गुणी) स्त्रीथीज कोइ पण रीते पोतानुं गृहसूत्र चलाववुं, अने सर्व प्रकारनो निर्वाह करी खेवो. कारण के, “ गृहिणी तेज घर ” एवुं शास्त्र वचन ठे. “ धनना लोचनी अथवा नुकशाननी वात न करवी ” एम कहेवानुं कारण ए ठे के, पुरुष धननो लाज स्त्री आगल प्रकट करे, तो ते बूटथी धन खरचवा लागे. धनना नुकशाननी तेनी आगल वात करे तो ते (स्त्री) तुच्छाणीथी ज्यां त्यां ते वात प्रकट करी जर्तारनी घणा कालथी मेलवेली म्हांटाइ गुमावे. तथा घरमांनी गुप्त मसलतो तेनी आगल प्रकट न करवानुं कारण ए ठे के, स्त्री स्वजावथीज कोमल हृदयनी होवाथी तेना मुखमां गुप्त वात टके नहीं. ते पोतानी प्रेमपात्र सखीउं विगेरेनी आगल ते वात प्रकट करे. अने तेथी आगलथी धारेलां कार्यों निष्फल करी नांखे. कदाच कोइ गुप्त वात तेने मुखे प्रकट थवाथी राजद्रोहनो वांक पण उजो थाय. माटेज घरमां स्त्रीनुं मुख्य चलाण न राखवुं. कछुं ठे के—स्त्री पुंवच्च प्रजवति यदा तद्धि गेहं विनष्टम् ” (स्त्री, पुरुष जेवी प्रबल थाय तो ते घर धूल बराबर मली गयुं एम समजवुं.) आ विषय उपर एक दृष्टांत कहीए ठीए.

कोइ नगरमां मंथर नामनो एक कोली हतो. ते वणवानो दांडो विगेरे करवाने अर्थे लाकडां लाववा जंगलमां गयो. त्यां एक शीसमना वृक्षने कापतां तेना अधिष्ठायक व्यंतरे ना पाडी, तो पण ते साहसथी तोडवा लाग्यो. त्यारे व्यंतरे कोलीने कछुं. “ वर माग ” ते (कोली) स्त्रीलंपट होवाथी स्त्रीने पूढवा गयुं. मार्गमां तेनो एक नापित (घायजो) मित्र मळ्यो, तेणे कछुं. “ तुं राज्य माग. ” तो पण तेणे स्त्रीने पूव्युं. स्त्री तुछ स्वजावनी हती, तेथी एक वचन तेनी यादमां आव्युं. ते आ रीते:— “ प्रवर्धमानः पुरुष स्रष्टुः शामुपघातकृत् ॥ पूर्वोपार्जितमित्राणां, दाराणामथ वेदमानाम् ॥१॥ ” अर्थात्—पुरुष लक्ष्मीना लाजथी घणो वधी जाय त्यारे पोताना जूना मित्र, स्त्री अने घर ए व्रण वस्तुने ठोडी दे ठे. एम विचारी तेणे जर्तारने कछुं के, “ घणुं दुःखदायि राज्य लक्ष्मिने शुं करवुं ठे ? बीजा वे हाथ अने मस्तक माग एटखे त्दाराथी वे वस्त्र साथे वणाशे. ” पठी कोलीए

स्त्रीना कल्या प्रमाणे माग्युं, अने व्यंतरे आप्युं. पण लोकोए तेवा वि-
चित्र स्वरूपे गाममां पेसनारा ते कोळीने राक्षस समजी लाकडाथी अने
पठरथी मारी नांख्यो. कहुं ठे वे-जेने पोताने अकळ नथी, तथा जे मि-
त्रनुं कहेलुं पण माने नहि अने स्त्रीना वशमां रहे, ते मंथर कोळीनी
पेठे नाश पामे. उपर कहेलो कार कचितज बने ठे. माटे सुशिक्षित
अने बुद्धिशाली स्त्री होय तो सवाह मसलत लेवाथी उलटो घणो
फायदोज थाय ठे. आ वातमा अनुपमदेवी अने वस्तुपाल तेजपालनुं
दृष्टांत जाणवुं. (१६)

सुकुलुग्गयाहिं परिणय-वयाहिं निष्ठम्मधम्मनिरयाहिं ॥ सयण-
रमणीहिं पीइं, पाउणइ समाणधम्माहिं ॥ १७ ॥ अर्थ:- सारा कुलमां
उत्पन्न थएली, पाकी वयनी, कपट विनानी, धर्मकरणी करवामां तत्पर,
पोतानी साधर्मिक अने पोताना सगा वहालामां आवेदी एवी स्त्रीउनी
साथे पोतानी स्त्रीनी प्रीति कराववी. सारा कुलमां उत्पन्न थएलीनी साथे
प्रीति करवानुं कारण ए ठे के, खराब कुलमां उत्पन्न थएली स्त्रीनी साथे
सोबत करवी ए कुलस्त्रीउने अपवादनुं मूल ठे. (१७)

रोगाइसु नो विक्कइ, सुसहाउ होइ धम्मकज्जेसु ॥ एमाइ पण इ-
णिगयं, उचिअं पाएण पुरिसस्स ॥ १८ ॥ अर्थ:- पुरुष स्त्रीने रोगादिक
थाय तो तेनी उपेक्षा न करे, तपस्या, उज्जुणुं, दान, देवपूजा, तीर्थयात्रा
प्रमुख धर्मकृत्योमां स्त्रीने तेनो उत्साह वधारी धन विगेरे आपीने स-
हाय्य करे, पण अंतराय न करे. कारण के, पुरुष स्त्रीना पुण्यनो जाग ले-
नारो ठे. तथा धर्मकृत्य करावुं एज परम उपकार ठे. पुरुषनुं स्त्रीना सं-
बंधमां इत्यादि उचित आचरण प्राये जाणवुं. (१८)

पुत्तं पइ पुण उचिअं, पिउणो लालेइ बालजावंमि ॥ उमीदिअ-
बुद्धिगुणं, कलासु कुसलं कुणइ कमसो ॥ १९ ॥ हवे पुत्रना बंधमां
पितानुं उचित आचरण कहीए ठीए. पिता बाल्यावस्थामां पौष्टिक अन्न,
स्वेढ्याथी हरवुं फरवुं, जातजातनां रमकडां विगेरे उपायथी पुत्रनुं दालन
पालन करे, अने तेना बुद्धिना गुण खीदी नीकले त्यारे तेने कल्यामां
कुशल करे. बाल्यावस्थामां पुत्रनुं बालन पालन करवानुं कारण
ए ठे के, ते अवस्थामां तेनुं शरीर जो शंकाएलुं अने दूवलुं रहे तो ते

कोइ काळे पण पुष्ट न थाय. माटेज वळुं ठे के, पुत्रनुं पांच वर्षेनो थाय त्यां सुधी लालन पालन करवुं, ते पठी दस वर्षे सुधी अर्थात् पंदर वर्षेनो थाय त्यां सुधी ताडना करवी, अने सोलमुं वर्षे वेठे ठेते पिताए पुत्रनी साथे मित्रनी पेठे वर्तवुं. (१९)

गुरुदेवधम्मसुहिसय-णपरिचयं कान्हेइ निच्चं पि ॥ उत्तम लोएहिं समं, मित्तीजावं रयावेई ॥ २० ॥ अर्थः- पिताए पुत्रने गुरु, देव, धम्म, सुखी, तथा स्वजन एमनो हमेशां परेचय कराववो. तथा सारा माणसोनी साथे तेने मैत्री कराववी. गुरुआदिकनो परिचय वाढ्यावस्था-शीज होय तो वढकलचीरिनी पेठे हमेशां मनमां सारी वासनाज रहे ठे. उत्तम जातना, कुलीन तथा सुशील लोकोनी साथे मैत्री करी होय तो कदाच नशीवना वांकथी धन न मळे, तो पण आवनारां अनर्थ तो टळी जायज एमां शक नथी. अनार्य देशमां थएला एवा पण आर्द्र-कुमारने अजयकुमारनी मैत्री तेज चवमां सिद्धिने अर्थे थई. (२०)

गिह्हावेइ अ पाणिं, समाणकुलजम्मरूपकन्नाणं ॥ गिह्जारंमि नि-जुंजइ, पहुत्तणं विश्रइ कमेण ॥ २१ ॥ अर्थः- पिताए पुत्रने कुलथी, जन्मथी अने रूपथी वरावरीनी एवी कन्या परणाववी, तेने घरना कार्यजारमां जोडवो, तथा अनुक्रमे तेने घरनी मालकी सोंपवी. "कुलथी, जन्मथी अने रूपथी वरावरीनी कन्या परणाववी" एम कहेवानुं कारण ए ठे के, कजोड स्त्री चर्तारनो योग थाय तो तेमनो ते गृहवास नथी, पण मात्र विटंबना ठे. तथा एक बीजा उपरनो राग ऊतरी जाय तो कदाच वने जणा अनुचित कृत्य करे एवो पण संजव ठे. आ विषय उपर एक दृष्टांत संज्वाय ठे ते आ रीतेः-

चोरराजाना राज्यमां आवेदी धारा नगरीनी अंदर एक घरमां घणो रूप अने निर्गुणी एवो पुरुष तथा अति रूपवती अने गुणवान ए स्त्री हती. बीजा घरमां तेथी उदहुं एटले पुरुष सारो अने स्त्री कुरूप हती. एक समये वने जणाना घरमां चोरे खात्र पाडवुं. अने वने वजोडाने जोइ कांइ न वोलतां सुरूप स्त्री सुरूप पुरुष पाई, अने कुरूप स्त्री कुरूप पुरुष पासे फेरवी नांखी. ज्यां सुरूपने सुरूपनो योग थियो, ते वने स्त्री पुरुष प्रथम घणा उद्विग्न हता ते हर्षे पाण्या. पण

जेने कुरूप स्त्रीनो योग थयो, तेणे राजसज्जामां विवाद चलाव्यो. राजा-
ए पडह वजडाव्यो, त्यारे चोरे श्रावीने कहुं के, “ हे महाराज ! रा-
त्रिने विषे परद्रव्यनो अपहार करानारा में विधातानी चूळ सुधारी, एक
रत्नो बीजा रत्ननी साथे योग कस्यो.” चोरनुं वचन सांजळी हसनारा
राजाए तेज वात प्रमाण करी.

विवाहना जेद विगेरे आगव कहेवाशे. “ तेने घरना कार्यकारमां
जोडवो.” एम कहेवानुं कारण ए ठे के, घरना कार्यकारमां जोडायलो
पुत्र हमेशां घरनी चिंतामां रहेवाथी. स्वहंदी अथवा मदोन्मत्त न थाय.
तेमज घणां कष्ट सहन करी धन कसाववुं पडे ठे, ए वातनो जाण थइ
अनुचित व्यय करवानुं मनमां न लावे. “ घरनी माळकी सोंपवी ” एम
कहुं तेनुं कारण ए ठे के, म्होटा लोकोए योग्य वस्तु न्हानाने माथे
सोंपवाथी न्हानानी प्रतिष्ठा थाय ठे. घरनो कार्यकार सारी परीक्षा क-
रीने न्हानो पुत्र योग्य होय तो तेने माथेज सोंपवो. कारण के, तेम
करवाथीज निर्वाह थवानो, तथा तेथी शोचा विगेरे वधवानो पण
संजव ठे. प्रसेनजित राजाए प्रथम सर्वे पुत्रोनी परीक्षा करी सोमो पु-
त्र जे श्रेणिक तेने माथेज राज्य सोंप्युं. पुत्रनी पेठेज पुत्री, जत्रीजा
विगेरेना संबंधमां पण योग्यता माफक उचित आचरण जाणवुं. एमज
पुत्रनी बहुना संबंधमां पण समजवुं. जेम धनश्रेष्ठीए चोखाना पांच दा-
णा आपी परीक्षा करी, चोथी वहु रोहिणीज घरनी स्वामिनी करी.
तथा उषिता, जोगवती अने रक्षिता ए त्रणे म्होटी वहुने अनुक्रमे
ठाण प्रमुख काढवानुं, रांधवानुं तथा जंमारनुं काम सोंप्युं. (११)

पञ्चस्कं न पसंसइ, वसणोवहयाण कहइ डुरवठं ॥ आ वयमव-
सेसं, च सोहए सयमिमेहितो ॥ १२ ॥ अर्थः— पिता पुत्रनी तेजा दे-
खतां प्रशंसा न करे, कदाच पुत्र व्यसनमां सपडाय एम होय ते तेने
द्यूतादि व्यसनथी थती धननो नाश, लोकमां अपमान, तर्जना, तेजा
प्रमुख दुर्दशा संजलावे, तेथी ते व्यसनमां सपडातो अटके ठे. तथा तेजा
खरच अने शिलक ए त्रणे पुत्र पासेथी तपासी वे. तेथी ते स्वहंदी थो
नथी, तथा पोतानी म्होटाइ रहे ठे. “पुत्रनी तेजा देखतां प्रशंसा न करे”
एम कहेवानुं कारण ए ठे के, प्रथम तो पुत्रनी प्रशंसाज न करवी. क

ठे के—गुरुनी तेमना मुख आगल, मित्रीनी तथा बांधवोनी तेमनी पठ-
वाडे, दासनी तथा चाकरनी तेमनुं काम सारुं नीवडे त्यारे, तथा स्त्रीजनी
तेज मरी गया पठी स्तुति करवी. पण पुत्रनी तो बिलकुल स्तुति करवी
ज नही. एम ठतां ते वगर न चाखो तो स्तुति करवी. पण प्रत्यक्ष न
करवी. कारण के, तेथी तेना गुण अज्ञान वधता अटके ठे, अने वृथा
अहंकार विगेरे आवे ठे. (११)

दंसेइ नरिंदसजं, देसंतरजावपयडरा कुणइ ॥ इच्चाइ अवचगयं, उ-
चिश्रं पिउणो मुणेश्रवं ॥ १३ ॥ अर्थ—पिताए पुत्रने राजसजा देखाडवी.
तथा परदेशना आचार अने व्यवहार पण प्रकटपणे देखाडवा. पितानुं
पुत्रना संबंधमां इत्यादिक उचित आचरण जाणवुं. राजसजा देखाड-
वानुं कारण ए ठे के, राजसजानो परिचय न होय तो कोइ वखते दु-
दैवथी उंचितुं कांइ संकट आवी पडे त्यारे ते कायर थाय. तथा पारकी
लक्ष्मी जोइ अदेखाइ करनारा शत्रुजं तेने नुकशानमां नांखे. कळुं ठे के—
राजदरबारे जवुं. राजाना माननीक लोको जोवा. तेथी कांइ अर्थ लाज
न थाय तो पण अनर्थनो नाश तो थायज. माटे राजसजानो अवश्य
परिचय कराववो. परदेशना आचार तथा व्यवहार प्रकट देखाडवानुं
कारण ए ठे के, परदेशना आचार व्यवहारनुं ज्ञान न होय, अने का-
रण पडे त्यां जवुं थाय तो त्यांना लोको एने परदेशी जाणीने सहज
वारमां व्यसनना खाडामां नांखी दे. माटे परदेशना आचार व्यवहार
देखाडवा. पिताए पेठे माताए पण पुत्रना संबंधमां तथा पुत्रनी वहूना
संबंधमां संश्रव माफक उचित आचरण साचववुं. माताए उरमाइ पुत्रना
संबंधमां विशेष उचित आचरण साचववुं. कारण के, ते प्राये सहजमां
पोताने कांइ उंचुं पड्युं एम माननारो होय ठे. आ विषयमां सावकी
माए अशापेही अडदनी रावडी उंकनार पुत्रनो दाखलो जाणवो. (१३)

श्रयणाणसमुचिश्रमिणं, जं ते निश्रगेहवुद्विकल्लेसु ॥ संमाणिज्ज सया-
विंहु, करिज्ज हाणीसु वि समीवे ॥१४॥ अर्थ—पिताना, माताना तथा
स्त्रीना पद्दना लोको स्वजन केहेवाय ठे. तेमना संबंधमां पुत्रनुं उचित
आचरण आ रीते ठे. पोताने घरमां पुत्रजन्म तथा विवाह सगाइ प्र-
त्यक्ष मंगलकार्य होय त्यारे तेमनो हमेशां आदर सत्कार करवो. तेमज

तेमने माथे कांइ नुकशान आवी पडे तो तेमने पोतानी पासे राखवा.

सयमवि तेसिं वसणू-सवेसु होअवमंतिअंमि सया ॥ खीणविह-
वाण रोगा-उराण कायवमुद्धरणं ॥ १५ ॥ अर्थः- स्वजनोने माथे कांइ
संकट आवे, अथवा तेमने त्यां कांइ उत्सव होय तो पोते पण हमेशां
त्यां जवुं. तथा तेउं निर्धन अथवा रोगातुर थाय तो तेमनो ते संकट-
मांथी उद्धार करवो. कळुं ठे -रोग, आपदा, डुकाल तथा शत्रुनुं
संकट माथे आवे ठते तथा राजकारे अने स्वशाने जवाने अवसरे जे
साथे रहे, ते बांधव कहेवाय. स्वजनो उद्धार करवो, ते खरेखर जोतां
पोतानोज उद्धार ठे. कारण के, रहेना घडा जे जरे ठे, अने खाली
थाय ठे तेम माणस पण पैसादार अने दरिद्री थाय ठे. कोइनी दरिद्री
अथवा पैसावाली अवस्था चिरकाल टकती नथी. माटे कदाच दुर्दैवथी
आपणे माथे माठी अवस्था आवी पडे तो पूर्वे आपणे जेमना उपर उ-
पकार कऱ्या होय, तेउंज आपणो आपदाथी उद्धार करे. माटे अवसर
आवे स्वजनो संकटमांथी उद्धार करवोज. (१५)

खाइज्जा पिठिमंसं, न तेसि कुज्जा न सुककलहं च ॥ तदमित्तेहिं
मित्तिं, न करिज्जा करिज्जा मित्तेहिं ॥ १६ ॥ अर्थः- पुरुषे स्वजनोनी पर
पूठे निंदा न करवी; तेमनी साथे मश्करी विगेरेमां पण वगर कारणे
शुष्क वाद न करवो. कारण के, तेथी घणा कालनी पण प्रीति तूटी जाय
ठे. तेमना शत्रुनी साथे मित्रता न करे, तथा तेमना मित्रनी साथे मैत्री करे.

तयजावे तग्गेहं, न वइज्जा चइज्जा अहं संबंधं ॥ गुरुदेवधम्मकज्जे-
सु एकचित्तेहिं होअवं ॥ १७ ॥ अर्थः-पुरुषे स्वजन घरं न होय,
अने तेना कुटुंबनी एकली खीउंज घरमां होय, तो तेना घरमां प्रवेश
न करवो, तेमनी (स्वजनोनी) साथे द्रव्यनो व्यवहार न करवो, तथा
देवनुं, गुरुनुं अथवा धर्मनुं कार्य होय तो तेमनी साथे एकदिने थवुं.
स्वजनोनी साथे द्रव्यनो व्यवहार न करवानुं कारण ए ठे के, तेमनी साथे
व्यवहार करतां प्रथम जराक एम लागे ठे के, एथी प्रीति वधे ठे; एण
परिणामे एथी प्रीतिने बदले शत्रुपणुं वधे ठे. कळुं ठे के-ज्यां घणी प्रीति
राखवानी इहा होय, त्यां त्रण वानां न करवां. एक वादविवाद, बीउणे
द्रव्यनो व्यवहार अने त्रीजुं तेनी पठवाडे तेनी खीनी साथे जाषण.

मादिक कार्यमां एकदिल थवानुं कारण ए ठे के, संसारी काममां पण खजनोनी साथे एकदिलपणुं राखवाथीज परिणाम सारुं निपजे ठे. तो पठी जिनमंदिर प्रमुख देवादिकना कार्यमां तो अवश्य एकदिलपणुं जोइएज. केम के, तेवां कार्यो तो सर्व संघना आधार उपर ठे. अने ते सर्व संघना एकदिलथी थाय तेमांज निर्वाह तथा शोजा विगेरेनो संजव ठे. माटे ते कार्यो सर्वेनी संमतिथीकरवां. खजनोनी साथे एकदिल राखवा उपर पांच आंगलीउनो होखलो ठे, ते आ रीतेः—

प्रथम तर्जनी (अंगूठानी जोडली) आंगली लखवामां तथा चित्रकला विगेरे प्राये सर्व कार्योमां अग्रेसर होवाथी तथा वस्तु देखाडवामां, उत्कृष्ट वस्तुनां वखाण करवामां, वारवामां अने चपटी विगेरे नरवामां माही होवाथी अहंकार पामी मध्यमा (वचली) आंगलीने कहे ठे के, “ त्हारामां कया गुण ठे ? ” मध्यमाए कछुं. “ हुं सर्वे आंगलीउमां मुख्य, म्होटी अने मध्यजागमां रहेनारी हुं, तंत्री, गीत, ताल, विगेरे कलामां कुशल हुं, कार्यनी उतावल जणाववा माटे अथवा दोष, ठल विगेरेनो नाश करवाने अर्थे चपटी वगाडुं हुं, अने टचकाराथी शिक्षा करनारी हुं. ” एमज त्रीजी आंगलीने पूब्युं त्यारे तेणे कछुं. “ देव, गुरु, स्थापनाचार्य, साधर्मिक विगेरेनी नवांग चंदनपूजा, मंगलीक, स्वस्तिक, नंध्यावर्त विगेरे करवानुं; तथा जल, चंदन, वासकेप चूर्ण विगेरेनुं अन्निसंत्रण करवुं म्हारा तावामां ठे. ” पठी चोथी आंगलीने पूब्युं, त्यारे तेणे पण कछुं के, “ हुं जीणी (पातली) होवाथी काननी अंदर अणवा प्रमुख सूक्ष्म कामो करी शकुं हुं, शरीरे कष्ट आवे ठेदादि पीडा सहुं हुं, शाकिनी विगेरेना उपद्रव दूर करुं हुं, जपनी संख्या विगेरे करवामां पण अग्रेसर हुं. ” ते सांजली चारे आंगलीउण मांहो आंहे मित्रता करी अंगूठाने पूब्युं के, “ त्हारामां कया गुण ठे ? ” अंगूठे कछुं. “ अलीउ ! हुं तो तमारो धणी हुं ! जूठ लखवुं, चित्रामण करवुं, कोलियो वालवो, चपटी नरवी, चपटी वगाडवी, टचकारो करवो, मूली वालवी, गांठ वालवी, हथियार विगेरे वापरवां, डाडी मूले नमारवी, तशी कातरवी, कातवुं, लोच करवो. पींजवुं, वणवुं, धोवुं, खांडवुं, दलवुं, शिसवुं, कांटो काडवो, गायो विगेरे दोहवी, जपनी संख्या करवी. वाल

अथवा फूल गुंथवां, पुष्प पूजा करवी, विगेरे कार्यो म्हारा विना यतां नथी. तेमज वैरीनु गळुं पकडवुं, तिलक करवुं. श्रीजिनामृतनुं पान करवुं, अंगूठ प्रश्न करवो इत्यादि कार्यो एकला म्हाराथीज थाय ठे” ते सांचली चारे आंगलीउ अंगूठानो आश्रय करी सर्वे कार्यो करवा लागी. (१९)

एमाई सयणोचिअ- मह धम्मायरिअ समुचिअं ञणिमो ॥ ञत्ति- बहुमाणपुवं, तेसिं तिसं जंपिणिवाउ ॥ १८ ॥ अर्थ:- स्वजनना संबधमां उपर कहुं विगेरे उचित आचरण जाणवुं. हवे धर्माचार्यना संबधमां उचित आचरण कहीए ठीर. पुरुषे दररोज ञण टंक ञत्तिथी तथा शरीरवडे अने वचन वडे बहुमानथी धर्माचार्यने वंदना करवी. १८

तदंसिअनिईए, आवस्सयपमुहकिच्चकरणं च ॥ धम्मोवएससवणं, तदंतिए सुद्धसद्धाए ॥ १९ ॥ अर्थ:-धर्माचार्ये देखाडेली रीत प्रमाणे आवश्यक विगेरे कृत्यो करवां, तथा तेमनी पासे शुद्ध श्रद्धानथी धर्मोपदेश सांचलवो. (१९)

आएसं बहु मन्नइ, इमेसिं मणसा वि कुणइ नावन्नं ॥ रुंनइ अव- न्नवायं, शुइवायं पयडइ सया वि ॥ २० ॥ अर्थ:-धर्माचार्यना आदेशनुं बहुमान करे, एमनी (धर्माचार्यनी) मनथी पण अवज्ञा न करे. अध- र्मी लोकोए करेला धर्माचार्यना अवर्णवादनने पोतानी शक्ति माफक रोके, पण उपेक्षा न करे, कहुं ठे के-म्होटाउनी निंदा करनारज केवल पापी नथी, पण ते निंदा सांचलनारज पापी ठे. तेअ, धर्माचार्यनो स्तुतिवाद हमेशां करे. कारण के,समद्ध अथवा पाठल धर्माचार्यनी प्रशंसा करवाथी असंख्य पुण्यानुबंधि पुण्य बंधाय ठे. (२०)

न हवइ विदप्पेही, सुहिव अणुअत्तए सुहडुहेसु ॥ पाणीअपच्च- वायं, सबपयत्तेण वारेई ॥ २१ ॥ अर्थ:-धर्माचार्यनां विद्र न जोवां, सु- खमां तथा दुःखमां मित्रनी पेठे तेमने अनुवर्तवुं. तथा प्रत्यनी लो- कोए करेला उपद्रवने पोतामां जेटली शक्ति होय, तेटली शक्तिथी वारवा. अहिं कोइ शंका करे के, “ प्रमादथी रहित एवा धर्माचार्यनां विद्रोज ही होय, त्यारे ते न जोवां एम कहेवुं व्यर्थ ठे. तथा समता- रहित धर्माचार्यनी साथे मित्रनी पेठे शी रीते वर्तवुं ?” एनो उत्तर. “खारी वात ठे, धर्माचार्य तो प्रमादथी अने समताथी रहितज ठे, पण जरी

जूदी प्रकृतिना श्रावकोने पोतानी प्रकृतिना अनुसारथी धर्माचार्यने विपे पण जूदो जूदो जाव उत्पन्न थाय ठे. स्थानांग सूत्रमां कहुं ठे के- हे गौतम ! चार प्रकारना श्रावक कहा ठे. एक माता पिता समान, वीजा चाइ समान, त्रीजा मित्र समान, चौथा शोक्य समान. ” इत्यादि आ ग्रंथमां पूर्वे कही गया ठीए. प्रत्यनीक लोकोए करेला उपद्रव दूर करवाना संबंधमां कहुं ठे के, साधुजनो, जिनमंदिरनो तथा विशेषे करी जिन-शासननो कोइ विरोधी होय, अथवा कोइथी अर्वाणवाद बोलातो होय, तो ते सर्व शक्तिथी वारवो. ” आ विषय उपर जगीरथ नामना सगर चक्रवर्तीना पोत्रानो जीव कुंजार, के निणे प्रांत ग्रामना रहीश साठ हजार लोकोए करेला उपद्रवथी पीडायला यात्राए जनार संघनो उपद्रव टाळ्यो, तेनो दाखलो जाणवो. (३१)

खलिअंमि चोइठ गुरु-जणेण मन्नइ तहत्ति सबं पि ॥ चोएइ गुरु जणं पि हु, पमायखलिएसु एगंते ॥ ३२ ॥ अर्थ:-पुरुषे पोतानो कांइ अपराध थए ठते धर्माचार्य शीखामण दे, त्यारे “ आप कहो ते योग्य ठे ” एम कही सर्व मानवुं. कदाच धर्माचार्यनो कांइक दोष देखाय तो तेमने एकांतमां “ महाराज ; आप जेवा चारित्रवंतने आ वात उचित ठे के ? ” एम कहे. (३२)

कुणइ विणउवयारं, जत्तीए समयसमुचिअं सबं ॥ गाढं गुणाणु-रायं, निम्मायं वहइ विअयमि ॥ ३३ ॥ अर्थ:-शिष्ये सामुं आववुं, गुरु आवे ऊठवुं, आपन आपवुं, पगचंपी करवी तथा शुद्ध एवा वस्त्र, पात्र, आहार प्रभुं दान विगेरे समयने उचित एवो सर्व विनय संबंधी उपचार जत्तेथी करवो. अने पोताना हृदयमां धर्माचार्यने विपे दृढ तथा कष्ट रहित अनुराग धारण करवो. (३३)

जाओवयारमेसिं. देसंतरिउ वि सुमरइ सया वि ॥ इअ एवमाइगुरु-जणं समुचिअमुचिअं मुणेयवं ॥ ३४ ॥ अर्थ:-पुरुष परदेशमां होय तो पण धर्माचार्य करेला सम्यक्त्व दान प्रमुख उपकारने निरंतर संतारे. धर्माचार्यना संबंधमां इत्यादि उचित आचरण जाणवुं. (३४)

जठ सयं निवसिज्जइ, नयरे तठेव जे किर वमंति ॥ नमनाणव-णिणो ते, नायरया नाम वमंति ॥ ३५ ॥ अर्थ:-पुरुष जे नगरमां पोते

रहेतो होय, तेज नगरमां बीजा जे वणिग्वृत्तिए आजीविका करनारा लोको रहेता होय, ते “ नागर ” एवा नामथी कहेवाय ठे. (३५)

समुच्चिअमिणमोतेसिं, जमेगचित्तेहिं समसुहडुहेहिं ॥ वसणसवतु-
द्वगमा-गमेहिं निच्चं पि होअव्वं ॥ ३६ ॥ अर्थः-नागर लोकोना संबं-
धमां उचित आचरण आ रीते जाणवुं.- पुरुषे तेमने- नगरमां रहेनार
लोकोने दुःख आवे पोते दुःखी थवुं, तथा सुख आवे पोते सुखी थवुं.
तेमज तेउ संकटमां होय तो पोते पण संकटमां पड्या माफक वर्तवुं.
तथा तेउ उत्सवमां होय तो पोते पण उत्सवमां रहेवुं. एम न करतां
एक नगरमां रहेला सरखा धंधाना लोको जो कुसंपमां रहे, तो रा-
जाना अधिकारीउं तेमने, आहेडीउं जेम मृगलाउने जालमां फसावे ठे,
तेम संकटमां उतारे. (३६)

कायव्वं कज्जे विहु, न इक्कमिक्केण दंसणं पहुणो ॥ कज्जो न मंत-
जेउ, पेसुन्नं परिहरेअव्वं ॥ ३७ ॥ अर्थः-म्होदुं कार्य होय तो पण पोता-
नी म्होटाइ वधारवा सारु सर्वे नागरोए राजानी जेटेवेवा जूदा जूदा न
जवुं. कांइ कार्यनी गुप्त मसलत करी होय तो ते बहार न पाडवी, तथा
कोइए कोइनी चाडी न करवी. एकेक जण जूदो जूदो राजाने मलवा
जाय तो तेथी बीजाना धनमां वैर विगेरे उत्पन्न थाय ठे. माटे सर्वेए
जेगा थइने जवुं. तथा सर्वेनी योग्यता सरखी होय, तो पण यवननी पेठे
कोइने पण मुख्य करी सर्वेए तेनी पठवाडे रहवुं, पण राजाना हुकमथी
मंत्रीए परीक्षा करवाने अर्थे आपेली एक शय्या उपरें सर्वे सुवाने माटे
विवाद करनारा पांचसो अवलगक (मूर्ख)नी पेठे कुसंपथी राजानी जेट
वेवा अथवा तेनी विनति विगेरे करवा न जवुं. कह्युं ठे के-गं एवी अ-
सार वस्तु होय तो पण ते जो घणी जेगी थाय, तो तेथी जय थाय ठे.
जुउं, तृणना समुदायथी वनेजुं दोरडुं हाथीने पण बांधे ठे. मसलत न ब-
हार पाडवाथी कार्य जागी पडे ठे, तथा वखते राजानो कोप विगेरे थाय
थाय ठे. माटे गुप्त मसलत बहार न पाडवी. मांहोमांहे चाडी क व शि-
जा प्रमुख/अपमान तथा वखते दंरु विगेरे पण करे. तथा सरखा
वाला लोकोनुं कुसंपमां रहेवुं नाशनुं कारण ठे. कह्युं ठे के-एक पेट
वे कोकवाला अने जूदां जूदां फलनी इवा करनारा जारंरु पद्धिनी पेठे

संपमां रहेनारा लोको नाश पामे ठे. जे लोको एक बीजानां मर्मोनुं रक्षण करता नथी, ते राफडामां रहेला सर्पनी पेठे मरणांत कष्ट पामे ठे. (३५)

समुवठिए विवाए, तुलासमाणेहिं चैव ठायवं ॥ कारण साविस्केहिं, विहुणेश्रवो न नयमग्गो ॥ ३७ ॥ कांइ विवाद उत्पन्न थाय तो त्राजुआं समान रहेवुं. पण स्वजन संबंधी तथा पोतानी झातिना लोको एमना उपर उपकार करवानी अथवा लांच खावानी इहाए न्यायमार्गनुं उद्ध्वंघन न करवुं. (३७)

बलिणहिं दुब्बल जणो, सुंककसुईहिं नान्निचविश्रवो ॥ थेवावराह दोसे, वि दंरुचूमिं न नेश्रवो ॥ ३८ ॥ अर्थः—प्रवल लोकोए दुर्वल लोकोने घणा दाण, कर, राजदंरु विगेरेथी सताववा नहीं. तथा थोडो अपराध ठतां एकदम तेनो दंरु न करवो. दाण, कर विगेरेथी पीडायला लोको मांहोमांहे प्रीति न होवाथी संप मूकी दे ठे. संप न होय तो घणा बलिष्ठ लोको पण वगडामांथी जूदा पडेला सिंहनी पेठे ज्यां ज्यां पराज्ज वज पामे ठे. माटे मांहोमांहे संप राखवो एज ठीक ठे. कळुं ठे के—माणसोनो संप कढ्याणकारी ठे. तेमां पण पोत पोताना पद्दमां तो अवश्य संप जोइएज. जुई ! फोतराथी पण जूदा पडेला चोखा उगता नथी. जे पर्वतोने फोडी नांखे ठे, तथा चूर्मिने पण विदारे ठे, ते जलना प्रवाहने तृणनो समुदाय रोके ठे. ए संपनो महिमा ठे. (३८)

कारणिएहिं पि संपं, कायवो ता न अठसंवंधो ॥ किं पुण पढुणा सद्धिं, अप्पहिं अहिलसंतेहिं ॥ ४० ॥ अर्थः—पोतानुं हित इठनारा लोकोए राजीना, देवस्थानना अथवा धर्मखाताना अधिकारी तथा तेमना हाथ नीचेना लोको एमनी साथे लेण देणनो व्यवहार न करवो. तो पठी राजानी साथे व्यवहार नज करवो एमां तो कहेवुंज शुं ? राजाना अधिकारीउं विगेरेनी साथे व्यवहार न करवानुं कारण ए ठे के. ते लोको धन लेवुं होय ते समये मात्र प्राये प्रसन्न मुखथी वार्तादाप करी तथा तेमने त्यां गए वेसका आसन, पानवीडां प्रमुख वड खोटो वाद्य आंवर देखाडे ठे, अगे जलाइ प्रकट करे ठे. पण असेर आवे रुं लेहेणुं मागीए, त्वारे “अमे फलाणुं तमारुं काम नदोनुं कळुं ? ” असे कही पोते करेलो तिलना फोतरा सरखो यत्किंचित् मात्र उपकार

प्रकट करे ठे, अने पूर्वना दाक्षिण्यने तेज वखते मूकी दे ठे. एवो तेम-
नो स्वप्नावज ठे, कह्युं ठे के—१ ब्राह्मणमां द्दमा, २ मातामां द्वेष, ३ गणिका-
मां प्रेम अने ४ अधिकारीजमां दाक्षिण्यपणुं एचारे अरिष्ट जाणवां. एटलुंज
नहीं, पण उलटा लेणदारने खोटा तहोमतमां लावी राजा पासे शिक्षा
करावे ठे. कह्युं ठे के—लोको धनवंत माणस उपर खोटां तहोमत मूकी
तेने उपद्रव करे ठे. पण निर्धन माणस अपराधी होय, तो पण तेने को-
इ ठेकाणे उपद्रव थतो नथी. राजानी साथे धननो व्यवहार न राख-
वानुं कारण ए ठे के, कोइ सामान्य कृत्रि पासे पण लेहेणुं मागीए तो
खद्द देखाडे ठे, तो पठी स्वप्नावथीज क्रोधी एवा राजाजनी शी वात
कहेवी? आ रीते सरखो धंधो करनारा नागर लोकना संबंधमां उचित
आचरण कह्युं. सरखो धंधो न करनारा नागर लोकोनी साथे पण उप-
र कह्या प्रमाणेज यथायोग्य वर्तवुं. (४०)

एअं परुप्परं ना— यराण पाएण समुचिआचरणं ॥ परतिष्ठिआण स-
मुचिअ—मह किं पि जणामि लेसेणं ॥ ४१ ॥ अर्थः—नागर (नगरमां र-
हेनारा) लोकोए एक वीजानी साथे शी रीते उचित आचरण करवुं, ते
कह्युं. हवे, अन्यदर्शनी लोकोनी साथे शी रीते उचित आचरण करवुं,
ते लेशमात्र कहीए ठीए. (४१)

एएसि तिष्ठिआणं, जिक्कठमुवठिआण निअगेहे ॥ कायवमुचिअ-
किच्चं, विसेसउ रायमहिआणं ॥ ४२ ॥ अर्थः—अन्यदर्शनी जिहुको आ-
पणे घेर जिद्दाने अर्थे आवे तो तेमने यथायोग्य दक्षि प्रमुख आपवुं.
तेमां पण राजाना माननीक एवा अन्यदर्शनी जिद्दाने अर्थे आवे, तो
तेने विशेषे करी दान प्रमुख आपवुं. (४२)

जइ वि न मणंमि जत्ती, न परक्काउं अ तग्गयगुणेसु ॥ उच्चिअं गि-
हागएसुं, ति तहवि धम्मो गिहीण इमो ॥ ४३ ॥ अर्थः—जो पण भाव-
कना मनमां अन्यदर्शनीने विषे जक्ति नथी, तथा तेना गुणने विशेषे
पण पद्धपात नथी; तो पण घेर आवेलानुं उचित आदरमान करवुं
गृहस्थनो ५/६ ठे. (४३)

गेहागयाणमुचिअं, वसणावडीआण सह समुद्धरणं ॥ दुहिआणा
दया एसो, सवेसिं संमउं धम्मो ॥ ४४ ॥ अर्थः—घेर आवेलानी साथे

उचित आचरण करवुं, एटवे जेनी जेवी योग्यता होय ते माफक तेनी साथे मधुर ज्ञापण करवुं, तेने बेसवा आसन आपवुं, असनादिकने अर्थे निमंत्रण करवुं, कया कारणथी आगमन थयुं ? ते पूठवुं, तथा तेनुं कार्य करवुं, इत्यादि उचित आचरण जाणवुं. तथा संकटमां पडेला लोकोने तेमांथी काढवा. अने दीन, अनाथ आंधला, बहेरा, रोगी विगेरे दुःखी लोको उपर दया करवी, तथा तेमने पोतानी शक्ति माफक ते दुःख मांथी काढवा. ए धर्म सर्वे दर्शनीर्जने सम्मत ठे. अहिं श्रावकोने ए लौकिक उचित आचरण करवानुं कहुं, एनुं कारण ए ठे के, जे माणसो उपर कहेवुं लौकिक उचित आचरण करवामां पण कुशल नथी, तेउ लोकोत्तर पुरुषनी सूक्ष्म बुद्धिथी ग्रहण कराय एवो जैनधर्मने विषे शी रीते कुशल थाय, माटे धर्मार्थी लोकोए अवश्य उचित आचरण करवामां निपुण थवुं. बीजे स्थले पण कहुं ठे के, सर्व ठेकाणे उचित आचरण करवुं, गुण उपर अनुराग राखवो, दोषने विषे मध्यस्थपणुं राखवुं अने जिनवचनने विषे रुचि राखवी, ए सम्यग्दृष्टिनां लक्षण ठे. समुद्रो पोतानी मर्यादा मूकता नथी, पर्वतो चलायमान थता नथी, तेम उत्तम पुरुषो कोइ समये पण उचित आचरण ठोडता नथी. माटे जगत्ना गुरु एवा तीर्थकरो पण गृहस्थपणामां माता पितरना संबंधमां अच्युतान (म्होटा पुरुष आवे आदरथी उचुं रहेवुं) प्रमुख करे ठे. ” आ रीते नव प्रकारनुं उचित आचरण कहुं. (४४)

अवसरे कतेला उचित वचनथी घणा गुण थाय ठे. जेम आंवड मंत्रीए मद्धि जेजुनने जीतीने चौद कोड मूल्यना मोतीना जरेला ठ मृडा, एकेक तेलमां चौद जार जेटलो एवा धनना वत्रीश कुंज, अंगारना रत्न जडित कोड वस्त्र, तथा विपने हरण करनार शुक्ति (ठीप) विगेरे वस्तु त्मारपालना जंमारमां उमेरी, तेथी तेणे (राजाए) संतुष्ट थइ आं ड मंत्रीने “ राज पितामह ” ए विरुद्ध कोड ड्रव्य, चोवीश सारा जातिवंत अश्व विगेरे रुद्धि आपी. त्यारे आंवड मंत्रीए पोताना वरसुधी पहोचतां पहेलाज मागमां ते सर्व रुद्धि याचक जनोने आपी. ए वतनी राजा पास कोइए चाही खाथी, त्यारे मनमां माठा अध्ययनाय भाव्याथी कुमारपाल राजाए क्रोधथी आंवड मंत्रीने कयुं के, “कम तुं

म्हारा करतां पण वधारे दान आपे ठे ? ” आंबडे कहुं. “ महाराज ! आपना पिताजी दस गामडाना धणी हता, अने आप तो अठार देशना धणी ठे, एमां आप तरफथी पिताजीनो कांड अविनय थएवो गणाय ? ” इत्यादि उचित वचनथी राजाए राजी थइ आंबडने “राजपुत्र” एवो किताब अने पूर्वे आपी हती ते करतां बमणी रुद्धि आपी, अमेज ग्रंथांतरमां कहुं ठे के, दान देतां, गमन करतां, सुतां, बेसतां, जोजन पान करतां, बोलतां तथा बीजे सर्व स्थानके उचित वचननो म्होटो रसमय अवसर होय ठे. माटे समयनो जाण पुरुष सर्व ठेकाणे उचित आचरण करे ठे. कहुं ठे के—एक तरफ एक उचित आचरण अने बीजी तरफ बीजा क्रोडो गुणो ठे. एक उचित आचरण न होय तो सर्व गुणोनो समुदाय विष माफक ठे. माटे पुरुषे सर्व अनुचित आचरण ठोडी देवुं. तेमज जे आचरवाथी पोतानी मूर्खमां गणतरी थाय ते सर्व अनुचित आचरणमां समाय ठे. ते सर्व लौकिक शास्त्रमां कहुं ठे, ते उपकारनुं कारण होवाथी अहिं देखाडीए ठीए.

“ राजा ! सो मूर्ख कया ? ते सांजल, अने ते ते मूर्खपणांनां कारण मूक. तेम करवाथी तुं आ जगत्मां निर्दोष रत्ननी पेठे शोना पामीश. १ ठते सामर्थ्ये उद्यम न करे, २ पंक्तितोनी पर्षदामां पोतानां वखाण करे, ३ गणिकाना वचन उपर विश्वास राखे, ४ इंज तथा आंवर उपर जरुसो राखे, ५ जुगार, किमिया विगेरेथी धन मेळववानी आशा राखे, ६ खेती प्रमुख लाजना साधनोथी लाज थरो के नहीं, एवो शक राखे, ७ बुद्धि नहीं ठतां म्होटुं कार्य करवा धारे, ८ वणिक थइ एकांतवास करवामां रुचि राखे, ९ माथे रुण करी घरवार प्रमुख खरीदे, १० पोते वृद्ध थइ कन्या परणे, ११ गुरु पासे न धारेला ग्रंथनी व्याख्या करे, १२ खुल्ली वात ढांकवानो प्रयत्न करे, १३ चंचल स्त्रीनो चर्तार थइ इष्या राखे, १४ शत्रु समर्थ ठतां मनमां तेनी शंका न राखे, १५ प्रथम धन आपीने पाठलथी पश्चात्ताप करे, १६ अज्ञण ठतां होटा खरथी कविता बोलि, १७ अवसर नहीं ठतां बोलवानी चतुरता देखाडे, १८ बोलवानो अवसर आवे मौन राखे, १९ लाजने अवसरे कलह क्लेश करे, २० जोजनते समये क्रोध करे, २१ म्होटा लाजनी आझाथी धन विंखेरे, २२

रण बोलवामां क्लिष्ट एवा संस्कृत शब्द वापरे, १३ पुत्रना हाथमां सर्व
 धन आपी पोते दीन थाय, १४ स्त्रीपक्षना लोको पासे याचना करे, १५
 स्त्रीनी साथे खेद थवाथी बीजी स्त्री परणे, १६ पुत्र उपर क्रोध करी तेनुं
 नुकशान करे, १७ कामी पुरुषोनी साथे हरीफाइ करी धन उडावे, १८
 वाचकोए करेत्नी स्तुतिथी मनमां अहंकार लावे, १९ पोतानी बुद्धिना
 अहंकारथी बीजानां हित वचन न सांजले, २० “अमारुं म्होटुं कुल”
 एवा अहंकारथी कोइनी चाकरी न करे, २१ दुर्लभ एवुं ड्रव्य आ-
 पीने कामजोग सेवे, २२ मूल्य आपीने खराव मार्गे जाय, २३ राजा
 लोत्री ठतां तेनी पासेथी लाज थवनी आशा राखे, २४ अधिकारी दुष्ट
 ठतां न्यायनी आशा राखे, २५ कायस्थने विपे स्नेहनी आशा राखे, २६
 मंत्री क्रूर ठतां जय न राखे, २७ कृतघ्न पासे उपकारना बदलानी आशा
 राखे, २८ अरसिक पुरुष आगल पोताना गुण प्रकट करे, २९ शरीर नि-
 रोगी ठतां वहेमथी दवा खाय, ३० रोगी ठतां परेज न पाले, ३१ लोचथी
 स्वजनने ठोडी दे, ३२ जेथी मित्रना मनमांथी राग उतरी जाय एवां
 वचन बोले, ३३ लाजनी अवसर आवे आलस करे, ३४ म्हाटो रुद्धिवंत
 ठतां कलह क्लेश करे, ३५ जोशीना वचन उपर जरुसो राखी राज्यनी
 इष्टा करे, ३६ मूर्खनी साथे मसलत करवामां आदर राखे, ३७ दुर्बल
 लोकोने उपद्रव करवामां शूरवीरपणुं प्रकट करे, ३८ जेना दोष प्रकट
 देखाय ठे, एवी स्त्री जप प्रीति राखे, ३९ गुणनो अज्यास करवामां क्षण-
 मात्र रुचि राखे, ४० बीजाए संचय करेलुं धन उडावे, ४१ मान राखी
 राजा जेवो शील घाले, ४२ लोकमां राजादिकनी प्रकट निंदा करे, ४३
 दुःख आवे दीनता प्रकट करे, ४४ सुख आवे जाविकाले थनारी दु-
 र्गति चूली जाय, ४५ थोडा वचावने अर्थे घणो व्यय करे, ४६ परीक्षाने
 अर्थे फेर खाय, ४७ किमियामां धन होमे, ४८ क्षयरोगी ठतां रसायन
 खा, ४९ पोते पोतानी म्होटाइनो अहंकार राखे, ५० क्रोधथी आत्म-
 धार करवा तैयार थाय, ५१ निरंतर वगर कारणे आम तेम जटकतो रडे,
 ५२ चाणना प्रहार थया होय, तो पण थुरु जूए, ५३ म्होटाने साथे वि-
 रोध करी नुकशानमां उतरे, ५४ थोडुं धन ठतां आंवर म्होटो राखे, ५५
 “हु पंक्ति तुं” एम समजी बहु वकवकाट करे, ५६ पोताने शूरवीर

समजी कोइनी बीक न राखे, ६७ घणां वखाण करी सामा माणसने
 त्रास उपजावे, ६८ हांसी करतां मर्म वचन बोले, ६९ दरिद्रीना हाथ-
 मां पोतानुं धन आपे, ७० लाज नक्की नहीं ठतां खरच करे, ७१ पोताना
 खरचनो हिसाब राखवानो पोते कंटाळो करे, ७२ नशीब उपर जरुसो
 राखी उद्यम न करे, ७३ पोते दरिद्री थइ वातो करवामां वखत गुमावे,
 ७४ व्यसनासक्त थइ नोजन करवानुं पण चूली जाय, ७५ पोते निर्गुणी
 ठतां पोताना कुलनी घणी प्रशंसा करे, ७६ कठोर खर ठतां गीत गाय,
 ७७ स्त्रीना जयथी याचकने दान आपे नही, ७८ कृपणता करवाथी
 माठी अवस्था पामे, ७९ जेना दोष प्रकट देखाता होय तेनां वखाण
 करे, ८० सज्जानुं काम पूरुं थया विना वचमांथी जठी जाय, ८१ दूत
 थइ संदेशो चूली जाय, ८२ खांसीनो रोग ठतां चोरी करवा जाय, ८३
 यशने अर्थे नोजननुं खरच म्होडुं राखे, ८४ लोको वखाण करे एवी
 आशाथी थोडो आहार करे, ८५ जे वस्तु थोडी होय ते घणी नदण
 करवानी इडा राखे, ८६ कपटी अने मधुरचाषी लोकोना पाशमां सप-
 डाय, ८७ वेश्याना जारनी साथे कलह करे, ८८ बे जणा कांइ मसलत
 करता होय तो वच्चे त्रीजो जाय, ८९ आपणा उपर राजानी महेरवानी
 हमेशां रहेशेज एवी खात्री राखे, ९० अन्यायथी सारी अवस्थामां आ-
 ववानी इडा करे, ९१ धन पासे नहीं ठतां धनथी धनारां कामो करवा
 जाय, ९२ लोकमां गुप्त वात प्रगट करे, एइ वचने अर्थे अजाण माण-
 सनो जामीन थाय, ९३ हितनां वचन कहेनारनी साथे वैर करे, ९४
 सर्व ठेकाणे जरुसो राखे, ९५ लोक व्यवहार न जाणे, ए याचक थइ
 उन्हुं नोजन जमवानी टेव राखे, ९६ मुनिराज थइ क्रिया पालवामां
 शिथिलता राखे, ९७ कुकर्म करतां शरमाय नहीं, अने १०५ चाषण
 करतां बहु हसे, ते मूर्ख जाणवो." आ रीते सो प्रकारना मूर्ख कह्या.

वीजुं पण एवुंज के, जेथी आपणो अपयश थाय ते बोडवुं. शिषेक-
 विलास प्रमुख ग्रंथमां कहुं ठे के-विवेकी/पुरुषे सज्जामां वगासुं, हेकी,
 उंडकार, हास्य विगेरे करवां पडे तो मुख ढांकीने करवां. तथा सज्जामां
 नाक खोतरवुं नहीं, अने हाथ मरडवा नहीं. पलांठी न वालवी, पाग
 दांवा न करवा, तथा निद्रा विकथा अने खराब चेष्टा न करवी.

सर आवे कुलीन पुरुषोनुं हसवुं मात्र होठ पहोला थाय एटलुंज होय ठे, पण खडखड हसवुं अथवा घणुं हसवुं सर्वथा अनुचित ठे. वगलमां शीसोटी वगाडवा प्रमुख अंगवाद्य, वगर प्रयोजने तृणना कटका करवा, पगे अथवा हाथे जमीन खोतरवी, नखथी नख अथवा दांत घसवा, एटली चेष्टाळ वर्जवी. विवेकी पुरुषे जाट, चारण अने ब्राह्मण विगेरे लोकोए करेली पोतानी प्रशंसा सांजली मनमां अहंकार न लाववो. तथा समजु लोको वखाण करे तो, ते उपरथी आपणामां गुण ठे, एटलो निश्चय मात्र करवो, पण अहंकार न करवो. विचक्षण पुरुषोए पारका वचननो अजिप्राय बराबर धारवो. तथा नीच माणस हलकां वचन बोले तो तेनो बदलो वालवा तेवां वचन पोताना मुखमांथी न काढवां. चतुर पुरुषे जे वात अतीत, अनागत तथा वर्तमान कालमां जरुसो राखवा योग्य न होय, ते वातमां 'ए एमज ठे' एवो स्पष्ट पोतानो अजिप्राय न जणाववो. विवेकी पुरुषोए पारका माणस पासेथी शरु कराववा धारेळुं काम ते माणस आगल प्रथमथीज कांइ दृष्टांतथी अथवा विशेष वचनथी जणाववुं. आपणा धारेला कार्यने अनुकूल एवुं कोशुं वचन होय तो ते आपणा कार्यनी सिद्धिने अर्थे अवश्य प्रमाण करवुं. जेनुं कार्य आपणाथी न वनी शके एम होय तेने प्रथमथीज तेम कही देवुं. पण मिथ्या वचन कहीने खाली कोशुने धक्का न खवराववा.

समजु लोकोए कोफुं कडवां वचन न संजलाववां. पोताना शत्रुर्तने तेवां वचन संजलाववां पडे तो ते पण अन्योक्तिथी अथवा बीजा कोइ वहानाथी न लाववां. जे पुरुष माता, पिता, रोगी, आचार्य, प्राहुणा, जाई, तपस्वी, वृद्ध, बालक, दुर्बल माणस, वैद्य, पोतानी संतति, जाइयात, ब्वाकर, व्हेन, आश्रित लोको, सगा संबंधी अने मित्र एटलानी साथे कलह न करे ते त्रणे जगतने वश करे. एक सरखुं सूर्य तरफ न जो ? तेमज चंद्र सूर्यनुं ग्रहण, म्होटा कूवानुं पाणी अने संध्या समये अंकाश न जोवुं. स्त्री पुरुषनी संजोग, मृगया, तरुण अवस्थामां आवंदी नदी स्त्री, जानवरोनी क्रीडा, अने कन्यानी योनि एटलावाने न जावां. विद्वान् पुरुष पोताना मुखनो पडठायो तेलमां, जलमां. हृथियारमां, त्रमां तथा लोहीमां न जुए. कारण के, एम करवाथी आशुप्य घटे ठे.

सारा माणसे कबूल करेल वचननो जंग, गई वस्तुनो शोक तथा को-
इनो निद्राजंग कोइ काळे पण न करवो. घणानी साथे वैर न करतां
घणा मतमां पोतानो मत आपवो. जेमां खाद नथी एवं कार्यो पण समु-
दायनी साथे करवां. सुझ पुरुषोएसर्वे शुज क्रियामां अग्रेसर थवुं. माणसो
कपटथी पण निस्पृहपणुं देखाडे तो पण तेथी फल निपजे ठे. पुरुषोए
कोइनुं नुकशान करवाथी नीपजे एवं कार्य करवा उत्सुक न थवुं. तथा
सुपात्र माणसोनी कोइ काळे अदेखाइ न करवी. पोतानी जाति उपर
आवेला संकटनी उपेक्षा न करवी, पण घणा आदरथी जातिनो संप
थाय तेम करवुं. कारण के, एम न करे तो मान्य पुरुषोनी मानखंरना
अने अपयश थाय. पोतानी जाति ठोडीने परजातिने विषे आसक्त थ-
एला लोको कुकर्म राजानी पेठे मरणांत कष्ट पामे ठे. ज्ञातियो मांहो-
मांहे कलह करवाथी प्राये नाश पामे ठे, अने संपमां रहे तो, जेम ज-
लमां कमलिनी वधे ठे, तेम वृद्धि पामे. समजु माणसे दरिद्री अवस्था-
मां आवेलो पोतानो मित्र, साधमीं, ज्ञातिनो आगेवान, म्होटो गुणी
तथा पुत्र विनानी पोतानी बहेन एटला लोकोनुं अवश्य पोषण करवुं.
जेने म्होटाइ गमती होय, एवा पुरुषे सारथिनुं काम, पारकी वस्तुनुं ख-
रीद वेचाण तथा पोतान्ना कुलने अनुचित कार्य करवा तैयार न थवुं.

महाभारत प्रमुख ग्रंथोमां पण कळुं ठे के, पुरुषे ब्राह्म मुहूर्तने विषे
उठवुं, अने धर्मनो तथा अर्थनो विचार करवो. सूर्यने उदय पामतां
तथा आथमतां कोइ समये पण न जोवो. पुरुषे दिग्ने उत्तर दिशाए
तथा रात्रिए दक्षिण दिशाए अने कोइ हरकत होय तो ते दिशाए
मुख करीने मल मूत्रनो त्याग करवो. आचमन करीने देवनी पूजा विगेरे
करवी, गुरुने वंदना करवी, तेमज चोजन करवुं. हे राजा ! जाण पुरुषे
धन संपादन करवाने अर्थे यत्न करवोज. कारण के, धन होय तो ज धर्म
काम विगेरे थाय ठे. जेटलो धननो लाज होय तेनो चोथो जाग धर्म-
कृत्यमां, चोथो जाग संग्रहमां अने वाकी रहेला वे चोथा जाग धर्म-
पोतानुं पोषण अने नित्य नैमित्तिक क्रियां करवी. वाल समारवा, आ-
रिसामां मुख जोवुं, तथा दातण अने देवनी पूजा करवी एटलां वातां
चपोर पहेलांज करवां. पोताना हितनी वांठा करनार पुरुषे हमेशां

रथी आधे जइ मल मूत्र करवुं, पग धोवा, तथा एठवाड नांखवो. जे पुरुष माटीना गांगडा जागे, तृणना कटका करे, दांतवडे नख उतारे, तथा मल मूत्र कस्या पठी बरावर शुद्धि न करे, ते आलोकमां लांबुं आयुष्य न पामे. जागेला आसन उपर न वेसवुं, जागेबुं कासानुं पात्र वर्जवुं, वाल बूटा मूकी चोजन न करवुं, तथा नग्न थइने न न्हावुं. नग्नपणे सुइ न रहेवुं. घणी वार एठा हाथ प्रमुख न राखवा, मस्तकना आश्रयतले सर्व प्राण रहे ठे, माटे एठा हाथ मस्तके न लगाडवा. माथाना वाल न पकडवा, तथा मस्तकने विषे प्रहार पण न करवो. पुत्र तथा शिष्य विना शीखामणने अर्थे कोइने ताडना पण न करवी. पुरुषो-ए कोइ काले पण वे हाथे मस्तक न खणवुं, तथा वगर कारणे वारंवार माथे न्हावुं नहीं. ग्रहण विना रात्रिए न्हावुं सारुं नथी. तथा चोजन करी रद्या पठी अने जंडा ड्रहमां पण न न्हावुं. गुरुनो दोष न उच्चारवो, गुरु क्रोध करे तो तेमने प्रसन्न करवा, तथा वीजा लोको आपणा गुरुनी निंदा करता होय तो ते न सांजलवी.

हे चारत ! गुरु, सती स्त्रीजं, धर्मी पुरुषो तथा तपस्वीजं, एमनी म-इकरीमां पण निंदा न करवी. कोइ पण पारकी वस्तु न चोरवी, किंचि-त्मात्र पण कडवुं वचन न बोलवुं, मधुर वचन पण मिथ्या न बोलवुं. पारका दोष न उच्चारवा. महा पाप करवाथी पतित थएला लोकोनी साथे वार्तालाप न करवो, एकर आसन उपर न वेसवुं, तेमना हाथनुं अन्न न लेवुं, तथा तेमनी साथे कांइ पण काम न करवुं. काह्या माणसे लो-कमां निंदा इमिला, पतित, उन्मत्त, घणा लोकोनी साथे वैर करनारा, अने मूर्ख एटलानी साथे मित्रता न करवी. तथा एकला पंथ न उद्धं-घवो. हे राजा ! छुष्ट रथमां न चढवुं, किनारा उपर आवेदी ठायामां न वेसवुं, तथा अग्रेसर थइ जलना वेगनी सामा न जवुं. सलगेला घर-मां प्रवेश न करवो, पर्वतनी टूंक उपर न चढवुं. मुख ढांक्या विना बगासु खांसी तथा श्वास वर्जवा. काह्या माणसे चालतां जंची, आडी अचली अथवा दूर दृष्टि न राखवी, पण आगल चार हाथ जेटली शूमी उपर दृष्टि राखीने चालवुं. काह्या माणसे खडखड न हसवुं, शीशोटी न लगाडवी, दांतथी नख न ठेदवा, तथा पग उपर पग चढावीने न वेसवुं.

दाढी मूठना वाल न चाववा, होठ दांतमां वारंवार न पकडवा, एतुं होय तो कांइ चक्रण न करवुं, तथा कोइ पण ठेकाणे छार न होय तो चोरमार्गे प्रवेश न करवो. उनालानी तथा चोमासानी रूतुमां ठत्र लइने तथा रात्रिए अथवा वगडामां जवुं होय तो लाकडी लइने जवुं. पगरखां, वस्त्र, अने माला ए त्रण वानां कोइए पहेरेलां होय तो धारण न करवां. स्त्रीउने विषे ईर्ष्या न करवी, तथा पोतानी स्त्रीनुं प्रयत्नशी रक्षण करवुं, ईर्ष्या राखवाथी आयुष्य घटे ठे, माटे ते वर्जवी.

हे महाराज ! रात्रिए जलनो व्यापार, दही, अने साथवो तेमज मध्यरात्री जोजन वर्जवुं. माह्या माणसे घणी वार सुधी ढींचण जंचा करीने न सूवुं, गोदोहिका आसने न बेसवुं, तथा पगे आसन खेंचीने पण न बेसवुं. पुरुषे तदन प्रातःकालमां, तदन संध्याने विषे तथा तदन बपोरमां तथा एका कीपणे अथवा घणा अजाण लोकोनी साथे गमन न करवुं. हे महाराज ! वृद्धिशाली पुरुषोए मलिन दर्पणमां पोतानुं मुख विगेरे न जोवुं. तथा दीर्घ आयुष्यनी वांठा करनार पुरुषे रात्रिए पण दर्पणमां मुख न जोवुं. हे राजा ! पंक्ति पुरुषे एक कमल (सूर्यविकासी कमल) अने कुवलय (रातुं कमल) वर्जीने राती माला धारण न करवी, पण सफेद धारण करवी. हे राजन् ! सूतां देवपूजा करतां तथा सजामां जतां पहेरवानां वस्त्र जूदां जूदां राखवां. बोलवानी तथा हाथ पगनी चपलता, अतिशय जोजन, शय्या उपर दीवो, तथा अधम पुरुषनी अने थांजलानी ठाया एटलां वानां अवश्य वर्जवां. नाक खोतरवुं नहीं, पोते पोतानां पगरखां न उपाडवां, माथे चार न उपाडवो, तथा वरसाद वरसता होय त्यारे न दोडवुं. पात्र जागे तो प्राये कलह थाय ठे, अने खाट जागे तो वाहननो क्षय थाय. ज्यां श्वान अने कूकडो वसता होय त्यां पितराइउं पोतानो पिरु लेता नथी.

गृहस्थे तैयार करेला अन्नथी प्रथम सुवासिनी स्त्री, गर्जिणी, वृद्ध, वालक अने रोगी एमने जमाडवा, अने पंढी पोते जमवुं. हे पांरुव श्रेष्ठ ! गाय, धलद प्रमुख घरमां बंधनमां राखी तथा जोनारा माण. कांइक जाग न आपी पोतेज एकलो जे माणस जोजन करे, ते के पापल चक्रण करे ठे. गृहनी वृद्धि वांठनार गृहस्थे पोतानी ज्ञातिनो

रडो थएलो माणस अने पोतानो दरिद्री थएलो मित्र एमने घरमां राखवा. माह्या माणसे अपमान आगल करी तथा मान पाठल राखी स्वार्थ साधवो. कारण के, स्वार्थथी अष्ट थवुं ए मूर्खता ठे. थोडा लाजने अर्थे घणुं नुकशान न खमवुं. थोडुं खरची घणानो वचाव करवो एमांज माहापण ठे. लेणुं, देणुं तथा बीजां कर्तव्यकर्म जे समये करवां जोड्ण, ते समये जो शीघ्र न कराय तो तेनी अंदर रहेलो रस काल चूसी ले ठे. ज्यां जतां आदर सत्कार न गले, मधुर वार्तालाप न थाय, गुण दोषनी पण वात न थाय, तेने घर गमन न करवुं. हे अर्जुन ! वगर बोलावे घरमां प्रवेश करे, वगर पूठे बहु बके, तथा न आपेला आसने पोतेज बेसे, ते पुरुष अधम जाणवो. अंगमां शक्ति नहीं ठतां कोप करे, निर्धन ठतां मानने वांठे, अने पोते निर्गुणी ठतां गुणी पुरुषनो छेप करे, ते त्रणे पुरुष जगत्मां लाकडी समान समजवा.

माता पितानुं पोषण न करनारो, क्रियाने उद्देशीने याचना करनारो अने मृतपुरुषनुं शय्यादान लेनारो ए त्रणे जणाने फरीथी मनुष्य नव दुर्लज ठे. कोश काले पाठी न जाय एवी लक्ष्मीनी इठा करनार पुरुषे पोते बलिष्ठ पुरुषना सपाटामां आवतां (नेतर) माफक नम्र थवुं, पण सर्पनी पेठे कदापि धसी न जवुं. नेतर माफक नम्र रहेनारो पुरुष अवसर आवे अनुक्रमे फरीथी म्होटी लक्ष्मी पामे ठे, पण सर्पनी पेठे धसी जनार माणस केवल वध मात्र पामवा योग्य थाय ठे, बुद्धिशास्त्री पुरुषे अवसर अथे काचवानी पेठे अंगोपांगनो संकोच करी ताडनाउ सहन करी, अने तेवो अवसर आवे कृष्ण सर्पनी पेठे धसी जवुं. एक संपमां रहेला गमे तेवा तुठ लोको होय तो पण तेमने बलिष्ठ लोको उपद्रव करी शकता नथी. जुठ, सामो पवन होय तो पण ते एक जथामां रहेली बेलडीजने कांइ पण वाधा उत्पन्न करी शकतो नथी. विद्वान् पुरुषो शत्रुने एक वार वधारीने पठी तेनो समूल नाश करे ठे. कारण के, प्रथम गोल खाशी सारी पेठे वधारेलो कफ, सुखे वद्वार काढी शकाय ठे. जेम समुद्र बडवानलने दररोज नियमित जे आपे ठे, तेम बुद्धिशास्त्री पुरुषो सर्वस्व धरण करवा समर्थ एवा शत्रुने अल्प अल्प दान करीने प्रसन्न करे ठे. लोको पगमां नागेला कांटाने जेम अल्प

मांना कांटाथी काढी नांखे ठे, तेम माह्यो पुरुष एक तीक्ष्ण शत्रुथी बीजा तीक्ष्ण शत्रुने जीती शके ठे. जेम अष्टापद पक्षी मेघनो शब्द सांज-दी तेनी तरफ कूदका मारी पोतानुं अंग जागी नांखे ठे, तेम पोतानी तथा शत्रुनी शक्तिनो विचार न करतां जे शत्रु उपर दोडे ठे, ते नाश पामे ठे. जेम कागडीए सुवर्ण सूत्रथी कृष्ण सर्पने नीचे पाड्यो, तेम माह्या पुरुषे पराक्रमथी नहीं थइ शके एवं कार्य युक्तिथी करवुं. नखवाला अने शींगडावाला जानवरो, नदीउं, शस्त्रधारी पुरुषो, स्त्रीउं अने राजाउं एमनो विश्वास कोइ काले पण न करवो.

सिंहथी एक, बगलाथी एक, कूकडाथी चार, कागडाथी पांच, कूतराथी ठ अने गधेडाथी त्रण शीखामणो लेवी. सिंह जेम सर्व शक्तिवडे एक फाल मारी पोतानुं कार्य साधे ठे, तेम माह्या पुरुषे थोडुं अथवा घणुं जे कार्य करवुं होय, ते सर्व शक्तिथी करवुं. बगलानी पेठे कार्यनो विचार करवो, सिंहनी पेठे पराक्रम करवुं, वरु (न्हार) नी पेठे लूटवुं, अने ससलानी पेठे नासी जवुं. १ सजना पहेलां ऊठवुं, २ लढवुं, ३ बंधुवर्गमां खावानी वस्तु वहेंचवी अने ४ स्त्रीने प्रथम तावामां लइ पठी जोगववी ए चार शीखामणो कूकडा पासेथी लेवी. १ एकांतमां स्त्रीसंजोग करवो, २ धिछाइ लाखवी, ३ अवसर आवे घर बांधवुं, ४ प्रमाद न करवो, अने ५ कोइ उपर विश्वास न राखवो ए पांच शीखामणो कागडा पासेथी लेवी. १ मरजी प्रमाणे जोजन करवुं, २ अवसरे अल्प मात्रमां संतोष राखवो, ३ सुखे निद्रा लेवी, ४ सहजमां जागत थवुं, ५ स्वामी उपर जक्ति राखवी, अने ६ शूरवीर रहेवुं ए ठ शीखामणो कूतरा पासेथी लेवी. १ उपाडेलो चार वहेवो, २ ताढनी तथा तापनी परवा न राखवी, अने ३ हमेशां संतुष्ट रहेवु, ए त्रण शीखामणो गधेडा पासेथी लेवी.”

इत्यादि नीतिशास्त्र विगेरेमां कहेला सर्व उचित आचरणनो सु-आवके सम्यक् प्रकारे विचार करवो. कहुं ठे के-जे माणस हित कयुं? अहित कयुं? उचित वात कइ? अनुचित कइ? वस्तु कइ? अवस्तु कइ? एपोते जाणी शकतो नथी, ते शींगडा विनानो पशु संसार रूपी वनमां जटके ठे. जे माणस बोलवामां, जावामां, हसवामां, रमवामां, प्रे-रवामां, रहेवामां, परीक्षा करवामां, व्यवहार करवामां, शोचवा-

मां, धन उपार्जवामां, दान देवामां, हालचाल करवामां, जणवामां, हर्ष पामवामां अने वृद्धि पामवामां कांश् समजतो नथी, ते निर्लज्ज शिरोमणि जगत्मां शा माटे जीवतो हशे ? जे माणस पोताने अने पारके ठेकाणे बेसवुं, सूवुं, जोगववुं, पहेरवुं, बोलवुं, ए सर्व वरावर जाणे, ते उत्तम विद्वान् जाणवो. हशे, बहु विस्तार थाय, माटे हवे बस.

व्यवहारशुद्धि विगेरे त्रण शुद्धिथी धन उपार्जन करवा उपर दृष्टांत आ प्रमाणे:- विनयपुर नगरमां धनवान एवो वसुध्दधानो “धनमित्र” नामनो पुत्र हतो. बाळ्यावस्थामां ते माता पिता मरण पामवाथी घणो दुःखी तथा धननी हानि थवाथी घणो दरिद्री थयो. तरुण अवस्थामां आव्यो तो पण तेने कन्या मली नहीं. त्यारे ते शरमाइने धन उपार्जन करवा गयो. जमीनमां दाटेवुं धन काढवाना उपाय, किमिया, सिद्धरस, मंत्र, जलनी तथा स्थलनी मुसाफरी, जात जातना व्यापार, राजादिकनी सेवा विगेरे घणा उपाय कख्या, तो पण ते धनमित्रने धननी प्राप्ति थई नहीं. तेथी तेणे अतिशय उद्विग्न थई गजपुर नगरमां केवली जगवानने पोतानो पूर्वजव पूढ्यो. केवली जगवाने कखुं. “ विजयपुर नगरमां घणो कृपण एवो गंगदत्त नामनो गृहपति रहेतो हतो. ते घणो मत्सरी तथा बीजाने दान मलतुं होय अथवा बीजा झोइने लाज थतो होय तो तेमां पण अंतराय करतो हतो. एक समये सुंदर नामनो श्रावक तेने मुनिराज पासे लक्ष्मण थयो. कांश्क चावथी तथा कांश्क दाक्षिण्यथी तेणे प्रतिदिन चैत्यवंदन, पूजा विगेरे धर्मकरणी करवानुं कबूल कखुं. कृपण होवाथी पूजा विगेरे करवामां ते आलस करतो हतो, पण चैत्यवंदन करवानो अजिग्रह तेणे वरावर पाढ्यो. ते पुण्यथी हे धनमित्र ! तुं धनवान वणिकनो पुत्र थयो, अने अमने मळ्यो. तथा पूर्वजवे करेला पापथी घणो दरिद्री अने दुःखी थयो. जे जे रीते कर्म कराय ठे, तेज तेना करतां हजारगुणुं तेज रीते जोगववुं पडे ठे. एम जाणीने उचित होय ते आचरवुं.”

केवलीनां एवां वचनथी इतिबोध पामेला धनमित्रे श्रावकपणुं स्वीकाखुं. तथा रात्रिना अने दिवसना पहेला पहोरमां धर्मज आचरवो. एवो अजिग्रह पण ग्रहण कख्योः पठी एक श्रावकने घर ते उत्तम्या. प्रज्ञाने त कालमां मालीनी लाये जागमां पुष्पो जेगां करीने ते घरदेरातुराः ३३३

गवान्नी परम जक्तिथी पूजा करतो हतो. तथा बीजा, त्रीजा विगेरे प्हो-
रमां देशविरुद्ध, राजविरुद्ध विगेरेने ढोडी दइने व्यवहारशुद्धिथी तथा
उचित आचरणथी शास्त्रोक्त रीति माफक ते धनमित्र व्यापार करतो
हतो. तेथी तेने निर्वाह जेटळुं सुखे मलवा लाग्युं. एम करतां जेम जेम
तेनी धर्मने विषे स्थिरता थइ, तेम तेम तेने अधिक अधिक धन मलवा
लाग्युं, अने धर्मकरणीमां अधिक अधिक व्यय थवा लाग्यो. अनुक्रमे
धनमित्र जूदा घरमां रह्यो अने धर्मिष्ठ जाणीने कोइ श्रेष्ठीए आपेढी
कन्या पण परण्यो. एक समये गायोनो समुदाय वगडामां जवा नीकड्यो,
त्यारे गोद,तेल प्रमुख वस्तु वेचवा गयो. गायोना समुदायनो धणी गोवादि
यो आ 'अंगारा ठे,' एम समजीने सुवर्णनो निधि नांखी देतो हतो, तेने जोइ
धनमित्रे कळ्युं. "आ सुवर्ण ठे. केम नांखी द्यो ठो." गोकुलना धणीए कळ्युं. "पूर्वे
पण अमारा पिताजीए "आ सुवर्ण ठे" एम कही अमने ठग्या, तेम तुं पण अ-
मने ठगवा आव्यो ठे." धनमित्रे कळ्युं. "हुं असत्य कहेतो नथी." गोकुलना
धणीए कळ्युं. "एम होय तो अमने गोद विगेरे आपीने तुंज आ सुवर्ण ठे."
पठी धनमित्रे तेम कळ्युं. तेमां तेने त्रीश हजार सोनैया मळ्या. तथा बीजुं
पण तेणे घणुं धन मेलव्युं, तेथी ते म्होटो श्रेष्ठी थयो. तेज जवमां धर्मनुं
माहात्म्य केटळुं प्रकट देख्वाय ठे ? एक दिवसे धनमित्र कर्मने वश थई
सुमित्र श्रेष्ठीने घेर एकलोज गयो. त्यारे सुमित्रश्रेष्ठी क्रोडमूख्यनो रत्नो
हार वहार मूकीने कांइ कार्यथी घरमां गयो, अने तुरत पाठो आव्यो.
एटलामां रत्नो हार क्यांय जतो रह्यो. त्यारे "आहिं बीजो कोइ आ-
व्यो नथी. माटे तेंज लीधो." एम कही सुमित्र, धनमित्रे राजसन्नाए
लइ गयो. धनमित्रे जिनप्रतिमाना अधिष्ठायक समकित्ती देवतानो काउ-
स्सग्ग करी प्रतिज्ञा करवा मांडी. एटलामां सुमित्रना खोलामांथीज र-
त्नो हार नीकड्यो. तेथी सर्वे लोकोने आश्चर्य लाग्युं. आ वात झानीने
पूठतां तेमणे स्पष्ट रीते कळ्युं. "गंगदत्त नामनो गृहपति अने मगधा नाम-
नी तेनी चार्था हती. गंगदत्ते पोताना श्रेष्ठीनी स्त्रीनुं एक लक्षमूख्यवालुं
रत्न कोइ जाणे एवी गुप्त रीते ग्रहण कळ्युं. श्रेष्ठीनी स्त्रीए घणी माग-
णी करी, तो पण पोतानी स्त्रीने विषे मोड होवाथी गंगदत्ते तेने "तहारा
रत्नपत्राहालाउंएज ते रत्न चोखुं ठे." एम कही खोटुं आल दीधुं. पठी

श्रेष्ठीनी स्त्री बहु खेद पामी तापसी थइ, अने मरण पामी व्यंतर थइ. मगधा मरण पामी सुमित्र थइ, अने गंगदत्त मरण पामीने धनमित्र थयो. ते व्यंतरे क्रोधथी सुमित्रना आठ पुत्र मारी नांख्या. हमणां रत्न-नो हार हरण कस्यो. हजी पण सर्वस्व हरण करशे, अने घणा जव सुधी वैरनो बदलो वालशे. अरे रे ! वैरनुं परिणाम केवुं पार विनानुं अने ख-माय नहीं तेवुं आवे ठे !! आल दीधायी धनमित्रने माथे आल आव्युं. धनमित्रना पुण्यथी खेंचायली सम्यग्दृष्टि देवताए व्यंतर पासेथी रत्नाव-ली हार बलात्कारथी ठोडाव्यो.”

ज्ञानीनां एवां वचन सांजली विवेग पामेलो राजा तथा धनमित्र म्होटा पुत्रने पोतानी गादीए बेसारी दीक्षा लई सिद्ध थयो. आ रीते व्यवहार शुद्धि विगेरे उपर धनमित्रनी कथा कही. इति सातमी गाथानो अर्थ संपूर्ण. (७)

(मूलगाथा)

मप्रणहे जिणपूत्रा,
सुपत्तदाणाइजुत्तिचुंजित्ता ॥

पच्चरकाइ अ गीअ-

वअंतिण कुणइ सअायं ॥ ७ ॥

अर्थः—वपोरने समये पूर्वे कहेलां विधिथी उत्तम कमोदना चोखा प्रमुखथी तैयार करेली संपूर्ण रसवती जगवान् आगल धरीने वीजी वार पूजा करी, तथा सुपात्रेदान प्रमुख आपवानी युक्ति न मूकतां पोटे चोजन करी गीतार्थ गुरु पासे जवुं. अने त्यां पच्चरकाण तथा स्वाध्याय करवी. वपोरनी पूजानो तथा चोजननो काल नियमित नथी. ज्यारे तीव्र क्रुधा लागे, तेज चोजननो काल समजवानी रूढी ठे. माटे वपोर पहेलां पण आदरेलुं पच्चरकाण पारीने देवपूजा करी चोजन करे तो दोष नथी. वैद्यशास्त्रमां तो एम कहुं ठे के, पहोर दिवस आव्या पहेलां चोजन न करवुं. तथा चोजन विना वपोरनुं उहंघन न थवा देवुं. कुरु...

पहेला पहोरमां प्रथम दिवसे खाधेला अन्ननो रस बने ठे, माटे नवुं जोजन न करवुं, अने जोजन विना बपोर उल्लंघी जाय तो बलनो ह्य थाय ठे, माटे बीजे पहोरे अवश्य जोजन करवुं. सुपात्रेदान प्रमुख करवानी युक्ति आ प्रमाणे ठे:—श्रावके जोजनने अवसरे परम जक्तिथी मुनिराजने निमंत्री तेमने पोताने घेर लाववा.

अथवा श्रावके पोतानी इहाए आवता मुनिराजने जोइ तेमनी सन्मुख गमनादक करवुं. पठी क्षेत्रसंवेगीनुं जावित ठे के, अजावित ठे ? काल सुजिदानी ठे के, दुर्जिदानी ठे ? आपवानी वस्तु सुलज ठे के, दुर्लज ठे ? तथा पात्र (मुनिराज) आचार्य ठे, अथवा उपाध्याय, गीतार्थ, तपस्वी, बाल, वृद्ध, ग्लान (रोगी) समर्थ किंवा असमर्थ ठे ? इत्यादि विचार मनमां करवो. अने हरीफाई, म्होटाई, अदेखाई, प्रीति, लज्जा, दाहिण्य, “बीजा लोको दान आपे ठे, माटे म्हारे पण ते प्रमाणे करवुं जोइए” एवी इहा, उपकारनो बदलो वालवानी इहा, कपट, विलंब, अनादर, कडवुं जाषण, पश्चात्ताप विगेरे दानना दोष वर्जवा. पठी केवल पोताना जीव उपर अनुग्रह करवानी बुद्धिथी बेतालीस तथा बीजा दोषथी रहित एवी पोतानी संपूर्ण अन्न, पान, वस्त्र, प्रमुख वस्तु; प्रथम जोजन, पठी बीजी वस्तु एवा अनुक्रमथी पोते मुनिराजने आपवी. अथवा पोते पोताना हाथमां पात्र विगेरे धारण करी पासे उचो रही पोतानी स्त्री विगेरे पासेथी दान अपाववुं. आहारना बेतालीस दोष पिकविशुद्धि प्रमुख ग्रंथमां जोइ लेवा. दान दीधा पठी मुनिराजने वंदना करी तेमने पोताना घरना द्वार सुधी पहोचाडी पाबुं वलवुं. मुनिराजनो योग न होय तो, “मेघविनाती वृष्टि भाफक जो कदाच मुनिराज क्यांयथी पधारे, तो हुं कृतार्थ थ-ऊं” एवी जावना करी मुनिराजनी आववानी दिशा तरफ जोवुं. कहुं ठे के—जे वस्तु साधु मुनिराजने न अपाइ, ते वस्तु कोइ पण रीते सुश्रावको जक्षण करता नथी. माटे जोजननो अवसर आवे द्वार तरफ दृष्टि राखवी.

मुनिराजनो निर्वाह बीजी रीते थतो होय तो अशुद्ध आहार, आ-पनार गृहार्थ तथा लेनार मुनिराजने हितकारी नथी, परंतु दुर्जिद प्रमुख होवाथी जो निर्वाह न थतो होय, तो आतुरना दृष्टांतथी तेज आ-पनार हितकारी ठे. तेमज “मार्ग कापवाथी थाकी गएला, ग्लान

थएला, लोच करेला एवाश्रागम शुद्ध वस्तुनुं ग्रहण करनार मुनिराजने उत्तरवारणाने विषे दान श्राप्युं होय, ते दानथी बहु फल उत्पन्न थाय ठे. श्रा रीते श्रावक देश तथा क्षेत्र जाणीने प्रासुक अने एषणीय एत्रो श्राहार जेने जे योग्य होय, ते तेने आपे, अशन, पान, खादिम, स्वादिम, औषध (एक वस्तुथी बनेलुं) अने त्रैषज्य घणा द्रव्यना मिश्रणथी बनेलुं ए सर्वे वस्तु प्रासुक अने एषणीय होय ते मुनिराजने आपे. मुनिराजने शी रीते निमंत्रणा करवी? तथा गोचरी शी रीते ग्रहण करवी? इत्यादिक विधि म्हारी करेली श्राद्धप्रतिक्रमण वृत्तिथी समजी लेवो, ए सुपात्रदानज अतिथिसंविज्ञाग व्रत कहेवाय ठे, कल्युं ठे के-न्यायथी उपार्जन करेला तथा कल्पनीय एवा अन्न पान प्रमुख वस्तुनुं; देश, काल, श्राद्धा, सत्कार, अने क्रम साचवीने परम चक्रिए पोताना आत्मा उपर अनुग्रह करवानी बुद्धिए साधु मुनिराजने दान श्रापवुं, तेज अतिथिसंविज्ञाग कहेवाय ठे. सुपात्रदानथी दिव्य तथा औदारिक प्रमुख वांछित जोगनी प्राप्ति थाय ठे, सर्व सुखनी समृद्धि थाय ठे, तथा चक्रवर्ति विगेरेनी पदवी प्रमुख मले ठे, अने अंते थोडा समयमांज निर्वाण सुखनो लाज थाय ठे. कल्युं ठे के-१ अजयदान, २ सुपात्रदान, ३ अनुत्पादान, ४ उचितदान, अने ५ कीर्तिदान एवा दानना पांच प्रकार ठे. तेमां पहेला बे प्रकारना दानथी जोग सुख पूर्वके मोक्षनी प्राप्ति थाय ठे, अने ठेह्या त्रण प्रकारना दानथी मात्र जोग सुखादिकज मले ठे. सुपात्रनुं लक्षण श्रा रीते कल्युं ठे. उत्तम पात्र साधु, रक्ष्यम पात्र श्रावको अने जघन्य पात्र अविरति सम्यग्दृष्टि जाणवा. तेमज कल्युं ठे के-हजारो मिथ्यादृष्टि करतां एक वार व्रतधारी श्रावक श्रेष्ठ ठे, अने हजारो वारव्रतधारी श्रावको करतां एक पंच महान्नतधारी मुनिराज श्रेष्ठ ठे. हजारो मुनिराज करतां एक तत्त्वज्ञानी श्रेष्ठ ठे. तत्त्वज्ञानी जेवुं पात्र थयुं नही, अने अशेषण नही. सत्पात्र, म्होटी श्राद्धा, योग्य काल, उचित एवी श्रापवानी वस्तु एवी धर्मसाधननी सामग्री घणा पुण्यथी प्राप्त थाय ठे. १ अनादर, २ विलंब, ३ पराङ्मुखपणं, ४ कडवुं वचन अने ५ पश्चात्ताप ने पांचवानां शुद्ध दानने पण दूषित करे ठे. १ जमर जंची चढाववी, २ दृष्टि जंची करवी, ३ अंतर्वृत्ति राखवी, ४ पराङ्मुख थयुं. ५ मौन करवुं.

६ कालविलंब करवो, ए ठ प्रकारनो नाकारो कहेवाय ठे. १ श्रांखमां आनंदनां आंसु, २ शरीरना संश्राडां उंचां थवां, ३ बहुमान ४ प्रिय वचन अने ५ अनुमोदना ए पांच पात्रदाननां नूषण कहेवाय ठे. सुपात्रदान उपर अने परिग्रह परिमाणव्रतपालवा उपर रत्नसार कुमारनी कथा आ रीते:-

संपत्तिना म्होटा निवासस्थान रूप रत्नविशाला नामनी नगरी हती. तेमां "समरसिंह" एवुं यथार्थ नाम धारण करनारो राजा राज्य करतो हतो. माठी अवस्थामां आवी पडेला लोकोनां दुःखोने हरण करनारो वसुसार नामनो एक म्होटा धनाढ्य व्यापारी ते रत्नविशालामां रहेतो हतो. तेनी वसुंधरा नामे स्त्री हती. तेमने रत्न सरखा उत्कृष्ट गुणोने धारण करनार रत्नसार नामे एक पुत्र हतो. ते एक समये पोताना मित्रोनी साथे वनमां गयो. विचक्षण रत्नसारे त्यां विनयंधर आचार्यने जोड वंदन करी तेमने पूब्युं के, "हे महाराज! आलोकमां पण सुख शी रीते पमाय ठे?" विनयंधर आचार्ये कळुं. "हे दक्ष! जीव संतोषनी वृद्धि राखवार्थी आलोकमां पण सुखी थाय ठे. परंतु बीजी कोड रीते नथी थतो. संतोष देशथी अने सर्वथी एवा वे प्रकारनो ठे. तेमां देशथी संतोष जे ठे, तेथी गृहस्थ पुरुषोने सुख थाय ठे. परिग्रह परिमाण व्रतना अंगीकारथी गृहस्थ पुरुषोने देशथी संतोष वृद्धि पामे ठे. कारण के, परिग्रह परिमाण करवार्थी पार विनानी आशा मर्यादामां आवी रहे ठे. सर्वथी संतोषनी वृद्धि तो मुनिराजथीज करी शकाय ठे. तेथी अनुत्तर विमानवासी देवता करतां पण श्रेष्ठतुखनी आलोकमांज प्राप्ति थाय ठे.

जगवती सूत्रमां कळुं ठे के-एक मास सुधी दीक्षापर्याय पालनारा स्नायु आदरेला चारित्रना विशुद्ध परिणामथी वाणमंतरनी, वे मास सुधी पालनारा जवनपतिनी, त्रण मास सुधी पालनारा असुरकुमारनी, चार मास सुधी पालनारा ज्योतिषीनी, पांच मास सुधी पालनारा चंद्र सूर्यनी, ठ मास सुधी पालनारा सौधर्म तथा ईशान देवतानी, सात मास सुधी पालनारा सनत्कुमारवासी देवतानी, आठ मास सुधी पालनारा ब्रह्मवासी तथा लांतकवासी देवतानी, नव मास सुधी पालनारा शुक्रवासी तथा सहस्रारवासी देवतानी, दश मास सुधी पालनारा आनत प्रमुख चार वेपलं कमां रहेनार देवतानी, अगीथार मास सुधी पालनारा अवेयक-

वासी देवतानी तथा बार मास सुधी पावनारा अनुत्तरोपपातिक देवता-
नी तेजोलेश्यानुं (मनमां उत्पन्न थएली सुखनी प्राप्तिनुं) उद्धंघन करे.

जे माणस संतोषी नथी,तेने घणा चक्रवर्त्ति राज्योथी,घणाज धनथी,
तथा सर्वे जोगोपजोगना साधनोथी पण सुख उत्पन्न थतुं नथी. सुजूम
चक्रवर्ती, कोणिक राजा, मम्मण शेठ, हासा प्रहासा पति विगेरे मनुष्यो सं-
तोष न राखवाथीज दुःखी थया. कह्युं ठे के- अजयकुमारनी पेठे सं-
तोष राखनार माणसने जे कांइ सुख मळे ठे, ते सुख असंतोषी एवा
चक्रवर्तीने तथा इंद्रने पण मळी शकतुं नथी. उपर उपर जोनारा सर्वे
दरिद्री थाय ठे; पण नीचे नीचे जोनार कया माणसनी म्होटाइ वृद्धि
न पामी ? माटे सुखने पुष्टि आपनार एवा संतोषने साधवाने अर्थे तुं
पोतानी इष्टा माफक धन धान्य प्रमुख परिग्रहनुं परिमाण कर. धर्म, नि-
यम लक्ष्ने स्वल्प मात्र आचस्यो होय, तो पण तेथी पार विनानुं फल प्राप्त
थाय ठे; परंतु नियम दीधा विना घणो धर्म आचस्यो होय, तो पण तेथी,
स्वल्प मात्र फल प्राप्त थाय ठे. जुठ ! कूवामां स्वल्प मात्र ऊरणुं होय एवा
तो पण ते नियमित होवाथी तेनुं जल कोइ काळे खूटतुं नथी. एतनी
सरोवरनुं जल कांठा सुधी जखुं होय तो पण ते नियम विनानुं नरे पोपटे
खूटे ठे. माणसे नियम दीधो होय तो संकट समय अकूमरनो विलाप
काय अने नियमनुं बंधन न होय तो सारी धर्मकृत्य मूकाय ठे.
धर्मकृत्य मूकाय ठे. तेमज नियम दीधो हो ! सकल लोकोना आधार, अ-
दृढता थाय ठे. जुठ ! दामनीने विषे वांधवा अक, म्होटा पराक्रमी,
स्थिर रहे ठे. धर्मनुं जीवित दृढता, वृद्धानुं जीवित फलानुंथी म्हारुं रक्षण
जल, सुजटनुं जीवित बल, ठग माणसनुं जीवित असत्य, जलेधुनी ज्ञान !
शीतलपणुं अने जड्य वस्तुनुं जीवित घृत ठे. माटे माह्या पुरुषोए धर्म-
करणीनो नियम लेवामां तथा दीधेला नियमने विषे दृढता राखवामां
घणोज मजबूत प्रयत्न करवो. कारण के, तेम करवाथी वांठित सुखनी
सुखे प्राप्ति थाय ठे.”

रत्नसार कुमारे सजुरुनी एवी वाणी सांचलीने सम्यक्त्व साहित परि-
ग्रह परिमाण व्रत दीधुं. ते आ रीते:—“म्हारे म्हारी माळकीमां एक टाख

रत्न, दसलाख सुवर्ण, मोतीना अने परवालाना एम एकेकना आठ आठ मूडा, नाणाबंध आठक्रोड सोनैया, दस हजार चार रूपुं विगेरे धातुउ, सो मूडा धान्य, एक लाख चार बाकीनां करियाणां, ठ गोकुल, पांचसो घर तथा हाट, चारसो वाहन, एक हजार घोडा अने सो हाथी राखवा. एथी वधारे संग्रह न करवो. तथा म्हारे राज्य अने राज्यनो व्यापार पण न स्वीकारवो. श्रद्धावंत एवो ते रत्नसार कुमार आ रीते पांच अतिचारथी रहित एवा पांचमा अणुव्रतनो अंगीकार करी श्रावकधर्म पालवा लाग्यो.

बीजे कोई समये ते पाठो पोताना शुद्ध मनवाला मित्रोनी साथे फरतां फरतां आदरथी “रोलंबलोल” नामना बगीचामां आव्यो. बगीचानी शोभा जोतो ते क्रीडा पर्वत उपर गयो. त्यां कुमारे दिव्यरूप अने दिव्य वेष धारण करनां, तथा दिव्य गायन करी रहेलुं एक किन्नरनुं जोडलुं दीतुं. ते बन्नेनुं मुख अश्व सरखुं अने बाकीना शरीरनो सर्व जाग जाणस सरखो एवुं कोइ दिवसे न जोएलुं स्वरूप जोइ चमत्कार पामेलाकुलोरे हास्य करीने कहुं के, “जो ए माणस अथवा देवता होत, तो एनुं देशअश्व सरखुं केम होय? माटे ए माणस नथी, अने देवता पण नथी; तेथी गृहस्थ ब्रीजा द्वीपमां उत्पन्न थएलो कोइ तिर्यच देखाय ठे, अथवा गृहस्थ पुरुषोने दरानं ए जाहन हशे.” ते कुमारनुं कानने कडवुं लागे. ए करवार्थी पार विनानी आशेला किन्नरे कहुं. “हे कुमार! तुं कुकनी वृद्धि तो मुनिराजथीज कडंबना शुंकरवा करे ठे? जगत्मां पोतानी देवता करतां पण श्रेष्ठ मुंकरनारो हुं व्यंतर देवता तुं. पण तुं मात्र जगवती सूत्रमां कारण के, त्वारा पितए तने देवताउने पण न मळी मळु अने एक दिव्य वस्तुथी एकाद चाकरनी पेठे दूर राख्यो ठे.

अरे कुमार! “समरांधकार” नामनो एक नीलवर्ण धारण करनारो उत्तम अश्व त्वारा पिताने कोइ दूर द्वीपांतरमां पूर्वे मळ्यो. जेम खराब राजा कृश अने वक्र मुखने धारण करनारो, हलका काननो, ठेकाणा वगरनो, पगे पगे दंरु करनारो अने क्रोधी होय ठे, तेम ते अश्व पण कृश अने वक्र मुखने धारण करनारो, टंका कानने धारण करनारो, बहुज चपल, मुस्कंधने विषे वेडीरूप चिन्ह धारण करनारो अने ग्रहार न खमी शके एवो

ठे. आ रीते खराव राजा सरखो ते अश्व ठे, खरो तो पण ए आश्चर्य ठे के ते सर्व लोकोना मनने खेंचनारो तथा पोतानी अने पोताना धणीनी सर्व प्रकारे रुद्धिने वधारनारो ठे. कहुं ठे के— कृश मुखवाला, नहीं बहु जाडा तथा नहीं बहु पातला एवा मध्यभागने धारण करनारा, टूंका कानवाला, ऊंचा खंधने अने पहोली ठातीने धारण करनारा, स्निग्ध रोमराजीवाला पुष्ट एवा पाठला बे पासाने धारण करनारा, पृष्ठभागने विषे घणाज विशाल, अने घणा वेगवाला एवा सर्व श्रेष्ठ गुणोने धारण करनार अश्व उपर राजाए बेसवुं.” पवन करतां पण चपल एवो ते अश्व “असवारनुं मन वधारे आगल दोडे ठे के, हुं दाडुं हुं ” एवी हरीफाश्चीज के शुं? एक दिवसमां सो गाड जाय ठे. जाणे लक्ष्मीनो अंकुरज होयनी! एवा ते बेसवा लायक अश्व उपर जे पुरुष असवार थाय, ते सात दिवसमां जगत्मां श्रेष्ठ एवी वस्तु पामे ठे, ए घणी आश्चर्यनी वात ठे! अरे कुमार! तुं पोताना घरमांनी ठानी वात जाणतो नथी, अने पोते पंकिताइनो म्हो टो अहंकार धारण करी मात्र अज्ञानथी म्हारी फोगट एवी निंदा हुंवा ठे! जो तुं ते अश्व मेलवीश, तो त्हारुं धैर्य, शूरवीरपणुं अने काट टिनी जणाशे.” एम कही किंनर, किंनरीनी साथे आकाशमां उही पोपटे

रत्नसार कुमार घणी अपूर्व वात सांचली. कुमारनो विलाप घणोज उगायलो मानी आमणो दूमणो अइ रना मध्य जागमां जइ वारणां इइ पलंग इ! सकल लोकोना आधार, अपिताए आवी तेने कहुं के, “ हे वत्स! तने शुं अक, म्होटा पराक्रमी, (मनने पीडा) अथवा व्याधि (शरीरने पीडा) उत्पन्नथी म्हारुं रक्षण ते कहे, एटले हुं तेनो अवश्य उपाय करुं. जे होय ते वात प्रगट कील्लो! मोतीनी पण विंध्या विना किरमत थती नथी.” पितानां एवां वचनथी संतोष पामेला रत्नसारे शीघ्र वारणां उघाड्यां, अने जे वात वनी गइ इती अने जे मनमां हती, ते सर्व पित्ताजीने कही. घणुं आश्चर्य पामी पिताए पण कहुं के, “ हे वत्स! ए अमारो पुत्र आ सर्वोत्तम अश्व उपर बेसीने नूतलने विषे चिरकाल फरतां रखे अमने पोताना वियोगथी दुःखी करे.” एवी कल्पनाथी में आज सुधी अश्व घणा प्रयत्ने गुप्त राख्यो. पण ते हवे त्हारा हाथमां सांपवोज पडशे. परंतु तने उचित लागे

एम कही पिताए हर्षथी रत्नसार कुमारने ते अश्व आप्यो. माग्या पढी पण न आपवुं ए प्रीति उपर अग्नि मूकवा सरखुं ठे. जेम निधान मलवा-थी निर्धनने आनंद थाय ठे, तेम रत्नसार कुमारने अश्व प्राप्तिथी घणो आनंद थयो. श्रेष्ठ वांठित वस्तु मले ल्यारे कोने आनंद न थाय? पढी घणो बुद्धिशाली कुमार, सूर्य जेम उदय पर्वत उपर आवे ठे, तेम रत्नज-डित सुवर्णनुं पलाण चढावेला ते अश्व उपर चढ्यो, अने वयथी तथा शीलथी सरखा एवा शोचता अश्व उपर बेठेला श्रेष्ठ मित्रोनी साथे नगरथी बहार नीकढ्यो. इंद्र जेम पोताना उच्चैःश्रवा नामना अश्वने चलावे ठे, तेम ते कुमार, जेनी बरावरीनो अथवा जेथी चढियातो सलक्षण अश्व जगतमां पण नथी, एवा उच्चैःश्रवा समान ते अश्व रत्नने घोडा फेरववाना मेदानमां फेरववा लाग्यो.

माह्या एवा कुमारे ते अश्वने आक्षेपथी अनुक्रमे धौरित, वद्विगत, अने उत्तेजित ए चार गतिमां (चार प्रकारनी चालमां) चलाव्यो. लो० शुक्लध्यान जीवने पांचमी गतिए (मुक्तिए) पहोचाडे ठे, ल्यारे ते देशअनेम बीजा सर्व जीवने पाठल मूके ठे, तेम कुमारे ते अश्वने आस्कं-तेथी गृहस्थी पांचमी गतिए पहोचाड्यो, ल्यारे ते अश्वे बीजा सर्व अश्वो-गृहस्थ पुरुषोने देशअनेम श्रेष्ठीना घरने विषे पांजरामां राखेलो एक बु-ए करवाथी पार विनानी आकार्यनेसार ध्यानमां लइ वसुसार श्रेष्ठीने नी वृद्धि तो मुनिराजथीज कर्माइ रत्नसार कुमार हालमां अश्वरत्न उपर देवता करतां पण श्रेष्ठ अश्व ठे. कौतुकनो घणो रसिक एवो कुमार चा-जगवती मन्त्रमां अश्व पण हरिण सरखो घणो चालाक अने चालतां ज-मार्गका मारनारो ठे, अने दैवनी गति बीजलीना चमकारा करतां पण घणी विचित्र ठे, तेथी अमे जाणी शकता नथी के, आ कृत्यनुं परिणाम केवुं आवशे ? सारा ज्ञाग्यनो जाणे एक समुद्रज होयनी! एवा म्हारा ज्ञाग्यनुं अशुच तो कोइ ठेकाणे थायज नही, तथापि स्नेहवाला लोको-नां मनमां पोतानी जेना उपर प्रीति होय, तेनी वावतमां अशुच कल्प-नाउ अविद्या विना रहेती नथी. सिंह ज्यां जाय त्यां पोतानी प्रचुताज चलावे ठे, तथापि तेनी माता सिंहीनुं मन पोताना पुत्रना संबंधमां चपना करी अवश्य दुःखी थाय ठे. एम ठतां पण प्रथमथीज

पोतानी शक्ति माफक यत्ना राखवी ए घणी सारी वात ठे. तदाव मज-
बूत ठे, तेटलामांज पाल बांधवी, ए युक्तिथी बहु सारुं देखाय ठे. माटे
हे तात ! हे स्वामिन् ! आपनी आज्ञा थाय तो हुं कुमारनी खोलने अर्थे
एक पालानी माफक शीघ्र जउं. दैव न करे, अने कदाच कुमार उपर कांइ
आपदा आवी पडे तो, हुं हर्ष उत्पन्न करनारां वचन विगेरे संजलावी
तेने सहाय पण करुं.”

पढी श्रेष्ठीना मनमां जे अजिप्राय हतो, तेने मलती वात करनार पो-
पटने श्रेष्ठीए कहुं के, “हे रूडा पोपट ! तें बहु सारुं कहुं. त्हां मन
बहु शुद्ध ठे. माटे हे वत्स ! हवे तु शीघ्र जा. अने घणा वेगथी गमन
करनार एवा रत्नसार कुमारने विकट मार्गमां सहाय कर. लक्षण साथे
होवाथी राम जेम सुखे पाठा आव्या, तेम त्हारा जेवो प्रिय मित्र साथे
होवाथी ते कुमार पोतानी वांठा पूर्ण करीने सुखे निश्चयथी पाठो पोताने
स्थानके आवशे.” श्रेष्ठीनां एवां वचन सांजली पोताने कृतार्थ माननार,
ते मानवंत पोपट श्रेष्ठीनी आज्ञा मलतांज, संसारमांथी जेम सहुद्धि वा
एस बहार नीकले ठे, तेम शीघ्र पांजरामांथी बहार नीकल्यो. वाणा टिनी
गमन करनार ते पोपट कृणमात्रमां कुमारने आवी मल्यो. कुन्तेर पोपटे
ना न्हाणा जाइनी पेठे प्रेमथी बोलावी खोलाइने कुंमारनो विलाप
रत्ननी (रत्नसारनी) प्राप्ति होवाथी समाण

होयनी ! एवा ते अश्वरत्ने वेगथी गमन कर ! सकल लोकोना आधार, अ-
नगरनी पाठल जागोलना जागमांज मूक्या. हु अत्क, म्होटा पराक्रमी,
पुरुषोने जेम पाठल मूके ठे, तेम कुमारना अश्वरत्ने पांठेथी म्हारुं रक्षण
ना अश्वो प्रथमथीज निरुत्साह हता, ते त्यांज विलखा थइ उरी.

हवे अतिशय कूदका मारमारो शरीरथी प्राये अरु चालनारो कुमा-
रनो अश्व जाणे शरीरे रज लागवानी वीकथीज के शुं ! चूमीने स्पर्श
पण करतो नहोतो. ते समवे नदीउं, पर्वतो, जंगलनी चूमीउं विगेरे
सर्व वस्तु जाणे कुमारना अश्वनी साथे हरीफाइथीज के शुं ! वेगथी
चालती होय एवी चारे तरफ देखाती हती. कडपथी चूमीउं उल्लंघन
करनार ते श्रेष्ठ अश्वे कौतुकथी उत्सुक थएला कुमारना मननी प्रण-
थीज के शुं ! पोताने थता श्रम तरफ कोइ स्थले पण विलन

नहीं पहुँचाइयुं. एम करतां ते अश्व अनुक्रमे वारंवार फरती जित्नी सेनाथी घणी बीहामणी (जयंकर) एवी “शबरसेना” नामनी म्होटी अटवीमां आब्यो. ते म्होटी अटवी सांजलनारने जय अने उन्माद (धेलापणुं) उत्पन्न करनार, तथा न संजलाय एवा जंगली क्रूर जानवरोनी गर्जनाउना बहानाथी जाणे “हुं सर्वे अटवीउमां अग्रेसर हुं” एवा अहंकारवडे गर्जनाज करती होयनी ! एम लागतुं हतुं. गज, सिंह, वाघ, सूअर, पाडा विगेरे जानवरो कुमारने कौतुक देखाडवाने अर्थेज के शुं ! चारे तरफ परस्पर लढता हता. ते महा अटवी शिवालयाना शब्दना बहानाथी “अपूर्व वस्तुना लाजनी तथा कौतुक जोवानी इडा होय, तो शीघ्र आम आव” एम कही कुमारने बोलावतीज होयनी ! एवी देखाती हती. ते म्होटी अटवीमांनां वृद्ध धुजती शाखाउना टुंकना बहानाथी जाणे ते अश्वरत्नो वेग जोइ, चमत्कार धामी पोतानां मस्तक धुणावतां होयनी ! एवा देखाता हता. ते महा लोहटवीमां जित्नी स्त्रीउ जाणे कुमारनुं मनरंजन करवाने अर्थेज के देशं किंनरीनी पेठे मधुर स्वरथी उद्गत गीतो गाती हती.

तेथी गृहध्वजतां रत्नसार कुमारे हिंमोला उपर हिंचका खाता एक गृहस्थ पुरुषोने देखेहवात्री दृष्टिथी जोयो. ते तापस कुमार मर्त्यलोकमां ण करवाथी पार विनानी आश्रम ह्ये; प्रिय बांधव सरखी तेनी दृष्टि जोनी वृद्धि तो मुनिराजथीज कळता; अने तिन जोतांज एम लागतुं हतुं देवता करतां पण श्रेष्ठमुखवाकी रहुं नथी. ते तापस कुमार पण काम-जगवती मन्त्रां रत्नसार कुमारने जोइये, जेम वरने जोवाथी कन्याना मन्त्रां अर्जुना विगेरे उत्पन्न थाय ठे, एम ते तापस कुमारना मनमां लज्जा, उत्सुकता, हर्ष विगेरे मनोविकार उत्पन्न थया. घणा मनोविकारथी श्रेष्ठ एवो तापस कुमार मनमां शून्य जेवो थयो हतो, तथापि कोइ पण रीते धैर्य पकडीने तेणे हिंमोला उपरथी उत्तरी रत्नसार कुमारने आ रीते प्रश्न कख्यां. “हे जगत्त्वह्न ! हे सौभाग्य निधे ! अमारा उपर प्रकृत दृष्टि राख, स्थिरता धारण कर, प्रमाद न कर, अने अमारी साथे वात चित कर. त्वारा निवासथी कयो देश अने कयुं नगर जगत्मां प्रशंसा करवा योग्य थयुं ? त्वारा जन्मथी कयुं कुल उत्सवथी

परिपूर्ण थयुं ? त्हारा संबंधथी कइ जाति जाइना पुष्प माफक सुगंधी थई ? के जेनी अमे प्रशंसा करीए ! एवो त्रैलोक्यने आनंद पमाडनारो त्हारो पिता कयो ? तने पण पूजवा योग्य एवी त्हारी मान्य माता कोण ? समग्र सुंदर वस्तुमां श्रेष्ठ एवो तुं जेमनी साथे सगाइ संबंध राखे ठे, ते सज्जननी पेठे जगत्ने आनंद पमाडनारा त्हारा स्वजन कया ? जे वडे जगत्मां तुं उलखाय ठे, ते म्होटाइनुं स्थानक एवुं त्हारुं नाम कयुं ? त्हारे पोताना इष्ट माणसने दूर राखवानुं शुं कारण उत्पन्न थयुं ? कारण के, तुं कोइ मित्र विना एकलोज देखाय ठे. वीजानो तिरस्कार करनारी एवी आ अतिशय उतावल करवानुं शुं प्रयोजन ? अने म्हारी साथे तुं प्रीति करवा इहे ठे, तेनुं पण शुं कारण ? ”

तापस कुमारनुं एवुं मनोहर ज्ञापण पूर्णपणे सांजलतां एकलो रत्नसारज नहीं, परंतु अश्व पण उत्सुक थयो. तेथी कुमारनुं मन जेम त्यां स्थिर थयुं, तेम ते अश्व पण त्यां स्थिर उजो रह्यो. उत्तम अश्वोनुं वर्तुं, असवारनी मरजी माफकज होय ठे. रत्नसार, तापस कुमारना सौंदर्यवा अने बोलवानी चतुरताथी मोहित थवाथी तथा उत्तर आपवा पटनी बाबत न होवाथी कांइ उत्तर आपी न शक्यो. एटलामां ते अने पोपटे पट वाचाल माणसनी पेठे उच्चस्वरे बोलवा लय्यो. ते कुमारनो विलाप जाण होय, ते अवसर प्राप्त थए.

“ हे तापस कुमार ! कुमारुं कुल ! सकल लोकोना आधार, अहालमां तें अहिं कांइ विवाह मांड्यो नथी. अक, म्होटा पराक्रमी, वामां तुं चतुरज ठे. तथापि ते तने कहुं तुं. सभ्य म्हारुं रक्षण आवेलो अतिथि सर्व प्रकारे पूजवा योग ठे. लौकिक स्त्री कहुं ठे के—चारे वर्णो नो गुरु ब्राह्मण ठे, अने ब्राह्मणनो गुरु अग्नि ठे. स्त्रीउनो जर्तार एज एक गुरु ठे, अने सर्वे लोकोनो गुरु घेर आवेलो अतिथि ठे. माटे हे तापस कुमार ! जो त्हारुं चित्त आ कुमार उपर होय तो, एनी घणी परोणागत कर. वीजा सर्व विचार कोरे मूकी दे. पोपटनी एवी चतुर उक्तिथी राजी थएला तापस कुमारने स्तना हा. सरखी पोतानी कमलमाला जट (पोपटना) गलामां पद्मेगवी. अने रत्नसारने कहुं के, “ हे श्रेष्ठ कुमार ! तुंज जगत्मां प्रशंसा करइ.”

ठे. कारण के, त्हारो पोपट पण वचन चातुरीमां एवो घणोज निपुण ठे. त्हारुं सौजाग्य सर्वे लोको करतां श्रेष्ठ ठे. माटे हे कुमार ! हवे अश्व उपरथी उतर, म्हारो जाव ध्यानमां लइ म्हारो परोणो था, अने अमने कृतार्थ कर. विकास पामेलां कमलोथी शोजतुं अने निर्मल जलने धारण करनां एवुं आ न्हानुं सरखुं एक तलाव ठे. आ सघलो सुंदर वननो समुदाय ठे, अने अमे त्हारा ताबेदार ठीए. म्हारा जेवा तापसथी त्हारी परोणागत ते शी थवानी ? नम्र दपणक (तपस्वि) ना मठमां राजानी आसना वासना ते शी थाय ? तथापि हुं म्हारी शक्ति माफक तने कांश्क नक्ति देखाडुं. कइ स्थले केरांनुं जाड पोतानी ठायथी नीचे बेसनारने विश्रान्ति सुख नथी आपतुं के शुं ? माटे शीघ्र महेरवानी करी आज म्हारी विनति कबूल कर. मुसाफरी करनारा सत्पुष्पो कोइनी विनंति कोइ पण स्थले फोगट जवा देता नथी."

रत्नसारना मनमां अश्व उपरथी उतरवानो विचार प्रथमथीज आव्यो जाणे, पाठलथी जाणे सारा शकुनोज होयनी ! एवां तापस कुमारनां वचदेशंथी नीचे ऊतस्यो. पढी ते बन्ने कुमारो जाणे जन्मथी मांडीनेज मित्र तेथी गृहधरे रीते प्रथम मनथी मळ्या हता, ते हमणां प्रीतिथी एक बीजाने गृहस्थ पुरुषोने देह जरी भवडे पण मांहोमांहे आलिंगन करीने मळ्या, पढी एण करवाथी पार विनानी आशेरीने देवीज राखवाने अर्थे ते बन्ने जणा नी वृद्धि तो मुनिराजथीज कद्वार त्यां आमतेम फरवा लाग्या. प्रीतिथी देवता करतां पण श्रेष्ठ बुद्धारा बन्ने कुमार जंगलनी अंदर क्रीडा करनार जगवती सुखमां क शोजवा लाग्या. तापस कुमारे जेम पोतानुं सर्वस्व जगनुं अटतेम ते अटवीमांना पर्वत, नदी, तलावो, क्रीडा करवानां त्यानको विगेरे सर्व रत्नसारने देखाड्यां. फूलोनी तथा फूलोनी घणी समृद्धि थवाथी नमी गएलां एवां, पूर्वे कोइ समये जोवामां न आवेलां केटलांक वृद्धो नाम दइ दइने तापस कुमारे रत्नसारने पोताना गुरु माफक उलखाख्यां. पढी रत्नसार, तापस कुमारना कहेवाथी थाक दूर करवाने अर्थे अने कौतुकने अर्थे हाथीनी पेठे एक न्हाना सरोवरमां न्हायो. तापस कुमारे रत्नसारने सारी पेठे न्हायानी वात पूढीने तेनी आगल फल-लावी मूक्यां. ते आ प्रमाणे:- जाणे प्रत्यक्ष अमृतज

होयनी ! एवी पाकी तथा कांश्क काची द्राक्ष, व्रतधारी लोकोनां मन
 पण जेमने नजरे जोतांज नक्षत्र करवाने अर्थे अधीर थइ जाय, एवां
 पाकेलां सुंदर आमृफलो, घणां नाळीयेर, केलां, पाकां कुधाकरीनां फलो,
 खजूरनां फलो, मीठाशनुं घरज होयनी ! एवां घणां रायणनां फलो, पाकां
 हीरामलकीनां फलो, जेनी अंदर स्निग्ध बीज ठे एवां हारबंध चारोलीनां
 फल, सारां बीजवालां सुंदर बीजफलो, सारां मधुर बीजोरां, सुंदर नारं-
 गीउं, सर्वोत्कृष्ट दाडमो, पाकां साकरनिंबू, जांबूडां, बोर, गूदां, पीळू,
 फणस, शिंगोडां, सकरटेटी, चीजडां, पाकां तथा काचां एवां जूदां जूदां
 वालुक विगेरे फलो, कमलपत्रना डायी पीवाय एवां द्राख विगेरेना
 सरस शरबतो, नाळियेरनुं तथा स्वह सरोवरनुं जल, शाकने ठेकाणे काचां
 आम्लवेतस, आमली, निंबू विगेरे; खादिमने ठेकाणे कांश्क लीली तथा
 कांश्क सूकी हारबंध सोपारीउं, पहोलां अने निर्मल पान, एलची, ल-
 विंग, लवलीफल, जायफल विगेरे, तथा जोग सुखने अर्थे शतपां,
 (एक जातनां कमल), बकुल, चंपक, केतकी, मालती, मोगरा, कुंद, मुचंद्रवा
 घणांज सुगंधी जातजातनां कमलो, हर्ष उत्पन्न करनारा दमणा टनी
 पुष्पो तथा पत्रो; तेमज कर्पूरवृक्षथी उत्पन्न थएलां कपूरनां अने पोपटे
 अने जेटली मली तेटली कस्तूरी प्रमुख तापस कुमारे कुमारनो विलाप
 श्रेष्ठ वस्तुउं वरोबर गोठवीने रत्नसार कुमारे
 वधी वस्तुउं मूकवानुं कारण एम ठे के ! सकल लोकोना आधार, अ-
 फूल हमेशां सुखे मलतां हतां तथा प्रत्येक अक्षक, म्होटा पराक्रमी,
 जिन होय ठे, माटे विस्तारथी सर्वे वस्तु तापस कुमारे म्हारुं रक्षण
 पठी म्होटा मनने धारण करनारा रत्नसार कुमारे तापस कुमारे !
 रेळी जक्तिनी रचना अंगकार करवाने अर्थे ते सर्वे वस्तुउं उपर
 घणा आदरे एक वार दृष्टि फिरवी, अने जाणे पूर्वे कोइ समये नक्षत्र
 करीज न होय ! एवी ते सर्वे वस्तुउं उपयोगमां आवी ते रीते थोडी
 थोडी नक्षत्र करी. दातार पुरुषनी एवीज महेरवानी होय ठे ! पठी ता-
 पस कुमारे, राजा जोजन करी रह्या पठी जेम तेना सेवकने जेजाडवो, तेम-
 ते पोपटने तेनी जातिने उचित एवां फलोथी तृप्त कस्यो. अश्वने पा-
 तेनी जातिने योग्य आसना वासना करी, तथा योग्य वस्तु खववुं

पस कुमारे थाक विनानो तथा तृप्त कस्यो. ठीकज ठे, म्होटा पुरुषो कोइ काळे पण उचित आचरण मूकता नथी. पठी म्होटा मनवालो पोपट रत्नसार कुमारनो अन्निप्राय सम्यक् प्रकारे जाणी प्रीतिथी तापस कुमारने पूढवा लाग्यो के, “ हे तापस कुमार ! जेने जोतांज रोमराजि विकस्वर थाय एवा आ नवयौवनमां कल्पना पण न करी शकाय एवुं आ तापस व्रत तें केम आदखुं ? सर्वे संपदाउठनो जाणे एक सुरक्षित कोटज होय नी ! एवुं आ त्हांसुं सुंदर स्वरूप क्यां, अने संसार उपर तिरस्कार उत्पन्न करनासुं एवुं आ तापस व्रत ते क्यां ? जेम अरण्यमां मालतीनुं पुष्प कोइना जोगमां न आवतां व्यर्थ सूखाइ जाय ठे, तेम तें त्हांसुं आ चातुर्य अने सौंदर्य प्रथमथीज तापस व्रत लइ निष्फल केम करी नांखुं ? दिव्य अलंकार अने दिव्य वेष पहेरवा लायक एवुं आ कमल करतां पण कोमल शरीर अतिशय कठोर एवां बढकलोने शी रीते सहन करी के ? जोनारनी दृष्टिने मृगजाल माफक बंधनमां नांखनारो एवो आ लोपो केशपाश क्रूर एवा जटाबंधनो संबंध सहेवा लायक नथी. आ देशअंधार तारुण्य अने पवित्र लावण्य तेने योग्य एवा नवनवा जोगो-तेथी गृहस्थ होवाथी हालमां अमने घणी दया उत्पन्न करे ठे. माटे हे गृहस्थ पुरुषोने देवतां रूपट करवामां माहापण होवाथी, जाग्ययोगथी ए करवाथी पार विनानी आश्रय दिवने महातपस्वीनो शाप होवाथी नी वृद्धि तो मुनिराजथीज कळकळण तपस्यानो अंगीकार कस्यो ते कहे ? ” देवता करतां पण श्रेष्ठ कुमारे रह्या पठी तापस कुमार एक सरखी नेत्रमां-जगवती मूर्त्तमां जरीना वहानाथी अंदरारहेला दुःखने वमतो होयनी ! जगवती अतिशय जड स्वरथी बोलवा लाग्यो. “ हे रूडा पोपट ! हे श्रेष्ठ कुमार ! त्तमारी वरावरी करी शके एवो जगत्मां कोण ठे ? कारण के, अनुकंपा-पात्र एवा म्हारे विषे एवी तमारी दया प्रकट देखाय ठे. पोताने अथवा पोताना कुटुंबीउठने दुःख थए दुःखी थाला कोण देखाता नथी ? पण पारका दुःखथी दुःखी थनारा पुरुषो त्रणे जगत्मां हशे, तो मात्र वे त्रणज हशे. कस्युं ठे के-शूरवीर, पंक्ति तथा पोतानी लक्ष्मीथी कु-त्तरने पण खरीद करे एवा धनाढ्य लोको, पृथ्वी उपर पगळे पगळे जोगामां आवशे, पण जे पुरुषनुं मन पारका दुःखी माणसने

प्रत्यक्ष जोड़ अथवा काने सांजली तेना दुःखथी दुःखी थाय, एवा सत्पुरुषो जगत्मां पांच अथवा षज हशे. स्त्रीज, अनाथ, दीन, दुःखी अने जयथी पराजव पामेला एमने रक्षण करनार सत्पुरुष विना बीजो कोण ठे ? माटे हे कुमार ! म्हारो वृत्तांत ठे तेवो हुं त्हारी आगल कहुं हुं. मनथी खरेखर प्रेम राखनार माणस आगल ठानुं रखाय एवुं ते शुं होय ? ” तापस कुमार एवुं बोले ठे, एटलामां मदोन्मत्त हाथीनी पेठे वनने वेगथी समूल उखेडी नांखनारो, एक सरखी उठवती धूलना समुदायथी त्रणे जगत्ने कोड़ समये जोवामां न आवेला घनघोर धूमाडामां अतिशय गर्क करनारो, न संजलाय एवा महा जयंकर घूत्कार शब्दथी दिशाजमां रहेनारा माणसोना कानने पण जर्जर करनारो, तापस कुमारना पोतानो वृत्तांत कहेवाना मनोरथ रूप रथने वलात्कारथी जागी नांखी पोताना “ प्रजंजन ” एवा नामने यथार्थ करनारो, अकस्मात् चढी आवेला महा नदीना पूरनी पेठे समग्र वस्तुने मूवाडनारो तथा तोफार्न, दुष्ट उत्पात पवननी पेठे खमी न शकाय एवो पवन सखत वेगथी वृवा मांड्यो. पठी कावेल चोरनी पेठे मंत्रथीज के शुं ! रत्नसारनी अने पोटनी दृष्टि धूलवडे बंध करीने ते पवने तापस कुमारने हरण कस्यो. रत्नसार पोपटे अने रत्नसार कुमारे काने न संजलाय एवो तापस कुमारनो विलाप मात्र सांजल्यो. ते आ रीते:-

“हाय हाय ! घणी आपदा आवी पडी ! सकल लोकोना आधार, अतिशय सुंदर, संपूर्ण लोकोना मननुं विश्रान्ति - झूक, म्होटा पराक्रमी, जगत्नी रक्षा करवामां दक्ष एवा हे कुमार ! आ संकेटज्यो म्हारुं रक्षण कर, रक्षण कर ! ” क्रोधथी युद्ध करवा सिद्ध थएलो रत्नसार, म्हारा जीवितना जीवन एवा तापस कुमारने हरण करीने क्यां जाय ठे ? एम उच्च स्वरे कही तथा दृष्टिविष सर्प सरखी विकाल तरवार म्यानमांथी काढीने हाथमां लड़ वेगथी तेनी पठवाडे दोटयो. ठीकज ठे, पोताने शूरवीर समजनार लोकोनी रीती एवीज ठे. बीजली माफक अतिशय वेगथी रत्नसार थोडोक दूर गयो, एटलामां रत्नसारना थोडून चरित्रथी आश्चर्य पामेला पोपटे कहुं के. “हे रत्नसार कुमार ! तुं चतुर ठानुं मुग्ध माणसनी पेठे केम पाठल दोडे ठे ? तापस कुमार क्यां शुं हुं हुं

तोफानी पवन क्यां ? यम जेम जीवित लइ जाय ठे, तेम आ घणो तोफानी पवन तापस कुमारने हरण करी, कृतार्थ थई कोण जाणे तेने क्यां अने शी रीते लइ गयो ? हे कुमार ! एटली वारमां ते पवन तापस कुमारने असंख्य लक्ष योजन दूर लइ जश्ने क्यांए संताइ गयो. माटे तुं हवे शीघ्र पाठो आव.”

घणा वेगथी करवा मांडेलुं कार्य निष्फल थवाथी शरमायलो रत्नसार पोपटना वचनथी पाठो आव्यो, अने घणो खिन्न थइ आ रीते विलाप करवा लाग्यो. “हे पवन ! म्हारा प्रेमनुं सर्वस्व एवा तापस कुमारने हरण करी तें दावाशि सरखुं क्रूर वर्तन केम कखुं ? हाय हाय ! तापस कुमारनो मुखचंद्रमा जोइ म्हारां नेत्ररूप नीलकमलो क्यारे विकस्वर थशे ? अमृतनी लहेरी सरखा स्निग्ध, मुग्ध अने मधुर एवा ते मनने प्रसन्न करनारा दृष्टिविलास फरीथी मने शी रीते मलशे ? रांक सरखो हुं तेनां कल्पवृक्षना पुष्प सरखां, अमृतने पण तुष्ट करनारां वारंवार मुखमांथी नीलतां मधुर वचन हवे शी रीते सांजलीश ?” स्त्रीना वियोगथी दुःखी थएले पुरुषनी पेठे एवा नानाविध विलाप करनार रत्नसार कुमारने पोपटे यक्ष्ण वात कही, ते आ रीते:—“ हे रत्नसार ! जेने माटे तुं शोक करे ठे, ते नकी चणुं कुमार नथी; पण कोइ पुरुषे पोतानी शक्तिथी रूपांतरमां फेरवी नाखेला ए पुरुषस्तु ठे, एवुं म्हारा विचारमां आवे ठे. तेना देखायला जूदा मनोविकारथी, मनोहर वचन बोलवाना प्रकारथी, मुखवाली खंचायली दृष्टिथी अने वीजां एवांज लक्षणोथी हुं तेने नकी अनुमान करुं तुं के, ते एक कन्या ठे, एम तें तें पूब्युं त्यारे तेनां नेत्र आंसुनी केम परिपूर्ण जराइ गयां ? ए तो स्त्रीजातिनुं लक्षण ठे. उत्तम पुरुषने विषे एवा लक्षणनो संजवज नथी. ते घनघोर पवन नहोतो, पण ते कांश्क दिव्यस्वरूप हुतुं. एम न होत तो ते पवने पेला तापस कुमारने हरण कख्यो, अने आपण वे जणाने केम ठोडी मूक्या ? हुं तो निश्चयथी कही शकुं तुं के, ते कोइक विचारी जली कन्या ठे, अने तेने कोइ दुष्ट देवता, पिशाच विगेरे उपद्रव करे ठे. नकी एमज ठे. दुष्ट दैव आगल कोनुं चाले एम ठे ? दुष्ट पिशाचना हाथमांथी दृष्टे, त्यारे निश्चयथी तनेज व-

रशे. कारण के, जेणे कल्पवृक्ष प्रत्यक्ष जोयो, ते वीजा वृक्ष उपर प्रीति शी रीते राखे ? जेम सूर्यनो उदय अए रात्रिरूप पिशाचिकाना हाथमांथी कमलिनी बूटे ठे, तेम ते कन्या पण त्हाारा शुभ कर्मनो उदय अए दुष्ट पिशाचना हाथमांथी बूटशे, एम हुं नक्की धारुं तुं. पढी सारा चाग्यना वशथी ते कन्या तनेक्यांय पण शीघ्र मलशे. कारण के, चाग्यशाळी पुरुषोने वांछित वस्तुनी प्राप्ति अवश्य थाय ठे. हे कुमार ! हुं जो पण कल्पना करीने आ वात कहुं तुं, तो पण ए त्हाारे कबूल राखवी. ए तो सत्यपणुं अथवा असत्यपणुं थोडा कालमां प्रकट जणाशे. माटे हे कुमार ! तुं उत्तम विचारवालो ठतां मुखमांथी न उच्चराय एवा आ विलाप केम करे ठे ? आ वात धीर पुरुषने उचित नथी.”

कर्तव्यना जाण एवा रत्नसार कुमारे एवी युक्तिथी परिपूर्ण जरेली पोपटनी वाणी मनमां धारीने शोक करवो मूकी दीधो. जाण पुरुषनुं वचन शुं न करी शके ? पढी रत्नसार कुमार अने पोपट तापस कुमाराने इष्टदेवनी पेठे संचारता ठता अश्वरत्न उपर वेसी पूर्वनी पेठे मार्गे आलवा मांड्या. ते वन्ने जणाए एक सरखुं प्रयाण करतां अनुक्रमे जारो म्होटां वनो, पर्वतो, खाणो, नगरो, सरोवरो, अने नदीउं जायथी आगल आवेलुं एक अतिशय मनोहर वृक्षोथी, शोचतुं उद्यान जोयुं. ते उद्यान, बीजे स्थले न मळी शकेतुं सुगंधी पुष्पाने विपे जमता अमरोना ऊंकार शब्दवडे जाणे रत्नसार कुमारेने घणा आदरथी स्वागत वचन कहेतुं होयनी ! एवुं देखातुं हतुं. पढी वन्ने जाणा ते उद्यानमां प्रवेश करतां घणो हर्षे पास्या, पुटलामां नवनवां श्री शोचतुं एक श्रीआदिनाथनुं मंदिर तेमना जोवामां आव्युं. ते मंदिनी तेनानी धूजती ध्वजाथी “ हे कुमार ! आ ठेकाणे तने आ जवनी तथा परजवनी इष्ट वस्तुनो लाज थशे. ” एम कही रत्नसार कुमारेने जाणे दूरथी बोलावतुंज होयनी ! एवुं लागतुं हतुं. कुमार अश्व उपरथी उतरी, तेने (अश्वने) तिलकवृक्षने थडे वांधी, तथा केटलांक सुगंधी पुष्प जेगां करी पोपटनी साथे मंदिरमां गयो. पूजाविधिना जाण एका रत्नसार कुमारे श्री आदिनाथ जगवाननी जात जातना पुष्पोथी चयाविधि पूजा करी जायत बुक्तिथी आ रीते स्तुति करवा मांडी. “ संपूर्ण जगद्विभूते

एनारा अने देवताउं पण जेमनी सेवा करवा घणा उत्सुक थइ रहे ठे, एवा श्री देवाधिदेव श्री आदिनाथ जगवानने म्हारो नमस्कार थाउं. परम आनंदना कंद सरखा, परमार्थनो उपदेश करनारा, परब्रह्म स्वरूपी, अने परमयोगी एवा श्री आदिनाथ जगवानने नमस्कार थाउं. परमात्मस्वरूपी, परम आनंदना दातार, त्रणे जगत्ना स्वामी अने जव्य जीवना रक्षक एवा श्रीयुगादि देवने म्हारो नमस्कार थाउं. महात्मा पुरुषोने वंदन करवा योग्य, लक्ष्मीनुं अने मंगलनुं स्थानक तथा योगिउंने पण जेमना स्वरूपनुं ज्ञान थतुं नथी एवा श्री आदिनाथ जगवानने म्हारो नमस्कार थाउं. ” उद्धासार्थी जेना शरीर उपर फणसना फल माफक रोमराजि विकस्वर थइ ठे, एवा रत्नसार कुमारे जिनेश्वर जगवाननी आ रीते स्तुति करी, तत्त्वार्थनी प्राप्ति होवाथी एम मान्युं के, “ मने मुसाफरीनुं पूरेपूरुं फल आजे प्राप्त थयुं. ”

पठी रत्नसार कुमारे तृषाथी मंदिरना समीप जागमां रहेली शोचनारूप पीडायला माणसनी पेठे उत्तम अमृतनुं वारंवार पान करीने तृप्ति-सुख योगव्युं. ते उपरांत, श्रेष्ठ शोचानुं स्थानक एवा मंदिरना मत्तवारण उपर जेठेवो रत्नसार, मदोन्मत्त ऐरावत हस्ति उपर वेठेला इंद्रनी पेठे शोचवा लोखे पत्नी रत्नसार कुमारे पोपटने कहुं के, “ तापस कुमारनी हर्ष उत्पन्न केरमारो कांति शक्ति हजी केम नथी मळती ? ” पोपटे कहुं. “ हे मित्र ! विषय न कर. हर्ष धारण कर. समीप जागमां शकुन देखाय ठे, तेथी शिशुंनिश्चे आज तरे ते तापस कुमारनी प्राप्ति थशे. ” एटलापुं सवे अंगे पहेरेलां दिव्य आचूषणथी सर्वे दिशाउंने करती एवी एक सुंदर स्त्री सामी आवी. मस्तके रत्न सारखी शिखा धारण करनार, जोनार लोकोंने घणो हर्ष उत्पन्न करनार, मनोहर पिठना समुदायनी शोचाने धारण करनार, मुखे मधुर केकारव करनार, बीजा सर्व मयूरोने पोतानी अलौकिक शोचार्थी हरावनार अने इंद्रना अश्वने पण पोताना वेगथी तुष्ट गणनार एवा एक दिव्य मयूर-पक्षी उपर ते स्त्री वेठी हती. तेना शरीरनी कांति दिव्य हती. श्रीधर्मनी आराधना करवामां निपुण एवी ते स्त्री प्रज्ञप्ति देवी माफक देखा-

ती हती. कमलिनीनी पेठे पोताना सर्व शरीरमांथी ते कमलपुष्प जेवी सुगंधीनी वृष्टि करती हती. तेनी सुंदर तरुण अवस्था दीपती हती. अने तेनुं लावण्य अमृतनी नीक सरखुं लागतुं हतुं. जाणे रंजाज पृथ्वी-उपर आवेढी होयनी ! एवी ते स्त्री आदिनाथ जगवानने नक्तिथी वंदना करी, मयूर उपर वेसीनेज नृत्य करवा लागी. एकाद निपुण नर्तकी माफक तेणे मनने आकर्षण करनारा हस्तपद्मवना कंपाववाथी, अनेक प्रकारना अंगविक्षेपथी, मननो अजिप्राय व्यक्त करनारी अनेक चेष्टाथी तथा बीजा पण नृत्यना विविध प्रकारथी मनोहर नृत्य कस्युं. जाणे सर्व वात झूळी जइ तन्मयज थइ गयां होयनी ! एवी रीते कुमारनुं अने पोपटनुं चित्त ते नृत्यथी चमत्कार पाम्युं. हरिण जेवां चालाक नेत्रने धारण करनारी ते स्त्री पण सुस्वरूप कुमारने जोशने उद्धासथी विलास करती अने घणा काल सुधी चमत्कार पामेली जेवी देखाइ. पठी रत्नसार कुमारे ते स्त्रीने कस्युं. “हे सुंदर स्त्री ! जो त्हारा मनने कांइ पण खे न थतो होय, तो हुं कांइक पूढुं बुं.” ते स्त्रीए “पूढो, कांइ हरकंत नथी.” एम कस्युं. त्यारे कुमारे तेनो सर्व वृत्तांत पूढ्यो. बोलवामां थतुर एवी ते स्त्रीए मूलथी ठेडासुधी पोतानो मनोवेधक वृत्तांत कस्यो ते ५३ रीते:-

“घणा सुवर्णनी शोचाथी अलौकिक शोचाने धारण करनारी कनकपु-
री नगरीमां पोताना कुलने दीपनद्वार (सुवर्णनी ध्वजा)
सरखो कनकध्वज नामे राजा होता. राजाए पोतानी प्रसन्न दृष्टिथी
तृणखलाने पण अमृत समान कस्यां. एम पोत तो तेना शत्रुउं दांत-
मां तृणखलां पकडी तेनो खाद थवाथी शी रीते मरण थिने जीवता रहेत ?
प्रशंसा करवा योग्य गुणेने धारण करनारी अने स्वरूपथी सुखी मरखी
सुंदर एवी कुसुमसुंदरी नामे शिष्ट राणी कनकध्वजना अंतःपुरमां हती.
ते सुंदर स्त्री एक समये सुगुनिद्रामां सुती हती, एटलामां जाग्रत अव-
स्थामां स्पष्ट देखातुं एवुं कन्यानी प्राप्ति करावनारुं स्वप्न तेना जोवामां
आव्युं. मनमां रति अने प्रीति उत्पन्न करनारुं रति अने प्रीति ए वदनेनुं
जोडुं कामदेवना खोलामांथी उठीने प्रीतिथी म्हारा खोलागुं आवीने.
वेतुं. तेना स्वप्नमां एवो संबंध हतो. शीघ्र जाग्रत थपली कुसुमसुंदरीए
विकस्वर कमल सरखां पोतानां नेत्र उघाड्यां. जेम म्होटा पुरथी नदं

जराय ठे, तेम कही न शकाय एवा आनंदपूरथी ते परिपूर्ण जराइ गइ. पठी तेणे कनकध्वज राजा पासे जइने जेवुं जोयुं हतुं, तेवुं स्वप्न कहुं. स्वप्न विचारना जाण एवा राजाए पण स्वप्ननुं फल कहुं. ते आ रीते:-
 “ हे सुंदरी ! विधातानी सृष्टिने श्रेष्ठ पंक्तिए चढावनारुं अने जगत्मां सारजूत एवुं एक कन्यानुं जोडुं तने थशे. ” एवुं वचन सांजली कन्यानो लाज थवानो ठतां पण कुसुमसुंदरीने घणोज हर्ष थयो. ठीकज ठे, पुत्र अथवा पुत्री गमे ते बीजा सर्व करतां उत्तम होय तो कोने न गमे ? पठी कुसुमसुंदरी गर्जवती थइ. अनुक्रमै गर्जना प्रजावथी तेनुं शरीर फीकुं थइ गयुं. जाणे गर्ज पर्वि होवाने लीधे पांरुवर्णना मिषथी ते निर्मल थइ होयनी ! गर्जमां जडने (जलने) राखनारी कादंबिनी (मेघनी पंक्ति) जो कृष्णवर्ण थाय ठे, तो गर्जमां जड(मूढ)ने न राखनारी कुसुमसुंदरी पांरुवर्ण थइ ते ठीकज ठे. सारी नीति जेम कीर्ति अने वाङ्मयीरूप जोडाने प्रसवे ठे, तेम अवसर आवे कुसुमसुंदरीए समकाले वे पुत्रीनुं जोडुं प्रसव्युं. राजाए प्रथम पुत्रीनुं अशोकमंजरी अने बीजीनुं तिलकमंजरी एवुं नाम राख्युं. जेम मेरुपर्वत उपर कदपलताउं वृद्धि पावे ठे, तेम पांन धावमाताउंए लालन पालन करेली वने कन्याउं त्यां अनुक्रमे पद पामवा लागी. ते वने थोडा दिवसमां सर्वे कलाउंमां निपुण थइ. युद्धशास्त्राण्योने बुद्धिथी बनी शके एवुं कार्य करतां शी वार ? प्रथमथी ते कन्याउंनी रूप संपदामां कांइ खामी नहोती, तथापि स्वजाजुद्धि सुंदर वनथी जेम वसंतरुतु आवे विशेष शोभे ठे, तेम ते शोभे यौवन दशा आवे वधारे शोभवा लागी. कामदेवे जगत्सेवकतातवा माटे वे हाथमां पकडानां वे खड्गज उज्ज्वल करी राख्यां होयनी ! एवी ते कन्याउंनी शोभा देखाती हती. सर्पनी वे जिव्हा माफक अथवा क्रूर ग्रहनां वे नेत्र माफक जगत्ने होज (कामविकार) करनारी ते कन्याउंनी आगल पोतानुं मन वश राखवामां कोडनुं धैर्य टकी न रहुं. सुखमां, दुःखमां, आनंदमां अथवा विषादमां एक धीजीथी रूदी न पडनारी, सर्वे कार्यांमां अने सर्वे व्यापारोमां साथे रहे. पुष्पारी तथा शीलथी अने सर्वे गुणोथी मांहोमांहे सरखी एवी ते कन्याउंनी लज्जथी बंधायली परस्पर प्रीतिने जो कदाच उपमा आपी शकाय

तो वे नेत्रोनीज आपी शकाय. कल्युं ठे के— सह जगिराण सह सो—
विराण सह हरिस सोश्रवंताणं ॥ नयणाण व धन्नाणं, आजम्मं निच्चलं
पिम्मं ॥ १ ॥ अर्थः—साथे जागनारी, साथे सूइ रहेनारी (बंध थ-
नारी) साथे हर्ष पामनारी अने साथे शोक करनारी वे आंखोनी पेठे
जन्मथी मांडीने निश्चल प्रेमने धारण करनारुने धन्य ठे. ॥ १ ॥

कन्याउं यौवनदशामां आवी ल्यारे कनकध्वज राजा मनमां विचारवा
लाग्यो के, “ एमने एमना जेवो वर कोण मलशे ? रति प्रीतिनो जेम
एक कामदेव वर ठे, तेम ए वन्नेनो एकज वर शोधी काढवो जोइए. जो
कदाच एमने जूदा वर थशे, तो महोमांहे वन्नेनो विरह थवाथी मर-
णांत कष्ट थशे. एमने आजगत्मां कयो जाग्यशाळी तरुण वर उचित ठे?
एक कटपलताने धारण करी शके एवो एक पण कटपवृद्ध नथी, तो व-
न्नेने धारण करनारो क्यांथी मली शके ? जगत्मां एमांथी एकने पण
परणवा योग्य एवो वर नथी. हाय हाय ! हे कनकध्वज ! तुं ए कन्या-
उंनो पिता थशेने हवे शुं करीश ? योग्य वरनो लाज न थवाथी आधा-
र विनानी कटपलता जेवी थएली आ लोकोत्तर निर्तांगी कन्यातनी शी
गति थशे ? ” एवी अतिशय चिंताना तापथी तपायला कनकध्वज राजा
महिनाउंने वर्ष माफक अने वर्षेने युग माफक लाग्यो. शंकरनी
दृष्टि सामा पुरुषने जेम कष्टकारो ठे, तेम कन्या गमे तेटली सारी
होय, तो पण ते पोताना पिताने दुःख आपनारी तो खरीज ! कल्युं ठे
के— पिताने कन्या उत्पन्न थमांज “ कन्या एवी म्होटी चिंता
मनमां रहे ठे. अनुक्रमे “ हवे ते कोने आपवी ? ” एवी चिंतन पुनमां रहे
ठे. लज कस्या पठी पण “ जत्तारिने घेर सुखे रहेशे के नहीं ? ” एवा लोकां
रहे ठे, माटे कन्याना पिता थशुं ए घणुं कष्टकारी ठे, एमां संशय नथी. हवे
कामदेव राजानो महिमा जगत्मां अतिशय प्रसिद्ध करवाने अर्थे पोता-
नी परिपूर्ण रुद्धि साथे लइ वसंतऋतु वननी अंदर जतस्यो. ते वसंत-
ऋतु जेनो अहंकार सर्वत्र प्रसरी रह्यो ठे, एवा कामदेव राजानो प्राण
जगत्ने जितवाथी उत्पन्न पणलो जस मनोहर त्रण गीतोवडे गानोइ
होयनी ! एम लागतो हतो. त्रण गीतोमां मलयपर्वत उपरथी थाक्यो

पवननो सूत्कार शब्द ए पहेलुं गीत, त्रमरोना ऊंकार शब्द ए वीजुं गीत अने कोकिल पक्षीजना मधुर शब्द ए त्रीजुं गीत जाणवुं.

ते समये क्रीडा करवाना रसवडे घणी उत्सुक थएली ते बन्ने राज कन्याउं मननुं आकर्षण थवाथी हर्ष पामी वनमां गइ. कोइ हाथीना वच्चा उपर, तो कोइ घोडा उपर, कोइ मिश्र जातिना घोडा उपर, तो कोइ पालखी अथवा रथ विगेरेमां एवी रीते जात जातना वाहनमां बेसी घणो सखीजना परिवार तेमनी साथे नीकळ्यो. पालखीमां सुखे वेठेली सखीजना परिवारथी शोचती बन्ने राजकन्याउं, विमानमां वेठेली अने देवीजना परिवारथी शोचती एवी बह्मी अने सरस्वतीनी माफक शोचवा लागी. शोकनो समूल नाश करनारा घणा अशोकवृद्धो जेमां सर्वत्र व्यापी रह्या ठे, एवा अशोकवन नामना उद्यानमां ते राजकन्याउं आवी पहोची. अंदर कीकी सरखा त्रमर होवाथी नेत्र समान देखातां पुष्पोनी साथे जाणे प्रीतिथीज के शुं ! पोताना नेत्रोना मेलाप करनारी राजकन्याउं उद्यान जोवा लागी. यौवनदशामां आवेली अशोकमंजरी क्रीडा करनार स्त्रीना चित्तने उत्सुक करनारी, रक्त अशोक वृद्धनी शाखाए अजबूत बांधेली हिंमोला उपर चढी. अशोकमंजरी उपर दृढ प्रेम राखनारी अशोकमंजरीए प्रथम हिंमोलाने हींचका दीधा. स्त्रीना वशमां पडेलो जेतार जेम (स्त्रीना) पादप्रहारथी हर्ष पामी शरीरे विकस्वर थएला रोमांच धारण करे ठे, तेम अशोकमंजरीना पादप्रहारथी संतुष्ट थएला अशोकवृद्ध विकस्वर पुष्पोना मिषथी पोतानी रोमराजि विकस्वर करवा लाग्यो के शुं ! एम लाग्युं. आश्चर्यनी वाद अशोक के, हिंमोला उपर बेसी हींचका खानारी अशोकमंजरी तरुण पुरुषोना मनमां नानाविध विकार उत्पन्न करी तेमनां मनने अने नेत्रोने पण हिंमोले चढ्यां होय तेम हींचका खवराववा लागी. ते समये रणऊण शब्द करनारां अशोकमंजरीनां रत्नजडित मेखला प्रमुख आचूषणो जाणे पोते त्रूटी जशे एवा जयथी आक्रोशज करवा लाग्यां के शुं ! एम लाग्युं.

क्रीडारसमां निमग्न थएली अशोकमंजरी तरफ तरुण पुरुषो विकार
— नेमगजिवाला थइ अने तरुण स्त्रीउं मनमां ईर्ष्या आणी हाण

मात्र जोतां हतां, एटलामां दुर्भाग्यथी प्रचंरु पवनना वेगवडे हिंमोलो त्रट त्रट शब्द करी अकस्मात् त्रूटी गयो, अने तेनी साथे लोकोना मनमांनो क्रीडारस पण जतो रह्यो. शरीरमांनी नाडी तूटतां जेम लोको आकुल व्याकुल थाय ठे, तेम हिंमोलो तूटतांज सर्वे लोको “आनुं हवे शुं थरो ?” एम कही आकुल व्याकुल थइ हाहाकार करवा लाग्या. एटलामां जाणे कौतुकथी आकाशमां गमन करती होयनी ! एवी ते अशोकमंजरी हिंमोला सहित आकाशमां वेगथी जती व्याकुल थएला सर्वे लोकोना जोवामां आवी. ते समये लोकोए, “हाय हाय ! कोइ यम सरखो अदृश्य पुरुष एने हरण करी जाय ठे !!” एवो उच्च स्वरे घणो कोलाहल कस्यो. प्रचंरु धनुष्यो अने बाणना समुदायोने धारण करनारा, शत्रुने आगल टकवा न देनारा एवा शूरवीर पुरुषो ऊडपथी त्यां आवी पासे उजा रही अशोकमंजरीनुं हरण उंची दृष्टिए जोता हता. परंतु तेज कांइ पण करी शक्या नहीं. ठीकज ठे, अदृश्य अपराधीने कोण शिक्का करी शके ?

कनकध्वज राजा कानमां शूल उत्पन्न करे एवं कन्यानुं हरण, सांज-
लीने द्वाणमात्र वज्रप्रहार थयानी पेठे घणो दुःखी थयो. “हे वत्से !
तुं क्यां गइ ? तुं मने केम पोतानुं दर्शन देती नथी ? हे शुरु मनवाली !
पूर्वनो अतिशय प्रेम तें ठोडी लीनेलो शुं ? हाय हाय !!” कनकध्वज
राजा विरहातुर थइ आ रीते शोक करतो हतो, एटलामां एक सेवके
आवीने कह्युं के, “हाय हाय ! हे स्वामिन् ! अशोकमंजरीना शोकथी
जर्जर मनवाली थएली तिलकमंजरी जेम वृद्धनी मंजरी प्रचंरु पवनथी पडे
ठे, तेम जवरी मूर्धा खाइने पडी ते जाणे कंठमां प्राण राखी शक्ती नथी
थइ गइ होयनी ! एवी देखाय ठे.” कनकध्वज राजा घा उपर खार
नांख्या जेवुं अथवा शरीरना वली गएला जाग उपर फोड्यो थाय तेवुं
आ वचन सांजली केटलाक माणसोनी साथे शीघ्र तिलकमंजरी पासे
आव्यो. पठी तिलकमंजरी, चंदननो रस ठांटवा प्रमुख शीत उपचार
करवाथी महा प्रयासे सचेतन थइ, अने विलाप करवा लागी. “मदोन्मत्त-
दुस्ति माफक गमन करनारी म्हारी स्वामिनि ! तुं क्यां ठे ? तुं म्हारा-
लिपर घणो प्रेम राखनारी ठतां मने अहिं मृकीने क्यां गइ ? हाय हाय !

चाग्य विनानी म्हारा प्राण त्हारा वियोगथी शरण विनात्ता अने चारे तरफथी बाणवडे वींधायला जेवा थएला हवे शी रीते टकी शकशे ? हे तात ! हुं जीवती रही ए करतां बीजी शी अनिष्ट वात ठे ? सहन करी न शकाय एवो म्हारी ब्हेननो वियोग हुं हवे शी रीते सहन करुं ? एवो विलाप करनारी तिलकमंजरी घेली थयानी पेठे धूलमां आलो-टवा अने जलमां माठलीनी पेठे उठलवा लागी.

जेम दवना स्पर्शथी वेलडी सूकाय ठे, तेम ते उज्जीने उज्जीज ए-टली सूकाइ गइ के, कोइने पण तेना जीववानी आशा न रही ! एट-लामां तेनी माता पण त्यां आवीने आ रीते विलाप करवा लागी. "हे दुर्देव ! तें निर्दय थइ एवुं दुःख मने केम आप्युं ? तुं एक म्हारी पुत्रीने हरण करी गयो, अने आ बीजी पुत्री तेना विरहथी दुःखी थइ म्हारा देखतां मरण पामशे ! हाय हाय ! निर्जागी एवी हुं हणाणी !!! हे भोत्रदेवीउ ! वनदेवीउ ! आकाशदेवीउ ! तमे हवे शीघ्र पासे आवो, अने ए म्हारी पुत्रीने कोइ पण रीते दीर्घ आयुष्यवाली करो. " राणीनी सखीं, दासीउ अने नगरनी सती स्त्रीउ त्यां आवी राणीना दुःखथी पोते दुःखी थइ उच्चस्वरे अतिशय विलाप करवा लागी. ते समये त्यांना सर्व लोकोने शोक लकमंजरां ए इकहेवुं ? " अशोक " एवुं नाम धरावनारा वृहो पण चार तरफे करवा होय एम लाग्युं. ते समये ते लोकोना दुःखथी जाणे अतिशय दुःखी थइ त्यां रही न शकतो होयनी ! एवो पण पश्चिम समुद्रमां सूबी गयो. (आथम्यो) पूर्वदिशा तरफे कलाता अंधकारने आशोकमंजरीना विरहथी थएला देखाड्यो तेथी ते सुखे ऊडपथी त्यां सर्व ठेकाणे प्रसरी रह्यो. मननी अंदर शोक होवाथी प्रथमथीज घणा आकुल व्याकुल थएला सर्वे लोको वहार अंधकार प्रसख्यो, त्यारे घणा अकलाणा. मखिन वस्तुनां कृत्य एवांज होय ठे. पठी अमृत सरखां सुखदायी ठे किरण जेनां एवो चंद्रमा त्रैलोक्यने मखिन करनारा अंधकारने दूर करतो ठतो प्रकट थयो. जेम सजल मेघ वेलडीने तृप्त करे ठे, तेम चंद्रमाए मनमां दया लावीने-ज के शुं ! पोतानी चंद्रिका (चांदनी) रूप अमृतरसनी वृष्टिथी तिलक-गसन्न करी.

पढी रात्रिने पाठले पहोरे जेम मार्गनी जाण पथिक मुसाफर छी जठे ठे, तेम जाणमां श्रेष्ठ एवी तिलकमंजरी मनमां कांश्क विचार करीने जठी, अने मनमां कपट न राखतां सखीजंनो परिवार साथे लइ उद्याननी अंदर आवेला गोत्रदेवी चक्रेश्वरीना मंदिरमां शीघ्र गइ. महिमानुं स्थानक एवी चक्रेश्वरी देवीनी परम ञक्तिवडे सारा कमलोनी मालाजंथी पूजा करीने तिलकमंजरीए तेने विनति करी, ते आ रीतेः—
 “ हे स्वामिनि ! में जो मनमां कपट रहित ञक्ति राखीने सर्व काल त्हारी पूजा, वंदना अने स्तुति करी होय, तो आज म्हारा उपर प्रसाद करी पोतानी पवित्र वाणीथी दीन एवी म्हारी ब्हेननी शुद्धि कहे. हे माताजी ! ए वात त्हारथी न बने तो, “ में जोजननो आ जन्म ठे त्यांसुधी त्याग कख्यो एम समज. कारण के, कयो नीतिनो जाण माणस पोताना इष्ट माणसना अनिष्टनी कल्पना मनमां आवे जोजन करे ?”

तिलकमंजरीनी ञक्ति, शक्ति अने बोलवानी युक्ति जोइ चक्रेश्वरी देवी प्रसन्न थइ शीघ्र प्रकट थइ. माणस मननी एकाग्रता करेतो शुं भथाय ? चक्रेश्वरीए हर्षथी कखुं के, “ हे तिलकमंजरी ! त्हारी ब्हेननुं हेम कुशल ठे. हे वत्से ! मनमां खेद करे ठे ते ठोडीदे, अने जोजन कर. अशोकमंजरीनी शुद्धि एक मासमां तने एनी मेद्रे मलशे, अने तेज समये दैवयोगथी. तेनो अने त्हारो पण थशे. “ म्हारो म्हारी ब्हेननी साथे मेलाप वना, कखे अने शी रीते थशे ?” एम जो तुं पूठती होय तो सांजल. वृक्षीनी बहु चीज होवाने लीधे कायर माणसथी उल्लंघन न करी शकाय एवी एक म्होटे अष्टवी आ नगरीनी पश्चिम दिशाए दूर आवेदी तें. ते समृद्ध अटवीमां कोइ देखाणे पण राजानो हाथ पेसी शकतो नथी. तथा सूर्यनां किरण पण प्रवेश शकतां नथी. त्यांनां (शियालियां) पण अंतःपुरमां रहेली राजस्त्रीजंनी पेठे सूर्यने कोइ काले जोइ शकतां नथी. त्यां जाणे सूर्यतुं विमानज पृथ्वी उपर जतखुं होयनी ! एवुं श्री रूपनदेव जगवाननुं शोजीतुं एक रत्नजडित म्होटुं मंदिर ठे. आकाशमां जेम पूर्ण चंद्रसा शोजतां ठे. तेम ते मंदिरमां श्रेष्ठ चंद्रकांत मणिनी जिनप्रतिमा शोजे तें. विधाताए कल्पवृक्ष, कामधेनु, कामकुंज विगेरे वस्तुथी महिमानो मां

लक्ष्मिने ते प्रतिमा घडी के शुं कोण जाणे ! हे तिलकमंजरी ! तुं ते प्रशस्त अने अतिशयथी जागती प्रतिमानी पूजा कर. तेथी त्हारी ब्हेननी शुद्धि मलशे, अने मेलाप पण थशे. त्यां त्हारुं बीजुं पण सर्व सारुंज थशे. देवाधिदेव जिनेश्वर महाराजनी सेवाथी शुं न थाय ? जो तुं एम कहीश के, “ ते दूर मंदिरे पूजा करवा दररोज हुं शी रीते जउं ? अने पाठी शी रीते आबुं ? ” तो हे सुंदरि ! हुं तेनो पण उपाय कहुं, सांचल. कार्यनो उपाय गडबडमां पूरेपूरो न कह्यो होय तो कार्य सफल थतुं नथी. शंकरनी पेठे गमे ते कार्य करवा समर्थ अने कहेबुं गमे ते कार्य करवा तैयार एवो एक म्हारो चंचूड नामे सेवक देवता ठे. जेम ब्रह्माना आदेशथी हंस सरस्वतीने लइ जाय ठे, तेम म्हारा आदेशथी ते देव मयूरपद्मीनुं रूप करीने तने वांठित स्थानके लइ जशे. ”

चक्रेश्वरी देवीए एम कहेतां वारज जाणे आकाशमांथीज पड्यो के शुं ! कोण जाणे, एवो मधुर केकारव करनारो एक सुंदर पिठवालो मयूरपद्मी क्यांयथी प्रकट थयो. जेनी गतिनी कोइ बरोबरी न करी शके, एवा ते दिव्य मयूरपद्मी उपर बेसीने तिलकमंजरी देवी माफक जिनमहाराजनी पूजा करवा क्णमात्रमां आवे ठे, अने पाठी जाय ठे. ज्यां तिलकमंजरी आवे ठे, तेज आ मनने आनंद उत्पन्न करनारी अटवी, तेज आ माफके अने हुं तिलकमंजरी अने तेज ए म्हारो विवेकी मयूरपद्मी ठे. हे कुमार ! आ म्हारो वृतांत में तेने कह्यो. हे चाग्यशाखि ! हवे हुं मन्थी तने कांशक पूबुं बुं. आज एक मास पूर्ण थयो हुं दररोज अहिं आबुं बुं. मारवाड देशमां जेम गंगा नदीनुं नाम मले, तेम में म्हारी ब्हेननुं हजी सुधी नाम पण सांचल्युं नही. हे जगत्मां श्रेष्ठ ! हे कुमार ! रूप विगेरेथी म्हारा सरखी एवी एकाद कन्या जगत्नी अंदर त्रमण करतां कोइ स्थले त्हारा जोवामां आवी ? ”

तिलकमंजरीए एवुं प्रश्न कखुं, ल्यारे रत्नसार कुमारे वश थयानी पेठे मधुर स्वरथी कहुं के, “ वीक पामेला हरिणनी पेठे चंचल नेत्रवाली त्रैलोक्यनी अंदर रहेली सर्व स्त्रीजमां शिरोमणी एवी हे तिलकमंजरी ! जगत्मां त्रमण करतां में तदन त्हारा जेवी तो क्यांथी ! पण क्ण अंशथी त्हारा जेवी पण कन्या जोइ नही, अने जोवामां आवशे पण

नहीं. कारण के, जगत्मां जे वस्तु होय, तेज जोवामां आवे, न होय ते क्यांथी आवे ? तथापि हे सुंदरि ! दिव्य देहने धारण करनारो, हिंमोला उपर चढी बेठेलो, शोचती नरजवानीनी अवस्थामां आवी पहो-चेलो, लक्ष्मी देवी सरखो मनोहर एवो एक तापस कुमार शवरसेना अटवीमां म्हारा जोवामां आव्यो. ते मात्र वचननी मधुरता, रूप, आकार विगेरेथी त्हारा जेवोज हतो. म्होटा मनवाली हे तिलकमंजरी ! ते तापस कुमारे स्वाभाविक प्रेमथी जे म्हारो आदर सत्कार कस्यो, ते सर्व वात-नो स्वप्न माफक विरह थयो, ए वात ज्यारे ज्यारे याद आवे ठे, त्यारे त्यारे म्हारुं मन हजी पण कके कटका थतुं होय, अथवा बल-तुं होय, एम मने लागे ठे. ते तापस कुमारज तुं ठे, अथवा ते त्हारी ब्हेन हशे, एम मने लागे ठे. कारण के, दैवनी गति मुखथी कही न शकाय एवी होय ठे. " कुमार एम कहे ठे एटलामां बोलवामां चतुर एवो पोपट कलकल शब्द करी कहेवा लाग्यो के, " हे कुमार ! ए वा-त प्रथमथीज में जाणी हती, अने तने कही पण हती. हुं निश्चयथी कहुं तुं के, ते तापस कुमार खरेखर कन्याज ठे, अने ते पण एनी ब्हे-नज ठे. म्हारी समज प्रमाणे मास पूर्ण थयो ठे, तेथी आज कोइ पण रीते तेनो मेलाप थशे. " तिलकमंजरीए पोपट्ठां थवां वचन सांजली कहुं के, "हे शुक ! जगत्मां ~~एवो म्हारी~~ म्हारी ब्हेनने जो हुं आजे जोइश, तो हुं निमित्तना जाण एवा त्हारी हर्षथी कमलवडे पूजा करीश. "

आ रीते तिलकमंजरीए अने कुमारे पण आदरथी " हे चतुर ! बहु सारुं वचन कहुं. " आ प्रमाणे ते पोपटनी प्रशंसा करी. एटलामां मधुर शब्द करनारा नेजरथी शोचती, जाणे आकाशमांथी चंडीमन्लीज पडती होयनी ! एवी त्रांति उत्पन्न करनारी, अतिशय लांवो आकाश-पंथ कापवाथी थाकी गएली तथा बीजी हंसीउ अदेखाइथी, हंसो अनु-राग दृष्टिथी अने कुमार विगेरे लोको आश्चर्यथी तथा प्रीतिथी जेनी तरफ जोता रह्या ठे, एवी एक दिव्य हंसी रत्नसार कुमारना खोलामां डी आलोटवा लागी, अने घणी प्रीतिथीज के शुं ! कुमारना मुख तरफ, प्रीति तथा नयथी धूजती ठती मनुष्य जापाए बोलवा लागी. " सत्त्व-शास्त्री लोकोनी पंक्तिमां माणिस्यंरत्न समान, शरणे आवेला -

पर दया करनार अने तेमनी रक्षा करनार एवा हे कुमार ! तुं म्हारी रक्षा कर. शरणनी अर्थी एवी हुं शरणे जवा योग्य एवा त्हारा शरणे आवी तुं. कारण के, म्होटा पुरुषो शरणे आवेला लोकोने वज्रपंजर (वज्रना पांजरा) समान ठे. कोइ समये अथवा कोइ स्थळे पवन स्थिर थाय, पर्वत हाळे, जल तपाव्या विना खाजाविक रीते अग्निनी पेठे बालवा लागे, अग्नि बरफ सरखो शीतल थाय, परमाणुनो मेरु थाय, मेरुनो परमाणु थाय, आकाशमां अरुंर कमल जगे, तथा गर्दजने शींगडां आवे, तथापि धीर पुरुषो शरणे आवेला जीवने कटपांत अण पण ठोडता नथी. धीर पुरुषो शरणे आवेला जीवोनी रक्षा करवाने अर्थे विशाल राज्यने रजःकण माफक गणे ठे, धननो नाश करे ठे, अने प्राणने पण तृण समान गणे ठे. ” पठी रत्नसार कुमार कमल सरखा कोमल एवा ते हंसीना पिठ उपर हाथ फेरवी कहेवा लाग्यो. “ हे हंसि ! बीकणनी पेठे मनमां बीक न राख. कोइ मनुष्योनो राजा, विद्याधरोनो राजा, तथा वैमानिक देवतानो अथवा जवनपतिनो इंद्र पण म्हारा खोलामां वेठेदी तने हरण करवा समर्थ नथी. हे हंसि ! म्हारा खोलामां वेठी ठतां धूजनारी तुं शेषनागनी कांचली सरखा सफेद एवा पोताना पिठना जोडाने केम धूजावे ठे? ” एम कही दयालु रत्नसार कुमारे आकुल व्याकुल थंसां हंसीने म्होवरमांथी निर्मल जल अने सरस कमलतंतु मंगावी आपीने संतुष्ट करी.

आ कोण ठे ? क्यांथी आवी ? कोनाथी जय पामी ? अने मनुष्य वाणीथी शी रीते बोले ठे ? एवो संशय कुमार विगेरे लोकोना मनमां आवे ठे, एटलामां शत्रुनां क्रोडो सुजटोनां जयंकर वचन तेमने काने पड्यां. ते आ रीते:—“कोण त्रैलोक्यनो अंत करनारा यमने कोपावे ? कोण पोताना जीवितनी दरकार न राखतां शेषनागना मस्तके रहेला मणिने स्पर्श करे ? तथा कोण प्रलय कालना अग्निनी ज्वालाळमां अणविचारतां प्रवेश करे ? ” एवां वचन सांजलतांज चतुर पोपटना मनमां शंका आवी, अने ते शीघ्र मंदिरना द्वारमां आवी गुं वनाव वने ठे, ते जोड लाग्यो. एटलामां गंगा नदीना पूरनी पेठे आकाशमार्गे आवती (क. आधर राजानी घणी शूरवीर सेना तेना जोवामां आवी. तीर्थना प्रजावर्था

कांइ दैविक प्रजावथी, नाग्यशाली रत्नसारना आश्चर्यकारी जाग्यथी अथवा रत्नसारना परिचयथी कोण जाणे कया कारणथी पोपट शूरवीर पुरुषोत्तुं व्रत पालवामां अग्रेसर थयो. तेणे गंज्गीर अने उच्च खरथी शत्रुनी सेनाने होंकारो करीने कहुं के, “अरे विद्याधर सुजटो ! दुष्ट बुद्धिथी क्यां दोडो ठो ? देवताथी पण न जीताय एवो कुमार आगल वेठो ठे तेने नथी जोता ? सुवर्ण सरखी तेजखी कायाने धारण करनार ए कुमार जेम गरुड चारे तरफ दोडनारा सर्पनो मद उतारे ठे, तेम मदोन्मत्त एवा तमारो अहंकार कृणमात्रमां उतारशे. आ कुमारने जो क्रोध चढशे, तो युद्धनी वार्ता तो दूर रही. परंतु तमने जागतां जागतां पण जूमिनो अंत नहीं आवे.” विद्याधरना सुजटो वीरपुरुष सरखो पोपटनो एवो होंकारो सांजलीने विलखा थया, आश्चर्य पाम्या, करी गया, अने मनमां विचारवा लाग्या के, “ए कोइ देवता अथवा जवनपति पोपटना रूपे वेठो ठे. एमन होय तो ए आ रीते विद्याधरोने पण होंकाराथी शी रीते बोलावे ? आगल रहेलो कुमार केवो जयंकर ठे ? कोण जाणे ? आज सुधी विद्याधरोना घणा सिंहनाद पण अमे सहन कख्या ठे. एम ठतां आज आ एकपोपटनो तुष्ठ होंकारो अमारार्थी केम सहन करातो नथी ? विद्याधरोने पण जय उत्पन्न करे एवो जेनो पोपट पण शम्वीर ठे, तो आगल रहेलो कुमार कोण जाणे केवो हशे ? ~~कुमार~~ निपुण होय तो पण अजाण्यानी साथे कोण युद्ध करे ? कांइ तरवानो अहंकार राखतो होय तो पण ते पार विनाना समुद्रने तरी शके के शुं ?”

वीक पामेला, आकुल व्याकुल थएला अने पराक्रमथी ज्रष्ट थएला सर्वे विद्याधर सुजटो पोपटनो होंकारो सांजलतांज एम विचारी शिया-दियानी पेठे एकदम जागी गया ! जेम बालको पिता पासे जइने कहे. तेम ते सुजटोए पोताना राजा पासे जइ यथार्थ वात हती ते कही. ठीकज ठे, पोताना स्वामी आगल कांइ गुप्त रखाय ? सुजटोनुं वचन सांजलतांज विद्याधर राजानां नेत्र रोपथी रक्तवर्ण थयां, अने बीजलीनी ठे आम तेम चमकारो मारवा लाग्यां, अने तेनुं मुख लडाोट उपर च-वेळ ज्रमरथी जयंकर देखावा लाग्युं. पठी सिंह सरग्वा बलिष्ठ अने कीर्तिमान ते राजाए कहुं के, “अरे सुजटो ! शूरवीरतानो अहंकारे

धारण करनारा पण खरेखर जोतां कायर अने वगर कारणे कर राख-
नारा तमने धिक्कार थाउं ! पोपट, कुमार अथवा बीजो कोइ देवता के
जवनपति ते शुं ? अरे रांक सुन्नटो ! तमे हवे म्हारुं पराक्रम जोता
रहो. " आ रीते उच्च स्वरथी धिक्कार वचन कही विद्याधर राजाए दश
मुखवाहुं अने बीस हाथवाहुं रूप प्रकट कखुं. एक जमणा हाथमां
शत्रुना बखतरने सहजमां कापी नांखनार खड्ड, अने एक मावा हाथमां
ढाल, एक हाथमां मणिधर सर्प सरखो बाणनो समुदाय अने बीजा
हाथमां यमना बाहुदंरुनी पेठे जय उत्पन्न करनारुं धनुष्य, एक हाथमां
जाणे पोतानो मूर्तिमंत यशज होयनी ! एवो गंजीर स्वरवालो शंख
अने बीजा हाथमां शत्रुना यशरूप नागने (हाथीने) बंधनमां नांख-
नारो नागपाश, एक हाथमां यम रूप हाथीना दंत सरखो शत्रुनो नाश
करनार जालो अने बीजा हाथमां शत्रुथी देखी न शकाय एवी फरसी,
एक हाथमां पर्वत सरखो म्होटो मुजर अने बीजा हाथमां जयंकर पत्र-
पाल, एक हाथमां बलती कांतिवालो चिंदिपाल, अने बीजा हाथमां
तीक्ष्णपणाथी जेनी कोइ बरोबरी करी न शके एवुं शब्द, एक हाथमां
म्होडुं जयंकर तोमर अने बीजा हाथमां शत्रुने शूल उत्पन्न करनारुं
त्रिशूल, एक हाथमां प्रचंरु लोहदंरु अने बीजा हाथमां मूर्तिमंत पोता-
नी शक्तिज होयनी ! एका शक्ति, ~~एक हाथमां~~ हाथमां शत्रुनो नाश करवामां
घणो निपुण एवो पट्टिश अने बीजा हाथमां कोइ पण रीते फूटी न शके
एवो डुस्फोट, एक हाथमां वैरी लोकोत्ते विघ्न करनारी शतघ्नी अने
बीजा हाथमां परचक्रने कालचक्र समान चक्र; आ रीते बीस हाथमां
अनुक्रमे बीस आयुधो धारण करी ते विद्याधर राजा जगतने जय
उत्पन्न करनारो थयों.

तेमज, एक मुखथी सांढ जेम त्राट्कार शब्द करे, तेम होंकारो
करतो, बीजा मुखथी तोफानी समुद्र माफक गर्जना करतो, त्रीजा मु-
खथी सिंह सरखो सिंहनाद करतो, चौथा मुखथी अट्टहास्य करनार
पुरुषनी पेठे शत्रुने जय उत्पन्न करनारुं अट्टहास्य (खडखड हसवुं)
करतो, पांचमा मुखथी वासुदेवनी पेठे म्होटो शंख वगाडतो, षष्ठी
मुखथी मंत्रसाधक पुरुषनी पेठे दिव्य मंत्रोनो जाप करतो, सातमा

मुखथी म्होटो वानरो जेम बुक्कारव करे ठे, तेम हक्कारव करतो, आठमा मुखथी पिशाचनी पेठे उच्चस्वरे जयंकर किलकिल शब्द करतो, नवमा मुखथी गुरु जेम कुशिष्योने तर्जना करे ठे, तेम पोतानी सेनाने तर्जना करतो, तथा दशमा मुखथी वादी जेम प्रतिवादीने तिरस्कार करे, तेम रत्नसार कुमारने तिरस्कार करतो एवो ते विद्याधर राजा जूदी जूदी चेष्टा करनारां दश मुखथी जाणे दशे दिशाउने समकाले ज्ञान करवाज तैयार थयो होयनी ! एवो देखातो हतो. एक जमणी अने एक ऋषी एवी वे आंखवडे पोतानी सेना तरफ अवज्ञाथी अने तिरस्कारथी जोतो, वे आंखवडे पोतानी वीस जुजाउने अहंकारथी अने उत्साहथी जोतो, वे आंखवडे पोताना आयुधोने हर्षथी अने उत्कर्षथी जोतो, वे आंखवडे पोपटने आक्षेपथी अने दयाथी जोतो, वे आंखवडे हंसी तरफ प्रेमथी अने समजावटथी जोतो, वे आंखवडे तिलकमंजरी तरफ अजिलाषथी अने उत्सुकताथी जोतो, वे आंखवडे मयूरपद्मी तरफ इच्छाथी अने कौतुकथी जोतो, वे आंखवडे जिनेश्वर जगवाननी प्रतिमा तरफ उद्धासथी अने ज्ञानथी जोतो, वे आंखवडे कुमार तरफ अदेखाथी अने रोपथी जोतो, वे आंखवडे कुमारना तेज तरफ जयथी अने आश्चर्यथी जोतो एवो ते विद्याधर राजा पोतानी वीस जुजानी हरिफाथीज के शुं ! पोताजी ~~जुजाउने~~ ~~आंखवडे~~ ~~उपर~~ कल्या प्रमाणे जूदा जूदा वीस मनोविकार प्रकट करता हतो. पठी ते विद्याधर राजा यमनी पेठे कोइने वश न थाय एवो, प्रलय कालनी पेठे कोइथी न खमाय एवो अने उत्पातनी पेठे जगतने क्षोत्र उत्पन्न करनारो एवो थइ आकाशमां उठव्यो. वानर सरखो पोपट जयंकरमां जयंकर, अने जोइ न शकाय एवा साक्षात् रावण सरखा विद्याधर राजाने जोइने शीघ्र वीक पाम्यो.

वीकज ठे, तेवा क्रूर स्वरूप आगल कोण सामो उचो रहे ? कोण पुरुष दावाग्निनी बलती ज्वालाने पीवा इछे ? हशे, वीक पामेलो पोपट श्रीराम सरखा रत्नसार कुमारने शरणे गयो. तेवो जय आवे बीजो कोण शरणे जेवा उचित ठे ? पठी विद्याधर राजाण आ रीते होंकाराथी चोलाव्यो. अरे कुमार ! दूर जागी जा. नहिं तो हमणां नाश पामीश. अरे छुष्ट निर्लज्ज ! अमर्याद ! निरंकुश ! तुं म्हारा जीवित्तुं सर्वेस्व एवी इंचीदे

खोलामां लइने बेठो ठे ? अरे ! तने बिलकुल कोइनी बीक के शंका नथी ? जेथी तुं म्हारा आगल हजी उजो ठे. हे मूर्ख ! हमेशां दुःखी जीवनी पेठे तुं शीघ्र मरण पामीश. ”

आ रीते विद्याधरनो राजा तिरस्कार वचन बोली रह्यो, त्यारे पोपट शंकाथी, मयूरपक्षी कौतुकथी, कमल समान नेत्र धारण करनारी तिलकमंजरी त्रासथी अने हंसी संशयथी कुमारना मुख तरफ जोती हती. एटलामां कुमारे किंचित् हास्य करीने कछुं. “ अरे ! तुं फोगट केम ब्हीवरावे ठे ? ए ब्हीवरावतुं कोइ बालक आगल चालशे, पण शूरवीर आगल नहीं चाले. बीजा पक्षीकुताली वगाडवाथी मरे ठे, परंतु पडह वागे तो पण धीठाइ राखनारो मठमांनो कपोतपक्षी बिलकुल नहीं बीहे. ए शरणे आवेली हंसीने कटपांत आय तो पण हुं नहीं ठोडुं. एम ठतां सर्पना मस्तके रहेला मणिनी पेठे तुं एनी इष्ठा करे ठे, माटे तने धिक्कार थाउं. अरे ! एनी आशा ठोडीने तुं शीघ्र अहिंथी जागी जा. नहीं तो हुं त्हारा दस मस्तकथी दश दिक्पालोने बलि आपीश. ”

एटलामां रत्नसार कुमारने पोते सहाय्य करवानी इष्ठा करनारा चंद्रचूड देवताए मयूरपक्षीतुं रूप मूकी शीघ्र पोतानुं देवताइ रूप विकूर्युं, अने हाथमां जात जातनां आयुध धारण करीने जाणे कुमारे बोलाव्योज होयनी ! तेम कुमारनी पते आव्यो. पूर्वजवे करेलां पुण्योनी बलिहारी ठे ! पठी चंद्रचूडे कुमारने कछुं. “ हे कुमार ! तुं त्हारी मरजी माफक युद्ध कर, हुं तने शस्त्रो पूरां पाडुं, अने त्हारा शत्रुने चूर्ण करी नांखुं. ” चंद्रचूडतुं एवुं वचन सांजली लोढानुं कवच तथा कुबेरनो पक्ष मलवाथी तक्षकादिकनी पेठे कुमार वमणो उत्साह पाम्यो, अने तिलकमंजरीना हाथमां हंसीने आपी पोते तैयार थइ विष्णु जेम गरुड उपर चढे ठे, तेम समरांधकार अश्व उपर चढ्यो. त्यारे चंद्रचूडे शीघ्र एकाद चाकरनी पेठे कुमारने गांकीवने तुठ करनारुं धनुष्य अने वाणनां जाथां आप्यां. ते समये रत्नसार कुमार देदीप्यमान कालनी पेठे प्रचंड जुजादंने विपे धारण करेला धनुष्यनो म्होटो टंकार शब्द करतुं आगल आव्यो. पठी वने श्रेष्ठ योद्धाउं धनुष्यना टंकारथी दशे दिशां उभरने व्हेरी करी नांखे एवुं वाणयुद्ध शरु कछुं. वने जणा चालाक

हस्तवाला होवाथी तेमनुं बाणनुं जाथामांथी काढवुं, धनुष्ये जोडवुं अ-
ने जोडवुं दक्ष पुरुषोथी पण देखायुं नही. मात्र बाणनी वृष्टि एक स-
रखी थती हती ते पोपट विगेरे सर्वेना जोवामां आवी.

ठीकज ठे, जलथी जरेलो नवो मेघ वृष्टि करे, त्यारे वृष्टिनी धारानो
पूर्वापर क्रम क्यांथी जणाय ? बाण फेंकवामां स्वाभाविक हस्तचातुर्य
धारण करनारा अने कोइ काळे पण आकुल व्याकुल न थाय एवा ते
वन्ने वीरोनां बाणज मांहोमांहे एक बीजाने प्रहार करतां हतां, परंतु ते-
मने शरीरे एक पण बाण लाग्युं नहीं. घणा क्रोध पामेला ते वन्ने महा
योद्धाउनुं घणा काल सुधी सेल्ल, वृवद्ध, तीरी, तोमर, तबल, अर्धचंद्र,
अर्धनाराच, नाराच विगेरे जात जातनां तीक्ष्ण बाणथी युद्ध चाढ्युं. सं-
ग्राम करवामां कुशल एवा ते वन्ने जणा घणो काल संग्राम थयो, तो प-
ण थाक्या नहीं. सरखे सरखा वे जब्बर जुगारी होय तो तेमनामां
मांहो मांहे कोण कोने जीते ? तेनो जेम संशय रहे ठे, तेम ते वन्ने ज-
णामां कोण जीतशे ? तेनो संशय रह्यो. ठीकज ठे, एक विद्याना वलथी
अने वीजो देवताना वलथी वलिष्ट थएला, वावि अने रावण सरखा ते
वन्ने योद्धाउंमां कोनो जय थाय, ते शीघ्र शी रीते नक्की कराय ? सारी
नीतिथी उपार्जन करेलुं धन जेम अनुक्रमे चढती दशामां आवे ठे, तेम
नीतिनुं अने धर्मनुं वल घणुं ~~नो~~ रत्नसार कुमारनो अनुक्रमे उत्कर्ष
थयो. तेथी विलखा थएला विद्याधर राजाए पोतानो पराजय थयो एम
समजीने संग्राम करवानी सीधी रीति मूकी दीधी, अने ते पोतानी सर्व
शक्तिथी कुमार उपर धसी आव्यो. वीस जुजाउंमां धारण करेलां विविध
प्रकारनां शस्त्रोथी कुमारने प्रहार करनारो ते विद्याधर राजा, सहस्रार्जु-
ननी पेठे कोइथी न खमाय एवो थयो. मनमां शुद्ध विचार राखनारो
रत्नसार कुमार “अन्यायथी संग्राम करनार कोइ पण पुरुषनी कोइ काळे
जीत न थाय” एम धारी घणो उत्साहवंत थयो.

विद्याधर राजाए करेला सर्वे प्रहारथी अश्वरत्ननी चाढाकीवडे पो-
तानो वचाव करनारा कुमारे शीघ्र कुरप्र नामे बाण हाथमां दीधुं. शस्त्रो
थी रीते तोडवां ? तेनो मर्म जाणनारा कुमारे. अत्रावडे जेम वाल काणे
तेम तेनां सर्व शस्त्रो तोडी नांख्यां. पठी कुमारे संग्राममां एक तीक्ष्ण

अर्धचंद्र बाणवडे विद्याधर राजाना धनुष्यना पण शीघ्र वे कटका कस्यो. अने बीजा अर्धचंद्र बाणवडे कोइशी न जेदाय एवा विद्याधर राजानी ठातीमां प्रहार कस्यो. घणुं आश्चर्य ठे के, एक वणिकुमारमां पण एवुं अलौकिक पराक्रम हतुं. लाखना रस सरखा लोहीने जरनारो अने ठातीमां अएला प्रहारशी दुःखी अएलो विद्याधर राजा शस्त्र रहित होवाशी पान-खर रतुमां पत्र विनाना अएला पींपलाना वृह सरखो थयो. विद्याधर राजा तेवी अवस्थामां हतो, तो पण क्रोधांध थइ तेणे वेग बहु होवाने लीधे कोइशी पकडाय नहीं एवां अनेक प्रकारनां रूप बहुरूपिणी विद्यावडे कस्यो. विद्याधर राजाए आवृशमां प्रकट करेलां ते लाखो रूपो पवनना तोफाननी पेठे संपूर्ण जगतने जयकारी थयां. ते समये प्रलय-कालना जयंकर वादलां सरखां ते रूपीशी सर्व प्रदेश रोकायलो होवा-शी आकाश न जोवाय एवुं जयंकर थयुं. रत्नसार कुमारे ज्यां ज्यां पो-तानी दृष्टि फेरवी, त्यां त्यां जयंकर जुजाना समुदायशी न जोवाय एवो विद्याधर राजाज तेना जोवामां आव्यो. एटलुं थयुं तो पण कुमारने आश्चर्य मात्र लाग्युं, परंतु लेशमात्र पण जय न लाग्यो. धीर पुरुषो क-टपांतकाल आवी पडे तो पण कायर थाय के शुं ?

पठी कुमारे निशान कस्यो विना चारे तरफ बाणनी वृष्टि शरू करी. ठीकज ठे, संकट समय आवे धीर पुरुषो अधिक पराक्रम प्रकट करे ठे. कुमारने जयंकर संकटमां सपडायला जाइने चंद्रचूड देवता हाथमां म्होटो मुजर लइ विद्याधर राजाने प्रहार करवा ऊव्यो. हाथमां गदा धारण करनार नीमसेननी पेठे जयंकर स्वरूप धारण करीने आवता चंद्रचूडने जोइ दुःशासन सरखो विद्याधर राजा शीघ्र ह्योन्न पाम्यो. तथापि ते (विद्याधर राजा) घणुं धैर्य पकडी पोताना सर्व रूपशी, सर्व जुजाऊशी, सर्व शक्तिशी अने सर्वे तरफशी देवताने प्रहार करवा लाग्यो. देवतानी शक्ति अचिंत्य अने कुमारनुं नाग्य अद्भुत होवाशी चंद्रचूड उपर अएला शत्रुना सर्वे प्रहार, कृतघ्न माणस उपर करेला उपकारनी पेठे निष्फळ थया ! जेम इंद्र वज्रवडे पर्वतने प्रहार करे, तेम क्रोधक-दुर्धर अएला चंद्रचूडे मुजर वडे विद्याधर राजाना मुख्य स्वरूप उपर प्र-हार कस्यो. चंद्रचूडे पोतानी सर्व शक्तिशी विद्याधर राजा उपर प्रहार

कस्यो, त्यारे कायर माणसना प्राण नीकली जाय एवो जयंकर शब्द थयो. विद्यावलथी अहंकारी थएला, त्रैलोक्यने जीतवानी सत्ता राख-नारा एवा वासुदेव सरखा विद्याधर राजानुं वज्र सरखुं मजबूत मस्तक ते प्रहारथी ठेदायुं नहीं. तथापि तेनी बहुरूप धारण करनारी महाविद्या जय पामीनेज के शुं ! कागडानी पेठे शीघ्र नासी गइ. देवतानुं सहाय्य आश्चर्यकारी होय एमां शक नथी.

“आ कुमार स्वप्नावथीज शत्रुजने राक्षस सरखो जयंकर लागतो हतो, अने तेमां, अग्निने सहाय्यकारी जेम वायु मले, तेम तेने जेनो पराजव न कराय एवो देवता सहाय्यकारी माथो.” एम विचारी वीकणनी पेठे विद्याधर राजा जागी गयो. कह्युं ठे के—जे जागे, ते जीवे. पायदलनो स्वामी ते विद्याधर राजा पोतानी जागी गएली इष्ट विद्याने जोवाने अर्थे तेनी पाठल शीघ्र वेगथी दोडतो गयो. संनियोग शिष्ट (परस्पर संयोगथी बनी गएलां) वे कार्योंमां जेम एकनो नाश थवाथी वीजानो पण नाश थाय ठे, तेम विद्यानो लोप थतां वार विद्याधर राजानो पण लोप थयो. सुकुमार कुमार क्यां ? अने कठोर विद्याधर क्यां ? तथापि कुमारें विद्याधरने जीत्यो. एनुं कारण के, ज्यां धर्म होय, त्यां जय थाय ठे. विद्याधर राजाना सेवक जे विद्याधरो हता, ते पण तेनी साथेज जागी गया ! अथवा ठीकज ठे, दीने ~~कुलवाइ~~ गया पठी तेनी प्रजा पाठल रहे के शुं ? जेम राजा सेवकनी साथे महेलमां आवे, तेम कुमार दुर्जय शत्रुने जीतवाथी उत्कर्ष पामेला देवतानी साथे प्रासादमां आव्यो. अतिशय चमत्कार उत्पन्न करनारुं कुमारनुं एवुं चरित्र जोइने तिलकमंजरी हर्षथी विकस्वर थएली रोमराजीने धारण करती ठती मनमां विचार करवा लागी के, “त्रणे लोकमां शिरोमणि समान एवो ए तरुण कुमार पुरुषमां एक रत्न ठे. माटे जाग्यथी जो म्हारी व्हेन हमणां मले. तो एवा चर्तारनो लाज थाय.” एम विचारी मनमां उत्सुकता. लज्जा अने चिंता धारण करनारी तिलकमंजरी पासेथी कुमारे वालिकानी पेठे हंसीने उपा-
लीधी. (हंसी कहे ठे.) “धीर पुरुषोमां अग्रसर. कार्यन्तरे चलाववा
र्थे, वीर पुरुषोनी पंक्तिमां प्रमुख एवा हे कुमारगज ! तुं चिरकाल
वितो अने जयवंतो रहे. हे दमाशील कुमार ! दीन, रांक, अतिशय

वीकण अने अनार्य एवी में म्हारे माटे तने घणो खेद आप्यो, तेनी क्हा कर. खरेखर जोतां विद्याधर राजा जेवो म्हारा उपर उपकार करनारो वीजो कोइ नथी. कारण के, जेनी वीकथी हुं अनंत पुण्योथी पण न मत्नी शके एवा त्हारा खोलामां आवीने बेठी. धनवान पुरुषना प्रसादथी जेम निर्धन पुरुष सुखी थाय ठे, तेम अमारा जेवा पराधीन अने दुःखी जीव त्हारा योगथी चिरकाल सुखी थाउं.” कुमारे कछुं. “मधुर जाषण करनारी हे हंसी ! तुं कोण ठे ? विद्याधरे तने शी रीते हरण करी ? अने आ मनुष्यनी वाणी तुं शी रीते बोले ठे ? ते कहे.” पठी ते श्रेष्ठ हंसी कहेवा लागी.

“म्होटा जिनमंदिरथी शोचता ताढ्य पर्वतना उच्च शिखरने अलंकाररूत एवा “रथनुपर चक्रवाल” नामे नगरनी रक्षा करनारो अने स्त्री-जने विषे आसक्त एवो ” तरुणीमृगांक” नामे विद्याधर राजा ठे. एक वखत तेणे आकाशमार्गे जतां कनकपुरीमां मनोवेधक अंगचेष्टा करनारी “अशोकमंजरी” नामे राजकन्या जोइ. समुद्र चंद्रमाने जोतांज जेम खलजले ठे, तेम हिंमोला उपर क्रीडा करनारी साक्षात् देवांगना सरखी ते कन्याने जोइ विद्याधर राजा क्षोत्र पाम्यो. पठी तेणे तोफानी पवन विकूर्वीने हिंमोला सहित राजकन्याने हरण करी ! अथवा पोतानी मतलब साधवा यथाशक्ति कोण प्रयत्न करतो नथी ? विद्याधर राजाए राजकन्याने हरण करी शबरनामे म्होटी अटवीमां मूकी. त्यां ते हरिणीनी पेठे वीक पामवा लागी, अने कुररी (टींटोडी) नी पेठे आक्रंद करवा लागी. विद्याधर राजाए तेने कछुं. “हे सुंदर स्त्री ! तुं केम वीकथी धूजे ठे ? दिशाउने विषे दृष्टि केम फेंके ठे ? अने हे सुंदरि ! आक्रंद पण केम करे ठे ? हुं कोइ वंदीखानामां राखनारो, चोर के परस्त्रीलंपट नथी, पण त्हारा पार विनाना जाग्यथी तने वश अएलो एक विद्याधर राजा तुं. हुं त्हारो दास थइ त्हारी प्रार्थना करुं तुं. माटे म्हारी साथे पाणिग्रहण कर, अने समय विद्याधरोनी तुं स्वामिनी था.” “अग्निनी पेठे वीजाने उपद्रव करनारा कामांध लोको एवी दुष्ट अने अनिष्ट चेष्टा करीने पाणिग्रहण करवा इठे ठे, एमने अतिशय धिक्क थाउं ! !” मनमां एवो विचार करनारी अशोकमंजरीए विद्याधर कांइ पण उत्तर आप्यो नहीं. जेनी अनिष्ट चेष्टा प्रकट देखाती होय,

पुरुषने कोण सत्पुरुष मोठे ना हा नो उत्तर पण आपे ? “ माता पिताना तथा स्वजनना विरहथी हालमां एने नवुं दुःख थयुं ठे, तथापि अनुक्रमे सुखथी ए म्हारी वांढा पूर्ण करशे. ” मनमां एवी आशा राखीने विद्याधर राजाए, शास्त्री जेम पोताना शास्त्रनुं स्मरण करे ठे, तेम पोतानुं सर्व काम परिपूर्ण करनारी सुंदर विद्याने संचारीने तेनुं स्मरण कस्युं.

कन्यानुं स्वरूप गुप्त राखवाने अर्थे विद्याना प्रज्ञावथी ते विद्याधर राजाए राजकन्याने नटनी पेठे एक तापस कुमारना स्वरूपमां प्रकट करी. जेनामां बिलकुल सत्त्व नथी, तथा बालक जेवी बुद्धिवालो एवो विद्याधर राजा केटलीक वार सुधी अशोकमंजरीने मनावतो हतो. मनावतां तेणे जे आदर सत्कारनां वचन कल्यां, ते अशोकमंजरीने तिरस्कार जेवां लाग्यां. बीजा सारा उपचार कस्या, ते आपदानी प्राप्ति जेवा लाग्या, अने प्रेमपूर्वक आलाप कस्या ते पापनी वावणी सरखा लाग्या. राखमां होम करवो, जलना प्रवाहमां लघुनीति करवी, अथवा खारी झूमिमां वाववुं, सींचवुं, जेम निष्फल ठे, तेम विद्याधर राजाना सर्व मनाववाना प्रकार अशोकमंजरीने विषे निष्फल थया. तो पण विद्याधर राजाए मनाववाना निष्फल प्रकार बंध कस्या नही. चित्तत्रम रोगवाला पुरुषनी पेठे कामी पुरुषोनो कदाग्रह कही न शकाय एवो होय ठे. ते दुष्ट विद्याधर राजा एक समये कांङ्ग कार्यने निमित्ते पोताने नगरे ~~गंगे~~ त्यारे वेपधारी तापस कुमारें हिंमोलानी क्रीडा करतां तेने जोयो. ते (तापस कुमार) त्हारा उपर जरुसो राखी पोतानुं वृत्तांत कहे ठे, एटलामां विद्याधर राजा त्यां आवी, पवन जेम आकडाना कपासने हरण करे ठे, तेम तेने हरण करी गयो, अने मणिरत्नोथी देदीप्यमान पोताना दिव्य मंदिरमां लङ् जङ् तेणे क्रोधथी तेने कस्युं के, “ अरे देखीती जोली ! खरेखर चतुर ! अने बोलवामां नाही ! एवी हे स्त्री ! तुं कुमारनी तथा बीजा कोङ्नी साथे प्रेमथी वातालाप करे ठे, अने त्हारा वशमां पडेला मने उत्तर पण आपती नथी ! हजी म्हारी वात कबूल कर. कदाग्रह मूकी दे, नहीं तो दुःखदायी च-
नेतरखो हुं त्हारा उपर रुष्ट थयो एम समज. ”

एतुं वचन सांचली, मनमां धैर्य पकडी अशोकमंजरीए कस्युं. “ अरे विद्याधर राजा ! ठलवळथी शुं लाज थाच ! ठलवंत तथा चलवंत लोकां-

श्री कदाच राज्यरुद्धि प्रमुख सधाय, परंतु कोइ काले पण ठलबलथी प्रेम न सधाय. बन्ने जणानां चित्त प्रसन्न होय तोज चित्तरूप चूमिमां प्रेम-रूप अंकुर उत्पन्न थाय ठे. जेम घृत विना मोदक बांधवा, तेम स्नेह विना स्त्री पुरुषोनो संबंध शा कामनो ? एवो स्नेह विनानो संबंध तो जंगलमां वे लाकडाउनो पण मांहोमांहे थाय ठे. माटे मूर्ख विना बीजो कोण पुरुष स्नेह रहित बीजा माणसनी मनवार करे ? स्नेहनुं स्थानक जोया विना कदाग्रह पकडनारा मतिमंद माणसने धिक्कार थाउं.”

अंकुश विनानो विद्याधर राजा अशोकमंजरीनां एवां वचन सांजद्वी घणो रोष पाम्यो अने शीघ्र म्यानमां श्री खड्ग बहार काठी कहेवा लाग्यो के, “ अरेरे ! हमणां हुं तने मारी सांखुं ! म्हारी पण निंदा करे ठे !! ” अशोकमंजरीए कहुं. “ अनिष्ट माणसनी साथे संबंध करवा करतां मरवुं ए मने पसंद ठे. जो मने ठोडवानी त्हारी इठा न होय तो तुं बीजो कांइ पण विचार न करतां शीघ्र मने मारी नांख.”

पठी अशोकमंजरीना पुण्यना उदयथी विद्याधर राजाना मनमां विचार आव्यो के, “ हाय हाय ! धिक्कार थाउं !! आ शुं में दुष्ट बुद्धिनुं काम मांड्युं ? पोतानुं जीवित जेना हाथमां होवाथी जे जीवितनी मालीक कहेवाय ठे, ते प्रिय स्त्रीने विषे कयो पुरुष क्रोधथी एवं घातकीपणुं आचरण करे ? सामोपचारथीजे ठेकाणे प्रेमनो उत्पन्न थवानो संभव ठे. तेमां स्त्रीने विषे ए नियम विशेषे करी लागु पडे ठे. पांचाल नामे नीतिशास्त्र कर्ताए कहुं ठे के—“स्त्रीउनी साथे घणी सरलताथी काम लेवुं.” कृपणनो सरदार जेम पोतानुं धन जंमारमां राखे ठे, तेम विद्याधर राजाए एम विचारी. मनमां उद्वेस लावी पोतानुं खड्ग पावुं शीघ्र म्यानमां राख्युं; अने नवी सृष्टिकर्ता जेवो थइ कामकरी विद्याथी अशोकमंजरीने मनुष्यनी ज्ञाषा बोलनारी हंसी वनावी. पठी माणिक्यरत्न मय मजवूत पांजरामां हंसीने राखी ते पूर्वनी पेठे आदरथी तेने सारी रीते प्रसन्न करतो रह्यो. विद्याधर राजानी कमला नामे स्त्री हती. तेना मनमां कांइक शंका आवी, तेथी तेणे सावचेत रही एक समये पोर्त चर्तारने हंसीनी साथे माहापणथी जरेलां चाटु वचन बोलतां प्रकट दीगो. ते कमला, मनमां अदेखाइ उत्पन्न थवाथी सामुं जोवाय नहीं ए

तथा मत्सर उत्पन्न यवाथी कोश्यी मनावी शकाय नहीं एवी थइ. एमां कांइ आश्चर्य नथी. स्त्रीउनी प्रकृति एवीज होय ठे.

कमलाए पोतानी सखी जेवी विद्याना सहाय्यथी हंसीनुं वृत्तांत मूलथी जाणुं, अने हृदयमां खूचेबुं शल्य जेम काढे, तेम ते हंसीने पांजरामांथी काढी बूटी मूकी. कमलाए शोक्यजावथी हंसीने काढी मूकी पण तेज हंसीने जाग्ययोगथी अनुकूल पड्युं. जेम नरकमांथी बहार नीकलबुं तेम विद्याधर राजाना घरमांथी बहार पडेदी हंसी शबरसेना अटवी तरफ चाढी. पाठल 'विद्याधर आवशे' एवी धास्तिथी घणी आकुल व्याकुल थएदी हंसी धनुष्यथी बूदेला बाण पेठे वेगथी गमन करतां थाकी गइ, अने पोताना जाग्योदयथी विप्रांति देवा अहिं जतरी. तेमज कमलमां जेम संताइ जवुं, तेम तने जोइ त्हारा खोलामां संताइ गइ. हे कुमारराज ! ते हंसी हुंज बुं, अने जे म्हारी पाठल आव्यो, अने जेने तें जीत्यो, तेज हुं कहुं बुं ते तेज विद्याधर राजा ठे."

तिलकमंजरी पोतानी व्हेननुं एवुं वृत्तांत जाणी, व्हेनना दुःखथी दुःखी थइ घणोज विलाप करवा लागी. स्त्रीउनी रीति एवीज होय ठे. तिलकमंजरीए कह्युं. "हाय हाय ! हे स्वामिनि ! जयनी जाणे राजंधानी-ज होयनी ! एवी अटवीमां एकदी तापसपणामां शी रीते रही ? देवनी विचित्र गतिने धिक्कार थारुं. व्हेन ~~ज~~ सुधी सुखमां रहेदी तें, देवांगनाए जेम तिर्यचना गर्जमां रहेबुं, तेम कोश्यी सहन न कराय एवो घणो दुःखदायी पंजरवास शीरीते सहन कस्यो? हाय हाय! म्होटी व्हेन ! आ जवमांज तने तिर्यचपणुं प्राप्त थयुं ! देव नटनी पेठे सुपात्रनी पण विडंबना करे ठे ! माटे तेने धिक्कार थारुं ! व्हेन ! पूर्वजवे तें कौतुकथी कोइने वियोग पडाव्यो हशे अने में ते वातनी उपेक्षा करी हशे, तेनुं आ कही न शकाय एवुं मातुं फल मड्युं. हाय हाय ! दुर्देवथी उत्पन्न थएबुं अथवा जाणे मूर्तिमंत दुर्भाग्यज होयनी ! एवुं त्हारुं तिर्यचपणुं हवे शीरीते दूर थशे !" तिलकमंजरी एवो विलाप करे ठे एटलामां सन्मित्रनी पेठे खेद दूर करनार चंद्र-
देवताए ते हंसी उपर जल ठांटीने पोतानी शक्तिथी तेनी पूर्ववत् थिया वनावी. जाणे नवी सरस्वतीज उत्पन्न थइ के शुं ! अथवा लक्ष्मी-
समुद्रमांथी नीकली के शुं ! एवी कुमार विगेरेने घणो हर्ष उत्पन्न क-

रनारी कन्या ते समये बहु दीपवा लागी. विकस्वर रोमराजिना बहानाथी जेमना शरीर उपर हर्षना अंकुराज उत्पन्न थया होयनी ! एवी ते वन्ने व्हेनो उतावलथी एक बीजीने आलिंगन करी रही. प्रेमनी रीति एवीज ठे.

पढी रत्नसार कुमारे कौतुकथी कह्युं. “ हे तिलकमंजरि ! अमने आ काममां वद्दीस अवश्य मलवुं जोशए. हे चंद्रमुखि ! कहे, शुं आपवा योग्य ठे ? जे आपवा योग्य होय ते शीघ्र आप. धर्मनी पेठे औचित्य दान विगेरे लेवामां विलंब कोण करे ! औचित्यादि दान, ऋण उत्तारवुं, होड, उरावेळो पगार लेवो, धर्म अने रोगनो तथा शत्रुनो उहेद, एटलां वानां करवां होय तो बिलकुल बखत न गालवो. क्रोधनो जुस्सो आव्यो होय, नदीना पूरमां प्रवेश करवो होय, कांश पापकर्म करवुं होय, अजीर्ण उपर नोजन करवुं होय, तथा जयने स्थानके जवुं होय तो बखत गालवो एज श्रेष्ठ ठे. अर्थात् एटलां वानां करवां होय तो आजनुं काल उपर मुलतवी राखवुं.”

कुमारनां विनोद वचन सांजली तिलकमंजरीना मनमां लज्जा उत्पन्न थइ शरीरे कंप वूढ्यो, परशेवो वळ्यो अने रोमराजि विकस्वर थइ, स्त्रीउनी लीला अने विलास तेणे प्रकट कस्या, तथा कामविकारथी घणी पीडाइ तो पण तेणे धैर्य पकडीने कह्युं के, “अमारा उपर सर्व प्रकारे उपकार करनार आपने हुं सर्वस्व आपवा योशुं एम मानुं वुं. माटे हे स्वामिन् ! हुं आपने दाननुं आ एक व्हानुं आपुं वुं. एम आप नक्की समजो. एम कही हर्ष पामेदी तिलकमंजरीए जाणे पोतानुं मूर्तिमंत मनज हो यनी ! एवो मोतीनो मनोहर हार कुमारना गळामां पहेराव्यो. इहा विनाना एवा कुमारे पण ते हार अतिशय आदरथी स्वीकास्यो. पोताना इष्ट माणसे आपेदी वस्तु स्वीकारवा प्रेरणा करनारी प्रीतिज होय ठे. हशे, तिलकमंजरीए शीघ्र पोपटनी पण कमळोवडे पूजा करी. उत्तम पुरुषोनुं साधारण वचन पण कोई स्यले मिथ्या न थाय. उचित आचरण करवामां निपुण एवा चंद्रचूडे ते समये कह्युं के, “ हे कुमार ! प्रथमथी ज तने ल्हारा जाग्ये आपेदी ए वे कन्याउं हुं हमणां तने आपुं वुं. गल कायांमां विघ्न घणां आवे ठे, माटे तुं प्रथमथीज मनमां स्वीकारे ए वन्ने कन्याउंनुं शीघ्र पाणिग्रहण कर.”

चंद्रचूड देवता एम कही वरने अने कन्याउने जाणे शोचानो समुदायज होयनी ! एवा तिलकवृक्षना कुंजमां परणाववाने अर्थे हर्षथी लइ गया. चक्रेश्वरी देवीए रूप फेरवी शीघ्र त्यां जइ मूलथी ठेडा सुधी ए सर्व श्रेष्ठ वृत्तांत प्रथमथीज जाण्यो हतो. पठी ते चक्रेश्वरी वेगथी पवनने पण जीते एवा अतिशय म्होटा विमानमां घणा हर्षथी वेठी. ते विमान रत्नोनी पहोळी घंटाउथी टंकार शब्द करतुं हतुं, रत्नमय शोचती घूघरीउवडे शब्द करनारी शेंकडो ध्वजाउ ते विमानने विषे फरकती हती, मनोहर माणिक्य रत्नोवडे जडेला तोरणथी तेने घणी शोचा आवी हती, नृत्यना, गीतना, अने वाणित्रना शब्दथी ते विमाननी पूतळीउं जाणे बोलतीज होयनी ! एवो जाण्यो थतो हतो. पार विनानी पारिजात विगेरे पुष्पोनी मालाउ तेमां ठेकाणें ठेकाणे टंगावली हती, हार, अर्ध-हार विगेरेथी एक उत्तम शोचा तेने आवी हती, सुंदर चामरो तेने विषे उठळतां हतां, तेनी रचनामां सर्व प्रकारनां मणिरत्नो आवेलां होवथी ते पोताना प्रकाशथी साक्षात् सूर्यमंजुलनी पेठे निविड अंधकारने पण कापी नांखतुं हतुं. एवा विमानमां चक्रेश्वरी देवी वेठी, त्यारे वीजी तेनी बराबरीनी घणी देवीउं पोत पोताना विविध प्रकारना विमानमां वेसी तेनी साथे चालवा लागी, अने वीजा घणा देवताउं तेनी सेवामां तत्पर रह्या. आ रीते चक्रेश्वरी देवी तिलकवृक्षना कुंजमां आवी पहोची. वर तथा कन्याउं गोत्रदेवीनी पेठे तेने नम्या. त्यारे तेणे (चक्रेश्वरीए) पति पुत्रवाली वृद्ध स्त्री जेम आशिष आपे ठे, तेम वरने तथा कन्याउंने आ रीते आशीष आपी. “हे वधूवरो ! तमे हमेशां प्रीतिथी साथे रहो, अने चिरकाल सुख जोगवो. पुत्र पौत्रादि संततिवडे तमारो जगत्मां उत्कर्ष थाउं.”

पठी उचित आचरण करवामां चतुर एवी चक्रेश्वरी देवीए पोते अयेसर थइ चोरी प्रमुख सर्व विवाहनी सामग्री तैयार करी. अने देवांगनाउं धवल गीतो गातां ठतां यथाविधि तेमनो विवाहोत्सव म्होटा शोभामंवरथी पूर्ण कस्यो. ते समये देवांगनाउंए पोपटने वरना न्दाना जेइ तरीके मानीने तेना नामथी धवल गीतो गायां. म्होटा पुष्पोनी गोवतनुं फल एवुं आश्चर्यकारी थाय ठे. जेमनुं विवाहमंगल साक्षात्

चक्रेश्वरीए कखुं, ते कन्याउंनो अने कुमारनो पुण्यनो उदय अद्भुत ठे. पढी चक्रेश्वरी देवीए बीजुं सौधर्मावतंसक विमानज होयनी! एवो सर्व रत्नमय महेल त्यां बनावीने तेमने रहेवाने अर्थे आप्यो. विविध प्रकारनी क्रीडा करवानां सारां स्थानक जूदां जूदां करेलां होवार्थी मनोहर देखातो, सात माळ होवार्थी सात द्धीपोनी सात लक्ष्मीउंनुं निवास स्थानज होयनी! एवो जोवामां आवतो, हजारो उत्कृष्ट गोखथी हजार नेत्रवाळो इंद्रज होयनी! एवी शोचा धारण करतो, मननुं आकर्षण करनार एवा मत्तवारणो (गोखथी) विंध्यपर्वत सरखो देखातो, कोइ स्थले कर्केतन रत्नोना समुदाय जडेला हता तेथी विशाल गंगा नदी सरखो देखातो, कोइ स्थले जंची जातनां वैरूर्य रत्नो जडेला होवार्थी यमुना नदीना जल जेवो देखातो, कोइ जागमां पद्मराग रत्नो जडेलां होवार्थी संध्या समय सरखो रक्तवर्ण देखातो, कोइ ठेकाणे सुवर्णनुं घडतर काम होवार्थी मेरुपर्वतनी एक टुंक सरखो देखातो, कोइ ठेकाणे हरित रत्न जडेलां होवार्थी लीला घासवाली चूमि सरखी मनोवेधक शोचा धारण करतो, कोइ स्थले आकाश जेवा पारदर्शक स्फटिक रत्न जडेलां होवार्थी स्थल ठतां आकाश ठे एवी त्रांति उत्पन्न करनारो, कोइ स्थले सूर्यकांत मणि जडेला होवार्थी सूर्यकिरणना स्पर्शवडे उत्पन्न थएला अग्निने धारण करतो, कोइ स्थले चंद्रकांत मणि जडेला होवार्थी चंद्रकिरणना स्पर्शवडे अमृतनी वृष्टि करनारो एवो ते महेल हतो.

पुण्यनो घणो उदय होवार्थी चक्रेश्वरी देवीए जेनुं वांठित पूर्ण कखुं एवो रत्नसार कुमार, वे स्त्रीउंनी साथे दोगुंदक देवता जेम विमानमां क्रीडा करे, तेम ते वे स्त्रीउंनी साथे महेलमां एवुं सर्वोत्कृष्ट अने सर्व प्रकारनुं विषयसुख जोगववा लाग्यो के, केटलाक तपस्वीउं पण पोतानी तपस्या वेचीने जे सुखनी वांठा करता रह्या. सर्वार्थसिद्धपणुं (सर्वार्थसिद्ध वेमाननुं सुख) मनुष्य जवमां पामवुं दुर्लेज ठे, तथापि रत्नसार कुमारे ते तीर्थनी जक्तिथी, दिव्य रुद्धिना जोगववार्थी अने वे सुंदर स्त्रीउंनां लाजथी चालता जवमांज सर्वार्थसिद्धपणुं मेलव्युं. गोचर देवताए शालिज्जने पिताना संबंधथी संपूर्ण जोग आप्या एमां गुं अश्चर्य! पण ए घणी आश्चर्यनी वात ठे के, चक्रेश्वरीनी साथे कुमारना

माता पुत्र विगेरे कोइ जातनो संबंध नहीं ठतां देवीए कुमारने वांठित जोग परिपूर्ण आप्या. अथवा पूर्व जवना प्रबल पुण्यनो उदय थए आ-
श्रय ते शुं ठे ! जरत चक्रवर्तीए मनुष्य जवमांज गंगा देवीनी साथे चि-
रकाल कामजोग नहीं जोगव्या के शुं ? एक समये चंद्रचूड देवताए च-
क्रेश्वरीनी आज्ञार्थी कनकध्वज राजाने वधू वरनी शुजवार्तानी वधामणी
आपी. घणा हर्षवालो कनकध्वज राजा पुत्रीउने जोवानी घणा का-
लनी उत्कंठाए तथा पुत्रीउं उपर रहेली घणी प्रीतिए शीघ्र प्रेरणा क-
रवाने लीधे साथे सेनानो परिवार लइ नीकल्यो. थोडा दिवसमां कनक-
ध्वज राजा अंतःपुर, मांरुलिक राजाउं, मंत्रीउं, श्रेष्ठीउं विगेरे परि-
वार सहित तथा सेना सहित त्यां आवी पहोच्यो.

श्रेष्ठ शिष्यो जेम गुरुने नमस्कार करे ठे, तेम कुमार, पोपट, कन्या-
उं विगेरे लोकोए शीघ्र सन्मुख आवी उतावलथी राजाने प्रणाम कस्यो.
घणा कालथी माताने जोवा उत्सुक थएली वन्ने कन्याउं, वाठरडीउं पो-
तानी माताने जेवा प्रेमथी आवी मले ठे, तेवा कही न शकाय एवा घणा
प्रेमथी आवी मली. जगत्मां श्रेष्ठ एवा कुमारने तथा ते दिव्य ऋद्धिने
जोइ परिवार सहित कनकध्वज राजाए ते दिवस घणो किमती मान्यो.
पढी रत्नसार कुमारे कामधेनु सरखी चक्रेश्वरी देवीना प्रसादथी परिवार
सहित कनकध्वज राजानी सारी प्रेठे परोणागत करी. कनकध्वज राजा
पाठो पोतानी नगरीए जवा पहेंलां उत्सुक हतो, तो पण कुमारे करेली
परोणागत जोइ तेनी उत्सुकता जती रही. ठीकज ठे, दिव्य ऋद्धि जोइ
कोतुं मन स्थिर न थाय ? कनकध्वज राजाने तथा तेना परिवारने कु-
मारे करेली नवनवा प्रकारनी परोणागतनो लाज मलवार्थी तथा तीर्थनी
सेवा पण थती होवार्थी पोताना दिवस लेखे लागे ठे, एम लाग्युं.

एक समये स्वार्थना जाण एवा कनकध्वज राजाए कुमारने विनति
करी के, “ हे सत्पुरुष ! धन्य एवा तें जेम म्हारी आ वे कन्या कृतार्थ
करी, तेम पोते आवीने अमारी नगरी पण कृतार्थ कर.” एवी घणी वि-
नति करी, अने ते कुमारे कबूल करी, त्वारे रत्नसार कुमार, कन्याउं तथा
परोणा परिवार साथे राजा पोतानी नगरी तरफ चलयो. ते समये विमा-
नमां वेसी साथे चालनार चक्रेश्वरी, चंद्रचूड विगेरे देवताउंए जूभिने

व्यापनारी सेनानी स्पर्धाशील के शुं ! पोते आकाश व्यापी नांखुं. सूर्य-
नां किरण ज्यां प्रवेश करी शकतां नथी एवी झूमि जेम ताप पामती
नथी, तेम उपर विमान चालतां होवाथी ए सर्वेण जाणे माथे एक ठत्रज
धारण कखुं होयनी ! तेम कोइने पण ताप लाग्यो नही. कनकध्वज
राजा कुमारनी साथे अनुक्रमे नगरीना समीप जागमां आव्यो, त्यारे
वधूवरोने जोवा माटे उत्सुक थएला नगरवासी लोकोने घणो हर्ष थयो.
पठी कनकध्वज राजाए शक्तिथी अने नीतिथी जेम उत्साह शोभे ठे,
तेम वे प्रिय स्त्रीथी शोचता रत्नसार कुमारनो घणा उत्सवथी पोतानी
नगरीमां प्रवेश कराव्यो. ते नगरी ज्यां त्यां केसरना ठंटाव करेला हो-
वाथी तरुण स्त्री सरखी शोचती, दण सुधी फूल पाथरेलां होवाथी
तीर्थकरनी समवसरण झूमि सरखी देखाती, उठलती ध्वजा रूप जुजाथी
जाणे हर्षवडे नाचतीज होयनी ! एवी देखाती, ध्वजानी घूघरीउंना
मधुर स्वरथी जाणे गीत गाती होयनी ! एवी देखाती हती. तथा ते न-
गरीनी देदीप्यमान तोरणनी पंक्ति जगतनी लक्ष्मीनुं क्रीडा स्थानज हो-
यनी ! एवी हती. त्यांना माणसो जंचा मांचा उपर बेसी मधुर गीतो
गाता हता. पति पुत्रवादी स्त्रीउंना हसतां मुखोथी पद्मसरोवरनी शोचा
ते नगरीने आवी हती. तथा स्त्रीउंनां कमलपत्र सरखां नेत्रोथी नील
कमलना वन सरखी ते नगरी देखाती हती.

एवी नगरीमां प्रवेश थया पठी राजाए माननीक पुरुषोमां श्रेष्ठ एवा
कुमारने हर्षथी अनेक जातना अश्व, दास, दासीउं, धन विगेरे घणी
वस्तु आपी. रीत जातना जाण पुरुषोनी एवीज रीत होय ठे. पठी जेने
विलास प्रिय ठे, एवो रत्नसार कुमार पुण्यना उदयथी ससराए आपेला
महेलमां बीजा राजानी पेठे वे स्त्रीउंनी साथे कामविलास नोगववा
लाग्यो. सोनाना पांजरामां रहेलो पोपट घणो कौतुकी होवाथी व्यासनी
पेठे कुमारनी साथे हमेशां समस्यापूर्ति, आख्यायिका, प्रहेलिका विगेरे
विनोदना प्रकार करतो हतो. त्यां रहेला कुमारे देदीप्यमान श्रेष्ठ लक्ष्मीनी
प्राप्ति होवाथी जाणे माणस कायाथीज स्वर्गे गयो होयनी ! तेम पु-
नी कोइ पण वात संचारी नही. एवा सुखमां कुमारे एक वर्ष एक द-
नी पेठे गाव्युं. तेवामां दैवयोगथी जे वात थइ ते कहुं लुं.

एक वखत हलका लोकोने हर्ष आपनारी रात्रिने समये कुमार पो-
पटनी साथे घणी वार सुधी वार्तालाप रूप अमृतपान करी रत्नजडि-
त श्रेष्ठ शय्यागृहमां बिठाना उपर सूतो हतो, अने निद्रा पण पाम्यो.
अंधकारथी सर्वे लोकोनी दृष्टिने दुःख देनारो मध्य रात्रिनो समय थयो.
त्यारे सर्वे पहोरायत लोको पण निद्रावश थया. एटलामां दिव्य आका-
र धारण करनारो, देदीप्यमान अने मूढ्यवान शृंगारथी शोचतो, चोर
गतिए चालनारो अने म्यानमांथी बहार काढेली तरवार हाथमां धार-
ण करनारो एवो कोइक क्रोधी पुरुष लोकोनां नेत्रोनी पेठे महेलनां
सर्वे द्वार चारे तरफथी बंध थयां उतां पण कोण जाणे क्यांयथी त्यां
आवी पहोच्यो! ते पुरुष गुप्त रीते शय्यागृहमां पेठो, तो पण दैव अनुकूल
होवाथी कुमार शीघ्र जाग्यो. ठीकज ठे, सत्पुरुषोनी निद्रा स्वल्प तथा
शीघ्र जागृत थाय एवी होय ठे. “आ कोण ठे? अने शा माटे अने शी
रीते शय्यागृहमां पेठो” ? एवा विचार कुमारना मनमां आवे ठे, एटलामां
क्रोधथी कोइने न गणे एवा ते पुरुषे उच्च स्वरे कळुं के, “अरे कुमार! जो
तुं शूरो होय तो संग्राम करवा तैयार था. सिंह जेम धूतारा शियालि-
याना खोटा पराक्रमने सहन न करे, तेम हुं त्हारा जेवा एक वणिकना
खोटा फेलायला पराक्रमने सहन करुं के शुं!” एम वोलतां वोलतांज
ते पुरुष पोपटनुं सुंदर पांजरुं उतावली चालवा मांड्यो. कपटी
लोकोना कपट आगल अकल काम करती नथी. हशे, कुमार पण मन-
मां रोषनो आवेश आव्याथी, विलमांथी जेम सर्प बहार काढवो, तेम
म्यानमांथी खड्ग बहार काढीने ते पुरुष पाठल दोड्यो. ते पुरुष आगल
अने कुमार पाठल ए रीते उतावला चालता अने एक वीजाने जोता
एवा ते वन्ने जणा वच्चे आवेला कठण प्रदेश, घर विगेरे वस्तुने सहज
उद्ध्वंघन करता चाल्या.

दुष्ट जोमीउं जेम मुसाफरने आडे मार्गे लड जाय ठे, तेम ते दिव्य
पुरुषना तेजना अनुसारथी तेनी पाठल जनारा कुमारने ते पुरुष घणेज
क्यांय लड गयो. पठी कोइ पण रीते ते दावाशि सरखो पुरुष कुमार-
निमल्यो. कुमार क्रोधथी शीघ्र चोरनी पेठे तेने जीवतो पकडवा लाग्यो
एटलामां ते चोर पुरुष, कुमारना जोतां उतांज गरुड पक्षीनी पेठे आ-

काशमां उडी गयो! कुमारे आकाशमां गमन करनार ते पुरुषने केटले-
क दूर सुधी ज्योयो. ते उपरांत ते अदृश्य थयो. कुमारना ज्यथी नासी
गयो के शुं? कोण जाणे! पठी कुमार आश्चर्यथी मनमां विचारे ठे के,
“ ए कोइ नक्की म्हारो वैरी ठे. कोण जाणे विद्याधर, देव के दानव हशे!
जे कोइ हशे ते हशे. ए शुं म्हारुं नुकशान करनारो हतो? पण म्हारुं
पोपट रूपी रत्न हरण करवाथी ए आज सुधी म्हारो शत्रु हतो, ते हवे
चोर पण थयो. हाय हाय! जाण पुरुषोनी पंक्तिमां अग्रेसर, धीर, शूर,
एवा हे शुक्र! प्रियमित्र एवा त्हारा विना मने हवे सुजाषित संजला-
वी कानने सुख कोण आपशे! अने हे धीर शिरोमणे! मने माठी अ-
वस्थामां त्हारा विना बीजो कोण सहाय्य आपशे!”

एवो द्वाणमात्र मनमां खेद करीने पाठो कुमार विचार करवा लाग्यो
के, “ विष ज्दण करवा जेवो आ खेद करवाथी शुं सारुं परिणाम नीप-
जवानुं? नाश पामेली वस्तुनी प्राप्ति कदाच थाय तो ते योग्य उपायनी
योजनाथीज थाय. उपायनी योजना पण चित्तनी स्थिरता होय तोज
सफल थाय ठे, नहीं तो थती नथी. मंत्र विगेरे पण चित्तनी स्थिरता
विना कोइ काले पण सिद्ध थता नथी. माटे हुं हवे एवो निर्धार करुं तुं
के, “म्हारो पोपट मने मल्या विना हुं पाठो वलुं नहीं.” पोताना कर्तव्य-
नो जाण रत्नसार कुमार एवो निश्चय करीने पोपटनी शोधमां जमवा लाग्यो.
चोर जे दिशाए आकाशमां गयो, ते दिशाए थाक विना घणे दूर सुधी
कुमार गयो, परंतु चोरनो कांई पण पत्तो लाग्यो नहीं. ठीकज ठे, आका-
शमार्गे गएलानो पत्तो जमीन उपर क्यांथी लागे? हशे, तथापि “कोइ पण
ठेकाणे कोइ रीते पोपटनो तपास लागशे” मनमां एवी आशा राखी
कुमारे तपास करवामां कंटाळो नहीं कस्यो. सत्पुरुषोनी पोताना आश्रित-
ने विपे केवी लागणी होय ठे? पोपटे मुसाफरीमां साथे रही अवसरने
उचित मधुर सुजाषित कही कुमारने माथे जे ऋण चढाव्युं हतुं, ते ऋण
पोपटनो तपास करतां अनेक क्लेश सहन करनार कुमारे उतारी नांख्युं.
कुमारे आ रीते पोपटनी शोधमां जमतां एक आखो दिवस गाळ्यो.

बीजे दिवसे आगल स्वर्ग समान एक नगर तेना ओवामां आव्युं
ते नगर आकाश सुधी उंचा स्फटिकमय देदीप्यमान कोटवडे चारे।

तरफथी वीटायलुं हतुं, तेनी प्रत्येक पोलने विषे माणिक्य रत्नना दर-
वाजा हता, रत्नजडित म्होटा महेलोना समुदायोथी ते नगर रोहण प-
र्वतनी बराबरी करतुं हतुं, महेल उपर हजारो सफेद ध्वजाळ फरकती
हती, तेथी ते सहस्रमुखी गंगा नदी सरखुं देखातुं हतुं. त्रमर जेम कमलनी
सुगंधीथी खेंचाय ठे, तेम नगरनी विशेष शोजाथी खेंचायलो रत्नसार
कुमार तेनी पासे आव्यो. बावना चंदनना बारणां होवाथी जेनी सुगंधी
आसपास फेलाइ रही ठे एवा तथा जगतनी लक्ष्मीनुं जाणे मुखज हो-
यनी ! एवा गोपुरद्वारमां कुमार प्रवेश करवा लाग्यो. एटलामां द्वारपा-
लिकानी पेठे कोट उपर बेठेली एव सुंदर मेनाए कुमारने अंदर प्रवेश
करतां घणोज वास्यो. कुमारने एथी घणुं आश्चर्य लाग्युं. तेणे उच्च स्वर-
थी पूळ्युं के, “हे सुंदर सारिके ! तुं शा माटे मने वारे ठे ?” मेनाए कळ्युं.
“ हे महापंक्ति ! त्हारा हितने अर्थेज वारुं बुं. जो त्हारे जीववानी इष्टा
होय तो आ नगरनी अंदर प्रवेश न कर. तुं एम न समज के, ए मेना
वृथा मने वारे ठे. अमे जातनी तो पक्षी ठीए, तथापि पक्षी जातिमां उत्त-
मपणुं होतुंज नथी के शुं ! उत्तम जीवो हेतु विना एक वचन पण वोल
ता नथी. हवे तने हुं वारुं बुं, तेनो हेतु जाणवानी इष्टा होय तो सांजलः—

आ रत्नपुर नगरमां पराक्रमथी अने प्रभुताथी प्रतिपुरंदरज (वीजो
इंद्रज) होयनी ! एवो पुरंदर राजे राजा पूर्वे थयो. कोइथी न पकडाय
एवो होवाथी जाणे नगरनुं एक मूर्तिमंत दुर्भाग्यज होयनी ! एवो कोइ-
क चोर जात जातना वेप करीने आखा शेहेरमां चोरीळ करतो हतो.
ते मन मानतां विचित्र प्रकारनां खातर पाडतो हतो, अने धननां जरेलां
पार विनानां पात्रो उपाडी जतो हतो. कांठानां वृद्धो जेम नदीना महा पुर-
ने रोकी शकतां नथी, तेम तदार तथा वीजा रखवाल विगेरे म्होटा सु-
चटो तेने अटकावी शक्या नहि. एक दिवसे राजा सजामां वेठो हतो
एटलामां नगरवासी लोकोए आवी प्रणाम करी चारनो उपद्रव सारी
पेठे राजाने काने नांख्यो. तेथी राजाने रोप आव्यो, तेनां नेत्र रातां थयां,
तेज समये तेणे मुख्य तदारने बोलावी घणो ठपको दीधो. तदारने
कळ्युं. “ हे स्वामिन् ! असाध्य व्याधि आगल जेम कोइ उपाय चाखतो
नथी, तेम म्हारो अथवा म्हारा हाथ नीचेना अमलदारानो ते विलंदर

चोर आगल कोइ पण उपाय चालतो नथी. माटे आप उचित लागे ते करो." पठी म्होटो पराक्रमी अने यशस्वी पुरंदर राजा पोते रात्रिए गुप्त रीते चोरनी खोल करवा लाग्यो.

एक समये राजाए कोइ ठेकाणे खात्र दइ पाठा जतां ते चोरने चोरीना माल सुद्धां जोयो. ठीकज ठे, प्रमाद मूकीने प्रयत्न करनारा पुरुषो शुं न करी शके ! धूतारो बगलो जेम माठली पाठल ठानोमानो जाय ठे, तेम राजा गुप्त रीते ते वातनो बराबर निर्णय करवाने अर्थे तथा तेनुं स्थानक पण जाणवाने अर्थे तेनी पाठल जवा मांड्यो. ते धूर्त चोरे पूंठे लागेला राजाने कोइ पण रीते धीघ्र जाण्यो. दैव अनुकूल होय तो शुं न थाय ! धीछा अने तरतबुद्धि एवा ते चोरे द्वाणमात्रमां राजानी दृष्टि चूकवीने एक मठमां प्रवेश कस्यो. ते मठमां रूडी तपस्या करनार कुमुद नामे एक श्रेष्ठ तापस रहेतो हतो. ते महा शठ चोर तापस निद्रामां हतो तेनो लाज लइ पोताना जीवने चारचूत थएलो चोरीनो माल त्यां मूकी क्यांय नाशी गयो. खात्रपाडु चोरनी शोध खोल करनार राजा आमतेम तेने खोलतो मठमां पेगो. एटले त्यां चोरीना माल सहित तापस तेना जोवामां आव्यो. राजाए क्रोधथी तापसने कहुं. " दुष्ट अने चोर एवा हे दंरुचर्मधारि तापस ! चोरी करी हमणांज तुं कपटथी सूइ रह्यो ठे ! खोटी निद्रा लेनार तने हुं हण्णां दीर्घ निद्रा(मरण)आपीश."

राजानां वज्रपात सरखां कठोर वचनथी तापस जयन्तीत थयो, गन्नरायो अने जागृत थयो हतो, तो पण उत्तर दइ शक्यो नहीं. निर्दय राजाए सुन्नटो पासे बंधावीने तेने सवारमां शूलीए चढाववानो हुकम कस्यो. अरेरे ! अविचारी कृत्यने धिक्कार थाउ ! ! ! तापसे कहुं. " हाय हाय ! हे आर्य पुरुषो ! हुं चोरी कस्यो विना तपास न करवाने लीधे मास्यो जउं बुं." तापसनुं ए कहेबुं सत्य हतुं, तथापि ते समये अधिक धिक्कारने पात्र थयुं. ज्यारे दैव प्रतिकूल थाय, त्यारे अनुकूल कोण रहे ? जुउं, राहु चंद्रमाने एकलो जोइ तेनो ग्रास करे ठे, त्यारे तेना साहाय्यमां कोइ पण आवतुं नथी. पठी यमनां विकाल दूत सरखा ते सुन्नटोए ते तापसने मुंढावी, उपर चढावी तथा बीजी पण घणी विटंवना करी प्राणघातक उपर चढाव्यो. अरेरे ! पूर्वजवे करेलां माठां कर्मोनुं परिणाम केवुं जयं

कर आवे ठे !! तापस स्वप्नावथी शांत हतो, तो पण तेने ते समये घणो क्रोध आव्यो. जल स्वप्नावथी शीतल ठे, तो पण तेने तपावीए तो ते घणुंज उष्ण न थाय के शुं? तापस तत्काल मरण पामीने राक्षस योनिमां गयो. मरण समये तेवी अवस्थामां (रौद्रध्यानमां) रहेनारा जीवोने तेवीज (व्यंतरनी) गति प्राप्त थाय ठे. हीन योनिमां उत्पन्न थएला ते दुष्ट राक्षसे रोषथी द्वाणमात्रमां एकला राजाने मारी नांख्यो. श्ररेरे ! अणविचाखुं कार्य करवाथी केवुं मातुं परिणाम आवे ठे !! पठी राक्षसे नगरवासी सर्वे लोकोने बहार काढी मूक्या. राजाना अविचारी कृत्यथी प्रजाउं पण पीडाय ठे. ते राक्षस जी पण जे कोइ नगरनी अंदर प्रवेश करे ठे, तेने द्वाणमात्रमां हणे ठे. अथवा अंतःपुरमां प्रवेश करनारनी कोण द्वामा करे ? माटे हे वीरपुरुष ! त्हां हित इठनारी हुं तने यमना मुख सरखी ए नगरीमां प्रवेश करतां वारुं हुं.”

रत्नसार कुमारने मेनानुं एवुं ।हतकारी वचन सांजली अने तेनी वाक्चातुरी जोइ आश्चर्य लाग्युं. परंतु राक्षसथी ते लेशमात्र पण न्ह्यो नहीं. विवेकी पुरुषे कोइ कार्य करतां उत्सुक, कायर तथा आलसु न थवुं. एम ठतां कुमार ते नगरनी अंदर प्रवेश करवा घणोज उत्सुक थयो. पठी, कोइनो कर न राखनारो शूरवीर कुमार राक्षसनुं पराक्रम जोवाना कौतुकथी जेम संग्रामां जूमिमां उतरवुं, तेम शीघ्र ते नगरीमां पेठो. आगल जतां कुमारे जोयुं तो, कोइ ठेकाणे मलय पर्वत सरखा चंदन काष्ठना ढगला पड्या हता; युगलियाने जोइए तेवां पात्र आपनार चृंगांग कटपवृद्धनी पेठे, कोइ ठेकाणे सुवर्णना, रूपाना तथा बीजा पात्रना ढगला पड्या हता; खेतरना खलामां जेम धान्यना ढगला पडेलो होय ठे, तेम त्यां कोइ ठेकाणे कपूर साल प्रमुख धान्यना ढगला पडेलो हता; कोइ ठेकाणे सार्थना निवास स्थलनी पेठे सोपारी प्रमुख पार विनानां करियाणां पड्यां हतां; सरोवर जेम सरस जलवाखुं होय ठे, तेम कोइ ठेकाणे पर-मोदक (सरस दाडवावाली) एवी कंदोइनी दूकानोनी नास्यो हती; कोइ ठेकाणे सितांशुक (सफेद किरणवाला) चंद्रमानी पेठे सितांशुक (सफेद कपडांवाली) कापडियानी दुकानो हती: कोइ ठे-

काणे घनसारवाला (सोना रूपा प्रमुख श्रेष्ठ वस्तुवाला) निधिनी पेठे घनसारवाली (कपूर प्रमुख सुगंधी वस्तुवाली) सुगंधीनी डुकानो हती. कोइ ठेकाणे हिमवंत पर्वतनी पेठे जातजातनी श्रौषधीनो संग्रह राखनारी गांधीनी डुकानो हती; अज्ञव्य जीवोनी धर्मक्रिया जेम जाव-विनानी होय ठे, तेम कोइ ठेकाणे जाव विनानी अकलनी डुकानो हती; सिद्धांतनां पुस्तक जेम सुवर्णथी (सारा दस्कतथी) जरेलां होय ठे, तेम कोइ ठेकाणे सुवर्णथी (सोनाथी) जरेली सराफोनी डुकानो हती; मुक्ति-पद जेम अनंत मुक्ताढ्य (अनंता सिद्धोथी शोचतुं) ठे, तेम कोइ ठेकाणे अनंत मुक्ताढ्य (पार विनाया मोतीथी शोचती) एवी मोतीनी डुकानो हती; वनो जेम विडुमपूर्ण (सारा वृक्षथी व्याप्त) होय ठे, तेम कोइ ठेकाणे विडुमपूर्ण (परवालथी व्याप्त) एवी परवालानी डुकानो हती; कोइ ठेकाणे रोहण पर्वतनी पेठे उत्तम रत्नवाली जव्हेरातनी डुकानो हती; कोइ ठेकाणे आकाशनी पेठे देवताधिष्ठित एवा कुत्रिकापण हता; सुतेला अथवा प्रमादी पुरुषनुं चित्त जेम शून्य देखाय ठे, तेम ते नगरीमां सर्व ठेकाणे शून्यता देखाती हती; पण विष्णु ज्यां जाय, त्यां जेम तेनी साथे लक्ष्मी होय ठे, तेम त्यां सर्व ठेकाणे घणी लक्ष्मी देखाती हती.

बुद्धिशाली रत्नसार कुमार सर्व रत्नमय ते नगरीने अनुक्रमे जोतो ठ-तो, इंद्र जेम पोताना विमानमां जाय, जेम राजमहेलमां गयो. अनुक्रमे गजशाला, अश्वशाला, शस्त्रशाला विगेरेने उद्धंघन करतो कुमार चक्र-वर्तीनी पेठे चंद्रशालाए (वेळे मजले) गयो. पठी तेणे त्यां एक इंद्रनी शय्या सरखी घणीज मनोहर रत्नजडित शय्या दीठी. इंद्र सरखो साहसी अने जय रहित एवो कुमार घणी निद्रा आवती होवाथी तथा थाक दूर करवाने अर्थे ते शय्या उपर पोताना घरनी पेठे हर्षवडे सूइ रह्यो. ए-टलामां राक्षस माणसना पगनी हालचाल जाणी क्रोध पास्यो, अने म्होटो व्याध जेम सिंहनी पाठल जाय, तेम कुमारनी पासे आव्यो. अने कुमार सुखे सूतो ठे एम जोइ तेणे मनमां विचाखुं के, “जे वात चीजो कोइ मनमां पण आणी न शके, ते वात एणे सहज लीलाथी री. विघ्नां काम कांइ विचित्र प्रकारनां होय ठे. आ म्हारा वैरीनि दवे कया मारथी मारुं ? जेम नखथी फल तोडे ठे, तेम एनुं मस्तक न

खथी तोड़ुं के केम ? अथवा एने गदावडे एकदम चूर्ण करी नांखुं ! किंवा ठरीवडे चीजडानी पेठे एना कटका करी नांखुं ! अथवा वलता नेत्रथी नीकलेला अग्निथी शंकरे जेम कामदेवने बाढी नांख्यो, तेम एने बाढी नांखुं ! किंवा आकाशमां जेम दडो फेंके ठे, तेम एने जंचो फेंकी दडुं के शुं ! अथवा महेलमां सूतां ठतांज एने उपाडी स्वयंचूरमण समुद्रमां नांखी देउं ! किंवा एने सूतेलानेज अजगरनी पेठे गढी जउं ! अथवा अहिं आवीने सूतेला पुरुषने हुं शी रीते मारुं ? शत्रु पण घेर आवे तो तेनी परोणागत करवीज उचित ठे. कहुं ठे के—सत्पुरुषो आपणे घेर आवेला शत्रुनी पण परोणागत करे ठे. शुक्र गुरुनो शत्रु ठे, अने मीनराशि ए गुरुनुं स्वग्रह कहेवाय ठे, एम ठली पण शुक्र ज्यारे मीनराशि ए आवे त्यारे गुरु तेने उच्च स्थान आपे ठे. माटे ए पुरुष जाग्रत थाय त्यां सुधी पोताना चूतोनां टोलांने बोलावुं. पढी जे उचित लागशे ते करीश.”

राक्षस एम विचार करीने गयो, अने पायदलनो उपरी जेम तेने लइ आवे, तेम घणां चूतोनां टोलांने ते तेडी लाव्यो. तो पण कन्यानो पिता जेम कन्यादान करी वगर धास्तिए सूइ रहे ठे, तेम ते पुरुष पूर्वनी पेठे-ज सूतो हतो, तेने जोइ राक्षसे तिरस्कारथी कहुं. “अरे अमर्याद ! मूढ ! बेशरम ! निरुर ! तुं म्हारा महेलमांथी शीघ्र निकल ! नहीं तो म्हारी साथे संग्राम कर.” राक्षसनां कुत्रा तिरस्कार वचनथी अने चूतोना कि-लकिल ध्वनिथी कुमारनी निद्रा उडी गइ. पढी कुमारे सुस्तीमां ठतांज कहुं के, “अरे राक्षसराज ! जेम चोजन करतां माणसना चोजनमां अंतराय करवो, तेम सुखे सुतेला म्हारा जेवा एक परदेशी माणसनी निद्रामां तें केम जंग कस्यो ? १ धर्मनी निंदा करनारो, २ पंक्तिनो जेद करना रो, ३ वगर कारणे निद्रानो जेद करनारो, ४ चालती कथामां अंतराय करनारो अने ५ वगर कारणे रसोइ करनारो ए पांचे पुरुषो अतिशय पातकी ठे. माटे पाठी मने शीघ्र निद्रा आवे ते सारु म्हारा पगनां त-लियां ताजा घृतना मिश्रणवाला शीतल जलथी मसल.” कुमारनां एवां वचन सांजली राक्षसे मनमां विचाखुं के, “आ पुरुषनुं चरित्रे जगत् क-रतां कांइ जूदा प्रकारनुं देखाय ठे ! एना चरित्रथी इंद्रनुं दृश्य थरथर धुजे, तो पढी बीजा साधारण जीवोनी शी वात ! घणी आश्चर्यनी वात

ठे के, ए म्हारी पासेथी पोताना पगनां तलियां मसलवानी धारणा राखे ठे ! ए वात सिंह उपर असवारी करीने जवा माफक ठे. एनुं निरुपणुं कांइ अजब प्रकारनुं ठे एमां शक नथी. एनुं केवुं जवरुं साहसिकपणुं ! केवुं जवरुं पराक्रम ! केवी धीछाइ ! अने केवुं निरुपणुं ! अथवा घणो विचार करवामां शुं लाज ठे ? संपूर्ण जगतने शिरोमणि समान एवो सत्पुरुष आज म्हारो अतिथि थयो ठे, माटे एना कह्या प्रमाणे हुं एक वार करुं.”

एम चिंतवी राक्षसे कुमारना पगनां तलियां पोताना कोमल हाथे घृत सहित शीतल जलवडे क्षणमात्र मसलियां. कोइ काले जोवाय, संजलाय के कल्पना पण कराय नहीं, तेरु पुण्यशास्त्री पुरुषोने सहजमां मली आवे ठे. पुण्यनी लीला कांइ जूदा प्रकारनी ठे ! “ राक्षस चाकरनी पेठे पोतानां पगनां तलियां थाक विना मसले ठे” एम जोइ कुमारे शीघ्र जगिने प्रीतिथी राक्षसने कह्युं के, “ हे राक्षसराज ! तुं म्होटो सहनशील ठे, माटे जे कांइ मनुष्यमात्र अने अजाण एवा में करेला अपमाननी क्षमा कर. हे राक्षसराज ! त्हारी चक्ति जोइ हुं मनमां घणो प्रसन्न थयो. माटे तुं वर माग. त्हारुं कांइ कष्टसाध्य कार्य हशे ते पण हुं क्षणमात्रमां करीश एमां शक नथी.” कुमारनां एवां वचनथी आश्चर्य पामेलो राक्षस मनमां विचारवा लाग्यो के, “ अरे ! आ तो विपरीत वात थइ ! हुं देवता ठतां म्हारा उपर ए माणस प्राणी प्रसन्न थयो ! म्हाराथी न वनी शके एवुं कष्टसाध्य ए सहजमां साधवा इहे ठे ! घणी आश्चर्यनी वात ठे के, नवाणनुं जल कूवामां प्रवेश करवा इहे ठे ! आज कल्पवृक्ष पोतानी सेवा करनार पासे पोतानुं वांठित मेलववा इहे ठे ! आज सूर्य पण प्रकाशने अर्थे वीजा कोइनी प्रार्थना करवा लाग्यो ! हुं श्रेष्ठ देवता तुं. मने ए जे कांइ मानवी शुं आपवानो हतो ! तथा म्हारा जेवा देवताने मानवी पासे मागवा जेवुं ते शुं होय ! तो पण कांइक मागुं.” मनमां एम विचारी राक्षसे उच्च स्वरथी प्रकटपणे कह्युं के, “जे वीजानुं वांठित आपे, एवो पुरुष त्रैलोक्यमां पण दुर्लभ ठे. तेथी हुं मागवानी इहा ठतां पण शी रीते मागुं ?” “हुं मागुं” एवो विचार मनमां आवतांज मनमांना सर्वे सजुणो अने “मने आपो” एवुं वचन मुखमांथी काढतांज शरीरमांना सर्व सजुणो कोण जाणे करथीज के शुं ! जता रहे ठे.

बन्ने प्रकारना मार्गणो (बाण अने याचक) बीजाने पीडा करनारा तो खराज; पण तेमां आश्चर्य ए ठे के, पहेलो शरीरमां पेसे त्यारेज पीडा करे ठे, अने बीजो तो जोतां वारज पीडा उपजावे ठे. बीजी वस्तु करतां धूल हलकी, धूल करतां तृण हलकुं, तृण करतां कपास (रु)हलकुं, कपास करतां पवन हलको, पवन करतां याचक हलको अने याचक करतां याचकने ठगनारो हलको ठे. कह्युं ठे के— हे माता ! बीजा पासे मागवा जाय एवा पुत्रने तुं जणीश नहीं. तथा कोइ मागवा आवे तो तेनो आशा जंग करनार एवा पुत्रने तो गर्भमां पण धारण न कर. लोकनो आधार, उदार एवा हे रत्नसार कुमार ! माटे म्हारी मागणी जो फोकट न जाय एम होय तो हुं कांश्क त्हारी पासे मागुं. ”

रत्नसारे कह्युं. “ अरे राक्षसराज ! मनथी, वचनथी, कायाथी, धनथी, पराक्रमथी, उद्यमथी अथवा जीवनो जोग आपवाथी पण त्हारुं कार्य सधाय एवुं होय ते हुं अवश्य करीश. ” ते सांजली राक्षसे आदरथी कह्युं. “ हे जाग्यशक्ति श्रेष्ठिपुत्र ! एम होय तो तुं आ नगरीनो राजा था. हे कुमार ! त्हारामां सर्वे सजुणो उत्कर्षथी रह्या ठे एम जोइ हुं तने हर्षथी आ समृद्ध राज्य आपुं बुं. ते तुं पोतानी मरजी माफक जोगव. हुं त्हारे वश थएलो बुं, माटे हमेशां त्हारी पासे चाकर जेवो थइने रहीश, अने दिव्य ऋद्धि, दिव्यजोग, सेनापते परिवार तथा बीजी जे वस्तु जोइए ते आपीश. मनमां शत्रुता राखनारा सर्वे राजाउने में जडमूलथी उखेडी नांख्या ठे, माटे बीजा अग्नि तोजलथी जलवाय ठे, पण त्हारो प्रताप रूप नवो अग्नि शत्रुनी स्त्रीना आंसुना जलथी वृद्धि पामो. हे कुमारराज ! म्हारा तथा बीजा देवताना सहाय्यथी संपूर्ण जगतने विषे त्हारुं इंद्रनी पेठे एकठत्रराज्य थाउं. लक्ष्मीथी इंद्रनी वरावरी करनारो तुं आ लोकमां साम्राज्य जोगवतां ठतां, देवांगनाउं पण स्वर्गमां त्हारी कीर्तिनां गीत गाती रहो. ”

हवे रत्नसार कुमार मनमां विचार करवा लाग्यो के, “ ए राक्षस म्हाग पुण्यना उदयथी मने राज्य आपे ठे. पूर्वे में तो साधु मुनिगजनी आगल परिग्रह परिमाण नामे पांचमुं अणुव्रत लीधुं, त्यारे राज्यना ग्रहणनो नियम कस्यो ठे; अने हमणां में ए राक्षसनी आगल पोते कस्युं कस्युं ठे के. “जे तुं

कहीश, ते हुं करीश. ” ए म्होडुं संकट आवी पड्युं ! एक तरफ खाडो अने वीजी तरफ धाड, एक तरफ वाघ अने वीजी तरफ पर्वतनो जंडो खाडो, एक तरफ पारधी अने वीजी तरफ पाश (फांसो) एवी कहेवतो प्रमाणे हाल म्हारी अवस्था थइ ठे. पोताना व्रतने वलगी रहीश तो राक्षसनी मागणी फोकट जशे, अने राक्षसनी मागणी स्वीकारीश तो स्वीकारेला व्रतनो जंग थशे. हाय हाय ! अरे रत्नसार ! तुं घणा संकटमां पड्यो !! अथवा बीजो गमे तेवी मागणी करे तो कोइ पण उत्तम पुरुष, जेथी पोताना व्रतनो जंग न थाय, तेज वात कबूल करशे. कारण के, पोताना व्रतनो जंग थाय, त्यारे बाकी हुं रहुं ! जेथी धर्मने बाध आवे एवी सरलता शा कामनी ? जेथी कान तूटी जाय, एवुं सुवर्ण होय तो पण ते शा कामनुं ? ज्यां सुधी दांत पडवानी वात बनवानो संभव नथी, त्यां सुधीज विचक्षण पुरुषे कपूर चक्षण करवो. विचक्षण पुरुषोए सरलता, शरम, लोच विगेरे गुणो शरीर माफक बाह्य जाणवा; अने स्वीकारेळुं व्रत पोताना जीव सरखुं जाणवुं. तुंबनो नाश थए आरानुं शुं प्रयोजन ? राजानो नाश थए सुजटोनुं शुं प्रयोजन ! मूल बली गए विस्तारनुं शुं प्रयोजन ? पुण्यनो क्षय थए औषधनुं शुं प्रयोजन ? चित्त शून्य थए शास्त्रोनुं शुं प्रयोजन ? हाथ कपाइ गए शस्त्रोनुं शुं प्रयोजन ? तेमज पोतानुं स्वीकारेळुं व्रत खंरित थए दिव्य ऐश्वर्य, सुख विगेरेनुं शुं प्रयोजन ? ”

रत्नसार कुमारे एवो विचार करी राक्षसने परम आदरथी तेजदार अने सारभूत वचन कळुं. ते आ रीते:—“ हे राक्षसराज ! तें कळुं ते उचित ठे, पण पूर्वे गुरु पासे में नियम स्वीकाख्यो ठे के, घणा पापोनुं स्थानक एवुं राज्य म्हारे न स्वीकारवुं. यम अने नियम ए वन्ने विराध्या होय तो तीव्र दुःख आपे ठे. तेमां यम तो आयुष्यने अंतेज दुःखदायी ठे पण नियम जन्मथी मांडीने हमेशां दुःखदायी ठे. माटे हे सत्पुरुष ! म्हारा नियमने विलकुल जंग न लागे एवुं गमे ते कष्टसाध्य कार्य मने कहे, हुं ते शीघ्र करुं. ” पठी राक्षसे क्रोधथी कळुं. “ अरे ! फोकट केम चकचक करे ठे ? पहेली मागणी निष्फल गुमावी हवे म्हारी पासे वीजी मागणी करावे ठे ! अरे पापी ! जेने अर्थ संग्राम प्रमुख पापकर्म करवुं पडे ते राज्यनो त्याग करवो उचित ठे, पण देवोए आपेला राज्यमां पाप ते क्यां-

थी होय ? अरे मूढ ! हुं समृद्ध राज्य देतां ठतां तुं देवा आलस करे ठे ? अरे ! सुगंधी घृत पातां ठतां खाली “ बू-बू ” एवो शब्द करे ठे. अरे मूढ ! तुं घणा मिजासथी म्हारा महेलमां सुखे गाढ निद्रामां सूतो रह्यो ! अने म्हारी पासेथी पोताना पगनां तलियां पण मसलाव्यां !! हे मरणने कांठे आवेला ! म्हारुं कछुं वचन हितकारि ठतां तुं मानतो नथी, तो हवे म्हारा फलदायी क्रोधनां केवां कडवां फल ठे ? ते जो. ”

एम कही राक्षस, गीधपक्षी जेम निर्जयपणे मांसनो कटको उपाडीने जाय, तेम कुमारने शीघ्र अपहरीने आकाशमां उडी गयो. पठी क्रोधथी को-इने न गणे एवा राक्षसे पोताना होय ध्रुजावता शीघ्र पोताने संसा रसमु-द्रमां नांखवानी पेठे कुमारने घोर समुद्रमां नांख्यो. ते समये कुमार, आ-काशमांथी शीघ्र अपार समुद्रमां जंगम मैनाक पर्वतनी पेठे पड्यो. त्यारे वज्रपात जेवो जयंकर शब्द थयो. जाणे कौतुकथीज के शुं ! पातालमां जइ पाठो ते जल उपर आव्यो. जलनो खजावज एवो ठे. पठी “ जड (जल)मय समुद्रमां अजड (जाण) कुमार शी रीते रही शके ? एम विचा-रीनेज के शुं ! राक्षसे पोताने हाथे कुमारने समुद्रमांथी काढ्यो, अने कछुं के, “ कदाग्रहनुं घर अने विवेक शून्य एवा हे कुमार ! तुं केम फोक-ट मरी जाय ठे ! राज्यलक्ष्मीनो केम अंगीकार नथी करतो ! अरे निंघ ! हुं देवता ठतां में त्हारुं निंघ वचन कबूल कछुं, अने तुं जे कांई मानवी ठतां म्हारुं हितकारि वचन पण मानतो नथी ! अरे ! तुं म्हारुं वचन ह-जी शीघ्र कबूल कर. नहीं तो धोवी जेम वखने, तेम तने पठर उपर वारं-वार पठाडी पठाडीने यमने घेर मोकली दइश, एमां संशय नथी. देवतानो कोप व्यर्थ जाय नहीं, अने तेमां पण राक्षसनो तो नज जाय. ” एम कही क्रोधी राक्षस कुमारने पगे पकडी अने तेनुं मुख नीचुं करी तेने पठाड-वा माटे शिला पासे लइ गयो. त्यारे साहसी कुमारे कछुं. “ अरे राक्ष-स ! तुं मनमां विकल्प न राखतां पोतानुं धाखुं कर. शुं ए वातमां वारं-वार तुं मने पूठे ठे ? सत्पुरुपोनुं वचन ते एकज होय ठे. ”

पठी कुमारने पोताना सत्वनो उत्कर्ष थवाथी हर्ष थयो. तेना शरीर उपरनी रोमराजि विकस्वर थइ, अने तेज तो कोइथी खमाय नहीं पवुं दिखावा लाग्युं. एटलामां राक्षसे जाडुगरनी पेठे पोतानुं राक्षसनुं रूप

संहस्युं. शीघ्र दिव्य आचूषणोथी देदीप्यमान एवुं पोतानुं वैमानिक देवतानुं स्वरूप प्रकट कस्युं, अने मेघ जेम जलनी वृष्टि करे, तेम तेणे कुमार उपर पुष्पवृष्टि करी. पठी चाटचारणी पेठे कुमारुनी आगल उन्नो रही ते देवता जय जयकार बोळ्यो, अने आश्चर्यथी चकित थएला कुमारने कहेवा लाग्यो के, “ हे कुमार ! जेम मनुष्यमां श्रेष्ठ चक्रवर्ती, तेम तुं सत्त्वशाली पुरुषोमां श्रेष्ठ ठे. तुं पुरुषरत्न अने अप्रतिम शूरवीर होवाथी पृथ्वी आज त्हारावडे खरेखर रत्नगर्जा (रत्नवाली) अने वीरवती थइ. जेनुं मन मेरुपर्वतनी चूलानी पेठे निश्चल, एवा तें गुरु पासे धर्म स्वीकास्यो ए बहुज सारी वात करी. इंद्रनो सेनापति हरिणोगमेषी नामे श्रेष्ठ देवता बीजा देवता पासे त्हारी प्रशंसा करे ठे, ते योग्य ठे.”

देवतानुं एवुं वचन सांजली रत्नसार कुमारे आश्चर्यथी चकित थई पूब्युं के, “हरिणोगमेषी नामे श्रेष्ठ देवता जेमां कांइ वखाणवा जेवुं नथी एवा त्हारी केम प्रशंसा करे ठे ? ” देवताए कस्युं. “ सांजल, कहुं. एक समये जेम बे घरधणीनी घरनी बाबतमां तकरार चाले ठे, तेम नवा उत्पन्न थएला होवाथी सौधमेंद्र अने ईशानेंद्र ए बन्नेमां विमाननी बाबतमां विवाद पळ्यो. सौधमेंद्रनां विमान बत्रीश लाख, अने ईशानेंद्रनां अठावीश लाख ठतां तेउं मांहोमांहे विवाद करवा लाग्या. माटे आ संसारने धिक्कार थाउं ! विमाननी रुद्रिना लीजिया एवा ते बन्ने जणाना बे राजाउंनी पेठे बाहुयुद्ध तथा बीजा पण घणा संग्राम अनेक वार थया. तिर्यचोमां कलह थाय तो मनुष्यो शीघ्र तेमने शांत पाडे ठे; मनुष्योमां कलह थाय तो राजाउं वच्चे पडीने समजावे ठे; राजाउंमां कोइ स्थले कलह थाय तो देवता वच्चे पडीने समाधान करे ठे; देवताउंमां कलह थाय तो तेमना इंद्र मटाडे ठे; पण इंद्रोज जो मांहोमांहे कलह करे तो तेने वज्रना अग्नि माफक शांत पाडवो अशक्य ठे. कोण अने शी रीते तेमने रोकी शके ? पठी महत्तर देवताउंए केटलोक समय गए ठते ऋणवक स्तंभ उपरनी अरिहंत प्रतिमानुं आधि, व्याधि, महादोष अने महावैरने मटाडनारुं न्हवणजल तेमना उपर ठांड्युं एटके तुरत ते वच्चे जणा शांत थया. न्हवण जलनो एवो महिमा ठे के.

तेथी शुं न थाय ? पठी वन्ने इंद्रोए मांहोमांहेनुं वैर मूकी दीधुं. त्यारे तेमना मंत्रीउंए “ पूर्वनी व्यवस्था आ रीते ठे ” एम कखुं.

ठीकज ठे, बुद्धिशुद्धी पुरुषो अक्सर जोशनेज वात करे ठे. मंत्री-उंए व्यवस्था कही ते आ रीते:—“दक्षिण दिशाए जेटलां विमान ठे, तेटलां सर्व सौधर्म इंद्रनां ठे, अने उत्तर दिशाए जेटलां आव्यां ते सर्वे उपर ईशान इंद्रनी सत्ता ठे. पूर्व दिशाए तथा पश्चिम दिशाए सर्वे मली तेर गोल आकारनां इंद्रक विमान ठे, ते सौधर्म इंद्रनां ठे. तेज वन्ने दिशाउंमां त्रिकोण अने चतुष्कोण जेटलां विमान ठे, तेमांनां अर्धा सौधर्म इंद्रनां अने अर्धा ईशान इंद्रनां ठे. सनत्कुमार तथा माहेंद्र देवलो कमां पण एज व्यवस्था ठे. सर्वे ठेकाण इंद्रक विमान तो गोल आकारनांज होय ठे.” मंत्रीउंनां वचन प्रमाणे आ रीते व्यवस्था करी वन्ने इंद्रो चित्तमां स्थिरता राखी, वैर मूकी मांहोमांहे प्रीति करवा लाग्या.

एटलामां चंद्रशेखर देवताए हरिणोगमेषी देवताने सहज कौतुकथी पूब्युं के, “ संपूर्ण जगत्मां लोचना सपाटामां न आवे एवो कोइ जीव ठे ? अथवा इंद्रादिक पण लोचवश थाय ठे, तो पठी वीजानी वात शी ? जेणे इंद्रादिकने पण सहजमां घरना दास जेवा वश करी लीघा, ते लोचनुं त्रणे जगत्मां खरेखर अद्भूत एकठत्र साम्राज ठे. ”

पठी नैगमेषी देवताए कखुं हे चंद्रशेखर ! तुं कहे ठे ते वात सत्य ठे, तथापि एवी कांइ पण वस्तु नथी, के जेनी पृथ्वीने विपे विलकुल सत्ताज न होय. हालमां श्रेष्ठिवर्य श्रीवसुसारनो “ रत्नसार ” नामे पुत्र पृथ्वी उपर ठे, ते कोइ पण रीते लोचने वश थाय तेम नथी. ए वात विलकुल निःसंशय ठे. ते रत्नसार कुमारे गुरु पासे परिग्रह परिमाण व्रत ग्रहण कखुं ठे. ते पोताना व्रतने एटलो दृढ बलगी रख्यो ठे के, जेने सर्व देवता अथवा इंद्र पण चलावी न शके ! दूर सुधी प्रसरी रहेला अपार लोचरूप जलना महा पुरमां वीजा सर्वे तृण माफक वहेता जाय एवा ठे; परंतु ते कुमार मात्र काळी चित्रावेलिनी पुंठे पल्ले नहीं एवो ठे ” जेम सिंह वीजानो होंकारो सहन करी शकतो नथी. जेम नैगमेषी देवतानुं वचन न सहन करनारो चंद्रशेखर देवता त्हारी प्रीक्षा करवा माटे आव्यो. पांजरा सहित पोपटने ते दूरी गयो. नवी

एक मेना तेणे तैयार करी. एक शून्य नगर प्रकट कछुं, अने एक जयंकर राक्षस रूप विकूव्युं. तेणेज तने समुद्रमां फेंक्यो, अने बीजी पण धास्ती उपजावी. पृथ्वीने विषे रत्न समान एवा हे कुमार ! तेज चंद्र-शेखर देवता हुं हुं. माटे हे सत्पुरुष ! तुं म्हारा आ सर्व दुष्ट कृत्यनी क्षमा कर, अने देवतानुं दर्शन निष्फल जतुं नथी, माटे मने कांश्क आदेश कर.” कुमारे देवताने कछुं. “श्रीधर्मना सम्यक् प्रसादथी म्हारां सर्वे कार्यो सिद्ध थयां ठे. माटे म्हारे त्हारी पासे मागवा जेवुं कांश्क नथी, परंतु हे श्रेष्ठ देवता ! तुं नंदीश्वर प्रमुख तीर्थोने विषे यात्राउ कर, एटवे तेथी त्हारा देवताना ज्ञानी सफलता थशे.”

चंद्रशेखर देवताए ते वात कबूली करी, पोपटनुं पांजरुं कुमारना हाथमां आप्युं, अने कुमारने उपाडी शीघ्र कनकपुरीमां मूक्यो. पठी राजा प्रमुख लोकोनी आगल कुमारनो महिमा प्रकट कहीने चंद्रशेखर देवता शीघ्र पोताने स्थानके गयो. पठी रत्नसारने कोश्क पण रीते राजानी परवानगी लीधी, अने वन्ने स्त्रीजने साथे लश् पोताना नगर तरफ प्रयाण कछुं. सामंत, मंत्री विगेरे राजाना लोको कुमारनी साथे तेने पहोचाडवा आव्या. तेथी मार्गमां जाण पुरुषो पण रत्नसारने राजपुत्र समजवा लाग्या. मार्गमां आवेला राजाउण ठेकाणे ठेकाणे रत्नसारनो सत्कार कच्यो. अनुक्रमे कुमार केटलेक दिवसे रत्नविशालापुरीमां आवी पहोच्यो. समरसिंह राजा पण रत्नसारनी सारी रुद्धिनो विस्तार जोश् घणा श्रेष्ठी-जनी साथे सामो आव्यो. पठी राजाए तथा वसुसार प्रमुख म्होटा श्रेष्ठी-जण घणी रुद्धिनी साथे कुमारनो नगरीमां प्रवेश कराव्यो. पूर्व पुण्यनी गृहता केवी अद्भुत ठे ! परस्पर आदर सत्कार प्रमुख उचित कृत्यो थश् व्हा पठी उचित कृत्य करवामां चतुर एवा पोपटे रत्नसार कुमारनो समय वृत्तांत राजा प्रमुख लोकोनी आगल कच्यो. कुमारनुं आश्चर्यकारी म्हत्व सांचली राजा प्रमुख सर्वे लोको चमत्कार पास्या, अने कुमारनां गण करवा लाग्या. एक समये “विद्यानंद” नामे गुरुराज (आचार्य) महाराजोप श्रेष्ठी गया. आचार्य महाराजे उचित देशना आपी. पठी एटवे तुरत ते पामी रत्नसार कुमारनो पूर्वजव आचार्य महाराजने पूठ्यो.

त्यारे चार ज्ञानना धणी एवा विद्यानंद आचार्य आ प्रमाणे कहेवा लाग्या.

“हे राजा ! राजपुर नगरमां धनथी संपूर्ण अने सुंदर एवो श्रीसारनामे राजपुत्र हतो. एक श्रेष्ठिपुत्र, बीजो मंत्रिपुत्र अने त्रीजो कृत्रियपुत्र, एवा त्रण राजपुत्रना मित्र हता. धर्म, अर्थ अने कामथी जेम उत्साह शोभे ठे, तेम ते त्रणे मित्रोथी राजकुमार मूर्तिमंत उत्साह सरखो शोचतो हतो. चारमां कृत्रियपुत्र जे हतो, ते पोताना त्रण मित्रोनुं कलाकौशल्य जोड जडमूढ एवा पोतानी निंदा करतो हतो, अने ज्ञानने मान आपतो हतो. एक समये राणीना महेलमां कोड चोरे खात्र पाड्युं. सुन्नटोए ते चोरने चोरीना माल सहित पकड्यो. क्रोध पामेला राजाए चोरने शूली उपर चढाववानो आदेश कस्यो. शूली उपर चढावनारा लोको ते चोरने वध करवा लइ जवा लाग्या. एटलामां दयालु श्रीसारकुमारे हरिणी पेठे जयज्जीत दृष्टिथी आमतेम जोतां ते चोरने जोयो. “ म्हारी मातानुं ड्रव्य हरण करनारो ए चोर ठे, माटे हुं एनो पोते वध करीश. ” एम कही ते वध करनार लोकोनी पासेथी चोरने पोताना ताबांमां लइने कुमार नगर वहार गयो. दिवना उदार अने दयालु एवा श्रीसार कुमारे “ फरीथी चोरी करीश नहीं. ” एम कही कोड न जाणे तेवी रीते चोरने ढोडी दीधो. सत्पुरुषोनी अपराधी पुरुषने विषे पण अद्भुत दया होय ठे. सर्वे मनुष्योने सर्व ठेकाणे पांच मित्र होय ठे. अने पांच शत्रु पण होय ठे. तेम कुमारने पण होवार्थी कोडए चोरने ढोडाववानी वात राजाने काने नांखी. “ आज्ञाचंग करवो ए राजानो शस्त्र विनानो वध कहेवाय ठे. ” एम होवार्थी रोष पामेला राजाए श्रीसारनो घणो तिरस्कार कस्यो. तेथी घणो दुःखी थएलो अने रोष पामेलो श्रीसार शीघ्र नगरथी वहार नीकली गयो.

मानी पुरुषो पोतानी मान हानिने मरण करतां वधारे अनिष्ट गणे ठे. ज्ञान, दर्शन अने चारित्र जेम जव्य जीवने आवी मले, तेम हमेशां मित्रता राखनारा त्रणे मित्रो श्रीसारने आवी मल्या. कस्युं ठे के—संदेशो मोकलवो पडे त्यारे दूतनी, संकट आवे वांधवोनी. माथे थोपदा आवी पडे त्यारे मित्रोनी अने धन जलुं रहे त्यारे स्त्रीनी परीक्षा कराय ठे. मार्गमां जंगल आव्युं त्यारे ते चारे जणा एक साथीनी साथे चाखता

हता; पण कर्मगति विचित्र होवार्थी सार्थधी जूला पड्या. हुधा तृषार्थी पीडायला एवा ते चारे जणा त्रण दिवस सुधी जमी जमीने ठेवटे एक गाममां आव्या, अने जोजननी तैयारी करवा लाग्य. एटलामां जेनो जव थोडो बाकी रह्यो ठे एवा कोइ जिनकटिप मुनिराज तेमनी पासे जिद्दा लेवाने तथा तेमने उत्कृष्ट वैजव आपवाने अर्थे आव्या. राजकुमार स्वजावे जडक होवार्थी तेणे चढते जावे मुनिराजने जिद्दा आपी, अने जोगफल कर्म उपाज्युं. मुनिराजने जिद्दा आपवार्थी बे मित्रोने हर्ष थयो. तेमणे मन वचन कायार्थी दानने अनुमोदना आपी. अथवा ठीकज ठे, सरखा मित्रोए सरखुं पुण्य उपाजन करवुं उचित ठे. “सर्व आपो. एवो योग फरी वार अमने क्यार्थी मलवानो ?” आ रीते ते बन्ने मित्रोए पोतानी अधिक श्रद्धा जणाववाने अर्थे कपट वचन कह्युं.

द्वित्रिय पुत्रनो स्वजाव तुष्ठ हतो, तेथी ते दानने समये बोळ्यो के, “हे कुमार ! अमने घणी हुधा लागी ठे, माटे अमारे माटे कांश्क राखो.” माठी बुद्धिना द्वित्रिय पुत्रे फोकट दानमां अंतराय करीने जोगांतराय कर्म वांध्युं. पठी राजाए बोलाव्यार्थी ते पोत पोताने स्थानके गया, अने हर्षे पाम्या. मध्यम गुणवाला ते चारे जणामां राजकुमारने राज्य, श्रेष्ठि पुत्रने श्रेष्ठिपद, मंत्रिपुत्रने मंत्रीपद, अने द्वित्रियपुत्रने सुजटोनुं अग्रेसरपणुं मळ्युं. अनुक्रमे तेउं पोतपोतानुं पद जोगवी मरणपाम्या. सत्पात्र दानना प्रजावार्थी श्रीसार कुमार रत्नसार थयो. श्रेष्ठीपुत्र अने मंत्रिपुत्र रत्नसारनी स्त्रीउं थई. कारण के, कपट करवार्थी स्त्रीजव प्राप्त थाय ठे. द्वित्रियपुत्र पोपट थयो. कारण के, दानमां अंतराय करवार्थी तिर्यचपणुं प्राप्त थाय ठे. पोपटमां जे घणी चतुरता देखाय ठे, ते पूर्वजवे ज्ञानने घणुं मान दीधुं हतुं तेनुं फल ठे. श्रीसारे ठोडावेवो चोर तापस व्रत पाळी रत्नसारने सहाय्य करनारो चंद्रचूड देवता थयो.”

राजा प्रमुख लोको मुनिराजनां एवां वचन सांजळी पात्रदानने विषे घणा श्राद्धरवंत थया अने सम्यक् प्रकारे जैनधर्म पालवा लाग्या. ठीकज ने, तत्त्वनुं ज्ञाप थाय त्यारे कोण श्राद्धस्य करे ? सत्पुरुषोनो स्वजाव सूर्य-खो जगत्मां शोभे ठे. कारण के, सूर्य जेम अंधकार दूर करी लोकोने पगें लगाडे ठे, तेम सत्पुरुषो पण अंधकार (अज्ञान) दूर करी लोको-

ने सन्मार्गे लगाडे छि. घणा पुण्यशास्त्री रत्नसार कुमारे पोतानी वे स्त्रीजनी साथे चिरकाल उत्कृष्ट जोग जोगव्या. पोताना जाग्यथीज धन जोष्ट्र तेटलुं मली गयार्थी शुद्ध बुद्धिवाला रत्नसारे धर्म अने काम ए वे पुरुषार्थनेज मांहोमांहे बाधा न आवे तेवी रीते सम्यक् प्रकारे साध्या. कुमारे रथयात्राज, तीर्थयात्राज, अरिहंतनी रूपानी, सुवर्णनी तथा रत्ननी प्रतिमाज, तेमनी प्रतिष्ठाज, जिनमंदिरो, चतुर्विध संघनुं वात्सल्य, बीजा दीन जनो उपर उपकार इत्यादि सारां कृत्यो चिरकाल सुधी कस्यां. एवां कृत्यो करवां एज लक्ष्मीनुं फल ठे. कुमारना सहवासथी तेनी वे स्त्रीज पण कुमार सरखीज धर्मनिष्ठ थइ. सत्पुरुषोनी साथे सहवास करवाथी शुं न थाय ? पठी रत्नसार कुमार आयुष्य पूरुं थयुं त्यारे वे स्त्रीजनी साथे पंक्ति मरणवडे देह ठोडीने वारमा अच्युत देवल्लोके गयो. श्रावकने ए गति उत्कृष्टी कही ठे. रत्नसारनो जीव त्यांथी च्यवी महाविदेह क्षेत्रमां अवतरशे, अने जैनधर्मनी सम्यक् प्रकारे आराधना करी शीघ्र मोक्ष सुख पामशे. जव्य जीवोए आ रीते कहेलुं आश्चर्यकारी रत्नसार कुमारनुं चरित्र बरोबर ध्यानमां लेवुं, अने पात्रदानने विषे तथाप रिग्रह परिमाण व्रत आदरवाने विषे घणोज यत्न करवो. आ रीते पात्रदान उपर अने परिग्रह परिमाण उपर रत्नसार कुमारनी कथा कही.

विवेकी पुरुष साधु प्रमुखनो योग होय तो उपर कहेली रीते प्रतिदिन विधि प्रमाणे अवश्य पात्रदान करे. तेमज जोजनने अवसरे अथवा पहेला आवेला साधमीजने पण शक्ति माफक पोतानी साथे जमाडे. कारण के, साधमी पण पात्रज कहेवाय ठे. साधमी वात्सल्यनो विधि विगेरे आगल कहीशुं. तेमज बीजा पण जीखारी प्रमुख लोकोने उचित दान आपवुं. तेमने निराश करी पाठा काढवा नही. कर्मबंध कराववो नहीं. धर्मनी हीलना पण न कराववी. पोतानुं मन निर्दय न राखवुं. जोजनने अवसरे द्वार बंध करवुं विगेरे ए म्होटा अथवा दयालु पुरुषोनुं लक्षण नथी. सांजलवामां पण एम ठे के, चित्रकूटने विषे चित्रांगद राजा हतो. तेना उपर चढाइ करनार शत्रुनी सेनाए चित्रकूट गढने घेरी नांख्यो. शत्रुजनी अंदर पेसवानी घणी धास्ती राखतां ठतां पण चित्रांगद राजा प्रतिदिन जोजनने अवसरे पोतनो दर-

वाजो उघडावतो हतो. ते मर्मनी वात गणिकाए प्रकट करवाथी शत्रुजण गढ तावामां दीधो. एवी रीत ठे माटे श्रावके अने तेमां पण विशेषे करी रुद्धिवंत श्रावके जोजनने अवसरे द्वार बंध करवां नही. कहुं ठे के-कोण पोतानुं उदरपोषण करतो नथी ? परंतु घणा जीवोनो निर्वाह चलावे तेनीज पुरुषमां गणत्री ठे. माटे जोजन समये आवेला पोताना बांधव प्रमुखोने अवश्य जमाडवा. जोजनने अवसरे आवेला मुनिराजने ज-क्तिथी, याचकोने शक्तिना अनुसारथी अने दुःखी जीवोने अनुकंपाथी यथायोग्य संतुष्ट कऱ्या पठीज म्होटा पुरुषोने जोजन करवुं उचित ठे.

आगममां पण कहुं ठे के-सुश्रावक जोजन करतां द्वार बंध करे नहीं. कारण के, जिनेद्रोए श्रावकोने अनुकंपा दाननी मनाइ करी नथी. श्रावके जयंकर जवसमुद्रमां जीवोनो समुदाय दुःखथी हेरान थएलो जोइ नात जातनी अथवा धर्मनी मनमां तफावत न राखतां ड्रव्यथी अन्नादिक दऱ्ने तथा जावथी सन्मार्गे लगाडीने यथाशक्ति अनुकंपा करवी. श्रीजगव-ती प्रमुख सूत्रोमां श्रावकना वर्णने प्रसंगे “ अवंगुअडुआरा ” एवुं विशेषण दइ “ श्रावके साधु प्रमुख लोकोने प्रवेश करवा माटे हमेशां द्वार उघाडां राखवां ” एम कहुं ठे. तीर्थकरोए पण सांवत्सरिक दान दइ दीन लोकोनो उद्धार कऱ्यो. विक्रम राजाए पण पोताना राज्यमांना सर्वे लोको रुण विनाना कऱ्या, तेथी तेनु नामनो संवत् चाड्यो. डुकाल प्रमुख आपदा आवी पडे त्यारे अनाथ लोकोने सहाय्य आपवाथी घणी फल प्राप्ति थाय ठे. कहुं ठे के- शिष्यनी विनय उपरथी, सुजटनी संग्रामनो समय आववाथी, मित्रनी आपदानो प्रसंग आववाथी अने दाननी दुर्जिह पडवाथी परीक्षा थाय ठे. संवत् १३१५मे वर्षे दुर्जिह पड्युं त्यारे जडेश्वर नगरनारहीश श्रीमालज्ञातना जगडुशाहे एकसोवार सदा-व्रतो राखी दान आप्युं. कहुं ठे के- दुर्जिह पडे ठते हम्मीरे वार, वीसल देवे आठ, वादशाहे एकवीस अने जगडुशाहे हजार मूडा(धान्यना)आप्या. तेमज, अणहिल्लपुर पाटणमां “ सिंघाक ” नामे एक म्होटा सराफ थयो तेणे अश्व, भज, म्होटा महेल प्रमुख घणी रुद्धि उपार्जन करी. संवत् १४१९ मे वर्षे तेणे आठ मंदिरो वंधाव्यां, अने महायात्राउ करी. एक समये तेणे ज्योतिपीना कहेवा उपरथी आवता काळमां दुर्जिह पडवा-

नुं हतुं ते तेणे . अने बे लाख मण धान्यनो संग्रह करी राख्यो, तेथी दुर्गिह पडे जावनी तेजीथी तेने घणो लाख थयो, त्यारे चोवीश हजार मण धान्य तेणे अने लोकोने आप्युं. हजार बंदीवान ठोडाव्या. ठप्पन राजाठने ठोडाव्या. जनमंदिरो (देरासरो) उघडाव्यां. श्रीजयानंदसूरि तथा श्री देवसुंदरसूरि एमनां पगलां स्थापन कख्यां. इत्यादिक तेनां धर्म-कृत्यो प्रसिद्धे. माटे श्रावके विशेषे करी जोजन समये अवश्य अनु-कंपादान करवुं. दरिद्री गृहस्थे पण घरमां अन्न प्रमुख एटवुं करवुं के, जेथी कोइ गरीब आवे तो तेनी यथाशक्ति आसना वासना कराय. एम करतां तेने कांइ बहु खरचमां उतरवुं पडतुं नथी. कारण के, गरीब लोकोनो थोडामां पण संतोष थाय ठे. कहुं ठे के-कोळियामांथी एक दाणो नीचे खरी पडे तो तेथी हाथीना आहारमां शुं उठुं पडवानुं हतुं ? पण ते एक दाणा उपर कीडीनुं तो आखुं कुटुंब पोतानो निर्वाह करी ले ठे. बीजुं एवो निरवद्य आहार उपर कहेली रीते किंचित् अधिक तैयार कख्यो होय तो तेथी सुपात्रनो योग मली आवे शुद्ध दान पण अपाय ठे.

तेमज माता, पिता, बांधव, ब्हेन, पुत्र, पुत्रीउं, पुत्रनी स्त्रीउं, सेवक, ग्लान, बंधनमां राखेला लोको तथा गाय प्रमुख जानवरो विगेरेने उचित जोजन आपीने, पंच परमेष्ठीनुं ध्यान करीने तथा पञ्चस्काणनो अने नियमनो बरोबर उपयोग राखीने पोताने सदतुं होय तेवुं जोजन करवुं. कहुं ठे के-उत्तम पुरुषोए प्रथम पिता, माता, बालक, गर्जिणी, वृद्ध अने रोगी एमने जोजन करावीने पठी पोते जोजन करवुं. धर्मना जाण पुरुषे सर्वे जानवरोनी, तथा बंधनमां राखेला लोकोनी सार संजाल करीने पठी पोते जोजन करवुं. ते विना न करवुं. हवे जे वस्तुनुं सात्म्य होय ते वस्तु वापरवी. आहार, पाणी, विगेरे वस्तु स्वजावथी विरुद्ध होय तो पण कोइने ते माफक आवे ठे, तेने सात्म्य कहे ठे. जन्मथी मांडीने प्रमाणशर विष जक्षण करवानी देव पाडी होय तो ते विषज अमृत समान थाय ठे; अने खरेखर अमृत होय तो पण कोइ समये न वापरवाथी प्रकृतिने माफक न आवतुं होय तो ते विष माफक थाय ठे. एवो नियम ठे, तथापि पथ्य वस्तुनुं सात्म्य न होय तो पण तेज उपयोगमां लेवी, अने अपथ्य वस्तुनुं सात्म्य होय तो पण ते न वापरवी.

“ वक्षिष्ट पुरुषने सर्वे वस्तु पथ्य (हितकारी) ठे. ” एम समजी काव-
कूट विष नक्षण न करवुं. विषशास्त्रनो जाण पुरुष सुशिक्षित होय, तो प-
ण कोइ समये विष खावाथी मरण पामे ठे. तेमज कहुं ठे के— जे गद्या-
नी नीचे ऊतखुं, ते सर्व अशन कहेवाय ठे. माटे माहा लोको गद्यानी
नीचे उतरे त्यां सुधी क्षण मात्र सुखने अर्थे जिव्हानी लोलुपता राख-
ता नथी. एवुं वचन ठे माटे जिव्हानी लोलुपता पण मूकवी. तथा अन्न-
क्षय, अनंतकाय अने बहु सावय वस्तु पण वर्जवी.

पोताना अश्विबल माफक परिमित चोजन करवुं. जे परिमित चोजन
करे ठे, ते बहु चोजन कख्या जेवुं ठे. अतिशय चोजन करवाथी अजीर्ण,
वमन, विरेचन (जुलाब) तथा मरण विगेरे पण सहज वारमां थाय ठे.
कहुं ठे के— हे जीन ! तुं नक्षण करवानुं अने बोलवानुं परिमाण (मा-
प) जाण. कारण के, अतिशय नक्षण करवानुं अने अतिशय बोलवानुं
परिणाम नयंकर नीपजे ठे. हे जीन ! जो तुं दोष विनानुं तथा परिमित
चोजन करे, अने जो दोष विनानुं तथा परिमित बोले, तो कर्मरूप वीरोनी
साथे लडता एवा जीव थकी तनेज जयपत्रिका मलशे. एवो निश्चय जाण.
हितकारि, परिमित अने परिपक्व (बरोबर रांधेलुं) अन्न नक्षण कर-
नारो, नावे पासे शयन करनारो, हमेशां फरवा हरवानी महेनत करनारो,
विलंब न लगाडतां मलमूत्रनो त्याग करन्गो अने स्त्रीजनी बावतमां पो-
तानुं मन वशमां राखनारो एवो पुरुष रोगोने जीते ठे. हवे चोजन कर-
वानो विधि व्यवहारशास्त्रादिकना अनुसारथी आ रीते जाणवो.

अतिशय प्रजात कालमां, तदन संध्याने समये अथवा रात्रिए तथा
गमन करतां चोजन न करवुं. चोजन करती वखते अन्ननी निंदा न क-
रवी. नावा पग उपर हाथ पण न राखवो. तथा एक हाथमां खावानी
वस्तु लइ वीजे हाथे चोजन न करवुं. उघाडी जग्यामां, तडकामां, अं-
धकारमां अथवा वृद्धने तले कोइ काले चाजन न करवुं. तथा चोजन
करती वखते तर्जनी (अंगूठा पासेनी आंगली) उन्नी न राखवी. मुख,
वस्त्र अने पर्ग धोया विना, नयपणे, मेलां वस्त्र पहेरीने तथा नावो हा-
य थाळीने लगाड्या विना चोजन न करवुं. एकज वस्त्र पहेरीने, मस्तके
जीनुं वस्त्र वींटीने, अपवित्र शरीरे तथा अतिशय जीननी लोलुपता रा-

खीने विचक्षण नो जन न करवुं. पगमां पगरखां पहेरीने, चित्त ठेकाणे राख्या विन केवल जमीन उपरज अथवा पलंग उपर बेसीने, खूणा दिशामां अथ दक्षिण दिशामां मुख करीने तेमज पातला आसन उपर बेसीने न करवुं. आसन उपर पग राखाने, तथा श्वान, चांमाल अने पतित लोकोनी दृष्टि पडती होय तेवे स्थानके नो जन न करवुं. तेमज जागेला अथवा मलिन पात्रमां पण नो जन न करवुं. अपवित्र वस्तुशी उत्पन्न अण्डुं, गर्जहत्या विगेरे करनार लोकोए जोएलुं, रजस्वला स्त्रीए स्पर्श करेलुं, तथा गाय, श्वान, पक्षी विगेरे जीवोए सुंधेलुं एवुं अन्न चक्षण न करवुं. जे चक्ष्य वस्तु क्यांशी आवी ? तेनी खबर न होय, तथा जे वस्तु अजाणी होय ते चक्षण न करवी. एक वार रांधेलुं अन्न फरी वार उन्हुं कखुं होय तो चक्षण न करवुं. तथा नो जन करती वेलाए “बच बच” एवो शब्द अथवा वांकुं चूंकुं मुख न करवुं.

नो जन करती वखते आशपाश रहेला लोकोने नो जन करवा बोलावीने प्रीति उपजाववी. पोताना इष्ट देवनुं नाम स्मरण करवुं. तथा सरखुं, पहोलुं अने घणुं नीचुं जुंचुं नही एवा स्थिर आसन उपर बेसीने पोतानी माशी, माता, बहेन अथवा स्त्री प्रमुख लोकोए रांधेलुं तथा पवित्र अने नो जन करेला लोकोए आदरशी पीरशेलुं अन्न एकांतमां जमणो खर वहेतो होय त्यारे चक्षण करवुं. नो जन करती वेलाए मौन करवुं. तथा शरीर वांकुं चूंकुं न राखवुं, अने प्रत्येक चक्ष्य वस्तु सुंधवी; कारण के, तेथी दृष्टिदोष टले ठे. घणुं खारुं, घणुं खाटुं, घणुं उन्हुं तथा घणुं उंहुं अन्न चक्षण न करवुं. शाक घणुं न खावुं, अतिशय मीठी वस्तु न खावी. तथा रुचिकर वस्तु पण घणी न चक्षण करवी. अतिशय उष्ण अन्न रसनो नाश करे, अतिशय खाटुं अन्न इंद्रियोनी शक्ति उंठी करे, अतिशय खारुं अन्न नेत्रोने विकार करे; अने अतिशय स्निग्ध (चीकणुं) अन्न ग्रहणीने (कोठामांनी ठठी कोथलीने) चगाडे. कडवा अने तीखा आहारशी कफनो, तूरा अने मीठा आहारशी पित्तनो. स्निग्ध अने उष्ण आहारशी वायुनो तथा उपवासशी चाकीना रोगानो नाश करवो. जे पुरुष शाक जाजी बहु न खाय, घृतनी साथे अन्न खाय. दूध प्रमुख स्निग्ध वस्तु सेवे, बहु जल न पीए, अजीर्ण ठतां नो जन न करे. मूत्रल

तथा विदाही वस्तु न सेवे, चालतां चक्षण न करे, अने खाधेबुं पन्था पठी अवसरे जोजन करे, तेने शरीरे रोग कदाच थायत बहुज थोडा थाय.

नीतिना जाण पुरुषो प्रथम मधुर, वच्चे तीखुं अणे ठेडे कडबुं एबुं दुर्जननी मैत्री सरखुं जोजन इहे ठे. उतावल न करतां प्रथम मधुर अने स्निग्ध रस चक्षण करवा; मध्ये पातला, खाटा अने खारा रस चक्षण करवा, तथा अंते कडवा अने तीखा रस चक्षण करवा. पुरुषे प्रथम पातला रस मध्ये कडवा रस अने अंते पाठा पातला रस चक्षण करवा. तेशी बल अने आरोग्य जलवाय ठे. जोजननी शरुवातमां जल पीए तो अग्नि मंद थाय, मध्यज्ञागमां पीए तो रसायन माफक पुष्टि आपे, अने अंते पीए तो विष माफक नुकशान करे. माणसे जोजन करी रह्या पठी सर्व रसथी खरडायला हाथे एक जलनो कोगलो प्रतिदिन पीवो. जल पशुनी पेठे गमे तेटबुं न पीबुं, एबुं रहेबुं पण न पीबुं; तथा खोबेथी पण न पीबुं. कारण के, जल परिमित पीबुं तेज हितकारी ठे. जोजन करी रह्या पठी जीने हाथे बे गालने, रुबा हाथने अथवा नेत्रोने स्पर्श न करवो. परंतु कल्याणने अर्थे बे ढींचणने स्पर्श करवो. बुद्धिशाली पुरुषे जोजन करी रह्या पठी केटलीक वार सुधी शरीरनुं मर्दन, मलमूत्रनो त्याग, जार उपाडवो, बेसी रहेबुं, न्हाबुं विगेरे न करबुं. जोजन कस्या पठी तुरत बेसी रहे तो पेट मेदथी जाडुं लाय; चतो सुइ रहे तो बलनी वृद्धि थाय; रुबे पासे सुइ रहे तो आयुष्य वधे, अने दोडे तो मृत्यु सामुं आवे. जोजन करी रह्या पठी तुरत रुबे पासे सुइ रहेबुं; पण निद्रा न लेवी. अथवा सो पगलां चालबुं. आ रीते जोजननो लौकिक विधि कह्यो. सिद्धांतमां कहेलो विधि आ प्रमाणे:—

सुश्रावको निर्वद्य, निर्जीव अने परित्तमिश्र एवा आहारवडे पोतानो निर्वाह करनारा एवा होय ठे. श्रावके साधुनी पेठे सर सर अथवा चव चव शब्द न करतां, घणी उतावल अथवा घणी स्थिरता न राखतां, नीचे दाणा अथवा विंडु न पाडतां तथा मन वचन कायानी वरोवर गुप्ति राखीने ए रीते उपयोगथी जोजन करबुं.

जेवी गाडी खेडवाना काममां अच्यंजन लेपनी युक्ति होय ठे, ते प्र-

१ जेम गाडीना पैदाने उंजण आपे ठे तेम.

माणे संयम रूप री चलाववाने अर्थे साधुर्जने आहार कह्यो ठे. अन्य गृहस्थोए पोताने अर्थे करेलुं तीखुं, कडवुं, तूरुं, खाटुं, मीतुं अथवा खारुं एवुं जेवुं अन्न मळे तेवुं साधुर्जण मीठा घृतनी पेठे चक्षण करवुं. तेमज रोग, मोहनो उदय, विजन विगेरेनो उपसर्ग थए ठते, जीवदयानुं रक्षण करवाने अर्थे, तपस्याने अर्थे तथा आयुष्यनो अंत आवे शरीरनो त्याग करवाने अर्थे आहारनो त्याग करवो.

ए विधि साधु आश्रयी कह्यो. श्रावक आश्रयी विधि पण यथायोग्य जाणवो. बीजे स्थले पण कह्युं ठे के- विवेकी पुरुषे शक्ति होय तो देव, साधु, नगरनो स्वामी, तथा सृजन संकटमां पड्या होय, अथवा सूर्य चंद्रने ग्रहण लाग्युं होय त्यारे नोजन न करवुं. तेमज अजीर्णथी रोगो उत्पन्न थाय ठे माटे अंजीर्ण, नेत्रविकार प्रमुख रोग थया होय तो नोजन न करवुं. कह्युं ठे के- तावनी सरुआतमां शक्ति उठी न थाय एटली लांघण करवी. पण वायुथी, आकथी, क्रोधथी, शोकथी, कामविकारथी अने प्रहार थयाथी उत्पन्न थएला तावमां लांघण न करवी. तथा देव, गुरुने वंदनादिकनो योग न होय; तीर्थने अथवा गुरुने वंदना करवी होय, विशेष व्रत पञ्चखाण लेवां होय, म्होटुं पुण्यकार्य आरंभवुं होय ते दिवसे तेमज अष्टमी चतुर्दशी प्रमुख म्होटा पर्वना दिवसे पण नोजन वर्जवुं. मासखमण प्रमुख तपस्याथी आलोकमां तथा परलोकमां घणा गुण उत्पन्न थाय ठे. कह्युं ठे के-तपस्याथी अस्थिर कार्य होय ते-स्थिर, वांकुं होय ते सरल, दुर्लज होय ते सुलज तथा असाध्य होय ते सुसाध्य थाय ठे. वासुदेव, चक्रवर्ती विगेरे लोकोनां तेते देवताने पोतानो से वक वनाववा प्रमुख इहलोकनां कार्यों पण अष्टम प्रमुख तपस्याथीज सिद्ध थाय ठे; पण ते विना सिद्ध थतां नथी. आ रीते नोजन विधि कह्यो.

सुश्रावक नोजन करी रह्या पठी नवकार स्मरण करीने ऊठे, अने चैत्यवंदन विधिवडे देवने तथा गुरुने योग होय ते प्रमाणे वांदे. चालती गथामां “ सुपत्तदाणाञ्जुत्तीए ” ए पदमां आदि शब्दनुं ग्रहण करवुं ठे, तेथी ए सर्व विधि सूचव्यो एम जाणवुं.

हवे गाथाना उत्तरार्धनी व्याख्या करीए ठीए-नोजन करी रह्या पठी दिवसचरिम अथवा ग्रंथि सहित प्रमुख पञ्चखाण गुरु प्रमुखने

वे वांदणां द्दने अथवा ते विना ग्रहण करवुं. अने गीतार्थ मुनिराज पासे अथवा गीतार्थ एवा श्रावक, सिद्धपुत्र विगेरेनी पासे योग होय तेम पांच प्रकारनी सञ्जाय करवी. १ वाचना, २ पृथना, ३ परावर्तना, ४ धर्मकथा अने ५ अनुप्रेक्षा ए सञ्जायना पांच प्रकार ठे. तेमां निर्जराने अर्थे यथायोग्य सूत्र प्रमुखनुं दान करवुं अथवा ग्रहण करवुं ते वाचना कहेवाय ठे. वाचनामां कांइ संशय रह्यो होय ते गुरुने पूठवो ते पृथना कहेवाय ठे. पूर्वे जणेल्ला सूत्रादिकने चूली न जवाय ते माटे वारंवार फेरववुं ते परावर्तना कहेवाय ठे. जंबूंस्वामी प्रमुख स्थविरोनी कथा सांचलेवी अथवा कहेवी ते धर्मिकथा कहेवाय ठे. मनमांज सूत्रादिकनुं वारंवार स्मरण करवुं ते अनुप्रेक्षा कहेवाय ठे. अहिं गुरु मुखथी सांचलेला शास्त्रार्थनो जाण पुरुषो पासे विचार करवा रूप सञ्जाय विशेष कृत्य तरीके जाणवी. कारण के, “ते ते विषयना जाण पुरुषोनी साथे शास्त्रार्थना रहस्यनी वातोनी विचार करवो” एवुं श्री योगशास्त्रनुं वचन ठे. ए सञ्जाय घणी गुणकारी ठे. कहुं ठे के— सञ्जायथी श्रेष्ठ ध्यान थाय ठे, सर्वे परमार्थनुं ज्ञान थाय ठे, तथा सञ्जायमां रहेलो पुरुष द्दणे द्दणे वैराग्यदशा पामे ठे. पांच प्रकारनी सञ्जाय उपर दृष्टांत विगेरे आचारप्रदीप ग्रंथमां अमे प्रकट कह्यां ठे, माटे अहिं न कह्यां. ए रीते आठमी गाथानो अर्थ संपूर्ण थले. (८)

(मूलगाथा.)

संजाइ जिणं पुणरवि,
पूअइ पडिकमइ कुणइ तह विहिणा ॥
विस्समणं सञ्जायं,
गिहं गउ तो कहइ धम्मं ॥ ए ॥

संक्षेपार्थः— संध्या समये फरीथी अनुक्रमे जिनपूजा, प्रतिक्रमण, तेमज विधि माफक मुनिराजनी सेवा जक्ति अने सञ्जाय करे. पठी वेर जइ स्वजनोने धर्मोपदेश करे. ॥ ए ॥

विस्तारार्थः— हमेशां एकासणां करवां एवो उत्सर्ग मार्गं ठे. कहुं ठे के— उत्सर्ग मार्गें सचित्त वस्तुने वर्जनारो, हमेशां एकासण करनारो तेम ब्रह्मचर्य व्रत पालनारो होय ठे, परंतु जेनाथी हमेशां एकासणुं थइ शके एम होय, तेणे दिवसना आठमा चोघडियामां पहेली बे घडीए अर्थात् बे घडी दिवस बाकी रहे ठते जोजन करवुं. ठेद्वी बे घडी दिवस रहे त्यारे जोजन करे तो रात्रिजोजननो महा दोष लागवानो प्रसंग आवे ठे. सूर्य अस्त थया पठी रात्रिए मोडुं जोजन करे तो घणा दोष लागे ठे. तेनुं दृष्टांत सहित स्वरूप म्हारी करेद्वी अर्थदीपिका उपरथी धारवुं. जोजन करी रह्या पठी पाठो सूर्यनो उदय थाय, त्यां सुधीनुं च विहार अथवा डुविहार दिवसचरिम पञ्चखाण करे. ए पञ्चखाण मुख्यमार्गें तो दिवस उतांज करवुं जोइए, पण बीजे जांगे रात्रिए करे तो पण चाले एम ठे.

शंकाः— दिवसचरिम पञ्चखाण निष्फल ठे. कारण के, एकाशन प्रमुख पञ्चखाणोमां ते समाइ जाय ठे. समाधानः— एम नही. एकाशन प्रमुख पञ्चखाणना आठ इत्यादिक आगार ठे, अने दिवसचरिमना चार आगार ठे. माटे आगारनो संक्षेप एज दिवसचरिममां विशेष ठे. तेथी ते सफल ठे. दिवस बाकी उतां करवानुं ठे, तथा रात्रिजोजन पञ्चखाणनुं याद करावनारूं ठे, माटे रात्रिजोजन पञ्चखाणवादाने पण ते फलदायि ठे. एम आवश्यक लघुवृत्तिमां कहुं ठे. ए पञ्चखाण सुखे कराय एवुं तथा बहु फलदायि ठे. एना उपर एक दृष्टांत कहीए ठीए.

दशार्ण नगरमां एक आविका सांजे जोजन करीने प्रतिदिन दिवसचरिम पञ्चखाण करती हती. तेनो जर्तार मिथ्यादृष्टि हतो. ते “ संध्याए जम्या पठी रात्रिए कोइ कांइ चक्षण करतुं नथीज. माटे ए (दिवसचरिम) म्होडुं पञ्चखाण करे ठे. ” एवी रीते आविकानी हमेशां हांसी करतो हतो. एक समये आविकाए “ तुं जागीश ” एम कहीने घणी ना पाडी, तो पण तेणे (घणीए) दिवसचरिम पञ्चखाण कहुं. रात्रिए सम्यग्दृष्टि देवी परीक्षा करवा माटे तथा शीखामण देवाने अर्थे तेनी व्हेननुं रूप धारण करी तेने घेवर प्रमुख आपवा लागी. आविकाए घणो वास्यो, तो पण जीजनी लोडुपताथी तेणे ते चक्षण करवा

मांझुं. एटलामां देवीए तेने मस्तके एवो एक प्रहार कस्यो के जेथी तेना कोला बहार नीकली जूमि उपर पड्या ! “ म्हारो अपयश थरो ” एम धारी श्राविकाए काउस्सग्ग कस्यो. पढी श्राविधाना कहेवार्थी देवीए एक तत्काल कोइए मारी नांखेला बोकडानां भित्र लावी ते पुरुषने लगाड्यां. तेथी तेनुं “ एडकाद्द ” एवुं नाम पड्युं. पढी प्रत्यक्ष खात्री थदाथी ते पुरुष श्रावक थयो. लोको कौतुकथी तेने जोवा माटे श्राववा लाग्या. तेथी ते नगरनुं पण “ एडकाद्द ” नाम पड्युं. तेने जोवार्थी घणा लोको श्रावक थया. आ रीते दिवसचरिम उपर एडकाद्दनुं दृष्टांत कहुं.

पढी संध्या समये अर्थात् बेह्वी बेघडी दिवस रहे, त्यारे सूर्यबिंबनो अर्थो अस्त थतां पहेलां फरीथी त्रीजी वारुथथाविधि जिनपूजा करवी.

इति श्रीरत्नशेखरसूरिविरचित श्राद्धविधिकौमुदीनी गुजराती ज्ञाषानो दिनकृत्य प्रकाश नामे प्रथम प्रकाश संपूर्ण थयो. ॥ १ ॥

१ रात्रिकृत्य.

दिनकृत्य कछुं. इवे रात्रिकृत्य कहीए ठीए. पठी श्रावक मुनिराजनी पासे अथवा पौषधशाखा विगेरेमां जइ यतनाथी पूंजी सामायिक करवा प्रमुख विधि सहित षडावश्यक रूप प्रतिक्रमण करे. तेमां स्थापनाचार्यनी स्थापना, मुहपत्ती, चरवलो विगेरे धर्मोपकरण ग्रहण करवां तथा सामायिक करवुं इत्यादिक विधि में श्राद्धप्रतिक्रमणसूत्र वृत्तिमां कांश्क कह्यो ठे, माटे अहिं हुं कहितो नथी. श्रावके सम्यक्त्वादिकना सर्वे अतिचारनी शुद्धिने अर्थे तथा जडक पुरुषे अज्ञ्यासादिकने अर्थे प्रतिदिन वे टंक अवश्य प्रतिक्रमण करवुं. वैद्यना त्रीजा रसायन औषध सरखुं प्रतिक्रमण ठे, माटे कदाच अतिचार लाग्या न होय, तो पण श्रावके ते अवश्य करवुं. सिद्धांतमां कछुं ठे के-पहेला अने ठेह्या तीर्थकरना शासनमां प्रतिक्रमण प्रतिदिन अवश्य ठे, अने वचला वावीस तीर्थकरना शासनमां कारण होय तो प्रतिक्रमण कछुं ठे. कारण होय तो एटले मध्यम तीर्थकरना वारामां अतिचार लाग्यो होय तो, बपोरनाज प्रतिक्रमण करे ठे, अने न लाग्यो होय तो सवार सांज पण न करे. त्रण प्रकारनां औषध कछ्यां ठे ते आ रीते:- १ प्रथम औषध व्याधि होय तो मटाडे अने न होय तो नवो उत्पन्न करे. २ बीजुं औषध व्याधि होय तो मटाडे, पण न होय तो नवा उत्पन्न न करे. ३ त्रीजुं औषध रसायन एटले पूर्वे अणलो व्याधि होय तो तेने मटाडे अने व्याधि न होय तो सर्वांगने पुष्टि आपे, तथा सुखनी अने बलनी वृद्धि करे; तेमज जाविकाले थनारा व्याधिने अटकावे. प्रतिक्रमण उपर कहेला त्रण प्रकारमां त्रीजा रसायन औषध समान ठे. तेथी ते अतिचार लाग्या होय तो तेनी शुद्धि करे ठे, अने न लाग्या होय तो चारित्रधर्मनी पुष्टि करे ठे.

शंका:-आवश्यकचूर्णिमां कहेलो सामायिक विधि तेज श्रावकनुं प्रतिक्रमण ठे. कारण के, प्रतिक्रमणना ठ प्रकार तथा वे टंक अवश्य करवुं ए सर्व एमांज (सामायिक विधिमांज) घटावाय तेम ठे. ते आ रीते:- प्रथम १ सामायिक करी, पठी अनुक्रमे २ इरियावही, ३ कायोत्सर्ग, ४ चोवीसठो, ५ वांदणां. अने ६ पञ्चरक्षण करवाथी ठ आवश्यक पूरा

थाय ठे. तेमज “सामाश्यमुत्तयसंजं” एवुं वचन ठे/ तेथी प्रजाते अने संध्याए करवानुं पण निश्चे थाय ठे.

समाधानः—उपर कहुं ते बरोबर नथी. कारण के, सामायिक विधिमां ठ आवश्यक अने काल नियम सिद्ध थता नथी. ते आ रीतेः—तहारा (शंकाकारना) अन्निप्राय प्रमाणे पण चूर्णिकारे सामायिक, इरियावही अने वांदणां ए त्रणज प्रकट देखाड्यां ठे; बाकीनां देखाड्यां नथी. तेमां पण इरियावही प्रतिक्रमण कहुं ठे, ते गमनागमन संबधी ठे, पण आवश्यकना चोथा अध्ययन रूप नथी. कारण के, गमनागमन तथा विहार करे ठते, रात्रिए निद्राने अंते तथा स्वप्न जोवा पठी, तेमज नावमां बेसवुं पडे तो तथा नदी उतरवी पडे तो इरियावही करवी. एवुं वचन ठे. बीजुं श्रावकने साधुनी पेठे इरियावहिमां काउस्सग अने चोवीसठो जेम कहुं ठे, तेम साधुनी पेठे प्रतिक्रमण पण केम न कहेवाय ? वली श्रावके साधुनो जोग न होय तो चैत्य संबधी पौषधशालामां अथवा पोताना घरमां सामायिक तथा आवश्यक (प्रतिक्रमण) करवुं. ए रीते आवश्यकचूर्णिमां पण सामायिकथी आवश्यक जूडुं कहुं ठे. तेमज सामायिकनो काल पण नियमित नथी. कारण के, “ज्यां विश्रांति ले, अथवा निर्व्यापारपणे बेसे, त्यां सर्वत्र सामायिक करवुं.” तेमज “ज्यारे अवसर मले त्यारे सामायिक करवुं.” तेथी कांइ पण जंग न लागे एवां चूर्णिनां प्रमाणजुत वचन ठे.

हवे “सामाश्यमुत्तयसंजं” एवुं जे वचन ठे, ते सामायिक प्रतिमानी अपेक्षार्थी कहुं ठे. कारण के, त्यांज सामायिकनो नियमित काल संज्ञलाय ठे. अनुयोगद्वार सूत्रमां तो प्रकटपणे श्रावकने प्रतिक्रमण कहुं ठे, ते आ रीतेः— साधु, साध्वी श्रावक तथा श्राविका ए सर्वे जण पोतानां चित्त, मन, लेइया, सामान्य अध्यवसाय, तिव्र अध्यवसाय तथा इंद्रियो पण आवश्यकने विपेज तह्वीन करी तथा अर्थ उपर बरोबर उपयोग राखी आवश्यकनीज जावना जावतां प्रजात काले तथा संध्याए आवश्यक करे. वली तेज सूत्रमां कहुं ठे के, जे माटे साधुने अने श्रावकने रात्रिना तथा दिवसना अंतजागे आवश्यक करवुं पडे ठे, माटे प्रतिक्रमणने आवश्यक कहे ठे. माटे साधुनी पेठे श्रावके पण श्रीसुधर्मास्वामी प्रमुख आचार्यनी

परंपराधी चाखतुं श्र वेळुं प्रतिक्रमण मुख्य मार्गे उच्चय काल करवुं. कारण के, तेथी दिवसे तथा रात्रिए करेखां पापोनी शुद्धि थती होवार्थी घणी फल-प्राप्ति थाय ठे. कळुं ठेके-पातकोने जीवप्रदेशमांथी काढी नाखनारुं, कषायरूप जावशत्रुने जीवनारुं, पुण्यने उत्पन्न करनारुं अने मुक्तिनुं कारण एवुं प्रतिक्रमण प्रतिदिन बे वार करवुं. प्रतिक्रमण उपर एक दृष्टांत संज्ञ-लाय ठे, ते आ रीते:-

दिह्वीमां देवसी राइ प्रतिक्रमणनो अजिग्रह पालनारो एक श्रावक रहेतो हतो. राजव्यापारमां कांइ तहोमतमां श्राववार्थी वादशाहे तेने सर्वांगे बेडीउं जडीने बंदीखाने नांख्यो. ते दिवसे लांघण थइ हती, तो पण तेणे संध्या समये प्रतिक्रमण करवाने अर्थे रखवालोने एक टंक सुवर्ण आपवानुं कबूल करी ते घडी सुधी हाथ ठोडाव्या, अने प्रतिक्रमण कळुं. ए रीते तेणे एक महिनामां साठ सुवर्ण टंक प्रतिक्रमणने अर्थे आप्या. पोतानो नियम पालवामां तेनी एवी दडता जाणीने वादशाह संतुष्ट थयो, अने तेणे तेने बंदीखानार्थी मुक्त करी पहेरामणी आपी, अने पूर्वनी पेठे तेनुं विशेष सन्मान कळुं. आ रीते प्रतिक्रमण करवामां यतना अने दडता राखवी.

प्रतिक्रमणना, १ देवसी, २ राइ, ३ परकी, ४ चोमासी, अने ५ संवत्सरी एवा पांच प्रकार ठे. एमनो सूर्य उत्सर्ग मार्गे कळ्यो ठे ते आ रीते:- गीतार्थ पुरुषो सूर्यविंवनो अर्धं जाग अस्त थाय, त्वारे (प्रतिक्रमण) सूत्र कहे ठे. ए वचन प्रमाणचूत ठे तेथी देवसी प्रतिक्रमणनो समय सूर्यनो अर्धो अस्त एज जाणवो. राइ प्रतिक्रमणनो काल तो आ रीते:- आचार्यो आवश्यक (प्रतिक्रमण) करवानो समय थाय ठे, त्वारे निद्रा मूके ठे, अने आवश्यक ए रीते करे ठे के, जेथी दश पडिलेहणा करतां वारज सूर्योदय थाय. अपवाद मार्गेथी तो देवसी प्रतिक्रमण दिवसना त्रीजा पहोरथी अर्धी रात्री सुधी कराय ठे. योगशास्त्रनी वृत्तिमां तो देवसी प्रतिक्रमण वपोरथी मांडी अर्धी रात्री सुधी कराय एम कळुं ठे. ते-मज राइ प्रतिक्रमण मध्य रात्रीथी मांडी वपोर सुधी कराय. कळुं ठे के- " राइ प्रतिक्रमण आवश्यक चूर्णिना अजिप्राय प्रमाणे उग्घाडपारिसि सुधी कराय ठे, अने व्यवहार सूत्रना अजिप्राय प्रमाणे पुरिमह (वपां-

र) सुधी कराय. ” पाक्षिक प्रतिक्रमण पखवाडियाने अंते, चातुर्मासिक चोमासाने अंते अने सांवत्सरिक वर्षेने अंते कराय ठे. शंका:- परकी प्रतिक्रमण चौदशे कराय? के अमास पूनमे कराय? उत्तर:- चौदशेज कराय एम अमे कहीए ठीए. जो अमासे तथा पूनमे परकी प्रतिक्रमण कराय, तो चौदशे तथा परकीने दिवसे पण उपवास करवानो कह्यो ठे, तेथी परकी आलोयणा पण ठठवडे थाय. अने होम करवाथी आगम वचनने विरोध आवे ठे. आगममां कहुं ठे के-प अठम ठठ चउठं, संवहर चाउमास परकेसु ” बीजु आगममां ज्यां “ पाक्षिक ” शब्दनुं ग्रहण कहुं ठे, त्यां “ चतुर्दशी ” शब्द जूदो लीधो नथी, अने ज्यां “ चतुर्दशी ” शब्दनुं ग्रहण कहुं ठे, त्यां “ पाक्षिक ” शब्द जूदो लीधो नथी. ते आ रीते:- “ अठमि चउदसीसु उपवासकरणं ” ए वचन पाक्षिक चूर्णिमां ठे. “सो अठमिचउदसीसु उपवासं करेइ” ए वचन आवश्यक चूर्णिमां ठे. “ चउठठठमकरणे अठमिपरकचउमासवरिसे अ ” ए वचन व्यवहारजाण्य पीठिकामां ठे. “अठमिचउदसीनाणपंचमीचउमास-” इत्यादि वचन महानिशीठमां ठे. व्यवहार सूत्रना ठठा उदेशामां “ परकस्स अठमी खलु, मासस्स य परिक्रमं मुणेअवं ” ए वचननी व्याख्या करतां वृत्तिकारे “ पाक्षिक ” शब्दनो अर्थ चतुर्दशी एमज कस्यो ठे. जो परकी अने चतुर्दशी जूदां होत तो आगममां वे शब्द जूदा आवत, पण तेम नथी. तेथी अमे एवा निर्णय उपर आवीए ठीए के, परकी चतुर्दशीने दिवसेज थाय.

पूर्वकाले चोमासी पूनमे अने संवत्सरी पांचमे करता हता, पण हालना कालमां श्री काविकाचार्यनी आचरणार्थी चोमासी चौदशे अने संवत्सरी चोथे कराय ठे. ए वात सर्व संमत होवाथी प्रामाणिक ठे. श्री कटपजाण्य प्रमुख ग्रंथोमां कहुं ठे के-कोइ पण आचार्ये कोइ पण समये मनमां शठता न राखतां जे कांइ निरवद्य आचरण कहुं होय, अने अन्य आचार्योए तेनो जो प्रतिपेध न कस्यो होय, तो ते बहुमत आचरि-

१ संवत्सरीए अठम, चोमासीए छठ, अने परखीए उपवास करवो. २ आठम चउदशे उपवास करवो. ३ ते आठम चउदशे उपवास करे. ४ आठमे तथा परखीए उपवास, आगमानीए छठ अने संवत्सरीए अठम करवुं.

तज समजवुं. (अनाचरित नहीं.) तीर्थोजार प्रमुख ग्रंथमां पण कळुं ठे के— शालिवाहन राजाए संघना आदेशथी श्रीकालिकाचार्य पासे चौदशने दिवसे चोमासी अने चोथने दिवसे संवत्सरी करावी. नवसो त्राणुनी साथे चो विधि श्री संघे चौदशने दिवसे चोमासी प्रतिक्रमण कळुं. ते आचरणा प्रमाणभूत ठे. आ विषयमां अधिक चर्चा जोवी होय तो पूज्य श्री कुलपुंजनसूरिए करेलो विचारामृतसंग्रह जोड लेवो.

प्रतिक्रमण करवानो विधि योगशास्त्रनी वृत्तिमां चिरंतनाचार्य कृत गाथाउ कही ठे, ते उपरथी धारवो. ते आ रीतेः—

पंचविहायारविसु—ऋ हेउमिहासाहु सावगो वावि ॥ पडिकमणं सह गुरुणा, गुरुविरहे कुणइ इव विं ॥ १ ॥ अर्थः— आ मनुष्य जवमां साधुए तथा श्रावके पण पंच विध आचारनी शुद्धि करनारुं प्रतिक्रमण गुरुनी साथे अथवा गुरुनो योग न होय तो एकलाएज करवुं. (१) वं दित्तु चेइयाइं, दाउं चउराइए खमासमणे ॥ चूनिहिअसिरो सयदा—इ आरमिंठोक्कडं देइ ॥ २ ॥ अर्थः— चैत्यवंदन करी चार प्रमुख खमासमणां दइ चूमीने विषे मस्तक राखी सर्वे अतिचारनुं मिठ्ठाडुक्कड देवुं. (२) सामाइअपुवमिठ्ठा—मि ठाइउं काउसग्गमिच्चाइ ॥ सुत्तं जणिअ पदंविअ— जुअकुप्परधरिअ पहिरणउं ॥ ३ ॥ घोडगमाई दोसे— हिं विरहिअं तो करेइउस्सग्गं ॥ अहिअहो जाणुहुं, चउरंगुलठइअकडिपटो ॥ ४ ॥ अर्थः— प्रथम सामायिक लइ “इठ्ठामि ठामि काउस्सग्गं” इत्यादि सूत्र वोलवुं. अने पठी जुजाउं तथा कोणि लांवी करी, रजोहरण अथवा चरवलो तथा मुहपत्ति हाथमां राखी घोडग प्रमुख दोष टाली काउस्सग्ग करे. ते समये पहेरेलो चोलपटो (पहेरेलुं वस्त्र) नाजिथी नीचे अने ढींचणथी चार आंगल उंचो होवो जोइए. (३-४) तवय धरेइ हिअए, जहक्कमं दिणकए अइआरे ॥ पारेत्तु एमोक्कारे—ए पदइ चउवीसथयदंरुं ॥ ५ ॥ अर्थः— काउस्सग्ग करतां मनमां दिवसे करेला अतिचार अनुक्रमे चिंतववा. पठी नवकारवडे काउस्सग्ग पारी लोगस्त कहेवो. (५) संनास्तगे पमज्जिअ, उवविसिअ अलग्ग विअय वाहुजुगो ॥ मुहणंतगं च कायं, च पेहए पंचवीसइहा ॥ ६ ॥ अर्थः— संनास्तक पूंजी नीचे वेसी अलगी अने लांवी ने जुजाउं करी मुहपत्तिनी तथा

कायानी पच्चीश पच्चीश पडिलेहणा करवी. (६) उच्छिश्च पुत्रं सविण्यं, विहि-
णा गुरुणो करेइ किइकम्मं ॥ बत्तीस दोस रहिश्चं, पण्णवीसावस्सग विसुञ्जं
॥ ७ ॥ अर्थः— उठी, उजा रही विनयथी विधि पूर्वक गुरुने कृतिकर्म
(वंदना) करे. तेमां बत्तीश दोष टाळवा, अने पच्चीश आवश्यकनी विशुद्धि
साचववी. (७) अह संममवण्यंगो, करजुश्च विहं धरिश्च पुत्ति रय-
हरणो ॥ परिचिंतइ अइअरे, जइकम्मं गुरुपुरो विअडे ॥ ८ ॥ अर्थः— प-
ठी सम्यक् प्रकारे शरीर नमावी बे हाथमां यथाविधि मुहपत्ति अने र-
जोहरण अथवा चरवलो लइ गुरु आगद अनुक्रमे प्रकटपणे अतिचार
चिंतववा. (८) अह उववीसित्तु सुत्तं, सामाअश्चमाअश्चं पठिश्च पयउं
॥ अप्पुच्छिअम्हि इच्चा—इ पढइ डुहउच्छिउं विहेणा ॥ ९ ॥ अर्थः— पठी
नीचे वेसी सामायिक प्रमुख सूत्र यतनार्थकहे. ते पठी उठीने “अ-
प्पुच्छिअम्हि” इत्यादि पाठ विधिपूर्वक कहे. (९) दाऊण वंदणं तो, प-
णगाइसु जइसु खामए तिष्णि ॥ किइकम्मं करि आयरि—अमाइ गा-
हातिगं पढए ॥ १० ॥ अर्थः— पठी वांदणां दइ त्रण वार खमावे, आ-
रीते वंदना करी “आयरिअ—” इत्यादि त्रण गाधानो पाठ कहे. (१०)
इअ सामाअश्चउस्स—ग्गसुत्तमुच्चरिअ काउसग्गच्छिउं ॥ चिंतइ उज्जोअ-
डुगं, चरित्तअइअरसुद्धिकए ॥ ११ ॥ अर्थः—आ रीते सामायिक सूत्र
तथा कायोत्सर्ग सूत्रनो पाठ कही, पठी चरित्राचार शुद्धिने अर्थे का-
उस्सग्ग करी बे लोगस्स चिंतववा. (११) विहिणा पारिअ संम—त्तसुद्धि-
हेउं च पढइ उज्जोअं ॥ तह सबलोअअरिहं—तचेइआराहणुस्सग्गं ॥ १२ ॥
काउं उज्जोअगरं, चिंतिअ पारेइ सुद्धसंमत्तो ॥ पुस्करवरदीवट्टं, कट्टइ
सुअसोहणनिमित्तं ॥ १३ ॥ अर्थः—पठी यथाविधि काउस्सग्ग पारीने
सम्यक्त्व शुद्धिने अर्थे प्रगट लोगस्स कहे. तेमज सर्व लोकने विषे
रहेला अरिहंत चेत्योनी आराधनाने अर्थे काउस्सग्ग करी तेमां एक
लोगस्स चिंतवे, अने तेथी शुद्ध सम्यक्त्वधारी अइने काउस्सग्ग पारे.
ते पठी श्रुतशुद्धिने अर्थे पुस्करवरदी कहे. (१२—१३) पुण पणवीसो-
स्सासं, उस्सगं कुणइ पारए विहिणा ॥ तो सयलकुसलकिरिआ—फलाण
सिद्धाण पढइ अयं ॥ १४ ॥ अर्थः—पठी पच्चीश उच्चासनो काउस्सग्ग
करे, अने यथाविधि पारे. ते पठी सकल शुच क्रियानां फल पामेला

एवा सिद्ध परमात्मनो स्तव कहे. (१४) अह सुअसमिद्धिहेउं, सुअदे-
 वीए करेइ उस्सग्गं ॥ चिंतेइ नमोक्कारं, सुणइव देइव तीइ शुइं ॥ १५ ॥
 अर्थः—पढी श्रुतसमृद्धिने अर्थे श्रुतदेवीनो काउस्सग्ग करे, अने तेमां
 नवकार चिंतवे. ते पढी श्रुतदेवीनी शुइ सांजले, अथवा पोते कहे. (१५)
 एवं खेत्तसुरीए, उस्सग्गं कुणइ सुणइ देइ शुइं ॥ पढिज्जण पंचमंगल-
 मुवविसइ पमज्जासंभासे ॥ १६ ॥ अर्थः—एज रीते क्षेत्रदेवीनो काउस्सग्ग
 करी तेनी शुइ सांजले, अथवा पोते करे. पढी पंच मंगल कही संभासा
 प्रमार्जीने नीचे बेसे. (१६) पुवविहिणोव पेहिअ, पुत्तिं दाज्जण वंदणं
 गुरुणो ॥ इहामो अणुसठि ति चण्णिअ जाण्हिं तो ठाइ ॥ १७ ॥ अर्थः—
 पढी पूर्वोक्त विधिएज मुहपत्ति पडिलेही गुरुने वांदणां देवां. ते पढी
 “ इहामो अणुसठि ” कही चिंतण उपर बेसवुं. (१७) गुरुशुइ गहणे
 शुइति—सि वद्धमाणकरस्सरा पढइ ॥ सक्खवं थवं पढि—अ कुणइ पढित्त-
 उस्सग्गं ॥ १८ ॥ अर्थः—गुरु स्तुति कही “नमोस्तु वद्धमानाय” इत्यादि
 त्रण शुइ उच्च स्वरे कहेवी. ते पढी नमोहुणं कही प्रायश्चित्तने अर्थे काउ-
 स्सग्ग करवो. (१८) एवं ता देवसिअं, राइअमवि एवमेव नवरितहिं ॥
 पढमं दाउं मिठा—मि डुक्कडं पढइ सक्खयं ॥ १९ ॥ अर्थः—आ रीते देवसी
 प्रतिक्रमणविधि कह्यो. राइ प्रतिक्रमण विधि पण ए प्रमाणेज ठे. तेमां ए-
 टलोज विशेष के, प्रथम मिठा डुक्कड दइने पढी शकस्तव कहेवुं. (१९)
 उठिअ करेइ विहिणा, उस्सग्गं चिंतए अ उज्जोअं ॥ वीअं दंसणसुद्धी—इ
 चिंतए तठ इममेव ॥ २० ॥ अर्थः—जठीने यथाविधि काउस्सग्ग करे, अने
 तेमां लोगस्स चिंतवे. तथा दर्शनशुद्धिने अर्थे वीजो काउस्सग्ग करी तेमां
 पण लोगस्सज चिंतवे. (२०) तइए निसाइआरं, जहक्कमं चिंतिज्जण
 पारेइ ॥ सिद्धयं पढित्ता, पमज्जा संभासमुवविसइ ॥ २१ ॥ अर्थः—त्रीजा
 काउस्सग्गमां रात्रिए थएला अतिचार अनुक्रमे चिंतवे, अने पढी पारे. ते
 पढी सिद्धस्तव कही संभासा प्रमार्जी बेसे. (२१) पुवं व पुत्तिपेहण—वंदण-
 मालोअसुत्तपढणं च ॥ वंदणखामण वंदण—गाहातिगपढणमुस्सग्गो ॥ २२ ॥
 अर्थः—पूर्वनी पेठे मुहपत्तिनी पडिलेहणा, वंदना तथा लोगस्स सूत्रना
 पाठ सुधी करवुं. ते पढी वंदना, खामणां, पाठी वंदना करी शुइनी त्रण
 गाथा कही काउस्सग्ग करवो. (२२) तठय चिंतइ संजम—जागाण न

होइ जेण मे हाणी ॥ तं पडिवज्जामि तवं, ठम्मासं वा न काउमलं ॥१३॥
 अर्थः—ते काउस्सग्गमां आ रीते चिंतवे के, “जेथी म्हारा संयमयोगनी
 हानि न थाय, ते तपस्यानो हुं अंगीकार करूं. प्रथम ठमासी तप कर-
 वानी तो म्हारामां शक्ति नथी. (१३) एगाइ इगुण्णीसू—एथं पि न सहो
 न पंचमासमवि ॥ एवं चउ—ति—डु—मासं, न समुठो एगमासं पि ॥१४॥

अर्थः—ठमासीमां एक दिवस उठो, बे दिवस उठो एम करतां उगण-
 त्रीश दिवस उठो करीए तो पण तेटली तपस्या करवानी म्हारामां शक्ति
 नथी, तेमज पंचमासी, चोमासी, त्रीमासी, बेमासी, तथा एक मासखमण
 पण करवानी म्हारामां शक्ति नथी. (१४) जा तं पि तेरसूणं, चउतीसइ-
 माइउं डुहाणीए ॥ जा चउथं तो आथं—विहाइ जा पोरिसि नमो वा ॥
 ॥ १५ ॥ अर्थः—मासखमणमां तेर जणा करीए त्यां सुधी तथा सोळ

उपवासथी मांडी एकेक उपवास उठो करतां ठेठ चोथत्त (एक उ-
 पवास) सुधी तपस्या करवानी पण म्हारामां शक्ति नथी. एमज आं-
 विल प्रमुख, पोरिसि तथा नवकारसी सुधी चिंतववुं. (१५) जं सकइ तं-
 हिअए, धरेत्तु पारेत्तु पेहए योत्तिं ॥ दाउं वंदणमसढो, तं चिअ पच्चस्कए
 विहिणा ॥ १६ ॥ अर्थः—उपर कहेली तपस्यामां जे तपस्या करवानी
 शक्ति होय ते हृदयमां धारवी, अने काउस्सग्ग पारी मुहपत्ति पडिले-
 हवी. पठी सरल जावथी वांदणां दइ जे तपस्या मनमां धारी होय तेनुं
 यथाविधि पच्चस्काण लेवुं. (१६) इठामो अणुसठिं, ति जणिअ उव-
 विसिअ पढइ तिस्सि थुई ॥ मिउसहेणं सक—ठयाइ ता चेइए वंदे ॥१७॥
 अर्थः—पठी “इठामो अणुसठिं” कही नीचे वेसी मृडु स्वरथी त्रण थु-
 इनो पाठ कहे. ते पठी “नमोहुणं” प्रमुख कही चैत्यवंदन करे. (१७)

अह पक्खिअं चउदसि—दिणंमि पुवं व तठ देवसिअं ॥ सुत्तंतं पडिक-
 मिउं, तो सम्ममिमं कमं कुणइ ॥ १८ ॥ अर्थः—हवे चतुर्दशीए करवानुं
 पक्की प्रतिक्रमण कहीए ठीए. तेमां प्रथम पूर्वे कह्या प्रमाणे देवसी प्र-
 तिक्रमण सूत्रना पाठ सुधी विधि कही प्रतिक्रमण करी पठी आगल
 कहेवाशे ते अनुक्रम प्रमाणे सारी पेटे करवुं. (१८) मुहपोत्ती वंदणयं,
 संवुत्ता खामाणं तहा लोए ॥ वंदणपत्तेअस्का—माणं च वंदणयमह सुत्तं
 ॥ १९ ॥ अर्थः—प्रथम मुहपत्ति पडिलेहवी, तथा वंदना करवी, पठी सं-

बुद्धा खामणां तथा अतिचारनी आलोचना करी, पठी वंदना तथा प्रत्येक खामणां करवां, ते पठी वंदनक सूत्र (वंदितासूत्र) कहेवुं. (२९) सुत्तं अप्रुष्ठाणं, उस्सग्गो पुत्ति वंदणं तहय ॥ पज्जति अ खामणयं, तह च उरो ठोत्तवंदणया ॥ ३० ॥ अर्थः— पठी अप्रुष्ठाण सूत्रनो पाठ कही काउस्सग्ग करवो. ते पठी मुहपत्ति पडिलेही, वंदना करी पार्यतिक खामणां करे अने चार थोत्तवंदना करे. (३०) पुवविहिणेव सबं, देवसिअं वंदणाइ तो कुणइ ॥ सिज्जसुरी उस्सग्गो, जेउ संतिथय पढणे अ ॥३१॥ अर्थः— पठी पूर्वोक्त विधि माफक देवसी वंदनादिक करवुं. तेमां सिज्जसुरी काउस्सग्ग अने शांतिस्तव पाठमां फेरफार ठे. (३१) एवं चिअ चउमासे, वरिसे अ जहकं विही णेउ ॥ परकचउमास वरिसे—सु नवरि नामंमि नाणत्तं ॥ ३२ ॥ अर्थः— ए रीतेज चोमासी प्रतिक्रमणनो तथा संवत्सरी प्रतिक्रमणनो विधि जाणवो. तेमां एटलो विशेष के, परकी, प्रतिक्रमण होय तो “ परकी ” चोमासी होय तो “ चोमासी ” अने संवत्सरी होय तो “ संवत्सरी ” एवां जूदां जूदां नाम आवे ठे. (३२) तह उस्सग्गोज्जोआ, वारसवीसा स मंगलचत्ता ॥ संबुद्धखामणां तिपण सत्त साहूण जह संखं ॥ ३३ ॥ अर्थः— तेमज परकीना काउस्सग्गमां वार, चोमासीना काउस्सग्गमां वीस अने संवत्सरीना काउस्सग्गमां चात्तीश लोग्गस्सनो काउस्सग्गनवकार सहित चिंतववो. तथा संबुद्धखामणां परकी, चोमासी अने संवत्सरीए अनुक्रमे त्रण, पांच तथा सात साधुनां अवश्य करवां. (३३) आ रीते चिरंतनाचार्योक्त प्रतिक्रमण गाथा कही. हरिज्जसूरि कृत आवश्यक वृत्तिमां वंदनक निर्युक्तिनी अंदर आवेदी “ चत्तारि पडिक्कमणे ” ए गाथानी व्याख्याने अवसरे संबुद्ध खामणना विषयमां कहुं ठे ते आ रीतेः— देवसी प्रतिक्रमणमां जघन्य त्रण, परकी तथा चोमासीमां पांच अने संवत्सरीमां सात साधुने अवश्य खमाववा. प्रवचनसारोद्धारनी वृत्तिमां आवेदी वृद्धसामाचारीमां पण एमज कहुं ठे. हवे प्रतिक्रमणना अनुक्रमनो विचार पूज्य श्रीजयचंद्रसूरि कृत ग्रंथमांथी जाणवो. आ रीते प्रतिक्रमण विधि कह्यो.

तेमज आशातना टालवा प्रमुख विधिथी मुनिराजनी अथवा गुणवंत तथा अतिशय धर्मिष्ठ श्रावक प्रमुखनी विश्रामणा (सेवा) करे. विश्रा-

मणा एक उपलक्षण ठे, साटे सुख संयमयात्रानी पूजा विगेरे पण करे, पूर्वजवे पांचसां साधुजनी सेवा करवाची चक्रवर्ती करतां अधिक बलवान् थएला बाहुबलि विगेरेना दृष्टांतची सेवानुं पूल विचारवुं. उत्सर्ग मार्गे जोतां साधुजए कोइ पासे पण सेवा न करावची. कारण के, "संवाहण दंत पहोअणा अ" ए आगम वचनमां निर्बंध कस्यो ठे. अपवाद मार्गे साधुजए सेवा करावची होय तो साधु पासे करावची. तथा कारण पडे साधुने अज्ञावे योग्य श्रावक पासे करावची. जो पण म्होटा मुनिराज सेवा करावता नथी, तथापि मनना परिणाम शुद्ध राखी सेवाने बदले मुनिराजने खमासमण देवाची पण हिर्जरानो ज्ञान आय ठे, अने विनय पण साचव्यो एम आय. ते पठी पूवे जणेइ दिनकृत्य प्रमुख श्रावकनो विधि देखाडनारा ग्रंथोनी अथवा उपदेशाला, कर्मग्रंथ प्रमुख ग्रंथोने फेरववा रूप, शीलांग प्रमुख रथनी गाथा गणवा रूप अथवा नवकारनी वलयाकार आवृत्ति प्रमुख स्वाध्याय पोतानी बुद्धि माफक मननी एकाग्रताने अर्थे करवी.

शीलांग रथ आ गाथा उपरथी जाणवो. करणे ३ जोए ३ सन्ना ४, इंद्रिअ ५ जूमाइ १० समणधम्मो अ १० ॥ सिद्धंग सहस्साणं, अठारसगस्स निप्फत्ती ॥ १ ॥ अर्थः— करण, करावण, अनुमोदन ए त्रण करण, ए त्रणेने मन, वचन अने कायाना त्रण एगथी गुणतां नव थया. ते नवने आहार, जय, मैथुन अने परिग्रह ए चार संज्ञाथी गुणतां ३६ त्रिंश थया. तेने चक्षु, स्पर्श, श्रोत्र, रस अने घ्राण ए पांच इंद्रियोथी गुणतां १०० एकसो एशी थया. तेने पृथिवीकाय, अपकाय, तेजकाय, वायुकाय, वनस्पतिकाय, वेइंद्रिय, तेइंद्रिय, चतुरेंद्रिय, पंचेंद्रिय, अने अजीवकाय ए दस जीव जेदनी साथे गुणतां १००० अठारसो थया. तेने १ क्हांति, २ मार्दव, ३ आर्जव, ४ मुक्ति (निर्लोचता), ५ तप, ६ संयम, ७ सत्य, ८ शौच (पवित्रता), ९ अकिंचनता (परिग्रहत्याग) अने १० ब्रह्मचर्य (चतुर्थ व्रत) ए दस प्रकारना साधुधर्मे गुणतां १०००० अठार हजार थया. ए रीते शीलांग रथना अठार हजार अंगनी उत्पत्ति जाणवी. हवे शीलांग रथना जावना पाठ आ रीते ठेः—'जे नो करंति मणसा, निज्जिअ आ-

१ आठार प्रमुख संज्ञा अने श्रोत्र प्रमुख इंद्रियोने जितनार जे मुनीओ पृथ्वीकाय

हार सन्न सोइंदी । पुढविक्रायारंजं, खंतिजुआ ते मुणी वंदे ॥ १ ॥ इत्यादि. एतुं विशेष स्वरूप यंत्र उपरथी जाणवुं. हवे साधुधर्म रथनो पाठ आ रीते ठे:- न हणेश सयं साहू, मणसा आहार सन्न संवुडउं ॥ सोइंदिअ संवरणो, पुढविजिए खंति संपन्नो ॥ १ ॥ इत्यादि सामाचारी रथ, कामणा रथ, निरम रथ, आलोचना रथ, तपो रथ, संसार रथ, धर्म रथ, संयम रथ, विगेरेण पाठ पण आ रीतेज जाणवा. विस्तार थाय तेथी ते अहिं कह्या नथ.

नवकारनी वलक गणनामां तो पांच पद आश्रयी एक पूर्वानुपूर्वी, एक पश्चानुपूर्वी आने वाकी एकाने अठार (११७) अनानुपूर्वीं आवे ठे. नवपद आश्रयी अनानुपूर्वी तो (३६१७७७) त्रण लाख वासठ हजार आठसो अठोत्तर थाय ठे. अनानुपूर्वीं विगेरे गणवानो विचार तथा तेनुं स्वरूप पूज्यश्री जिनकीर्तिसूरि कृत सटीक परमेष्ठिस्तवथी जाणवुं. आ रीते नवकार गणवाथी दुष्ट एवा शाकिनी, व्यंतर, वैरी, ग्रह, महारोग विगेरेनो शीघ्र नाश थाय ठे. ए एतुं आ लोकमां पण प्रत्यक्ष फल ठे. परलोक आश्रयी एतुं फल तो अनंत कर्मद्वय प्रमुख ठे. कह्युं ठे के- जे पापकर्मनी निर्जरा मासनी अथवा एक वर्षनी तीव्र तपस्याथी थाय ठे, तेज पापनी निर्जरा नवकारनी अनानुपूर्वीं गुणवाथी अर्ध कणमां थाय ठे. शीलांग रथ प्रमुखना गणवाथी पण सन वचन कायानी एकाग्रता थाय ठे, अने ते वडे त्रिविध ध्यान थाय ठे. सिद्धांतमां कह्युं ठे के- जंगिक श्रुत गणनारो पुरुष त्रिविध ध्यानमां वतें ठे.

आ रीते स्वाध्याय करवाथी धर्मदासनी पेठे पोताने कर्मद्वयादि तथा वीजाने प्रतिबोधादिक घणो गुण थाय ठे. धर्मदासनुं दृष्टांत आ रीते:-

धर्मदास दररोज संध्या समये देवसी प्रतिक्रमण करीने स्वाध्याय करतो हतो. तेनो पिता सुश्रावक ठतां स्वज्ञावथीज घणो क्रोधी हतो. एक समये धर्मदासे पोताना पिताने क्रोधनो त्याग करवाने अर्थे उप-

प्रमुखनो आरंभ मनथी पण नथी करता, ते क्षांति प्रमुख दशविध धर्मनो पालनार मुनिओने हुं वंदना करुं लुं. २ आहार प्रमुख संज्ञाओनो, श्रोत्र प्रमुख इंद्रियोनो नंवर करनार पृथ्वीकाय प्रमुख आरंभने वर्जनार तथा क्षांति प्रमुख दशविध धर्मने पालनार एवा साधु पोते मनथी पण हिंसा न करे.

देश कख्यो. तेथी ते (पिता) घणो रीसाणो, अने हाथमां लाकडी लड्दोडतां रात्रिनो समय होवाथी थांचले अथडाइने माण पांम्यो, अने दुष्टसर्पनी योनिमां गयो. एक समये ते दुष्टसर्प अंधकारमां धर्मदासने करडवाने अर्थे आवतो हतो. एटलामां स्वाध्याय करवा बेठेला धर्मदासना मुखमांथी एक गाथा तेणे सांचली. ते आ रीतिः—तिवं पि पुवकोडी, कयंपि सुकयं मुहुत्तमित्तेण ॥ कोहग्गहिउं हणितं ह हा हवइ चवडुगे वि डुही ॥१॥ इत्यादि स्वाध्याय धर्मदासना मुखमांथी सांचलतांज ते सर्पने जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. पठी ते अनशन करी सौधर्म देवलोके देवता थयो, अने पुत्रने (धर्मदासने) सर्वे कार्योंमां सहाय्य आपवा लाग्यो. एक समये स्वाध्यायमां लयलीन ठट्ठे धर्मदासने केवलज्ञान उत्पन्न थयुं. माटे अवश्य स्वाध्याय करवी.

पठी श्रावके सामायिक पारीने पोताने घर जवुं, अने पोतानी स्त्री, पुत्र, मित्र, चाई, सेवक, व्हेन, पुत्रनी वहू, पुत्री, पोत्रो (पुत्रनो पुत्र), पोत्री (पुत्रनी पुत्री, काको, चत्रीजो, अने वाणोतर तेमज बीजा स्वजनोने पण जेनी जेवी योग्यता होय ते प्रमाणे धर्मनो उपदेश करवो. उपदेशमां सम्यक्त्व मूल वारवत स्त्रीकारवां, सर्वे धर्मकृत्योमां पोतानी सर्वे शक्तिवडे यतना प्रमुख करवी, ज्यां जिनमंदिर तथा साधर्मि न होय एवा स्थानकमां न रही कुसंगति विगेरे वर्जवी, नवकार गहवा, त्रिकाल चैत्यवंदन तथा जिनपूजा करवी, अने पञ्चस्काण प्रमुख अग्निग्रह लेवा, शक्ति माफक धर्मनां साते क्षेत्रोने विषे धन वापरवुं इत्यादि विषय कहेवा. दिनकृत्यमां कळुं ठे के—जो गृहस्थ पोताना स्त्री पुत्र विगेरेने सर्वज्ञ प्रणीत धर्मने विषे न लगाडे, तो ते (गृहस्थ) आ लोकमां तथा परलोकमां तेमना (स्वजनोना) करेलां कुकर्मोथी लेपाय. कारण के, एवी लोकमां रीतिज ठे. जेम चोरने अन्न पान प्रमुख सहाय आपनार माणस पण चोरीना अपराधमां सपडाय ठे, तेम धर्मनी वावतमां पण जाणवुं. माटे तत्त्वना जाण श्रावकं दररोज स्त्री पुत्र विगेरेने डव्यथी यथायोग्य वस्त्र प्रमुख आपीने तथा चावर्षी धर्मोपदेश करीने तेमनी सारी अथवा माठी अवस्थानी न्यवर लेवी. “ पोष्य पोषकः ” एवुं वचन ठे, माटे श्रावके स्त्री पुत्रादिकने वस्त्रादि दान अवश्य करवुं. अन्य स्थले पण कळुं ठे के—राष्ट्र (देश) नुं करे-

बुं पाप राजाने माथे, राजानुं करेबुं पाप पुरोहितने माथे, स्त्रीनुं करेबुं पाप जर्तारने माथे अने शिष्यनुं करेबुं पाप गुरुने माथे ठे. स्त्री पुत्र विगेरे कुटुंबना लोको घरना काममां वलगी रहेला होवाथी तथा प्रमादी विगेरे होवाने लीधे तेमनाथी गुरु पासे जइ धर्म संचलातो नथी. माटे गृहस्थ उपर कह्या प्रमाणे धर्मोपदेश करवाथी ते धर्मने विषे प्रवर्ते ठे. अहिं धन्यश्रेष्ठिना कुटुंबनुं दृष्टांत जाणवुं. ते आ रीतेः—

धन्यपुर नगरमां रहेणार धन्यश्रेष्ठी गुरुना उपदेशथी सुश्रावक थयो. ते दररोज संध्या समये पोतानी स्त्रीने अने चार पुत्रोने धर्मोपदेश करतो हतो. अनुक्रमे स्त्री अने त्रणे पुत्र प्रतिबोध पाम्या; पण चोथो पुत्र नास्तिकनी पेठे “ पुत्र पापनुं फल क्यां ठे ? ” एम कहेतो होवाथी प्रतिबोध न पाम्यो. थयी धन्यश्रेष्ठीना मनमां घणुं दुःख थतुं हतुं. एक समये पडोशमां रहिनारी एक वृद्ध सुश्राविकाने अंत समये तेणे निर्यामणा करी (धर्म संचलाव्यो) अने एवो ठराव करी राख्यो के, “ देवता थएली त्हारे म्हारा पुत्रने प्रतिबोध पमाडवो. ” ते वृद्ध स्त्री मरण पामीने सौधर्म देवलोके देवी थइ. पठी तेणे (देवीए) पोतानी दिव्य ऋद्धि प्रमुख देखाडीने धन्यश्रेष्ठिना पुत्रने प्रतिबोध पमाडवो. आ रीते घरना स्वामीए पोताना स्त्री पुत्र प्रमुखने प्रतिबोध करवो. एम करतां पण कदाच तेउं प्रतिबोध न पामे, तो पठी घरना स्वामीने माथे दोष नथी. कछुं ठे के—सर्वे आता जनोने हित वचन सांचलवाथी धर्मप्राप्ति थायज ठे, एवो नियम नथी, परंतु जव्य जीवो उपर अनुग्रह करवानी इठाथी धर्मोपदेश करनारने तो अवश्य धर्मप्राप्ति थाय ठे. आ रीते नवमी गाथानो विस्तारार्थ पूर्ण थयो. (ए)

(मूलगाथा)

पायं अबंजविरज,
समए अप्पं करेइ तो निदं ॥
निदोवरमे थीतणु-
असुइत्ताई विचिंतिजा ॥ १० ॥

संक्षेपार्थः—ते पढी सुश्रावक घणुं करीने अब्रह्मथी (स्त्री संज्ञोगथी) विरक्त रही अवसरने विषे अदप निद्रा ले, अने निद्रा उडी जाय, त्यारे मनमां स्त्रीना शरीरनुं अशुचिपणुं चिंतवे. (१०)

विस्तारार्थः—सुश्रावक स्वजनोने धर्मोपदेश करीरह्या पढी एक पहोर रात्रि गया पढी अने मध्यरात्रि थया पहेलां पोतानी शरीर प्रकृतिने अनुकूल आवे ते समये शय्या स्थानके जइने शास्त्रोक्त विधि प्रमाणे अदप निद्रा ले. निद्रा करवा जती वखते श्रावक केवुं रहेवुं जोइए ? ते कहे ठे. अब्रह्म ते स्त्रीसंज्ञोग तेथी विरक्त रहेवुं. तात्पर्यः—यावज्जीव चतुर्थ व्रत पालवाने असमर्थ एवा तरुण श्राद्धके पण पर्वतिथि प्रमुख घणा दिवसोने विषे ब्रह्मचारीपणेज रहेवुं जोइए. कारण के, ब्रह्मचर्यनुं फल बहु म्होडुं ठे. महाचारतमां पण कहे ठे के—हे धर्मराज ! एक रात्रि सुधि ब्रह्मचर्य पालनार ब्रह्मचारीने जे शुचगति थाय ठे, ते शुचगति हजारो यज्ञ करवाथी पण थाय के नहीं ? ते कही शकतुं नथी.

चावती गाथामां “ निद्रं ” ए विशेष्य ठे, अने “ अप्पं ” ए निद्रानुं विशेषण ठे. तथा एवो न्याय ठे के, “कोइ पण विधि अथवा निषेध विशेषण सहित कह्या होय तो ते विधि अथवा पोतानो संबंध विशेषणनी साथे राखे ठे.” तेथी “निद्रा लेवी होय तो अदप लेवी” एम अहिं कहेवानो उद्देश ठे, पण “ निद्रा लेवी ” एवो कहेवानो उद्देश नथी. कारण के, दर्शनावरणीय कर्मनो उदय थवाथी निद्रा एनी मेले आवे ठे. माटे निद्रा लेवानो विधि शास्त्र शुं करवा करे ? जे वस्तु बीजे कोइ प्रकारे प्राप्त थती नथी, तेनो विधि शास्त्र करे ठे, एवो नियम ठे. ए वात पूर्वे एक वार कहेवामां आवी ठे. बहु निद्रा लेनार माणस आ चवथी तथा परचवथी पण अदप थाय ठे. चोर, बैरी, धूतारा, दुर्जन विगेरे लोको पण सहजमां तेनी उपर हुमलो करी शके ठे. अदप निद्रा लेवी ए महा पुरुषनुं लक्षण ठे. आगममां कहुं ठे के—जे पुरुष अदपाहारी, अदप वचनी, अदप निद्रा लेनारो तथा उपधि अने उपकरण पण अदप राखनारो पत्रो होय ठे, तेने देवता पण प्रणाम करे ठे. नीतिशास्त्रादिकमां कहेलो निद्रा विधि आ प्रमाणे ठे:—

मांकड प्रमुख जीवोथी चरेलो, टुंको, चागेलो, कष्टकारी, मेलो, प-

डपायावालो, तथा अग्नि काष्ठथी बनावेलो एवो खाटलो सूवाना काममां न लेवो. सुवाना तथा बेसवाना काममां चार सुधी जोडैलां काष्ठ होय ते सारां; पण पांच प्रमुख काष्ठनो योग सुनार धणीनो तथा तेना कुलनो नाश करे ठे. पोताना पूजनीक पुरुषथी ऊंचे स्थानके न सुवुं, तथा पग चीना राखीने, उत्तर अथवा पश्चिम दिशाए मस्तक करीने, वांसनी पेठे लांबो थइथ, पग मूकवाने ठेकाणे मस्तक करीने न सूवुं; परंतु हस्तिना दंतनी पेठे सूवुं. देवमंदिरमां, राफडा उपर, वृद्धनी नीचे, स्मशानमां तथा विदिशाए (खूणानी दिशाए) मस्तक करीने न सूवुं. कल्याणनी इष्टा करनार पुकषे सूवाने समये मलमूत्रनी शंका होय तो ते दूर करवी, मल मूत्र करवावे स्थानक क्यां ठे? ते बरोबर जाणवुं, जल नजीक ठे के नहीं? ते तपासवुं, तथा बारणुं बरोबर बंध करवुं, इष्टदेवने नमस्कार करीने अपमृत्युनो जय टालवो, पवित्र थवुं, ते पठी वस्त्र बरोबर पहरेरीने रक्षामंत्रथी पवित्र करेली पहोली शय्याने विषे सर्व आहारनो परित्याग करीने नावे पडखे सूइ रहेवुं. क्रोधथी, जयथी, शोकथी, मद्यपानथी, स्त्रीसंज्ञोगथी, चार उपाडवाथी, वाहनमां बेसवाथी तथा मा. गें चालवाथी ग्लानि पामेला, अतिसार, श्वास, हेडकी, शूल, दंत(घा), अजीर्ण प्रमुख रोगथी पीडायला, वृद्ध, बाल, दुर्बल, क्षीण थएला अने तृषातुर थएला एटला पुसोए कोइ समये दिवसे पण सूइ रहेवुं. ग्रीष्म ऋतुमां वायुनो संचय, हवामां रूद्धता तथा टूंकी रात्रि होय ठे, साटे ते ऋतुमां दिवसे निद्रा लेवी हितकारी ठे. पण वीजी ऋतुमां दिवसे निद्रा ले तो तेथी कफ पित्त थाय. घणी आसक्तिथी अथवा अवसर विना निद्रा लेवी सारी नथी. कारण के, तेवी निद्रा काल रात्रिनी पेठे सुखनो तथा आयुष्यनो नाश करे ठे. सूती वखते पूर्व दिशाए मस्तक करे तो विद्यानो, अने दक्षिण दिशाए करे तो धननो लाभ थाय. पश्चिम दिशाए मस्तक करे तो चिंता उपजे, तथा उत्तर दिशाए करे तो मृत्यु अथवा नुकशान थाय. आ रीते नीतिशास्त्रादिकमां कहेलो शयनविधि कद्यो.

आगममां कहेलो विधि आ प्रमाणे:— शयन समये चैत्यचंदन विगेरे करीने देवने तथा गुरुने चंदना करवी. चउविहार प्रमुख पंचरुकाण ग्रंथि सहित उच्चरवुं, तथा पूर्वे ग्रहण करेला व्रतमां राखेला परिमाणनो

संक्षेप करवा रूप देशावकाशिक व्रत स्वीकारवुं. दिनकृत्यमां कहुं ठे के-
 “पाणिवह मुसादत्तं, मेहुण दिणलाक्षणदंरुं च ॥ अंगीकयं च मुत्तुं, सबं
 उवन्नोगपरिन्नोगं ॥१॥ गिहमप्रं मुत्तुणं, दिसिगमणं मुत्तुमसग जूआई ॥ वय
 काएहिं न करे, न कारवे गंठिसहिणं ॥ २ ॥ ” अर्थः- प्राणातिपात,
 मृषावाद, अदत्तादान, मैथुन अने दिनलाञ्छ (प्रजात समये विद्यमान
 परिग्रह), ए सर्वे पूर्वे नियमित नथी तेनो नियम करुं बुं. ते आ रीते:-
 एकेंद्रियने तथा मशक, जू प्रमुख त्रस जीवोने मूकीने वाकीनो आरंजज
 अने सापराध त्रस जीव संबंधी तथा बीजो सर्व प्राणातिपात, मनने
 रोकवुं अशक्य ठे, माटे वचनथी तथा कायाथी ग्रंथि (गांठ) न ठोडुं त्यां-
 सुधी न करुं अने न करावुं. ए रीतेज मृषावाद, अदत्तादान अने मैथु-
 ननो पण नियम जाणवो. तथा दिनलाञ्छ पण नियमित नहीं हतो, तेनो
 हमणां नियम करुं बुं. तेमज अनर्थदंरुनो पण नियम करुं बुं. शयन,
 आठ्ठादन प्रमुख मूकीने वाकीना सर्व उपन्नोग परिन्नोगने, घरनो मध्य
 ज्ञाग मूकी वाकी सर्व दिशिगमनने ग्रंथि (गांठ) न ठोडुं त्यां सुधी वच-
 नथी तथा कायाथी न करुं अने न करावुं. आ रीते देशावकाशिक स्वी-
 कारवाथी म्होडुं फल प्राप्त थाय ठे, अने एथी सुनिराजनी पेठे निःसंग-
 पणुं उत्पन्न थाय ठे. आ व्रत वैद्यना जीव वानरे जेम प्राणांत सुधी पा-
 ल्युं, अने तेथी ते जेम आवते जवे सर्वोत्कृष्ट फल पाम्यो, तेम बीजा वि-
 शेष फलना अर्थी मनुष्ये पण मुख्य मार्गें पालवुं. परंतु तेम पालवानी
 शक्ति न होय तो अनाजोगादि चार आगारोमां चोथा आगार वडे
 अग्नि सलगवा प्रमुख कारणवडे ते (देशावकाशिक) व्रत मूके, तो पण
 व्रतचंग न थाय. वैद्यना जीव वानरनुं दृष्टांत अमारा करेला आचारप्र-
 दीप ग्रंथमां जोड लेवुं.

तेमज चार शरणांनो अंगीकार करवो. सर्वे जीवराशिने खमाववा.
 अहारे पापस्थानकनो त्याग करवो. पापनी निंदा करवी. पुण्यनी अनुमो-
 दना करवी. प्रथम नवकार गणि, जेइ मे हुज्जा पमाउं, इमस्स देहस्स
 इमाइ स्वर्णीए ॥ आहारमुवहि देहं, सबं तिविहेण वोसिरिअं ॥ १ ॥

१ जो आ गत्रीमां आ देहवडे म्हायाथी प्रमाद थाय, तो आ देह, आहार अने उपधि
 ए मयने त्रिविधे करी योमिरावुं छुं. (१)

आ गाथावडे प्रण वार सागारी अनशन स्वीकारवुं, अने सूती वखते नवकार चिंतववो. एकांत शय्याने विषेजसूवुं, पण ज्यां स्त्री विगेरेनो संसर्ग होय त्यां न सूवुं. कारण के, विषय सेवननो अज्यास अनादि कालनो ठे, अने वेदनो उदय खसवो बहु कठण ठे, तेथी कदाच कामवासनाथी जीव पीडाय. कळुं ठे के—जेम लाखनी वस्तु अग्निनी पासे मूकतां वार पींगली जाय ठे, तेम धीर अने दुर्बल शरीरवालो पुरुष होय तो पण ते स्त्री पासे होय तो पींगली जय ठे. (कामवश थाय ठे.) पुरुष मनमां जे वासना राखीने सूड जाय तो, तेज वासनामां ते पाठो जायत थाय त्यां सुधी रहे ठे एवुं आप्त (माह्या) पुरुषोक्तं उपदेश वचन ठे. माटे मोहनो सर्वथा उपशम करीने वैराग्यं मुखनी जावना जावतां निद्रा लेवी. तेम करवाथी कुस्वप्न अथवा दुस्वप्न जावतां नथी. धर्मनी वावतनांज सारां स्वप्न आवे ठे. वीजुं, सूती वखते शुभ जावना जावे तो, सूतो माणस पराधीन होवाथी, आपदा घणी होवाथी, आयुष्य सोपक्रम होवाथी तथा कर्मगति विचित्र होवाथी कदाच मृत्यु पामे, तो पण शुभ गतिज थाय. कारण के, “ अंतें जेवी मति, तेवी गति थाय ” एवुं शास्त्र वचन ठे. अहिं कपटी साधुए हणेलो पोसाती उदाइ राजानुं दृष्टांत जाणवुं.

हवे चावती गाथाना उत्तरार्धनी व्याख्या करीए ठीए. पठी पाठली रात्रिए निद्रा उडी जाय, त्या अनादि कालना जवना अज्यासना रसथी उदय पामता एवा दुर्जय कामरागने जीतवाने अर्थे स्त्रीना शरीरनुं अशुचिपणुं विगेरे मनमां चिंतववुं. “ अशुचिपणुं विगेरे ” अहिं विगेरे शब्द कळो ठे, माटे जंबूस्वामी, स्थूलजद्र स्वामी प्रमुख म्होटा रूपिडं ए तथा सुदर्शन प्रमुख सुश्रावकोए दुःखथी पलाय एवुं शील पालवाने अर्थे जे मननी एकाग्रता करी ते, कपाय प्रमुखनो जय करवाने अर्थे जे उपाय कख्या ते, संसारनी अतिशय विषम स्थिति, अने धर्मना मनोरथ मनमां चिंतववा. तेमां स्त्रीना शरीरनुं अपवित्रपणुं, निंद्यपणुं विगेरे सर्व प्रसिद्ध ठे. पूज्य श्री मुनिचंद्रसूरिजीए अध्यात्मकटपडुममां कळुं ठे के—अरे जीव ! चामडी, हाडकां, मज्जा. आंतरडां, चरवी, लोही. मांस. विष्टा विगेरे अशुचि अने अस्थिर एवा पुजलोना स्कंध स्त्रीना शरीरना आकारे परिणम्या ठे, तेमां तने रमणीय ते शुं लागे ठे ? अरे जी-

व ! विष्टा प्रमुख अपवित्र वस्तु दूर थोड़ी पडेली जोवामां आवे, तो तुं थू थू करे ठे, अने नाक मरडे ठे. एम ठतां हे मूर्ख ! तेज अशुचि वस्तुथी चरेला स्त्रीना शरीरनी तुं केम अजिलाषा करे ठे ? विष्टानी जाणे कोथ-लीज होयनी ! एवी, शरीरना डिद्रमांथी नीकलता घणा मलथी मखिन थएली, उत्पन्न थएला कृमिना जालाथी चरेली, तथा चपलताथी, कप-टथी, अने असत्यथी पुरुषने ठगनारी एवी स्त्रीने तेनी बहारनी सफा-इथी मोहमां पडी जे जोगवे ठे, तेथी तेने नरक प्राप्त थाय ठे. कामवि-कार त्रणे लोकने विडंबना करनारो ठे, तथापि मनमां विषय संकटप करवानुं वजे, तो तेने (कामविकारने) सहजमां जिताय. कह्युं ठे के-हे कामदेव ! हुं त्हां मूल जाणुं बुं. तुं विषय संकटपथी उत्पन्न थाय ठे. माटे हुं विषय संकटपज न करुं के, जेथी तुं म्हारा चित्तमां उत्पन्न न थइश. आ विषय उपर पोते नवी परणेली आठ श्रेष्ठिकन्याउने प्रति-बोध पमाडनार अने नवाणु क्रोड सोनैया जेटला धननो त्याग करनार श्री जंबूस्वामीनुं, कोशा वेश्याने विषे आसक्त थइ, साडीबार क्रोड सो-नैया खरची कामविलास करनार तत्काल दीक्षा लइ कोश्याना म-हेलमांज चोमासु रहेनार श्री स्थूलजद्रस्वामीनुं तथा अज्ञया राणीए करेला नानाविध अनुकूल तथा प्रतिकूल उपसर्गथी मनमां लेशमात्र प-ण विकार न पासनार सुदर्शन श्रेष्ठी विदेरेनुं दृष्टांत प्रसिद्ध ठे. माटे आहिं ते सविस्तर कहेवानी जरूर नथी.

हवे कपाय प्रमुख दोषनो जय, ते ते दोषनी मनमां उलटी जावना विगेरे करवाथी थाय ठे. जेम क्रोधनो जय क्षमाथी, माननो निराजि-मानपणाथी, मायानो सरलताथी, लोचनो संतोषथी, रागनो वैराग्यथी, द्वेषनो मैत्रीथी, मोहनो विवेकथी, कामनो स्त्रीना शरीर उपर अशु-चि जावना करवाथी, मत्सरनो वीजानी बधी गएली संपदा जोवामां आवे, तो पण मनमां अदेखाइ न राखवाथी, विषयनो इंद्रिय दम-नथी, मन वचन कायाना अशुज योगनो त्रण गुप्तिथी, प्रमादनो सा-वधान रहेवाथी, अने अविरतिनो जय विरतीथी सुखे थाय ठे. तद्दक नागने मस्तके रडेलो मणि ग्रहण करवो, अथवा अमृतपान करवुं, एवा उपदेश माफक आ वात बनवी अशक्य ठे; एवी पण मनमां क-

स्पना न करवी. साधु मुनिराज विगेरे ते ते दोषनो त्याग करीने सजुणि थएला प्रत्यक्ष देखाय ठे. तथा दृढप्रहारी, चिलातीपुत्र, रोहिणिय चो र विगेरे पुरुषोनां दृष्टांत पण आ विषय उपर प्रसिद्ध ठे. कह्युं ठे के- हे लोको ! जे जगत्सां पूज्य थया, ते प्रथम आपणा जेवाज सामान्य माणस हता. एम समजी तमे दोषनो त्याग करवामां घणा उत्साहवंत थारुं. कांइ कोइ एवुं खेतर नथी के, जेमां सत्पुरुषो उत्पन्न थाय ठे ! अने शरीर, इंद्रियो विघरे वस्तु जेम माणसने स्वाभाविक होय ठे, तेम साधुपणुं स्वाभाविक नथी मलतुं; परंतु जे पुरुष गुणोने धारण करे ठे, तेज साधु कहेवाय ठे, मत्ते गुणोनुं उपार्जन करो.

अहो ! हे प्रियमित्र ध्येक ! तुं घणा पुण्यथी मने मळ्यो. त्हारे क्यारे पण अमारी पासथी न्यांय पण न जवुं. हुं त्हारा सहाय्यथी उतावलथी जन्मनो तथा मरणनो उहेद करुं तुं. कोण जाणे ? फरीथी त्हारो अने म्हारो मेलाप थाय के न थाय. प्रयत्न उद्यम करवाथी गुणोनी प्राप्ति थाय ठे, अने प्रयत्न करवो आपणा हाथमां ठे. एम ठतां “फ- द्वाणो म्होटो गुणी ठे ” ए वात कोण जीवतो पुरुष सहन करी शके ? गुणथीज सन्मान मळे ठे. ज्ञाति जातिना आरुंवरथी कांइ न थाय. वन- मां उत्पन्न थएलुं पुष्प लेवाय ठे, अने प्रत्यक्ष पोताना शरीरथी उत्पन्न थएलो मल नांखी देवाय ठे. गुणथीज जगत्सां महिमा वधे ठे; पण म्होटा शरीरथी अथवा पाकट म्होटी वयथी वधतो नथी. जुठे, केवडानां म्होटां अने जूनां पानडां कोरे रहे ठे, अने वच्चे आवेलां न्हानां अने नवां पानडां सुगंधी होवाथी तेने सर्वे स्वीकारे ठे. तेमज, जेथी कपा- यादिकनी उत्पत्ति थती होय; ते वस्तुनो अथवा ते प्रदेशनो त्याग कर- वाथी ते ते दोषनो नाश थाय ठे. कह्युं ठे के- जे वस्तुथी कपायरूप आशनी उत्पत्ति थाय ते वस्तु मूकवी, अने जे वस्तुथी कपायनो उ- पशम थाय, ते वस्तु अवश्य लेवी. एम संजलाय ठे के, स्वजावे क्रोधी एवा चंमरुद्र आचार्य क्रोधनी उत्पत्ति न थवाने अर्थे शिष्योथी जूदा रह्या.

हवे संसारनी अतिशय विषम स्थिति, प्राये चारे गतिमां दुःख घणुं भोगवाय ठे, ते उपरथी विचारवी. तेमां नारकी अने तिर्यंच ए व- च्चेमां बहु दुःख ठे ते तो प्रसिद्धज ठे. कह्युं ठे के- साते नरकजू-

मिमां क्षेत्रवेदना अने शस्त्र विना एक बीजाने उपजावेली वेदना पण ठे. पांच नरकभूमिमां शस्त्रजन्य वेदना ठे अने त्रणमां परमाधर्मि देवतानी करेली वेदना पण ठे. नरकमां अहोनिश पची रहेला नारकी जीवोने आंख मिंचाय एटला काल सुधी पण सुख नथी. एक सरखुं दुःखज ठे. हे गौतम ! नारकी जीवो नरकमां जे तीव्र दुःख पामे ठे, तेना करतां अनंतगुणं दुःख निगोदमां जाणवुं. तिर्यंच पण चाबुक, अंकुश, परोणी प्रमुखनो मार सहे ठे इत्यादि. मनुष्य जवमां पण गर्जवास, जन्म, जरा, मरण, नानाविध पीडा, व्याधि, दरिद्रता प्रमुख उपद्रव होवाधी दुःखज ठे. कह्युं ठे के— हे गौतम ! अग्निमां तपावी लाल चोल करेली सोयो एक सरखी शरीरमां धोचवार्थी जेटली वेदना थाय ठे, ते करतां आठ गुणी वेदना गर्जवासमां ठे. जीव गर्जमांथी वहार नीकलतां योनियंत्रमां पीलाय ठे, त्यारे तेने उपर कहेली वेदनाथी लक्ष गुणी अथवा कोडाकोड गुणी वेदना थाय ठे. वंदीखानामां अटकाव, वध, बंधन, रोग, धननो नाश, मरण, आपदा, मनमां ताप, अपयश, निंदा एवां दुःख मनुष्य जवमां ठे. केटलाक जीवो मनुष्य जव पामीने पण माठी चिंता, संताप, दारिद्र्य, अने रोग एथी घणो उद्वेग पामीने मरी जाय ठे. देव जवमां पण च्यवन, पराजव, अदेखाइ प्रमुख ठेज. कह्युं ठे के— अदेखाइ, खेद, मद, अहंकार, क्रोध, मांयति, लोभ, इत्यादि दोषथी देवताउ पण खपटाणा ठे. तेथी तेमने सुख ते कयांथी होय ? इत्यादि.

धर्मना मनोरथ आ रीते चाववाः— श्रावकना घरमां ज्ञान दर्शनधारी दास थवुं सारुं; पण मिथ्यात्ववडे चरमेल बुद्धिवालो चक्रवर्ती पण अन्य ठेकाणे थवुं, ए ठीक नथी. हुं स्वजनादिकनो संग सूकीने क्यारे गी. तार्थ अने संवेगी एवा गुरु महाराजना चरणकमल पासे दीक्षा लइश ? हुं तपस्यार्थी दुर्बल शरीरवालो थइ क्यारे जयथी अथवा घोर उपसर्गथी न करतां स्वज्ञान विगेरेने विषे काजस्सग्ग करी उत्तम पुरुषोनी करणी करीश ? इत्यादि. दशमी गाथानो विस्तारार्थ संपूर्ण.

इति श्रीमत्त्वशेखरसूरिविरचित श्राद्धविधिकौमुदीनी गूजराती चापानो रात्रिकृत्य प्रकाश नामे द्वितीय प्रकाश संपूर्ण थयो. ॥ २ ॥

प्रकाश ३ पर्वकृत्य.

रात्रिकृत्य कछुं. हवे पर्वकृत्य कहीए ठीए.

(मूलगाथा.)

पविसु पोसहाई-

बंनअणारंनतवविसेसाई ॥

आसोअजित्तअठा-

हिअपमुहेसुं विसेसेणं ॥ ११ ॥

संक्षेपार्थः—सुश्रावके पर्वोने विषे तथा विशेषे करी आसो महिनानी तथा चैत्र महिनानी अछाई—(उली)—ने विषे पौषध प्रमुख करवुं, ब्रह्मचर्य पालवुं, आरंज वर्जवो, अने विशेष तपस्या विगेरे करवी. (११)

विस्तारार्थः—पौषने (धर्मनी पुष्टीने) ध एटले धारण करे, ते पौषध कहेवाय ठे. श्रावके सिद्धांतमां कहेला आठम, चौदश प्रमुख पर्वोने विषे पौषध आदि व्रत अवश्य करवुं. आगममां कछुं ठे के—जिनमतमां सर्वे काल पर्वोने विषे प्रशस्त योग उज. तेमां पण श्रावके आठम तथा चौदशने विषे अवश्य पौषध करवो. उपर “पौषध आदि” कछुं ठे. माटे आदि शब्द वडे शरीरे आरोग्य न होवाथी अथवा बीजा एवाज कांइ योग्य कारणथी पोसो न करी शकाय, तो वे वार प्रतिक्रमण, घणां सामायिक, दिशा विगेरेनो अतिशय संक्षेपवालुं देशावकाशिक व्रत विगेरे अवश्य स्वीकारवुं. तेमज पर्वोने विषे ब्रह्मचर्य पालवुं, आरंज वर्जवो; उपवास प्रमुख तपस्या शक्ति माफक पहेला करतां वधारे करवी. गाथामां आदि शब्द ठे, तेथी स्नात्र, चैत्यपरिपाटी, सर्व साधुर्जने वंदना, सुपात्रदान विगेरे करीने, हमेशां जेटवुं देव गुरु पूजन, दान विगेरे कराय ठे, ते करतां पर्व दिवसे विशेष करवुं. कछुं ठे के—जो दररोज धर्मनी क्रिया सम्यक् प्रकारे पावो, तो तो घणो लाज ठे; पण जो तेम करी शकानुं न होय, तो पर्व दिवसे तो अवश्य पावो. विजयादशमी (दसेरा) वी-

वाली, अखात्रीज, प्रमुख दौकिक पर्वोने विषे जेम मिष्टान्न चरुणनी तथा वस्त्र, आचूषण प्रमुख पहेरवानी विशेष यतना रखाय ठे, तेम धर्मनां पर्व आवे धर्मने विषे पण विशेष यतना राखवी.

अन्यदर्शनी लोको पण अगीआरश अमास प्रमुख पर्वोने विषे केटलोक आरंज वर्जे ठे, अने उपवास प्रमुख करे ठे, तथा संक्रांति, ग्रहण प्रमुख पर्वोने विषे पण पोतानी सर्व शक्तिथी दानादिव आपे ठे. माटे श्रावके तो सर्वे पर्व दिवसो अवश्य पालवा जोइए. पर्व दिन कह्या ठे, ते आरीते:—आठम २, चौदश २, पूनम १ अने अमास १ ए ठे पर्व दरेक मासमां आवे ठे, अने दरेक पखवाडियामां त्रय (आठम, १ चौदश, १ अने पूनम १ अथवा अमास १) पर्व आवे ठे. तेमज “गणधर श्री गौतमस्वामीए बीज, पांचम, आठम, अगीआरस अने चौदश” ए पांच श्रुत तिथियो (पर्व तिथियो) कही ठे. बीज बे प्रकारनो धर्म आराधवाने अर्थे, पांचम पांच ज्ञान आराधवाने अर्थे, आठम आठे कर्म खपाववाने अर्थे, अगीआरश अगीआर अंगनी सेवाने अर्थे तथा चौदश चौद पूर्वोनी आराधनाने अर्थे जाणवी. आ पांच पर्वमां अमास पूनम उमेरीए तो प्रत्येक पखवाडियामां उत्कृष्टां ठे पर्व थाय ठे. आखा वर्षमां तो अष्टाह, चोमासी प्रमुख घणां पर्वो ठे.

पर्वने दिवसे आरंज सर्वथा वर्जी न करवाय तो पण थोडामां थोडो अथवा थोडो आरंज करवो. सचित्त आहार जीवहिंसामय होवाथी, ते करवामां घणो आरंज थाय ठे, माटे चालती गाथामां आरंज वर्जवानुं कळुं ठे, तेथी पर्वने दिवसे सचित्त आहार अवश्य वर्जवो एम जाणवुं. माठलांड (सचित्त) आहारनी अजिलापाथी सातमी नरक चूमीए जाय ठे. माटे सचित्त आहार मनथी पण मागवो युक्त नथी. एवुं वचन ठे. माटे मुख्य मागें तो श्रावके, हमेशां सचित्त आहार वर्जवो जोइए, पण कदाच तेम न करी शके तो पर्वने दिवसे तो अवश्य वर्जवोज जोइए. तेमज पर्वने दिवसे स्नान, माथाना वाल विगेरे समारवा, माथुं गुंथवुं, वस्त्र प्रमुख धांवां अथवा रंगवां, गाडां, हल विगेरे खेडवां, धान्य प्रमुखना मृदा बांधवा, चरखा प्रमुख यंत्र चलाववा, दळवुं, खांडवुं, पीसवुं, पान फूस फस विगेरे तोडवां, सचित्त खडी, रमची प्रमुख वाटवी, धान्य

प्रमुख खण्वां, खींपवुं, माटी विगेरे खण्वा, घर विगेरे घनाववुं, इत्यादि सर्व आरंज यथाशक्ति वर्जवो. पोताना कुटुंबनो निर्वाह आरंज विना करी न शके तो केटलोक आरंज तो गृहस्थे करवो पडे, पण सचित्त आहारनो त्याग करवो पोताना हाथमां होवार्थी अने सहजमां करी शकाय तेम होवार्थी ते अवश्य करवो. घणी मांदगी विगेरे कारणथी सर्व सचित्त आहारनो त्याग करी न शकाय, तो एक बे आदि सचित्त वस्तु नाम लक्ष्ने मोकळी राखी बाकीनी सर्व सचित्त वस्तुनो नियम करवो.

तेमज आसोनी तथा चैत्रनी अछाइ, तथा गाथामां प्रमुख शब्द ठे तेथी, चोमासानी तथा संवत्सरीनी अछाइ, (आषाढ, कार्तिक अने फागण ए) त्रण चोमासां अने संवत्सरी विगेरे पवॉने विषे उपर कहेला विधि प्रमाणे विशेष धर्मानुष्ठान करवुं. कह्युं ठे के— सुश्रावके संवत्सरीनी, चोमासीनी तथा अछाइनी तिथियोने विषे परम आदरथी जिनराजनी पूजा, तपस्या तथा ब्रह्मचर्यादिक गुणोने विषे तत्पर रहेवुं. सर्वे अछाइउंमां चैत्रनी अने आसोनी अछाइउं शाश्वती ठे. कारण के, ते बन्ने अछाइउंने विषे वैमानिक देवता पण नंदीश्वर द्वीप प्रमुख तीर्थोने विषे तीर्थयात्रा प्रमुख उत्सव करे ठे. कह्युं ठे के— बे यात्राउं शाश्वती ठे. तेमां एक चैत्र मासने विषे अने बीजी आसो मासने विषे अछाइ महिमारूप आय ठे. ए बन्ने यात्राउं शाश्वती ठे. तेने सर्वे देवताउं तथा विद्याधरो नंदीश्वरद्वीपने विषे करे ठे. तथा मनुष्यो पोत पोताना स्थानकोने विषे करे ठे. तेमज त्रण चोमासां, संवत्सरी, ठ पर्व तिथीउं, तथा तीर्थकरनां जन्मादि कल्याणक इत्यादिकने विषे यात्राउं करे ठे, ते अशाश्वती जाणवी. जीवाग्निगम सूत्रमां तो आ रीते कह्युं ठे के— घणा जवनपति, वाणमंतर, ज्योतिषी अने वैमानिक देवताउं ते नंदीश्वर द्वीपने विषे त्रण चोमासीए तथा संवत्सरीए घणा महिमाथी अछाइ महोत्सव करे ठे.

प्रज्ञात समये पञ्चरूपाण करवानी वेलाए जे तिथि आवे तेज लेवी. सूर्योदयने अनुसरीनेज लोकमां पण दिवस विगेरे सर्व व्यवहार चाले ठे. कह्युं ठे के— चाउम्मासिअ वरिसे, पस्कि अ पंचमसीसु नायवा ॥ ताउं तिहीउं जासिं, उदेइ सूरु न असाउं ॥ १ ॥ पूथ्या पञ्चरूपाणं, पडिकमाणं तहय नियमगहणं च ॥ जीए उदेइ सूरु. तीइ तिहीए उ कायव्वं ॥ २ ॥

उदयंमि जा तिही सा, पमाणमियरीऽ कीरमाणीए ॥ आणाजंगणवडा, मिठत्त विराहणं पावे ॥ ३ ॥ पाराशरस्मृति प्रमुख ग्रंथमां पण कच्चुं ठे के-जे तिथि सूर्योदयनी वेलाए थोडी पण होय, तेज तिथि संपूर्ण जाणवी. परंतु उदय वेलाए नहि ठतां ते पठी घणो काल सुधी होय तो पण ते संपूर्ण न जाणवी. श्रीउमास्वाति वाचकनुं वचन पण आ रीते संचलाय ठे के, पर्वतिथिनो ऋय थाय तो तेनी पूर्वनी तिथि करवी, तथा वृद्धि थाय तो वीजी करवी, अने श्रीवीर जगवान्नां ज्ञान तथा निर्वाण कल्याणक लोकने अनुसरिने करवां. अरिहंतनां जन्मादि पांच कल्याणक पण पर्वतिथिरूपज जाणवां. वे त्रण कल्याणक जे दिवसे होय, ते तो विशेष पर्वतिथि जाणवी.

सांचलवामां ठे के-सर्वे पर्वतिथीर्जनी आराधना करवाने असमर्थ एवा कृष्ण महाराजे श्री नेमिनाथ जगवाने पूछ्युं के, “ हे स्वामिन् ! आखा वर्षमां आराधवा योग्य उत्कृष्ट पर्व कथुं ? ” जगवाने कच्चुं. “ हे महाजाग ! जिनराजनां पांच कल्याणकोधी पवित्र थएली मागशर शुदि अगीआरश (मौन अगीआरश) आराधवा योग्य ठे. आ तिथिने विषे पांच जरत अने पांच ऐरवत मली दश क्षेत्रमां एकेकमां पांच पांच प्रमाणे सर्व मली पचाश कल्याणक थयां. ” पठी कृष्णे मौन, पोसो, उपवास विगेरे करीने ते दिवसनी आस्तना करी. ते पठी “ जेवो राजा तेवी प्रजा ” एवो न्याय होवाथी सर्व लोकोमां “ ए एकादशी आराधवा योग्य ठे ” एवी प्रसिद्धि थइ. पर्वतिथिए व्रत पञ्चखाण प्रमुख करवाथी महत् फल प्राप्त थाय ठे. कारण के, तेथी शुच गतिनुं आयुष्य बंधाय ठे. आगममां कच्चुं ठे के-प्रश्नः-हे जगवन् ! वीज विगेरे तिथिर्जने विषे करेलुं धर्मानुष्ठान शुं फल आपे ठे ? उत्तरः-हे गौतम ! बहु फल थाय ठे. कारण के, प्राये आ पर्वतिथियोने विषे परजवनुं आयुष्य बंधाय ठे. माटे एने विषे जात जाननी तपस्या तथा धर्मानुष्ठान करवां, के जेथी शुच आयुष्य उपार्जन कराय. प्रथमथीज आयुष्य बंधाणुं होय ती पाठलथी घणुं धर्मानुष्ठान करवाथी पण ते टलतुं नथी. जेम पुर्वे श्रेणिक राजाए गर्जवती हरिणीने हणी, तेनो गर्ज जूदो पाडी पोताना खजा तरफ दृष्टि करतां नरक गतिनुं आयुष्य उपाज्युं. पाठलथी

तेने द्वायिक सम्यक्तव शयुं, तो पण ते आयुष्य टढ्युं नहीं. अन्यदर्शनमां पण पर्वतिथिए अच्यंगस्नान (तेल चोपडीने न्हावुं) मैथुन प्रमुख करवानी ना कही ठे. विष्णुपुराणमां कहुं ठे के-हे राजेंद्र ! चौदश, आठम, अमास, पूनम, अने सूर्यनी संक्रांति एटलां पर्व कहेवाय ठे. जे पुरुष आ पर्वोने विषे अच्यंग करे, स्त्री स्रोगवे, अने मांस खाय, ते पुरुष मरण पामीने “ विष्णुत्रोजन ” नामे नरके जाय. मनुस्मृतिमां पण कहुं ठे के-ऋतुने विषेज स्त्रीसंज्ञोग करनारो अने अमावास्या, अष्टमी, पूर्णिमा अने चतुर्दशी ए तिथियोने विषे संज्ञोग न करनारो ब्राह्मण नित्य ब्रह्मचारी कहेवाय ठे. माटे पर्व आवे ते अवसरे पोतानी सर्व शक्तिशी धर्माचरणे अर्थे यत्न करवो. अवसरे थोडुं पण पान स्रोजन करवाथी जेम विशेष गुण आय ठे, तेम अवसरे थोडुं पण धर्मानुष्ठान करवाथी घणुं फल प्राप्त आय ठे. वैद्यकशास्त्रेमां कहुं ठे के- शरदऋतुमां जे कांइ जल पीधुं होय, पोष मासमां तथा माहा मासमां जे कांइ चक्षुण कहुं होय, अने ज्येष्ठ मासमां तथा असाड मासमां जे कांइ निद्रा लीधी होय, ते उपर माणसो जीवे ठे. वर्षाऋतुमां लवण (मीठुं), शरदऋतुमां जल, हेमंत (मागशर पोष) ऋतुमां गायनुं दूध, शिशिर (माहा तथा फागण) ऋतुमां आमलानो रस, वसंत (चैत्र तथा वैशाख) ऋतुमां घी अने ग्रीष्म (ज्येष्ठ तथा अषाढ) ऋतुमां गोल अमृत समान ठे. पर्वनो महिमा एवो ठे के, तेथी प्राये अधर्मीने धर्म करवानी, निर्दयने दया करवानी, अविरति लोकोने विरतिनो अंगीकार करवानी, कृपण लोकोने धन खरचवानी, कुशील पुरुषोने शील पालवानी अने कोइ काले तपस्या न करनारने पण तपस्या करवानी बुद्धि थाय ठे. आ वात हालमां सर्वे दर्शनोने विषे देखाय ठे. कहुं ठे के- जे पर्वोना प्रजावथी निर्दय अने अधर्मी पुरुषोने पण धर्म करवानी बुद्धि थाय ठे, एवा संवत्सरी अने चोमासी पर्वो जेणे यथाविधि आराध्या, ते पुरुष जयवंतो रहो. माटे पर्वने विषे पौषध विगेरे धर्मानुष्ठान अवश्य करवुं. तेमां पौषधना चार प्रकार विगेरे विषय अर्थदीपिकामां कह्या ठे, माटे अहिं कहेता नथी.

१ अहोरात्री पौषध, २ दिवस पौषध अने ३ रात्रि पौषध एवा त्रण प्रकारना पौषध ठे. तेमां अहोरात्री पौषधनो विधि आ प्रमाणे:- आवके

जे दिवसे पौषध लेवो होय, ते दिवसे सर्वे गृह व्यापार वर्जवा, अने पौषधनां सर्वे उपकरण लक्ष पौषधशालाए अथवा साधुनी पासे जवुं. पठी अंगनुं पडिलेहण करीने वडीनीतिनी तथा लघुनीतिनी जूमि पडिलेहवी. ते पठी गुरुनी पासे अथवा नवकार गणी स्थापनाचार्यनी स्थापना करी इरियावही पडिक्रमे. पठी एक खमासमणे वंदना करी पौषध मुहपत्ति पडिलेहे. पातुं एक खमासमण दइ उजो रहिने कहे के, “ इ-टाकारेण संदिसह जगवन् पोसहं संदेसावेमि ” फरी वार एक खमासमणदेइ कहे के, “ पोसहं ठावेमि ” एम कही नवकार गणी पौषध उच्चरावे. आ रीते:- करेमि जंते पोसहं आहार पोसहं सबज देसज वा, सरीर सकार पोसहं सबज, वंजचेर पोसहं सबज, अवावार पोसहं सबज, चउविहे पोसहे ठामि, जाव अहोरत्तं पज्जुवासामि, डुविहं तिविहेणं मणेणं वायाए काएणं, न करेमि न फारवेमि तस्सजंते पडिक्रमामि निंदामि गरिहामि, अप्पाणं वोसिरामि. पठी मुहपत्ति पडिलेही वे खमासमणां दइ सामायिक करे. फरी वार वे खमासमण दइ जो चोमासु होय तो काष्ठासननो अने वाकीना आठ मास होय तो पाउंठण गनो “ वेसणे संदिसावेमि ” एम कही आदेश मागवो. ते पठी वे खमासमण दइ सञ्जाय करे. पठी पडिक्रमण करी वे खमासमण दइ “ बहुवेलं संदिसावेमि ” एम कहे. ते पठी एक खमासमण दइ “ पडिलेहणं करेमि ” एम कहे. तथा मुहपत्ति, पुंठणुं अने पहेरवानुं वस्त्र पडिलेहे. श्राविका तो मुहपत्ति, पुंठणुं, उंठेळुं वस्त्र, कांचलीअने, चणियो पडिलेहे. पठी एक खमासमण दइ “ इठकारि जगवन् पडिलेहणा पडिलेहावो ” एम कहे. ते पठी “ इठं ” कही स्थापनाचार्यने पडिलेही स्थापीने एक खमासमण देवुं. उपधि मुहपत्तिनी पडिलेहणा करी “ उपधि संदिसावो ” एम कहे. पठी वस्त्र, कंवल प्रमुख पडिलेही, पौषधशाला प्रमाजी, काजो उपाडीने परठवे. ते पठी इरियावही पडिक्रमी गमणागमण आलोइ एक खमासमण दइ मांरुलासां वेसे, अने साधुनी पेटे सञ्जाय करे. पठी पोणी पोरिसी थाय, त्यां सुधी जणे, गणे, अथवा पुस्तक वांचे. पठी एक खमासमण दइ मुहपत्ति पडिलेही काल वेला थाय. त्यां सुधी पूर्वनी पेटे सञ्जाय करे. जो देव वांदवा होय तो

“ आवस्सइ ” कही जिनमंदिरे जइ देव वांदि. जो आहार करवो होय तो पञ्चस्काण पूर्ण थए एक खमासमण दइ मुहपत्ति पडिलेही, पाबुं एक खमासमण दइ कहे के, “ पारावह पोरिसी पुरिमहो वा चउहार कउं तिहार कउं वा आसि, निविणं आयंविदेणं एगासणेणं पाणाहारेणं वा जा काइ वेला तीए ” आ रीते कही, देव वांदी, सझाय करी, घेर जइ, जो घर सो हाथ करतां वधारे दूर होय तो इरियावही पडिक्कमी आगमण आलोइ संजव होय ते प्रमाणे अतिथिसंविजाग व्रत साचवे. पठी स्थिर आसने बेसी, हाथ, पग तथा मुख पडिलेही एक नवकार गणी प्रासुक अन्न राग छेष न राखतां जमे. अथवा पूर्वे कही राखेला खजने लावेबुं अन्न जक्षण करे; परंतु जिह्वा न मागे. पठी पौषधशालाए जइ इरियावही पडिक्कमी देव वांदी वांदणां दइ तिविहारनुं अथवा चउविहारनुं पञ्चस्काण करे. जो शरीरचिंता करवी होय तो “ आवस्सइ ” कही साधुनी पेठे उपयोग राखतो जीव रहित शुद्ध भूमीए जइ विधि माफक मलमूत्रनो त्याग करी, शुद्धता करी पौषधशालाए आवे. पठी इरियावही पडिक्कमी एक खमासमण दइ कहे के, “इष्वाकारेण संदिसह जगवन् गमणागमणं आलोउं” पठी “इष्वां” कही “आवस्सइ” करी वसति थकी पश्चिम तथा दक्षिण दिशाए जइ दिशाउं जोइने “अणुजाणह जस्सुग्गहो ” एम कहे. पठी संकासग अने स्थंफिल प्रमार्जीने वडी नीतितथा लघुनीति वोसिरावे. ते पठी “निसिही” कहीने पौषधशालामां प्रवेश करे. अने “ आवंत जंतेहिं जं खंमिअं जं विराहिअं तस्स मिष्ठा मि डुक्कडं ” एम कहे. पठी पाठलो पहोर थाय त्यां सुधी सझाय करे. ते पठी एक खमासमण दइ पडिलेहणनो आदेश मागे. वीजुं खमासमण दइ पौषधशाला प्रमार्जवानो आदेश मागे. पठी श्रावके मुहपत्ति, पुंठणुं, पहेरवानुं वस्त्र पडिलेहवुं, अने श्राविकाए मुहपत्ती, पुंठणुं, चणियो, कांचली अने उठेबुं वस्त्र पडिलेहवुं. पठी स्थापनाचार्यनी पडिलेहणा करी पौषधशाला प्रमार्जीने एक खमासमण दइ उपधि मुहपत्तिनुं पडिलेहण करी एक खमासमण दइ मंरुलीमां टींचण उपर बेसी सझाय करे. पठी वांदणां दइने पञ्चस्काण करे. वे खमासमण दइ उपधि पडिलेहवा आदेश मागे. पठी वस्त्र, कांचली प्रमुख पडिलेहिने जो उपवास

कस्यो होय तो सर्व उपधिने ठेडे पहेरवानुं वस्त्र पडिलेहे. श्राविका तो प्रजातनी पेठे उपधिनुं पडिलेहण करे. सांजनी कालवेला थाय, त्यारे शय्याने विषे अंदर तथा बाहिर बार बार वार मात्रानी तथा थंनिबनी चूमि पडीलेहे. पठी देवसी पडिक्रमण करीने योग होय तो साधुनी सेवा करी एक खमासमण दइ पोरसी थाय त्यां सुधी सश्राय करे. पोरसी पूर्ण थाय त्यारे एक खमासमण दइ “ इठाकारेण संदिसह जगवन् बहु पडिपुत्रा पोरिसी राइ संथारण ठामि ” एम कहे. पठी देव वांदी शरीरे मलमूत्रनी शंका होय तो तपासी सर्वे बहारली उपधि पडिलेहे. ठींचण उपर संथारानो उत्तस्पट मूकीने ज्यां पग मूकवा होय त्यां चूमि प्रमार्जिने धीरे धीरे पाथरे. पठी “ महाराज आदेश आपो ” एम कहेतो संथारा उपर बेसी नवकारने आंतरे त्रण वार “ करेमि जंते सामाश्चं ” कहे. पठी आ चार गाथा कहे. “ अणुजाणह परमगुरु, गुणगणरयणेहिं चूसिअसरीरा ॥ बहु परिपुत्रा पोरिसि, राई संथारण ठामि ॥ १ ॥ अणुजाणह संथारं, बाहुवक्षणेण वामपासेण ॥ कुकुडिपाय पसारण— अंतरं तु पमज्जाए चूमिं ॥ २ ॥ सं कोए संनासं, उवटंते अकाय पडिलेहा ॥ दवाई उवउंगं, जसासनिरुंजणा लोए ॥ ३ ॥ जइ मेहुज्जा पमाउं, इमस्स देहस्स इमाइ रयणीए ॥ आहारमुवहिदेहं, सबं तिविहेण वोसिरिअं ॥४॥ ” ए चार गाथा कही “ चत्तारि मंगलं ” इत्यादि जावना जावीने नवकारनुं स्मरण करतो ठतो चरवला विगेरेथी शरीरने संथारा उपर प्रमार्जिने ऋवे पासे बाहु उंशिके लश्ने सुवे. जो शरीरचिंताए जवुं पडे तो संथारो वीजाने संघटावीने “ आवस्सई ” करी प्रथम पडिलेही कायचिंता करे. पठी इरियावही करी गमणागमण आलोइ जयन्यथी पण त्रण गाथाउनी सश्राय करीने नवकारनुं स्मरण करतो पूर्वनी पेठे सूइ रहे. रात्रिने पाठले पहोरे जागृत थाय, त्यारे इरियावही पडिक्रमीने कुसुमिण उसुमिणनो काउस्सग्ग करे. पठी चेत्यवंदन करी आचार्य प्रमुखने वांदी प्रतिक्रमणनी वेला थाय त्यां सुधी सश्राय करे. ते पठी पूर्वनी पेठे प्रतिक्रमणथी मांडी मंरुलीमां सश्राय करवा सुधी करे. जो पोसह पारवानी इठा होय तो एक खमासमण दइ “ इठाकारेण संदिसह जगवन् मुहपत्तिअं पडिलेहेमि ” एम कहे. गुरु कहे “प-

डिलेहह” पठी मुहपत्ति पडिलेही एक खमासमण दइ “ इहाकारेण सं-
दिसह जगवन् पोसह पारुं ? ” गुरु कहे. “ पुणो वि कायवो ” पठी
कहेवुं के, “ पोसहं पारिअं ” गुरु कहे. “ आयारो न मुत्तवो ” पठी
उत्ता रही नवकार गणी ढींचणे बेसी तथा जूमीए मस्तक लगाडी आ
गाथाउं कहेवी:—“ सागरचंदो कामो, चंदवडिंसो सुदंसणो धन्नो ॥ जेसिं
पोसह पडिमा, अखंरिआ जीविअंते वि ॥ १ ॥ धन्ना सदाहणिजा, सु-
लसा आणंदकामदेवा अ ॥ जेसिं पसंसइ जयवं, दढवयं तं महावीरो ॥
॥ २ ॥ ” पठी पोसह विधिए लीधुं, विधिए पाखुं, विधि करतां जे कांइ
अविधि, खंरुना तथा विराधना म्म वचन कायाए करी थइ होय तो
तस्स मिहामि डुक्कडं ” एम कहे.

सामायिकनो विधि पण आ रीतेज जाणवो. तेमां एटलोज विशेष
के, सागरचंदोने बदले आ गाथाउं कहेवी:— सामाइअवयजुत्तो, जाव-
मणे होइ निअमसंजुत्तो ॥ विइइ असुहं कम्मं, सामाइअ जत्तिआवारा
॥ १ ॥ ठजमवो मूढमणो, किअमिअं च संजरइ जीवो ॥ जं च न सु-
मरामि अहं, मिहा मे डुक्कडं तस्स ॥ २ ॥ सामाइअ पोसहसं—ठिअस्स
जीवस्स जाइ जो कालो ॥ सो सफलो बोधवो, सेसो संसारफलहेउ ॥३॥
पठी सामायिक विधिए लीधुं इत्यादि कहे. दिवस पोसह पण आ रीते
ज जाणवो. विशेष एटलोज के, पौषध दंरुकमां “ जाव दिवसं पज्जुवा-
सामि ” एम कहेवुं. देवसी प्रतिक्रमण करी रह्या पठी दिवस पोसो पारी
शकाय ठे. रात्रि पोसो पण आ रीतेज जाणवो. तेमां एटलोज विशेष
के, पोसह दंरुकमां “ जाव दिवसेसं रत्तिं पज्जुवासामि ” एम कहेवुं. व-
पोर पठी वे घडी दिवस रहे त्यां सुधी रात्रिपोसो देवाय ठे. पोसहना
पारणाने दिवसे साधुनो योग होय तो अवश्य अतिधिसंविजाग व्रत
करीने पारणं करवुं. आ रीते पौषधविधि कह्यो.

आ रीते पौषध प्रमुख करीने पर्वदिननी आराधना करवी. एनी
उपर दृष्टांत ठे ते आ रीते:—

धन्यपुरमां धनेश्वर नामे श्रेष्ठी, धनश्री नामे तेनी स्त्री अने धनसार
नामे तेनो पुत्र एवुं एक कुटुंब रहेतुं हतुं. धनेश्वर श्रेष्ठी परम श्रावक
हतो. ते कुटुंब सहित दर पखवाडिचे विशेष आरंज वर्जवा प्रमुख नि-

यम पालतो हतो, अने “ चतुर्दशी, अष्टमी, अमावास्या तथा पूर्णिमा ए तिथियोने विषे परिपूर्ण पौषध करनारो हतो. ” आ रीते जगवती सूत्रमां तुंगिका नगरीना श्रावकना वर्णनने प्रसंगे कळुं ठे. ते प्रमाणे प्रतिमासे ठ पर्वतिथियोने विषे ते पौषध प्रमुख यथाविधि करतो हतो. एक समये धनेश्वरश्रेष्ठी अष्टमीनो पौषध करेलो होवाथी रात्रिए शून्य घरमां प्रतिमा अंगीकार करीने रह्यो. त्यारे सौधमैद्रे तेनी धर्मनी दृढतानी घणी प्रशंसा करी. ते सांजली कोइ मिथ्यादृष्टि देवता तेनी परीक्षा करवा आव्यो. प्रथम तेणे श्रेष्ठीना मित्रनुं रूप प्रकट करी “ क्रोडो सोनैयानो निधि ठे. तमे आज्ञा करो तो तेहं लजं. ” एम घणी वार श्रेष्ठीने विनंती करी. पठी ते देवताए, श्रेष्ठीनी स्त्रीनुं रूप प्रकट कळुं, अने आलिंगन विगेरे करीने तेनी (श्रेष्ठीनी) घणी कदर्थना करी. ते पठी मध्यरात्री ठतां प्रजात कालनो प्रकाश, सूर्यनो उदय तथा सूर्यनां किरण प्रमुख विकूर्वीने ते देवताए श्रेष्ठीनां स्त्री पुत्र विगेरेनां रूप प्रकट करी श्रेष्ठीने पौषधनुं पारणं करवाने अर्थे घणी वार अर्थना करी. एवा घणा अनुकूल उपसर्ग कस्या, तो पण सझाय गणवाने अनुसारे मध्य रात्री ठे, एम श्रेष्ठी जाणतो हतो, तेथी तिल मात्र पण त्रममां पड्यो नहीं. ते जोइ देवताए पिशाचनुं रूप विकूर्व्युं, अने चामडी उखेडवी, ताडना करवी, उठालबुं, शिला उपर पठाडबुं, समुद्रमां फेंकी देकुं इत्यादि प्राणांतिक प्रतिकूल उपसर्ग कस्या; तो पण श्रेष्ठी धर्मध्यानथी चलित थयो नहीं. कळुं ठे के—आ पृथ्वीने दिशाजना हस्ती, काचवो, कुलपर्वत अने शेषनाग एमणे पकडी राखी ठे; तो पण चले ठे परंतु शुद्ध अंतःकरणवाला सत्पुरुषोनुं अंगीकार करेलुं व्रत प्रलय थाय, तो पण चले नहीं.

पठी देवताए प्रसन्न थइ धनेश्वर श्रेष्ठीने कळुं. “ हुं संतुष्ट थयो बुं. वांठित वर माग. ” एम कळुं तो पण श्रेष्ठीए पोतानुं धर्मध्यान ठोड्युं नहीं. तथा अतिशय प्रसन्न थएला देवताए श्रेष्ठीना घरमां क्रोडो सोनैयानी अने रत्नानी वृष्टि करी. ते महिमा जोई घणा लोको पर्व पालवाने विषे आदरवंत थया. तेमां पण राजानो धोवी, घांची अने एक कौटुंबिक (खेडूत नोकर) ए त्रणे जणा, जो पण राजानी प्रसन्नता राखवा उपर एमने घणुं ध्यान थापतुं पडतुं हतुं, तो पण ठए पर्वाने विषे पोत-

पोतानो धंधो तेउ बंध राखता हता. धनेश्वर श्रेष्ठी पण नवा साधमीं जाणी तेमने पारणाने दिवसे साथे जमाडी, पहेरामणी आपी जोशए तेतळुं धन विगेरे आपी तेमनो घणो आदर सत्कार करतो हतो. कळुं ठे के— सुश्रावक साधमींनुं जेवुं वात्सद्वय करे ठे, तेवुं वात्सद्वय माता, पिता अथवा बांधव जनो पण कोई काले करी न शके. आ रीते श्रेष्ठीनो घणो सहवास थवाथी ते त्रणे जणा सम्यक्त्वधारी थया. कळुं ठे के— जेम मेरुपर्वते वलगी रहेळुं तृण पण सुवर्ण बनी जाय ठे, तेम सत्पुरुषोनो समागम कुशीलियाने पण सुशील करे ठे. एक दिवसे कौमुदी महोत्सव थवानो हतो, तेथी राजाना लोकोए “आजे धोश्ने लाव” एम कही चतुर्दशीने दिवसे राजानां अने राणीनां वस्त्र ते श्रावक धोवीने धोवा आप्यां. धोवीए कळुं. “मने तथा म्हारा कुटुंबने वाधा होवाथी अमे पर्वने दिवसे वस्त्र धोवा प्रमुख आरंज करता नथी.” राजाना लोकोए कळुं के, “राजानी आगल त्हावी वाधा ते शी ? राजानी आझानो जंग थाय तो प्राणांतिक दंरु थरो.”

पठी धोवीना स्वजनोए तथा बीजा लोकोए पण वस्त्र धोवाने माटे तेने घणुं कळुं. धनेश्वर श्रेष्ठीए पण “राजदंरु थवाथी धर्मनी हीलना प्रमुख न थारुं.” एम विचारी “रायाजिउगेणं” एवो आगार ठे, इत्यादि युक्ति देखाडी, तो पण धोवीए “दृढता विनानो धर्म शा कामनो ?” एम कही पोताना नियमनी दृढता न मूकी, अने एवा संकट समयमां पण कोशुनुं कळुं न मान्युं. पोताना माणसोना कहेवाथी राजा पण रुष्ट थयो, अने म्हारी “आझा तोडशे, तो प्रजात समये एने तथा कुटुंबने शिक्षा करीश” एम कहेवा लाग्यो. एटलामां रात्रिए कर्मयोगथी राजाना पेटमां एवो शूलरोग थयो, के जेथी आखा नगरमां हाहाकार वर्ती रह्यो. एम करतां त्रण दिवस नीकली गया. धर्मना प्रजावथी धोवीए पोतानो नियम बरोबर पाट्यो. पठी पडवाने दिवसे राजानां तथा राणीनां वस्त्र धोयां. बीजने दिवसे राजाना माणसोए माग्यां, त्यारे ते तेणे तुरत आप्यां. एमज कांश् अवश्य कार्यने माटे वहु तेलनो खप पडवाथी राजाए श्रावक घांचीने चतुर्दशीने दिवसे घाणी चलाववानो हूकम आप्यो, घांचीए पोताना नियमनी दृढता जणावी, तेथी राजा रुष्ट थयो. एट-

लामां परचक्र आर्व्युं. राजाने पोतानी सेना साथे लेश शत्रुनी सामे जइ संग्राममां उतरवुं पड्युं. पठी राजानो जय थयो. पण ए काममां राजा व्यग्र थइ जवार्थी तेलनो खप पड्यो नहीं, अने घांचीनो नियम सचवायो.

हवे राजाए एक समये अष्टमीने शुभ मुहूर्ते ते श्रावक कौटुंबिकने (कण्वीने) हल खेडवानी आझा करी. त्यारे तेणे पोतानो नियम कह्यो. तेथी राजाने क्रोध आर्व्यो. पण एटलामां धाराबंध एक सरखी वृष्टि थवा मांडवार्थी तेनो नियम सुखेथी सचवायो. आ रीते पर्वनो नियम अखंरु पालवाना पुण्यथी ते त्रणे जणा अनुक्रमे मरण पामी ठठा लांतक देवलोके चौद सागरोपम आयुष्यवाला हेवता थया. धनेश्वर श्रेष्ठी समाधिए मरण पामी वारमा अच्युत देवलोके गयो. पठी ते चारे देवताजनी घणी मैत्री थइ. श्रेष्ठीनो जीव जे देवता थयो हतो, तेनी पासे बीजा त्रणे देवताजए पोताना च्यवनने अवसरे कबूक कराव्युं हतुं के, “ त्हारे पूर्वजवनी पेठे आवते जवे पण अमने प्रतिबोध करवो.” पठी ते त्रणे जणा देवलोकथी जूदा जूदा राजकुलने विषे अवतस्था. अनुक्रमे जवान अवस्था पामी म्होटा देशना अधिपति थइ धीर, वीर अने हीर एवे नामे जगत्मां प्रसिद्ध थया. तेमां धीर राजाना नगरमां एक श्रेष्ठीने पर्वने दिवसे सदा काल परिपूर्ण लाज थतो हतो, परंतु कोइक वखते पर्वतिथिए हानि पण बहु थती हती. तेणे एक समये ज्ञानीने आ वात पूठी. ज्ञानीए कळुं. “ तें पूर्वजवने विषे दरिद्रावस्थामां स्वीकारेला नियमने दृढपणे वलगी रही यथाशक्ति पर्व दिवसे सम्यक् प्रकारे पाळ्या; परंतु एक समये धर्मसामग्रीनो योग ठतां पण तुं धर्मानुष्ठान करवामां आलस्य विगेरे दोपथी प्रमादी थयो. तेथी आ जवने विषे तने आ रीते लाज हानि थाय ठे.” कळुं ठे के—धर्मने विषे प्रमाद करनारो माणस जे कांइ पोतानुं नुकसान करी ले ठे, ते चोरना लूटवार्थी, अग्नीना वालवार्थी, अथवा जूगटामां हार खाधार्थी पण थतुं नथी.

ज्ञानीनुं एतुं वचन सांजली ते श्रेष्ठी पोताना कुटुंबसहित हमेशां धर्मकृत्याने विषे सावधान रह्यो, अने पोतानी सर्व शक्तिथी सर्व पर्वोनी आराधना करवा लाग्यां, अने घणोज थोडो अथवा थोडो आरंज करी तथा व्यवहारशुद्धि वरोवर साचवीने व्यापार विगेरे बीज प्रमुख पर्वने

दिवसेज करतो हतो, परंतु बीजे समये नहीं. तेथी सर्वे ग्राहकोने विश्वास पडी गयो. सर्वे तेनी साथेज व्यवहार करवा लाग्या, पण बीजा-उंनी साथे कोइ व्यवहार करे नहीं. थोडा दिवसमां ते क्रोडो सोनैयानो धणी थयो. कागडा, कायस्थ अने कूकडा ए त्रण जणा पोताना कुलनुं पोषण करे ठे, अने वणिक, श्वान, गज तथा ब्राह्मण ए चारेजण पोताना कुलनो नाश करे ठे. एवी कहेवत ठे, ते प्रमाणे बीजा वणिक लोकोए अदेखाइथी राजानी पासे चाडी खाधी के, “ एने क्रोडो सोनैयानुं निधान मढ्युं. ” तेथी राजाए श्रेष्ठीने धननी वात पूठी. श्रेष्ठीए कहुं. “ में स्थूल मृषावाद, स्थूल अदत्ताज्ञान विगेरेनो गुरु पासे नियम लीधो ठे. ” पठी बीजा वाणियाउना कहेवाथी राजाए “ ए धर्मठग ठे. ” ए-म धारी तेनुं सर्व धन पोताना कबजामां लइ तेने तथा तेना परिवारने पोताना महेलमां कबजे राख्यो. श्रेष्ठीए मनमां विचाखुं के, “ आजे पंचमी पर्व ठे, तेथी आज मने काइ पण रीते अवश्य लाज थवोज जोइए.”

प्रजात समये राजा पोताना सर्व चंकार खादी थएला अने श्रेष्ठीनुं घर सोनाम्होरथी तथा ऊवहेरातथी परिपूर्ण चराइ गएलुं जोइ घणुं आश्चर्य अने खेद पाम्यो. पठी तेणे (राजाए) श्रेष्ठीने खमावीने पूढ्युं के, “ हे श्रेष्ठीन् ! आ धन शी रीते त्हारे घर गयुं ? ” श्रेष्ठीए कहुं. “ हे स्वामिन् ! हुं कांइ जाणतो न्हा, परंतु पर्वने दिवसे पुण्यना महिमाथी मने लाजज थाय ठे. ” आ रीते सर्व वात श्रेष्ठीए कही, त्यारे पर्वनो महिमा सांजली, जातिस्मरण ज्ञान पामेला राजाए पण ठए पर्वो पालवानो यावज्जीव नियम लीधो. तेज समये चंकारीए आवी राजाने वधामणी आपी के, “ वर्षाकालना वर्सादथी जेम सरोवरो चराय ठे, तेम आपणा सर्वे चंकार धनथी हमणांज परिपूर्ण थया ठे. ” ते सांजली राजा घणुं आश्चर्य अने हर्ष पाम्यो. एटलामां चंचल एवां कुंढ प्रमुख आपणोथी देदीप्यमान एवो एक देवता प्रकट थइ कहेवा लाग्यो के, “ हे राजन् ! त्हारो पूर्वजवनो मित्र जे श्रेष्ठी पुत्र के, जे हमणां देवतानो जव जोगवे ठे, तेने तुं उंढखे ठे ? में पूर्वजवे वचन आप्युं हतुं तेथी तने प्रतिबोध करवाने अर्थे तथा पर्वदिवसनी आराधना करनार लोकोमां अग्रेसर एवा ए श्रेष्ठीने सहाय्य करवाने अर्थे आ कृत्य कयुं.

साटे तुं धर्मकृत्यमां प्रमाद न कर. ह्वे हुं घांचीना अने कौटुंबिकना जीव जे राजाउं थया ठे, तेमने प्रतिबोध करवा जउं हुं. ”

एम कही देवता गयो. पठी तेणे ते बन्ने राजाउंने समकाळे स्वप्नमां पूर्वजव देखाड्यो. तेथी तेमने पण जातिस्मरण ज्ञान उत्पन्न थयुं. पठी ते-उं श्रावक धर्मनी अने विशेषे करी पर्वदिवसोनी सम्यक् प्रकारे आराधना करवा लाग्या. पठी ते त्रणे राजाउंए देवताना कहेवाथी पोत पोताना देशने विषे अमारिनी प्रवृत्ति, साते व्यसनोनी निवृत्ति, ठेकाणे ठेकाणे नवनवां जिनमंदिरो, पूजा, यात्रा, साधर्मिक वात्सल्य, पर्वने पहेले दिवसे पटहनी उद्घोषणा तथा सर्वे पर्वोने विषे सर्वे लोकोने धर्मकृत्यने विषे लगाडवा प्रमुख धर्मनी उन्नति एवी रीते करी के, जेथी एक ठत्र साम्राज्य जेवो जैनधर्म प्रवर्ती रह्यो, अने तेना प्रजावथी तथा श्रेष्ठीना जीव देवताना सहाय्यथी ते त्रणे राजाउंना देशोमां तीर्थकरनी विहारचूमिनी पेठे अतिवृष्टिना, अनावृष्टिना, दुर्जिहना, स्वचक्र-परचक्रना, व्याधिना, मरकीना तथा दारिद्र्य प्रखना उपद्रव स्वप्नमां पण रह्या नहीं. एवी दुःसाध्य वस्तु शी ठे के, जे धर्मना प्रजावथी सुसाध्य न थाय ? आ रीते सुखमय अने धर्ममय राज्यलक्ष्मीने चिरकाल चोगवी ते त्रणे राजाउंए लाथे दीक्षा लइ घणी तपस्याथी शीघ्र केवलज्ञान उपाज्युं. श्रेष्ठीनो जीव देवता, तेमनो महिमा ठेकाणे ठेकाणे घणोज वधारवा लाग्यो. पठी प्राये पोतानुंज दृष्टांत कही उपदेश करी पृथ्वीने विषे सर्व पर्वरूप सम्यक् धर्मनुं साम्राज्य अतिशय विस्ताखुं, अने घणा जव्य जीवोनु उद्धार करी पोते मोक्षे गया. श्रेष्ठीनो जीव देवता पण अच्युत देवलोकथी च्यवी म्होटो राजा थइ फरीवार पर्वनो महिमा सांजलवाथी जातिस्मरण ज्ञान पाम्यो, अने दीक्षा लइ मोक्षे गयो. आ रीते पर्वनी आराधना उपर कथा कही. अगीश्वरमी गाथानो अर्थ संपूर्ण. (११)

इति श्रीरत्नशेखरसूरिविरचित श्राद्धविधिकौमुदीनी गुजराती चाषानो पर्वकृत्य प्रकाश नामे त्रीजो प्रकाश संपूर्ण थयो. (३)

प्रकाश ४ चातुर्मासिक कृत्य.

पर्वकृत्य कळुं. हवे अर्ध गाथाए चातुर्मासिक कृत्य कहीए ढीए.

पञ्चममासं समुचित्र- नियमगहो पानसे विसेसेण ॥

संक्षेपार्थः— श्रावके प्रत्येक चोमासामां तथा विशेषे करी वर्षाकालना चोमासामां उचित नियम ग्रहण करवा.

विस्तारार्थः— जे श्रावके परिग्रहपरिमाण व्रत लीधुं होय, तेणे प्रत्येक चोमासाने विषे पूर्वे लीधेला नियममां संक्षेप करवो. जेणे परिग्रह परिमाण व्रत पूर्वे न लीधुं होय, तेणे पण प्रत्येक चोमासामां योग्य एवा नियम (अजिग्रह) स्वीकारवा. वर्षाकालना चोमासामां तो विशेषे करी उचित नियम ग्रहण करवाज. तिमां जे नियम जे समये लीधार्थी बहु फल थाय, तथा जे नियम न लीधार्थी घणी विराधना अथवा धर्मनी निंदा प्रमुख दोष थाय, ते नियम ते समये उचित कहेवाय ठे. जेम वर्षाकालना गाडां गाडी चलाववानी बाधा विगेरे लेवी तथा वादल, वृष्टि प्रमुख थवाथी एलो विगेरे पडवाने लीधे रायण तथा आंवा प्रमुखनां फलनो त्याग करवो ते उचित नियम जाणवा. अथवा देश, पुर, गाम, जाति, कुल, वय, अवस्था इत्यादिकनी अपेक्षाए उचित नियम जाणवा. ते नियम वे प्रकारना ठे. एक दुःखे पलाय एवा, तथा वीजा सुखे पलाय एवा. धनवंत व्यापारी अने अविरति लोकोने सचित्त रसनो तथा शाकनो त्याग अने सामायिकनो स्वीकार इत्यादि नियम दुःखे पलाय एवा ठे, परंतु पूजा, दान विगेरे नियमो तेमनाथी सुखे पलाय तेम ठे.

दरिद्री पुरुषोनी वात एथी उलटी ठे. एम ठे, तो पण चित्तनी एकाग्रता होय तो चक्रवर्तीए तथा शालिजद्र प्रमुख लोकोए जेम दीक्षादि कष्ट सहन कस्यां, तेम सर्वे नियम सर्वेथी सुखे पलाय तेवा ठे. कळुं ठे के— ज्यां सुधी धीर पुरुषो दीक्षा लेता नथी, त्यां सुधी मरुपर्वत जंचो ठे, समुद्र दुस्तर ठे, अने कार्यनी गति विपस ठे. एम ठतां पाद्री न शकाय एवा नियम लेवानी शक्ति न होय, तो पण सुखे पलाय एवा

नियम तो श्रावके अवश्य लेवाज. जेम वर्षाकालमां कृष्णनी पेठे तथा कुमारपाल विगेरेनी पेठे सर्वे दिशाए जवानो त्याग करवो उचित ठे. तेम करवानी शक्ति न होय तो जे समये जे दिशाउने विषे गया विना पण निर्वाह थइ शके एम होय, ते समये ते दिशाउने विषे जवानो त्याग करवो. एमज सर्व सचित्त वस्तुनो त्याग करी न शके तो, जे समये जे वस्तु विना निर्वाह थइ शके एम होय, ते समये ते वस्तुनो नियम लेवो. जे माणसने जे ठेकाणे, जे समये जे वस्तु मलवानो संजव न होय, जेम के, दरिद्रि पुरुषने हाथी विगेरे, मरुदेशमां नागरवेलनां पान विगेरे, तथा आंवा प्रमुख फलनी ऋतु ह होय तो, ते ते फलो दुर्लभ ठे, माटे ते पुरुषे ते ठेकाणे ते समये ते वस्तुनो नियम ग्रहण करवो. आरीते अठती वस्तुनो नियम करवाथी पण विरति प्रमुख म्होदुं फल थाय ठे.

संचलाय ठे के— राजगृही नगरीमां एक नीखारीए दीक्षा लीधी, ते जोइ लोको “ एणे घणुं धन ठोडीने दीक्षा लीधी ! ” ए रीते तेनी हांसी करवा लाग्या. तेथी गुरु महाराजे विचार करवानी बात करी, त्यारे अजयकुमारे चौटामां त्रण क्रोड सोनैयानां एक म्होटो ढगलो करी सर्वे लोकोने बोलावीने कळुं के, “ जे पुरुष कूवा प्रमुखनुं जल, अग्नि, अने स्त्रीनो स्पर्श, ए त्रण वानां यावज्जीव मूकी दे, तेणे आ धननो ढगलो ग्रहण करवो. ” लोकोए विचार करीने कळुं के, “ त्रण क्रोड धन ठोडी शकाय, परंतु जल प्रमुख त्रण वस्तु न ठोडाय. ” पठी मंत्रीए कळुं के, “अरे मूढजनो ! तो तमे आ डमक मुनिनी हांसी केम करो ठो ? एणे तो जलादि त्रण वस्तुनो त्याग करेलो होवाथी त्रण क्रोड करतां पण वधारे त्याग कस्यो ठे.” पठी प्रतिबोध पामेला लोकोए डमक मुनिने खमाव्या. आ रीते अठती वस्तुनो त्याग करवा उपर दृष्टांत कळुं.

माटे अठती वस्तुना पण नियम ग्रहण करवा. तेम न करे तो ते ते वस्तु ग्रहण करवामां पशुनी पेठे अविरतिपणुं रहे ठे. ते नियम ग्रहण करवाथी दूर थाय ठे. जतृहरिए कळुं ठे के—अमे क्षमावडे खम्युं नहीं; घरने उचित मुखनो (विषयमुखनो) संतोपथी त्याग कस्यो नहीं, खमी न शकाय एवी शीत (टाढ), उण्ण अने पवननी पीडा सहन करी, पण तपस्या करी नहीं; अहर्निश मनमां धन चिंतव्युं, पण प्राणायाम

(ध्यान) करी मुक्तिनुं पद चिंतव्युं नहीं, सारांश— अमे एवं कस्युं के, जे-
थी मुनियो ते ते फलवडे अमने ठगी शक्या. अहोरात्रमां दिवसे एक वार
चोजन करे, तो पण पञ्चखाण कस्या विना एकाशननुं फल मलतुं नथी.
लोकमां पण एवीज रीति ठे के, कोइ माणस कोइनुं घणुं धन घणा काल
सुधी वापरे, तो पण कस्या विना ते धननुं खल्प व्याज पण मलतुं नथी.
अठती वस्तुनो नियम ग्रहणकस्यो होय तो, कदाच कोइ रीते ते वस्तु-
नो योग आवी जाय तो पण नियम लेनार माणस ते वस्तु लइ न शके,
अने नियम न लीधो होय तो लइ शके. आ रीते अठती वस्तुनो नियम
ग्रहण करवामां पण प्रकट फल देखाय ठे. जेम पट्टीपति वंकचूलने गुरु-
महाराजे “ अजाण्यां फल जहण न करवां ” एवो नियम आप्यो हतो,
तेथी तेणे कुधा घणी लागी हती, अने लोकोए घणुं कस्युं, तो पण अ-
टवीमां किंपाकफल अजाण्यां होवाथी जहण कस्यां नहीं. तेनी साथेना
लोकोए जहण कस्यां, अने तेथी तेउ मरण पाम्या.

प्रत्येक चोमासामां नियम देवानुं कस्युं, तेमां चोमासु ए उपलक्षण जा-
णवुं. तेथी पखवाडियाना अथवा एक, वे, त्रण मासना तथा एक, वे अ-
थवा तेथी अधिक वर्षना पण नियम शक्ति माफक ग्रहण करवा. जे नियम
ज्यां सुधी अनेजे रीते आपणार्थी पलाय, ते नियम त्यां सुधी अने ते रीते
देवो. नियम एवी रीते ग्रहण करवा के, जेथी नियम विना एक क्षणमात्र
पण रहीन शके. कारण के, विरति करवामां म्होटो फलनो लाज ठे, अने
अविरतिपणामां घणा कर्मबंधनादिक दोष ठे. ए वात पूर्वे कहेवामां आवी
ठे. पूर्वे जे नित्य नियम कहेवामां आव्या ठे, तेज नियम वर्षाकालना चो-
मासामां विशेषे करी लेवा. तेमां दिवसमां वे वार अथवा त्रण वार पूजा,
अष्ट प्रकारी पूजा, संपूर्ण देववंदन, जिनमंदिरेसर्वे जिनचिंत्नी पूजा अथवा
वंदना, स्नात्र महोत्सव, महापूजा, प्रजावना विगेरे अजिग्रह लेवा. तथा
गुरुने म्होटी वंदना, प्रत्येक साधुने वंदना, चोवीश लोगस्सनो काजस्सग,
नवा ज्ञाननो पाठ. गुरुनी सेवा, ब्रह्मचर्य, अचित्त पाणी पीवुं, सचित्त व-
स्तुनो त्याग इत्यादि अजिग्रह लेवा. तथावासी, विदल, पूरी, पापड, व-
डी, सूकुंशाक, तांदलजा प्रमुख पानडानी जाजी, खारेक, खजूर डाक. खांड,
सुंठ, विगेरे वस्तुनो वर्षाकालना चोमासामां त्याग करवो. कारण के, ए

वस्तुमां नीलफूल, कुंथुश्रा, अने एलो विगेरे संसक्त जीव उत्पन्न थवानो संजव रहे ठे. श्रौषध विगेरे काममां उपर कहेली वस्तु खेवी होय तो सारी पेठे तपासीने घणीज यतनाथी खेवी. तेमज वर्षाकालना चोमासामां खाटलो, न्हावुं, माथामां फूल विगेरे गुंथाववां, लीडुं दातण, पगरखां विगेरे वस्तुनो यथाशक्ति त्याग करवो. जूमि खोदवी, वस्त्र विगेरे रंगवां, गाडी विगेरे खेडवां, बीजे गामे जवुं इत्यादिकनी पण बाधा खेवी.

घर, हाट, चींत, थांजलो, कपाट, पाट, पाटियुं, पाटी, शींकुं, घीनां, तेलनां तथा जल विगेरेनां तथा बीजां वासण, इंधणां धान्य विगेरे सर्वे वस्तुर्तने नीलफूल विगेरे जीवनी संसक्त न थाय, ते माटे जेने जे योग्य होय ते प्रमाणे कोइने चूनो लगाडवो, कोइमां राख जेलववी, तथा मेल काढी नांखवो, तडकामां मूकवुं, शरदी अथवा जेज न होय तेवा स्थानकमां राखवुं इत्यादियतना करवी. जलनीपण वे त्रणवार गालवा विगेरेथी यतना करवी. चीकणी वस्तु, गोल, ठाश, जल विगेरेनी पण सारी पेठे ढांकणुं विगेरे मूकीने यतना करवी. उंसामणुं तथा स्नाननुं जल विगेरे लीलफूल वखेली न होय एवी धूलवाली शुरु जूमिने विषे वूडुं बूडुं अने थोडुं थोडुं नांखवुं. चूलानी अने दीवानी उघाडो न मूकवावडे यतना राखवी. खांडवुं, दलवुं, रांधवुं, वस्त्र पात्र विगेरे धोवुं इत्यादि काममां पण सम्यक् प्रकारे जोइ करीने यतना राखवी. जिनमंहरनी तथा पौषधशाला विगेरेनी पण जोइए तेवी रीते समारवावडे उचित यतना राखवी. तेमज उपधान, मासादि प्रतिमा, कपायजय, इंद्रियजय, योगविशुद्धि, वीश स्थानक, अमृत आठम, अगीयार अंग, चौद पूर्व प्रमुख तपस्या तथा नमस्कार फलतप, चतुर्विंशतिका तप, अक्षयनिधि तप, दमयंती तप, नद्रश्रेणी तप, महाजद्रश्रेणी तप, संसारतारण तप, अछाड, पद्मदमण, मासखमण विगेरे विशेष तपस्या पण यथाशक्ति करवी. रात्रिए चउविहार अथवा त्रिविहारनुं पञ्चखाण करवुं. पर्वने विषे विगइनो त्याग तथा पौषध उपवास प्रमुख करवुं. प्रतिदिन अथवा पारणाने दिवसे अतिथिसंविज्ञानो अवश्य लाज खेवो. इत्यादि.

पूर्वाचार्योण चोमासाना अजिग्रह कहेया ठे, ते आ रीते:- ज्ञानाचार, दर्शनाचार, चारित्राचार, तपाचार अने वीर्याचार आश्रयी इज्यादि जेदथी अनेक प्रकारना चातुर्मासिक अजिग्रह होय ठे.

तेनो अनुक्रम आ प्रमाणेः—तत्र ज्ञानाचारनेविषे मूलसूत्रवांचवारूप स-
 श्चाय करवी, वखाण सांजलवुं, सांजलेला धर्मनुं चिंतवन करवुं, अने शक्ति
 प्रमाणे अजवाली पांचमने विषे ज्ञाननी पूजा करवी(१). दर्शनाचारने विषे
 जिनमंदिरमां काजो काढवो, लींपवुं, गुंहलि मांडवी विगेरे, जिनपूजा, चैत्य-
 वंदन अने जिनबिंबने उवटणां करीने निर्मल करवा प्रमुख कार्यो करवां(२).
 चारित्राचारने विषे जलो मूकाववी नहिं, जू तथा शरीरमां रहेला गं-
 मोल पाडवा नहिं, कीडावाली वनस्पतिने खार न देवो, काष्ठमां, अग्निमां
 तथा धान्यमां त्रस जीवनी रक्षा करवी. कोइने आल न देवुं, आक्रोश न
 करवो, कठोर वचन न बोलवुं, देव उरुना सोगन न खावा, चाडी न करवी
 तथा पारको अर्वाणवाद न बोलवो. पितानी तथा मातानी दृष्टि चूकवीने काम
 न करवुं, निधान, दान अने पडेदी वस्तुने विषे यतना करवी. दिवसे ब्रह्म-
 चर्य पालवुं, रात्रिने विषे पुरुषे परस्त्रीनी तथा स्त्रीए पर पुरुषनी सेवा न
 करवी, धन धान्य प्रमुख नववधि परिग्रहनुं परिमाण जेटवुं राख्युं होय
 तेमां पण संक्षेप करवो. विश्वापरिमाण व्रतमां पण कोइने मोकलवुं,
 संदेशो कहेवराववो, अधोऋमीए जवुं इत्यादि वर्जवुं. स्नान; उवटणुं, धूप,
 विलेपन, आचूषण, फूल, तांबूल, बरास, अगार, केसर, पोहिस अने कस्तूरी
 ए वस्तुनुं परिमाण राखवुं. मजीठथी, लाखथी, कसुंवाथी, अने गलीथी
 रंगेलां वस्त्रनुं परिमाण करवुं, तथा रत्न, हीरा, मणि, सुवर्ष, रूपुं, मोती
 विगेरेनुं परिमाण करवुं. खजूर, द्राक्ष, दाडम, उत्तत्तिय, नादिएर, केलां,
 मीठां लिंबु, जामफल, जांबु, रायण, नारंगी, बीजोरां, काकडी, अखोड,
 वायमफल, कोठ, टिंबरु, बिलीफल, आमली, वोर, विड्ढुक फल, चीजडां,
 चीजडी, केरां, करमदां, जोरड, लिंबू, आम्लवेतस एमनुं अथाणुं, अंकुरा,
 जात जातनां फूल तथा पत्र, सचित्त, बहुबीज, अनंतकाय पण अनुक्रमे
 वर्जवा. तथा विगइनुं अने विगइनी अंदर आवनारी वस्तुनुं परिमाण करवुं.
 वस्त्र धोवां, लिंपवुं, खेत्र खणवुं, न्हवराववुं, बीजानी जू काढवी, क्षेत्र संवंधी
 जात जातनां कामो, खांडवुं, दलवुं, जलमां जीलवुं, अन्न रांधवुं, उव-
 टणुं लगाडवुं इत्यादिकनो संक्षेप करवो. तथा खोटी साक्षी वर्जवी.
 देशावकाशिक व्रतने विषे ऋमि खोदवानुं, जल लाववानुं, वस्त्र धोवा-
 नुं, न्हावानुं, पीवानुं, अग्नि सलगाववानुं, दीवो करवानुं, पवन वीजवानुं,

द्वीलोत्री ठेदवानुं, म्होटा वडिलोनी साथे बूटथी बोलवानुं, अदत्ता-
दाननुं, तथा स्त्रीए पुरुषनी साथे तथा पुरुषे स्त्रीनी साथे बेसवुं, सूवुं, बो-
खवुं, जोवुं विगेरेनुं व्यवहारने विषे परिमाण राखवुं, दिशिनुं मान राख-
वुं, तथा जोगोपजोगनुं पण परिमाण राखवुं. तेमज सर्वे अनर्थदंफनो सं-
क्षेप करवो, सामायिक, पौषध तथा अतिथिसंविज्ञागमां पण जे बूट
राखी होय, तेमां प्रति दिवस संक्षेप करवो. खांडवुं, दलवुं, रांधवुं, जमवुं,
खणवुं, वस्त्रादि रंगवुं, कातवुं, पींजवुं, लोढवुं, घर विगेरे धोलाववुं, लीं-
पवुं, जाटकवुं, वाहन उपर चढवुं, लीख विगेरे जोवी, पगरखां पहेरवां,
खेतर नींदवुं, लणवुं, उंठण करवुं, रांधवुं, दलवुं इत्यादि कार्योंने विषे
प्रति दिवस वनता सुधी संवर राखवो. जणवुं, जिनमंदिरे दर्शन करवुं,
व्याख्यान सांचलवुं, गुणवुं, एटलां कार्योंने विषे तथा जिनमंदिरनां सर्वे
कार्योंने विषे उद्यम करवो. तथा वर्षनी अंदर धर्मने अर्थे आठम, चौदश,
विशेष तपस्या अने कल्याणक तिथिने विषे उजमणानो महोत्सव करवो.
धर्मने अर्थे मुहपत्ति, पाणीनां गलणां, तथा औषध विगेरे आपवां,
यथाशक्ति साधर्मी वात्सल्य करवुं, अने गुहंनो विनय साचववो. दर महि-
ने सामायिक तथा दर वर्षे पौषध तथा अतिथिसंविज्ञाग यथाशक्ति क-
रवो. ” आ रीते श्रावक श्राविकाना चोमासा संवंधी नियम कह्या.

हवे आ विषय उपर दृष्टि कहीए ठीए.

विजयपुरमां विजयसेन नामे राजा हतो. तेने घणा पुत्रो हता. ते-
मां विजयथ्री राणीनो पुत्र राज्य चलाववा योग्य थयो, एम जाणी राजाए
तेने आदर सन्मान देवानुं मूकी दीधुं. एम करवामां राजानो एवो अ-
निप्राय हतो के, “ वीजा पुत्रो अदेखाइथी एना प्राण न वे. ” तेथ्री रा-
जकुमारने घणुं दुःख थयुं. ते मनमां विचारवा लाग्यो के, “ पगथी ह-
णायली धूल पण हणनारने साथे चढे ठे. माटे मूगे मोढे अपमान स-
हन करनार माणस करतां धूल श्रेष्ठ ठे. एवुं नीतिशास्त्रनुं वचन ठे, मा-
टे म्हारे अहिं रहीने गुं करवुं ठे. ? हुं हवे परदेश जइश कळुं ठे के-
जे पुरुष धरमांथी चहार नीकलीने शंकडो आश्चर्यथ्री जरेला संपूर्ण पृथ्वी-
मंरुलने जानो नथी, ते कूवाना देडका समान ठे. पृथ्वीमंरुलने विषे
ब्रमाण करनार पुरुषो देश देशनी ज्ञापल जाणे ठे, देश देशना विचित्र

रिवाज जाणे ठे, अने नाना प्रकारना आश्चर्यकारी चमत्कार जुए ठे. ” राजकुमार एम विचारी रात्रिये कोइ न जाणे तेवी रीते हाथमां खड्ग लइ बहार नीकळ्यो, अने पृथ्वीने विषे पोतानी इष्टा माफक फरवा लाग्यो. कोइ समये अटवीमां फरतां मध्यान्ह समयने विषे कुधा तृषायी बहु दुःखी थयो. एटलामां सर्वांगे दिव्य आचूषण पहेरेलो एक दिव्य पुरुष आव्यो. तेणे स्नेहथी वार्त्तालाप करी कुमारने एक सर्वे प्रकारना उप-द्रवने नाश करनारुं अने बीजुं सर्व इष्ट वस्तुने आपनारुं एवां वे रत्न आप्यां. कुमारे “तुं कोण ठे ? ” एम तेने पूव्युं, त्यारेतेणे कहुं के, “ज्यारे तुं पोताने नगरे जइश, त्यारे मुनिराजना वचनथी म्हारुं चरित्र जाणीश.”

पठी राजकुमार ते रत्नोना महिमाथी सर्व ठेकाणे यथेष्ट विलास क-रतो रह्यो. एक समये पडहनो उद्धोष सांजलवाथी तेना जाणवामां आव्युं के, “कुसुमपुरनो देवशर्मा नामे राजा आंखना दरदथी तीव्र वेदना जोगवे ठे.” पठी राजकुमारे शीघ्र त्यां जइ रत्नना प्रजावथी नेत्रनी पीडा दूर करी. राजाए प्रसन्न थइ राजकुमारने पोतानुं राज्य तथा पुण्यश्री नामे पुत्री आपी पोते दीक्षा लीधी. पठी कुमारना पिताए पण कुमारने राज्य उपर बेसारी पोते दीक्षा लीधी. आ रीते राजकुमार वे राज्यो जोग-ववा लाग्यो. एक समये त्रण ज्ञानना धणी थएला देवशर्मा राजर्षिए कु-मारनो पूर्वजव कळ्यो. ते आ रीते:—“क्षेमापुरीने विषे सुव्रत नामे श्रेष्ठी हतो, तेणे गुरुनी पासे पोतानी शक्ति माफक चोमासा संवंधी नियम ली-धा हता. तेनो एक चाकर हतो, ते पण प्रत्येक वर्षाकालना चोमासामां रात्रिजोजननो तथा मद्य मांस सेवननो नियम करतो हतो. पठी ते चा-कर मरण पामीने तुं राजकुमार थयो, अने सुव्रत श्रेष्ठीनो जीव म्होटो रु-द्धिवंत देवता थयो. तेणे पूर्वजवनी प्रीतीथी तेने वे रत्नो आप्यां.” एवो पूर्व जव सांजली कुमार जातिस्मरण ज्ञान पाम्यो, अने अनेक प्रकारना नियम पाळीने स्वर्गें गयो. त्यांथी चवीने महाविदेहमां सिद्ध थशे. आ रीते चोमासाना नियम उपर कथा कही.

लौकिक ग्रंथमां पण आ वात कही ठे. ते आ रीते:— वसिष्ठ ऋषिए पूव्युं के, “हे ब्रह्मदेव ! विष्णु क्षीरसमुद्रमां शी रीते निद्रा करे ठे ? अने ते निद्रा करे, त्यारे शी शी वस्तु वर्जवी ? अने ते वस्तु वर्जवाथी शुं शुं

फल थाय !” ब्रह्मदेवे कहुं. “हे वसिष्ठ ! विष्णु खरेखर निद्रा करतो नथी, अने जागृत पण थतो नथी, परंतु वर्षाकाल आवे ठते चक्तिथी विष्णुने ए सर्व उपचार कराय ठे. हवे विष्णुयोगनिद्रामां रहे, त्यारे शुं शुं वर्जवुं ? ते सांचल. जे पुरुष चोमासामां मुसाफरी न करे, माटी न खणे, तथा रिंगणां, चोला, वाल, कलथी, तुवर, कालिंगडां, मूला अने तांदळजो एटखी वस्तुनो त्याग करे. तथा हे वसिष्ठ ! जे पुरुष चोमासामां एक अन्न खाय, ते पुरुष चतुर्भुज थइ परमपदे जाय. जे पुरुष हमेशां तथा विशेषे करी चोमासामां रात्रिचोजन न करे, ते आलोकमां तथा परलोकमां सर्व अन्निष्ट वस्तु पामे. जे पुरुष चोमासामां मद्य मांस वर्जे ठे, ते प्रत्येक मासमां सो वर्ष सुधी करेला अश्वमेध यज्ञनुं पुण्य पामे ठे.” इत्यादि.

त्रविष्यपुराणमां पण कहुं ठे, ते आ रीते:—हे राजन् ! जे पुरुष चोमासामां तैलमर्दन करतो नथी, ते घणा पुत्र तथा धन पामे ठे, अने निरोगी रहे ठे. जे पुरुष पुष्पादिकना जोग ठोडी दे ठे, ते स्वर्गलोकने विषे पूजाय ठे. जे पुरुष कडवो, खाटो, तीगो, तूरो, मीठो, अने खारो एटखा रसने वर्जे, ते पुरुष कुरूपता तथा दौर्भाग्य कोइ ठेकाणे पण पामतो नथी. तांबूल चक्षण करवानुं वर्जे तो जोगी थाय, अने शरीरे लावण्य पामे. जे फल शाक अने पानडानुं शाक वर्जे, ते धन तथा पुत्र पामे. हे राजन् ! चोमासामां गोल न चक्षण करे तो मधुर खरवालो थाय. तावडी उपर पाकेलुं अन्न चक्षण करवानुं वर्जे तो, बहु संतति पामे. जूमीने विषे साथरे सूइ रहे तो विष्णुनो सेवक थाय. दही तथा दूध वर्जे तो गोलोक नामे देवलोक जाय. वपोर सुधी जल पीवानुं वर्जे तो रोगोपद्रव न थाय. जे पुरुष चोमासामां एकांतर उपवास करे, ते ब्रह्मलोकमां पूजाय. जे पुरुष चोमासामां नख अने केश न उतारे, ते प्रति दिवसे गंगास्नाननुं फल पामे. जे पारकुं अन्न वर्जे, ते अनंत पुण्य पामे. चोमासामां चोजन करती बेलाए जे मौन न रहे, ते केवल पापज जोगवे एम जाणवुं. मौनपणे चोजन करवुं उपवास समान ठे. माटे चोमासामां अवश्य मौन चोजन तथा बीजा नियम स्वीकारवा. इत्यादि. इति श्रीरत्नशेखरसूरिविरचितश्राद्धविधि कौमुदीनीगुजरातीचापानांचातुर्मासिककृत्यप्रकाशनामेचतुर्थप्रकाश संपूर्ण.

प्रकाश ५ वर्षकृत्य.

चोमासा संबंधी कृत्य कछुं. हवे रहेली अर्ध गाथा तथा तेरमी गाथा मही दोढ गाथाए अगीआर द्वारवडे वर्षकृत्य कहे ठे.

(मूलगाथा)

पश्वरिसं संघच्चण-

साहम्मिअन्नत्तिजत्ततिगं ॥ १२ ॥

जिणगिहि 'एहवणं' जिणधण-

वुद्धी महपूअधम्मजागरिआ ॥

सुअपूआ उज्जवणं,

तह तिठपचावणा सोही ॥ १३ ॥

संक्षेपार्थः—सुश्रावके वर्षोवर्षे १ संघनी पूजा, २ साधमी वात्सल्य, ३ त्रण यात्राउं, ४ जिनमंदिरे स्नात्रमहोत्सव, ५ देवद्रव्यनी वृद्धि, ६ महापूजा, ७ रात्रिण धर्मजागरिका (रात्रिजगो,), ८ श्रुतज्ञान पूजा, ९ उजमणुं, १० शासननी प्रजावना, अने ११ आलोचना एटलां धर्मकृत्य करवां. (१२) (१३)

विस्तारार्थः—श्रावके प्रतिवर्षे जघन्यथी एक वार पण १ चतुर्विध श्रीसंघनी पूजा, २ साधमी वात्सल्य, ३ तीर्थयात्रा, रथयात्रा अने अछाही यात्रा ए त्रण यात्राउं, ४ जिनमंदिरे विषे स्नात्रमहोत्सव, ५ माला पहरेवी, इंद्रमाला प्रमुख पहरेवी, पहेरामणी करवी, धोतियां विगेरे आपवां तथा द्रव्यनी वृद्धि थाय तेवी रीते आरती उतारवी विगेरे धर्मकृत्यो करीने देवद्रव्यनी वृद्धि, ६ महापूजा, ७ रात्रिने विषे धर्मजागरिका, ८ श्रुतज्ञाननी विशेष पूजा, ९ अनेक प्रकारनां उजमणां, १० जिनशासननी प्रजावना. अने ११ आलोचना एटलां धर्मकृत्यो यथाशक्ति करवां.

तेमां श्रीसंघनी पूजामां पोताना कुलने तथा धन विगेरेने अनुसरिने

घणा आदरथी अने बहुमानथी साधु साध्वीना खपमांश्रावे एवी आधा कर्मादि दोष रहित वस्तु गुरु महाराजने आपवी. ते वस्तु आ प्रमाणेः— वस्त्र, कंवल, प्रौढनक, सूत्र, जन, पात्रां, जलनां तुंबडां प्रमुख पात्र, दांडो, दांडी, सोय, कांटाने खेंची काढनारो चीपीयो, कागल, खडीया, लेखणीनो समुदाय, पुस्तक इत्यादि. दिनकृत्यमां कहुं ठे के— वस्त्र, पात्र आपवादिक पांचे प्रकारनुं पुस्तक, कंवल पादप्रौढनक, दांडो, संधारो, सिज्जा तथा वीजुं पण औधिक तथा औपग्रहिक मुहपत्ति पुंठणा प्रमुख जे कांइ शुद्ध संयमने उपकारी होय ते आपवुं. प्रवचनसारोद्धार वृत्तिमां कहुं ठे के— “जे वस्तु संयमने उपकारी होय, ते वस्तु उपकार करनारी होवाथी उपकरण कहेवाय ठे. तेथी अधिक वस्तु राखवी ते अधिकरण कहेवाय ठे. असंयतपणे वस्तुनो परिहार एटले परिज्ञोग (सेवन) करनारो असंयत कहेवाय ठे.” अहिं परिहार शब्दनो अर्थ परिज्ञोग करनारो एवो कस्यो, तेनुं कारण के “परिहारः परिज्ञोगः” एवुं वचन ठे तेथी असंयतपणे जे परिज्ञोग करवो एवो अर्थ थाय ठे. एम प्रवचनसारोद्धार वृत्तिमां कहुं ठे.

एमज प्रातिहारिक, पीठ, फलक, पात्रो इत्यादिक संयमोपकारि सर्वे वस्तुं साधु मुनिराजने श्रद्धाथी आपवी. सोय प्रमुख वस्तुं पण संयमनां उपकरण ठे एम श्रीकल्पमां कहुं ठे. ते आ रीते— “असणाई वडाई सूत्राइ चउकगा तिन्नि” अर्थः—अशनादिक, वस्त्रादिक, अने सोयादिक ए त्रण चतुष्क मलीने वार; जेम के, १ अशन २ पान, ३ खादिम अने ४ खादिम ए अशनादिक चार, ५ वस्त्र, ६ पात्र, ७ कंवल अने ८ पाद-प्रौढनक ए वस्त्रादिक चार; तथा ए सोय १० अस्त्रो ११ नराणी अने १२ कान खोतरवानी शब्दी ए सोयादिक चार; आ रीते त्रण चतुष्क मलीने वार वस्तु संयमनां उपकरण ठे.

एमज श्रावक श्राविका रूप संघनो पण शक्ति माफक जक्तिथी पहे-रामणी प्रमुख आपीने सत्कार करे. देव गुरु विगेरेना गुण गानारा याचकादिकोने पण उचित लागे तैम संतुष्ट करे.

संघपूजा त्रण प्रकारनी ठे. एक उत्कृष्ट, बीजी मध्यम अने त्रीजी जघन्य. त्रिनमतधारी सर्व संघने पहेरामणी आपे तो उत्कृष्ट संघपूजा थाय. सर्व संघने मात्र सूत्र विगेरे आपे तो जघन्य संघपूजा थाय.

बाकी रहेली सर्वे मध्यम संघपूजा जाणवी. तेमां जेने वधारे धन खर-चवानी शक्ति न होय, तेणे पण गुरु महाराजने सूत्र, मुहपत्ति विगेरे तथा बे त्रण श्रावक श्राविकाउने सोपारी प्रमुख आपीने प्रतिवर्षे संघपूजा नक्तिथी साचववी. दरिद्री पुरुष एटळुं करे, तो पण तेने घणो लाज ठे. कळुं ठे के-लक्ष्मी घणी ठतां नियम आदरवो, शक्ति ठतां ख-मवुं, यौवन अवस्थामां व्रत लेवुं, अने दरिद्री अवस्थामां अल्प पण दान आपवुं ए चारे वस्तुथी बहु लाज थाय ठे. वस्तुपाल मंत्री प्रमुख लोको तो प्रत्येक चोमासामां संघपूजा विगेरे करता हता अने घणा धननो व्यय करता हता, एम संजलाय ठे. दिह्नीमां जगसी श्रेष्ठीनो पुत्र महणसिंह श्रीतपागढाधिप पूज्य श्रीदेवचंदसूरीजीनो नक्त हतो. तेणे एकज संघपू-जामां जिनमतधारी सर्व संघने पहेरामणी प्रमुख आपीने चोराशी हजार टंकनो व्यय कस्यो. बीजेज दिवसे पंक्ति देवमंगलगणि त्यां पधाख्या. पूर्वे महणसिंहे बोलावेला श्रीगुरु महाराजे ते गणिजीने मोकळ्या हता. तेमना प्रवेशने समये महणसिंहे संक्षेपमां संघपूजा करी, तेमां ठप्पन हजार टंकनो व्यय कस्यो. इत्यदिक वार्त्ताउ सांजलवामां ठे. ए प्रकारे संघपूजा विधि कही.

साधर्मिक वात्सल्य पण सर्वे साधर्मि जाइउनुं अथवा केटलाकनुं श-क्ति माफक करवुं. साधर्मि जाइनो योग मलवो प्राये दुर्लज ठे. कळुं ठे के- सर्वे जीवो सर्वे प्रकारना संबंध मांहो मांहे पूर्वे पामेला ठे. परंतु साधर्मिक प्रमुख संबंधने पामनारा जीवो तो कोइक ठेकाणे विरलाज होय ठे. साधर्मि जाइनो मेलाप पण घणो पुण्यकारी ठे. तो पठी साध-र्मिनो शास्त्रमां कह्या प्रमाणे आदर सत्कार करे तो घणो पुण्यबंध थाय एमां शुं कहेवुं ? कळुं ठे के- एक तरफ सर्वे धर्म अने बीजी तरफ सा-धर्मिक वात्सल्य राखी बुद्धि रूप त्राजुवाए तोलिये तो वत्रे सरखां उतरे ठे एम कळुं ठे. साधर्मिकनो आदर सत्कार आ रीते करवो:-

पोताना पुत्र विगेरेनो जन्मोत्सव विवाह प्रमुख होय तो साधर्मि जा-इउने निमंत्रण करवुं अने उत्तम चोजन. तांबूल, वस्त्र आचरण प्रमुख आपवुं. कदाच तेउ कोइ समये संकटदशामां आवी पडे तो गांठनुं ध-न खरचीने तेमने आफतमांथी काढवा. पूर्व कर्मना अंतरायना दोषधी

कोइनुं धन जतुं रहे तो तेने पाठो पूर्वली अवस्थामां लाववो. जे पोताना साधर्मि ज्ञाइउने पैसेटके सुखी न करे, ते पुरुषनी म्होटाइ शा कामनी ? कहुं ठे के— जेमणे दीन जीवोनो उद्धार न कख्यो, साधर्मिकोनुं वात्सल्य न कखुं, अने हृदयने विषे वीतरागनुं ध्यान न कखुं, तेमणे पोतानो जन्म वृथा गुमाव्या. पोताना साधर्मि ज्ञाइउ जो धर्मथी ब्रष्ट थता होय तो, गमे ते प्रकारे तेमने धर्मने विषे स्थिर करवा. जो तेउ धर्मकृत्य करवामां प्रमाद करता होय तो, तेमने याद कराववी, अने अनाचारथी निवारवा प्रमुख करवुं. कहुं ठे के— प्रमाद करे तो याद कराववी, अनाचारने विषे प्रवृत्त थाय तरे निवारवा, चूके तो प्रेरणा करवी, अने वारंवार चूके तो वारंवार प्रेरणा करवी. तेमज पोताना साधर्मिकोने वाचना, पृष्ठना, परावर्तना, अनुप्रेक्षा, अने धर्मकथा इत्यादिकने विषे जोग मळे तेम जोडवा, अने श्रेष्ठ धर्मानुष्ठानने अर्थे साधारण पौपधशाला प्रमुख कराववी. इत्यादि.

श्राविकाउनुं वात्सल्य पण श्रावकनी पेटे करवुं. तेमां कांइ पण उंहुं वधतुं न करवुं. कारण के, ज्ञान, दर्शन तथा चारित्रने धारण करनारी, उत्कृष्ट शीलने पालनारी तथा संतोषवाली एवी श्राविकाउ जिनधर्मने विषे मनमां अनुरागवाली होय ठे, माटे तेमने साधर्मिकपणे मानवी.

शंका:— लोकमां तथा शास्त्रमां स्त्रीउं धर्मी दुष्ट कहेवाय ठे. एउं तो जूमि विनानी विपकदली (जेरी केलनुं वृद्ध), मेघ विनानी विजली, जेना उपर आपध चालतुं नथी एवी, कारण विनानुं मृत्यु, निमित्त विनानो उत्पात, फणा विनानी सर्पिणी, अने गुफा विनानी बाघण सरखी ठे. एमने तो प्रत्यक्ष राक्षसी समानज गणवी. गुरु उपरनो तथा वंधु उपरनो स्नेह तूटवानुं कारण एउंज ठे. कहुं ठे के— असत्य वचन, साहसिकपणुं, कपट, मुर्खता. अतिदोष, अशुचिपणुं अने निर्दयपणुं एटला स्त्रीउंना दोष म्नात्ताविक ठे. कहुं ठे के— हे गौतम ! ज्यारे अनंती पापनी राशीउं उदय आवं, त्यारे स्त्रीपणुं पमाय ठे, एम तुं सम्यक् प्रकारे जाण. आ रीते सर्वे शास्त्रोमां स्त्रीउंनी निंदा पगळे पगळे जोवामां आवे ठे. माटे तेउने दूर वर्जवी. एम उतां तेमनुं दान सन्मान रूप वात्सल्य करवुं शी रीते घटे ?

समाधान:— “ स्त्रीउंज दुष्ट होय ठे ” एवो एकांत पक्ष नथी. जेम

स्त्रीजमां तेम पुरुषोमां पण दुष्टता सरखीज ठे. कारण के, पुरुषो पण क्रूर मनवाला, घणा दुष्ट, नास्तिक, कृतघ्न, पोताना स्वामिनी साथे वैर करनारा, विश्वासघाती, असत्य बोलनार, पारकुंधन तथा पारकी स्त्री हरण करनारा, निर्दय तथा गुरुने पण ठगनारा एवा घणा जोवामां आवे ठे. पुरुष जातिमां केटलाक एवा लोको ठे, तेथी सत्पुरुषोनी अवज्ञा करवी जेम घटित नथी, तेमज स्त्री जातिमां पण केटलीक दुष्ट स्त्रीज ठे, तेथी सारी स्त्रीजनी अवज्ञा करवी ए पण घटित नथी. जेम घणी दुष्ट तेम घणी गुणवंती स्त्रीज पण ठे. जेम तीर्थकरनी माताज श्रेष्ठ गुणवडे युक्त होय ठे, माटे तेमनी देवताना इंद्रो पण भूजा करे ठे, अने मुनियो पण स्तुति करे ठे. लौकिक शास्त्रना जाण पण कहे ठे के, स्त्रीज एवो कोइ अद्भुत गर्भ धारण करे ठे के, जे त्रणे जगतनो गुरु थाय ठे. माटेज पंक्ति लोको स्त्रीजनी घणी म्होटाइ कबूल राखे ठे. केटलीक स्त्रीज पोताना शीलना प्रज्ञावथी अग्निने जल समान, जलने स्थल समान, गजने शियादिया समान, सर्पने दोरडी समान अने विषने अमृत समान करे ठे, तेमज चतुर्विध श्रीसंघनुं चोथुं अंग श्राविका ठे. शास्त्रमां जे तेमनी घणी निंदा संजलाय ठे, ते पुरुषोए तेमनेविषे आसक्ति न करवी एवा उपदेश माटेज ठे. सुलसा प्रमुख श्राविकाजना गुणोनी तो तीर्थकरोए पण घणी प्रशंसा करी ठे. तेमनी धर्मने विषे रहे ता हठता इंद्रोए पण स्वर्गोनेविषे वखाणी ठे; अने जवरा मिथ्यात्वीज पण एमने समकितथी चलावी शक्या नहि. तेमज केटलीक श्राविकाज चरम देहवाली तथा केटलीक वे त्रण प्रमुख जव करीने मोहे जनारी शास्त्रमां संजलाय ठे. माटे मातानी पेठे, व्हेननी पेठे तथा पुत्रीनी पेठे एमनुं वात्सल्य करवुं घटितज ठे. हवे अमे आ वातनो घणो विस्तार करता नथी.

साधर्मिकवात्सल्य करीनेज राजाज पोतानुं अतिथिसंविज्ञाग व्रतसाचवे ठे. कारण के, मुनियोने राजपिंरु कल्पतो नथी. आ विषय उपर चरतना वंशमां थएला त्रिखंरुना अधिपति दंरुवीर्य राजानुं दृष्टांत कहे ठे.

दंरुवीर्य राजा हमेशां साधर्मी जाइने जमाडी पठीज पौते जोजन करतो हतो. एक समये इंडे मनमां तेनी परीक्षा करवानुं धाल्युं. तेणे ज्ञान, दर्शन, चारित्र रूप त्रण रत्नोनुं सूचक सुवर्णसूत्र (जनोइ) अने धार

व्रतोना सूचक वार तिलकने धारण करनारा तथा जरते रचेला चार वे-
दनो मुखे पाठ करनारा एवा तीर्थयात्रा करता आवेला कोडो श्रावक
प्रकट कऱ्या. दंढवीर्य तेमने ञक्तिथी निमंत्रण करी जमाडी रहे ठे,
एटलामां सूर्य आथम्यो. ए रीते लागट आठ दिवस श्रावक प्रकट क-
ऱ्या. तेथी राजाने आठ उपवास थया. पण तेनी साधर्मिक ञक्ति तो त-
रुण पुरुषनी शक्तिनी पेठे दिवसे दिवसे वधतीज रही. तेथी इंद्र प्रसन्न
थयो, अने तेणे तेने दिव्य धनुष्य, बाण, रथ, हार तथा बे कुंमल आ-
पी शत्रुंजयनी यात्रा करवा माटे प्रेरणा करी. दंढवीर्ये पण तेमज कऱ्युं.

श्री संज्ञवनाथ ञगवान् पण पूर्वजा त्रीजा ञवमां धातकीखंढनी अंदर
आवेला ऐरवत क्षेत्रनी केमापुरी नगरीमां विमलवाहन नामे राजा ह-
ता, त्यारे तेमणे म्होटा दुर्जिह्मां सर्वे साधर्मि ञाश्योने ञोजनादिक
आपीने जिननाम कर्म बांध्युं. पठी दीक्षा लइ देहपात थए आनत दे-
वलोकमां देवतापणुं ञोगवी श्री संज्ञवनाथ तीर्थकर थया. तेउ फागण
सुदि आठमने दिवसे अवतऱ्या, त्यारे होटुं दुर्जिह्म ठतां तेज दिवसे
चारे तरफथी सर्वे जातनुं धान्य आवी होच्युं, तेथी तेमनुं संज्ञव एवुं
नाम पड्युं. वृहद्भाष्यमां कऱ्युं ठे के-शं शब्दनो अर्थ सुख कहेवाय ठे.
ञगवानना दर्शनथी सर्वे ञव्य जीवोने सुख थाय ठे, माटे तेमने संज्ञव
कहे ठे. आ व्याख्यानने अनुसरिने सर्वे तीर्थकरो संज्ञव नामथी वो-
लाय ठे. संज्ञवनाथजीने संज्ञव नामथी उलखवानुं वीजुं पण एक कारण
ठे. कोइ समये श्रावस्ती नगरीमां काल दोषथी दुर्जिह्म पडी गयुं, त्यारे
सर्वे माणसो दुःखी थया. एटलां सेनादेवीनी कुद्धिमां संज्ञवनाथजी अ-
वतऱ्या. त्यारे इंद्रे पोते आवीने सेनादेवी मातानी पूजा करी, अने ज-
गतने विषे एक सूर्य समान एवा पुत्रनी प्राप्ति थयानी तेने (सेनादे-
वीने) वधामणी आपी. तेज दिवसे धान्यथी परिपूर्ण ञरेला घणा सा-
थी चारे तरफथी आव्या, अने तेथी त्यां साहं सुजिह्म थयुं. जे माटे ते
ञगवानना संज्ञवने (जन्मने) विषे सर्वे धान्योनो संज्ञव थयो, ते मा-
टे माता पिताण ते ञगवाननुं संज्ञव एवुं नाम राख्युं.

देवगिरिने विषे जगसिंह नामे श्रेष्ठिण पोताना जेवा सुखी करेला
अणमां साठ बाणांतरपासे द्दमशां व्होतेर हजार टंकनो व्यय करी प्रति

दिवस एकेक साधर्मिक वात्सल्य करावतो हतो. आ रीते दर वर्षे ते श्रेष्ठिनां त्रणसो साठ साधर्मिक वात्सल्य थतां हतां. थरादमां श्रीमाल आञ्चू नामा संघपतिए त्रणसो साठ साधर्मि जाड्ठने पोताना सरखा कस्या. कहुं ठे के—ते सुवर्ण पर्वतनो (मेरुनो) तथा रुपाना पर्वतनो (वैताल्यनो) शुं उपयोग? कारण के, जेनो आश्रय करी रहेलां वृद्धो काष्ठमयनां काष्ठमयज रहे ठे, पण सोना रूपानां थतां नथी. एक मलय पर्वतनेज अमे घणुं मान आपीए ठीए; कारण के, तेनो आश्रय करी रहेलां आंवा खिमडा अने कुटज नामनां वृद्धो पण चंदनमय थाय ठे. सारंग नामा श्रेष्ठिए पंचपरमेष्टि मंत्रनो पाठ करनारा लोकोने प्रवाहवडे दरेकने सुवर्णना टंक आप्या. एक चारण “बोल” एम फरी फरी कहेवाथी नव वार नवकार बोल्यो, त्यारे तेणे तेने नव सोनैया आप्या. आ रीते साधर्मिक वात्सल्यनो विधि कहुं.

तेमज प्रतिवर्षे जघन्यथी एक पण यात्रा करवी. यात्राठ त्रण प्रकारनी ठे. कहुं ठे के,—१ अछाही यात्रा २ रथयात्रा अने ३ तीर्थयात्रा. आ रीते त्रण प्रकारनी यात्री पंक्ति जनो कहे ठे. तेमां १ अछाही यात्रानुं स्वरूप पूर्वे कहुं ठे. तेमां सतिस्तर सर्व चैत्यपरिपाटी करवा प्रमुख जे अछाही यात्रा ते चैत्ययात्रा पण कहेवाय ठे. २ रथयात्रा तो हेमचंद्रसूरि विरचित परिशिष्टपर्वमां कहे ठे, ते आ रीते:—पूज्य श्रीसुहस्ति आचार्य अवंती नगरीमां वसता हता, त्यारे एक वर्षे संघे चैत्ययात्रा उत्सव कस्यो. जगवान् सुहस्ती आचार्य पण नित्य संघनी साथे चैत्ययात्रामां आवी मंरुपने शोभावता हता. त्यारे संप्रति राजान्हानामां न्हाना शिष्यनी माफक हाथ जोडी सुहस्तिस्वामीनी आगल वेसतो हतो. चैत्ययात्रा-उत्सव थइ रह्या पठी संघे रथयात्रा शरु करी. कारण के, यात्रानो उत्सव रथयात्रा करवाथी संपूर्ण थाय ठे. सुवर्णनी तथा माणिक्य रत्नोनी कांतिथी दिशाड्ठने प्रकाशित करनार एवो सूर्यना रथ सरखो रथ रथशालामांथी नीकल्यो. विधिना जाण अने धनवान आचकोए रुथमां पधरावेदी जिनप्रतिमानुं स्नात्रपूजा प्रमुख कस्युं. अरिहंतनुं स्नात्र कस्युं. त्यारे जन्म कल्याणकने अवसरे जेम मेरुना शिखर उपरथी, तेम रथमांथी स्नात्र जल नीचे पडवा लाग्युं. जाणे जगवाननी कांइ विनंतिज करता होय-

नी ! एवा मुखे मुखकोश बांधेला श्रावकोए सुगंधि चंदनादि वस्तुवडे जगवानने विलेपन कछुं. मालती, कमल प्रमुख पुष्पोनी मालाउथी जगवाननी प्रतिमा पूजाइ, त्यारे ते शरत्कालना मेघोथी वींटायली चंद्रकलानी पेठे शोचवा लागी. वलता मलयागरना धूपथी उत्पन्न थएली धूमाडानी रेखाउथी विंटायली जगवाननी प्रतिमा नील वस्त्रोथी पूजायली होयनी ! एवी रीते शोचवा लागी. जेनी अंदर दीपती दीपशिखाउ ठे एवी जगवाननी आरती श्रावकोए करी. ते दीपती औषधीवाला पर्वतनी टूंक माफक शोचती हती. अरिहंतना परमजक्त एवा ते श्रावकोए जगवानने वंदना करी अश्वनी पेठे आगल थइ फोते रथ खेंच्यो. ते समये नगरवासी जनोनी स्त्रीउंए हल्लीसक रास शरु कख्या. श्राविकाउ चारे तरफ घणां मंगल गीतो गावा लागी, पार विनानुं केशरनुं जल रथमांथी नीचे पडतुं होवाथी आगलना मार्गमां ठंटकाव थवा मांज्यो. आ रीते प्रत्येक घरनी पूजा ग्रहण करतो रथ, दररोज संप्रति राजाना द्वारमां हलवे हलवे आवतो हतो. ते जोइ संप्रति राजा पण रथनी पूजा करवाने तैयार थाय अने फणस फलनी पेठे सर्वांगे विकस्वर रोमरी जीवालो थइ त्यां आवे. पठी नवा आनंद रूप सरोवरमां हंसनी पेठे क्रीडा करतो संप्रति राजा, रथमां विराजमान थएली प्रतिमानी अष्टप्रकारी पूजा करे.

महापद्म चक्रीए पण पोतानी माताना मधोरथ पूर्ण करवाने अर्थे घणा आनंवरथी रथयात्रा करी. कुमारपाले करेली रथयात्रा आ रीते कही ठे:— चैत्र मासनी आठमने दिवसे चोथे पहोरे जाणे चालतो मेरु पर्वतज होयनी ! एवो अने सुवर्णमय म्होटा दंरु उपर रहेली ध्वजा, ठत्र, चामर इत्यादि वस्तुथी दीपतो एवो सुवर्णमय रथ घणी रुद्धिनी साथे नीकले ठे, ते समये हर्षथी नगरवासी लोको एकठा मलीने मंगलकारी जय शब्द करे ठे. श्रावको स्नात्र तथा चंदननुं विलेपन करी सुगंधी पुष्पोथी पूजायली श्रीपार्श्वजिननी प्रतिमाने कुमारपालना वंधावेला मंदिर आगल उजा रहेला रथमां घणी रुद्धिथी स्थापन करे ठे. वाजिंत्रना शब्दथी जगत्ने पूर्ण करनार अने हर्षथी मंगल गीतो गानारी सुंदर स्त्रीउंनी तथा सामंतना अने मंत्रीउंना मंरुलनी साथे ते रथ कुमारपालना राजमंडल आगल जाय. पठी राजा रथनी अंदर पधरावेली प्रतिमानी

पट्टवस्त्र, सुवर्णमय आभूषण इत्यादि वस्तुवडे पोते पूजा करे, अने विविध प्रकारनां गायन, नाटक प्रमुख करावे. पठी ते रथ त्यां एक रात्री रही सिंहद्वारनी बहार नीकले, अने फरकती ध्वजाउथी जाणे नृत्यज करी रहेलो होयनी ! एवा पटमंरुपमां आवीने रहे. प्रजात काळे राजा त्यां आवी रथमां शोचती जिनप्रतिमानी पूजा विगेरे करे, अने चतुर्विध संघ समरु पोते आरती उतारे. पठी हाथी जोतरेलो रथ स्थानके स्थानके बंधावेला घणा पटमंरुपमां रहेतो नगरमां फरे. इत्यादि.

हवे ३ तीर्थयात्रानुं स्वरूप कहुं तुं. तेमां श्रीशत्रुंजय, गिरनार इत्यादिक तीर्थो जाणवां. तेमज तीर्थकरोनी जन्म, दीक्षा, ज्ञान, निर्वाण अने विहारनी जूमिउं पण घणा जव्य जीवोने शुज जाव उत्पन्न करे ठे अने जव समुद्रमांथी तारे ठे, माटे ते जूमिउं पण तीर्थज कहेवाय ठे. आ तीर्थोने विषे सम्यक्तव शुद्धिने अर्थे गमन करवुं, ते तीर्थयात्रा कहेवाय ठे. तेनो विधि आ रीतेः—एक आहार, सचित्त परिहार, जूमिशयन, ब्रह्मचर्य व्रत इत्यादि कठण अज्जिग्रह यात्रा कराय त्यां सुधी पलाय एवा प्रथम ग्रहण करवा. पालखी, सारा अश्वो, पलंग इत्यादि समय रुद्धि होय, तो पण यात्रा करवा नीकलेला धवाढ्य श्रावकने पण शक्ति होय तो पगे चालवुंज उचित ठे. कहुं ठे के—यात्रा करनार श्रावके १ एकाहारी, २ समकितधारी, ३ जूमिशयनकारी, ४ सचित्तपरिहारी, ५ पादचारी अने ६ ब्रह्मचारी रहेवुं. लौकिक शास्त्रमां पण कहुं ठे के—यात्रा करतां वाहनमां बेसे तो यात्रानुं अर्धुं फल जाय, पगरखां पहरे तो फलनो चोथो जाग जाय, मुंरुन न करे तो त्रीजो जाग जाय, अने तीर्थे जइने दान ले तो यात्रानुं सर्व फल जतुं रहे. माटे तीर्थयात्रा करनार पुरुषे एक टंक चोजन करवुं, जूमि उपर सूवुं, अने स्त्री रुतुवंती ठतां पण ब्रह्मचारी रहेवुं.

उपर कहा प्रमाणे अज्जिग्रह दीधा पठी शक्ति माफक राजाने जेटणुं प्रमुख आपी प्रसन्न करी तेनी आज्ञा लेवी. यात्रामां साथे देवाने अर्थे शक्ति माफक श्रेष्ठ मंदिर तैयार करवां. स्वजनना तथा साधर्मिं चाइरुना समुदायने यात्राए श्राववा सारु निमंत्रण करवुं. परम जक्तिथी पोताना सजुरुने पण निमंत्रण करवुं. अमारी प्रवर्ताववी. जिनमंदिरोमां महापूजादि महोत्सव कराववा. जेनी पासे जातुं न होय तेने जातुं तथा जेने

वाहन न होय तेने वाहन आपवुं. निराधार माणसोने ड्रव्यनो तथा सारा वचननो आधार आपवो. “ उचित मदद आपीश ” एवी उद्धोषणा करी उत्साह विनाना यात्रालु लोकोने पण सार्थवाहनी पेठे हिम्मत आपवी. आरुंवरथी म्होटा अने अंदरना जागमां घणा समासवाली कोठीउं, शरावलां, कनातो, तंबूउं, म्होटी कढाइउं तथा बीजां पण पाणीनां म्होटों वासणो विगेरे कराववां. गाडां, पडदावाला रथ, पालखी, पोठिया, जंट, अश्व विगेरे वाहनो सज्ज कराववां. श्रीसंघनी रक्षाने अर्थ घणा शूर अनेक सुजटोने साथे लेवा; अने कवच; शिरस्त्राण प्रमुख उपकरण आपीने तेमनो सत्कार करवो. गीत, नृत्य, वाजिंत्र प्रमुख सामग्री तैयार कराववी. पठी सारा शकुन, निमित्त प्रमुख जोइने घणा उत्साहवाला थइ सारा मुहूर्त उपर जवुं.

मार्गमां यात्रालुना सर्व समुदायने एकठो करवो. श्रेष्ठ पक्कान्नो जमाडी तेमने तांबूल विगेरे आपवुं. तेमने अंगे आचूषण तथा वस्त्रो पहेराववां. सारा प्रतिष्ठित, धर्मिष्ठ पूज्य अने घणा जाग्यशाली पुरुषो पासे संघवीपणानुं तिलक कराववुं. संघपूजा प्रमुख म्होटो उत्सव करवो. वीजाउं पासे पण योग्यता माफक संघवीपणा प्रमुखनुं तिलक करवानो उत्सव कराववो. संघनुं जोखम साथे लेनारा, आगळ चालनारा, पाठल रही रक्षण करनारा तथा प्रमुखपणे संघनुं काम करनारा विगेरे लोकोने योग्य स्थानके राखवा. श्रीसंघना चालवाना तथा मुकाम विगेरेना जे ठराव थया होय, ते सर्व प्रसिद्ध करवा. मार्गमां सर्वे साधर्मीउंनी सारी पेठे सार संचाल करवी. कोइनुं गाडानुं पैडुं जागे, अथवा वीजी कांइ हरकत आवे तो पोते तेमने सर्वे शक्तिए योग्य मदत करवी. प्रत्येक गाममां तथा नगरमां जिनमंदिरने विपे स्नात्र, म्होटी ध्वजा चढाववी, चैत्यपरिपाटी प्रमुख म्होटो उत्सव करवो. जीणोंऊर विगेरेनो पण विचार करवो. तीर्थनां दर्शन थए सुवर्ण, रत्न, मोती प्रमुख वस्तुवडे वधामणी करवी. लापशी, लाडु प्रमुख वस्तु मुनिराजोने वहोराववी. साधर्मिकवात्सल्य करवुं. उचितपणे दान प्रमुख आपवुं, तथा म्होटो प्रवेशोत्सव करवां. तीर्थ प्राप्त थया पठी प्रथम हर्षथी पूजा, ढोकन प्रमुख आदरथी करवुं. अष्ट प्रकारी पूजा करवी तथा स्नात्र विधिथी करवुं. मा

द्व पहेरवी विगेरे करवुं. घीनी धारावाडी देवी. पहेरामणी मूकवी. जिने-
श्वर जगवाननी नवांगे पूजा करवी. तथा फूलघर, केलिघर प्रमुख महा-
पूजा, रेशमी वस्त्रमय ध्वजानुं दान, कोइने हरकत न पडे एवुं दान (स-
दावर्त), रात्रिजागरण, गीत नृत्य प्रमुख नानाविध उत्सव, तीर्थप्राप्ति-
निमित्त उपवास ठठ प्रमुख तपस्या करवी. क्रोड, लाख चोखा प्रमुख
विविध वस्तु विविध उजमणामां मूकवी.

जात जातनां चोवीश, बावन, बहोतेर अथवा एकसो आठ फलो अ-
थवा बीजी जात जातनी एटलीज वस्तुं तथा सर्व ज्ञद्य अने ज्ञोज्य
वस्तुथी जरेली थाली जगवान आणल धरवी. तेमज रेशमी प्रमुख श्रेष्ठ
वस्त्रना चंडुआ, पहेरामणी, अंगलूहणां, दीवाने अर्थे तेल, धोतियां, चं-
दन, केसर, जोगनी वस्तु, पुष्प लाववानी ठाबडी, पिंगानिका, कलश, धू-
पधाणुं, आरति, आचूषण, दीवीज, चामर, नालवाला कलश, थालीज,
कचोलां, घंटाज, जल्लरी, पटह प्रमुख वाजित्रो आपवां. गोठी राखवा.
सूतार विगेरेनो सत्कार करवो, तीर्थनी सेवा, विणसता तीर्थनो उद्धार,
तथा तीर्थना रक्षक लोकोनो सत्कार करवो. तीर्थने गरास आपवो. सा-
धर्मिक वात्सल्य, गुरुनी जक्ति तथा संघनी पहेरामणी प्रमुख करवुं. या-
चक विगेरेने उचित दान आपवुं. जिनमंदिर प्रमुख धर्मकृत्यो करवां,
याचकोने दान आपवाथी कर्तमात्र थाय ठे, एम समजी ते निष्फल ठे
एम न मानवुं. कारण के, याचको पण देवना, गुरुना तथा संघना गुणो
गाय ठे माटे तेमने आपेलुं दान बहु फलदायि ठे. चक्रवर्ती प्रमुख लोको
जिनेश्वर जगवानना आगमननी वधामणी आपनारने पण साडावार
क्रोड सोनैया प्रमुख दान आपता हता. सिद्धांतमां कह्युं ठे के— साडा-
वार लाख तथा साडावार क्रोड सोनैया जेटवुं, चक्रवर्तीनुं प्रीतिदान
जाणवुं. आ रीते यात्रा करी पाठो वलतो संघवी घणा उत्सवथी पोता-
ना घरमां प्रवेश करे, पठी देवावहानादि उत्सव करे, अने एक वर्ष-
सुधी अथवा तेथी वधारे मुदत सुधी तीर्थोपवास प्रमुख करे, आ रीते
तीर्थयात्रानो विधि कह्यो.

श्रीसिद्धसेन दिवाकरे प्रतिबोध पमाडेलो विक्रमादित्य राजा शत्रुं-
जयनी यात्राए गयो, त्यारे तेना संघमां एकसो अगनोतेर (१६७) सुर्ण-

मय अने पांचसो (५००) दांत, चंदनादिमय जिनमंदिर हतां. श्री सिद्ध-
सेन दिवाकर प्रमुख पांच हजार (५०००) आचार्य हता. चौद(१४) मुकुट-
धारी राजाउ हता. तथा शित्तेर लाख (१००००००) श्रावकनां कुटुंब, एक
क्रोड दस लाख नव हजार (११००००००) गाडां, अठार लाख (१००००००)
अश्वो, ठोतेरसो (१६००) हाथीउ अने आ रीतेज जंट, बखद विगेरे
हता. कुमारपाले काढेला संघमां सुवर्णरत्नादिमय अठारसे चुम्मोतेर
(१०१४) जिनमंदिर हतां. थरादमां पश्चिममंरुक्किक नामे प्रसिद्ध एवा
आजु संघवीनी यात्रामां सातसो (१००) जिनमंदिर हतां, अने तेणे यात्रामां
वार क्रोड सोनैयानो व्यय कस्यो. पेथड नामा श्रेष्ठीए तीर्थनां दर्शन क-
स्यं, त्यारे अगीश्वार लाख रूपामय टंकनो व्यय कस्यो, अने तेना सं-
घमां वावन देरासर अने सात लाख माणस हतां. वस्तुपाल मंत्रीए क-
रेली साडीवार यात्राउ प्रसिद्ध ठे. आ रीते त्रिविध यात्राउनुं स्वरूप कस्युं.

तेमज जिनमंदिरमां दररोज घणा आंवरथी स्नात्रोत्सव करवो, तेम
करवानी शक्ति न होय तो प्रत्येक पर्वने विषे करवो, तेम पण न करी
शकाय तो वर्षमां एक वार तो अवश्य स्नात्रोत्सव करवो. तेमां मेरुनी
रचना करवी. अष्ट मंगलीकनी स्थापना करवी. नैवेद्य धरवुं तथा घणा
वावनाचंदन, केशर, सुगंधी पुष्पो अने जोग प्रमुख सकल वस्तुनो
समुदाय एकठो करवो. संगीत प्रमुखनी सध्मयी सारी पेठे तैयार करवी.
रेशमी वस्त्रमय महाध्वजा आपवी, अने प्रजावना विगेरे करवी. स्नात्रो-
त्सवमां पोतानी संपत्ति, कुल, प्रतिष्ठा विगेरेने अनुसरी सर्व शक्ति वडे
धननो व्यय विगेरे करी सर्व आंवरथी जिनमतनी घणी प्रजावना क-
रवाने अर्थे यत्न करवो. संजलाय ठे के-पेथड श्रेष्ठीए श्रीगिरनारजी उपर
स्नात्रमहोत्सवने अवसरे ठप्पनधटी प्रमाण सुवर्ण आपी इंद्रमाळापहेरी.
अने तेणे श्रीशत्रुंजय उपर तथा गिरनारजी उपर एकज सुवर्णमय ध्व-
जा आपी. तेना पुत्र जांऊण श्रेष्ठीए तो रेशमी वस्त्रमय ध्वजा आपी.
आ रीते स्नात्रोत्सवनुं स्वरूप कस्युं.

तेमज देवद्रव्यनी वृद्धिने अर्थे प्रत्येक वर्षे मालोद्धटन करवुं. तेमां
इंद्रमाळा अथवा वीजी माला प्रतिवर्षे शक्ति माफक ग्रहण करवी. श्री
कुमारपालना संघमां मालोद्धटन थयुं, त्यारे वाग्जट मंत्री प्रमुख समर्थ

लोको चार आठ लाख प्रमुख संख्या बोलवा लाग्या, ते समये सोरठ देशनो महुश्यानो रहीश प्राग्वाट हंसराज धारुनो पुत्र जगडुशा, मलीन शरीरे मलीन वस्त्र पहेरी उढीने त्यां उजो हतो, तेणे एकदम सवा क्रोडनी रकम कही. आश्चर्यथी कुमारपाद राजाए पूढ्युं, त्यारे तेणे कहुं के, म्हारा पिताए नौकामां बेसी देश देशांतर व्यापार करी उपार्जन करेला ड्रव्यथी सवा क्रोड सोनैयानी किमतनां पांच माणिक्य रत्न खरीद्यां, अने अंतसमये मने कहुं के, “ श्रीशत्रुंजय, गिरनार अने कुमारपाद पट्टन एमां निवास करनारा जगवानने एकेक रत्न त्हारे आपवुं, अने वे रत्न पोताने माटे राखवां ” पढी जगडुशाए ते त्रणे रत्नो सुवर्णजडित करी शत्रुंजय निवासी ऋषज जगवानने, गिरनारवासी श्रीनेमिनाथजीने तथा पट्टणवासी श्रीचंद्रप्रज्ञजीने कंठाचरण तरीके आप्यां.

एक समये श्रीगिरनारजी उपर दिगंबर तथा श्वेतांबर ए वन्नेना संघ समकाले आवी पडोच्या, अने वन्ने जणा अमारुं तीर्थ कही जगडो करवा लाग्या. त्यारे ‘जे इंद्रमाला पहेरे तेनुं आ तीर्थ ठे’ एवा वृद्ध जनोना वचनथी पेथड श्रेष्ठीए ठप्पन धटी प्रमाण सुवर्ण आपी इंद्रमाला पहेरी, अने याचकोने चार धटी प्रमाण सुवर्ण आपी तीर्थ पोतानुं ठे एम सिद्ध कहुं. आ रीतेज पहेरामणी, नवी धोतीउं, जात जातना चंद्रुआ, अंगवूहणां, दीपकने अर्थ तेल, कहुं चंदन, केसर, जोग प्रमुख जिनमंदिरे खपमां आवती वस्तुउं प्रतिवर्षे शक्ति माफक आपवी. तेमज उत्तम आंगी, वेदबुद्धिनी रचना, सर्वांगनां आञ्जुषण, फूलघर, केळिघर, पूतलीना हाथमांना फुवारा इत्यादि रचना तथा विविध प्रकारनां गायन, नृत्य प्रमुख उत्सववडे महापूजा तथा रात्रिजागरण करवां. जेम एक श्रेष्ठीए समुद्रमां मुसाफरी करवा जतां एक लाख ड्रव्य खरचीने महापूजा जणावी, अने मनगमतो लाज थवाथी बार वर्षे पाठो आव्यो, त्यारे हर्षथी एक क्रोड रुपिया खरची जिनमंदिरे महापूजा प्रमुख उत्सव कस्यो.

तेमज पुस्तक विगेरेमां रहेला श्रुतज्ञाननी कपूर प्रमुख वस्तुवडे. सामान्य पूजा तो गमे त्यारे वनी शके तेम ठे. मूढ्यवान वस्त्र प्रमुख वस्तुवडे विशेष पूजा तो प्रतिमासे अजवादी पांचमने दिवसे श्रावकने करवी घटे ठे. तेम करवानी शक्ति न होय तो जघन्यथी वर्षेमां एक बार तो अवश्य करवीज.

श्रा वात जन्मकृत्यनी अंदर आवेला ज्ञानशक्ति द्वारमां विस्तारथी क-
हीशुं. तेमज नवकार, आवश्यक सूत्र, उपदेशमाला, उत्तराध्ययन इत्यादि
ज्ञान, दर्शन अने विविध प्रकारना तप संबंधी उजमणामां जघन्यथी एक
उजमणुं तो दरवर्षे यथाविधि अवश्य करवुं. कह्युं ठे के-माणसोने उज-
मणुं करवाथी लक्ष्मी सारे स्थानके जोडाय, तपस्या पण सफल थाय, अने
निरंतर शुद्ध ध्यान, जव्य जीवोने समकितनो लाज, जिनेश्वर महाराजनी
शक्ति तथा जिनशासननी शोभा थाय, एटला गुण थाय ठे. तपस्या पूरी
थया पठी उजमणुं करवुं ते नवा वनावेला जिनमंदिरे कलश चढाववा
समान, चोखाथी जरेला पात्र उपर फल मूकवा समान अथवा जोजन
करी रह्या पठी तांबूल देवा समान ठे. शास्त्रमां कहेला विधि माफक न-
वकार लाख अथवा क्रोड वार गणी जिनमंदिरे स्नात्रोत्सव, साधर्मिक वा-
त्सल्य, संघपूजा प्रमुख घणा श्राद्धंवरथी करवुं. लाख अथवा क्रोड चोखा,
अडसठ सोनानी अथवा रुपानी वाडकियो, पाटियो, लेखणो तथा रत्नो,
मोती, परवालां, नाणुं, तेमज नाविएर प्रमुख अनेक फलो, जात जातनां
पकान्नो, धान्यो, तथा खाद्य अने स्वाद्य हवी अनेक वस्तुज, वस्त्रो इत्या-
दि वस्तुज मूकी नवकारनुं उजमणुं करनार, उपधान वहेवा प्रमुख विधि-
सहित माला पहेरी आवश्यक सूत्रनुं उजमणुं करनार, गाथानी संख्या-
माफक एटले पांचसो चुमालीश प्रमुख मोफक, नाविएर, वाडकियो विगेरे
विविध वस्तु मूकीने उपदेशमालादिकनां उजमणां करनार, सोनैया
प्रमुख वस्तु अंदर राखी लाडवा प्रमुख वस्तुनी प्रजावनां करी दर्शना-
दिकनां उजमणां करनारा जव्य जीवो पण हालना कालमां देखाय ठे.

माला पहेरवी ए म्होडुं धर्मकृत्य ठे. कारण के, नवकार, इरियावही
इत्यादि सूत्रो शक्ति माफक तथा विधि सहित उपधान वह्या विना ज-
णवां गणवां ए अशुद्ध क्रिया गणाय ठे, श्रुतनी आराधना माटे जेम सा-
धुजने योग वहेवा, तेमज श्रावकोने उपधान तप अवश्य करवुं जोइए,
माला पहेरवी एज उपधान तपनुं उजमणुं ठे. कह्युं ठे के-कोइ श्रेष्ठ जीव
उपधान तप यथाविधि करी, पोताना कंठमां नवकार प्रमुख सूत्रनी माला
तथा गुण पहेरावेली सूत्रनी माला धारण करे ठे, ते वे प्रकारनी शिव-
थी (निम्पडवपणुं अने मोक्षलक्ष्मी) उपाजें ठे. मुक्तिरूप कन्यानी वरमालाज

होयनी ! सुकृतरूप जल खेंची काढवानी घडानी माला होयनी ! तथा प्रत्य-
क्ष गुणोनी गुंथेली मालाज होयनी ! एवी माला धन्यलोकोथीज पहेराय
ठे. आ रीतेज अजवाली पांचम विगेरे विविध तपस्याउंनां उजमणां पण ते
ते तपस्याना उपवास विगेरेनी संख्या माफक नाणुं, वाडकियो, नाविएर,
लाडु विगेरे विविध वस्तु मूकी शास्त्रने तथा संप्रदायने अनुसारे करवां.

तेमज तीर्थनी प्रज्ञावनाने अर्थे श्रीगुरु महाराज पधारवाना होय,
त्यारे तेमनुं सामैयुं, प्रज्ञावना विगेरे दर वर्षे जघन्यथी एक वार तो शक्ति
माफक अवश्य करवीज. तेमां श्रीगुरु महाराजनो प्रवेशोत्सव सर्व प्रकारे
घणा आंवरथी चतुर्विध संघ सहित सामा जइ तथा श्रीगुरु महाराजनो
तथा संघनो सत्कार प्रमुख करीने शक्ति माफक करवो. कह्युं ठे के— श्री-
गुरु महाराजने सन्मुख गमन, वंदन, नमस्कार अने सुखशातानी पूढा
करवाथी चिरकालथी संचित करेलुं पाप एक क्षण वारमां शिथिल बंध-
वालुं थाय ठे. पेथडश्रेष्ठिए तपा० श्रीधर्मघोषसूरिजीना प्रवेशोत्सवमां व-
होतेर हजार टंकनो व्यय कस्यो. 'संवेगी साधुउंनो प्रवेशोत्सव करवो ए
वात अनुचित ठे' एवी कुकटपना न करवी. कारण के, सिद्धांतमां सामुं
जइ तेमनो सत्कार कस्यानुं प्रतिपादन करेलुं ठे. एज वात साधुनी प्र-
तिमाने अधिकारे श्रीव्यवहार ज्ञाप्यमां कही ठे. ते आ रीते:—“तीरिअ
उप्रामनिउं— अ दरिसणं सत्तिसाहुमप्पाहे ॥ दंकिअ जोइअ असई, सावग-
संघो व सक्कारं ॥१॥ अर्थ:— प्रतिमा पूरी थाय त्यारे प्रतिमावाहक साधु,
ज्यां साधुउंनो संचार होय एवा गाममां पोताने प्रकट करे, अने साधुने
अथवा श्रावकने संदेशो कहेवरावे.

पठी गामनो राजा, अधिकारी अथवा ते न होय तो श्रावक श्रावि-
काउंनो अने साधु साधुउंनो समुदाय ते प्रतिमावाहक साधुनो सत्कार
करे. आ गाथानो अज्ञिप्राय ए ठे के, “प्रतिमा पूरी थए ठते जे नजीकनां
गाममां घणा जिद्धाचरो तथा साधुउं विचरता होय, त्यां श्रावी पोताने प्रकट
करे, अने तेम करतां जे साधु अथवा श्रावक जोवामां आत्रे, तेनी पासे
संदेशो कहेवरावे के, “में प्रतिमा पूरी करी, अने तेथी हुं श्राव्यो हुं.” पठी
त्यां श्राचार्य होय ते राजाने आ वात जणावे के, “फलाणा महा तपस्वी
साधुए पोतानी तपस्या यथाविधि पूर्ण करी ठे, माटे तेनो घणा सत्कारथी

गहमां प्रवेश करवो ठे." पढी राजा, ते न होय तो गामनो अधिकारी, ते न होय तो साधु साध्वी प्रमुख चतुर्विध श्रीसंघ प्रतिमावाहक साधुनो यथाशक्ति सत्कार करे. उपर चंद्रुठ बांधवो, मंगल वादित्रो वगाडवां, सुगंधी वासक्षेप करवो इत्यादिक सत्कार कहेवाय ठे. एवो सत्कार करवामां गुण ठे, ते आ रीते:—“उप्रावणा पवयणे, सद्भाजणं तहेव बहुमाणो ॥ उ-
हावणा कुतिठे, जीअं तह तिठबुढीअ ” ॥१॥ अर्थ:—प्रवेशने अवसरे स-
त्कार करवाथी जैनशासन घणुं दीपे ठे, बीजा साधुउने श्रद्धा उत्पन्न
थाय ठे, के ‘जेशी एवी शासननी उन्नति थाय ठे, ते सत्कृत्य अमे पण एम
करीशुं’ तेमज श्रावकश्राविकाउनी तथा बीजाउनी पण जिनशासन उपर
वहुमान वृद्धि उत्पन्न थाय ठे, के “जेमां एवा महा तपस्वीउं थाय ठे, ते
जिनशासन महा प्रतापी ठे.” तेमज कुतीर्थियोनी हीलना थाय ठे, कारण
के, तेमनामां एवा महा सत्ववंत पुरुषो नथी. तेमज प्रतिमा पूरी करनार
साधुनो सत्कार करवो ए आचार ठे. तेमज तीर्थनी वृद्धि थाय ठे, एटले प्र-
वचननो अतिशय जोशने घणा जव्य जीवो संसार उपर विराग पामी दी-
क्षा ले ठे. आ रीते व्यवहार चाष्यनी वृत्तिमां कळुं ठे. तेमज शक्ति मा-
फक श्रीसंघनी प्रजावना करवी, एटले बहुमानथी श्रीसंघने आमंत्रण क-
रवुं, तिलक करवुं, चंदन, जवादि, कपूर, हस्तुरी प्रमुख सुगंधी वस्तुनो
लेप करवो, सुगंधी फूल अर्पण करवां, नादिअर प्रमुख विविध फल आप-
वां तथा तांबूल अर्पण करवुं. इत्यादि प्रजावना करवाथी तीर्थकरपणुं
विगेरे शुच फल मले ठे. कळुं ठे के— अपूर्व ज्ञान ग्रहण, श्रुतनी चक्ति,
अने प्रवचननी प्रजावना आ त्रण कारणो वडे जीव तीर्थकरपणुं पामे ठे.
जावना शब्द करतां प्रजावना शब्दमां ‘प्र’ए अक्षर वधारे ठे, ते युक्तज
ठे. कारण के, जावना तो तेना करनारनेज मोक्ष आपे ठे, अने प्रजावना
तो नेता करनारने तथा बीजाने पण मोक्ष आपे ठे.

तेमज गुरुनो योग होय तो प्रतिवर्षे जघन्यथी एक वार तो गुरु पासे
अवश्य आलोचना लेवी. कळुं ठे के— दरवर्षे गुरु आगल आलोचना लेवी.
कारण के, पोताना आत्मानी शुद्धि करवाथी ते दर्पणनी पेटे निर्मल थाय
ठे. आगसमां तो श्री आवश्यक निर्युक्तिमां कळुं ठे, ते आ रीते:— चोमासी
तथा संवत्सरीने विषे आलोचना तथा नियम ग्रहण करवा. तेमज पूर्वे

ग्रहण करेला अजिग्रह कहीने नवा अजिग्रह लेवा. श्राद्धजीतकल्प प्रमुख ग्रंथोमां आलोयणा विधि कह्यो ठे, ते आ रीते:-

परिक्वचाउम्मासे, वरिसे उक्कोसउं अ बारसहिं ॥ नियमा आलो-
इजा, गीआइगुणस्स ऋणिअं च ॥ २ ॥ अर्थ:- परकी, चोमासी अथ-
वा संवत्सरीने दिवसे तेम न बने तो, घणामां घणा बार वरस जेटला
काले तो अवश्य गीतार्थ गुरुपासे आलोयणा लेवी, कह्युं ठे के- सद्दुद्धरण-
निमित्तं, खित्तमी सत्तजोअणसयाइं ॥ काले बारसवरिसा, गीअण्णग-
वेसणं कुजा ॥१॥ अर्थ:-आलोयणा लेवाने अर्थे क्षेत्रथी सातसो योजन
प्रमाण क्षेत्रमां तथा कालथी बार वरस सुधी गीतार्थ गुरुनी गवेषणा करवी.

हवे आलोयणा आपनार आचार्यनुं लक्षण कहे ठे. ॥ गीअण्णे कडजो-
गी, चारिती तहय गाहणा कुसलो ॥ खेअण्णे अविसाइं, ऋणिउं आलो
अणायरिउं ॥३॥ अर्थ:-आलोयणा आपनार आचार्य गीतार्थ एटले निशिठ
प्रमुख सूत्रना अर्थना जाण, कृतयोगी एटले मन वचन कायाना शुचयोग
राखनारा अथवा विविध तपस्या करनारा, अर्थात् विविध प्रकारना शुच
ध्यानथी तथा विशेष तपस्याथी पोताना जीवने तथा शरीरने संस्कार
करनारा, चारित्री एटले निरतिचार चारित्र पालनारा, आहणा कुशल
एटले आलोयणा लेनार पासे बहु युक्तिथी विविध प्रकारनां प्रायश्चित्त
तथा तप विगेरे कबूल करावामां कुशल, खेदइ एटले आलोयणा तरीके
आपेली तपस्या प्रमुख करवामां केटलो श्रम पडे ठे ? तेना जाण अथवा
आलोयणा विधिनुं जेमणे घणा अज्यासथी ज्ञान मेलव्युं ठे एवा, अविपादी
एटले आलोयणा लेनारनो म्होटो दोष सांजलवामां आवे, तो पण विपाद
न करनारा, आलोयणा लेनारने जूदां जूदां दृष्टांत कही वैराग्यना वच-
नथी उत्साह आपनारा एवा शास्त्रामां कह्या ठे. आचारव माहारव, व-
वहारुवीलए पकुवीअ ॥ अपरिस्सावी निज्जेव, अवायदंसी गुरु ऋणिउं ॥४॥
अर्थ:-१ आचारवान् एटले ज्ञानादि पांच आचारने पालन करनारा, २
आधारवान् एटले आलोयणा दोषनुं वरावर मनमां स्मरण राखनारा,
३ व्यवहारवान् एटले पांच प्रकारनो व्यवहार जाणी प्रायश्चित्त आप-
वामां सम्यक् प्रकारे वर्तन करनारा, पांच प्रकारनो व्यवहार ठे. ते आ री-
ते:-१ पहेलो आगम व्यवहार ते केवली, मनःपर्यवज्ञानी, अवधिज्ञानी,

चतुर्दशपूर्वी, दशपूर्वी अने नवपूर्वीनो जाणवो. १ बीजो श्रुत व्यवहार ते आठथी अर्धपूर्व सूधीना पूर्वधर, अगीश्रार अंगना धारक तथा निशी थादिक सूत्रना जाण विगेरे सर्वे श्रुतज्ञानीज्जुनो जाणवो. ३ त्रीजो आ-
 ज्ञा व्यवहार ते गीतार्थ वे आचार्यो दूर देशमां रहेला होवाथी एक बी-
 जाने मली न शके तो तेज कोइ जाणी न शके एवी रीते जे मांहोमांहे
 आलोचना-प्रायश्चित्त आपे ठे ते रूप जाणवो. ४ चोथो धारणा व्यवहार ते
 पोताना गुरुए जे दोषनुं जे प्रायश्चित्त आप्युं होय, ते ध्यानमां राखी ते
 प्रमाणे बीजाने आपवुं ते रूप जाणवो. ५ पांचमो जीत व्यवहार ते सिद्धां-
 तमां जे दोषनुं जेटळुं प्रायश्चित्त कळुं होय, ते करतां उंठुं अथवा वधारे
 प्रायश्चित्त परंपराने अनुसरीने आपवुं ए रूप जाणवो. ६ अपत्रीडक एटले
 आलोचना लेनार शरमथी वरावर न कहेतो होय तो तेने वैराग्य उत्पन्न
 करनारी वात्ताउं एवी युक्तिथी कहे के, ते सांचलतांज आलोचना लेना-
 र शरम ठोडीने सारी पेठे आलोचे एवा. ७ प्रकुर्वी एटले आलोचना ले-
 नारनी सम्यक् प्रकारे शुद्धि करे एवा. ८ अपरिस्वावी एटले आलोचना
 आपी होय ते बीजाने न कहेनारा एवा. ९ निर्याप एटले जे जेटळुं प्रा-
 यश्चित्त लइ शके तेने तेजुंज आपनारा. १० अपायदर्शी एटले सम्यक्
 आलोचना अने प्रायश्चित्त न करनारने आ जवमां तथा परजवमां केटळुं
 दुःख थाय ठेते जाणनारा; एवा आठ गुणवत्ता गुरु आलोचना आपवाने
 समर्थ ठे एम कळुं ठे. ॥ आलोचनापरिणतं, सम्मं संप्रतिष्ठं गुरुसगासे ॥
 जइ अंतराविकालं, करिजा आराहउं तहवि ॥ ५ ॥ अर्थः— आलोचना ले-
 वाना शुद्ध परिणामथी गुरुनी पासे जवा नीकलेलो जव्य जीव, जो कदाच
 आलोचना लीधा विना वच्चेज काल करी जाय, तोपण ते आराधक थाय ठे.
 आचरिआइ सगठे, संज्ञोइअइअर गीअ पासठे ॥ सारूवी पढाकड,
 देवयपडिमाअरिहसिद्धे ॥ ६ ॥ अर्थः—साधुए अथवा श्रावके प्रथम तो
 पोताना गठनाज जे आचार्य होय, तेमनी पासे अवश्य आलोचना लेवी.
 तेमना योग न होय तो पोताना गठनाज उपाध्याय, ते न होय तो पो-
 ताना गठनाज प्रवर्तक, स्थविर अथवा गणावठेदी एमनी पासे आलो-
 चना लेवी. पोताना गठमां उपर कहेला पांचेनो योग न होय तो संज्ञो-
 गिक— पोतानी मामाचारीने मलना एवा बीजा गठमां आचार्य प्रमुख

पांचेमां जेनो योग मळे, तेनी पासे आलोयणा लेवी. सामाचारीने मळता परगळमां आचार्यादि पांचेनो योग न होय तो, जिन्न सामाचारीवाला, परगळमां पण संवेगी आचार्यादिकमां जेनो योग होय, तेनी पासे आलोयणा लेवी. तेम न बने तो गीतार्थ पासडानी पासे आलोयणा लेवी. तेम न बने तो गीतार्थ एवा सारूपिक पासे आलोयणा लेवी. तेनो पण योग न मळे तो गीतार्थ पश्चात्कृत पासे आलोववुं. सफेद कपडां पहेरनारो, मुंकी, कळ विनानो, रजोहरण विगेरे न राखनारो, ब्रह्मचर्य न पालनारो, ज्ञार्या रहित अने जिद्दावृत्तिए निर्वाह करनारो एवो होय ते सारूपिक कहेवाय ठे. सिद्धपुत्र तो शिखर अने ज्ञार्या सहित होय ठे. चारित्र तथा साधुनो वेष मूकी गृहस्थ थएलो ते पश्चात्कृत कहेवाय ठे. उपर कहेला पासडादिकने पण गुरुनी पेठे वंदन प्रमुख यथाविधि करवुं. कारण के, धर्मनुं मूल विनय ठे. जो पासडादिक पोताने गुण रहित माने अने तेथीजते वंदना न करावे, तो तेने आसन उपर बेसारी प्रणाम मात्र करवो, अने आलोयणा लेवी. पश्चात्कृतने तो वे घडीनुं सामायिक तथा साधुनो वेष आपी विधि सहित आलोयणा लेवी. उपर कहेला पासडादिकनो पण योग न मळे तो, राजगृह नगरीमां गुणशिलादिक चैत्यने विषे ज्यां घणी वार जे देवताए अरिहंत, गणधर विगेरे महा पुरुषोने आलोयणा आपतां दीठा होय, त्यां ते अम्यगृहष्टि देवताने अछम प्रमुख तपस्याथी प्रसन्न करी तेनी पासे आलोयणा लेवी. कदाच ते समयनो देवता च्यव्यो होय, अने बीजो उत्पन्न थयो होय तो ते महाविदेह क्षेत्रमां जइ अरिहंत जगवानने पूठी प्रायश्चित्त आपे ठे. तेम न बने तो अरिहंतनी प्रतिमा आगळ आलोइ पोतेज प्रायश्चित्त अंगीकार करे. अरिहंत प्रतिमानो पण योग न होय तो पूर्व अथवा उत्तर दिशाए मुख करीने अरिहंतोनी तथा सिद्धोनी समक्ष आलोवे, पण आलोया विना न रहे. कारण के, शब्द सहित जीव आराधक कहेवातो नथी.

अग्नीर्त्तं न वि जाणइ, सोहिंचरणस्स देइज्जणहिअं ॥ तो अप्पाणं आलो-अगंच पाडेइ संसारे ॥३॥ अर्थः-पोते गीतार्थ न होवार्थी चरणशुद्धि तथा आलोयणा आपवाथी थतुं हित न जाणे, तो ते पुरुषपोताने अने आलोयणा लेनारने पण संसारमां पाडे ठे. ॥ जइ वालो जंपंतो, कळाम-

कज्जं च उज्जुअं जणइ ॥ तं तह आलोइज्जा, मायामयविप्पमुक्को अ
 ॥ ७ ॥ अर्थः— जेम बालक बोलतुं होय, त्यारे ते कार्य अथवा अकार्य
 जे होय ते सरलताए कहे ठे, तेम आलोयणा लेनारे माया अथवा मद न
 राखतां आलोववुं. ॥ मायाइ दोसरहिउं, पइसमयं बहुमाण संवेगो ॥ आलो-
 इज्जा अकज्जं, न पुणो काहंति निष्ठयउं ॥ ए ॥ अर्थः— माया मद इत्यादि दोष
 न राखतां समये समये संवेगजावनानी वृद्धि करी जे अकार्यनी आलोयणा
 करे, ते अकार्य निश्चे फरीथी न करे. ॥ लज्जाइगारवेणं, बहु सुअमएण
 वा वि पुच्चरिअं ॥ जो न कहेइ गुरूणं, न हु सो आराहउं जणिउं १० अर्थः—
 जे पुरुष शरम विगेरेथी, रसादि गारयमां लपटाइ रह्यथी एटले तपस्या
 न करवानी इठायथी अथवा हुं बहुश्रुत हुं एवा अहंकारथी, अपमाननी
 वीकथी अथवा आलोयणा घणी आवशे एवा जयथी गुरुनी पासे पो-
 ताना दोष कहीने न आलोवे, ते निश्चये आराधक कहेवातो नथी. संवे-
 गपरं चित्तं, काज्जणं तेहिं तेहिं सुत्तेहिं ॥ सत्ताणुद्धरणविवा— गदंसगाईहिं
 आलोए ॥ ११ ॥ अर्थः— ते ते संवेग उत्पन्न करनार आगम वचनोनो वि-
 चार करी तथा शक्यनो उद्धार न करवनां माठां परिणाम उपर दृष्टि
 दइ पोतानुं चित्त संवेगवाहुं करवुं, अने आलोयणा लेवी.

हवे आलोयणा लेनारना दस दोष कहे ॥ ॥ आकंपइत्ता अणुमाणइत्ता,
 जं दिठं वायरं व सुहुमं वा ॥ ठन्नं सदाउल्लं, बहुजणअवत्ततस्सेवी ॥ १२ ॥
 अर्थः— गुरु थोडी आलोयणा आपसे, एम धारी तेमने वैयावच्च विगेरेथी
 प्रसन्न करी पठी आलोयणा लेवी, ते प्रथम दोष. २ तेमज आ गुरु थोडी तथा
 शेहेली आलोयणा आपनारा ठे एवी कल्पना करी आलोववुं ते बीजो
 दोष. ३ जे पोताना दोष बीजा कोइए जोया होय, तेज आलोवे, पण
 बीजा गुप्त न आलोवे ते त्रीजो दोष. ४ सूक्ष्म (न्हाना) दोष गणत्रीमां न
 गणवा, अने वादर (म्होटा) दोपनीज मात्र आलोयणा लेवी ते चोथो दोष.
 ५ मूहनी आलोयणा लेनार वादर दोष मूके नहि, एम जणाववाने अर्थ
 तृण प्रहणादि सूक्ष्म दोपनी मात्र आलोयणा लेवी, अने वादरनी न लेवी
 ते पांचमां दोष. ६ ठन्न एटले प्रकट शब्दथी न आलोववुं ते ठठो दोष. ७ ते
 मज शब्दाकुल एटले गुरु सारी पेटे न जाणे एवा शब्दना आरुंवरथी
 अथवा आशपाशना लोको सांजले तेवी रीते आलोववुं ते सातमो दोष.

७ आलोच्युं होय ते घणा लोकोने संजलावे, अथवा आलोच्यणा लइ घणा लोकोने संजलावे ते आठमो दोष. ९ अव्यक्त एटले ठेद ग्रंथना जाण नहि एवा गुरु पासे आलोच्युं ते नवमो दोष. १० लोकमां निंदा विगेरे अशे एवा त्रयथी पोताना जेवाज दोषने सेवन करनार गुरुनी पासे आलोच्युं ते दसमो दोष. आ दस दोष आलोच्यणा लेनारे वर्जवा.

हवे सम्यक् प्रकारे आलोचे तो तेना गुण कहे ठे. ॥ लहुआ दहाईज-
णाणं, अप्पर निवत्ति अज्जवं सोही ॥ डुक्करकरणं आणा, निस्सहत्तं च
सोहिगुणा ॥ १३ ॥ अर्थः— १ जेम चार उपाडनारने चार उतारवाथी
शरीर हलकुं लागे ठे, तेम आलोच्यणा लेनारने पण शब्द काढी नां-
ख्याथी पोतानो जीव हलको लागे ठे, २ आनंद थाय ठे, ३ पोताना
तथा बीजाउंना पण दोष टले ठे, एटले पोते आलोच्यणा लइ दोषमांथी
मुक्त थाय ठे ए प्रकटज ठे, तथा तेने जोइने बीजाउं पण आलोच्यणा
लेवा तैयार थाय ठे तेथी तेमना दोष पण दूर थाय ठे. ४ सारी पेठे आ-
लोच्यणा करवाथी सरलता प्रकट थाय ठे. ५ अतिचार रूप मल धोवाइ
गयाथी आत्मानी शुद्धि थाय ठे, ६ तेमज आलोच्यणा लेवाथी डुक्कर
कृत्य कखुं एम थाय ठे. कारण के, दोषनुं सेवन करवुं ते कांइ डुक्कर
नथी, केम के, अनादि कालथी दोष सेवननो अच्युस पडी गयो ठे. पण
दोष कख्या पठी, ते आलोच्युं ए डुक्कर ठे. कारण के, मोक्ष सुधी पहो-
चे एवा प्रबल आत्मवीर्यना विशेष उच्चासथीज ए काम वने ठे. निशीथ
चूर्णीमां पण कखुं ठे के—जीव जे दोषनुं सेवन करे ठे, ते डुक्कर नथी; पण
सम्यक् प्रकारे आलोचे, आ जे वात ठे तेज डुक्कर ठे. माटेज सम्यक् आ-
लोच्यणा आच्यंतर तपमां गणी ठे, अने तेथीज ते मासखमण विगेरेथी
पण डुक्कर ठे. लक्षणा साध्वी विगेरेनी तेवी वात संजलाय ठे, ते आ रीतेः—

आ चोवीशीथी अतीत कालनी एशीमी चोवीशीमां एकवहु पुत्रवा-
न राजाने शेंकडो मानताथी एक बहुमान्य पुत्री अइ. ते स्वयंवरमंरुप-
मां परणी, पण डुईवथी चोरीनी अंदरज पतिना मरणथी, विधवा अइ.
पठी ते सम्यक् प्रकारे शील पाळी सती स्त्रीउंमां प्रतिष्ठा पामी. अने जे-
नधर्मने विषे घणीज तत्पर रही. एक समये ते चोवीशीना ठेळा अ-
रिहंते तेने दीक्षा थापी. पठी ते लक्षणा एवा नामथी प्रसिद्ध अइ. एक

समये चकला चकलीनो विषयसंज्ञोग जोइने ते मनमां विचारवा लागी के, “अरिहंत महाराजे चारित्रियाने विषयज्ञोगनी केम अनुमति न आपी ? अथवा ते (अरिहंत) पोते वेद रहित होवाथी वेदनुं दुःख जाणता नथी.” इत्यादि मनमांचिंतवीने क्कण वारमां लक्षणा साध्वी ठेकाणे आवी अने पस्तावो करवा लागी. ‘हवे हुं आलोयणा शी रीते करीश ?’ एवी तेने लक्षा उत्पन्न थइ. तथापि शब्द राखवाथी कोइ प्रकारे पण शुद्धि नथी, ए वात ध्यानमां लइ तेणे आलोयणा करवा पोताने धीरज आपी, अने ते त्यांथी नीकली. एटलामां उंचितो एक कांटो पगमां जाग्यो. ते अपशकुन थया एम समजी लक्षणा मनमां खीजवाइ, अने “जे एवुं मातुं चिंतवे, तेने शुं प्रायश्चित्त ?” एम वीजा कोइ अपराधीने ब्हाने पूठी आलोयणा लीधी, पण शरमने मारे अने म्होटाइनो जंग थशे ए-वा जयथी लक्षणाए पोतानुं नाम प्रकट कळुं नहि. पठी ते दोषना प्रायश्चित्त तरीके तेणे पचास वर्षे सुधी उग्र तपस्या करी. कळुं ठे के-वि-गय रहितपणे ठठ, अठम, दशम (चार उपवास) अने दुवालयस (पांच उपवास) ए तपस्या दस वर्षे; तेम उपवास सहित वे वर्षे; जोजनवडे वे वर्षे; मासखमण तपस्या सोल वर्षे; अने आंबिल तपस्या वीस वर्षे. आ रीते लक्षणा साध्वीए पचास वर्षे सुधी तपस्या करी. आ तपस्या करतां ते साध्वीए प्रतिक्रमण प्रमुख आवश्यक क्रिया विगेरे मूकी नहि. तथा मनमां दीनपणुं किंचित् पण आणुं नहि. आ रीते दुष्कर तपस्या करी तो पण लक्षणा साध्वी शुद्ध थइ नहि. ठेवट आर्तध्यानमां तेणे काल कळ्यो. दासी प्रमुख असंख्यात जवोमां घणा आकरां दुःख जोगवी अंते श्रीपद्मनाभ तीर्थकरना तीर्थमां ते सिद्धि पामशे. कळुं ठे के-शब्दवालो जीव गमे तो दिव्य हजार वर्षे सुधी घणी उग्र तपस्या करे, तो पण शब्द होवाथी तेनी ते तपस्या तदन निष्फल ठे. जेम घणो कुशल एवो पण वेद्य पोतानो रोग वीजा वेद्यने कहीनेज साजो थाय, तेम ज्ञानी पुरुपना पण शब्दनो उरुार वीजा ज्ञानी पासेथीज थाय.

७ तेमज आलोयणा करवाथी तीर्थकरोनी आह्ना आराधित थाय ठे.
८ निःशब्दपणुं प्रगट थाय ठे. उत्तराध्ययन सूत्रना उगणत्रीशमा अ-ध्ययनमां कळुं ठे के- हे जगवंत ! जीव आलोयणा लेवा वडे शुं उत्प-

न्न करे ठे ? (उत्तर) रुजुजावने पामेलो जीव अनंत संसारने वधारनार एवा मायाशल्य, नियाणशल्य अने मिथ्यादर्शनशल्य ए त्रण प्रकारना शल्यथी रहित निष्कपट थइ स्त्रीवेदने तथा नपुंसक वेदने बांधतो नथी, अने पूर्वे बांध्यो होय तो तेनी निर्जरा करे ठे. आलोयणाना आ आठ गुण ठे. आ रीते श्राद्धजीतकल्पमांथी तथा तेनी वृत्तिमांथी वैशमात्र उद्धार करी काढेलो आलोयणा विधि पूर्ण थयो.

अतिशय तीव्र परिणामथी करेलुं म्होटुं तथा निकाचित थएलुं पण बालहत्या, स्त्रीहत्या, यतिहत्या, देव, ज्ञान इत्यादिकना द्रव्यनुं नक्षण, राजानी स्त्री साथे गमन इत्यादि महा पापनी सम्यक् प्रकारे आलोयणा करी गुरुए आपेलुं प्रायश्चित्त यथाविधि करे तो ते जीव तेज नवमां शुद्ध थाय ठे. एम न होत तो दृढप्रहारी विगेरेने तेज नवे मुक्ति शी रीते थात ? माटे आलोयणा प्रत्येक चोमासे अथवा प्रतिवर्षे अवश्य लेवी. आ रीते वर्षकृत्य गाथाना उत्तरार्धनो अर्थ कह्यो.

इति श्रीरत्नशेखरसूरिविरचित श्राद्धविधिकौमुदीनी गूजराती ज्ञापानो वर्षकृत्य प्रकाश नामे पांचमो प्रकाश संपूर्ण थयो.

प्रकाश ६ जन्मकृत्य.

वार्षिक कृत्य कछुं. हवे जन्मकृत्य त्रण गाथा तथा अठार द्वारवडे कहे ठे.

जम्मंमि वासठाणं^१,
तिवग्गसिद्धीइ कारणं उचिअं ॥

उचिअं विजागहणं^२,
पाणिग्गहणं^३ च मिताई^४ ॥ १५ ॥

संक्षिप्तार्थः—जन्मसां त्रिवर्ग एटले धर्म, अर्थ अने काम ए त्रण वर्ग सधाय एवी रीतनुं १ निवासस्थान, २ विद्या संपादन, ३ पाणिग्रहण अने ४ मित्रादिक आ चारवानां करवां उचित ठे. (१५)

विस्तारार्थः—१ जन्मरूप वंदीखानामां प्रथम निवासस्थान उचित लेवुं. निवासस्थान केवुं उचित ? ते विशेषण वडे कहे ठे. जेथी त्रिवर्गनी एटले धर्मार्थकामनी सिद्धि एटले उत्पत्ति थाय एवुं. तात्पर्य के, ज्यां रहेवाथी धर्म, अर्थ अने काम सधाय, त्यां श्रावके रहेवुं. वीजे न रहेवुं. कारण के, तेम करवाथी आज्ञवथी तथा परज्ञवथी दुष्ट थवानो संज्ञव रहे ठे. कछुं ठे के— जिह्व लोकोनी पट्टीमां, चोरना रहेवाणमां, ज्यां पहाडी लोको रहेता होय तेवी जगामां अने हिंसक तथा दुष्ट लोकोनो आश्रय करनारा लोकोनी पासे सारा माणसे न रहेवुं. कारण के, कुसंगत सज्जनने एव लगाडनारी ठे. जे स्थानके रहेवाथी मुनिराजो पोताने त्यां पधारे, तथा जे स्थानकनी पासे जिनमंदिर होय, तेमज जेनी आसपास श्रावकोनी वसति होय, एवा स्थानकमां गृहस्थे रहेवुं. ज्यां घणा खरा विठान् लोको रहेता होय, ज्यां शील, जीवतर करतां पण वधारे वहाळुं गणातुं होय, अने ज्यांना लोको हमेशां धर्मिष्ठ रहेता होय, त्यां सारा माणसे रहेतुं. कारण के, सत्पुरुषोनी सोवत कट्याणने अर्थ ठे. जे नगरमां जिनमंदिर, सिद्धांतना जाण साधु अने श्रावको होय, तथा जल अने इंद्रणां पण वणां होय, त्यां हमेशां रहेवुं.

त्रणसां जिनमंदिर तथा धर्मिष्ठ, सुशील अने जाण एवा श्रावक वि-

गेरेशी शोचतुं एवं अजमेरथी नजीक हर्षपुर नामनुं एक सारुं नगर हतुं. त्यां रहेनार अठार हजार ब्राह्मणो अने तेमना शिष्यो ठत्रीश हजार म्हाटा श्रेष्ठीठ ज्यारे श्रीप्रियग्रंथसूरि ते नगरमां पधास्या, त्यारे प्रतिबोध पाम्या. सारा स्थानमां रहेवाथी धनवान, गुणी अने धर्मिष्ठ लोकोनो समागम थाय ठे. बली तेथी धन, विवेक, विनय, विचार, आचार, उदारता, गंजीरपणुं, धैर्य, प्रतिष्ठा विगेरे गुणो तथा सर्व प्रकारे धर्मकृत्य करवामां कुशलता प्राये विना प्रयत्ने प्राप्त थायठे. ए वात हमणां पण प्रकट नजरे देखाय ठे. माटे अंत प्रांत गामडा विगेरेमां धन प्राप्ति विगेरेथी सुखे निर्वाह थतो होय, तो पण न रहेवुं. कह्युं ठे के— ज्यां जिन, जिन-मंदिर अने संघनुं मुखकमल ए त्रण वस्तु देखाती नथी, तेमज जिन-वचन संजलातुं नथी; त्यां घणी संपदा होय ते शा कामनी? जो त्हारे मूर्खता जोशती होय, तो तुं गामडामां त्रण दिवस रहे. कारण के, त्यां नवुं अध्ययन थाय नहि, अने पूर्वे जणेलुं होय ते पण विसरी जाय.

एवी वात संजलाय ठे के— कोइ नगरनो रहीश वणिक थोडा वणि-कनी वसतिवाला एक गामडामां जइ ड्रव्यलाजने अर्थे रह्यो. खेती तथा बीजा घणा व्यापार करी त्रेणे धन उपाज्युं, एटलामां तेनुं रहेवानुं घासनुं जूंपडुं हतुं ते बली गा. आ रीते फरी फरी धन उपार्जन करे ठते कोइ समये चोरनी धाड तो कोइ समये डुकाल, राजदंरु विगेरेथी तेनुं धन जतुं रहुं. एक समये ते गामडाना रहीश चोरोए कोइ नगरमां धाड पाडी, तेथी राजाए रोषथी तेमनुं (चोरोनुं) गामडुं वाली नांख्युं, अने श्रेष्ठीना पुत्रादिकने सुजटोए पकज्या. त्यारे श्रेष्ठी सुजटोनी साथे लडतां मास्यो गयो. आ रीते कुग्रामवास उपर दृष्टांत कह्युं. रहेवानुं स्थानक उचित होय, तो पण त्यां स्वचक्र, परचक्र, विरोध, दुष्काल, मरकी, अतिवृष्टि विगेरे, प्रजानी साथे कलह, नगर प्रमुखनो नाश इत्यादि उपद्रवथी अस्वस्थता उत्पन्न थइ होय तो, ते स्थान शीघ्र ठोडी देवुं. तेम न करे तो धर्मार्थ कामनी कदाच हानि थाय. जेसु चवन लोकोए दिव्ही शेहेर जागी नांख्युं, त्यारे जय उत्पन्न थवाथी जेमणे दिव्ही, ठोडी, अने गुजरात विगेरे देशमां निवास कस्यो, तेमणे पोताना धर्म अर्थ कामनी पुष्टि करीने आज्ञव तथा परजवन सफल कस्यो, अने जेमणे

द्विही ठोडी नहि, ते लोकोए बंदीखानामां पडवा प्रमुख उपद्रव पामी पोताना वझे नव पाणीमां गुमाव्या. नगर द्दय थए स्थान त्याग उपर द्वि-
 तिप्रतिष्ठित पुर, चणकपुर, ऋषनपुर विगेरेना दाखला जाणवा. सिद्धांत-
 मां कळुं ठे के— द्विप्रतिष्ठित, चणकपुर, ऋषनपुर, कुशाग्रपुर, राजगृह,
 चंपा, पाटलीपुत्र इत्यादि. अहिं सुधी रहेवानुं स्थानक एटले नगर गाम
 विगेरेनो विचार कस्यो. हवे घर पण रहेवानुं स्थानक कहेवाय ठे, माटे तेनो
 विचार करीए ठीए. सारा माणसे पोतानुं घर ज्यां सारा पाडोशी होय त्यां
 करवुं, तथा बहु खूणामां गुप्त न करवुं. शास्त्रमां कहेल विधि प्रमाणे परि-
 मित वारणां प्रमुख गुण जे घरमां होय, ते घर धर्मार्थ कामने साधनारुं
 होवाथी रहेवाने उचित ठे. खराव पाडोशी शास्त्रमां निषिद्ध कस्या ठे,
 ते आ रीते:— वेश्या, तिर्यचयोनिना प्राणी, तलार, बौद्ध विगेरेना साधु,
 ब्राह्मण, स्मशान, वाधरी, व्याध, गुप्तिपाल, धाडपाडु, जिह्व, मढीमार,
 जुगारी, चोर; नट, नाचनार, नट, नवैय्या अने कुकर्म करनारा एटला
 लोकोनो पाडोश पोताना घर आगल अथवा दुकान आगल पण सा-
 रा माणसे वर्जवो. तथा एमनी साथे मित्रता पण न करवी. तेमज देव-
 मंदिर पासे घर होय तो दुःख थाय, चौदामां होय तो हानि थाय, अ-
 ने ठग तथा प्रधान एमना घर पासे आपण घर होय तो पुत्रनो तथा ध-
 ननो नाश थाय. पोतानुं हित इठनारो बुद्धिशाली पुरुष मूर्ख, अधर्मी,
 पाखंडी, पतित, चोर, रोगी, क्रोधी, चंमाल, अहंकारी, गुरुनी स्त्रीने जो-
 गवनार, वैरी, पोताना स्वामिने ठगनार, लोत्री अने मुनिहत्या, स्त्रीहत्या
 अथवा बालहत्या करनारा एमनो पाडोश वर्जे. कुशीलिया प्रमुख पाडो-
 शी होय तो तेमनां वचन सांजलवाथी तथा तेमनी चेष्टा जोवाथी माण-
 स पोते सङ्गुणी होय, तो पण तेना गुणनी हानि थाय. पाडोशणे जेने खी-
 र संपादन करी आपी, ते संगम नामा शक्तिज्जनो जीव सारा पाडोशी-
 ना दृष्टांत तरीके, तथा पर्व दिवसे मुनिने वहोरावनार पाडोशणना सा-
 स ससराने ग्राहं समजावनारी सोमजटनी चार्या खराव पाडोशणना
 दृष्टांत तरीके जाणवी.

अतिशय प्रकट स्थानकमां घर करवुं ठीक नथी. कारण के, आशपाश
 बीजां घर नहोवाथी तथा चारे तरफ खुल्लो जाग होवाथी चोर विगेरे उप-

द्रव करे ठे. अतिशय गीच वसतिवाला गुप्त स्थानकमां पण घर होय ते ठीक नहि. कारण के, चारे तरफ बीजां घरो आवेलां होवाथी ते घरनी पोतानी शोजा जती रहे ठे. तेमज आग प्रमुख उपद्रव थए ऊट अंदर जवुं अथवा बहार आववुं मुस्कील थइ पडे ठे. घरने माटे सारुं स्थानक ते शल्य, जस्म, खात्र विगेरे दोषथी तथा निषिद्ध आद्यथी रहित होवुं जोइए. तेमज दूर्वाजं, कूपलां, दर्जना गुह्य विगेरे ज्यां घणा होय, एवुं तथा सारा वर्णनी अने सारा गंधनी माटी, मधुर जल तथा निधान प्रमुख जेमां होय एवुं होवुं जोइए. कछुं ठे के— उनालामां ठंका स्पर्शवाली अने शियालामां उन्हा स्पर्शवाली, तथा वर्षाऋतुमां ठंका तथा उन्हा स्पर्शवाली जे चूमि होय, ते सर्वेने शुद्धकारी जाणवी. एक हाथ ऊंडी चूमि खोदीने पाठी तेज माटीथी ते चूमि पूरी नांखवी. जो माटी वधे तो श्रेष्ठ, बराबर थाय तो मध्यम अने उंठी थाय तो अधम चूमि जाणवी. जे चूमिमां खाडो करीने जल चखुं होय तो ते जल सो पगलां जइए, त्यां सुधीमांज जेटलुं हतुं तेटलुंज रहे तो ते चूमि सारी. आंगल जेटलुं उंठुं थाय तो मध्यम अने ते करतां वधारे उंठुं थाय तो अधम जाणवी. अथवा जे चूमिना खाडामां राखेलां पुष्प बीजे दिवसे तेवांने तेवांज रहे तो ते उत्तम चूमि, अर्धा सूकाइ जाय तो मध्यम अने सर्वे सूकाइ जाय तो अधम जाणवी. जे चूमिमां वावेलुं रुंगेर प्रमुख धान्य त्रण दिवसमां उगे ते श्रेष्ठ, पांच दिवसमां उगे ते मध्यम अने सात दिवसमां उगे ते अधम चूमि जाणवी. चूमि राफडावाली होय तो व्याधि, पोली होय तो दारिद्र्य, फाटवाली होय तो मरण अने शल्यवाली होय तो दुःख आपे ठे. माटे शल्य घणाज प्रयत्नथी तपासवुं, माणसनुं हाडकुं प्रमुख शल्य नीकले तो तेथी माणसनीज हानि थाय, गंधेडानुं शल्य नीकले तो राजादिकथी जय उत्पन्न थाय, श्वाननुं शल्य नीकले तो बालकनो नाश थाय, बालकनुं शल्य नीकले तो घरधणी मुत्ताफरीए जाय, गायनुं अथवा बलदनुं शल्य नीकले तो गाय बलदोनो नाश थाय, अने माणसना केश, कपाल, जस्म विगेरे नीकले तो तेथी मरण थाय. इत्यादि.

पहेलो अने चोथो पहोर मृकी बीजा अथवा त्रीजा पहोरे घर उपर आवनारी, वृक्षनी अथवा ध्वजा विगेरेनी ठाया सदा काल दुःख आपनारी

ठे. अरिहंतनी पूंठ, ब्रह्मा अने विष्णुनुं पडखुं, चंद्रिका अने सूर्य एमनी दृष्टि तथा महादेवनुं उपर कहेलुं सर्व (पूंठ, पडखुं अने दृष्टि) वर्जवुं. वासुदेवनुं मावुं अंग, ब्रह्मानुं जमणुं अंग, निर्माळ्य, न्हवण जल, ध्वजनी ठाया, वि-
लेपन, शिखरनी ठाया अने अरिहंतनी दृष्टि एटलां वानां श्रेष्ठ ठे. तेमज कळुं ठे के—अरिहंतनी पूंठ, सूर्य अने महादेव एमनी दृष्टि, वासुदेवनो मावो जाग ए वर्जवा. चंभी सर्व ठेकाणे अशुच ठे, माटे तेने सर्वथा वर्जवी. घरना जमणे पासे अरिहंतनी दृष्टि पडती होय अने महादेवनी पूंठ मावे पासे पडती होय तो ते कल्याणकारी ठे. पण एथी विपरीत होय तो बहु दुःख थाय. तेमां पण वच्चे मार्ग होयतो कांइ दोष नथी, नगरमां अथवा गाममां ईशानादि कोण दिशामां घर न करवुं. ते उत्तम जातिना लोकने अ-
शुचकारी ठे; पण चंभाल प्रमुख नीच जातिने रुद्धिकारी ठे. रहेवाना स्थान कना गुण तथा दोष, शकुन, स्वप्न, शब्द विगेरे निमित्तोना बलथी जाणवां.

सारुं स्थान पण उचित मूल्य आपी तथा पाडोशीनी सम्मती विगेरे लइ न्यायथीज ग्रहण करवुं. पण कोइनो पराजव विगेरे करीने न लेवुं. तेम करवाथी धर्मार्थ कामनो नाश थवानो संजव ठे. आ रीतेज ईटो, लाकडां, पत्थर इत्यादि वस्तु पण दोष विनानी, मजबूत एवी होय तेज उचित मूल्य आपीने वेचाथी लेवी अने मंगाववी. ते वस्तु पण वेचनारे एनी मेळे तैयार करेली लेवी; पण पोताने माटे तेनी पासे तैयार करावी-
ने न लेवी. कारण के, तेथी महा आरंज प्रमुख दोष लागवानो संजव ठे.

उपर कहेली वस्तु जिनमंदिर विगेरेनी होय तो न लेवी. कारणके तेथी घणी हानि विगेरे थाय ठे. एवी वात संजलाय ठे के, कोइ वे वणिक पा-
डोशी हता. तेमां एक पैसादार हतो, ते वीजानो पगले पगले पराजव करतो हतो. वीजो दरिद्री होवाथी पहेलानुं नुकशान कोइ वीजी रीते कांइ करी शक्यो नहि. त्यारे तेणे पहेलानुं घर नवुं बंधातुं हतुं, तेनी जीनमां कोइ न जाणे तेवी रीते जिनमंदिरनो पहेलो एक ईटनो कटको नांग्यां. घर बंधाइने तैयार थयुं त्यारे दरिद्री पाडोशीण श्रीमंत पाडोशीने जे वात बनी हती ते यथार्थ कही दीधी. त्यारे श्रीमंत पाडोशीण कळुं के,
“पडलांमां शुं दोपठे? एवी अवाडा करवाथी विद्युत्पात विगेरे थइ श्रीमंत पाडोशीनां नवे प्रकारे नाश थयो. कळुं ठे के— जिनमंदिर, कूवा, वाव, स्म-

शान, मठ अने राजमंदिरनो सरसव जेटलो पण पठर, ईट के काष्ठ वर्जवां.

पाषाणमय स्तंभ, पीठ, पाटियां बारसाख इत्यादि वस्तु उर्त गृहस्थने विरुद्ध कारक ठे, परंतु ते धर्मस्थानके शुभ जाणवी. पाषाणमय वस्तु उपर काष्ठ अने काष्ठमय वस्तु उपर पाषाणना स्तंभ विगेरे वस्तु उर्त घरमां अथवा जिनमंदिरमां प्रयत्नथी वर्जवी. हलनुं काष्ठ, घाणी, शकट विगेरे वस्तु तथा र्हेट प्रमुख यंत्रो, ए सर्व कांटावाला वृद्धना, वड प्रमुख पांच उंबरना तथा जेमांथी दूध नीकलतुं होय एवा आकडा प्रमुख वृद्धोना लाकडानां वर्जवां. वली उपर कहेली वस्तु उर्त वीजोरी, केल, दाडम, मीठां लिंबू, बे जातनी हलदर, आसली, बावल, बोरडी तथा धंतुरा एमनां लाकडानी पण वर्जवी. जो उपर कहेला वृद्धोनां मूलो पाडोशथी घरनी चूमिमां पेसे, अथवा ए वृद्धोनी ठाया घर उपर आवे, तो ते घर-धणीना कुलनो नाश थाय ठे. घर पूर्व जागमां उंचुं होय तो धननाश थाय ठे, दक्षिण जागमां उंचुं होय तो धननी समृद्धि थाय ठे, पश्चिम जागमां उंचुं होय तो वृद्धि थाय ठे, अने उत्तर दिशामां उंचुं होय तो शून्य थाय ठे. वलयाकारवालुं, घणा खूणावालुं, अथवा एक, बे के, त्रण खूणावालुं, जमणी तथा कावी बाजूए लांबुं एवा घरमां रहेवुं नहि. जे कमाड पोतानी मेले बंध थाय, अथवा उघडे ते सारां नहि. घरना मूल वारणामां चित्रमय कलशाधिकनी विशेष शोभा सारी कहेवाय ठे. जे चित्रमां योगिनीना नृत्यनो आरंभ, नारत रामायणमांनो अथवा वीजा राजाउर्नो संग्राम, ऋषिना अथवा देवनां चरित्र होय, ते चित्र घरने विपे सारां न जाणवां. फलेलां वृद्ध, फूलनी वेलडीउं, सरस्वति, नवनिधान युक्त लक्ष्मी, कलश, वधामणां, चौद स्वप्नी श्रेणी विगेरे चित्रो शुभ जाणवां. जे घरमां खजूरी, दाडमी, केल, बोरडी अथवा वीजोरी एमनां वृद्ध उगे ठे, ते घरनो समूल नाश थाय ठे. घरमां जेमांथी दूध नीकले एवा वृद्ध होय तो ते लक्ष्मीनो नाश करे ठे, कांटावाला होय तो शत्रुथी जय आपे ठे, फलवाला होय तो संततिनो नाश करे ठे, माटे एमनां काष्ठ पण घर वनाववामां वर्जवां. कोइ ग्रंथकार कहे ठे के, घरना पूर्व जागमां वड वृद्ध, दक्षिण जागमां उंबर, पश्चिम जागमां पिंपलो अने उत्तर जागमां गृद्ध वृद्ध शुभकारी ठे.

घरना पूर्व जागमां लक्ष्मीनुं घर (चंद्रार), अग्नि खूणामां रसोडुं, दक्षिण जागमां सुवानुं स्थानक, नैर्ऋत्य खूणामां आयुध विगेरेनुं स्थानक, पश्चिम दिशामां नोजन करवानुं स्थानक, वायव्य खूणामां धान्यनो संग्रह करवानुं स्थानक, उत्तर दिशामां पाणियाहुं अने ईशान खूणामां देवमंदिर करवुं. घरना दक्षिण जागमां अग्नि, जल, गाय, वायु अने दीपक एमनां स्थानक करवां, अने उत्तर तथा पश्चिम जागमां नोजन, धान्य, द्रव्य अने देव एमनां स्थानक करवां. घरना द्वारनी अपेक्षाए एटले जे दिशामां घरनुं वारणुं होय ते पूर्व दिशा अने तेने अनुसरती बीजी दिशाउ जाणवी. जेस ठीकसां तेस अहिं पण जेसां सूर्यनो उदय आय ठे, ते पूर्व दिशा न जाणवी. इत्यादि. तेसज घर वनावनार सूतार तथा बीजा मजूर विगेरेने जे ठराव कस्यो होय, ते करतां अधिक पण उचित आपी तेमने राजी राखवा, परंतु कोई ठेकाणे पण तेमने ठगवा नहि. जेटलामां पोताना कुटुंबादिकनो सुखे निर्वाह आय, अने लोकमां पण शोका विगेरे देखाय, तेतलोज विस्तार (लांवां पहोलां) घर बंधाववामां करवो. संतोष न राखतां वधारे ने वधारेज विस्तार करवाथी फोगट धननो व्यय अने आरंज प्रमुख आय ठे. उपरकह्या प्रमाणे करेलुं घर पण परिमित (प्रमाणवालां) द्वारवाहुंज जोइए. कारण के, घणां वारणां होय तो छुष्ट लोकोनी आव जाव उपर नजर न रहे, अने तेथी स्त्री, धन विगेरेनो नाश थवानो संभव रहे ठे. परिमित (प्रमाणवाला) वारणानां पण पाटियां, उलालो, सांकल, चूंगल विगेरे घणां सजबूत करवां. तेथी घर सुरक्षित रहे ठे. नहि तो उपर कह्या प्रमाणे स्त्री प्रमुखनो नाश थवानो संभव रहे ठे. कमाड पण सुखे वसाय अने उघाडाय एवी जोइए तेवी स्थितिमां होय तो सारां; नहि तो अधिक अधिक जीव विराधना आय अने जवुं आववुं इत्यादिकार्य जेटलुं शीघ्र थवुं जोइए. तेतलुं शीघ्र न थाय. नींतमां रहेनारी चूंगल कोइ पण रीते सारी नहि. कारण के, तेथी पंचेंद्रिय प्रमुख जीवनी पण विराधवा थवाना संभव ठे. एवां कमाड पण वासवां होय तो जीव जंतु प्रमुख वरावर जोइनेज वासवां. आ रीतेज पाणीनी परनाल, खाल विगेरेनी पण यथाशक्ति चतना राखवी. घरनां परिमित वारणां राखवां इत्यादिक विषय शास्त्रमां पण कह्यां ठे.

जे घरमां वेध प्रमुख दोष न होय, आखुं दल (पाषाण, ईट अने काष्ठ) नबुं होय, घणां वारणां न होय, धान्यनो संग्रह होय, देवपूजा थती होय, आदरथी जल प्रमुखनो ठंटकाव थतो होय, लाल पडदो होय, बालबुं इत्यादि संस्कार हमेशां थता होय, न्हाणा म्होटानी मर्यादा सारी पेठे पलाती होय, सूर्यनां किरण अंदर प्रवेश करतां न होय, दीपक प्रकाशित रहेतो होय, रोगीयोनी चाकरी उत्तम प्रकारे थती होय, अने थाकी गएला माणसनो थाक दूर करातो होय, ते घरमां लक्ष्मी निवास करे ठे. आ रीते देश, काल, पोतानुं धन तथा जाति विगेरेने उचित देखाय एवुं बंधावेबुं घर यथाविधि स्नात्र, साधर्मि वात्सल्य, संघपूजा विगेरे करीने श्रावके वापरबुं. सारां मुहूर्त तथा शकुन विगेरेनुं बल पण घर बंधाववाना तथा तेमां प्रवेश करवाना अवसरे अवश्य जोबुं. आ रीते यथाविधि वनावेला घरमां लक्ष्मीनी वृद्धि प्रमुख थवी दुर्लज नथी.

एवी वात संजलाय ठे के, उज्जयिनी नगरीमां दांताक नामा श्रेष्ठीए अठार क्रोड सोनैया खरची वास्तुशास्त्रमां कहेली रीत प्रमाणे एक सात मालवालो महेल तैयार कराव्यो. तेने तैयार थतां वारवर्ष लाग्यां हतां. ते महेलमां दांताक रहेवा गयो, त्यारे रात्रीए “पडुं के ? पडुं के ?” एवो शब्द तेना सांजलवामां आव्यो. तेथी जय पामी श्रेष्ठीए मूढ्य तरीके धन लइ ते महेल विज्जमराजाने आप्यो. विक्रम राजा ते महेलमां गयो, अने “पडुं के ? पडुं के ?” एवो शब्द सांजलतांज राजाए कहुं. “पड” के तुरतज सुवर्ण पुरुष पड्यो. इत्यादि. तेमज विधि प्रमाणे वनावेला अने विधि प्रमाणे प्रतिष्ठा करेला श्रीमुनिसुव्रत स्वामिना स्तूपना महिमार्थी कोणिक राजा प्रबल सेनानो धणी हतो, तथापि ते विशाला नगरीने वारवर्षमां पण लइ शक्यो नहि. अष्ट थएला कूलवालकना कहेवाथी ज्यारे तेणे स्तूप पाडी नंखाव्यो, त्यारे तेज समये नगरी तावामां लीधी. आ रीतेज एटले जेम घरनी युक्ति कही, ते प्रमाणे दुकान पण सारो पाडोश जोइ घणुं प्रकट नहि, तथा घणुं गुळ नहि एवा स्थानके परिमित वारणावादी पूर्वं कहेल विधि प्रमाणे वनाववी एज उचित ठे. कारण के, तेथीज धर्म, अर्थ अने काम एमनी सिद्धि थाय ठे. इति प्रथम द्वार संपूर्ण. (१)

(२) 'त्रिवर्ग सिद्धिनुं कारण' ए पदोनो संबंध बीजा द्वारमां पण
 क्षेत्राय ठे, तेथी एवो अर्थ थाय ठे के, धर्म, अर्थ अने काम ए त्रिणी
 सिद्धि जेथी थती होय, ते विद्याउनुं एटले लखवुं, जणवुं, व्यापार
 इत्यादि कलाउनुं ग्रहण एटले अध्ययन उत्तम प्रकारे करवुं. कारण के,
 जेने कलाउनुं शिक्षण न मढ्युं होय, तथा तेमनो अज्यास जेणे न कस्यो
 होय, तेने पोतानी मूर्खताथी तथा हांसी करवा योग्य हालतथी पगळे
 पगळे तिरस्कार खमवो पडे ठे. जेम के, काळीदास कवि प्रथम तो गायो
 चारवानो धंधो करतो हतो. एक समये राजानी सजामां तेणे 'स्वस्ति'
 एम कहेवाने वदले 'उशरट' एम कहुं. तेथी ते घणो तिरस्कार पाम्यो.
 पठी देवताने प्रसन्न करी म्होटो पंक्ति तथा कवि थयो. ग्रंथ सुधारवा-
 मां, चित्रसजा दर्शनादिक कृत्योमां जे कलावान् होय; ते जो के, पर-
 देशी होय तो पण वासुदेवादिकनी पेठे सत्कार पामे ठे. कहुं ठे के, पंक्ति
 ताई अने राजापणुं ए वे सरखां नथी. कारण के, राजा पोताना देशमांज
 पूजाय ठे, अने पंक्ति सर्व ठेकाणे पूजाय ठे.

सर्वे कलाउ शीखवी. कारण के, देश, काल विगेरेने अनुसरी सर्वे
 कलाउने विशेष उपयोग थवानो संज्ञव ठे. तेम न करे तो कदाच मा-
 णस पडती. दशामां आवे ठे कहुं ठे के— अष्टमष्ट पण शीखवुं. कारण के,
 शीखवुं निष्पन्न जतुं नथी. अष्टमष्टना प्रसादथी गोल अने तुंबडुं ख-
 वाय ठे. सर्वे कलाउ आवडती होय तो पूर्वे कहेला आजीविकाना सात
 उपायोमांना एवढा उपायथी सुखे निर्वाह थाय, तथा वखते समृद्धि विगेरे
 पण मले. सर्वे कलाउनो अज्यास करवानी शक्ति न होय तो, श्रावक-
 पुत्रे जेथी आलोकां सुखे निर्वाह अने परलोकमां शुच गति थाय,
 पत्री एक कलानो पण सम्यक् प्रकारे अज्यास अवश्य करवो. कहुं ठे के—
 श्रुतरूप समुद्र अणुं एर ठे, आयुष्य थोडुं ठे, हालना जीव उठी बुद्धिना
 ने. माटे एवुं कांठेक शीखवुं के, जे थोडुं अने जे इष्ट कार्य साधी शके
 पट्युं होय. आलोकां उत्पन्न यएल मनुष्यने वे वात अवश्य शीखवी
 जोइए. एक तो जेथी पोतानो सुखे निर्वाह थाय ते, अने वीजी मरण
 पठी जेथी नफति पामे ते. नित्य अने पापमय व्यापारवडे निर्वाह कर-
 वां ते अनुचित ठे. मूल गाथां "उचित" पद ठे, माटे नित्य तथा

पापमय व्यापारनो निषेध थयो एम जाणवुं. इति बीजुं द्वार संपूर्ण. (१)

(३) पाणिग्रहण एटले विवाह. ते पण त्रिवर्गनी एटले धर्म, अर्थ अने कामनी सिद्धिनुं कारण ठे, माटे उचितपणाथी करवो जोइए. ते (विवाह) पोताथी जूदा गोत्रमां थएला तथा कुल, सारो आचार, शील, रूप, वय, विद्या, संपत्ति, वेष, ज्ञाषा, प्रतिष्ठा विगेरेथी पोतानी वरावरीना होय तेमनी साथेज करवो. वन्नेनां कुल, शील विगेरे सरखां न होय तो मांहोमांहे हीलना, कुटुंबमां कलंह, कलंक इत्यादिकनी प्राप्ति थाय ठे. जेम पोतनपुर नगरमां श्रीमती नामे एक श्रावक कन्या आदर सहित कोइ अन्यधर्मीनी साथे पळणी हती. ते धर्मनेविषे घणी दृढ हती, पण तेनो पति परधर्मी होवाथी तेना उपर राग रहित थयो. एक समये पतिए घरनी अंदर घडामां सर्प राखी श्रीमतीने कळुं के, “ फलाणा घडामांथी पुष्पनी माला लाव.” नवकार स्मरणना महिमाथी सर्पनी पुष्पमाला थइ. पठी श्रीमतीना पति विगेरे लोको श्रावक थया. वन्नेनां कुल, शील विगेरे सरखां होय तो उत्कृष्ट सुख, धर्म तथा म्होटाइ विगेरे मळे ठे, ए उपर पेथडश्रेष्ठी तथा प्रथमिणीस्त्री विगेरेनां दृष्टांत जाणवां.

सामुद्रिकादिक शास्त्रोमां कहेलां शरीरनां लक्षण तथा जन्मपत्रिकानो तपास विगेरे करीने कन्यानी तथा वरनी परीक्षा करवी. कळुं ठे के— १ कुल, २ शील, ३ स्त्री वहालां, ४ विद्या, ५ धन, ६ शरीर, अने ७ वय ए सात गुण वरने विषे कन्यादान करनारे जोवा. ए उपरांत कन्या पोताना ज्ञान्यना आधार उपर रहे ठे. मूर्ख, निर्धन, दूर देशांतरमां रहेनारो, शूर, मोहनी श्वा करनारो अने कन्याथी त्रण गुणी करतां पण अधिक उम्मरवालो एवा वरने माह्या माणसे कन्या न आपवी. घणुं आश्चर्य लागे एटली संपत्तिवालो, घणोज ठंको अथवा घणोज क्रोधी, हाथे, पगे अथवा कोइ पण अंगे अपंग तथा रोगी एवा वरने पण कन्या न आपवी. कुल तथा जातिवडे हीन, पोताना माता पिताथी वृटा रहेनारा अने जेने पूर्वे परणेली स्त्री तथा पुत्र होय एवा वरने कन्या न आपवी. घणुं वैर तथा अपवादवाला, हमेशां जेटळुं धन मळे, ते सर्वनुं खरच करनारा, आलस्यथी शून्य मनवाला एवा वरने कन्या न आपवी. पोताना गोत्रमां थएला, जुगार, चोरी प्रमख व्यसनवाला तथा परदेशी एवा

वरने कन्या न आपवी. पोताना पति विगेरे लोकोनी साथे निष्कपटपणे वर्तनारी, सासु विगेरे उपर ञक्ति करनारी, स्वजन उपर प्रीति राखनारी, वंधुवर्ग उपर स्नेहवाली अने हमेशां प्रसन्न मुखवाली एवी कुलस्त्री होय ठे. जे पुरुषना पुत्र आझामां रहेनारा तथा पिता उपर ञक्ति करनारा होय, स्त्री मन माफक वर्तनारी होय, अने मन धराय एटली संपत्ति होय; ते पुरुषने आ मर्त्यलोक स्वर्ग समान ठे.

अग्नि तथा देव विगेरेनी समक्ष हस्तमेलाप करवो, ते विवाह कहे वाय ठे. ते लोकमां आठ प्रकारनो ठे. १ आञ्जुषण पहेरावी ते सहित कन्यादान करवुं ते ब्राह्मविवाह कहेवाय ठे. २ धन खरचीने कन्यादान करवुं ते प्राजापत्य विवाह कहेवाय ठे. ३ गाय बलदनुं जोडुं आपीने कन्यादान करवुं ते आर्ष विवाह कहेवाय ठे. ४ यजमान ब्राह्मणने यज्ञनी दक्षिणा तरीके कन्या आपे ते दैव विवाह कहेवाय ठे. आ चार प्रकारना विवाह धर्मने अनुसरता ठे. ५ माता, पिता अथवा वंधुवर्ग एमने न गणतां मांहोमांहे प्रेम वंधायथी कन्या मनगमता वरने वरे, ते गांधर्व विवाह कहेवाय ठे. ६ कांश् पण ठराव करीने कन्यादान करे, ते असुर विवाह कहेवाय ठे. ७ जवराश्री कन्या हरण करवी, ते राक्षस विवाह कहेवाय ठे. ८ सूतेली अथवा प्रमादमां रहेली कन्यानुं ग्रहण करवुं, ते पैशाच विवाह कहेवाय ठे. आ चारे विवाह धर्मने अनुसरता नथी. जो बहुनी तथा वरनी मांहोमांहे प्रीति होय, तो ठेह्वा चार विवाह पण धर्मने अनुसरताज कहेवाय ठे. पवित्र स्त्रीनो लाज एज विवाहनुं फल ठे. पवित्र स्त्रीनो लाज थाय अने पुरुषतेनुं जो वरावर रक्षण करे तो, तेथी संतति सारी थाय ठे, मनमां हमेशां समाधान रहे ठे, गृहकृत्य व्यवस्थाथी चाले ठे, कुलीनपणुं जलवाइ रहे ठे, आचार विचार पवित्र रहे ठे, देव, अतिथि तथा वांधव जननो सत्कार थाय ठे, अने पापनो संबंध थतो नथी.

हवे स्त्रीनुं रक्षण करवाना उपाय कहीण ठीण. ते आ रीते:—तेने घरकाममां जोडवी, तेना हाथमां खरच माटे माफकशर रकम राखवी, तेने स्वतंत्रता आपवी नहि. हमेशां माता समान स्त्रीठना सहवासमां तेने राखवी. इत्यादि स्त्रीना संबंधमां पूर्वं जे उचित आचरण कळुं ठे, तेमां आ यातना विचार प्रकट कही गया ठीण. विवाह विगेरेमां जे

खरच तथा उत्सव विगेरे करवो, ते आपणुं कुल, धन, लोक इत्यादिकना उचितपणा उपर ध्यान देई जेटळुं करवुं जोशए तेटळुंज करे, पण वधारे न करे. कारण के, अधिक खरच विगेरे करवुं ते धर्मकृत्यमांज उचित ठे. आरीतेज बीजे ठेकाणे पण जाणवुं. विवाह विगेरेने विषे जेटळुं खरच थयुं होय, ते अनुसारे स्नात्र, महापूजा, महा नैवेद्य, चतुर्विध संघनो सत्कार विगेरे धर्मकृत्य पण आदरथी करवुं. संसारने वधारनार विवाह विगेरे पण आरीते पुण्य करवाथी सफल थाय ठे. इति त्रीजुं द्वार संपूर्ण. (३)

(४) तेमज मित्र जे ठे, ते सर्व काममां विश्वास राखवा योग्य होवाथी अवसरे मदत विगेरे करे ठे. गाथामां आदि शब्द ठे, तेथी वणिकपुत्र, मदत करनार, नोकर विगेरे पण धर्म, अर्थ तथा कामनां कारण होवाथी उचितपणाथीज करवा. तेमनामां उत्तम प्रकृति, साधर्मिकपणुं, धैर्य, गंजीरता, चातुर्य, सारी बुद्धि विगेरे गुण अवश्य होवा जोशए. आ वात उपरनां दृष्टांतो पूर्वे व्यवहारशुद्धि प्रकरणमां कही गया ठीए. इति चतुर्थ द्वार संपूर्ण. (४) (चौदमी गाथानो अर्थ संपूर्ण.)

(मूलगाथा.)

चेइअँ पडिमँ पइठाँ,
सुआइ पव्वायणायँ पयठवणाँ ॥
पुढयलेहणवायणँ,
पोसहसालाइकारवणाँ ११ ॥ १५ ॥

संक्षिप्तार्थः—५ जिनमंदिर करावुं, ६ तेमां प्रतिमा नराववी, ७ जिन विंवनी प्रतिष्ठा करवी, ८ पुत्र विगेरेनो दीक्षा उत्सव करवो, ९ आचार्यादि पदनी स्थापना करवी, १० पुस्तकोनुं लखावुं, वंचावुं अने ११ पौषशाला प्रमुखनुं करावुं. (१५)

विस्तारार्थः—तेमज (५) जंचां तोरण, शिखर, मंरुप विगेरेथी शोजतुं, नरत चक्रवर्ती विगेरेए जेम करावुं, तेम रत्नरचित, सोनामय, रूपामय, विगेरे अथवा श्रेष्ठ पाषाणादिमय म्होनें जिनप्रासाद करावुं. तेटली

शक्ति न होय तो श्रेष्ठ काष्ठ, ईटो विगेरेथी जिनमंदिर कराववुं. तेम करवानी पण शक्ति न होय तो जिनप्रतिमाने अर्थे घासनी जूंपडी पण न्यायथी कमाएला धनवडे बंधाववी. कखुं ठे के- न्यायथी उपार्जन करेला धननो धणी, बुद्धिमान्, शुच परिणामी अने सदाचरणी एवो श्रावक गुरुनी आझाथी जिनमंदिर कराववाने अधिकारी थाय ठे." प्रत्येक जीवे प्राये अनादि जवमां अनंतां जिनमंदिर अने अनंती जिनप्रतिमाउं करावी; पण ते कृत्यमां शुच परिणाम न होवाने लीधे तेथी समकितनो लवदेश पण तेने मदयो नहि. जेमणे जिनमंदिर तथा जिनप्रतिमा करावी नहि, साधुउने पूज्या नहि, अने दुर्धर व्रत पण अंगीकार कखुं नहि, तेमणे पोतानो मनुष्यजव फोगट गुमाव्यो. जे पुरुष जिनप्रतिमाने अर्थे एक घासनी जूंपडी पण करावे, तथा जक्तिथी परम गुरुने एक फूल पण अर्पण करे, तो तेना पुण्यनी गणत्री क्यांथी थाय ? वली जे पुण्यशादी पुरुषो शुच परिणामथी म्होटुं, मजबूत अने नकुर पठरनुं जिनमंदिर करावे ठे, तेमनी तो वातज शी ? ते अति धन्य पुरुषो तो परलोके विमानवासी देवता थाय ठे. जिनमंदिर कराववानो विधि तो पवित्र भूमि तथा पवित्र दल (पठर लाकडां विगेरे), मजूर विगेरेने न ठगवुं, मुख्य कारीगरनुं सन्मान करवुं इत्यादि पूर्वे कहेल घरना विधि माफक सर्वे लचित विधिअहि विशेषे करी जाणवो. कखुं ठे के- धर्म करवाने अर्थे जवमवान थएला पुरुषे कोइने पण अप्रीति थाय एम न करवुं. आ रीतेज संयम ग्रहण करवो ते कल्याणकारी ठे.

आ वातमां जगवान् महावीरस्वामीनुं दृष्टांत ठे. ते जगवाने "म्हारा रद्देवाथी आ तापसोने अप्रीति थाय ठे, अने ते अप्रीति अवोधिनुं थीज ठे " एम जाणी चोमासाना कालमां पण तापसनो आश्रम ठोडी दड विदार कस्यो. जिनमंदिर वनाववाने अर्थे काष्ठ विगेरे दल पण शुरु जाइए. कोइ अधिष्टायक देवताने रोप पमाडी अविधिथी लावेवुं अथवा पोताने मादे आरंज समारंज लागे एवी रीते वनावेवुं पण जे न होय, तेज काम थावे. रांक एवा मजूर लोको अधिक मजूरी आपवाथी घणो संतोप पामे ठे, अने संतोपवाला थड पड्डेला करतां वधारे काम करे ठे. जिनमंदिर अथवा जिनप्रतिमा करावे त्यारे जावशुद्धिने अर्थे गुरु तथा

संघ समक्ष एम कहेवुं के, “ आ काममां अविधिथी जे कांइ पारकुं धन आव्युं होय, तेनुं पुण्य ते माणसने थाउं. ” षोडशकमां कहुं ठे के— जे जेनी मादकीनुं द्रव्य आ काममां अनुचितपणे आव्युं होय, तेनुं पुण्य ते धणीने थाउं. आ रीते शुद्ध परिणामथी कहे तो ते धर्मकृत्य जाव शुद्ध थाय. पायो खोदवो, पूरवो, काष्ठनां दल पाडवां, पठर घडाववा, चणाववा इत्यादि महारंज समारंज जिनमंदिर कराववामां करवो पडे ठे, एवी शंका न करवी. कारण के, करावनारनी यतना पूर्वक प्रवृत्ति होवाथी तेमां दोष नथी, तथा जिनमंदिर कराववाथी नानाविध प्रतिमा स्थापन, पूजन, संघनो समागम, धर्मदेशना करण, समकित व्रत इत्यादिकनो अंगीकार, शासननी प्रजावना, अनुमोदना इत्यादिक अनंत पुण्यनी प्राप्ति होवाथी तेनां सारां परिमाण नीपजे ठे. कहुं ठे के— सूत्रोक्त विधिनो जाण पुरुष यतना पूर्वक कोइ काममां प्रवर्ते, अने जो कदाच तेमां कांइ विराधना थाय, तो पण अध्यवसायनी शुद्धि होवाने दीधे ते विराधनाथी निर्जराज थाय ठे. द्रव्यस्तव उपर कूवानुं दृष्टांत विगेरे पूर्वेज कही गया ठीए.

जीर्णोद्धार करवाना काममां पण घणोज उद्यम करवो. कहुं ठे के— जेटळुं पुण्य नवुं जिनमंदिर कराववामां ठे, ते करतां आठगुणुं पुण्य जीर्णोद्धार कराववामां ठे. जीर्ण जिनमंदिर समराववामां जेटळुं पुण्य ठे, तेटळुं नवुं कराववामां नथी. कारण के, नवुं मंदिर कराववामां घणा जीवोनी विराधना तथा “ म्हारुं मंदिर ” एवी प्रख्याति पण खरी. माटे तेमां जीर्णोद्धार जेटळुं पुण्य नथी. तेमज कहुं ठे के— जिनकदपी साधु पण राजा, प्रधान, श्रेष्ठी तथा कौटुंबिक एमने उपदेश करी जीर्ण जिनमंदिर समरावे. जे पुरुषो जीर्ण थएलां, पडेलां जिनमंदिरोनो नक्तिथी उद्धार करे ठे, तेउं जयंकर संसार समुद्रमां पडेला पोताना आत्मानो उद्धार करे ठे. आ वात उपर दृष्टांत ठे, ते आ रीते:—

शत्रुंजयनो जीर्णोद्धार करवानुं पिताए अजिग्रह सहित धाखुं हतुं, तेथी मंत्री वाग्जट्टे ते काम शरु कराव्युं, त्यारे म्होटा श्रेष्ठी लोकोए पोतानी गांठनुं द्रव्य पण ते काममां आण्युं. ठ इम्मनी मूडी राखनार जीम नामे एक घी वेचनार हतो, तेनी पासे फरती टीप आवी, त्यारे तेणे घी

वेची मूडी सहित सर्व द्रव्य आपी दीधुं. तेथी तेनुं नाम सर्वनी उपर लखायुं, अने तेने सुवर्णनिधिनो लाज थयो. इत्यादि वार्ता प्रसिद्ध ठे. पठी काष्ठमय चैत्यने स्थानके शिलामय मंदिर तैयार थवानी वधामणी देनारने मंत्रीए वत्रीश सुवर्णनी जीजो आपी. ते उपरांत जिनमंदिर विद्युत्पा तथी जूमिशरण थइ गयुं, एवी वात कहेनारने तो मंत्रीए चोसठ सुवर्णनी जीजो आपी. तेनुं कारण के, मंत्रीए मनमां एम विचाखुं के, “हुं जीवतां ठतां बीजो उद्धार करवा समर्थ थयो हुं.” बीजा जीर्णोद्धारमां वे क्रोड सत्ताणुं हजार एटलुं द्रव्य लाग्युं, पूजाने अर्थे चोवीश गाम अने चोवीश बगीचाउं आप्या. वाग्जट्ट मंत्रीना जाइ आंबड मंत्रीए जरुचमां छुष्ट व्यंतरीना उपद्रवने टालनार श्रीहेमचंद्र सूरिनी सहायताथी अढार हाथ जंचा शकुनिका विहार नामे प्रासादनो जीर्णोद्धार कराव्यो. महिकार्जुन राजाना जंकार संबधी वत्रीश धडी सुवर्णनो बनावेलो कलश शकुनिका विहार उपर चढाव्यो. तथा सुवर्णमय दंरु, ध्वजा विगेरे आपी अने मंगलिक दीपने अवसरे वत्रीश लाख डम्म याचक जनोने आप्या. प्रथम जीर्णोद्धार करी पठीज नवुं जिनमंदिर करावुं उचित ठे. माटेज संप्रति राजाए पण प्रथम नव्याशी हजार जीर्णोद्धार कराव्या, अने नवां जिनमंदिर तो वत्रीश हजार कराव्यां. आ रीते कुमारपाल, वस्तुपाल विगेरे धर्मिष्ठ लोकोए पण नवां जिनमंदिर करतां जीर्णोद्धारज घणा कराव्या. तेनी संख्या विगेरे पण पूर्वे कही गया ठीए.

जिनमंदिर तैयार थया पठी विलंब न करतां प्रतिमा स्थापन करवी. श्रीहरिजट्ट सूरिजीए कळुं ठे के, बुद्धिशाली पुरुषे जिनमंदिरमां जिनविंवनी शीघ्र प्रतिष्ठा कराववी. कारण के, एम करवाथी अधिष्ठायक देवता चुरत त्यां आवी वसे ठे, अने ते मंदिरनी आगल जतां वृद्धिज थती जाय ठे. मंदिरमां तांवानी कूंडीउं, कलश, उरसीउं, दीवा प्रमुख नवे प्रकारनी सामग्री पण आपवी. तथा शक्ति माफक मंदिरनो जंकार करी तंमां रोकड द्रव्य तथा वाडी, बगीचा प्रमुख आपवा. राजा विगेरे जो मंदिर कंगवनार होय तो, तेणे तो जंकारमां घणुं द्रव्य तथा गाम, गोकुळ विगेरे आपवुं जोशण. जेम के, मालव देशना जाकुडी प्रधाने पूर्वे गिरनार उपर काष्ठमय चैत्यने स्थानके पापाणमय जिनमंदिर बंधावुं

शरु कराव्युं, अने माठा कर्मथी ते स्वर्गे पहोच्यो. पठी एकसो पांत्रीश वर्षे गए ठते सिद्धराज जयसिंहना दंकाधिपति सज्जने त्रण वर्षमां सौराष्ट्र देशनी उपज सत्तावीस लाख ड्रम्म आवी हती, ते खरची जिनप्रासाद पूर्ण कराव्युं. सिद्धराज जयसिंहे त्रण वर्षनुं उत्पन्न थएलुं ड्रव्य सज्जने पासे माग्थुं, त्यारे तेणे कळुं के, “महाराज ! गिरनार पर्वत उपर ते ड्रव्यनो निधि करी मूक्यो ठे.” पठी सिद्धराज त्यां आव्यो, अने नवुं सुंदर जिनमंदिर जोइहर्षे पामी बोळ्यो के, “आ मंदिर कोणे कराव्युं?” सज्जने कळुं. “महाराज साहेबे कराव्युं.” आ वचन सांजळी सिद्धराज बहुज आश्चर्य पाम्यो. पठी सज्जने जेम बनी तेम सर्व वात कहीने विनति करी के, “आ सर्वे महाजनो आप साहेवनुं ड्रव्य आपे ठे, ते द्यो; अथवा जिनमंदिर कराव्यानुं पुण्य द्यो. आपनी मरजी होय ते प्रमाणे करो.” पठी विवेकी सिद्धराजे पुण्यज ग्रहण कळुं, अने ते नेमिनाथजीना मंदिरने खाते पूजाने अर्थे बार गाम आप्यां. तेमज जीवंतस्वामिनी प्रतिमानुं मंदिर प्रजावती राणीए कराव्युं, अने पठी अनुक्रमे चंरुप्रद्योत राजाए ते प्रतिमानी पूजाने अर्थे बार हजार गाम आप्यां. ते वात आ रीते ठे.

चंपा नगरीमां स्त्रीलंपट एवो एक कुमारनंदी नामा सोनी रहेतो हतो. ते पांचसे पांचसे सोनैया आपीने सुंदर कन्या परणे. आ रीते परणेळी पांचसे स्त्रीजनी साथे ईर्ष्यावालो ते कुमारनंदी एक थंजवाला प्रासादमां क्रीडा करतो हतो. एक समये पंचशैल छीपनी रहीश हासा तथा प्रहासा नामनी वे व्यंतरीजंए पोतानो पति विद्युन्माली च्यव्यो, त्यारे त्यां आवी पोतानुं रूप देखाडीने कुमारनंदीने व्यामोह पमाळ्यो. कुमारनंदी जोगनी प्रार्थना करवा लाग्यो, त्यारे “पंचशैल छीपमां आव” एम कही ते वझे जणीजं जती रही. पठी कुमारनंदीए राजाने सुवर्ण आपी पडह वजडाव्यो के, “जे पुरुष मने पंचशैल छीपे लइ जाय, तेने हुं कोड ड्रव्य आपुं.” पठी एक वृद्ध निर्धामिक हतो, ते कोटि ड्रव्य लइ ते पोताना पुत्रोने आपी कुमारनंदीने वहाणमां वेसारी समुद्रमां बहु दूर गयो, अने पठी कहेवा लाग्यो के, “आ वडवृद्ध देखाय ठे, ते समुद्रने किनारे आवेळी कुंगरनी तलाटीए थएल ठे. एनी नीचे आपणुं वहाण

जाय, त्यारे तुं वडनी शाखाने वलगी रहेजे; त्रण पगवाला चारंरुपही पंचशैल द्वीपथी आ वड उपर आवीने सूइ रहे ठे. तेमना वचले पगे तुं पोताना शरीरने वल्ल वडे मजबूत बांधी राखजे. प्रजातमां उडी जतां चारंरुपहीनी साथे तुं पण पंचशैल द्वीपे जइ पहोचीश. आ वहाण तो हवे म्होटा नमरमां सपडाइ जशे." पठी निर्यामकना कहेवा प्रमाणे करी कुमारनंदी पंचशैल द्वीपे गयो. त्यारे हासा प्रहासाए तेने कळुं के, "तहा- राथी आ शरीर वडे अमारी साथे जोग कराय नहीं. माटे तुं अग्निप्रवेश विगेरे कर." एम कही ते स्त्रीउए कुमारनंदीने हाथना तले बेसारी चंपा नगरीना उद्यानमां मूक्यो. पठी तेना भमित्र नागिल आवके घणो वास्यो, तो पण ते नियाणुं करी अग्निमां पड्यो, अने मरण पामी पंचशैल द्वीपनो अधिपति व्यंतर देवता थयो. नागिलने तेशी वैराग्य उत्पन्न थयो, अने ते दीक्षा लइ काल करी वारमा अच्युत देवलोके देवता थयो.

एक समये नंदीश्वरद्वीपे जनारा देवताउनी आझाथी हासा प्रहासा ए कुमारनंदीना जीव व्यंतरने कळुं के, "तुं पडह ग्रहण कर." ते अहं- कारथी हुंकार करवा लाग्यो, एटलामां पडह तेने गले आवीने वलग्यो. कोइ पण उपाये ते (पडह) वूटो पडे नहि. ते समये अवधिज्ञानथी जाणीने नागिल देवता त्यां आव्यो. जेम वूअड सूर्यना तेजथी, तेम ते देवताना तेजथी कुमारनंदी व्यंतर नासवा लाग्यो. त्यारे नागिल देव- ताए पोतानुं तेज संहरीने कळुं के, "तुं मने उलखे ठे?" व्यंतरे कळुं. "इंइ प्रमुख देवताउने कोण न उलखे?" पठी नागिल देवताए पूर्व- जवना आवकना रूपे पूर्वजव कही व्यंतरने प्रतिबोध पमाड्यो. त्यारे व्यंतरे कळुं. "हवे हुं शुं करुं?" देवताए कळुं. "हवे तुं गृहस्थपणामां कायोत्सर्ग करी रहेला जावयति श्रीमहावीर स्वामीनी प्रतिष्ठा कराव. एम करवाथी तने आवने जवे बोधिलाज थशे." देवतानुं आ वचन सांजली व्यंतरे श्रीमहावीरस्वामीनी प्रतिष्ठा जोइ, नमस्कार करी महा हिमवंत पर्यंतर्था खाट्खा गोशीपे चंदनवडे तेवीज बीजी प्रतिष्ठा तैयार करी. पठी प्रतिष्ठा करी सर्वांगे आचूपण पड़ेरावी तेनी पुष्पादिक वस्तुवडे पुजा करी, अने जानिवंत चंदनना नावडामां राखी.

पठी एक समये व्यंतरे समुद्रमां एक वहाणना ठ महिनाना उपडव

ते प्रतिमाना प्रजावती दूर कस्या; अने ते वहाणना निर्यामकने कळुं के, “तुं आ प्रतिमानो ऋबडो सिंधुसौवीर देशमांना वीतजय पाटणे लइ जा, अने त्यांना चउटामां “देवाधिदेवनी प्रतिमा ल्यो.” एवी उद्धोषणा कर.” निर्यामके ते प्रमाणे कळुं, त्यारे तापसनो जक्त उदायन राजा तथा बीजा पण घणा दर्शनीउं पोत पोताना देवनुं स्मरण करी ते ऋबडा उपर कुहाडावडे प्रहार करवा लाग्या. तेथी कुहाडा जागी गया, तो पण ऋबडो उघड्यो नहि. सर्वे लोको उद्विग्न थया. वपोरनो अवसर पण थइ गयो. एटलामां प्रजावती राणीए राजाने जोजन करवा बोलाववा माटे एक दासी मोकली. तेज दासीने हाथे संदेशो मोकली राजाए प्रजावतीने कौतुक जोवाने अर्थे तेडावी. प्रजावती राणीए आवतांज कळुं के, “आ ऋबडामां देवाधिदेव श्रीअरिहंत ठे, पण बीजा कोइ नथी. हमणां कौतुक जुउं” एम कही राणीए यद्द कर्दमवडे ऋबडा उपर अजिषेक कस्यो, अने पुष्पनी एक अंजली मूकीने कळुं के, “देवाधिदेव मने दर्शन आपो.” एम कहेतांज प्रजात समयमां जेम कमलकलिका विकस्वर थाय ठे, तेम ऋबडो पोतानी मेले उघडी गयो! नहि सुकाइ गएलां फूलनी मालावाली प्रतिमा अंदरथी प्रकट थई, अने जैनधर्मनी घणी उन्नति थइ. पठी प्रजावती राणी ते प्रतिमाने पोताना अंतःपुरे लइ गइ, अने पोते नवा बंधावेला चैत्यमां स्थापन करी दररोज त्रणटक पूजा करवा लागी.

एक समये राणीना आग्रहथी राजा वीणा वगाडतो हतो, अने राणी जगवान् आगल नृत्य करती हती. एटलामां राजाने राणीनुं शरीर मस्तक विनानुं जोवामां आव्युं. तेथी राजा गजराइ गयो, अने वीणा वगाडवानी कंविका तेना हाथमांथी नीचे पडी गइ. नृत्यमां रसजंग थवाथी राणी कोपायमान थइ, त्यारे राजाए यथार्थ स्वरूप कळुं. एक समये दासीए लावेलुं वस्त्र सफेद ठतां प्रजावतीए रक्त वर्ण जोयुं. अने क्रोधथी दर्पणवडे दासीने प्रहार कस्यो, तेथी ते (दासी) मरण शरण थइ. पठी ते वस्त्र प्रजावतीए जोयुं तो सफेदज देखायुं. ते दुर्निमित्तथी तथा नृत्य करतां राजाने मस्तक विनानुं शरीर देखायुं, तेथी पोतानुं आयुष्य थोडुं रळुं एवो राणीए निश्चय कस्यो, अने लीहत्याथी पहेला प्राणातिपात विरमण व्रतनो जंग थयो. तेथी वैराग्य पामी दीक्षा लेवानी

आज्ञा मागवा माटे राजा पासे गइ. राजाए “ देवताना जवमां तुं मने सम्यक् प्रकारे धर्मने विषे प्रवर्तावजे. ” एम कही आज्ञा आपी. पठी प्रजावतीए ते प्रतिमानी पूजाने अर्थे देवदत्ता नामनी कुजाने राखीने पोते घणा उत्सव सहित दीक्षा लीधी, अने ते अनशनवडे काल करी सौ-धर्म देवलोके देवता थइ. पठी प्रजावतीना जीव देवताए घणो बोध कस्यो, तो पण उदायन राजा तापसनी जाक्त न मूके. दृष्टिराग तोडी नांखवो केटलो कठण ठे ! हशे, पठी देवताए तापसना रूपे राजाने दिव्य अमृतफल आप्युं. तेनो रस चाखतांज बुब्ध थएला राजाने तापसरूपी देवता पोते विकूवेला आश्रममां लइ गयो. त्यां वेषधारी तापसोए घणी ताडना करवार्थी ते (राजा) नागो, ते जैनसाधुर्तना उपाश्रये आव्यो. साधुर्तए अन्नदान आप्युं, तेथी राजाए जैनधर्म स्वीकास्यो. पठी दे-वता पोतानी रुद्धि देखाडी, राजाने जैनधर्मने विषे दृढ करी “ आपदा आवे म्हारुं स्मरण करजे ” एम कही अदृश्य थयो.

हवे गांधार नामा कोइ श्रावक सर्व ठेकाणे चैत्यवंदन करवा नीकदयो हतो. घणा उपवास करवार्थी तुष्ट थएली देवीए तेने वैताद्व्य पर्वते लइ जइ त्यांनी प्रतिमाउने वंदाव्यो, अने वांठित पूर्ण करनारी एकसो आठ गोलीउं आपी. तेणे तेमांनी एक गोली मुखमां नांखीने चिंतव्युं के, “ हुं वीतन्नय पाटण जउं तुं. ” गुटिकाना श्रजावथी ते त्यां आव्यो. कु-जा दासीए तेने ते प्रतिमाने वंदाव्यो. पठी ते गांधार श्रावक त्यां मांदो पड्यो कुजा दासीए तेनी सारवार करी. पोतानुं आयुष्य स्वल्प रहुं एम जाणी ते श्रावके चाकीनी सर्वे गुटिकाउं कुजा दासीने आपी दीक्षा लीधी. कुजादासी एक गुटिका चक्षण करवार्थी घणी सुंदर थइ. तेथीज तेनुं ‘सुवर्णगुलिका’ एवुं नाम प्रसिद्ध थयुं. वीजी गोली चक्षण करी ते दासीए चिंतव्युं के. “ चांद मुकुटधारी राजाउंग सेवित एवो चंद्रप्रद्योत राजा म्हारुं पति थारुं. गटले उदायन राजा पिता समान थशे, अने वीजा राजाउं ना उदायनना सेवक ठे. ”

पठी देवताना वचनथी चंद्रप्रद्योत राजाए सुवर्णगुलिकाने त्यां दून मोळयो. पण सुवर्णगुलिकाए चंद्रप्रद्योतने चोलाव्याथी ते अनिलवेग धारी उतर घेर्ना सुवर्णगुलिकाने तुडवा माटे त्यां आव्यो. सुवर्णगुलि-

काए कछुं के, “ आ प्रतिमा लीधा विना हुं त्यां न आवुं. माटे आ प्रतिमा सरखी बीजी प्रतिमा करावीने अहिं स्थापन कर, एटले आ प्रतिमा साथे लेवाशे. पठी चंरुप्रद्योते उज्जयिनीए जइ बीजी प्रतिमा करावी, अने कपिल नामा केवलीने हाथे तेनी प्रतिष्ठा करावी. ते प्रतिमा सहित पाठो वीतत्रय पाटण आव्यो. नवी प्रतिमा त्यां स्थापन करी जूनी प्रतिमाने तथा सुवर्णगुलिका दासीने साथे लइ चंरुप्रद्योत कोइ न जाणे तेवी रीते रात्रिए पाठो घेर आव्यो. पठी सुवर्णगुलिका अने चंरुप्रद्योत बन्ने विषयासक्त थयां, तेथी तेमणे विदिशापुरीना रहीश ज्ञायलस्वामी श्रावकने ते प्रतिमा पूजा करवाने अर्थे आपी.

एक समये कंबल शंबल नागकुमार ते प्रतिमानी पूजा करवा आव्या. पाताळमांनी जिनप्रतिमाउने वांदवानी इहा करनार ज्ञायलने ते नागकुमारो ड्रहने मार्गे पाताळे लइ गया. ते समये ज्ञायल प्रतिमानी पूजा करतो हतो, पण जवानी उत्सुकताथी अर्धीज पूजा थइ. पाताळमां जिनचक्तिथी प्रसन्न थएल ज्ञायले कछुं के, “ जेम म्हारा नामनी प्रसिद्धि थाय तेम करो. ” नागेंडे कछुं. “ तेमज थशे. ” चंरुप्रद्योत राजा विदिशापुरीनुं त्हारा नामने अनुसरी “ देवकीयपुर ” एवुं नाम राखशे. पण तुं अर्धी पूजा करी अहिं आव्यो तेथी आवता कालमां ते प्रतिमा पोतानुं स्वरूप गुप्तज राखशे, अने मिथ्यादृष्टिउं तेनी पूजा करशे. “ आ आदित्य ज्ञायलस्वामी ठे. ” एम कही अन्यदर्शनीउं ते प्रतिमानी वहार स्थापना करशे. विषाद न करीश, दुषमकालना प्रजावथी एम थशे.” ज्ञायल, नागेंडनुं आ वचन सांजली जेवो आव्यो हतो, तेउं पाठो गयो.

हवे वीतत्रय पाटणमां प्रजात काल थए प्रतिमानी माला सूकाइ गएली, दासी जती रहेली अने हाथीना मदनो स्राव थएलो जोइ लोकोए निर्णय कस्यो के, चंरुप्रद्योत राजा आव्यो हतो. पठी सोल देशना अने त्रणसो त्रेसठ पुरना स्वामी उदायन राजाए महासेन प्रमुख दस मुकुटधारी राजाउने साथे लइ चढाइ करी. मार्गमां ग्रीष्म ऋतुने लीधे जल नहि मलवाथी राजाए प्रजावतीनो जीव जे देवता. तेनुं स्मरण कछुं. तेणे तुरत आवी जलथी परिपूर्ण एवां त्रण तलावो प्रकट कसयां. अनुक्रमे संग्रामनो अवसर आव्यो, त्याने थमां वेत्तीने संग्राम करवानो

ठराव ठतां चंरुप्रद्योत राजा अनिलवेग हाथी उपर बेसीने आव्यो. तेथी प्रतिज्ञा जंग करवानो दोष चंरुप्रद्योतने माथे पड्यो. पठी हाथी-ना पग शस्त्रवडे विंधायथी ते पड्यो, त्यारे उदायने चंरुप्रद्योतने बांधी तेने कपाले “ म्हारी दासीनो पति ” एवी ठाप चोढी. पठी उदायन राजा चंरुप्रद्योतने साथे लइ प्रतिमा देवाने अर्थे विदिशा नगरीए गयो. प्रतिमानो उद्धार करवाने घणो प्रयत्न कस्यो, तथापि ते किंचित् मात्र पण स्थानकथी खशी नहि. पठी प्रतिमाए कस्युं के, “ हुं जइश तो वीतजय पाटणमां धूलनी वृष्टि थशे, माटे हुं आवती नथी. ” ते सांज-ली उदायन राजा पाठो वड्यो. नार्भमां चोमासु आव्युं, त्यारे एक ठे-काणे पडाव करी सेनानी साथे रह्यो. संवत्सरी पर्वने दिवसे उदायन राजाए उपवास कस्यो. रसोइयाए चंरुप्रद्योतने पूब्युं के,—“आजे रसोइ शी करवानी ? ” चंरुप्रद्योतना मनमां ‘ ए मने कदाच अन्नमां विष आपशे ’ एवो जय उत्पन्न थयो, तेथी तेणे कस्युं के, “ तें ठीक याद करावी म्हारे पण उपवास ठे. म्हारा माता पिता श्रावक हता. ” ते जाणी उदायने कस्युं के, “ एनुं श्रावकपणुं जाण्युं! तथापि ते जो एम कहे ठे, तो ते नाम मात्रथी पण म्हारो साधर्मी थयो, माटे ते बंधनमां होय त्यां सुधी म्हारुं संवत्सरी प्रतिक्रमण शी रीते शुद्ध थाय ? ” एम कही उदायने चंरुप्रद्योतने बंधनमांथी मुक्त कस्यो, खसाय्यो, अने कपाले लेखवालो पट्ट बांधी तेने अवंती देश आप्यो. उदायन राजाना धर्मिष्ठपणानी तथा संतोष विगेरेनी जेटली प्रशंसा करीए तेटली थोडी ठे. हशे, चोमासु जतरि गए उदायन राजा वीतजय पाटणे गयो. सेनाने स्थानके आवेला वणिग् लोकोना रद्देगाणथी दशपुर नामे एक नवुं नगर वशुं. ते नगर उदायन राजाए जीवंतस्वामीनी पूजाने अर्थे अर्पण कस्युं. तेमज विदिशा पुरीने जायलस्वामीनुं नाम दइ ते तथा बीजां वार हजार गाम जीवंतस्वामीनी सेवामां आप्यां.

द्वे उदायन राजा, प्रजावतीनो जीव जे देवता, तेना वचनथी कपिल केवलीए प्रतिष्ठा करेली प्रतिमानुं नित्य पूजन करतो हतो. एक समये पन्नी पापघ हांघायी तेणे गत्रिजागरण कस्युं, त्यारे तेने एकदम चारित्र्य सेवना दृढ परिणाम उत्पन्न कस्युं. पठी प्रज्ञानमां तेणे कपिल केवली-

ए प्रतिष्ठित प्रतिमानी पूजाने अर्थे घणां ग्राम, आकर, पुर विगेरे आप्यां. “ राज्य अंते नरक आपनारुं ठे, माटे ते प्रजावतीना पुत्र अन्नीचिने शी रीते आपुं ? ” मनमां एवो विचार आव्याथी राजाए केशि नामना पोताना ज्ञाणेजने राज्य आप्युं, अने पोते श्री वीर जगवान पासे चारित्र लीधुं. ते समये केशि राजाए दीक्षा उत्सव कस्यो.

एक समये अकाले अपथ्य आहारना सेवनथी उदायन राजर्षिना शरीरे महा व्याधि उत्पन्न थयो. “ शरीर ए धर्मनुं मुख्य साधन ठे. ” एम विचारी वैद्ये ज्ञद्वण करवा कहेला दहीनो योग थाय, ते माटे गोवालोना गामोमां मुकाम करता से वीतजय पाटणे गया. केशीराजा उदायन मुनिनो रागी हतो, तो पण तेना प्रधान वर्गे तेने समजाव्यो के, “ उदायन राज्य लेवा माटे अहिं आव्यो ठे. ” प्रधानोनी वात खरी मानीने केशी राजाए उदायन मुनिने विषमिश्र दही अपाव्युं. प्रजावती देवताए विष अपहरी फरीथी दही लेवानी मना करी. दहीनो बंध थवार्थी पाठो महा व्याधि वध्यो. दहीनुं सेवन करतां त्रण वार देवताए विष अपहस्युं. एक समये प्रजावती देवता प्रसादमां हतो, त्यारे विषमिश्र दही उदायन मुनिना आहारमां आवी गयुं. पठी एक मासनुं अनशन करी केवलज्ञान थए उदायन राजर्षि सिद्ध थया. पठी प्रजावती देवताए रोषथी वीतजय पाटण उपर धूलनी वृष्टि, करी, अने उदायन राजानो शय्यातर एक कुंजार हतो, तेने सिनपट्टीमां लइ जइ ते पट्टीनुं नाम ‘कुंजारकृत पट्टी’ एवुं राख्युं.

उदायन राजानो पुत्र अन्नीचि, पिताए योग्यता ठतां राज्य आप्युं नहि, तेथी दुःखी थयो, अने तेनी माशीना पुत्र कोणिक राजानी पासे जइ सुखे रह्यो. त्यां सम्यक् प्रकारे आवक धर्मनी आराधना करतो हतो, तो पण “ पिताए राज्य न आपी म्हारुं अपमान कस्युं ” एम विचारी पितानी साथे वांधेला वैरनी आलोचना करी नहि, तेथी पंदर दिवस अनशनवडे मरण पासी एक पट्योपम आयुष्यवालो श्रेष्ठ चवनपति देवता थयो. त्यांथी च्यवी महाविदेह क्षेत्रमां सिद्ध थशे. प्रजावती देवताए धूलनी वृष्टि करी, त्यारे जूमिमां दटाइ गएली कपिल केवदि प्रतिष्ठित प्रतिमा कुमारपाल गरुना जाणी. पठी तेणे प्रतिमानुं

स्थानक खोदाव्युं, त्यारे अंदरथी प्रतिमा प्रकट थइ, अने उदायने आ-
पेलो ताम्रपट्ट पण नीकट्यो. यथाविधि पूजा करी कुमारपाल ते प्रतिमाने
घणा उत्सवथी अणहिव्वपुर पाटणे लइ आव्यो. नवा करावेला स्फटिक-
मय जिनसंदिमं ते प्रतिमानी तेणे स्थापना करी, अने उदायन राजाए
ताम्रपट्टमां जेटलां ग्राम, पुर विगेरे आप्यां हतां, ते सर्वकबूल राखी घणा
काल सुधी ते प्रतिमानी पूजा करी. तेथी तेनी सर्व प्रकारे वृद्धि थइ. आ-
रीते देवाधिदेवनी प्रतिमानो तथा उदायन राजा विगेरेनो संबंध कह्यो.

उपर कह्या प्रमाणे देवने गरास आपवाथी निरंतर उत्तम पूजा विगे-
रे, तथा जिनसंदिमनी जोइए तेवी सार संचाल, रक्षण प्रमुख पण सारी
युक्तिथी थाय ठे. कळुं ठे के-जे पुरुष पोतानी शक्ति माफक ऐश्वर्यवाळुं
जिनसंदिम करावे, ते पुरुष देवलोकमां देवताळण वखणायो ठतो घणा
काल सुधी परम सुख पामे ठे. इति पांचमुं द्वार संपूर्ण.

६ तेमज रत्ननी, सुवर्णनी, धातुनी, चंदनादिक काष्ठनी, हस्तिदंतनी,
शिलानी अथवा माटी विगेरेनी जिनप्रतिमा यथाशक्ति कराववी. तेनुं
परिमाण जघन्य अंगुठा प्रमाण जेटळुं अने उत्कृष्ट पांचसो धनुष्य जाणवुं.
कळुं ठे के-जे लोको सारी मृत्तिकानुं, निर्मल शिलानुं, हस्तिदंतनुं, रु-
पानुं, सुवर्णनुं, रत्ननुं, माणिकनुं अथवा चंदननुं सुंदर जिनविंव शक्ति प्र-
माणे आलोकमां करावे ठे, ते लोको अनुष्यलोकमां तथा देवलोकमां
परम सुख पामे ठे. जिनविंव करावनार लोकोने दारिद्र्य, दुर्भाग्य, निं-
द्य जाति, निंद्य शरीर, माठी गति, दुर्बुद्धि, अपमान, रोग अने शोक
गटलांवानां नोगववां पडतां नथी. वास्तुशास्त्रमां कहेल विधि प्रमाणे
नेयार करेली, शुभ लक्षणवाली प्रतिमाळ आलोकमां पण उदय प्र-
मुख गुण प्रकट करे ठे. कळुं ठे के-अन्यायथी उपार्जन करेला धनथी
करावेली. पारकी वस्तुना दलथी करावेली तथा उठा अथवा अधिक
अंगवाती प्रतिमा पातानी तथा परती उन्नतिनो नाश करे ठे.

जे मूलनायकजीनां मुख, नासिका, नेत्र, नासि अथवा केड गमां
कांड पण अययवनां जंग थयो होय. ते मूलनायकजीनो त्याग करवो.
पण तेनां आरूपण, वस्त्र, परिवार, लंठन अथवा आयुध गमनो जंग
लाय. ते प्रतिमा पुजयाने कांड पण रक्त नथी. जे जिनविंव सो वर्षे क-

रतां वधारे जूनुं होय तथा उत्तम पुरुषे प्रतिष्ठा करेलुं होय, ते विंब क-
दाच अंगहीन थाय, तो पण तेनी पूजा करवी. कारण के, ते विंब लक्ष-
णहीन थतुं नथी. प्रतिमाना परिवारमां अनेक जातनी शिलाउनुं मि-
श्रण होय ते शुच नहि. तेमज बे, चार, ठ इत्यादि सम अंगुल प्रमाण
वाली प्रतिमा कोइ काले पण शुचकारी न थाय. एक अंगुलथी मांडी
अगीअर आंगल प्रमाणनी प्रतिमा घरमां पूजवा योग्य ठे. अगीअर
आंगुल करतां अधिक प्रमाणनी प्रतिमा जिनमंदिरे पूजवी, एम पूर्वाचा-
र्यो कही गया ठे. निरयावलि सूत्रमां कहुं ठे के— लेपनी, पाषाणनी, का-
ष्ठनी, दंतनी तथा लोढानी अने परिवार विनानी अथवा प्रमाण विनानी
प्रतिमा घरमां पूजवा योग्य नथी. घरदेरासरमांती प्रतिमा आंगल व-
लिनो विस्तार न करवो, पण दररोज जावथी न्हवण अने त्रण टंक पूजा
मात्र अवश्य करवी.

सर्वे प्रतिमाउं मुख्यमार्गे तो परिवार सहित अने तिलकादि आचू-
षण सहित करवी. मूलनायकजीनी प्रतिमा तो परिवार अने आचूषण
सहित होवी जोइए. तेम करवार्थी विशेष शोचा देखाय ठे, अने पुण्यानु-
बंधी पुण्यनो बंध विगेरे थाय ठे. कहुं ठे के— जिन प्रासादमां विराजती
प्रतिमा सर्व लक्षण सहित तथा आचूषण सहित होय तो, मनने जेम
जेम आहाद उपजावे ठे, तेअ तेम कर्मनिर्जरा थाय ठे. जिनमंदिर, जि-
नविंब विगेरेनी प्रतिष्ठा कराववामां बहु पुण्य ठे. कारण के, ते मंदिर
अथवा प्रतिमा विगेरे ज्यां सुधी रहे, तेटलो असंख्यात काल सुधी तेनुं
पुण्य जोगवाय ठे. जेम के, जरतचक्रिए जरावेली अष्टापदजी उपरना
देरासरनी प्रतिमा, गिरनार उपर ब्रह्मंडे करेल कांचनवलानकादि देरा-
सरनी प्रतिमा, जरतचक्रवर्तीनी मुद्रिकामांती कुल्यपाक तीर्थे विराजती
माणिक्य स्वामीनी प्रतिमा तथा स्तंजनपार्श्वनाथ विगेरेनी प्रतिमाउं ह-
जी सुधी पूजाय ठे. कहुं ठे के— जल, ठंमुं अन्न, जोजन, मासिक आजी-
विका, वस्त्र, वर्षनी आजीविका, जावज्जीवनी आजीविका ए वस्तुउंना
दानथी अनुक्रमे ऋणवार, एक पहोर, एक दिवस, एक मास, ठ मास,
एक वर्ष अने जावज्जीव सुधी जोगवाय एटलुं पुण्य थाय ठे; परंतु जि-
नमंदिर, जिनप्रतिमा विगेरे करावुं तो तेनां दर्शन विगेरेथी थपलुं

पुण्य असंख्यात काल सुधी जोगवाय ठे. माटेज आ चोवीशीमां पूर्व-
काले नरतचक्रवर्तीए शत्रुंजय पर्वत उपर रत्नमय चतुर्मुखशी विराज-
मान, चोराशी मंरुपोशी शोचतुं, एक गाठ जंचुं, त्रण गाठ लांबुं एवुं
जिनमंदिर पांच क्रोड मुनि सहित ज्यां श्रीपुंरुरीकस्वामी ज्ञान अने
निर्वाण पाम्या हता, त्यां कराव्युं.

तेमज वाहुवद्विनी तथा मरुदेवी विगेरेनी टूँकोने विषे, गिरनार उ-
पर, आवू उपर, वैजार पर्वते, सम्मेतशिखरे तथा अष्टापद विगेरेने विषे पण
नरतचक्रवर्तीए घणा जिन प्रासाद, अने पांचसो धनुष्य विगेरे प्रमाणनी
तथा सुवर्ण विगेरेनी प्रतिमाउ पण करावी. दंरुवीर्य, सगर चक्रवर्ती प्र-
मुख राजाउए ते मंदिरोना तथा प्रतिमाउना उद्धार पण कराव्या. हरि-
पेण चक्रवर्तीए जिनमंदिरशी पृथ्वीने सुशोजित करी. संग्रति राजाए
पण सो वर्ष आयुष्यना सर्वे दिवसनी शुद्धिनी अर्थे ठत्रीश हजार नवां
तथा बाकीनां जीणोंद्वार मली सवा लाख जिनदेरासर वनाव्यां. सुवर्ण
विगेरेनी सवाक्रोड प्रतिमाउ नरावी. आमराजाए गोवर्द्धन पर्वत उ-
पर साडा त्रणक्रोड सोना म्होर खरची सात हाथ प्रमाण सुवर्णनी प्रतिमा
युक्त एक महावीरस्वामीनुं देरासर कराव्युं. तेमां मूल मंरुपमां सवा ला-
ख सुवर्ण तथा रंगमंरुपमां एकवीस लाख सुवर्ण लाग्युं. कुमारपाले तो
चौदसो चुमादीश नवां जिनमंदिर तथा तोलसो जीणोंद्वार कराव्या.
ठत्रुं क्रोड ड्रव्य खरचीने पिताना नामशी वनावेला त्रिचुवनविहारमां
एकसो पचीश आंगड जंची मूल नायकजीनी प्रतिमा अरिष्टरत्नमयी
हती. फरती व्होत्तेर देरीउमां चौद नार प्रमाणनी चोवीश रत्नमयी,
चोवीश सुवर्णमयी अने चोवीश रूपामयी प्रतिमाउ हती.

वस्तुपाल मंत्रीए तेरसां तेर नवां जिनमंदिर, अने बावीसे जीणों-
द्वार कराव्या. तथा सवा लाख जिनविंव नराव्यां. पेथड श्रेष्ठीए चो-
राशी जिनप्रासाद कराव्या. तेमां सुरगिरिने विषे चेत्य नहि हतुं,
ते वनाववानो विचार करी वीरमद राजाना प्रधान विप्र हेमादेना
नामचीतेनी प्रवन्नताने अर्थे पेठड श्रेष्ठीए मांधानापुरमां तथा उँका-
रगुन्नां त्रण वर्ष सुधी दानशाला मंनारी. हेमादे तुष्टमान थयो अने
मान राजमदेल जेद्वी नृमिष्टदाने आर्षी. पायो ग्योयो अने मीतुं

जल नीकद्वयुं, त्यारे कोइए राजा पासे जइ चाडी खाधी के, “महाराज! मीतुं जल नीकद्वयुं ठे माटे वाव्य बंधावो.” ते वात जाणतांज रातोरात पेथड श्रेष्ठीए बार हजार टंकनुं लवण पाणीमां नंखाव्युं. आ चैत्य बनाववा सारु सोनैयाथी चरेली बत्रीश ऊंटडीउं मोकली. पायामां चोराशी हजार टंकनुं खरच थयुं. चैत्य तैयार थयुं, त्यारे वधामणी आपनारने त्रण लाख टंक आप्या. आ रीते पेथड विहार बन्यो. वली ते पेथडेज शत्रुंजय पर्वत उपर श्रीऋषभदेव जगवाननुं चैत्य एकवीश धटी प्रमाण सुवर्णथी चारे तरफ मढावीने मेरुपर्वतनी पेठे सुवर्णमय कखुं. गिरनार पर्वत उपरना सुवर्णमय बलानकनो संबंध आ रीते:—

गइ चोवीशीमां उज्जयिनी नगरीने विषे त्रीजा श्रीसागर तीर्थकरनी केवल्लिनी पर्षदा जोइ नरवाहन राजाए पूव्युं के, “ हुं क्यारे केवली थइश ? ” जगवाने कखुं. “ आवती चोवीशीमां बावीशमा तीर्थकर श्रीनेमिनाथ जगवानना तीर्थमां तुं केवली थइश.” ते सांजली नरवाहन राजाए दीक्षा लीधी, अने आयुष्यने अंते ब्रह्मैंद्र थइ श्रीनेमिनाथ जगवाननी वज्रमृत्तिकामय प्रतिमा करी दश सागरोपम सुधी तेनी पूजा करी. पोताना आयुष्यनो अंत आव्यो, त्यारे गिरनार पर्वत उपर सुवर्णरत्नमय प्रतिमावाला त्रण गजारा करी तेनी आगल एक सुवर्णमय बलानक कखुं; अने तेमां ते वज्रमृत्तिकामय प्रतिमानी स्थापना करी. अनुक्रमे संघवी श्रीरत्नश्रेष्ठी म्होटा संघ सहित गिरनार उपर यात्रा करवा आव्यो. घणा हर्षथी स्नात्र करवार्थी मृत्तिकामय (लेप्यमय) प्रतिमा गली गइ. तेथी रत्नश्रेष्ठी घणो खेद पास्यो. साठ उपवास करवार्थी प्रसन्न थएल अंवा देवीना वचनथी सुवर्णमय बलानकमांनी प्रतिमा के, जे काचा सूत्रथी वींटायली हती ते लाव्यो. चैत्यना द्वारमां आवतां पाठल जोयुं तेथी ते प्रतिमा त्यांज स्थिर थइ. पठी चैत्यनुं द्वार फेरवी नांख्युं. ते हजु सुधी तेमज ठे. केटलाक एम कहे ठे के, सुवर्णमय बलानकमां वहोत्तेर म्होटी प्रतिमाउं हती. तेमां अठार सुवर्णमयी, अठार रत्नमयी, अठार रूपामयी अने अठार पापाणमयी हती. आ रीते श्रीगिरनार उपरना श्रीनेमिनाथ जगवाननो प्रबंध कह्यो. इति ठहुं द्वार संपूर्ण.

७ तेमज प्रतिमांनी ए शीघ्रु. पणवी. पोटशकमां करुं ठे के—

पूर्वे कहेल विधि प्रमाणे वनावेली जिनप्रतिमानी प्रतिष्ठा शीघ्र दश दि-
 वसनी अंदर करवी. प्रतिष्ठा संक्षेपशी त्रण प्रकारनी ठे. एक व्यक्ति प्र-
 तिष्ठा, बीजी क्षेत्र प्रतिष्ठा अने त्रीजी महा नामनी. सिद्धांतना जाण
 लोको एम कहे ठे के, जे समयमां जे तीर्थकरनो वारो चालतो होय,
 ते समयमां ते तीर्थकरनीज एकली प्रतिमा होय ते व्यक्ति प्रतिष्ठा कहे-
 वाय ठे, ऋषभदेव प्रमुख चोवीशेनी क्षेत्रप्रतिष्ठा कहेवाय ठे, अने ए-
 कसो शिक्तेर जगवाननी महाप्रतिष्ठा कहेवाय ठे. बृहज्जाप्यमां कळुं ठे के-
 एक व्यक्ति प्रतिष्ठा, बीजी क्षेत्र प्रतिष्ठा अने त्रीजी महा प्रतिष्ठा. ते अनु-
 क्रमे एक, चोवीश अने एकसो शिक्तेर जगवाननी जाणवी. सर्वे प्र-
 कारनी प्रतिष्ठानी सामग्री संपादन करवी, श्रीसंघने तथा श्रीगुरु म-
 हाराजने बोलाववा. तेमनो प्रवेश विगेरे घणा उत्सवशी करी सम्यक्
 प्रकारे तेमनी आगत स्वागत करवी. जोजन वस्त्र प्रमुख आपी तेमनो
 सर्व प्रकारे सत्कार करवो. वंदीवानोने ठोडाववा. अमारी प्रवर्त्ताववी.
 कोझे पण हरकत न पडे एवी दानशाला चलाववी. सूतार विगेरेनो
 सत्कार करवो. घणा ठाठशी संगीत प्रमुख अद्भुत उत्सव करवो. अढार
 स्नात्र करवां. इत्यादिक प्रतिष्ठाविधि प्रतिष्ठाकल्प विगेरे ग्रंथोशी जाणवो.

प्रतिष्ठामां स्नात्रने अवसरे जगवाननी जन्मावस्था चिंतववी. तथा
 फल, नैवेद्य, पुष्प, विलेपन, संगीत इत्यादि उपचारने अवसरे कुमार
 प्रमुख चढती अवस्था चिंतववी. ठद्वस्थपणाना सूचक वस्त्रादिकवडे श-
 रीरनुं डांकवुं करवुं इत्यादि उपचार वडे जगवाननी शुद्ध चारित्रावस्था
 चिंतववी. अंजनशलाकावडे नेत्रनुं उघाडवुं करतां जगवाननी केवली अ-
 वस्था चिंतववी. तथा पूजामां सर्व प्रकारना म्होटा उपचार करवाने अ-
 वसरे समवसरणमां रद्देली जगवाननी अवस्था चिंतववी. श्राद्धसामाचा
 रीतिमां कळुं ठे के— प्रतिष्ठा कऱ्या पठी वार मास सुधी महिने महिने
 ते दिवसे उत्तम प्रकारे स्नात्र विगेरे करवुं. वर्ष पूरुं थाय त्वारे अठाः
 उत्सव करवी. अने आउखानी गांठ बांधवी. तथा उत्तरोत्तर विशेष पूजा
 र्वी. वर्षगांठने दिवसे स्नात्रभिवात्सल्य तथा संघपूजा प्रमुख शक्ति प्र-
 माण करवुं. प्रतिष्ठाशोडशकमां, न्हाया रीते कळुं ठे के—जगवाननी आठ

दिवस सुधी एक सरखी पूजा करवी. तथा सर्व प्राणिउने यथा शक्ति दान आपवुं. इति सातमुं द्वार संपूर्ण.

तेमज पुत्र, पुत्री, चाई, जत्रीजो, खजन मित्र, सेवक विगेरेनो दी-
हानो तथा वडी दीहानो उत्सव घणा आरंवरथी करवो. कहुं ठे के-
जरत चक्रवर्तीना पांचसो पुत्र अने सातसो पौत्र (पुत्रना पुत्र) एटला
कुमारोए ते समवसरणमां साथे दीहा लीधी. श्रीकृष्णे तथा चेटक
राजाए पोतानी संततिने परणाववानो नियम कस्यो हतो, तथा पोतानी
पुत्री विगेरेने तथा बीजा थावच्चा पुत्र विगेरेने घणा उत्सवथी दीहा अ-
पावी ते वात प्रसिद्ध ठे. दीहा अपाववी एमां घणुं पुण्य ठे. कहुं ठे के-
जेमना कुलमां चारित्रधारी उत्तम पुत्र थाय ठे, ते माता, पिता अने ख-
जन वर्ग घणा पुण्यशास्त्री अने धन्य ठे. लौकिक शास्त्रमां पण कहुं ठे
के-ज्यां सुधी कुलमां कोइ पुत्र पवित्र संन्यासी अतो नथी, त्यां सुधी
पिरुनी इडा करनारा पितराइउ संसारमां जमे ठे. इति आठमुं द्वार संपूर्ण.

ए तेमज पदस्थापना एटले गणि, वाचनाचार्य, वाचकाचार्य, दी-
हा लीधेला पोताना पुत्र प्रमुख तथा बीजा पण जे योग्य होय, तेमनी
पद स्थापना शासननी उन्नति विगेरेने अर्थे घणा उत्सवथी कराववी.
संचलाय ठे के, अरिहंतना प्रथम समवसरणने विषे इंद्र पोते गणधर-
पदनी स्थापना करावे ठे. वस्तुपाल मंत्रीए पण एकवीश आचार्योंनी पद-
स्थापना करावी. इति नवमुं द्वार संपूर्ण.

१० तेमज श्रीकटप प्रमुख आगम, जिनेश्वर जगवाननां चरित्र वि-
गेरे पुस्तको न्यायथी संपादन करेला ड्रव्यवडे शुद्ध अक्षर तथा सारां
पानां विगेरे युक्तिथी लखाववां. तेमज वाचन एटले संवेगी गीतार्थ ए-
वा मुनिराज पासे ग्रंथनो आरंभ थाय, ते दिवसे घणो उत्सव विगेरे करी
तथा प्रतिदिन बहु मानथी पूजा करी व्याख्यान कराववुं. तेथी घणा
जव्य जीवो प्रतिबोध पामे ठे. तेमज व्याख्यान वांचनार तथा जणनार
मुनिराजोने वस्त्र प्रमुख वहोरावी तेमने साहाय्य करवी. कहुं ठे के-जे
लोको जिनशासननां पुस्तको लखावे, व्याख्यान करावे, जणे, जणावे,
सांचले अने पुस्तकोनी घणी यतनाथी रक्षा करे, ते लोको मनुष्य लो-
कनां, देवलोकनां तथा सु. गमे ठे. जे पुरुष केवलि चापित

सिद्धांतने पोते जणे, जणावे अथवा जणनारने वस्त्र, नोजन, पुस्तक प्रमुख आपी सहाय्य करे, ते पुरुष आलोकमां सर्वज्ञ थाय ठे. जिनजापित आगमनी केवलज्ञान करतां पण श्रेष्ठता देखाय ठे. कळुं ठे के-उंधथी श्रुतोपयोग राखनार श्रुतज्ञानी साधु जो कदाच अशुद्ध वस्तु व-होरी लावे तो ते वस्तुने केवळी जगवान पण जक्षण करे ठे. कारण के, एम न करे तो श्रुतज्ञान अप्रमाण थाय. सांजलवामां ठे के, पूर्वे दुषम कालना वशथी वार वर्ष सुधी दुर्जिह पड्युं, तेथी तथा बीजा पण कार-णोथी सिद्धांत उच्चिन्न प्राय थएलां जोइ जगवान् नागार्जुन, स्कं-दिलाचार्य विगेरे लोकोए तेने पुस्तकारूढ कस्यो." माटे सिद्धांतने मान आपनार माणसे ते पुस्तकने विषे लखाववुं, तथा रेशमी वस्त्र विगेरे व-स्तुवडे तेनी पूजा करवी. संजलाय ठे के, पेथड श्रेष्ठीए सात क्रोड तथा वस्तुपाल मंत्रीए अढार क्रोड द्रव्य खरचीने त्रण ज्ञानजंकार लखा-व्या. थरादना संघवी आजूए त्रण क्रोड टंक खरचीने सर्व आगमनी ए-केक प्रत सुवर्णमय अक्षरथी अने बीजी सर्व ग्रंथनी एकेक प्रत शाहिथी लखावी. इति दसमुं द्वार संपूर्ण.

११ तेमज पौषधशाला एटले श्रावक विगेरेने पौषध लेवाने अर्थे ख-पमां आवतुं साधारण स्थान पण पूर्वे कहेल घर वनाववानी विधि मा-फक कराववुं. साधर्मिउने अर्थे करावेळी ते पौषधशाला सारी सगवड-वाळी अने निरवद्य योग्य स्थानक होवाथी अवसर उपर साधुउने पण उपाश्रय तरीके आपवी. कारण के, तेम करवामां घणुं पुण्य ठे. कळुं ठे के-जे पुरुष तपस्या तथा बीजा घणा नियम पालनार एवा साधु मुनि-राजोने उपाश्रय आपे, ते पुरुषे वस्त्र, अन्न, पान, शयन, आसन प्रमुख सर्व वस्तुउं मुनिराजने आपी एम समजवुं. वस्तुपाल मंत्रीए नवसो चोरार्थी पौषधशालाउं करावी. सिद्धराज जयसिंहना मुख्य मंत्री सा-तए पोतानां नवो महेले वादि देवसूरिने देखाडीने कळुं के, "ए केवो ठे ?" त्यां शिष्य माणिक्ये कळुं के, "जो गनी पौषधशाला करो तो अमे गने वस्त्राणीए." मंत्रीए कळुं. "ए पौषधशाला थाउं." ते शालामांनी चढाचनी पणशात्रमां आवयाने धर्मध्यान करी रत्या पठी मुख जोवाने सुगर्भी पोतानुं आयुष्य पांच कि. वाकी. ते. एम सांजली शीघ्र दीक्षा

अर्थे एक पुरुष प्रमाण जंचा एवा बे आरिसा बे बाजूए राख्या हता. इति अग्यारमुं द्वार तथा पंदरमी गाथानो अर्थ संपूर्ण.

(मूलगाथा.)

आजम्मंसम्मत्तं^{१२},
जहसत्ति वयाइंदिरकगहंअहवा ॥
आरंजचानुंबंजं^{१६},
पडिमाई^{१०} अंतिआरहणां ॥ १६ ॥

संक्षेपार्थः— १२ जावज्जीव समकित पालवुं, १३ यथाशक्ति व्रत पालवां, १४ अथवा दीक्षा लेवी, १५ आरंजनो त्याग करवो, १६ ब्रह्मचर्य पालवुं, १७ श्रावकनी प्रतिमा वहेवी, १८ तथा अंते आराधना करवी. ॥१६॥

विस्तारार्थः—१२-१३ आ जन्म एटले बाळ्यावस्थायी मांडीने जावज्जीव सुधी समकित अने अणुव्रत प्रमुख यथाशक्ति पालवां. आनुं स्वरूप अर्थदीपिकामां कहुं ठे, माटे अहिं कहेता नथी.

१४ तेमज दीक्षाग्रहण एटले अवसर आवे चारित्र स्वीकारवुं. एनो ज्ञावार्थ आ रीते ठे के—श्रावक बाळ्यावस्थामां दीक्षा न लेवाय तो पोताने उगेलानी पेठे समजे. कहुं ठे के—जेमणे सर्व लोकने दुःखदायी कामदेवने जीतीने कुमार अवस्थामांज दीक्षा लीधी, ते वाल मुनिराजो धन्य ठे. पोताना कर्मना वशची प्राप्त थएलुं गृहस्थपणुं, सर्वविरतिना परिणाम एकाग्र चित्तची अहर्निश राखीने पाणीनुं वेडुं मस्तके धारण करनारी हलकी स्त्रीनी पेठे पालवुं. कहुं ठे के—एकाग्र चित्तवालो योगी अनेक कर्म करे, तो पण पाणी लावनारी स्त्रीनी पेठे तेना दोषची लेपाय नहि. जेम पर पुरुषने विपे आसक्त थएली स्त्री उपरची पतिनी मरजी राखे ठे, तेम तत्त्वज्ञानमां राची रहेलो योगी संसारने अनुसरे ठे. जेम शुद्ध वेश्या मनमां प्रीति न राखतां 'आजे अथवा काले एने ठोडी दश' एवो ज्ञाव राखी जार पुरुषने सेवे ठे, अथवा जेनो पति मुसाफरी विगेरे करवा, ते एवी कु. - स्त्री प्रेमरंगमां रही पतिना शु-

णोनुं स्मरण करती ठती चोजन पान विगेरेथी शरीरनो निर्वाह करे ठे, तेम सुश्रावक सर्वविरतिना परिणाम नित्य मनमां राखी पोताने अधन्य मानतो ठतो गृहस्थपणुं पावे. जे लोकोए प्रसरता मोहने रोकनीने जैनी दीहा लीधी, ते सत्पुरुषो धन्य ठे, अने तेमना वडे आ पृथ्वीमंरुल पवित्र थएलुं ठे.

चावश्रावकनां लक्षण पण आ रीते कहां ठे:—१ स्त्रीने वश न थवुं, २ इंद्रियो वश राखवी, ३ धन अनर्थनुं हेतु ठे एम जाणवुं, ४ संसार असार जाणवो, ५ विषयनो अजिलाष न राखवो, ६ आरंज वर्जवो, ७ गृहवास बंधन समान गणवो, ८ आजन्म समकित पाववुं, ९ साधारण माणसो जेम गाडरिया प्रवाहे चाले ठे, एम विचारवुं. १० आगमना अनुसारे सर्व ठेकाणे प्रवर्तवुं, ११ दानादि चतुर्विध धर्म यथाशक्ति आचरवो, १२ धर्म करतां कोइ अइ जन हांसी करे तो तेनी शरम न राखवी, १३ गृहकृत्यो राग छेष न राखतां करवां, १४ मध्यस्थपणुं राखवुं, १५ धनादिक होय तो पण तेमांज लपटाइ न रहेवुं, १६ पराणे कामोपजोग सेववा, १७ वेश्या समान गृहवासमां रहेवुं. आ सत्तर पदवाळुं चावश्रावकनुं लक्षण चावथी संक्षेपमां जाणवुं. हवे सत्तर पदोनी व्याख्या कहीए ठीए.

१ अनर्थने उत्पन्न करनार, चंचल चित्तवाली अने नरके जवाना रस्ता सरखी एवी स्त्रीने जाणी पोतानुं हित वांठनार श्रावक तेना वशमां न रहे. २ इंद्रिय रूप चपल अश्वो हमेशां दुर्भतिना मार्गे दोडे ठे, तेने संसारनुं स्वरूप यथार्थपणे जाणनार श्रावके सम्यग् ज्ञानरूप लगाम वडे तेमने कुमार्गे जतां अटकाववा. ३ सकल अनर्थोनुं, प्रयासनुं तथा क्लेशनुं कारण अने असार एवुं धन जाणीने बुद्धिशाली पुरुष अल्प मात्र पण अत्यनो लोचन न राखे. ४ संसार पोते दुःख रूप, दुःखदायि फल आपनार. परिणामे पण दुःखनी संतति उत्पन्न करनार, विटंबना रूप अने असार ठे एम जाणी तेने विपे प्रीति न राखवी. ५ विप सरखा विपयो क्षणमात्र सुख देनारा ठे, एवो निरंतर विचार करनारो पुरुष संनारथी करनारो अने तत्त्वनो जाण होवाथी तेमनो अजिलाष न करे. ६ नीच आरंज वर्जे. निर्वाह न थाय तो सर्व जीव उपर दया राखी पराणे बोरो आरंज करे, अने निरारंजी साधुर्जनी स्तुति करे. ७ गृहवासने पात्र समान गणतो, ८ दुःखनी गृह अने चात्रिमोह-

नीय कर्म खपाववानो घणो उद्यम करे. ८ बुद्धिमान पुरुष मनमां गुरु-
 जक्ति अने धर्मनी श्रद्धा राखीने धर्मनी प्रज्ञावना, प्रशंसा इत्यादिक
 करतो ठतो निर्मल समकित पावे. ९ विवेकथी प्रवृत्ति करनारो धीर पु-
 रुष, 'साधारण माणसो गारुरिया प्रवाहथी एटले जेम एके कखुं तेम
 बीजाए करवुं एम अणसमजथी चालनारा ठे,' एम जाणी अने धीर
 एवो श्रावक पोते लोक संज्ञानो त्याग करे. १० एक जिनागम मूकीने
 धीजुं प्रमाण नथी, अने बीजो मोक्ष मार्ग पण नथी, एम जाणी जाण
 पुरुष सर्वे क्रियाउ आगमने अनुसारे करे. ११ जीव पोतानी शक्ति न गो-
 पवतां जेम घणां संसारनां कृत्यो करे ठे, तेम बुद्धिमान पुरुष शक्ति न
 गोपवतां दानादि चतुर्विध धर्मने जेम आत्माने बाधा पीडा न थाय तेवी
 रीते आदरे. १२ चिंतामणि रत्ननी पेठे दुर्लभ एवी हितकारी अने नि-
 रवद्य धर्मक्रिया पामीने सम्यक् प्रकारे आचरण करतां आपणने जोइ
 अज्ञान लोको आपणी हांसी करे, तो पण तेथी मनमां लज्जा लाववी
 नहि. १३ देहस्थितिनां मूल कारण एवी धन, स्वजन, आहार, गृह इत्या-
 दि संसारगत वस्तुजने विषे राग द्वेष न राखतां संसारमां रहेवुं. १४ पो-
 तानुं हित वांठनार पुरुष मध्यस्थ पणामां रही तथा नित्य मनमां सम-
 तानो विचार राखी राग द्वेषने वश न थाय तथा कदाग्रहने पण सर्वथा
 ठोडी दे. १५ नित्य मनमां सर्व वस्तुजनी कृणञ्जुरतानो विचार कर-
 नारो पुरुष धनादिकनो धणी ठतां पण धर्मकृत्यने हरकत थाय एवो ते-
 मनो संबंध न राखे. १६ संसारथी विरक्त थएलो श्रावक जोगोपजोगथी
 जीवनी तृप्ति थती नथी, एम विचारी स्त्रीना आग्रहथी पराणे कामजोग
 सेवे. १७ वेश्यानी पेठे आशंसा रहित श्रावक आजे अथवा काले ठोडी
 दइश एम विचार करतो पारकी वस्तुनी पेठे शिथिल जावथी गृहवास
 पावे. आ रीते कहेला सत्तर गुणवडे युक्त जे पुरुष, ते जिनागममां जाव-
 श्रावक कहेवाय ठे. एज जाव श्रावक शुच कर्मना योगथी शीघ्र जाव-
 साधुपणुं पामे ठे. आ रीते धर्मरत्नशास्त्रमां कखुं ठे.

उपर कहेली रीते शुच जावना करनारो, पूर्वे कहेल दिनकृत्यने विषे
 तत्पर एटले "आ निर्ग्रथ प्रवचनज अर्थरूप तथा परमार्थरूप ठे, वाकी
 सर्व अर्थ ठे, एटी कहे. ति प्रमाणे सर्व कार्यामां सर्व

प्रयत्नशील यतनावडेज प्रवृत्ति करनारो, कोइ ठेकाणे पण जेनुं चित्त प्रति-
बंध पाम्युं नशी एवो अने अनुक्रमे मोहने जीतवामां निपुण थएलो पु-
रुष पोताना पुत्र, जत्रीजा विगेरे घरनो चार उपाडवा समर्थ थाय त्यां
सुधी अथवा वीजा कांइ कारणसर केटलोक समय गृहवासमां गाडी,
उचित समये पोतानी तुलना करे. पढी जिनमंदिरे अष्टाइ उत्सव, चतु-
र्विध संघनी पूजा, अनाथ विगेरे लोकोने यथाशक्ति अनुकंपा दान अने
मित्र स्वजन विगेरेने खमावबुं इत्यादिक करीने सुदर्शन प्रमुख श्रेष्ठीनी
पेठे विधि पूर्वक चारित्र ग्रहण करे. कळुं ठे के—कोइ पुरुष सर्वथा रत्न-
मय एवा जिनमंदिरवडे समग्र पृथ्वीने अलंकृत करे, ते पुण्य करतां पण
चारित्रनी रुद्धि अधिक ठे. तेमज पापकर्म करवानी पीडा नशी, खराब
स्त्री, पुत्र तथा धणी एमनां दुर्वचन सांचलवाशी थनारुं दुःख नशी,
राजा प्रमुखने प्रणाम करवो न पडे, अन्न, वस्त्र, धन, स्थान एनी चिंता
करवी न पडे, ज्ञाननी प्राप्ति थाय, लोकशी पूजाय, उपशम सुखमां रति
रहे, अने परलोके मोक्ष विगेरे प्राप्त थाय. चारित्रमां आटला गुण रह्या
ठे. माटे हे बुद्धिशाली पुरुषो ! तमो ते चारित्र आदरवाने अर्थे प्रयत्न
करो. इति चौदसुं द्वार संपूर्ण.

१५ हवे कदाच कांइ कारणशी अथवा पालवानी शक्ति विगेरे न हो-
वाशी श्रावक जो चारित्र न आदरी शके, तो आरंज वर्जवा विगेरे करे.
तेज कहे ठे. अथवा एटले दीक्षा आदरवानुं न वने तो आरंजनो त्याग
करवो. तेमां पुत्र प्रमुख कोइ पण घरनो सर्व कार्यचार ननावे एवो हो-
य तो सर्व आरंज ठोडवो, अने तेम न होय तो सचित्त वस्तुनो आहार
विगेरे केटलोक आरंज जेम निर्वाह थाय तेम वर्जवो. वनी शके तो पो-
ताने अर्थे अन्ननो पाक विगेरे पण न करे. कळुं ठे के—जेने माटे अन्न-
पाक (रसोइ) थाय, तेने माटेज आरंज थाय ठे. आरंजमां जीवहिंसा
ठे, अने जीवहिंसाशी दुर्गति थाय ठे.” इति पंदरसुं द्वार संपूर्ण.

१६ श्रावके चावळीव ब्रह्मचर्य पालवुं. जेम पेयडश्रेष्ठीए वत्रीशमे वर्षे
ब्रह्मचर्य व्रत स्वीकाम्युं अने पढी ते जीमसोनीनी मढीमां गयो. ब्रह्मचर्य
विगेरेने फल अर्थदायिकामां कसुं ठे. इति सोलसुं द्वार संपूर्ण.

१७ तेमज श्रावक प्रतिमा इत्यादि तपस्या करे. प्रमुख शब्दशी संसार

तारण इत्यादि कठण तपस्या जाणवी. तेमां एक मासिकी प्रमुख ११ प्रति-
 माउ कही ठे ते आ रीतेः—दंसण १ वय २ सामाइअ ३, पोसह, ४ पडिमा
 ५ अबंज ६ सच्चित्ते ७ ॥ आरंज ८ पेस ए उद्दि—ठवज्जाए १० समणजूए
 ११ अ ॥ १ ॥ अर्थः—१ पहेली दर्शन प्रतिमा ते राजानियोगादि ठ
 आगार रहित, अज्ञान प्रमुख चार गुणे करी सहित एवा समकितने
 जय, लोच, लज्जा प्रमुख दोष वडे अतिचार न लगाडतां एक मास सुधी
 पालवुं, अने त्रिकाल देवपूजा प्रमुख करवुं ते रूप जाणवी. २ बीजी व्रत-
 प्रतिमा ते, बे मास सुधी खंरुना तथा विराधना वगर पांच अणुव्रत पा-
 लवां, तथा प्रथम प्रतिमानी क्रिया पण साचववी, ते रूप जाणवी ३
 त्रीजी सामायिक प्रतिमा ते, त्रण मास सुधी उजयकाल प्रमाद वर्जी बे
 टंक सामायिक करवुं, तथा पूर्वे कहेल प्रतिमानी क्रिया पण साचववी
 ते रूप जाणवी. ४ चोथी पौषध प्रतिमा ते, पूर्वोक्त प्रतिमाना नियम स
 हित चार मास सुधी चार पर्व तिथिए अखंरित अने परिपूर्ण पौषध क-
 रवो ते रूप जाणवी. ५ पांचमी प्रतिमा प्रतिमा एटले कायोत्सर्ग प्र-
 तिमा ते, पूर्वोक्त प्रतिमानी क्रिया सहित पांच मास सुधी स्नान वर्जी,
 रात्रिए चउविहार पच्चरकाण करी, दिवसे ब्रह्मचर्य पालवुं, तथा काठडी
 बूटी राखी चार पर्व तिथिए घरमां, घरना द्वारमां अथवा चौटामां परी-
 षह उपसर्गथी न रुगमगतां समग्र रात्रि सुधी काउस्सग करवो ते रूप
 जाणवी. हवे कहीशुं ते सर्व प्रतिमामां पूर्वोक्त प्रतिमानी क्रिया साच-
 ववी पडे ते जाणी लेवुं. ६ ठठी ब्रह्मचर्य प्रतिमा ते ठ मास सुधी निर-
 तिचार ब्रह्मचर्य पालवुं ते रूप जाणवी. ७ सातमी सचित्त परिहार प्र-
 तिमा ते, सात मास सुधी सचित्त वस्तु वर्जवी ते रूप जाणवी. ८ आ-
 ठमी आरंज परिहार प्रतिमा ते आठ मास सुधी पोते कांइ पण आरंज
 न करवो ते रूप जाणवी. ९ नवमी प्रेषण परिहार प्रतिमा ते नव मास
 सुधी पोताना नोकर विगेरे पासे पण आरंज करावे ते रूप जाणवी.
 १० दशमी उद्दिष्ट परिहार प्रतिमा ते दस मास सुधी मस्तक मुंरु
 अथवा चोटली मात्र धारण करवी, निधानमां राखेला धने संबंधी
 स्वजन प्रश्न करे तो ते जाणमां होय तो देखाडवुं, अने न होय तो
 जाणतो नथी एमू केव. वाकी स हकृत्य वर्जवुं, तथा पोताने अर्थ

तैयार करेलो आहार पण जहण न करवो ते रूप जाणवी. ११ अग्या-
रमी श्रमणचूत प्रतिमा ते, अगीआर मास सुधी घर प्रमुख ठोडवुं,
लोच अथवा मुंरुन कराववुं, उंधो, पात्रां प्रमुख मुनिवेष धारण करवो,
पोतानी आधीनतामां रहेलां गोकुल विगेरेने विषे वास करवो, अने “प्र-
तिमावाहकाय श्रमणोपासकाय जिह्वांदत्त” एम कही साधुनी पेठे
आचार पालवो, पण धर्म लाज शब्द न उच्चारवो ते रूप जाणवी. आ
रीते अगीआर श्रावक प्रतिमानुं स्वरूप कळुं. इति सत्तरमुं द्वार संपूर्ण.

१७ तेमज अंते एटले आयुष्यनो ठेडो समीप आवे, आगल कहीशुं
ते प्रमाणे संलेखना प्रमुख विधि सहित आराधना करवी. एनो जावार्थ
आ रीते ठे के—ते पुरुष अवश्य करवायोग्य कार्यनो जंग थए अने मृत्यु
समीप आवे ठते प्रथम संलेखना करी पठी चारित्र स्विकार करी”
इत्यादि ग्रंथोक्त वचन ठे, माटे श्रावक अवश्य कर्तव्य जे पूजा प्रतिक्र-
मण विगेरे क्रिया, ते करवानी शक्ति न होय तो अथवा मृत्यु समीप
आवी पहोचे तो ड्रव्यथी तथा जावथी वे प्रकारे संलेखना करे. तेमां
अनुक्रमे आहारनो त्याग करवो ते ड्रव्य संलेखना अने क्रोधादि कषा-
यनो त्याग करवो ते जाव संलेखना कहेवाय ठे. कळुं ठे के—शरीर संले-
खनावाळुं न होय तो मरण समये सात धातुनो एकदम प्रकोप थ-
वाथी जीवने आर्तध्यान उत्पन्न थाय ठे. हुं त्हारुं आ (शरीर) वखा-
णतो नथी. शरीर कोनुं सारुं ठे? त्हारी आंगुली जागी गइ के शुं?
माटे हे जीव ! तुं जाव संलेखना कर. समीप आवेल मृत्यु स्वप्न, शकुन
तथा देवताना वचन विगेरेथी धारवुं. कळुं ठे के—माठां स्वप्न, पोतानी
हमेशनी प्रकृतिमां अणलो जूही रीतनो फेरफार, माठां निमित्त, अवला
ग्रह, स्वरना संचारमां विपरीतपणुं एटलां कारणोथी पुरुषे पोतानुं मरण
समीप आवेळुं जाणवुं. आ रीते संलेखना करी सकल श्रावक ध-
र्मेना उद्यापनने अर्थजेधोयनी ! तेवी रीते अंतकालने विषे पण चा-
रित्र ग्रहण करे. कळुं ठे के—जीव शुच परिणामथी एक दिवस सुधी
पण जो चारित्रने प्राप्त थाय, तो जो पण मोक्षने न पामे, तथापि वैमा-
निक देवता नो अवश्य थाय ठे.

नह नानातो जाइ कृपणो पुणो पराणो इतो, तो पण ज्ञानीना

दश सिद्ध थयो. हरिवाहन राजा ज्ञानीनां वचनथी पोतानुं आयुष्य न-
व पहोर बाकी जाणी दीक्षा लक्ष सर्वार्थसिद्धि विमाने पहोच्यो. संथा-
राने अवसरे श्रावक दीक्षा ले, ल्यारे प्रजावना विगेरेने अर्थे शक्ति प-
माणे धर्ममां धननो व्यय करे. थरादना आचू संघवीए जेम आतुर दी-
क्षाने अवसरे (अंत समये) सात क्षेत्रोमां सात क्रोड धन वापस्युं. हवे
अंत समये संयम लेवानुं जेनाथी न बने, ते श्रावक अंत समय आवे
संलेखना करी शत्रुंजय प्रमुख शुच तीर्थे जाय, अने निर्दोष स्यंमिलने
विषे (जीव जंतु रहित भूमिने विषे) शास्त्रोक्त विधि प्रमाणे चतुर्विध
आहारनुं पञ्चखाण करी आनंदादिक श्रावकोनी पेटे अनशन स्वीकारे.
कह्युं ठे के-तपश्याथी अने व्रतथी मोक्ष थाय ठे, दानथी उत्तम जोग
मले ठे, देवपूजाथी राज्य मले ठे, अने अनशन करी मरण पामवाथी
इंद्रपणुं पमाय ठे. लौकिकशास्त्रमां पण कह्युं ठे के-हे अर्जुन ! विधिपूर्-
वक जलमां अंत समये रहे तो सातहजार वर्ष सुधी, अग्निमां पडे तो द-
स हजार वर्ष सुधी, ऊपापात करे तो सोल हजार वर्ष सुधी म्होटा संथा-
ममां पडे तो साठ हजार वर्ष सुधी, गाय ठोडाववाने अर्थे देह त्याग करे
तो एशी हजार वर्ष सुधी शुच गति जोगवे, अने अंतकाले अनशन करे
तो अक्षय गति पामे.

पढी सर्व अतिचारना परिहारने अर्थे चार शरणरूप आराधना करे.
दश द्वार रूप आराधना तो आ रीते कही ठे. १ अतिचारनी आलो-
यणा करवी, २ व्रतादिक उच्चरवां, ३ जीवोने खर्च वा, ४ जावितात्मा
एवो श्रावक अठार पापस्थानकने वोसिरावे, ५ अरिहंत प्रमुख चारे श-
रण करवां, ६ करेला दुष्कृतनी निंदा करवी, ७ करेला शुच कर्मोनी अ-
नुमोदना करवी, ८ शुच जावना जाववी, ९ अनशन आदरवुं, अने १०
पंचपरमेष्ठि नवकार गणवा. एवी आराधना ~~करवाथी~~ जो पण तेज न-
वमां सिद्ध न थाय, तो पण शुच देवता पणुं तथा शुच मनुष्य पणुं पा-
मी आठ जवनी अंदर सिद्ध थायज. वाण के, सात अथवा आठ जव
ग्रहण करे, तेथी वधारे न करे एवुं आमि वचन ठे. इति अठारमुं द्वार
तथा सोलमी गा. नो अर्थ संपूर्ण.

हवे प्रकरणनो उपसंहार करतां दिनकृत्यादिकनुं फल कहे ठे.

(मूलगाथा)

एत्रं गिहिधम्मविहिं,
पइदिअहं निव्वहंति जे गिहिणो ॥
इह ज्वि परज्वि निव्वुइ-
सुहं लहुं ते लहंति धुवं ॥ १७ ॥

संदेपार्थः—जे श्रावको आ ग्रंथमां कहेला श्रावक धर्मना विधिने प्रति दिवस आचरे, ते श्रावक आ ज्वमां अनुक्रमे परज्वमां शीघ्र मुक्तिसुख अवश्य पामे. ॥ १७ ॥

विस्तारार्थः—आ उपर कहेलो दिनकृत्य प्रमुख ठे द्वारवालो श्रावकनो जे धर्मविधि, तेने निरंतर जे श्रावको सम्यक् प्रकारे पावे, तेउं आ वर्तमान ज्वने विषे सारी अवस्थामां रही सुख पामे, तथा परलोके सात आठ ज्वनी अंदर परंपराए मुक्तिसुख शीघ्र अने अवश्य पामे.

इति श्रीरत्नशेखरसूरि विरचित श्राद्धविधि कौमुदीनी गूजराती जापानो जन्मकृत्य प्रकाश नामे ठठो प्रकाश संपूर्ण थयो. (६)

प्रशस्ति.

विख्यात तपेत्याख्या, जगति जगच्चन्द्रसूरयोऽनूवन् ॥

श्रीदेवसुन्दरगुरु— तमाश्च तदनुक्रमाधिदिताः ॥ १ ॥

अर्थः—आ जगतमां तपा एवुं प्रख्यात नाम धारण करनारा श्रीजगच्चन्द्रसूरि थया, तेमना पठी अनुक्रमे प्रख्यात श्रीदेवसुन्दर गुरुवर्य थया.

पञ्च च तेषां शिष्या— स्तेष्व्याद्या ज्ञानसागरा गुरवः ॥

विविधावचूर्णिलहरि— प्रकटनतः सान्वयावद्दानाः ॥ २ ॥

अर्थः—श्री देवसुन्दर गुरुवर्य पांच शिष्यो हुता, तेमां प्रथम शिष्य श्रीज्ञानसागर गुरु थया. विविध प्रकारनी अचूर्णि (अचूरि) रूप अक्षरों प्रकट करी तेमणे पोतल ज्ञानसागर, नाम् यथार्थ कस्यं. ॥ २ ॥

श्रुतगतविविधालापक- समुद्धृतः समन्नवंश्च सूरीन्द्राः ॥

कुलमण्डना द्वितीयाः, श्रीगुणरत्नास्तृतीयाश्च ॥ ३ ॥

अर्थः-शास्त्रमा रहेलां विविध आलावाना उद्धार करनारा कुलमंरुन नामा सूरिन्द्र बीजा शिष्य अने श्रीगुणरत्न नामा त्रीजा शिष्य थया. ३

षड्दर्शनवृत्तिक्रिया- रत्नसमुच्चय विचार निचय सृजः ॥

श्रीजुवनसुन्दरादिषु, ज्ञेजुर्विद्यागुरुत्वं ये ॥ ४ ॥

अर्थः-जे श्रीगुणरत्नगुरुवर्य षड्दर्शनसमुच्चयवृत्ति अने क्रियारत्नसमुच्चय ए ग्रंथना रचनार अने श्री जुवनसुंदर प्रमुख आचार्योना विद्यागुरु थया. ४

श्रीसोमसुन्दरगुरु- प्रवरास्तुर्या अहार्यमहिमानः ॥

येभ्यः संततिरुच्चै- रत्नवद्भेदा सुधर्मैभ्यः ॥ ५ ॥

अर्थः-उत्कृष्ट महिमावंत श्रीसोमसुंदर गुरुवर्य चोथा शिष्य थया. उच्यथी तथा ज्ञावथी जला धर्मवंत एवा जे गुरुवर्यथी घणी शिष्य सं- तति वृद्धिपामी. ॥ ५ ॥

यतिजीतकल्पविवृत- श्व पञ्चमाः साधुरत्नसूरिवराः ॥

यैर्मादृशोऽप्यकृष्यत, करप्रयोगेण नवकूपात् ॥ ६ ॥

अर्थः-यतिजीतकल्पनी व्याख्या करनारा श्री साधुरत्नसूरिवर पांचमां शिष्य थया, जेमणे ह्यथ लांबो करीने म्हारा जेवानो संसार रूप कूवामांथी उद्धार कस्यो. ॥ ६ ॥

श्रीदेवसुन्दरगुरोः, पट्टे श्रीसोमसुन्दरगणेन्द्राः ॥

युगवरपदवीं प्राप्ता- स्तेषां शिष्याश्च पञ्चैते ॥ ७ ॥

अर्थः-श्री देवसुंदर गुरुनी पाटे श्रीसोमसुंदर गुरु थया. तेमना युग प्रधान पदवी पामेला आ पांच शिष्यो थया. ॥ ७ ॥

मारीत्यवमनिराकृति- सहस्रनामस्मृतिप्रमृतिवृत्तैः ॥

श्रीमुनिसुन्दर गुरव-श्चिरंतनाचार्यमहिमज्ञतः ॥ ८ ॥

अर्थः-एक श्रीमुनिसुंदर गुरु मारी, ते प्रमुख उपद्रवते वारवुं तथा जिनसहस्र नाम स्मरण करवुं इत्यादि कृत्योवडे चिरंतन आचार्यनो महिमा धारण करुनाग थया. ॥ ८ ॥

श्री जयचन्द्र गणेन्द्रा-निस्तन्द्राः संघगहकार्येषु ॥

श्रीनुवनसुन्दरवरा, दूरविहारैर्गणोपकृतः ॥ ९ ॥

अर्थः-बीजा संघना तथा गहना कार्यमां आलस्य न करनारा एवा
श्री जयचंद्र आचार्य तथा बीजा दूर विहार करीने संघउपर उपकार क-
रनारा श्री नुवनसुंदरसूरि थया. ॥ ९ ॥

विषममहाविद्यात-द्विडम्बनाब्धौ तरीव वृत्तिर्यैः ॥

विदधे यज्ज्ञाननिधिं, मदादिशिष्या उपाजीवन् ॥ १० ॥

अर्थः-जेमणे विषम महाविद्याना अज्ञानथी विडम्बना रूप समुद्रमां
पडेला लोकोने नाव समान एवी महा विद्यावृत्ति करी, अने जेमना ज्ञा-
ननिधि प्रत्ये म्हारा जेवा शिष्यो पोतानो निर्वाह करी रह्या. ॥ १० ॥

एकाङ्गा अप्येकादशाङ्गिनश्च जिनसुन्दराचार्याः ॥

निर्गन्था ग्रन्थकृतः, श्रीमज्जिनकीर्तिगुरवश्च ॥ ११ ॥

अर्थः-चोथा एक अंग (शरीर) धारण करनार ठतां पण अगी-
आर अंग (सूत्र) धारण करनारा श्री जिनसुंदर सूरि तथा पांचमा
निर्ग्रथ (ग्रंथ) (परिग्रह विनाना) ठतां पण ग्रंथ रचना करनारा एवा
श्री जिनकीर्ति गुरु थया. ॥ ११ ॥

एषां श्रीसुगुरूणां, प्रसादतःषट्खतिधिमिते (१५०६) वर्षे ॥

श्राद्धविधिसूत्रवृत्तिं, व्यधित श्रीरत्नशेखरःसूरि ॥ १२ ॥

अर्थः-श्रीरत्नशेखरसूरिए उपर कहेला श्रीगुरुठना प्रसादथी विक्रम
संवत् १५०६ मां श्राद्धविधि सूत्रनी वृत्ति करी. ॥ १२ ॥

अत्र गुणमंत्रविज्ञावतंसजिनहंसगणिवरप्रमुखैः ॥

शोधन लिखनादिविधौ, व्यधायि सांनिध्यमुद्युक्तैः ॥ १३ ॥

अर्थः-परम गुणवंत अने विद्वज्जल श्री जिनहंसगणि प्रमुख विद्वानोए
आग्रंथ रचनां शोधतां लख्वा विगेरे कार्यमां परिश्रम लक्ष साहाय्य करी.

विधिवेधिव्याहृतगत-मेषुपादर्शनाच्च यत्किंचित् ॥

अत्रोत्तममन्त्रयत्, तन्मिष्याड्पकृतं मेऽस्तु ॥ १४ ॥

अर्थः-विधि नाना प्रकारना श्री तथा मिरांनणं रडेसी निश्चय

वातने नहि देखवाथी आ ग्रंथमां में जे कांइ उत्सूत्र रचना करी होय, ते म्हारुं दुष्कृत मिथ्या थाउं. ॥ १४ ॥

विधिकौमुदीति नाम्न्यां, वृत्तावस्यां विलोकितैर्वर्णैः ॥

श्लोकाः सहस्रषट्, सप्तशती चैकषष्ट्यधिका ॥ १५ ॥

अर्थः—विधिकौमुदी नामनी आ वृत्तिमां अक्षरे अक्षरनी संख्या क-
रतां आ ग्रंथनी श्लोक संख्या ६७६१ थाय ठे. ॥ १५ ॥

श्राद्धहितार्थं विहिता, श्राद्धविधिप्रकरणस्थसूत्रयुता ॥

वृत्तिरियं चिरसमयं, जयताऋयदायिनी कृतिनाम् ॥ १६ ॥

अर्थः—श्राद्धविधि नामना मूलग्रंथ सहित तेनी आ वृत्ति में श्राव-
कोना हितार्थे रची. ते (वृत्ति) कुशल पुरुषोने जय आपनारी थइ
चिरकाल जयवंती वत्तो. ॥ १६ ॥

॥ समाप्तम् ॥

कठण शब्दनो कोष.

कठण शब्द.	सरल शब्द.	पृष्ठ.	उक्ति.
करमोचन	हाथेवालो मेलवती वखते	१४	१७
स्वास्थ्य	धीरज	२१	४
निर्यामिक	वहाण चलावनार	४१	२२
वलवत्तर	जवरी	४३	२
हिताकांक्षी	हित इष्टनार	४८	१
मातामह	मानो वाप	६२	२९
निन्हव	तीर्थकरना वचननो उवापक	८१	२५
घरट्ट	घंटी	१०३	१
शेषामाला	निर्माळ्य थएली फूलनी माला	१०९	१०
खदिरवटिका	खेरसालनी गोली	११२	२
अज्जाक	अजमो	११२	४
कुलिंजण	पाननी जड	११२	४
खदिरचूर्ण	खेरसालनुं चूर्ण	११२	१५
लोमाहार	रूवांडा मार्गे लेवातो आहार	११३	१
कूडो	कूडानी ठाल	११३	५
चीड	चीमेड	११३	५
चंद्रोदय	चंद्ररुआ	१३६	५
प्रदालन करी	धोइ-न्हवरावी	१३८	२७
पदप्रोठनक	कटासणुं	२१८	२५
प्रातिहार्य	सर्व काममां वापरवा योग्य वाजोठ	२१८	२५
पीठ	बांले मूकवानुं पाटीउं.	२१८	२५
पिक	पाटीउं	२१८	२५
पिनि पोषण	पद्युठनुं पोषण	२३१	२
पानुरना	रोगीना	३१६	२८
पुत्र	बहु मूत्र यथा तेवा	३७९	२९
विशाली	दाह याय	३८०	

उग्घाडपोरिसी	अधिरात्रिथी मांडीने सवारनीठ घडीसुधी	३८७	२८
प्रतिषेध	निषेध	३८८	२६
सिद्धपरमात्मानो स्तव	लोगस्स	३९१	१
पंचमंगल	पांच नवकार	३९१	७
सिद्धस्तव	लोगस्स	३९१	२५
शुद्धनी त्रण गाथा	आयरिअ उवझाए इत्यादि	३९१	२८
त्रण शुद्ध	विशाललोचनदलं	३९२	२१
संबुद्धा खामणां		३९२	२८
अपमृत्यु	सहसा मरण	३९९	१२
सापराध	अपराधवाला	४००	८
काष्ठासननो		४१०	१५
पाउंठणगनो		४१०	१५
पुंठणं		४११	२३
पिंगानिका		४३७	११
मालोद्धट्टन		४३८	२७

दृष्टिदोषथी या मतिदोषथी थएली भूल्योनुं

शुद्धशुद्धिपत्रम्.

अशुद्ध.	शुद्ध.	पृष्ठ.	ओलि.	अशुद्ध.	शुद्ध.	पृष्ठ.	ओलि.
आवानुं	आंवानुं	२४	३	साडाचार	साडात्रण	२११	२६
मंत्रो	मंत्री.	३९	१०	जाणावजो	जणावजो	२१२	२९
आपणी	पोतानी	४०	४	घणी	घणी	२२९	१६
सुवर्णरेखा	सुवर्णरेखा	४३	२०	जणाववुंचो	जणाववुं	२६०	२३
छहुं	छहुं	५६	५	राज्य	राजा	२७०	१९
उपमां	उपमा	५६	१४	त्रीजा	त्रीजीना	२७९	२१
लुंछणाजी	लुंछणानी	६४	१२	सुपडियारं	सुप्पडियारं	२८३	२०
गोत्रदेवीनी	गोत्रदेवीने	७१	१६	केवलिपन्नताओ	केवलिपन्नत्ताओ	२८४	२३
जने	अने ४	८०	२६	३	४	२८७	२५
प्रातःकालमां	प्रातःकालमां	८४	२९	वेश्मानाम्	वेश्मनाम्	२९१	२५
ईर्यावहि	ईरियावहि	९२	२२	एवो	एवा	३०३	१०
शास्त्रमा	शास्त्रमां	९२	२७	हु	हुं	३०५	२९
पडवे	०	९६	१	आधे	आधे	३०९	१
ठीते	रीते	९६	१८	मध्यरात्री	मध्यरात्रिए	३१०	८
परिणाम	परिमाण	९६	२८	घर	घेर	३११	८
मात्रमांज	पात्रमांज	१०५	३	वांधेली	वांधेला	३३६	१६
पंचागादिक	पंचांगादिक	१०९	७	तेने	तने	३४०	१९
विललवण	वीडलवण	११२	३	विद्याधर	विद्याधरना	३४३	२२
कंटा,सेलिओ	कंटासेलिओ	११२	५	म्हरा	म्हारा	३४६	२
मंजीठ	मजीठ	११३	८	गया	गयो	३५५	३
एवां	एवा	१२७	२९	चारनो	चोरनो	३६१	२५
गंधकापायिका	गंधकापायिका	१३४	२३	शोघ्र	शीघ्र	३६९	८
सूचव्युं	सूचव्युं	१३७	२४	भाजन	भोजन	३७८	२५
शित्तर	एकसो शीत्तर	१४१	१०	थोडा	थोडो	३८०	२
देखातां	देखाता	१५५	१८	मध्यम	मध्य	३८५	१४
चित्राकरो	चित्रकारो.	१५७	१७	वंदनकसूत्र (वंदिता-वांदणांदइ पास्त्रीवंदिता	सूत्र)	३९३	२
चित्रारवा	चित्ररवा	१५८	१९	सिजसुरी	भुवनदेवतानो		
राष्ठीओए	राष्ठीओए	१५९	१	काउस्सग	काउस्सग कर	३९३	८
पोत पोताना	पोत पोतानां	१६१	१७	शांतिस्तव	स्तवनने टेकाणे		
माध्यातज	माध्यातज	१६८	२२		अजितशांति कहे	३९३	८
विचित्रगति	विचित्रगति	१७९	९		पांचसा	३९४	२
गांसी	गांसी	१८८	१०		थेनुं	३९५	१५
वदनना	वदनना	१९०	१७		होवार्थी	४०४	८
अधे	अधे	१९७	१६		उधरावे	४१०	८
माळ पठेरवी	माळ पठेरवी	१९९	११		ते आ रीते:-	४१०	९
अधे न	अधे न	२००	१३		साथे	४१८	१७
अधे	अधे	२००	१३		गुमाव्या	४२०	५
गावर्ण	गावर्ण	२१०	१८		अधे	४३९	१८
वी	वी	२१०	१८		विराधवा	४५६	२६
		२११	१९		भयानो	४५६	२६
		२११	१९				

